

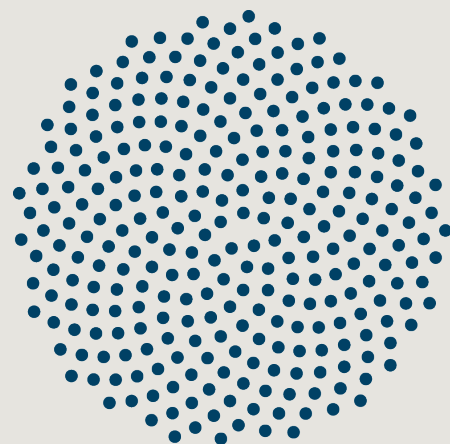
Redegørelse Kommuneplan 2017

Juni 2017

**Varde
Kommune**

INDHOLDSFORTEGNELSE

<u>1. VISION</u>	<u>3</u>
<u>2. BYROLLER.....</u>	<u>13</u>
<u>3. ERHVERV OG VIDEN</u>	<u>25</u>
<u>4. TURISME.....</u>	<u>38</u>
<u>5. DETAILHANDEL</u>	<u>45</u>
<u>6. BOSÆTNING</u>	<u>107</u>
<u>7. BYMILJØ OG ARKITEKTUR</u>	<u>117</u>
<u>8. KULTURMILJØER</u>	<u>118</u>
<u>9. SUNDHED</u>	<u>170</u>
<u>10. BØRN OG UNGE.....</u>	<u>174</u>
<u>11. KULTUR OG FRITID.....</u>	<u>179</u>
<u>12. KOMMUNALE BOTILBUD</u>	<u>184</u>
<u>13. AGENDA 21 OG KLIMA</u>	<u>186</u>
<u>14. BÆREDYGTIG ENERGIFORSYNING.....</u>	<u>189</u>
<u>15. OFFENTLIG FORSYNING</u>	<u>201</u>
<u>16. TRAFIKANLÆG OG TRAFIKSIKKERHED</u>	<u>206</u>
<u>17. TELEMATER.....</u>	<u>212</u>
<u>18. DET ÅBNE LAND.....</u>	<u>213</u>
<u>19. LANDSKAB</u>	<u>220</u>
<u>20. NATUROMRÅDER</u>	<u>298</u>
<u>21. LAVBUNDSAREALER.....</u>	<u>306</u>
<u>22. LANDBRUG</u>	<u>309</u>

<u>23.</u>	<u>SKOVREJSNING</u>	<u>314</u>
<u>24.</u>	<u>GRUNDVANDSBESKYTTELSE</u>	<u>318</u>
<u>25.</u>	<u>VANDINDVINDING</u>	<u>361</u>
<u>26.</u>	<u>VANDLØB OG SØER.....</u>	<u>365</u>
<u>27.</u>	<u>GEOLOGI</u>	<u>372</u>
<u>28.</u>	<u>FORSVARETS AREALER</u>	<u>376</u>
<u>29.</u>	<u>MILJØGENER OG VVM-PLIGTIGE ANLÆG</u>	<u>378</u>
<u>30.</u>	<u>ÆNDRINGER I RAMMER OG AREALUDLÆG</u>	<u>382</u>
<u>31.</u>	<u>VEDTAGNE OG FORSLAG TIL LOKALPLANER OG KOMMUNEPLANTILLÆG.....</u>	<u>413</u>

1. VISION

HIDTIDIG PLANLÆGNING

VI I NATUREN

"Vi i naturen" er den fælles vision for hele Varde Kommune og blev godkendt af Byrådet i begyndelsen af 2015. Vedtagelsen af Vision 2030 "Vi i naturen" skete efter en lang og kvalitativ stærk proces, hvor en række forskellige parter blev involveret. Der skete en grundig afdækning af Varde Kommunes autentiske styrker, hvilket vil sige, at grundlaget i "kommunens DNA" blev identificeret. I processen deltog byrådsmedlemmer, institutionsledere, repræsentanter fra virksomheder, turismeområdet, foreningsliv, lokalområder og borgere. Intentionen var at afdækningen af de lokale styrker og potentialer netop skulle indfange flest mulige kendetegn og nuancer. Vedtagelsen af visionen skete med en stor og tilsvarende bred involvering af interessenter, da det langsigtede og strategiske arbejde netop involverer hele kommunen. Arbejdet med implementeringen af visionen og udnyttelsen af de stedbundne potentialer og muligheder er netop et fælles projekt, der rækker langt ud over kommunen som organisation.

Fra 2016 har kommunen sat yderligere fokus på at understøtte den brede og langsigtede implementering af visionen, ved at etablere visionssekretariatet "Vi i naturen". I spidsen for sekretariatet arbejder en "visionspilot" på tværs af organisatoriske og faglige skel, og skal medvirke til at sikre en bred involvering af organisationer, virksomheder, lokale interessenter og borgere, således der sker en stærk forankring og understøttelse af realiseringen af visionen i hele Varde Kommune.

Visionen "Vi i naturen" indgår i visionspolitikkerne, således at der sikres en sammenhæng og kobling mellem politikområderne og "Vi i naturen". Dermed bliver den fælles vision netop forankret videre ud i organisationen.

PLANSTRATEGI 2015

I henhold til Planloven skal alle kommuner inden udgangen af den første halvdel af den kommunale valgperiode offentliggøre en planstrategi. Sammen med planstrategien offentliggøres byrådets beslutning om omfanget af den forestående kommuneplanrevision. Varde Kommune har besluttet at foretage en fuld revision af kommuneplanen.

Varde Kommunes Planstrategi 2015 er dermed grundlaget for Kommuneplan 2017. Med Planstrategi 2015 er det ønsket at indarbejde visionen og sloganet "Vi i naturen" i den fremtidige planlægning. Dermed skal mulighederne for aktiv og bæredygtig brug af naturen gøres til omdrejningspunktet for kommunens arbejde. Blandt planstrategiens vigtigste emner er ønsket om at tage hånd om de demografiske forandringer i kommunen, hvor der i disse år opleves en forskydning i befolkningsudviklingen såvel geografisk, som også aldersmæssigt. For at imødegå denne udvikling er et af målene for den fremtidige planlægning, at den i høj grad skal bære præg af ønsket om at skabe et rigt byliv på de enkelte byers præmisser.

For at skabe de bedste forudsætninger for en positiv befolkningsudvikling og vækst vil Varde Kommune indgå i nye samarbejder med erhvervslivet, foreninger og nabokommuner.

Planstrategi 2015 – Varde Kommune – har fokus på fem overordnede punkter

Vi i naturen

"Vi i naturen" er som tidligere beskrevet den fælles vision for hele Varde Kommune. Visionen er en ambitiøs vision, som stiller krav til den planlægning der skal føre visionen fra skrivebord til virkelighed. Der er udarbejdet en naturpolitik med fokus på bedre, mere, sammenhængende og oplevelsesrig natur. Planlægningen skal i den henseende sikre den

bedste naturaktive infrastruktur og skabe adgang til naturen fra der, hvor borgerne er. Med fokus på bynær natur og sammenhænge mellem naturområderne arbejdes for skabelsen af nye grønne elementer og biodiversitet i alle kommunens byer. En ny landbrugsstrategi skal skabe rammerne for et effektivt landbrug i samklang og i overensstemmelse med kommunens naturværdier. Gennem nytænkning af formidlingen og styrkelsen af samarbejdsindsatsen mellem relevante parter vil Varde Kommune samarbejde med det lokale erhvervsliv omkring udvikling af redskaber for læring og sundhed i naturen.

Byliv og kultur

De mindre byers torve er under pres som samlingssteder og detailhandelsstrukturen er under forandring. Derfor er det nødvendigt for byerne at redefinere sig selv som mødesteder og skabe en ændret eksistensberettigelse. Varde by har stadig en levende bymidte og i kommunens mindre byer er adgangen til dagligvarebutikker fortsat god, men det gælder i den henseende om at vore proaktiv og skabe fokus omkring, hvordan dette kan bibeholdes. Målet er at opretholde levende byliv uanset omfanget af offentlig og privat service. I Varde Midtby skal handelen understøttes, således at der fortsat kan tilbydes et stemningsfuldt købstadsmiljø til glæde for borgere i hele kommunen og stimulering af kundetilstrømningen. Kystbyerne udvikles som drivere af Varde Kommunes oplevelsesøkonomi, således at den samlede turismeudvikling kan være til glæde for hele Varde Kommune. Bylivet i Varde Kommunes byer skal udvikles i samspil mellem kultur, detailhandel og serviceerhverv. Planlægningen skal sikre attraktive mødesteder uanset hvor folk mødes. I byer med udvalgsvarerbutikker styrkes udviklingen gennem koncentration af butikkerne i bymidten og i mindre arbejdes der gennem fleksibel planlægning på fastholdelse af især dagligvarebutikker. I samarbejde med erhvervslivet arbejdes der gennem områdefornyelsen for Varde by med skabelsen af kulturaktiviteter, der vil tiltrække flere besøgende og handlende som basis for en koncentration af udvalgsvarer- og dagligvarebutikker i midtbyen og styrkelse af detailhandelsstrukturen.

Bosætning

Den dobbelte urbanisering sætter også sine spor i Varde Kommune, hvor tilgangen til kommunens byer pt. befolkningsmæssigt opvejer affolkningen af landdistrikterne. Tendensen er at befolkningen vokser i visse dele af kommunen, hvorimod andre egne har faste eller svagt dalende befolkningsudvikling. Dette skal der i planlægningen tages højde for, hvormed områder med vækst underbygges og områder med faldende befolkningstal støttes i arbejdet med at tage højde for dette. Gennemsnitligt har Varde Kommune en aldrende befolkning, hvilket der i planlægning af boligudbud skal tages højde for i både større og mindre byer. Den positive befolkningsudvikling skal understøttes og gøres til et aktiv for kommunens generelle befolkningsudvikling. Strategier for udvikling skal tilpasses de specifikke byer, hvorved den opfylder den enkelte bys behov. God infrastruktur, stationsnærhed og et bredt udbud af boligformer prioriteres, således at Varde Kommune fortsat er en attraktiv bosættingskommune for både tilflyttere og nuværende borgere. Område- og byfornyelse skal følge op på planindsatsen og være med til at drive arbejdet med udviklingsplaner til skabelsen af attraktive miljøer omkring boligen. Varde Kommune vil fortsætte med at have fokus på nedrivning af utidssvarende og forfaldne huse og dermed skabe pænere områder med mulighed for opførelse af tidssvarende boliger i det åbne land.

Erhverv og turisme

Varde Kommune har i forhold til resten af landet en høj beskæftigelsesgrad. Den høje beskæftigelsesgrad begrundes ikke med, at der i Varde Kommune er jobs til alle kommunens borgere, men at der er en villighed til at pendle til job. Der er i kommunen en høj repræsentation af fødevarer-, møbel-, byggeindustri- og turismerettede erhverv. Derudover er Forsvaret stærk repræsenteret i Varde Kommune. Den overordnede infrastruktur skal til stadighed imødekomme det eksisterende erhvervslivs behov, samtidig med at der med afsæt i Vardes store erhvervsspecialiseringer arbejdes med understøttelse af iværksætteri og produktudvikling i samklang med Varde Kommunes vision "Vi i naturen." Herunder arbejdes der fra Varde Kommunes side aktivt i Partnerskab for Vestkystturisme og planlægning af innovationsprojekter, som kan afstedkomme nye naturvenlige turistoplevelser og bringe læring og inspiration for nye forretningsideer og iværksætteri. De eksisterende store erhvervsarealer i Varde og Ølgod skal markedsføres og kommunens øvrige erhvervsområder udvikles gennem dialog og fleksibilitet.

VISIONSPOLITIKKERNE

Der er i de seneste år udarbejdet 12 visionspolitikker der fastsætter udviklingen i Varde Kommune på en række områder.

De tværgående politikker vedrører:

- Erhverv og beskæftigelse.
- Infrastruktur.
- Frivillige.
- Klima og miljø.
- Fritid, Idræt og Kultur.
- Bosætning.
- Handicap, psykiatri og udsatte.
- Børn og Unge.
- Unge.
- Sundhed.
- Seniorliv.
- Integration.

Senest er der i Varde Kommune formuleret en "Veteran- og pårørendepolitik, " som en tværgående 13. politik. Da flere garnisoner af Forsvaret har til huse i Varde Kommune, er det vigtigt for Varde Kommune at vise, at der tages hånd om soldaterne og deres pårørende.

Som tværgående politik er der også udarbejdet en ny Naturpolitik, som skal være med til at sikre den bedste naturaktive infrastruktur og skabe adgang til naturen, hvor borgeren er.

UDVIKLINGSPLANER – DEN BORGERDREVNE UDVIKLING

Varde Kommune har siden 2012-2013 arbejdet med udviklingsplaner som værktøj og løbende tilpasset konceptet. Gennem arbejdet med udviklingsplaner i Varde Kommunes områdebyer og lokalbyer/kystbyer skabes retning for byernes udvikling. Varde Kommune tilbyder assistance til udviklingen af konkrete udviklingsplaner og rådgivning i forhold til håndtering af fondsansøgninger og fremdrift i denne henseende.

De lokale udviklingsråd og deltagere tilbydes viden og uddannelse omkring fondsansøgninger til udvikling af lokale projekter og for fremme af egen by. Udviklingsplanen har ingen retsvirkning, men er et værktøj til skabelse af lokalt engagement og retning for byens udvikling. Arbejdet med udviklingsplanerne støttes af byrådet, som et velset tiltag for borgerinddragelse og nærdemokrati i Varde Kommune. Pr. 30/9-2016 er der udarbejdet sammenlagt 17 udviklingsplaner for byer i Varde Kommune.

KOMMUNEPLAN 2017

STATSLIGE INTERESSER

De overordnede rammer og forudsætninger for den fysiske planlægning i Danmark er fastlagt i Landsplanredegørelser og i Miljøministeriets "Oversigt over statslige interesser i kommuneplanlægningen – 2017". "Oversigt over statslige interesser i kommuneplanlægningen" er en oversigt over de eksisterende, overordnede mål og krav, som de nye kommuneplaner skal være i overensstemmelse med. Kommuneplanen skal således afspejle landsplanlægningen og være i overensstemmelse med den regionale udviklingsplan. Ligeledes skal statslige sektorplaner og handleplaner ligge til grund for den kommunale planlægning.

"Oversigt over statslige interesser i kommuneplanlægningen 2017" er inddelt i fire overordnede kategorier:

- Vækst og udvikling
- Natur og miljø
- Anlæg af national interesse og infrastruktur
- Kulturarv og landskaber

Forhandlingerne omkring en modernisering af planloven med baggrund i aftalen "Danmark i bedre balance – Bedre rammer for kommuner, borgere og virksomheder i hele landet" af juni 2016, har september 2016 resulteret i et udkast til "Lov om ændring af lov om planlægning" (Modernisering af planloven – Bedre rammer for kommuner, borgere og virksomheder i hele landet), fremsat af erhvervs- og vækstministeren.

Der lægges med udspillet op til "en liberalisering af planloven, som skal give kommunerne større frihed i deres planlægning til at realisere de lokale vækstpotentialer under hensyn til natur og miljø," og dermed sikre mulighed for vækst og udvikling i hele Danmark.

Udkastet til "Modernisering af planloven" indeholder punkterne:

1. Ny formålsbestemmelse
2. Fokusering af de nationale interesser
3. Oprydning i reservationer og mulighed for nye forsøgsprojekter
4. Nye muligheder i kystnærhedszonen
5. Bedre udviklingsmuligheder for detailhandel
6. Planlægning for byvækst
7. Planlægning for produktionserhverv
8. Mere fleksibel administration samt differentierede og kortere høringsfrister
9. PlansystemDK
10. Nye udviklingsmuligheder i landdistrikterne
11. Fleksible muligheder for anvendelse af sommerhuse
12. Øvrige ændringer – Modernisering og forenkling.

REGIONAL VÆKST- OG UDVIKLINGSSTRATEGI 2016-2019 FOR REGION SYDDANMARK

Den regionale vækst- og udviklingsstrategi 2016-2019 for Region Syddanmark afløste den regionale udviklingsplan om "Det Gode Liv", som løb fra 2008 til 2015. Den regionale udviklingsplan 2008-2015 bestod af to dele med det "Det Gode Liv" som vækstskaber. Dels indeholdt planen den overordnede politiske vision og strategi for udviklingen i Syddanmark og dels Redegørelser og Miljøvurdering, som fokuserede på infrastruktur og mobilitet, grænseoverskridende samarbejde og miljøvurdering af den regionale udviklingsplan. Dertil kom at den regionale udviklingsplan 2012 blev suppleret med Syddanmarks erhvervsudviklingsstrategi 2012-2020, med fokus på vedvarende vækst i Syddanmark. Erhvervsudviklingsstrategien fokuserer på sundheds- og velfærdsinnovation, bæredygtig energi og oplevelseserhverv.

Vækst- og udviklingsstrategi 2016-2019 har fortsat "Det Gode Liv" som centrum for visionen i Region Syddanmark. De tre mål, som supplerer visionen er, at Region Syddanmark er:

Attraktiv

Syddanmark skal være en region, som er spændende at besøge, som kan tiltrække og fastholde borgere og virksomheder, og hvor der er levende byer og landområder

Aktiv

Borgerne i Syddanmark skal være aktive og sunde borgere, som uddanner sig, deltager i arbejdsmarkedet, engagerer sig i lokalområderne og starter nye virksomheder.

Produktiv

Virksomhederne i Syddanmark skal være konkurrencedygtige og produktive. Det kræver adgang til en engageret, veluddannet og idérig arbejdsstyrke, en stærk fysisk og digital infrastruktur, samt internationalt samarbejde.

Regionale initiativer

For at kunne møde målene arbejdes der i Region Syddanmark ud fra seks udviklingsspor, der, for at opnå størst mulig effekt, skal samtænkes og koordineres:

Viden i bevægelse

Det syddanske vidensgrundlag skal være på forkant med udviklingen, hvilket skal opnås gennem dokumenteret viden og løbende overvågning af mål.

Mennesker med potentialer

Regionsrådet sikrer dialog og samarbejde på tværs af region, kommuner og skoletyper via Syddansk Uddannelsesaftale. Regionsrådets uddannelsespulje støtter projekter og aktiviteter, der understøtter indsatserne og udspringer af Syddansk Uddannelsesaftale. Med blandt andet dette arbejdes der for et samlet uddannelsesløft i regionen og skabelsen af et arbejdsmarked i balance.

Erhverv i udvikling

Der fokuseres på tre hovedindsatsområder i erhvervsudviklingen med mulighed for høj vækst i Region Syddanmark. Bæredygtig energi, Sundheds- og velfærdsinnovation og oplevelseserhverv er prioriterede indsatsområder i Syddanmark. Disse er del af de særlige erhvervsspecialiseringer i Syddanmark og understøttes som vækstdrivere i regionen. Der er i denne sammenhæng, med "højvækstmodellen" fokus på skabelsen af flere store virksomheder, da disse ofte er en vigtig ingrediens i velfungerende klyngesamarbejder og kan medvirke til vækst i mindre og mellemstore virksomheder i værdikæden. "Vækstforum" administrerer gennem "Den Syddanske Vækstmodel," hvordan erhvervsstrategien omsættes til handling og hvordan indsatser prioriteres. Gennem arbejdet i "Vækstforum" sikres også brede indsatser, som ligger ud over de tre hovedindsatsområder, hvormed også disse erhverv skal sikres mulighed for kvalificeret arbejdskraft, gode rammebetingelser m.m.

Grønne muligheder

Grundet knappe ressourcer indenfor råvaremarkedet, arbejdes der i regionen for en mere bæredygtig og cirkulær tænkning, der kan føre til en effektiv anvendelse af ressourcer og energikilder. Tankegangen handler om mere end genbrug, rent miljø, klimaforandringer og en attraktiv natur. Det stiller store krav til samarbejdet på tværs af sektorer, men findes de rigtige løsninger, kan disse være med til at skabe mere værdi for pengene, skabe nye jobs og samtidig inspirere til mere ressourceeffektive løsninger.

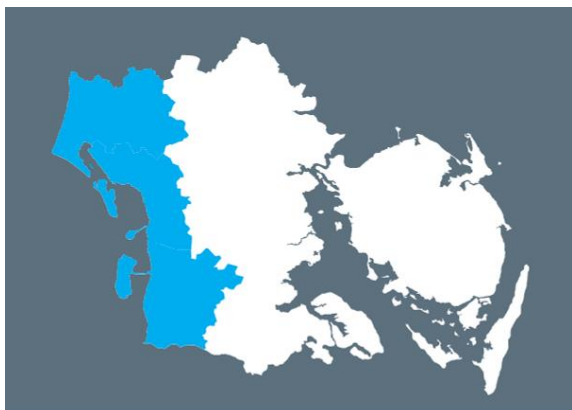
Stærke forbindelser

Alting går hurtigere og forventningerne til, hvad man kan, stiger næsten i samme tempo. Stærke forbindelser skal sørge for, at udviklingen ikke kører hen over hovedet på de syddanske områder, virksomheder og mennesker. For at Syddanmark kan forblive attraktivt sættes der i denne henseende fokus på infrastruktur og mobilitet, digital infrastruktur og det dansk-tyske samarbejde og internationale forbindelser.

Levende byregioner

Urbaniseringen er med til at flytte ressourcer fra land til by og fra Syddanmark til de største danske byer. Denne udvikling skal vendes, således at de syddanske byer ikke længere taber terræn til de andre danske byer. De syddanske byer skal styrkes og gøres mere attraktive, så de i højere grad kan være med til at skabe vækst og udvikling i regionen og i de enkelte subregioner.

I den "Regionale Vækst- og Udviklingsplan" indgår Byregionale indsatser for Sydvestjylland, Sønderjylland, Trekantsområdet og Fyn. Indsatserne har fokus på de særlige udfordringer og muligheder, der er i de forskellige områder af Syddanmark. I Sydvestjylland arbejdes der med "Storbyregion Esbjerg," som tidligere omtalt under Planstrategi 2015.

Figur 1-1 SYDVESTJYLLAND

STORBYREGION ESBJERG

Byrådene i Esbjerg, Fanø og Varde Kommuner har etableret Storbyregion Esbjerg som vækstdriver og med det formål at styrke hele områdets udvikling. Storbyregion Esbjerg blev introduceret som et strategisk samarbejdsforum i forbindelse med vedtagelsen af de 3 kommuners planstrategier. Samarbejdet har til formål at styrke udvikling og vækst gennem udviklingen af det sydvestjyske områdes attraktivitet og potentiale. Udgangspunktet for samarbejdet er kommunernes fælles ressourcer og styrkepunkter indenfor temaerne bo-sætning, infrastruktur og turisme. Med henblik på at forankre samarbejdsområderne politisk og planstrategisk er formuleret en fælles platform for samarbejdet i planperioden:

Bosætning

Bosætningsindsatsen skal i højere grad gøres tværkommunal, således at de sydvestjyske byer kan supplere hinanden fremfor at kæmpe indbyrdes om tilflyttere. For at sikre den fornødne gennemslagskraft, skal interessen for det vestjyske Danmarks universitets- og uddannelsesbyer vækkes. Potentielle tilflyttere skal mindes om, at man i det sydvestjyske har næsten alle variationer af natur tilpasset vor breddegrad lige uden for døren.

Infrastruktur

Med Esbjerg Havn og Esbjerg Lufthavns logistiske erhvervspotentiale, energi- og offshore-virksomhed og godstransport er disse en drivkraft for det sydvestjyske områdes fremadrettede muligheder. Havnens og lufthavnens potentialer skal suppleres med en forbedret fremkommelighed på rute 11 mellem Varde, Ribe og Tønder, således at købstædernes logistiske muligheder i højere grad harmoniserer med adgangen til Esbjerg motorvejen, Esbjerg Havn og turisternes mulighed for at undgå kødannelser i regionen. Den lokale offentlige infrastruktur skal vedligeholdes gennem sikring af Fanøfærgens arbejde og oprettelsen af en nærbane mellem Oksbøl og Ribe via Varde og Esbjerg.

Turisme

Kystturismen og udviklingen af Nationalpark Vadehavet er kendte indsatser i det sydvestjyske område og er understøttet via diverse samarbejder. Som supplement og tillige kontrast til dette fokuserer turismesamarbejdet i regi af Storbyregion Esbjerg på by- og kulturturismen, hvor der arbejdes videre med de etablerede byroller og udfoldelsen af den stedbundne identitet gennem byomdannelse og byudvikling. Gennem forædling af identitetsskabende

byrum og historiske bymiljøer arbejdes der med "kulturturisten" som model og supplement til eksisterende kundegrupper.

Grundlaget for samarbejdet og de forslåede initiativer er udfoldet yderligere i de relevante temaafsnit.

SAMFUNDSMÆSSIGE UDVIKLINGSTENDENSER OG KOMMUNALE UDFORDRINGER

Udviklingen i Varde Kommune kan ikke ses isoleret. Samfundsudviklingen og udfordringerne skal ses i sammenhæng med den internationale, nationale og regionale udvikling, der fastlægger de overordnede rammebetingelser for den kommunale udvikling. Den generelle samfundsudvikling har som tendens medført en stigende koncentration af befolkningsudviklingen i de større byer og deres oplande. Denne udvikling skal ses i sammenhæng med tendensen til koncentration af den økonomiske vækst i disse områder. Den forventede udvikling og Varde Kommunes geografiske placering afføder derfor en række udfordringer i forhold til blandt andet uddannelses-, erhvervs- og befolkningsudviklingen herunder den demografiske udvikling.

	2006	2008	2010	2012	2014	2016	Udvikling 2006-2016
Varde Kommune	50.056	50.125	50.378	50.193	49.958	50.289	+233
01 Agerbæk	1.272	1.310	1.322	1.327	1.309	1.305	+33
02 Alslev	1.118	1.131	1.166	1.174	1.208	1.239	+121
03 Ansager	1.389	1.381	1.366	1.290	1.298	1.297	-92
04 Billum	476	503	522	537	574	567	+91
5. Blåvand- Oksby	200**	200	342	280	288	316	+116
06 Fåborg	335	358	352	346	334	327	-8
07.01 Henne St.	201	216	200**	200	200**	210	+9
09 Horne	479	483	465	462	464	461	-18
10 Janderup	828	834	836	804	805	821	-7
11 Lunde	430	442	469	449	429	439	+9
11.02 Kvong	219	219	213	215	204	206	-13
12 Nordenskov	655	660	683	652	658	686	+31
13 Nymindégab	251	258	268	248	240	231	-20
14 Næsbjerg	667	685	703	700	731	763	+96
15 Nørre Nebel	1.317	1.326	1.347	1.356	1.335	1.346	+29
16 Oksbøl	2.770	2.779	2.892	2.907	2.885	2.825	+55
16.02 Vrøgum	356	348	335	324	375	365	+10
17 Outrup	1.034	1.022	1.032	1.008	1.006	1.074	+40
18 Sig	765	766	787	791	802	803	+38
19 Skovlund	549	535	519	542	529	559	+10
20 Tinghøj	204	201	218	215	217	212	+8
21 Tistrup	1.417	1.423	1.413	1.415	1.385	1.399	-18
22 Starup- Tofterup	630	650	658	658	642	615	-15
23 Varde	12.791	12.913	13.090	13.416	13.605	13.810	+1019
24 Ølgod	4.042	3.965	4.021	3.926	3.831	3.857	-185
25 Årre	557	582	577	600	626	656	+99
Byerne i alt	34.952	35.190	35.796	35.842	35.980	36.389	+1437

Landdistrikter	15.104	14.935	14.582	14.351	13.978	13.900	-1204
----------------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	-------

Tabel 1.1 Folketal pr. 1. januar efter byer* og landdistrikter i perioden 2006 - 2016

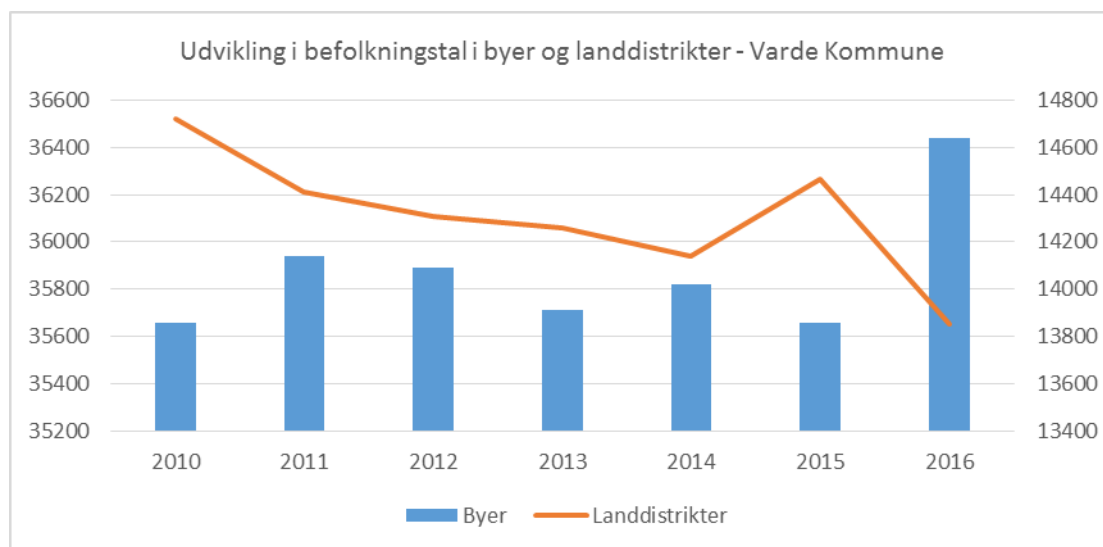
* Et byområde afgrænses som en sammenhængende bebyggelse, der på opgørelsestidspunktet har mindst 200 indbyggere. At bebyggelsen er sammenhængende vil som hovedregel sige, at afstanden mellem husene ikke overstiger 200 meter, medmindre afbrydelsen skyldes offentlige anlæg, kirkegårde og lignende.

** Ved byer, som ligger i grænseområdet omkring 200 indbyggere er der, for at undgå spring fra 0 til 200, indsat mængden 200 som minimumstal.

Kilde: Danmarks Statistik

Bygger på opgørelsen fra Danmarks Statistik for byområder over 200 indbyggere fra 1. januar 2016. Det fremgår af tabellen, at i perioden 2006-2016 har byerne som helhed har haft en stigning i befolkningstallet på 1.637 personer svarende til knap 4.7 procent.

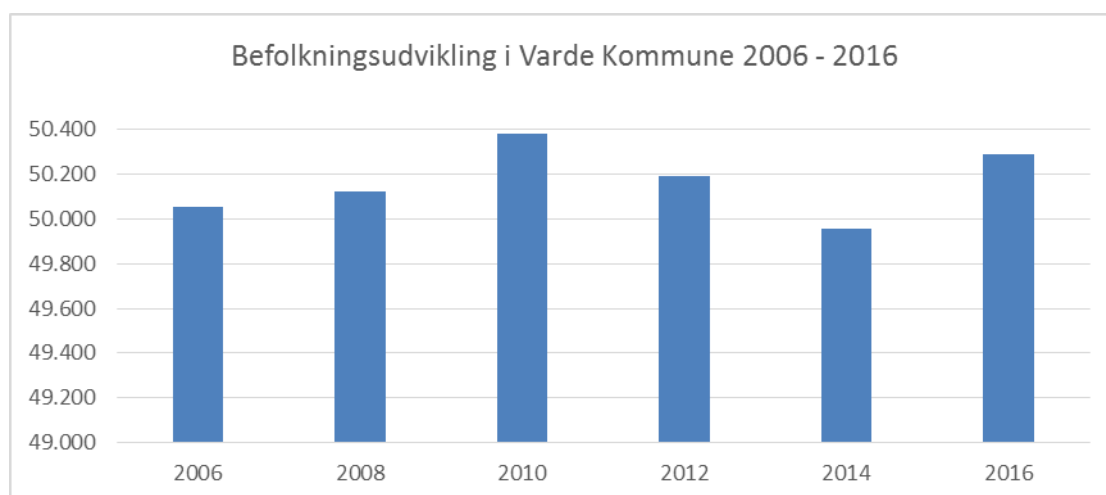
Til trods for visse udsving har befolkningstallet i Varde Kommune i perioden 2006-2016 været relativt stabil i omegnen af de 50.000 indbyggere. Som i den generelle samfundstendens ses også i Varde Kommune tegn på nedgang i landdistrikterne, imens der generelt tilsvarende positiv udvikling i byernes indbyggertal, hvor Varde by udgør en stor del af væksten. Som følge af forskydningen i befolkningens bosætningsmønster vil der være behov for at opføre flere boliger i bysamfundene. Tilsvarende forventes det at boligmassen i landdistrikterne vil reduceres.

Graf 1.1 Udvikling i befolkningstal i byer og landdistrikter – Varde Kommune

Den venstre akse gælder byernes udvikling, højre akse gælder landdistrikternes udvikling

Kilde: Danmarks Statistik

Graf 1.2 Befolkningsudvikling i Varde Kommune 2006-2016

Udviklingen i befolkningstallet fremgår af ovenstående diagram. Befolkningstallet var den 1.1.2006 på 50.056 og den 1.1.2016 på 50.289. Det ses, at befolkningstallet stiger frem til 2009/2010 og herefter er faldende frem til 2014, hvor befolkningstallet er på sit laveste. Fra 2009 til 2014 er befolkningstallet faldt med knap 500 indbyggere svarende ca. 1 procent. Siden 2014 er det samlede indbyggertal i Varde Kommune igen steget med 300 indbyggere.

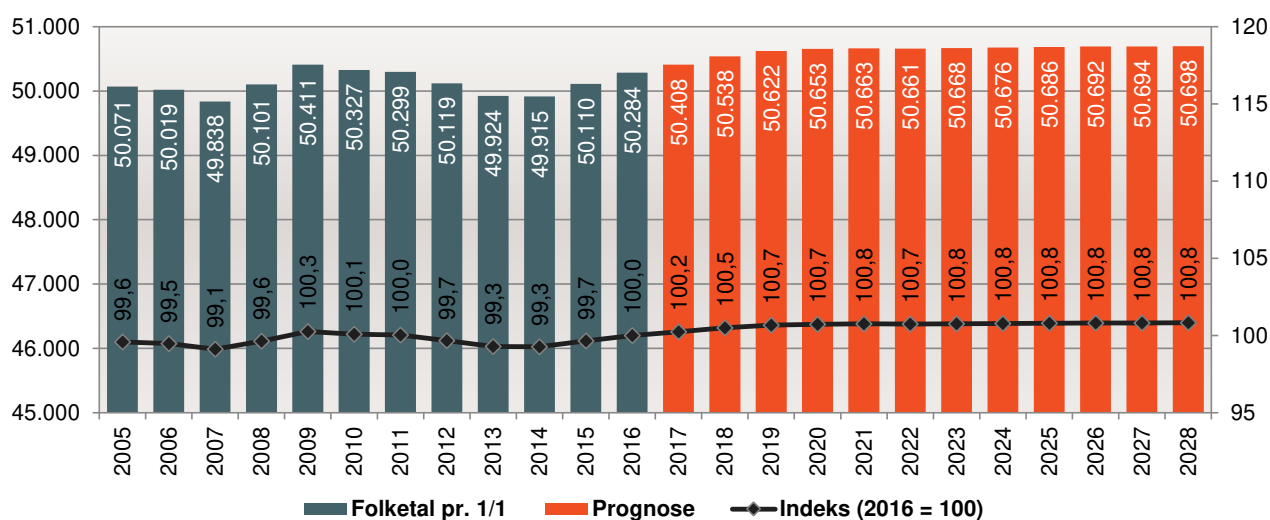
Befolkningsprognose 2016-2028

I befolkningsprognosen 2016 - 2028 er Varde Kommune blev inddelt i 129 basisområder, som efterfølgende er blevet grupperet efter ligheder i områdernes mønstre. Områder med helt særlige befolkningsforhold er udskilt og gjort til konstante. Dette drejer sig f.eks. om plejecentre/ældrecentre, hvor befolkningsudviklingen i visse tilfælde kan være ude af trit med resten af de undersøgte populationer.

Der er til formålet indhentet befolkningsdata fra CPR for perioden 2005-2015. Dette udgør dermed det historiske data, som prognosen bygger på, sammenholdt med indbyggertallene for Varde Kommune 01/01-2016. Dataet er tilpasset i forhold til lokale mønstre såsom:

- Flyttemønster
- Lokale fødselsrater
- Dødshyppighed
- Indvandrmønster
- Boligbyggemønster
- Splitfaktor

Befolkningsprognosen er beregnet i 2016 og kan ses via www.vardekommune.dk/befolkningsprognose-2016-2028

Graf 1.3 BEFOLKNINGSPROGNOSE 2016 - 2028

Prognosen viser, at indbyggertallet ventes at stige fra 50.284 personer primo 2016 til 50.698 personer primo 2028. Dette svarer til en samlet stigning i indbyggertallet på 414 personer eller 0,8 %. I de historiske år er indbyggertallet i gennemsnit steget med 0,04 % pr. år, mens der i prognoseårene ventes en stigning på gennemsnitligt 0,07 % pr. år.

AKTIVITETER I PLANPERIODEN 2017-2021

- Implementering og videre udrulning af "Vi i naturen" som fælles vision for Varde Kommune.
- En gennemgang af kommunens visionspolitikker i forhold til arbejdet med visionen "Vi i naturen. "
- Samarbejde i regi af Storbyregion Esbjerg.
- Udarbejdelse af ny vækststrategi.

2. BYROLLER

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Udviklingsstrategi 2007-2019 fastlagde, at alle byer og lokalområder i kommunen skal have en klar rolle i arbejdet med at styrke og udvikle hele kommunen. Det skal komme til udtryk i en klar og strategisk arbejdsdeling mellem de enkelte byer.

På den baggrund blev der i kommuneplan 2010-2022 fastlagt et byrolle-hierarki med Varde som centerby, Ølgod, Oksbøl, Tistrup, Agerbæk, Ansager og Nørre Nebel som områdebyer og Alslev, Billum, Janderup Outrup, Lunde, Horne, Sig, Næsbjerg, Årre, Skovlund og Starup-Tofterup som lokalbyer og Ho, Blåvand, Vejers Henne Strand og Nymindegab som kystbyer.

Det er i løbet af arbejdet med Kommuneplan 2017 blevet vurderet, at byrollemodellen ikke på nuværende tidspunkt kræver en revision.

KOMMUNEPLAN 2017

Der foretages med denne revision ingen ændringer i byrollemodellen. De fastlagte potentialer fastholdes i de enkelte byer.

Hovedstrukturens retningslinjer for planlægningen er fastholdt uændret.

Der er foretaget mindre sproglige tilretninger.

POTENTIALER

Potentialerne er fastlagt på følgende grundlag:

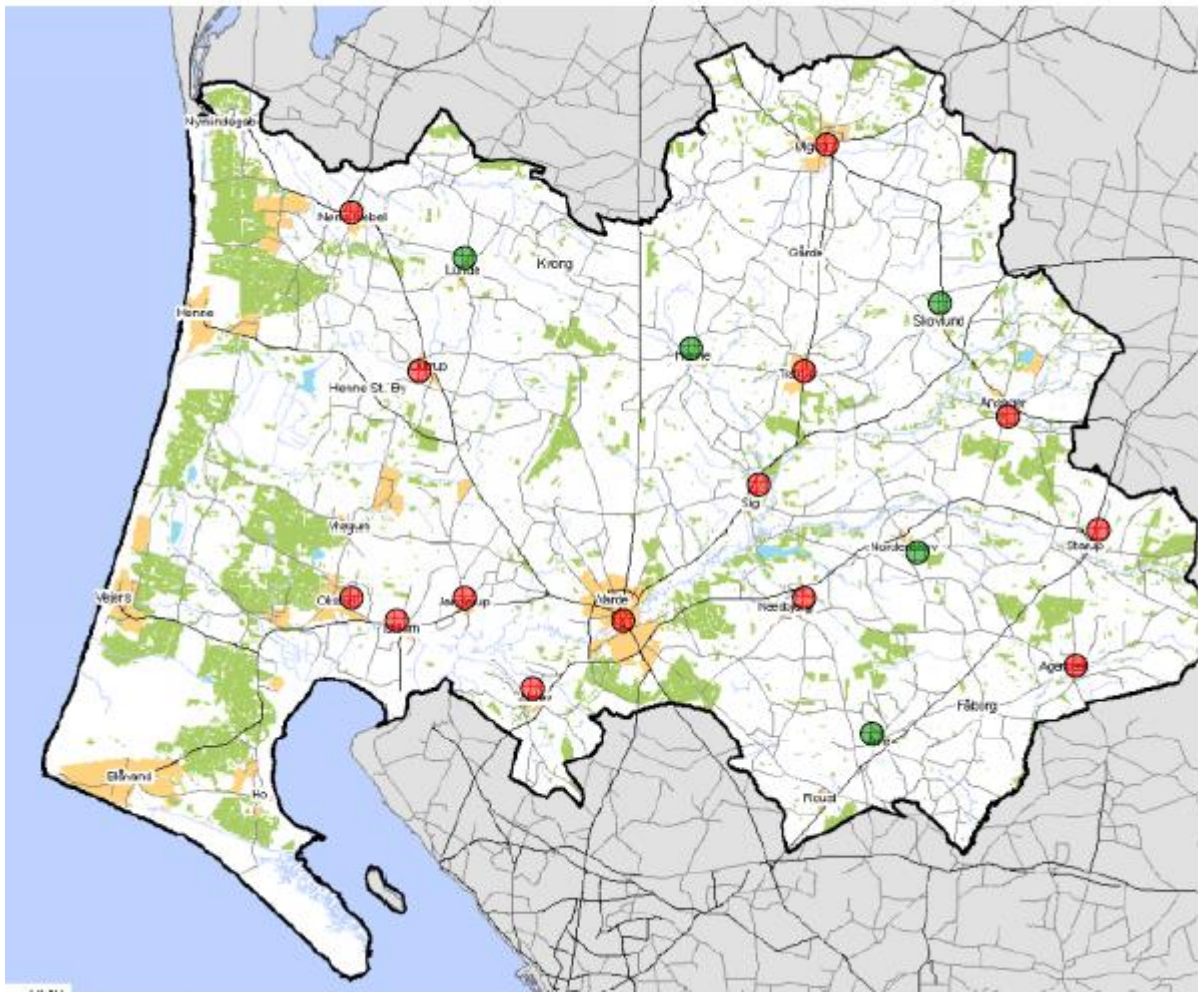
Bosætningspotentiale

Byer med bosætningspotentiale blev 2010 fastlagt på baggrund af følgende kriterier:

- At hele byen ligger i byzone
- At der er offentlig folkeskole

Byer med særligt bosætningspotentiale skal derudover have:

- God tilgængelighed til området enten via jernbane eller det overordnede vejnet og/eller god tilgængelighed til arbejdspladser (nærhed til motorvej og Esbjerg)
- Naturskønne omgivelser (i eller tæt på udpegede naturområder)

Figur 2.1: Byer med bosætningspotentiale er vist med en grøn cirkel og byer med særligt bosætningspotentiale er vist med en rød cirkel.

Bosætningspotentiale					
Byer	Byzone	Kommunal folkeskole	Nærhed til natur	Nærhed til motorvej / jernbane/Esbjerg	Samlet bosætningspotentiale
01 Agerbæk	ja	Ja	+	+	++
02 Alslev	ja	Ja	+	+	++
03 Ansager	ja	Ja	+	+	++
04 Billum	ja	ja	+	+	++
05 Blåvand	ja	nej	+	-	-
05.02 Vejers	ja	nej	+	-	-
06 Fåborg	ja/nej	nej	-	-	-
07 Henne	ja	nej	+	-	-
07.01 Henne St.	ja	nej	-	+	-
07.04 Stausø	nej	nej	+	-	-
08 Ho	ja/nej	nej	+	-	-
09 Horne	ja	ja	+	-	+
10 Janderup	ja	ja	+	+	++
11 Lunde	ja	ja	-	+	+
11.02 Kvong	ja	nej	+	-	-
11.03 Lydum	nej	nej	+	-	-
12 Nordenskov	ja	ja	-	+	+
13 Nymindesgab	ja	nej	+	-	-
14 Næsbjerg	ja	ja	+	+	++
15 Nr. Nebel	ja	Ja	-	+	+
16 Oksbøl	ja	ja	+	+	++
16.02 Vrøgum (Øster)	ja/nej	nej	+	+	-
17 Outrup	Ja	ja	+	+	++
18 Sig	ja	ja	+	+	++
19 Skovlund	ja	nej	-	+	+
20 Tinghøj	nej	nej	-	-	-
20.02 Orten	nej	nej	+	-	-
20.03 Mejls	nej	nej	+	-	-
21 Tistrup	ja	ja	+	+	++
21.02 Gårde	ja/nej	nej	-	+	-
22 Starup-Tofterup	ja	ja	+	+	++
23 Varde	ja	ja	+	+	++
24 Ølgod	ja	ja	+	+	++
24.02 Strellev	nej	nej	+	-	-
24.03 Lindbjerg	nej	nej	+	-	-
24.04 Krusbjerg	nej	nej	-	-	-
25 Årre	ja	ja	-	+	+
25.02 Roust	ja	nej	-	+	-
25.03 Rousthøje	nej	nej	+	-	-
25.04 Hjortkær	nej	nej	-	-	-

Tabel 2.1 Bosætningspotentiale

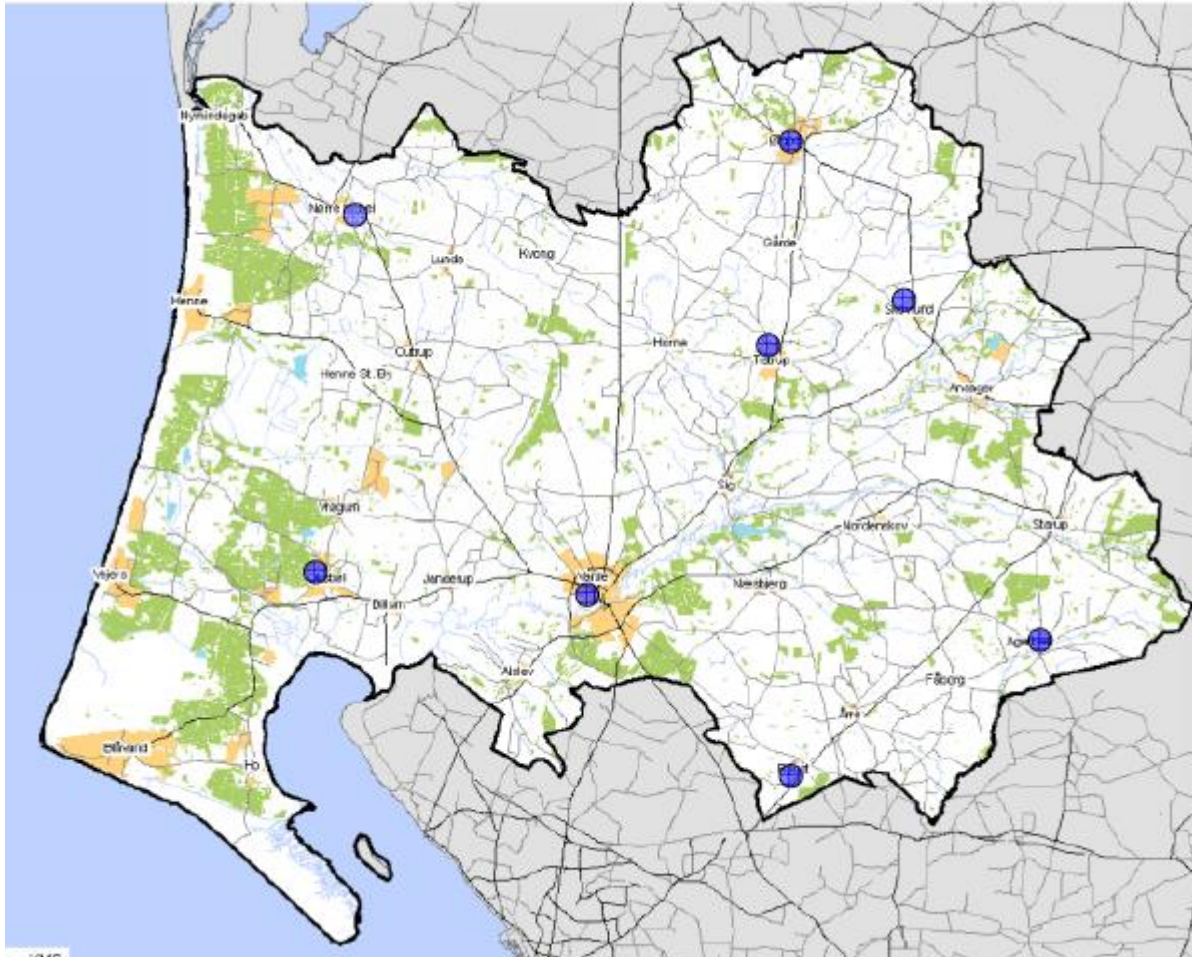
Erhvervspotentiale

Byer med erhvervspotentiale er fastlagt på baggrund af følgende kriterier:

- Byen er en områdeby

Herudover skal mindst ét af følgende kriterier være opfyldt:

- At byen har god tilgængelighed til motorvejen (E20), hovedvej A11, hovedvej A30 eller til Esbjerg
- At byen betjener lokalsamfundet med erhvervs-, service- og oplevelsesfunktioner

Figur 2.2: Byer med erhvervspotentiale.

Roust og Skovlund vurderes at have erhvervspotentiale til trods for, at byerne ikke er områdebyer. Roust har et særligt potentiale i forhold til erhverv på grund af sin unikke nærhed til motorvejen, herunder den gode tilgængelighed for pladskrævende erhverv og/eller erhverv med særlige beliggenhedskrav. Skovlund vurderes ligeledes at have potentiale i forhold til erhverv på grund af funktionsdelingen med områdebyen Ansager.

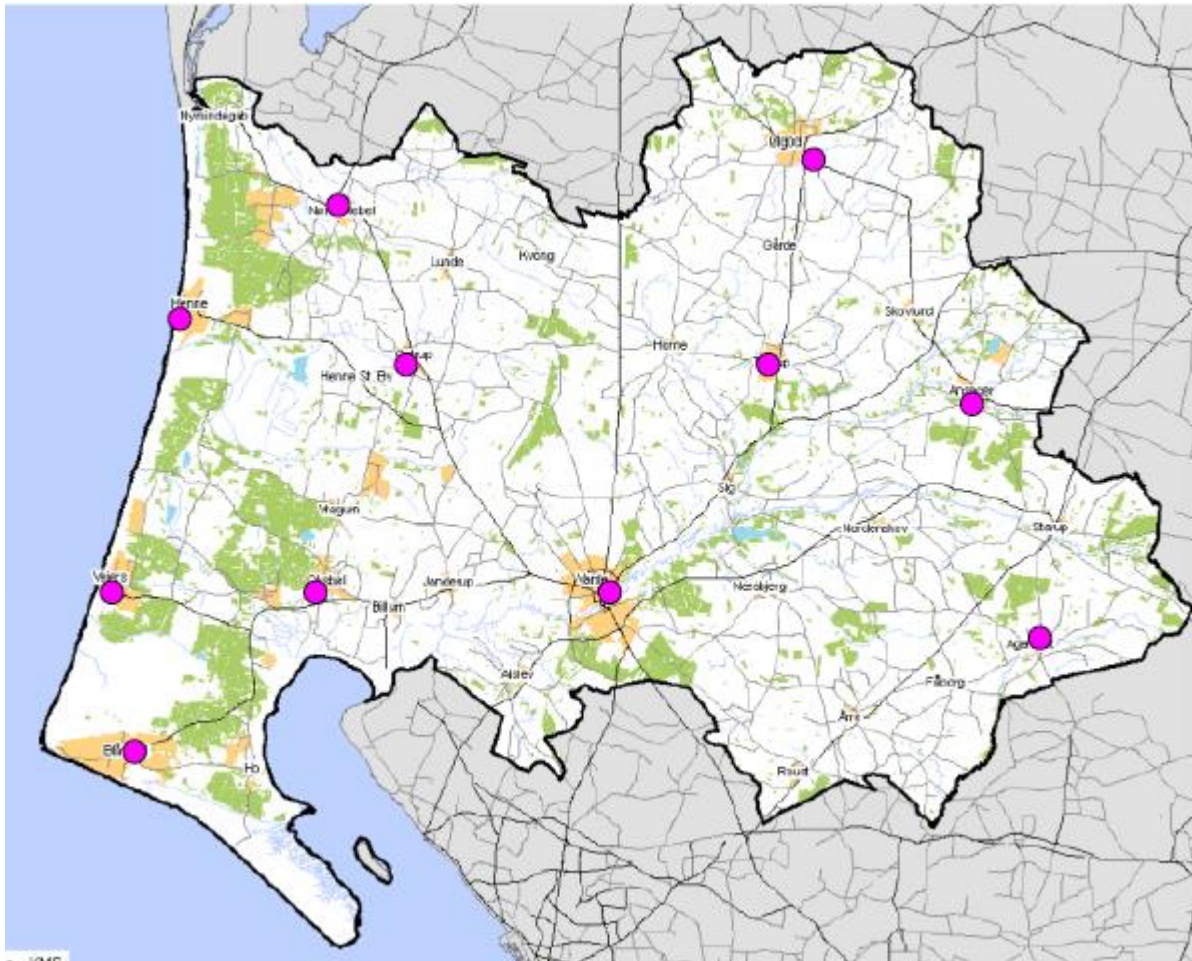
Erhvervspotentiale				
Byer	Områdeby eller hovedby	Nærhed til a) motorvej og/eller Esbjerg (max 15 min, max 17 km) og/eller b) nærhed til A11/A12/A30 (max. 2 km)	Erhvervs-, service- og oplevelsesfunktioner.	Samlet
01 Agerbæk	+	+	-	+
02 Alslev	-	+	+	-
03 Ansager	+	-	-	..**
04 Billum	-	+	+	-
05 Blåvand	-	-	-	-
05.02 Vejers	-	-	-	-
06 Fåborg	-	+	-	-
07 Henne	-	-	-	-
07.01 Henne St.	-	-	-	-
07.04 Stausø	-	-	-	-
08 Ho	-	-	-	-
09 Horne	-	-	-	-
10 Janderup	-	+	-	-
11 Lunde	-	-	-	-
11.02 Kvong	-	-	-	-
11.03 Lydum	-	-	-	-
12 Nordenskov	-	-	-	-
13 Nymindesgab	-	-	-	-
14 Næsbjerg	-	+	+	-
15 Nr. Nebel	+	-	+	+
16 Oksbøl	+	+	+	++
16.02 Vrøgum (Øster)	-	-	-	-
17 Outrup	-	-	-	-
18 Sig	-	+	-	-
19 Skovlund	-	-	+	..**
20 Tinghøj	-	+	-	-
20.02 Orten	-	-	-	-
20.03 Mejls	-	+	-	-
21 Tistrup	+	+	+	++
21.02 Gårde	-	-	-	-
23 Varde	+	+	+	++
24 Ølgod	+	+	+	++
24.02 Strellev	-	-	-	-
24.03 Lindbjerg	-	-	-	-
24.04 Krusbjerg	-	-	-	-
25 Årre	-	+	-	-
25.02 Roust	-	+	+	..*
25.03 Rousthøje	-	+	-	-
25.04 Hjortkær	-	+	-	-

Tabel 2.2 Erhvervspotentiale

* Til trods for at Roust ikke er en områdeby, vurderes byen alligevel at have potentiale for erhverv pga. nærheden til motorvejen. **Skovlund vurderes også at have potentiale for erhverv, selvom byen ikke er en områdeby, da Skovlund har et tæt samspil med Ansager, der er en områdeby.

Potentiale inden for detailhandel og serviceerhverv

Byer med potentiale inden for detailhandel og serviceerhverv er byer, hvor der er en god tilgængelighed samt byer med et vist befolkningsgrundlag eller med en placering, der vil kunne understøtte detailhandlen. Detailhandelspotentialet hænger derfor i høj grad sammen med bosætnings- og turismepotentialet. Byer med potentiale for detailhandel og serviceerhverv er dog her tænkt som byer med potentiale for at tiltrække handlende fra mindre byer eller gæster i kommunen. I den forbindelse er byer med et stort udbud af detailhandel tiltrækkende i sig selv.

Figur 2.3: Byer med potentiale for detailhandel og serviceerhverv.

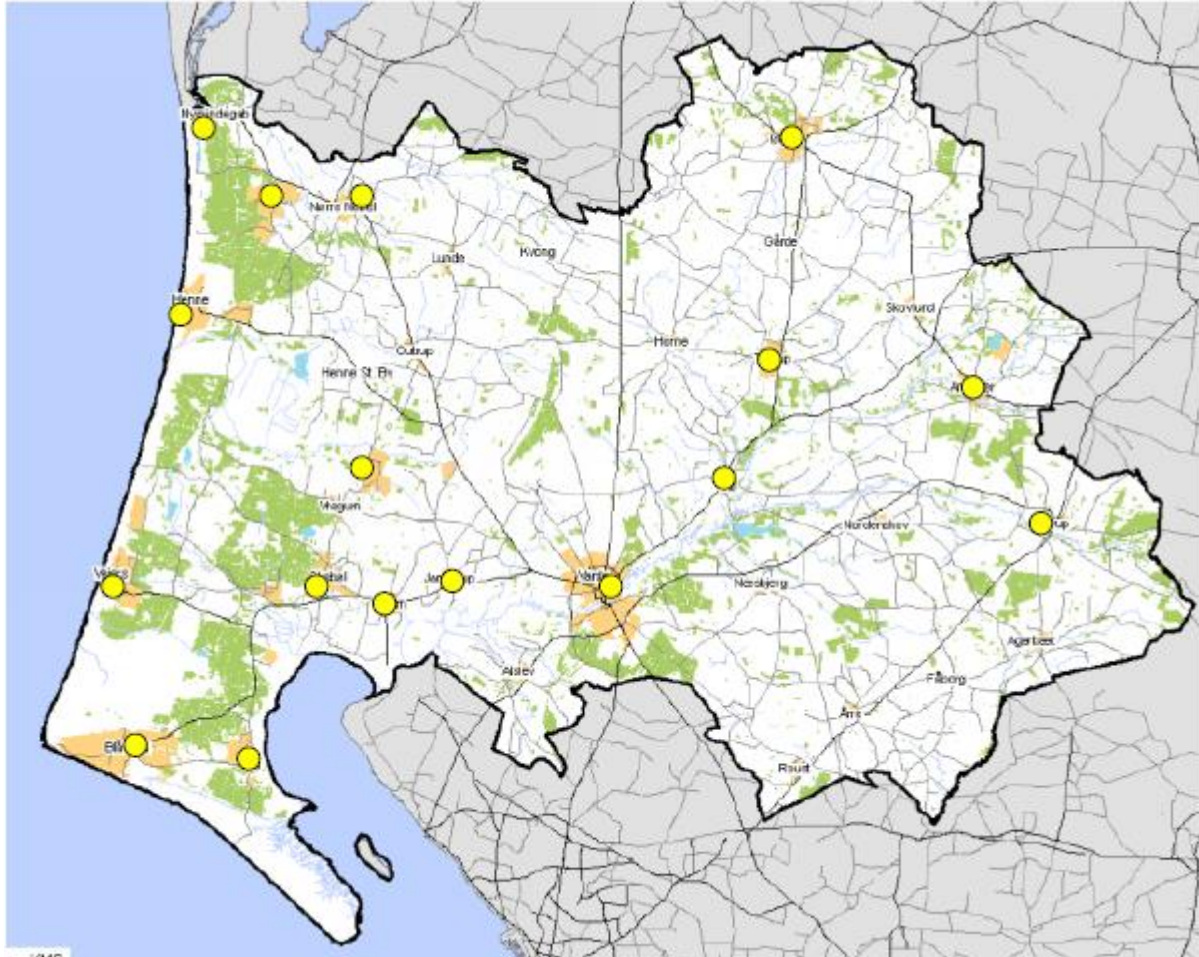
I byer uden potentiale for detailhandel og serviceerhverv kan der sagtens foregå og planlægges detailhandel, dog i en mindre målestok og møntet på den daglige forsyning af lokalområdet.

Potentiale for detailhandel og serviceerhverv			
Byer	Bymidter (dvs. planlagt mere end 3.000 m2 til butikksformål)	Eksisterende bruttoetageareal til butikksformål større end 1.000 m2	Samlet
01 Agerbæk	+	+	++
02 Alslev	-	-	-
03 Ansager	+	+	++
04 Billum	+	-	+
05 Blåvand	+	+	++
05.02 Vejers	+	+	++
06 Fåborg	-	-	-
07 Henne	+	+	++
07.01 Henne St.	-	-	-
07.04 Stausø	-	-	-
08 Ho	-	-	-
09 Horne	-	-	-
10 Janderup	-	-	-
11 Lunde	-	-	-
11.02 Kvong	-	-	-
11.03 Lydum	-	-	-
12 Nordenskov	-	+	+
13 Nymindegab	-	-	-
14 Næsbjerg	-	-	-
15 Nr. Nebel	+	+	++
16 Oksbøl	+	+	++
16.02 Vrøgum (Øster)	-	-	-
17 Outrup	+	+	++
18 Sig	-	-	-
19 Skovlund	-	+	+
20 Tinghøj	-	-	-
20.02 Orten	-	-	-
20.03 Mejls	-	-	-
21 Tistrup	+	+	++
21.02 Gårde	-	-	-
22 Starup-Tofterup	-	-	-
23 Varde	+	+	++
24 Ølgod	+	+	++
24.02 Strellev	-	-	-
24.03 Lindbjerg	-	-	-
24.04 Krusbjerg	-	-	-
25 Årre	-	-	-
25.02 Roust	-	-	-
25.03 Roushøje	-	-	-
25.04 Hjortkær	-	-	-

Tabel 2.3 Potentiale for detailhandel og serviceerhverv

Turismepotentialet

Turismepotentialet knytter sig i høj grad til natur- og kulturoplevelser. I forhold til naturværdier byder Vestkysten samt Varde Å og Holme Å på forskellige og særlige værdifulde oplevelser. I forhold til kulturoplevelser lægges vægt på, at oplevelserne er af regional eller national værdi, mens der ses bort fra mere lokale kulturfunktioner/-oplevelser. Ligeledes lægges vægt på oplevelsen af kulturmiljøer.

Figur 2.4: Byer med turismepotentiale.

Turismepotentiale			
Byer	Nærhed til Vesterhavet eller Varde Å/Holme Å	Kulturinstitutioner /tilbud af regional betydning (koncentration)	Samlet
01 Agerbæk	-	-	-
02 Alslev	-	-	-
03 Ansager	+	+	++
04 Billum	+	-	+
05 Blåvand	+	+	++
05.02 Vejers	+	-	++
06 Fåborg	-	-	-
07 Henne	+	-	+
07.01 Henne St.	-	-	-
07.04 Stausø	-	-	-
08 Ho	+	-	+
09 Horne	-	-	-
10 Janderup	+	-	+
11 Lunde	-	-	-
11.02 Kvong	-	-	-
11.03 Lydum	-	-	-
12 Nordenskov	-	-	-
13 Nymindesgab	+	-	+
14 Næsbybjerg	-	-	-
15 Nr. Nebel	-	+	+
16 Oksbøl	+	+	++
16.02 Vrågum (Øster)	-	-	-
17 Outtrup	-	-	-
18 Sig	+	-	+
19 Skovlund	-	-	-
20 Tinghøj	-	-	-
20.02 Orten	-	-	-
20.03 Mejls	-	-	-
21 Tistrup	-	+	+
22 Starup-Tofterup	+	-	+
23 Varde	+	+	++
24 Ølgod	-	+	+
24.02 Strellev	-	-	-
24.03 Lindbjerg	-	-	-
24.04 Krusbjerg	-	-	-
25 Årre	-	-	-
25.02 Roust	-	-	--
25.03 Rousthøje	-	-	-
25.04 Hjortkær	-	-	-

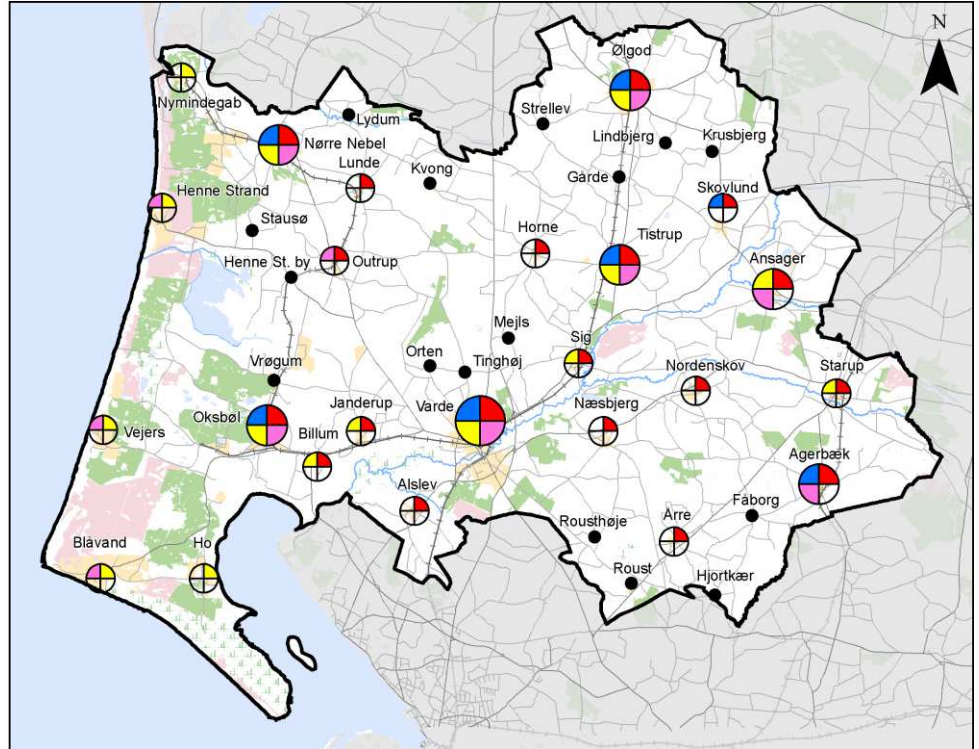
Tabel 2.4 Turismepotentiale

Opsummering af de forskellige byers potentialer og kategorier

Den enkelte bys rolle fastlægges således som en kombination af byens størrelse, eksisterende serviceniveau og udviklingspotentialer. Byrollerne danner udgangspunkt for en differentieret planlægning, der tager højde for, at der fremadrettet kan ske en udvikling i den enkelte by med afsæt i de lokale potentialer tilpasset byens størrelse.

Signaturforklaring

- Bypotentialer**
- Bosætning
 - Erhverv
 - Turisme
 - Detailhandel
- Hovedby
- Områdeby
- Lokalby / Kystby
- Mindre landsby

Figur 2.5 Opsummering af potentialer.

De forskellige byers potentialer og kategorier					Bypotentiale	Overbygning i kommunal skole	Bykategori
Byer	Bosætning (B)	Erhverv (E)	Detailhandel (D)	Turisme (T)	Samlet		
01 Agerbæk	B	E	D	-	BED	+	Områdeby
02 Alslev	B	-	-	-	B	-	Landsby
03 Ansager	B	-	D	T	BDT	+	Områdeby
04 Billum	B	-	-	T	BT	-	Landsby
05 Blåvand	-	-	D	T	DT	-	Kystby
05.02 Vejers	-	-	D	T	DT	-	Kystby
06 Fåborg	-	-	-	-	-	-	Mindre bysamfund
07 Henne	-	-	D	T	DT	-	Kystby
07.01 Henne St.	-	-	-	-	-	-	Mindre bysamfund
07.04 Stausø	-	-	-	-	-	-	Mindre bysamfund
08 Ho	-	-	-	T	T	-	Kystby
09 Horne	B	-	-	-	B	-	Landsby
10 Janderup	B	-	-	T	BT	-	Landsby
11 Lunde	B	-	-	-	B	-	Mindre bysamfund
11.02 Kvong	-	-	-	-	-	-	Mindre bysamfund
11.03 Lydum	-	-	-	-	-	-	Mindre bysamfund
12 Nordenskov	B	-	-	-	B	-	Landsby
13 Nyminddegab	-	-	-	T	T	-	Kystby
14 Næsbjerg	B	-	-	-	B	+	Landsby
15 Nr. Nebel	B	-	D	T	BEDT	+	Områdeby
16 Oksbøl	B	E	D	T	BEDT	+	Områdeby
16.02 Vrøgum (Øster)	-	-	-	-	-	-	Mindre bysamfund
17 Outrup	B	-	D	-	BD	-	Landsby
18 Sig	B	-	-	T	BT	-	Landsby
19 Skovlund	B	E	-	-	BE	-	Landsby
20 Tinghøj	-	-	-	-	-	-	Mindre bysamfund
20.02 Orten	-	-	-	-	-	-	Mindre bysamfund
20.03 Mejls	-	-	-	-	-	-	Mindre bysamfund
21 Tistrup	B	E	D	T	BEDT	+	Områdeby
21.02 Gårde	-	-	-	-	-	-	Mindre bysamfund
22 Starup-Tofterup	B	-	-	T	BT	-	Landsby
23 Varde	B	E	D	T	BEDT	+	Hovedby
24 Ølgod	B	E	D	-	BEDT	+	Områdeby
24.02 Strellev	-	-	-	-	-	-	Mindre bysamfund
24.03 Lindbjerg	-	-	-	-	-	-	Mindre bysamfund
24.04 Krusbjerg	-	-	-	-	-	-	Mindre bysamfund
25 Årre	B	-	-	-	B	-	Landsby
25.02 Roust	-	E	-	-	E	-	Mindre bysamfund
25.03 Rousthøje	-	-	-	-	-	-	Mindre bysamfund
25.04 Hjortkær	-	-	-	-	-	-	Mindre bysamfund

AKTIVITETER I PERIODEN 2017-2021

- Varde Kommune ønsker, med afsæt i den demografiske udvikling, at revurdere byrollemodellen, så den i højere grad kan afspejle de muligheder og udfordringer, der følger af den fremtidige demografiske udvikling.
- Fortsætte arbejdet med udviklingsplaner og områdeplaner for Varde Kommunes byer.

3. ERHVERV OG VIDEN

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Der har den seneste planperiode været fokus på forretningsskabelse i små og mellemstore virksomheder, især i forbindelse med generationsskifte. Der har været gennemført match-making mellem sælgere og potentielle købere, ligesom der er givet sparring og specialist-henvisninger. I flere tilfælde er der gennemført iværksættervejledning og iværksætterkurser for købere.

Grøn vækst projekterne "Naturen til bords" og "Digital oplevelsesformidling" er blevet afsluttet i perioden.

Projektet "Naturen til bords" har affødt skabelsen af interessentfællesskabet "Sydvestjyske Smagsoplevelser" med mål om at "øge kendskabet mellem lokale producenter og aftagere, samt skabe grobund for en øget handel til glæde for både området Sydvestjylland som for de involverede aktører. " "Naturen til bords" og etableringen af netværket med 135 virksomheder som deltagere fra de sydvestjyske kommuner, har bidraget til at lokale fødevarer-producenter har samarbejdet om produkt- og procesinnovation og samlet har øget deres produktion og salg. Dette har betydet at nye arbejdspladser er blevet skabt som følge af projektet.

I forbindelse med projektet "Digital oplevelsesformidling" er der udarbejdet værktøjer til en styrket digital tilstedeværelse rettet mod turismevirksomheder, herunder blandt andet en app, som formidler natur- og kulturhistorie i Naturpark Vesterhavet. Der er derudover etableret nye formidlingsplatforme i form af digitale informationsskærme både på turistbureauer og hos et antal private aktører.

VISION FOR ERHVERVS- OG BESKÆFTIGELSESMOMRÅDET

Varde Kommune har gennem de senere år arbejdet for at komme op blandt Danmarks 10 mest erhvervsvenlige kommuner ved DI's måling af erhvervsklima. I september 2016 kom Varde Kommune ind på en 9. plads, hvorfor den umiddelbare målsætning er opfyldt. Varde Kommune vil fremadrettet arbejde for fastholde sin position i Top 10. Dette skal ske gennem fortsat dialog og samarbejde med erhvervslivet, hvor enhver henvendelse fra erhvervslivet ses som et ønske om vækst til gavn for alle. Kommunen skal være en væsentlig medspiller i det sydvestjyske område, hvor den erhvervsvenlige kommune, den kvalificerede arbejdskraft samt vækst og udvikling er hinandens forudsætninger.

Skabelsen af en erhvervsvenlig kommune

I dialog med virksomhederne findes de gode løsninger, som understøtter erhvervslivets behov og rammevilkår, samt en sammenhængende og attraktiv infrastruktur.

Sikring af attraktiv arbejdskraft

Gennem skabelsen af attraktive levevilkår med udgangspunkt i naturen og en sikring af kvalificeret arbejdskraft gennem uddannelse og opkvalificering, sikres tilstedeværelsen af attraktiv lokal arbejdskraft. Endvidere forberedes børn og unge på kravene på fremtidens arbejdsmarked.

Skabelsen af vækst og udvikling i de lokale virksomheder

Der arbejdes på at fremme lokale virksomheders vækst- og udviklingspotentiale, skabelsen af attraktive vilkår for iværksættere og der arbejdes offensivt på tiltrækningen af virksomheder til Varde Kommune. Brugen af naturen i produktinnovation, udvikling af ydelser og markedsføring understøttes i tråd med Varde Kommunes vision "Vi i naturen. "

Erhvervsfremme

Varde Kommune har de senere år markeret sig som en erhvervsvenlig kommune og vil fremadrettet bygge videre på denne udvikling. Dette kræver fortsat fokus på erhvervslivets

udvikling og innovation, blandt andet med fokus på Varde Kommunes store erhverv, såsom landbrug, turisme, bygge og bolig plus produktionsvirksomheder. Derudover skal arbejdet med udviklingsplaner i Varde Kommunes byer være med til at bibeholde en god og fremadrettet udvikling i lokalområderne.

Syddansk Vækstforum "Erhvervsudviklingsstrategi 2012-2020"

Vækstforum er et erhvervspolitisk samarbejde mellem erhvervsliv, videns - og uddannelsesinstitutioner, arbejdsmarkedsparter, regionens kommuner og Region Syddanmark. Vækstforum er omdrejningspunkt for den regionale vækstindsats. Vækstforums strategi bygger på offentligt-privat samarbejde med fokus på Sundheds- og Velfærdsteknologi, Bæredygtig Energi og Oplevelseserhverv.

Partnerskab for Vestkystturisme

Til fremme af turismen i Vestjylland stiftedes ultimo 2015 "Partnerskab for Vestkystturisme," et samarbejde mellem de 11 vestkystkommuner, Dansk Kyst- og Naturturisme, de tre vstdanske regioner samt turismeaktører langs den jyske vestkyst. Målet for samarbejdet er at skabe fokuseret vækst og beskæftigelse i turismeerhvervet ved Vestkysten i samspil med øvrige aktører i turismeværdikæden.

Der arbejdes på skabelsen af en samlet fortælling omkring Vestkysten og et strategisk arbejde med destinationsudvikling. Vækst og udvikling af det nationale turismepotentiale på Vestkysten skal opnås gennem indsatserne:

- Markedsføring og kommunikation
- Destinationsudvikling
- Kompetenceudvikling
- Events

Målet med de nævnte aktiviteter er en øgning i antallet af overnatninger i de 11 kommuner, tiltrækning af nye målgrupper og udvidelse af eksisterende, øgning af forbrug pr. gæst, skabelse af højere tilfredshed og inspiration til genbesøg.

ProVarde

ProVarde er en service- og udviklingsorganisation for erhverv og turisme i Varde Kommune. ProVarde arbejder sammen med virksomheder, turismeerhvervet, Varde Kommune, andre aktører og organisationer om en bred palet af opgaver. Blandt disse finder vi hjælp til vækst og udvikling, en styrkelse af turismen, rådgivning omkring iværksætteri, skabelsen af nye arbejdspladser og profileringen af Varde Kommune som erhvervsvenlig kommune.

Business Region Esbjerg

Byrådene fra Esbjerg, Fanø, Tønder, Vejen og Varde har besluttet i fællesskab at fremme udviklingen af Business Region Esbjerg. Tanken er, at Business Region Esbjerg skal bæres af trebenet vision:

1. En vision om styrket politisk samarbejde om blandt andet tiltrækningen af arbejdskraft, infrastruktur mv.
2. En vision om øget bosætning og tiltrækning af erhverv og iværksætteri.
3. En vision om styrket erhvervsvenlighed og erhvervsservice i området.

Regionssamarbejdet skal gå på to ben, et politisk ben, hvor byrådene udbygger samarbejde om infrastruktur, tiltrækning af arbejdspladser, bosætning og et erhvervsorganisatorisk ben, hvor SVUF og kommunernes erhvervs- og turismeorganisationer samles i en organisation.

ERHVERVSGRUNDE

I Varde Kommune skal der være attraktive erhvervsgrunde til rådighed for erhvervslivet. Man vil primært markedsføre eksisterende grunde i Varde, Ølgod og Roust, hvor der er ud-

lagt arealer, der vurderes som værende specielt gunstige for nye erhverv. Varde Kommune vil i Varde og Ølgod støtte etableringen af iværksætterfaciliteter. I mindre byer planlægges gennem dialog og fleksibilitet for at sikre gode vilkår i lokalområderne. I tilknytning til dette, arbejdes der for at sikre bedst mulig infrastruktur, som kan imødekomme erhvervslivets behov og sikre en god levedygtighed blandt disse erhverv.

Varde, Ølgod og Roust er grundet placering og størrelse udpeget som kommunens hovederhvervscentre, hvorfor der i disse byer er udlagt arealer til større erhvervsmæssig vækst. For områdebyer planlægges med forventning om arealbehov til etablering af ca. 3-4 mindre eller 1-2 større produktions- og/eller handelsvirksomheder i planperioden, svarende til ca. 2 ha.

For lokalbyer planlægges med forventning om arealbehov til etablering af ca. 1-2 mindre produktions- og/eller handelsvirksomheder i planperioden, svarende til ca. 1 ha.

Som skabelon for ovenstående lægges til grund, at den typiske mindre produktions og/eller handelsvirksomhed har en størrelse i omegnen af 2.500m² til 5.000m² og den større virksomhed størrelsesordenen 5.000m² til 10.000m².

Byer med lokalplanlagte erhvervsområder, hvor der endnu er restrummelighed, kan i nedenstående opgørelse have en restrummelighed over den tilstræbte retningslinje.

By	Restrummelighed	Ændrede arealudlæg i Kommuneplan 2017	Restrummelighed efter udtag eller reduktion i KP17.	Kommunale erhvervsarealer solgt i perioden 2007-2016	Forventet arealbehov 2017-2029**	Forventet restrummelighed 2029
01 Agerbæk	7,1	-3	4,1	0	2	2,1
02 Alslev	6,3			0	1	5,3
03 Ansager	8,1	-5,5	2,6	0	2	0,6
04 Billum	4,8	-1,5	3,3	0	1	2,3
05 Blåvand	2,7			-	1	1,7
06 Fåborg	0			-		
07 Henne	0			-		
08 Ho	0			-		
09 Horne	5,7	-3,5	2,2	0	1	1,2
10 Janderup	4	-3	1	0,24	1	0
11 Lunde	7,1	-4,7	2,4	0	1	1,4
12 Norden-skov	2,0			0	1	1
13 Nymindegab	0			-		
14 Næsbjerg	2,2			0	1	1,2
15 Nørre Nebel	3			0	2	1
16 Oksbøl	7,1			0	2	5,1
17 Outtrup	2,7			-	1	1,7

18 Sig	0,2			0,24	1	-0,8
19 Skovlund	3,2			1,74	1	2,2
20 Tinghøj	0			-		
21 Tistrup	21,8*	-6,8	15	1,70	2	13
22 Tofterup	2,6			0,42	1	1,6
23. Varde	57,1	-4,5	52,6	47,1	56,5	-3,9
24 Ølgod	34,6			78,7	94,4	-59,8
25.01 Årre	4,8			-	1	3,8
25.02 Roust	56,5	-8	48,5	25,6	30,7	17,8
I alt	243,6 ha	-40,5 ha	203,1	155,74 ha	204,6 ha	-1,5 ha

Tabel 3.1 Erhvervsarealer i Varde Kommune

*Erhvervsarealerne i Tistrup er lokalplanlagte. Tallet er fremkommet ved opmåling af uudnyttede arealer indenfor de lokalplanlagte rammeområder.

**Forventet arealbehov er delvist beregnet ud fra førnævnte model for områdebyer og lokalbyer og det gennemsnitlige salg af erhverv i perioden 2007-2015.

AREALREGNSKAB

Med henblik på at sikre, at det samlede arealudlæg til byvækst i Varde Kommune bevæger sig mod et niveau, hvor det samlede arealudlæg modsvarer det forventede behov i den 12 årige planperiode, foreslås et antal tidligere kommuneplanlagte, men endnu ikke lokalplanlagte rammeområder, udtaget af kommuneplanen. I de byer, hvor der foreslås udtaget områder, er der stadig udlagt tilstrækkelige arealer til at imødekomme forventningerne til udbygningen i planperioden. Der reduceres ligeledes i antallet af erhvervsarealer. Samle set udlægges der 39,5 ha nye boligområder og udtages i alt 51,7 ha fordelt på 11,2 ha udlagt til boligformål og 40,5 ha udlagt til erhvervsformål og den samlede restrummelighed til byvækst forventes i 2029 nedbragt fra de nuværende ca. 400 ha til ca. 30 til 40 ha.

Det samlede overskud i restrummelighed kan således tilskrives den strukturelle udvikling i samfundet, hvor udnyttelsen af allerede lokalplanlagte og byggemodnede arealer i landdistrikterne er gået langsommere end forventet og efterspørgslen i de bynære områder øget. Da der fortsat bygges boliger, også i landdistrikterne, forventes de strukturelle udfordringer udlignet i løbet af en til to planperioder, hvor der ikke udlægges nye arealer i disse områder. Det vurderes ikke at være samfundsøkonomisk forsvarligt at aflyse allerede gennemført lokalplanlægning og byggemodning, da de allerede investerede midler dermed ville være tabt.

Nyudlæg til bolig og erhverv i KP17		Areal som udlægges i KP17
Agerbæk	01.01.B05	0,5 ha
Alslev	02.01.B08	7,7 ha
Alslev	02.01.B09	6,8 ha
Sig	18.01.B07	1,6 ha
Tinghøj	20.01.B02	0,5 ha
Varde	23.02.B39	9 ha
Varde	23.03.B18	2,4 ha
Varde	23.03.B19	11 ha
Samlet arealudlæg		51,5 ha

Tabel 3.2 Boligarealer som foreslås udlagt i KP17

Arealer foreslås udtaget af Kommune-		Begrundelse for ændring	Areal som udtages af KP i ha.
--------------------------------------	--	-------------------------	-------------------------------

plan.			
Agerbæk	01.01.E04 – reduktion	Tilpasning af erhvervsarealers størrelse til ny model.	3
Ansager	03.01.B11 – udtag	Stadig tilstrækkelig restrummelighed i Ansager	3,3
Ansager	03.01.E06 – udtag	Arealet indgår i byttehandel og overgår til landbrug.	5,5
Billum	04.01.B07 – udtag	Da der er to rammeområder til bolig, som endnu ikke er taget i brug, udtages det ene område af KP.	3,3
Billum	04.01.E02 – reduktion	Tilpasning af erhvervsarealers størrelse til ny model.	1,5
Fåborg	06.01.B02 – udtag	Da der er to rammeområder til bolig, som endnu ikke er taget i brug, udtages det ene område af KP.	1,6
Horne	09.01.E01 – reduktion	Tilpasning af erhvervsarealers størrelse til ny model.	3,5
Janderup	10.01.E01 – reduktion	Tilpasning af erhvervsarealers størrelse til ny model.	3
Lunde	11.01.B02 – reduktion	Der er stadig tilstrækkelig rest-rummelighed i Lunde.	3
Lunde	11.01.E01 – reduktion	Tilpasning af erhvervsarealers størrelse til ny model.	4,7
Tistrup	21.10.E02 – udtag	Tilpasning af erhvervsarealers størrelse til ny model.	6,8
Varde Nord	23.02.E08 – udtag	Tilpasning efter nye krav i henhold til modernisering af planlov og arealet overgår derfor til perspektivareal.	4,5
Roust	25.02.E01 – reduktion	Tilpasning efter nye krav i henhold til modernisering af planlov.	8
		Samlet arealudtag	51,7 ha

Tabel 3.3 Bolig- og erhvervsarealer, som foreslås udtaget eller reduceret i KP17

Arealudtag - Arealudlæg	Udlæg 39,5 ha – Udtag 51,7 ha	-12,2 ha
-------------------------	-------------------------------	----------

Tabel 3.4 Udtagede- eller reducerede arealer fratrasket arealudlæg.

HANDLINGER I PLANSTRATEGI 2015 OMHANDLENDE ERHVERVS- OG VIDENSOMRÅDET

Gennem samarbejde med Esbjerg og Fanø om Storbyregion Esbjerg, vil Varde Kommune i det strategiske arbejde videreudvikle de fælles styrkeområder således, at man i samarbejdet bedst muligt kan supplere hinanden og skabe interesse for Storbyregion Esbjerg både lokalt, regionalt og på landsplan. Første fokus i arbejdet med Storbyregion Esbjerg er arbejdet med udviklingen af og samarbejdet omkring den fælles infrastruktur i regionen/Sydvestjylland.

Med Varde Kommunes nye vision "Vi i naturen" er der sat fokus på innovation i naturen. Visionen skal frem mod 2030 være del af kommunens tankesæt og tænkes ind i alle handlinger fra Planstrategi til sagsbehandling.

Innovation skal ske i samarbejde med erhvervslivet og medvirke til en styrkelse af iværksætterindsatsen med tilknytning til natur, landbrug, turisme, industri og Forsvaret. I den forbindelse afholdes der workshop om naturinnovation, hvor der blandt andet skal skabes

rammer for sundheds- og læringsaktiviteter. Gennem vidensopsamling og – udveksling fra forsknings-, formidlings- og netværksprojekter fra Nationalpark Vadehavet og Naturpark Vesterhavet vil der være fokus på at nytænke formidlingen af naturprojekter i Varde Kommune. Med baggrund i evalueringen af de mange projekter, som i de senere år har været i gang i Varde Kommune, har man til hensigt skabe et vidensforum for videns-, håndværks- og produktionsvirksomheder. Gennem dette skal der igangsættes nye forsøgs- og/eller innovationsprojekter i samarbejde med erhvervslivet, som skal afdække erhvervenes udviklingsmuligheder med baggrund i den opnåede viden. Et mål er skabelsen af landets mest effektive landbrug i samspil med Varde Kommunes rige natur.

BESKÆFTIGELSESIKTSATS

Regeringens mål for beskæftigelsesområdet 2016

- Flere unge skal have en uddannelse
- Borgere i udkanten af arbejdsmarkedet skal tættere eller ind på arbejdsmarkedet
- bl.a. gennem styrket tværfaglig indsats
- Langtidsledigheden skal bekæmpes
- Indsatsen for bedre match mellem arbejdsløse og virksomheder skal styrkes

Beskæftigelsesplan 2016 – Varde Kommune

Arbejdsstyrken har igennem mange år været faldende i Varde Kommune, hvilket skaber et gab mellem udbud af kvalifikationer og efterspurgt kvalifikationer og mellem tilgangen af unge og tilbagetrækningen af ældre fra arbejdsmarkedet.

Varde Kommune har de seneste år haft fokus på virksomhedsservice og en virksomhedsrettet indsats. Samtidig stiger kompetencekravene og der ventes en stigende efterspørgsel efter faglært arbejdskraft og højtuddannede medarbejdere. Dette kan betyde et overskud af ufaglært arbejdskraft og svagtstillede borgere, hvorfor rummelighed på arbejdsmarkedet i fremtiden bliver en væsentlig parameter. Det er derfor vigtigt at videreudvikle virksomhedsservicen, der skal hjælpe med rekruttering af nye medarbejdere, opkvalificering af allerede ansatte eller fastholdelse af sygemeldte medarbejdere i job. Derudover skal servicen sikre mulighed for udplacering af udsatte borgere i virksomhederne, således at borgere på kanten af arbejdsmarkedet kan flyttes i arbejde eller uddannelse. Der arbejdes med at nedbryde barrierer for unge, aktivitetsparate borgere, sygemeldte borgere, flygtninge og familiesammenførte, som har brug for hjælp til at få foden indenfor på arbejdsmarkedet.

Jobcenter Varde har i 2016 udstukket følgende sigtelinjer for den beskæftigelsesrettede indsats:

- Sikre at alle ydelsesmodtagere er ledige så kort tid som muligt og opnår varig tilknytning til arbejdsmarkedet.
- Sikre at indsatsen sker uden unødigt ventetid i sagsbehandlingen, såvel internt som eksternt.
- Sikre at borgeren har så få medarbejdere at forholde sig til som muligt.
- Sikre at der hele tiden er fokus på det tværfaglige samarbejde samt borgerinddragelse.
- Sikre at virksomhederne understøttes i, at de får den arbejdskraft de har brug for, på kort og lang sigt.

Ledighedstal fra Danmarks Statistik viser, at der var 591 arbejdsmarkedsparede ledige i Varde Kommune i november 2016. Det er 69 færre end tilsvarende periode året før svarende til et fald på 10,5%.

Varde Kommune beholder sin position med den laveste ledighed i Region Syddanmark på trods af, at der siden seneste måling har været en lille stigning i ledigheden. Årsagen ventes alene at være sæsonbetinget.

Grundet den lille mængde ledige skærpes fokus på de udfordringer der ligger i mangel på arbejdskraft og kompetenceudvikling af den forhåndenværende arbejdsstyrke, samtidig med at der fortsat arbejdes med tiltrækning af kvalificeret arbejdskraft. Der lægges vægt på rummeligheden i arbejdsmarkedet, således at flygtninge og borgere med nedsat arbejdsevne kan indgå som aktivt supplement til arbejdsstyrken.

Fakta – fra Jobcenter Varde og Danmarks Statistik – November 2016

- I Varde Kommune er 2,5% af arbejdsstyrken ledig, hvilket ligger pænt under det samlede tal for Region Syddanmark, som er på 4,1%. Ledighedsprocenten for hele landet er ligeledes på 4,1.
- Ledighedsprocenten for mænd ligger 2,1, mens den for kvinderne udgør 2,9.
- De 591 ledige i Varde Kommune er fordelt på 487 forsikrede ledige og 104 jobparate kontanthjælpsmodtagere. Fordelt på køn er der 271 ledige mænd og 320 ledige kvinder.
- De unge mellem 25-29 år har den højeste ledighed, mens de helt unge mellem 16-24 år har den laveste ledighed.

FAKTA OM UDVIKLINGEN I VARDE

Tendens for udvikling i indbyggertal

Borgere med mellemlange eller lange videregående uddannelser bosætter sig i den sydlige eller vestlige del af Varde Kommune. I Varde Kommunes østlige og nordlige områder ses en større repræsentation af borgere med erhvervsfaglig uddannelse eller uden erhvervskompetencegivende uddannelse. Et bud på, hvorfor der i er flere med mellemlang og lang videregående uddannelse i de sydlige og vestlige egne af Varde Kommune kan findes i afstanden eller nærheden til Esbjerg, hvor der er en større koncentration af jobs som kræver disse uddannelser.

	Antal arbejdspladser (Heraf private)	Antal arbejdspladser pr. 100 25-65 årig (Heraf private)
Varde	21.640 (15.450)	86 (61)
Syddanmark	550.657 (375.153)	90 (62)
Hele landet	2.689.830 (1.809.165)	93 (62)

Tabel 3.5 Antal job i Varde

Kilde: Kontur 2015 – Region Syddanmark og Danmarks Statistik, bearbejdet af e-statistik.dk.
Tal fra ultimo november 2013.

Der er færre offentlige jobs pr. 100 indbygger i den arbejdsdygtige alder i Varde end på lands- og regionsplan.

Antal beskæftigede borgere i Varde Kommune 2015	Antal arbejdspladser inden for 30 min. af Varde by	Antal arbejdspladser inden for 60 min. af Varde by
24.874	53.200	176.000

Tabel 3.6 Adgang til job

Kilde: Kontur 2015 – Region Syddanmark, Danmarks Statistik, CVR, OSM og Speedmap

Der er med 21.640 arbejdspladser i Varde Kommune og 24.874 beskæftigede ca. 3200 flere beskæftigede i Varde Kommune end der er arbejdspladser.

	Grundskole	Gymnasial	Erhvervsfaglig	KVU	MVU	LVU
Varde 2014	24.7 %	3.8 %	48.5 %	5.2 %	13.8 %	4.0 %
Varde 2015	23.7 %	3.8 %	48.6 %	4.7 %	15.2 %	4.0 %
Sydvestjylland	24.6 %	4.3 %	44.6 %	5.2 %	16.4 %	4.9 %
Syddanmark	23.4 %	4.9 %	42.3 %	5.5 %	16.7 %	7.2 %
Hele landet	21.2 %	6.2 %	38.1 %	5.6 %	16.4 %	12.5 %

Tabel 3.7 Uddannelsesniveau og Pendling

Arbejdsstyrkens højest opnåede uddannelsesniveau 25-64 år

Kilder: Kontur 2015 – Region Syddanmark og Danmarks Statistik. Opgørelsen for Varde 2015 er fremkommet på baggrund af oplysninger fra Statistikbankens HFUDD10. Bacheloruddannelse og PHD- og forskeruddannelse er lagt ind under LVU.

På baggrund af 2015-tallene for Varde ses et mindre skift fra grundskole og kortere videregående uddannelse til de mellemlange videregående uddannelser.

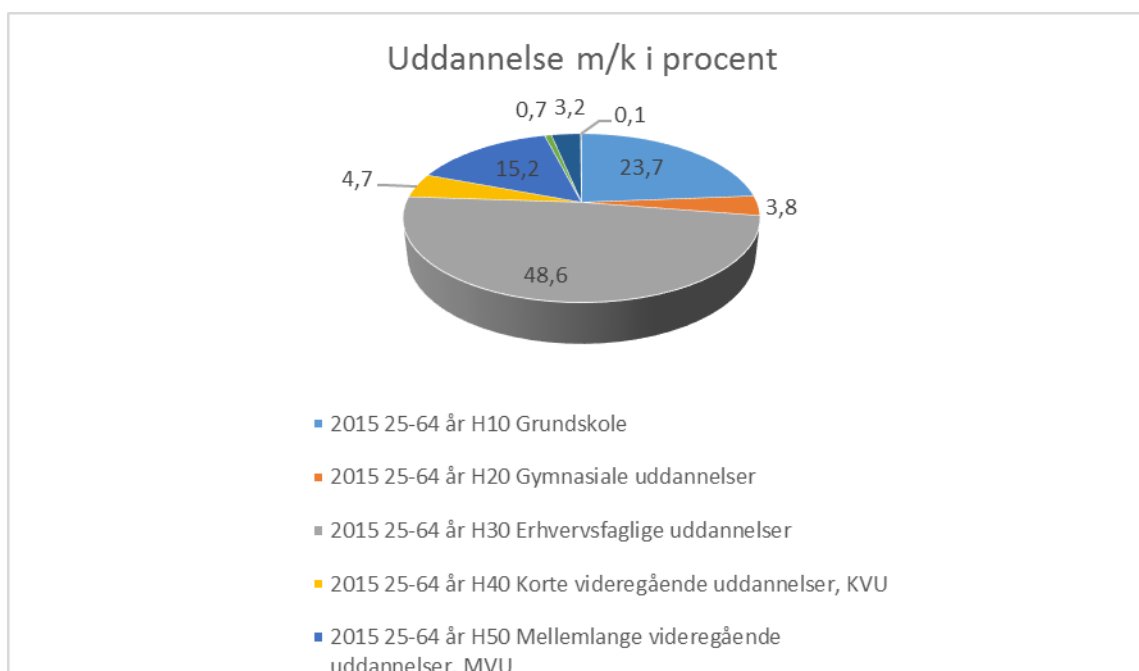
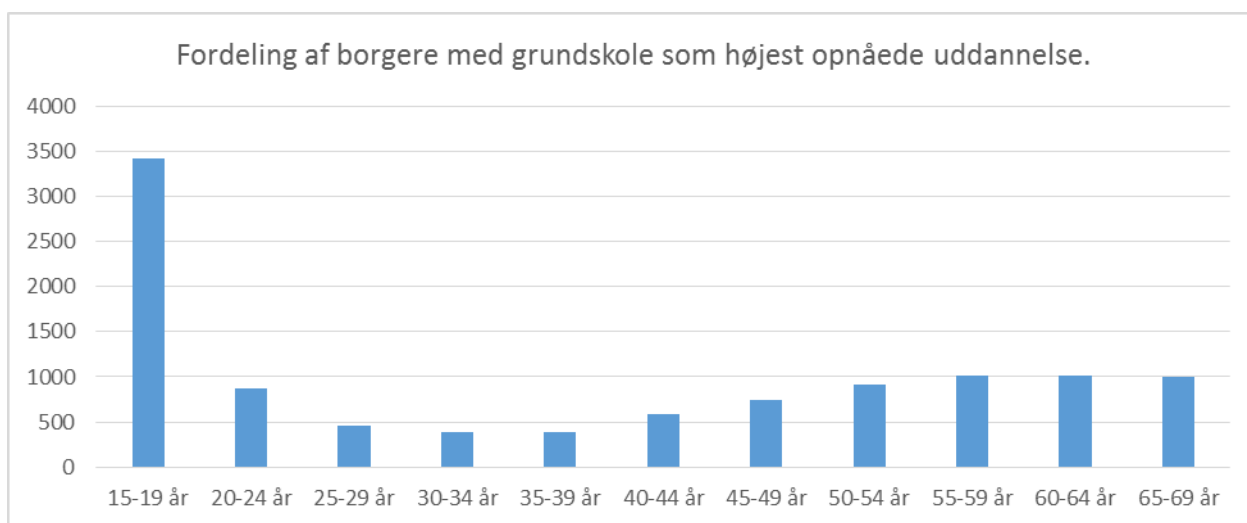

Diagram 3.1 Højest opnåede uddannelsesniveau mænd og kvinder mellem 25-64 år

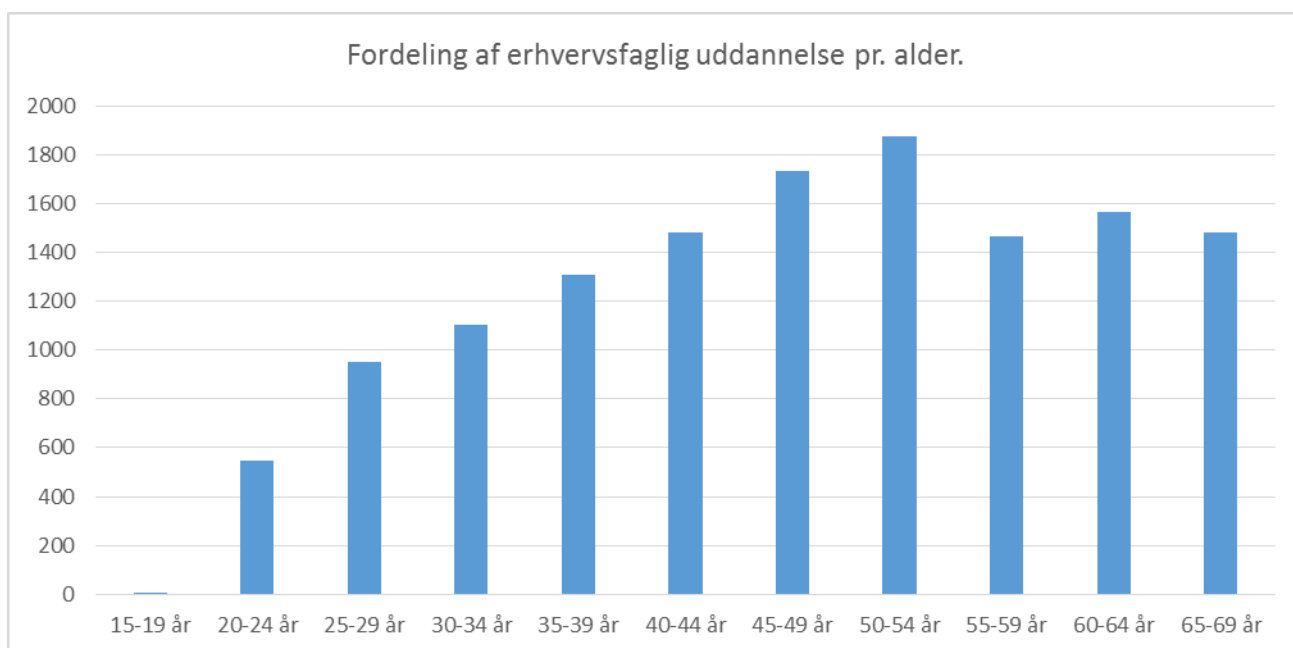
Grafen er baseret på tal fra Statistikbankens HFUDD10.

Graf 3.1 Ændret mønster i grundskole som højest opnået uddannelsesniveau.

Baseret på Statistikbankens HFUDD10 2016.

Det ses, at de ældre årgange indeholder flere borgere med grundskole som højeste opnåede uddannelsesniveau. Fra gruppen 55-59 år til 35-39 år ses mere end en halvering i antallet af borgere med grundskolen som højest opnået uddannelsesniveau. Dog er der også en forskel på ca. 600 borgere i grupperne i alt: 55-59 år = 3453 borgere - 35-39 år = 2833 borgere.

Graf 3.2 Tendens i erhvervsfaglig uddannelse som højest opnået uddannelse

Baseret på Statistikbankens HFUDD10 2016

Der ses en tendens til, at der i de yngre aldersgrupper er færre borgere med en erhvervsfaglig uddannelse og at der ved tilbagetrækning blandt de ældre aldersgrupper vil ske fald i det samlede udbud af erhvervsfagligt uddannede.

		2003	2013	2014 (november)	Vækst 2003-2014
Indpendling	Antal	5.165	5.222	5.647	9,33 %
	I procent af antal arbejdspladser	21.4 %	24.2 %	22.8 %	1.4 pct. point
Udpendling	Antal	7.457	8.394	8.817	18.24 %
	I procent af antal beskæftigede borgere	28.2 %	33.9 %	35.6 %	7.4 pct. Point
Nettoindpendling	Totalt antal	-2.292	-3.172	-3.170	-

Tabel 3.8 Ind- og udpendlingsmønstre

Kilder: Kontur 2014 – Region Syddanmark og CRT (SAM-K). Opgørelsen for 2014 er fremkommet på baggrund af oplysninger Statistikbankens PEND101.

I tråd med opgørelsen af antallet af beskæftigede og antallet af arbejdspladser i Varde Kommune ses i 2013 og 2014 en nettoindpendling på ca. -3200 borgere.

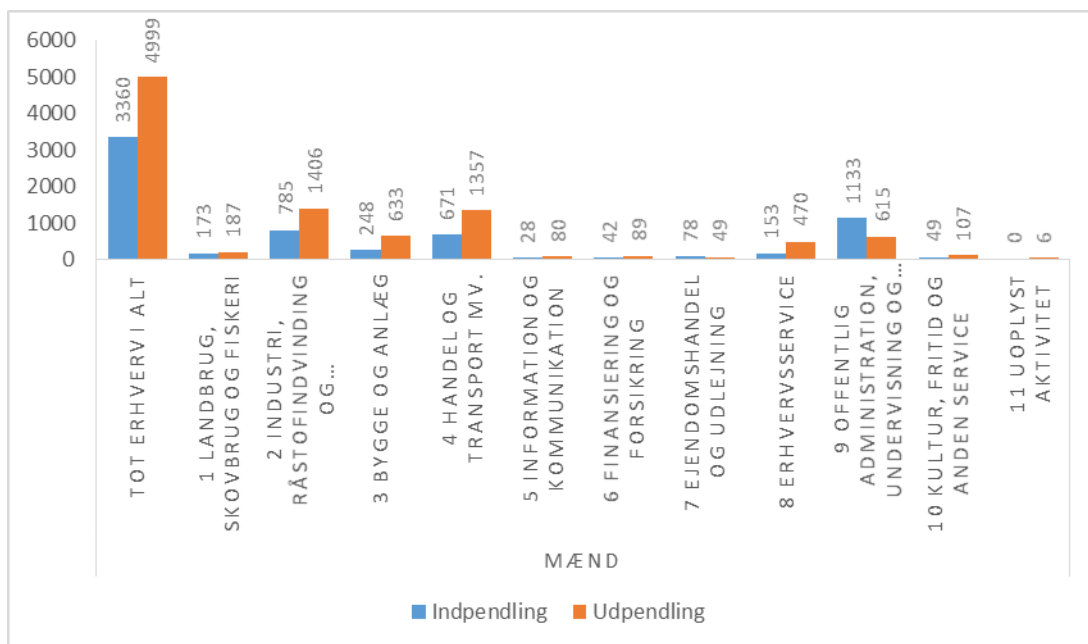
	Uden erhvervs-kompetencegivende Uddannelse	Erhvervs-faglig ud-dannelse	Kort videre-gående uddannelse	Mellemlang videregående uddannelse	Lang vide-regående uddannelse	Alle udd.
Ind	22 %	22 %	28 %	35 %	42 %	24 %
Ud	27 %	34 %	48 %	44 %	48 %	34 %

Tabel 3.9 Pendling fordelt på uddannelsesniveau i % ultimo 2013 (Varde Kommune)

Kilder: Kontur 2015 – Region Syddanmark og CRT (SAM-K)

Der ses en markant større ind- og udpendling jo længere uddannelse borgeren har, men dog samlet en moderat ind- og udpendling på henholdsvis 24 % og 34 %. Dette forholder sig således, da der er flere borgere med grundskole- eller erhvervsfagliguddannelse end borgere med videregående uddannelser i Varde Kommune. Tallene angiver, hvilken pro-

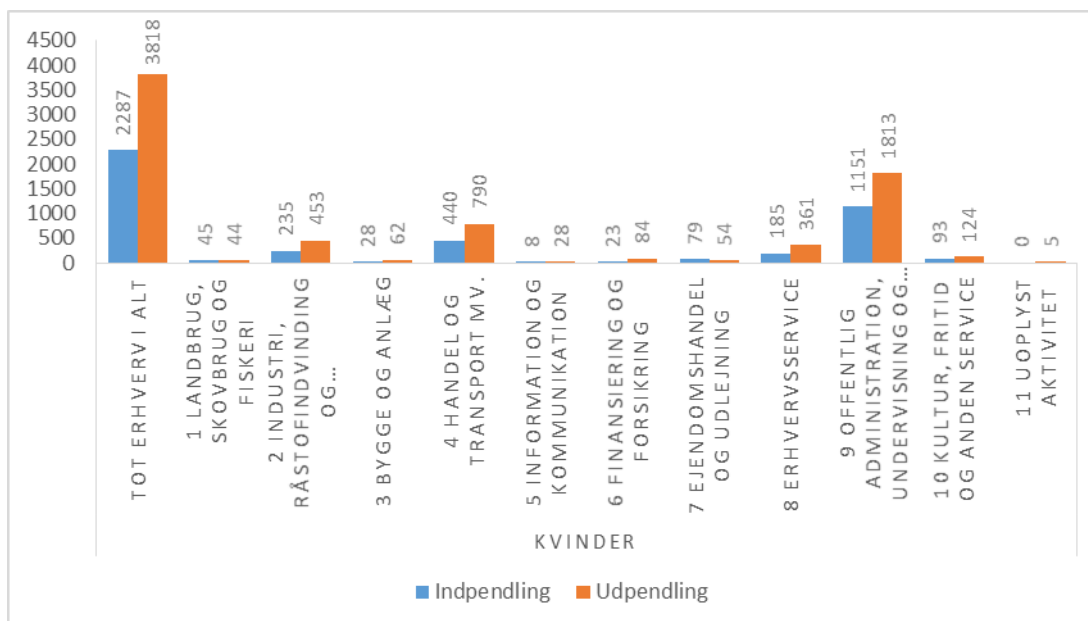
centdel af et givent segment, der pendler ind og ud af kommunen. Den samlede procent for alle uddannelsessegmenter giver derfor ikke 100%, men er et gennemsnit af samtlige segmenter.

Graf 3.3 Pendling fordelt på køn og branche (November 2014) - Mænd

Opgørelsen for 2014 er fremkommet på baggrund af oplysninger Statistikbankens PEND101.

For mændene ses det, at to kategorier er større i indpendling end i udpendling. Kategorierne "Ejendomshandel og udlejning" og "Offentlig administration, undervisning og sundhed" står for en indpendling på +547 set i forhold til et samlet minus på 1.639. Sammenlagt pendler 3.360 mænd til Varde og 4.999 mænd pendler ud af Varde, hvilket vil sige at ca. 50 % flere pendler ud end ind.

Graf 3.4 Pendling fordelt på køn og branche (November 2014) - Kvinder

Opgørelsen for 2014 er fremkommet på baggrund af oplysninger Statistikbankens PEND101.

For kvinderne ses det, at to kategorier er større i indpendling end i udpendling. Kategorierne "Landbrug, skovbrug og fiskeri," "Ejendomshandel og udlejning" står sammenlagt for en indpendling på +26 set i forhold til et samlet minus på 1.531. Sammenlagt pendler 2.287 kvinder til Varde og 3.818 kvinder pendler ud af Varde, hvilket vil sige at ca. 67% flere pendler ud end ind.

Erhvervsstruktur

Varde Kommune ligger over landsgennemsnittet (relativ specialisering), hvad angår mængden af private arbejdspladser indenfor erhvervsområderne:

- Møbler/Beklædning
- Fødevarer
- Bygge/Bolig
- Turisme

Derimod ligger brancherne Medico/sundhed og IT/Kommunikation blandt erhvervene med færrest arbejdspladser i Varde Kommune.

-	Nyetablerede virksomheder	Etableringsrate
Varde	117	5.2 %
Syddanmark	3.135	6.4 %
Hele landet	18.646	7.4 %

Tabel 3.10 Iværksætteri og overlevelseshandel

Kilde: Kontur 2015 – Region Syddanmark og Danmarks Statistik, bearbejdet af e-Statistik.dk

I 2013 lå mængden af nyetablerede virksomheder i Varde (5.2 %), set i forhold til det samlede antal virksomheder i kommunen, et stykke under lands- (7,4 %) og regionsgennemsnittet (6,4 %). Dog lå overlevelseshandelen små 10 % over landsgennemsnittet i 2012-2013 og jobskabelsen i de nye virksomheder lige under landsgennemsnittet.

Der er i Varde Kommune fokus på at fremme iværksætterindsatsen og iværksætterhuse bl.a. er det et gennemgående tema i de lokale udviklingsplaner og medio 2016 åbnede Power-Tower i Varde By. Derudover arbejdes der på et tilsvarende Power-Tower i Ølgod, med fokus på blandt andet trævarer.

AKTIVITETER I PLANPERIODEN 2017-2021

- Videreudvikling og bearbejdning af indsatsområderne i Erhvervsstrategien 2011-2022.
- Udarbejdelse af opdateret erhvervs- og vækststrategi.
- Gennem offentlig-privat samarbejde gennemføre forsøgsprojekter i f.eks. landbruget.
- Videreudvikle samarbejdet omkring Business Region Esbjerg.
- Fremme tværkommunale offentlige busforbindelser mellem uddannelsessteder.

4. TURISME

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Den hidtidige planlægning er sket gennem Kommuneplan 2013, der sammen med Turisme-strategi 2013-2018 udgjorde fundamentet for turismeplanlægningen i Varde Kommune.

I perioden 2013-2017 er der gennemført en række initiativer med henblik på at udvikle og styrke turismeudbuddet i kommunen. Der er blandt andet udarbejdet udviklingsplaner for Nymindesgade, Vejers Strand og Henne Strand. Udviklingsplanen for Blåvand har dannet udgangspunkt for forsøgsprojektet Blåvand Strandpark, som skal etableres ved Hvidbjerg og Blåvand strand.

Projektet Fortællinger i Naturpark Vesterhavet er blevet gennemført og blandt resultaterne er udviklingen af en app-løsning, som formidler Naturparkens natur- og kulturhistorie med udgangspunkt i udvalgte fysiske formidlingspunkter.

Der er gennemført en række projekter i samarbejde med Esbjerg, Fanø og Tønder kommuner og i regi af Sydvestjysk Udviklingsforum. Projektet 'Naturen til bords – Sydvestjyske smagsoplevelser', har blandt meget andet resulteret i et styrket netværk for fødevarerproducenter og restauranter i Sydvestjylland. I projektet 'Digital Oplevelsesformidling' er der udarbejdet værktøjer til styrket digital tilstedeværelse rettet mod turismevirksomheder, mens projektet 'Destination Sydvestjylland – Samarbejdsformer for succes' har styrket samarbejdet på tværs af kommuner, attraktioner og virksomheder i det sydvestjyske område.

KOMMUNEPLAN 2017

Varde Kommunes visioner og strategier for turismeudviklingen er fastlagt i "Turismestrategi for Varde Kommune 2013-2018". Varde Kommune vil videreudvikle og forædle mulighederne for natur- og kulturoplevelser uden at gå på kompromis med det autentiske; derved vil Varde Kommune være det oplagte og naturlige valg for både aktive turister og for de, der ønsker fordybelse og roligt tempo.

På nationalt plan er det Dansk Kyst- og Naturturismes (DKNT) handlingsplan for Kyst- og Naturturisme og den kommende nationale turismestrategi der sætter rammer og retning for udviklingen af dansk turisme herunder kystferieturisme. Varde Kommune er en af initiativtagerne til stiftelsen af Partnerskab for Vestkystturisme, som samler de 11 kommuner langs den jyske vestkyst, turismefremmeaktører og turisterhverv om udviklingen af turisme på Danmarks vestkyst. Partnerskabet for Vestkystturismens 2020-vision er, at: "Danmarks vestkyst skal være blandt Europas førende kystferiedestinationer".

Partnerskabet har vedtaget 'Vækstprogram for Vestkystturisme – Destination Vestkysten', hvor der er fokus på indsatser indenfor markedsføring og kommunikation, destinationsudvikling og event. Under destinationsudvikling arbejdes der i første omgang med tiltag og projekter, der understøtter udviklingen af aktiv naturturisme og udvikling af kystbyerne. De kystbyer der sættes på, er de 11 særlige feriesteder på den jyske vestkyst, herunder Blåvand og Henne Strand i Varde Kommune. I regi af Partnerskab for Vestkystturisme skal der udarbejdes en Udviklingsplan for Danmarks vestkyst. Udviklingsplanen er en fælles strategisk plan, som sætter rammer og retning for den fysiske udvikling af vestkystturismen fra Tønder til Skagen. Planen udarbejdes i samarbejde med de 11 kommuner og relevante nationale parter. I forbindelse med udarbejdelse af Udviklingsplanen for Danmarks vestkyst kortlægges muligheder for nye udlægninger til ferieformål, attraktioner og understøttende faciliteter i naturen på hele Vestkysten herunder i Varde Kommune.

Varde Kommunes målsætninger på turismeområdet skal blandt andet nås gennem samarbejde med centrale aktører på turismeområdet som Ringkøbing-Skjern Kommune mod nord, vadehavskommunerne mod syd og alle de 11 vestkystkommuner i regi af Partnerskab af Vestkystturisme. Samarbejdet mellem Varde, Esbjerg og Fanø Kommuner styrkes yderligere i regi af Storbyregion Esbjerg og her er turisme udvalgt som en af tre dagsordenssatte

emner. Her vil man blandt andet udnytte subregionens forskellige styrker indenfor naturop-levelser, kyst- og mødeturisme. Andre centrale samarbejdspartner er Dansk Kyst og Naturturisme, Nationalpark Vadehavet, Naturparkrådet, Naturstyrelsen, Forsvaret, Syddansk Universitet, Destination Sydvestjylland, Sydvestjysk Udviklingsforum/Business Region Esbjerg samt andre nationale, regionale og lokale aktører, som ønsker at bidrage til udviklingen af kystturismen på Danmarks vestkyst og turismen generelt.

Herudover udgør turismestrategien sammen med blandt andet visionspolitikken for erhverv og beskæftigelse og sundhedspolitikken grundlaget for en række af kommuneplanens øvrige afsnit, som for eksempel det åbne land, kultur og fritid og naturområder. I disse afsnit er der lagt vægt på, at blandt andet stiplanlægning, naturgenopretning mv. skal ske med henblik på at øge tilgængeligheden for befolkningen og turister.

Epinion gennemførte 2015 gæstetilfredshedsundersøgelser i kystbyerne Blåvand og Henne. Omtrent $\frac{3}{4}$ af de adspurgte indikerede i begge undersøgelser, at de overordnet set var meget tilfredse med feriestedet som rejsemål og kun 1-2% angiver at være utilfredse med feriestedet. Tilfredsheden er klart størst blandt gæster, som har besøgt stedet før. På en skala fra 1-10 er anbefalingsvilligheden blandt de adspurgte i Blåvand og Henne henholdsvis 9,5 og 9,4 ud af 10, et tal som omtrent er det samme blandt både danske og udenlandske gæster.

De to gæstetilfredshedsundersøgelser peger på at gæsterne er villige til at køre forholdsvis langt for at besøge oplevelser i oplandet, 79%-85% er villige at køre en halv time eller længere. Undersøgelsen peger også på, at de adspurgte i Blåvand havde en langt større forventning om at gøre brug af kultur- og oplevelsestilbud end de adspurgte i Henne. Omtrent dobbelt så mange i Blåvand-undersøgelsen angav at ville gøre brug af kultur- og oplevelsestilbud.

Mellem 38 og 46% af de adspurgte angiver, at de har eller forventer at gøre brug af tilbudene om sportslige aktiviteter. Mulighederne for sportslige aktiviteter scorer højt i undersøgelserne, hvor feriestederne tildeles henholdsvis 4,8 og 4,9 ud af 5 mulige.

Varde Kommune stod 2015 for 3.672.274 af de sammenlagt 35.246.321 overnatninger ved Danmarks kyster, svarende til ca. 10,4%. I perioden 2008-2015 har der i Varde Kommune været en vækst i antal overnatninger på 3%. Væksten fra 2014 til 2015 var 8%.

Sommerhuse fordelt på områder i Varde Kommune:

Blåvand	2454
Henne	1556
Houstrup	1365
Vejers	1143
Jegum Ferieland	719
Ho	410
Grærup	302
Ansager	214
Mosevrå	97
Nymindegab	56
Samlet	8316

Flexboliger

Der er med Flexbolig-ordningen mulighed for efter tilladelse fra kommune at omdanne helårsboliger til flexbolig. Hermed kan ejendommen anvendes til både helårs- og fritidsbolig. Kommunes kystbyer henvender sig i dag kun i begrænset omfang til familier med børn der

ønsker at bosætte sig i kommunen. Til gengæld er der mange i det lidt ældre segment der ønsker at bo i naturen hele eller dele af året og Varde Kommune ser derfor ikke noget problem i at boliger i disse områder omdannes til flexboliger. Tilsvarende ser Varde Kommune muligheden for at omdanne helårshuse til flexboliger som en mulighed for at opretholde bymiljøet i mange mindre bysamfund og er indstillet på at give tilladelse til flexboliger i kommunes mindre bysamfund og lokalbyerne. I byer uden for kystnærhedszonen ønsker Varde Kommune som udgangspunkt dog ikke at mere end 15% af boligerne omdannes til flexboliger. I landdistrikter kan ejendomme omdannes til flexboliger. I Varde By og områdebyerne tillades ikke flexboliger.

Autocampere

Med henblik på at understøtte turismeerhvervet og et varieret udbud af overnatningsformer, vil Varde Kommune give mulighed for etablering af langtidsparkeringspladser i Varde Kommune. Langtidsparkeringspladser med mulighed for overnatning i eksempelvis autocamper skal placeres i tilknytning til eksisterende byer eller større ferie- og fritidsanlæg. En langtidsparkeringsplads med mulighed for overnatning skal ikke godkendes efter Campingreglementet og der må derfor ikke camperes på området, men kun overnattes. Varde Kommune betragter det som camping, når man opstiller og fastgør fortelt på autocamperen og til pladsen, man lader borde/stole og andet tilbehør stå ubenyttet fremme, også om natten eller når ovenstående foregår over et eller flere døgn.

VARDE I STORBYREGION ESBJERG – TURISME

Baggrund og udviklingstendenser

Turismearbejdet i Storbyregion Esbjerg er godt funderet i en række eksisterende samarbejder. De tre kommuner indgår alle i partnerskab for Vestkystturisme, hvor visionen for 2020 er, at *'Danmarks Vestkyst er blandt Europas førende kystferiedestinationer.'* Partnerskab for Vestkystturisme arbejder med udviklingen af en fælles fortælling om Vestkysten og med strategisk destinationsudvikling, som skal fremmes gennem fokus på fysisk udvikling, tiltrækning af investeringer og udvikling af aktiv natur- og byturisme. Indsatserne konkretiseres i Partnerskabets vækstprogram kaldet *'Destination Vestkysten'*.

Storbyregion Esbjerg er også en del af Nationalpark Vadehavet og verdensarvsudpegningen og har gennem flere år samarbejdet om udvikling af turisme i Vadehavsområdet. Planerne for udviklingen af turismen i Nationalpark Vadehavet konkretiseres i Nationalparkplanen og i Strategi for Bæredygtige Turismeudvikling, der er udarbejdet i regi af det trilaterale samarbejde, som dækker hele vadehavsområdet i Holland, Tyskland og Danmark. Udviklingen af Kyst- og Naturturismen i Storbyregion Esbjerg er velforankret i regi af Destination Sydvestjylland og i Partnerskab for Vestkystturisme.

Planmæssigt arbejdes der med sammenhængende turistpolitiske overvejelser, der henviser sig til den statslige planlægning for kystturisme. Der er herudover blevet udarbejdet en strategi for hvordan udpegningen af Vadehavet som verdensarv håndteres og forankres.

Storbyregionen skal, som et særskilt samarbejde, finde en måde at placere sig i forhold til disse forskellige turismesamarbejder. Storbyregionen har bykarakteren som et særligt karakteristika, der kontrasterer alle de øvrige turistetilbud i området. Ifølge Visit Denmark defineres den rejseform, hvor elementer som kulturarv, livsstil og kunst fremhæves som motiverende for valg af destination som "kulturturisme". Kulturturister kan altså defineres som turister, der har kulturelle og/eller historiske oplevelser som én af deres grunde til at vælge en destination.

Kulturturister vil gerne lære deres feriedestination bedre at kende og er som sådan en del af en større trend, hvor turisterne efterspørger autentiske og unikke oplevelser som de også er klar til at betale for – kulturturister har et forholdsvis højt døgnforbrug. For storbyturister er kultur ofte et vigtigt rejsemotiv, mens kulturoplevelser udgør en vigtig del af ferieaktiviteterne for erhvervsturister og for kyst- og naturturister. En strategisk satsning på byturisme vil dermed være værdifuld for alle de typer turister, der gæster storbyregionen samtidig

med at unikke stedbundne oplevelser kan inspirere turisten til at besøge en destination igen.

Strategisk udviklingsspor - Byturisme

Udvikling af byturisme vurderes at være et uudnyttet potentiale for storbyregionen og er derfor valgt som et fælles strategisk udviklingsspor. Målet er at placere storbyregionens bymiljøer som en integreret del af det samlede turismeudbud i storbyregionen, men med et særligt fokus på at henvende sig til og tiltrække kulturturister.

Fælles indsatser

Der er flere konkrete udviklingsmuligheder, som kan bidrage til at løfte en strategisk satsning på byturisme og dermed indfri potentialet. Det kunne være:

- At storbyregionssamarbejdet på turismeområdet supplerer de øvrige strategiske turismesamarbejder og koordineres i forhold til disse.
- Et fortsat samarbejde om udvikling og styrkelse af byrollerne i storbyregionen med henblik på at kunne udfolde den stedbundne identitet ved byomdannelse og byudvikling.
- At de identitetsskabende byrum og historiske bymiljøer i storbyregionen styrkes og anvendes som aktiver i forhold til en fælles indsats omkring byturisme.
- Indhentning af viden om eksisterende overnatningsformer samt efterspørgsel – og forventet fremtidig efterspørgsel – efter overnatning fra storbyregionens kulturturister.

VARDE BY SOM SPYDSPIDS – ATTRAKTION OG TRÆKPLASTER

Partnerskab "Områdefornyelse i Varde Midtby"

Frem til 2018 arbejder Varde Kommune målrettet på en områdefornyelse af Varde midtby. Målet er at gøre Varde mere attraktiv for bosætning og gøre midtbyen endnu mere spændende at besøge, hvorved turismen i Varde By også styrkes. Med områdefornyelsen styrkes midtbyens autentiske profil som en gammel købstad – blandt andet brolægges flere gader i Varde, hvilket understøtter de velbevarede gamle bymiljøer. Herudover tilføjes midtbyen nye oplevelser gennem blandt andet kunst og to oplevelsesloops, hvor byens borgere og gæster føres forbi midtbyens mange natur- og kulturoplevelser. Med oplevelsesloopene udnyttes Vardes stedbundne kvaliteter til at forbedre oplevelsen af et besøg i Varde, hvilket styrker potentialet for kulturturisme gennem sightseeing og shopping. Områdefornyelsen vil være med til at øge Vardes bys og kommunes renommé og markedsværdi på længere sigt.

TURISTPOLITISKE OVERVEJELSER

Det er en central del af Varde Kommunes målsætning på turismeområdet, at ferierammerne skal videreudvikles med fokus på kvalitet og at mulighederne for natur- og kulturoplevelser skal udvikles og forædles med afsæt i områdets autentiske kultur- og naturværdier.

Oplevelser

Byrådet ønsker en bæredygtig vækst af kystturismen i Varde Kommune og derfor skal turistattraktioner udvikles på naturens og miljøets præmisser. Varde Kommunes arbejde med udvikling af natur- og kulturoplevelser tager derfor udgangspunkt i de stedbundne kvaliteter med fokus på formidling af naturkvaliteten i Nationalpark Vadehavet, i verdensarvsområdet og i Naturpark Vesterhavet, herunder udvikling af et Center for vestkystnatur ved Danmarks vestligste punkt Blåvandshuk.

I samarbejde med de øvrige danske vadehavskommuner arbejder Varde Kommune for udvikling af bæredygtig turisme i Verdensarvsområde Vadehavet. Varde Kommune ønsker i samklang med tankerne omkring benyttelse og beskyttelse at udvikle Vadehavet som destination for kommunens borgere og turister. Udviklingen skal ske ud fra UNESCOs definition på bæredygtig turisme som værende "turisme der respekterer både de lokale beboere og de rejsende, kulturarven og miljøet.

Varde Kommune samarbejder med Varde Museum om at udvikle og etablere Museumscen-ter Blåvand ved bunkeranlægget Tirpitz og Danmarks Flygtningemuseum i den gamle flygtningelejr ved Oksbøl. Begge attraktioner vil med afsæt i kulturhistorien give turisterne en autentisk oplevelse af det sted de besøger og kan potentielt tiltrække flere kulturturister, der generelt har et højere døgnforbrug end kystferieturisten.

Tilsvarende ønsker Varde Kommune at kunne tilvejebringe faciliteter af høj kvalitet der kan facilitere og understøtte friluftslivet, ved at på udvalgte punkter at skabe markante udgangspunkter for naturoplevelserne der kan tilføre besøget en ekstra dimension. Anlæggene skal facilitere opholdet med gode sanitære forhold, muligheder for forplejning, udlejning/salg af udstyr mv. for derigennem at øge naturturisternes forbrug på destinationen.

Med henblik på at sikre de bedst mulige indtjeningsmuligheder for turismeerhvervet ønsker Varde Kommune også, at private aktører kan udvikle forretningsmuligheder med fokus på aktive natur- og kulturoplevelser i kystnærhedszonen. Varde Kommune ønsker blandt andet at understøtte forretningsudviklingen via udvikling og etablering af faciliteter, der understøtter aktiv naturturisme såsom vandring, cykling, MTB, ridning, lystfiskeri samt board-, vand- og strandsport. Mere traditionelle kommercielle turismeaktiviteter som forlystelsesparker mv. etableres i baglandet.

Overnatningsfaciliteter

Turister i Varde Kommune tiltrækkes af kysten, havet og af de store naturmæssige værdier langs Vestkysten. De oplevelser turisterne efterspørger i Varde Kommune er derfor i udgangspunktet gratis. Med henblik på at sikre, at turismen bidrager til at skabe vækst og arbejdspladser i lokalsamfundet, er det derfor nødvendigt at se på, hvordan indtjeningsmulighederne kan styrkes. Varde Kommune ønsker at skabe en bæredygtig turismevækst, hvor det at drive turismevirksomhed er "en god forretning". I dag udgør de ca. 8000 feriehuse den langt overvejende del af overnatningsproduktet. Feriehuset er en forholdsvis selvstændig ferieform, hvor gæsten selv tilbereder mad og tilrettelægger feriens oplevelser, hvilket er medvirkende til, at feriehusgæsten har et forholdsvis lavt døgnforbrug.

Med henblik på fremadrettet at kunne øge andelen af turister, der overnatter på hoteller, feriecentre og lignende, hvor gæsterne typisk har et højere forbrug af serviceydelser og dermed vil bidrage til at øge indtjeningen i turisterhvervet, ønsker Varde Kommune gennem kommuneplanlægningen at sikre, at der skabes bedre muligheder for investeringer i udvikling af kollektive ferieformer som hoteller, feriecenter og campingpladser i tilknytning til de eksisterende destinationer og bysamfund.

Det er desuden Varde Kommunes målsætning, at der skal ske en løbende kvalitetsforbedring af bymiljøet i kystbyerne. Derfor er der i kommuneplanens retningslinjer og arealudlæg for feriehoteller, feriebyer og campingpladser lagt vægt på, at fremtidigt nybyggeri og udvidelser i kystnærhedszonen sker inden for områder, der allerede er udlagt til by- og sommerhuszone, rekreative ferieformer eller i tilknytning til disse.

Mulighederne for nye arealudlæg i kystnærhedszonen er meget begrænsede i Varde Kommune som følge af, at store arealer anvendes til militære formål og store statsskove. De meget begrænsede muligheder for nye arealudlæg i kystnærhedszone i Varde betyder, at det er attraktivt at investere i udvikling og istandsættelse i områder, hvor bygningsmassen er ved at være nedslidt. Det er hensigten, at denne udvikling skal styrkes gennem arbejdet med udviklingsplanerne for de primære kystdestinationer. Udviklingsplanerne skal understøtte destinationernes forskellige identiteter og derved bidrage til differentiering, så deres forskellige profiler bevares og styrkes.

Nye arealudlæg

Rammeområde 05.01.R07 og 05.01.R08

Blåvand Zoo

De eksisterende rammer for Blåvand Zoo udvides, og afgrænsningen mellem de to rammeområder ændres. Udvidelsen omfatter et samlet areal på ca. 2,4 ha, hvorefter det samlede areal til rekreative formål i området vil være på ca. 6,7 ha.

Blåvand Zoo ligger i tilknytning til sommerhusområdet Blåvand, og har 60-70.000 besøgende hvert år, heraf vurderes langt den overvejende del at være turister bosiddende i de omkring-

liggende sommerhuse. Blåvand Zoo er således afhængig af nærheden til turisterne, og vil samtidig medvirke til at understøtte de eksisterende faciliteter i Blåvand.

Med henblik på at sikre de bedst mulige rammevilkår for turisterhvervet ønsker Varde Kommune at sikre private aktørers mulighed for at udvikle forretningsmuligheder med fokus på aktive naturoplevelser langs kysten. En udvidelse af faciliteterne til zoo-formål i Blåvand, i overensstemmelse med de turistpolitiske overvejelser, vil være med til at sikre et bredt udbud af aktiviteter og oplevelser i Varde Kommunes kystområder, både i forhold til at sikre helårsturisme og for at skabe variation i turistattraktionerne.

Det vurderes, at Udvikling af Blåvand Zoo desuden vil understøtte "den nationale strategi for dansk turisme" og Region Syddanmarks erhvervspolitiske målsætninger for udvikling af turismeområdet i Destination Sydvestjylland samt den udarbejdede vækstmodel for turismen.

Rammeområde 13.10.R05

Rammeområde 13.10.R05 giver mulighed for at etablere bedre faciliteter til servicering af badegæster/sportsudøvere til Vesterhavet ved Nymindesø. Herved sikres gode sanitære forhold, omklædning, bad og muligheder for forplejning ved Nymindesø. De bedre faciliteter, herunder ikke mindst omklædning og bad, vil også bidrage til at øge områdets attraktion i ydersæsonen for sportsudøvere. Varde Kommune vurderer, at dette arealudlæg til rekreativt område vil skabe rammerne for et service og kvalitetsløft og kan anvendes målrettet i forhold til at tiltrække nye turistsegmenter til området. Varde Kommune vurderer, at rammeområdet er i overensstemmelse med Varde Kommunes målsætning om at forbedre basistilbuddet for de mange turister, der årligt besøger Varde Kommune med henblik på at øge genbesøgsfaktoren om områdets generelle attraktion.

HOVEDSTRUKTURÆNDRINGER

Retningslinje 4.1 og 4.2 er skrevet sammen til en samlet retningslinje om sikring af stisystemer og øget tilgængelighed.

Grundet sammenskrivningen af retningslinje 4.1 og 4.2 og flytning af retningslinje 4.3 til ny retningslinje 4.1, rykker samtlige retningslinjer i temaet herefter en tand ned i nummerering.

Ny retningslinje 4.3 er tilføjet, at der i henhold til gældende lovgivning og landsplandirektiv kan udlægges nye sommerhusområder, dog ikke i internationale naturbeskyttelsesområder og naturområder.

AKTIVITETER I PLANPERIODEN 2017-2021

- Bidrag til udarbejdelse af udviklingsplanen for Danmarks Vestkyst.
- Projekter der understøtter udviklingen af kystbyerne og bidrager til realisering af udviklingsplanerne herunder Stedet Tæller-projekt ved Henne Strand og forsøgsprojektet Blåvand Kyst.
- Bidrag til samarbejdsprojekt mellem de tre syddanske UNESCO-verdensarvsområder – Kongernes Jelling, Christiansfeld og Vadehavet.
- Styrke kulturturismen i kystområderne ved i samarbejde med Varde Museum at fremme udviklingen af Museumscenter Blåvand(Tirpitz) og Flygtningemuseet i Oksbøl.
- Videreudvikle kultur- og byturismen i regi af samarbejdet i Storbyregion Esbjerg.

5. DETAILHANDEL

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Da der ventes større ændringer i temaet "detailhandel" i forbindelse med vedtagelse af en ny planlov, er det valgt i udgangspunktet at bibeholde KP13 versionen af tema 5, detailhandel. Mindre opdateringer og udeladelser er dog foretaget, hvorfor der i dette redegørelsesafsnit, på nuværende tidspunkt kan forekomme tomme tabeller. Temaet vil efter vedtagelse af ny planlov blive genstand for en temarevision.

CENTERSTRUKTUR

Selvom den øgede nethandel også i Varde Kommune er en udfordring for detailhandlen er der ikke registreret større ændringer i centerstrukturen. Centerstrukturen for detailhandel blev fastlagt i Kommuneplan 2010-2022, Varde Kommune og fremgår af nedenfor i tabel 5.1.

Overordnet består butikscenterstrukturen i Varde Kommune af fire forskellige typer områder til butikker, henholdsvis bymidter, lokalcentre, enkeltstående butikker og områder til særligt pladskrævende varer. Derudover kan der etableres butikker til salg af egne produkter, kiosker og lignende mindre butikker ved benzinstationer, turistattraktioner med mere til kunder, der kommer på grund af anlæggets primære funktion. Den fremtidige centerstruktur kan ses af kolonne 1 i tabel 5.1.

Definitionen på de forskellige centerkategorier er forklaret nedenfor i kolonne 2 i tabel 5.1 mens kolonne 3 i samme tabel indeholder en beskrivelse af kommunalbestyrelsens handlemuligheder i forhold til planlovens regler. Det skal nævnes, at eksisterende lovlige butikker kan indgå i ny planlægning.

Centerhierarki og byer	Definition på centerkategori	Byrådet skal/kan:
Bymidter <u>Afgrænses i:</u> Varde, Ølgod, Oksbøl, Tistrup, Ansager, Agerbæk, Nørre Nebel, Outrup, Blåvand, Vejers og Henne.	Findes i byer, hvor det samlede bruttoetageareal til butikker er over 3.000 m ² Der må kun være én bymidte pr. by. Max størrelse på de enkelte butikker er i planloven fastlagt til: ▪ 3.500 m² for dagligvarebutikker. ▪ 2.000 m² for udvalgswarebutikker. En ny lokalplan kan godt stille andre krav, men dog aldrig tillade større butikker.	Afgrænse bymidten. Ændringer i afgrænsningen skal begrundes i en statistisk afgrænsning, hvis det samlede bruttoetageareal til butikker overstiger 5.000 m ² . Eksisterende bymidteafgrænsning kan opretholdes. I byer med et samlet bruttoetageareal til butikker på mellem 3.000-5.000 m ² kan afgrænsningen frit ændres. Fastsætte den samlede ramme til butiksformål for de enkelte områder. Fastsætte den maksimale butiksstørrelse for den enkelte butik under hensyntagen til planlovens maksimumsregler.
Lokalcenter <u>Afgrænses i:</u> Varde, Alslev, Sig, Årre, Næsbjerg, Nordenskov, Lunde, Skovlund, Starup-Tofterup, Janderup, Horne, Billum, Nymindegab, Ho og Vejers.	Alene til forsyning af en begrænset del af byen, en bydel, en landsby, et sommerhusområde (skal placeres min. 500 m fra andre butikker) Den samlede ramme til butiksformål i et lokalcenter må ikke overstige 3.000 m ² . Bruttoetagearealet for den enkelte butik må ikke overstige 1.000 m ² .	Afgrænse lokalcentrene. Fastsætte den samlede ramme til butiksformål under hensyntagen til det i planloven fastsatte maksimum. Fastsætte den maksimale butiksstørrelse for den enkelte butik under hensyntagen til planlovens maksimumsregler.
Enkeltstående butikker <u>Afgrænses i:</u> Varde vest, Varde syd og Starup-Tofterup.	Uden for centerområderne kan der planlægges enkeltstående butikker til lokalområdets daglige forsyning (skal placeres min. 500 m fra andre butikker). Bruttoetagearealet for den enkelte butik må ikke overstige 1.000 m ² .	Afgrænse områder enkeltstående butikker Fastsætte den maksimale butiksstørrelse for den enkelte butik under hensyntagen til planlovens maksimumsregler.

Butikker til særlig pladskrævende varer <u>Afgrænses i:</u> Varde nord, Varde syd, Ølgod, Oksbøl, Tistrup, Ansager, Agerbæk, Nørre Nebel, Outrup og Skovlund.	Uden for centerområderne kan der planlægges områder til butikker, der alene forhandler særligt pladskrævende varer, det vil sige biler, lystbåde, campingvogne, planter, havebrugs-møbler, tømmer, byggematerialer, grus, sten- og betonvarer. Dertil kommer møbler, hvis der kan redegøres særligt for at disse ikke kan være inden for centerområderne.	Afgrænse områder til butikker med særligt pladskrævende varer. Redegøre for hvorfor møbelbutikker ikke kan placeres i eksisterende centerområder, hvis denne type varer skal medregnes i særligt pladskrævende varer. Fastsætte den maksimale samlede ramme til butiksformål for de enkelte områder samt den maksimale butiksstørrelse for den enkelte butik.
--	---	---

Tabel 5.1 Varde Kommunes centerstruktur for detailhandel og planlægningsmuligheder for Varde Byråd.

Lokalplaner og kommuneplantillæg siden seneste kommuneplanrevision

Siden den seneste kommuneplanrevision er der vedtaget følgende lokalplaner og kommuneplantillæg, der giver mulighed for butikker, se nedenstående tabel 5.2.

Detailhandels-kategorier	Afgrænsning	Lokalplaner og/eller kommuneplantillæg siden sidste revision	Hvor	Ændring af samlet butiksramme i forhold til samlet butiksramme i hidtidig planlægning (gl. lokalplaner)
Bymidter				
Lokalcenter				
Områder til butikker med særligt pladskrævende varer				
Enkeltstående butikker				

Tabel 5.2 Lokalplaner og kommuneplantillæg der giver mulighed for butikker vedtaget siden den seneste kommuneplanrevision.

KOMMUNEPLAN 2017

Formålet med at fastsætte retningslinjer og rammer for detailhandel i planloven er at sikre en koncentration af butikker i bymidterne, men samtidig at undgå en centralisering af butikker i de største byer. Placering af butikker i bymidterne skal være med til at understøtte levende og varierede bymidter, nedbringe afhængigheden af bil ved indkøb samt forbedre tilgængeligheden for alle trafikanter, især cyklister og gående.

Kommuneplanens retningslinjer for nybyggeri og omdannelse af eksisterende bebyggelse til butiksformål gælder alle ændringer af eksisterende bebyggelsesmæssige forhold, der forudsætter en ny lokalplan, herunder ændret anvendelse af eksisterende bebyggelse eller nedrivning af eksisterende bebyggelse med henblik på opførelse af nyt byggeri til butiksformål. Derimod er indretning af nye butikker i eksisterende tomme butikslokaler ikke omfattet af rammerne, ligesom byggemulighederne i gældende lokalplaner ikke berøres af retningslinjerne i det omfang, lokalplanpligten er opfyldt med den gældende lokalplan.

CENTERSTRUKTUR

Centerstrukturen der blev fastlagt ved sidste revision og har overordnet set fungeret godt. Der arbejdes derfor videre med denne som udgangspunkt for planlægningen.

Bruttoetagearealer til butiksformål

Opgørelsen af bruttoetagearealer til butiksformål tager udgangspunkt i Kommuneplan 2010-2022, Varde Kommune, jf. tabel 5.3 nedenfor.

Det vurderes, at der er tilstrækkelig restrummelighed til butiksformål i Varde Kommune, hvorfor der generelt ikke ændres på butiksrammerne.

Den opgjorte restrummelighed i tabel 5.3, som tænkes opdateret ved senere temarevision, angiver, hvor mange nye bruttoetagearealer til butiksformål, der kan lokalplanlægges for udover de eksisterende planlagte butiksarealer i de enkelte områder.

Der kan således godt være en restrummelighed i forhold til den konkrete udnyttelse, idet der inden for de eksisterende lokalplaner løbende kan ske en udvikling i antallet af butikker. For at finde behovet for udvidelse eller ændring af den eksisterende ramme til butiksformål er restrummeligheden til lokalplanlægning således blevet vurderet i forhold til det lokale kendskab til realiseringen af gældende lokalplaner.

Detailhandelskategori	Eks. etageareal (årstal for opgørelsen)	Planlagte etagearealer før sidste revision (09)	Ramme i Kommuneplan 2010-2022	Restrummelighed til ny lokalplanlægning ¹ januar 2010	Planlagte nye etagearealer siden jan. 2010	Restrummelighed til ny lokalplanlægning i forslag til Kommuneplan 2017
Bymidter						
Varde	26.598 m ² (03/04) + 5.055 m ² (03/04) = 31.653 m ² (03/04)	7.700 m ²	46.000 m ²	46.000 m ² - 31.653 m ² - 7.700 m ² = 6.647 m ²	200 m ²	6.647 m ² - 200 m ² = 6.447 m ²
Ølgod	11.293 m ² (04/05)	7.000 m ²	20.000 m ²	1.707 m ²	0 m ²	1.707 m ²
Oksbøl	2.860 m ² (03/04)	1.400 m ²	6.000 m ²	1.740 m ²	0 m ²	1.740 m ²
Tistrup	3.310 m ² (04/05)	2.000 m ²	6.000 m ²	690 m ²	0 m ²	690 m ²
Agerbæk	5.303 m ² (01)	589 m ²	10.000 m ²	4.108 m ²	0 m ²	4.108 m ²
Ansager	3.289 m ² (04/05)	1.100 m ²	6.000 m ²	1.611 m ²	0 m ²	1.611 m ²
Nørre Nebel	9.685 m ² (04/05)	1.200 m ²	15.000 m ²	4.115 m ²	0 m ²	4.115 m ²
Outrup	1.672 m ² (04/05)	0 m ²	4.000 m ²	2.328 m ²	0 m ²	2.328 m ²
Vejers	Ukendt	4.000 m ²	4.000 m ²	0 m ²	0 m ²	0 m ²
Henne	3.468 m ² (04/05)	0 m ²	6.000 m ²	2.532 m ²	0 m ²	2.532 m ²
Blåvand	6.600 m ² (01)	500 m ²	10.000 m ²	2.900 m ²	0 m ²	2.900 m ²
I alt i bymidte						28.178 m ²
Lokalcenter						
Varde Nord	951 m ² (03/04)	0 m ²	3.000 m ²	3.000 m ² - 951 m ² - 0 m ² = 2.049 m ²	213 m ²	2.049 m ² - 213 m ² = 1.836 m ²
Varde Syd	10.084 m ² (2012)	0 m ²	3.000 m ²	3.000 m ² - 10.084 m ² = -7.084 m ²	0 m ²	- 7.084 m ²
Alslev	530 m ² (03/04)	0 m ²	3.000 m ²	2.470 m ²	0 m ²	2.470 m ²
Sig	986 m ² (03/04)	0 m ²	3.000 m ²	2.014 m ²	0 m ²	2.014 m ²
Årre	531 m ² (01)	0 m ²	3.000 m ²	2.469 m ²	0 m ²	2.469 m ²
Næsbjerg	416 m ² (01)	0 m ²	3.000 m ²	2.584 m ²	0 m ²	2.584 m ²
Nordenskov	1.573 m ² (01)	0 m ²	3.000 m ²	1.427 m ²	0 m ²	1.427 m ²
Lunde	339 m ² (04/05)	0 m ²	3.000 m ²	2.661 m ²	0 m ²	2.661 m ²
Skovlund	771 m ² (04/05)	1.000 m ²	3.000 m ²	2.229 m ²	0 m ²	2.229 m ²
Starup-Tofterup	916 m ² (01)	0 m ²	3.000 m ²	2.084 m ²	0 m ²	2.084 m ²
Janderup	894 m ² (03/04)	0 m ²	3.000 m ²	2.106 m ²	0 m ²	2.106 m ²
Horne	785 m ² (03/04)	0 m ²	3.000 m ²	2.215 m ²	0 m ²	2.215 m ²

¹ Eksisterende lovligt opførte butiksarealer kan indgå i en ny planlægning. Restrummeligheden angiver derfor alene hvilke butiksarealer, der ikke hidtil er planlagt for og som derfor kan indgå som nye butiksarealer i en ny lokalplanlægning under forudsætning af, at det eksisterende bruttoetageareal er kendt. Er det eksisterende bruttoetageareal ukendt skal etagearealet opmåles og fratrækkes restrummeligheden forud for en ny lokalplanlægning for butiksformål.

Detailhandelskategori	Eks. etageareal (årstal for opgørelsen)	Planlagte etagearealer før sidste revision (09)	Ramme i Kommuneplan 2010-2022	Restruummelighed til <u>ny lokalplanlægning</u> ¹ januar 2010	Planlagte nye etagearealer siden jan. 2010	Restruummelighed til <u>ny lokalplanlægning</u> i forslag til Kommuneplan 2017
Billum	608 m ² (03/04)	5.000 m ²	3.000 m ²	-2.608 m ²	0 m ²	-2.608 m ² ²
Nyminddegab	569 m ² (04/05)	0 m ²	3.000 m ²	2.431 m ²	0 m ²	2.431 m ²
Ho	200 m ² (skøn)	1.500 m ²	3.000 m ²	1.300 m ²	0 m ²	1.300 m ²
Vejers	Ukendt	1.500 m ²	1.500 m ²	0 m ²	0 m ²	0 m ²
I alt i lokalcentre						25.218 m ²
Områder til butikker med særligt pladskrævende varer						
Varde Syd						
23.03.C06	Ukendt	10.000 m ²	10.000 m ²	0 m ²	0 m ²	0 m ² ³
23.03.E10	Ukendt	50.000 m ²	50.000 m ²	0 m ²	0 m ²	0 m ²
23.03.E03	Ukendt	0 m ²	10.000 m ²	10.000 m ²	0 m ²	10.000 m ²
Varde nord						
23.02.E03	Ukendt	10.000 m ²	10.000 m ²	0 m ²	0 m ²	0 m ²
23.02.E02	Ukendt	0 m ²	10.000 m ²	10.000 m ²	0 m ²	10.000 m ²
Ølgod						
24.01.E11	Ukendt	Ukendt ⁴	15.000 m ²	15.000 m ²	0 m ²	15.000 m ²
24.01.E15	Ukendt	0 m ²	5.000 m ²	5.000 m ²	0 m ²	5.000 m ²
24.01.E16	Ukendt	0 m ²	10.000 m ²	10.000 m ²	0 m ²	10.000 m ²
Oksbøl						
16.01.E01-16.01.E03	Ukendt	Ukendt	10.000 m ²	10.000 m ²	0 m ²	10.000 m ²
Nørre Nebel						
15.01.E02	Ukendt	0 m ²	10.000 m ²	10.000 m ²	0 m ²	10.000 m ²
Ansager						
03.01.E02 og 03.01.E06	Ukendt	Ukendt	10.000 m ²	10.000 m ²	0 m ²	10.000 m ²
Tistrup						
21.01.E01	Ukendt	0 m ²	10.000 m ²	10.000 m ²	0 m ²	10.000 m ²
21.01.E05 og 21.01.E08	Ukendt	Ukendt	10.000 m ²	10.000 m ²	0 m ²	10.000 m ²
Agerbæk						
01.01.E03	3.726 m ²	Ukendt	15.000 m ²	15.000 m ²	0 m ²	15.000 m ²
Skovlund						
19.01.E04	Ukendt	0 m ²	6.000 m ²	6.000 m ²	6.000 m ²	0 m ²
Outrup						
17.01.E03	Ukendt	0 m ²	6.000 m ²	6.000 m ²	-	6.000 m ²
I alt i områder med butikker til særlig pladskrævende varer						
Enkeltstående butikker						
Varde						
23.02.E05	0 m ²	800 m ²	1.000 m ²	1.000 m ²	1.000 m ²	0 m ²
23.02.E06	1.900 m ²	1.900 m ² ⁵	1.000 m ²	0 m ²	-	0 m ²
23.03.C07	0 m ²	0 m ²	0 m ²	0 m ²	-	1.000 m ²
Starup-Tofterup						
22.01.E05	0 m ²	0 m ²	1.000 m ²	1.000 m ²	-	1.000 m ²
I alt til enkeltstående butikker						

Tabel 5.3 Oversigt over restruummelighed til ny lokalplanlægning

2 At der er negativ restruummelighed i Billum betyder, at hvis der skal laves ny lokalplan, skal bruttoetagearealet for butikker nedjusteres til samlet 3.000 m². I lokalplan L02.C2.01 og tillægget hertil gives mulighed for 5.000 m² til butikker og en butiksstørrelse på 1.200 m² til den enkelte butik. Det vurderes ikke længere hensigtsmæssigt at placere butikker i det tidligere planlagte område. I kommuneplanens rammedel foreslås det derfor at det centerområde der tidligere var sammenfaldende med lokalplanområdet L02.C02.01 flyttes til et område nord for Vesterhavsvej. Vedtages forslaget til rammeændringen i forbindelse med den endelige vedtagelse af Kommuneplan 2013 vil Varde Kommune iværksætte ophævelse af lokalplan L02.C2:01.

3 Muligheden for butikker til særlig pladskrævende varer i enkeltområde 23.03.C06 udgår med Kommuneplan 2013, da enkeltområdet ændrer anvendelse til boligformål. Der vil derfor ikke være nogen restruummelighed fremadrettet for området.

4 Når der står "ukendt" i 3. kolonne betyder det, at der har været og er mulighed for butikker i de gamle lokalplaner, men at det ikke er specificeret i forhold til etageareal.

5 Der blev forud for kommunalreformen planlagt for én større dagligvarebutik på 1.900 m², som et aflastningscenter for Varde Bymidte. Butiksrammen blev derfor dengang regnet med i Varde Bymidte. Ved sidste revision blev området udlagt til en enkeltstående butik med en samlet ramme på 1.000 m². De "overskydende" 900 m² blev fratrasket Varde Bymidtes ramme i forhold til restruummelighed. Denne model videreføres i denne revision.

Ændringer i butiksrammerne

Af tabel 5.2 fremgår, antallet af lokalplaner og kommuneplantillæg, som der udarbejdet siden seneste Kommuneplanrevision.

Af 6. og 7. kolonne i restrummelighedsopgørelsen (tabel 5.3) ovenfor ses, at der er restrummelighed af "nye" butiksarealer til lokalplanlægning de fleste steder.

Enkelte steder er der ingen eller "negativ" restrummelighed til ny planlægning. Dette betyder dog ikke, at der ikke kan planlægges for butikker, da eksisterende lovligt etablerede butiksarealer kan indgå i en ny planlægning. Idet der fortsat er restrummelighed i de fleste bymidter og lokalcentre, jævnfør tabel 5.3, vurderes der ikke at være behov for at tillade udlæg af møbelbutikker uden for de eksisterende bymidter eller lokalcentre.

Ændringer i afgrænsningen af Byrådets mål til KP13

Varde Kommune oplevede i planperioden op til KP13 en efterspørgsel på muligheden for at etablere dagligvarebutikker nær overordnede veje i flere af kommunens lokalbyer. Da disse byer typisk kun har et par butikker og da butikkerne er økonomisk trængte, vurderedes det hensigtsmæssigt ud fra en samfundsmæssig betragtning at give de mest fleksible rammer for at opretholde butikslivet i disse mindre byer.

De sidste to sætninger i "Byrådets mål" i hovedstrukturen ændredes derfor til følgende: "Byrådet ønsker, at der i de øvrige bymidter ligeledes sikres mulighed for fortsat butiksudbygning samt styrkelse af bymiljøet. I lokalcentrene samt i de mindre bysamfund er det byrådets intention at sikre mulighed for fastholdelse af et mindre butiksudbud."

Specifikke ændringer i afgrænsningerne af områder til butiksformål

Afgrænsningerne af de forskellige områder samt ændringerne i afgrænsningen kan ses på figur 5.1-5.42.

Generelt følger afgrænsningen af områder til butiksformål de forskellige enkeltområders afgrænsning. Dette gør det muligt via rammerne specifikt at afgrænse områderne til butikker samt at indskrive butiksrammerne i enkeltområdernes rammer.

I nedenstående tabel 5.4 ses hvilke præcise ændringer, der foretages i forhold til den geografiske afgrænsning af områder til butiksformål i forhold til den hidtidige planlægning. Tabellen tænkes opdateret ved fremtidig temarevision.

Centerkategorier	Eksisterende afgrænsning (enkeltområder) Kommuneplan 2013-2025	Hvad ændres?	Ny afgrænsning (enkeltområder) Kommuneplan 2017
Bymidter			
Lokalcenter			
Områder til butikker med særligt pladskrævende varer og enkeltstående butikker			

Tabel 5.4 Specifikke ændringer i afgrænsningerne af områder til butiksformål.

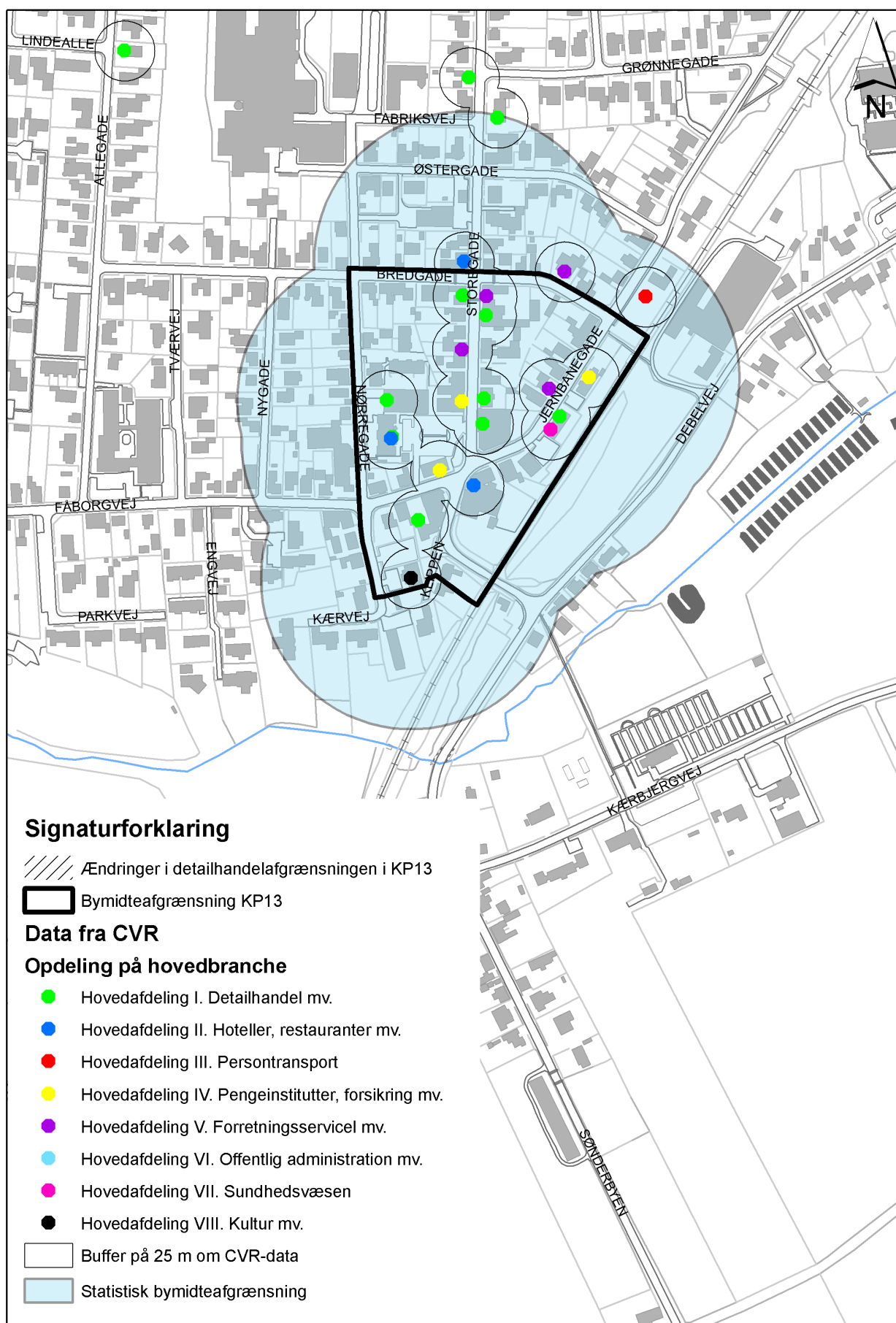
Vurdering af ændringer i afgrænsningerne

KORT MED AFGRÆNSNING AF OMRÅDER TIL BUTIKKER

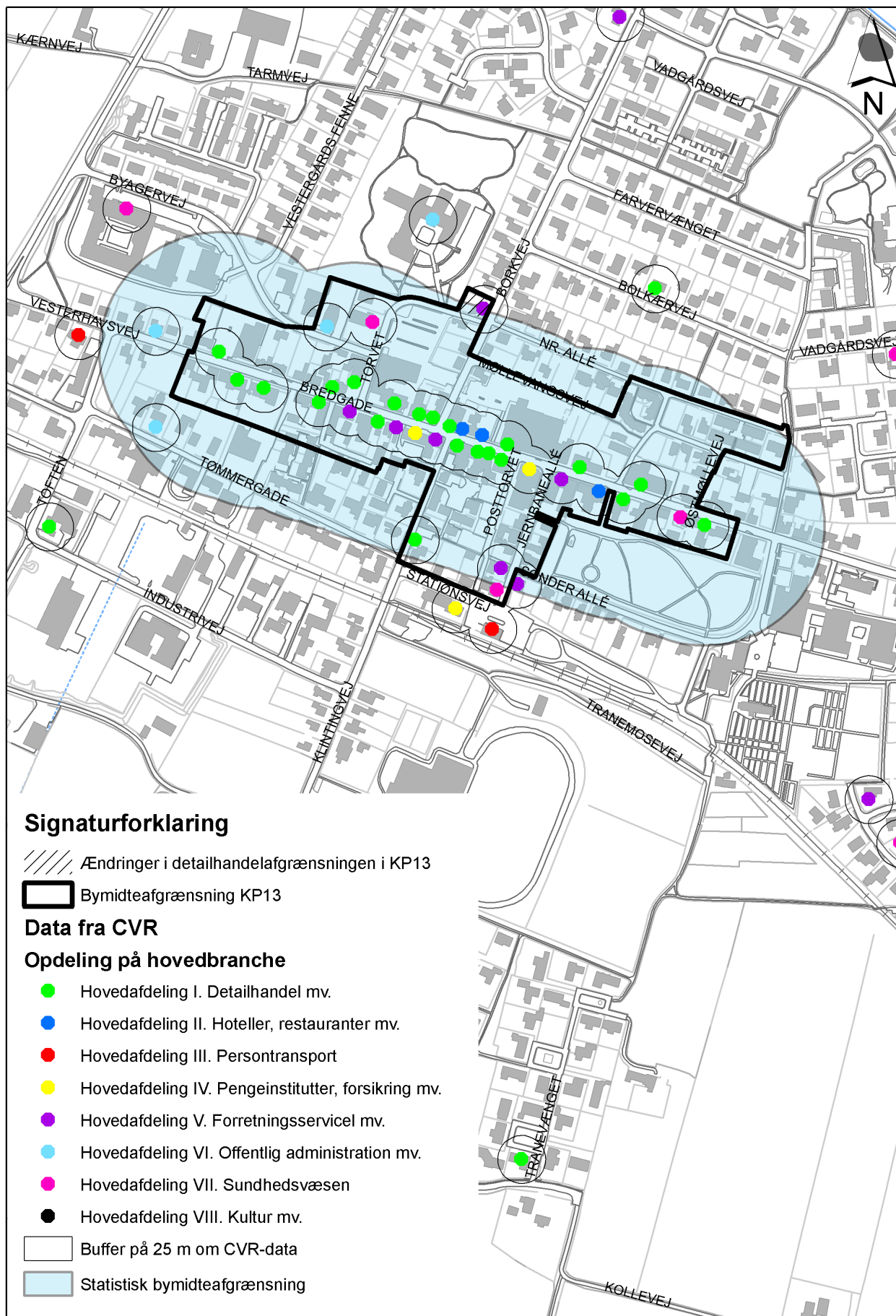
Bymidter

Nedenfor er vist figurer med afgrænsninger af områder til butikker, startende med bymidterne i Agerbæk, Nørre Nebel, Oksbøl, Outrup, Varde og Ølgod, der kan statistisk afgrænses. Derefter følger de resterende byers bymidter. Dette er byerne Ansager, Blåvand, Henne, Tistrup og Vejers.

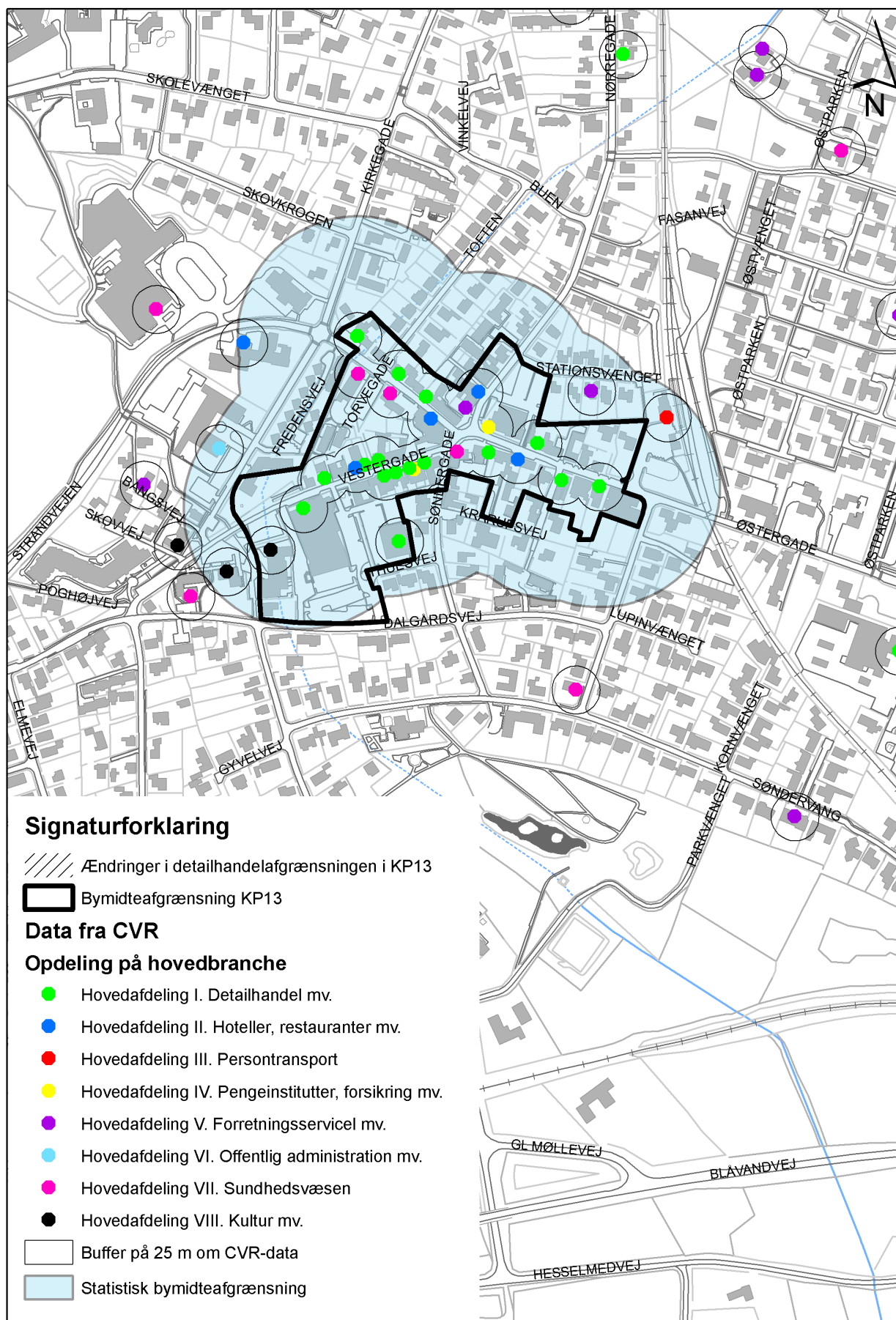
Kort og ændringer på disse rettes til ved temarevision.

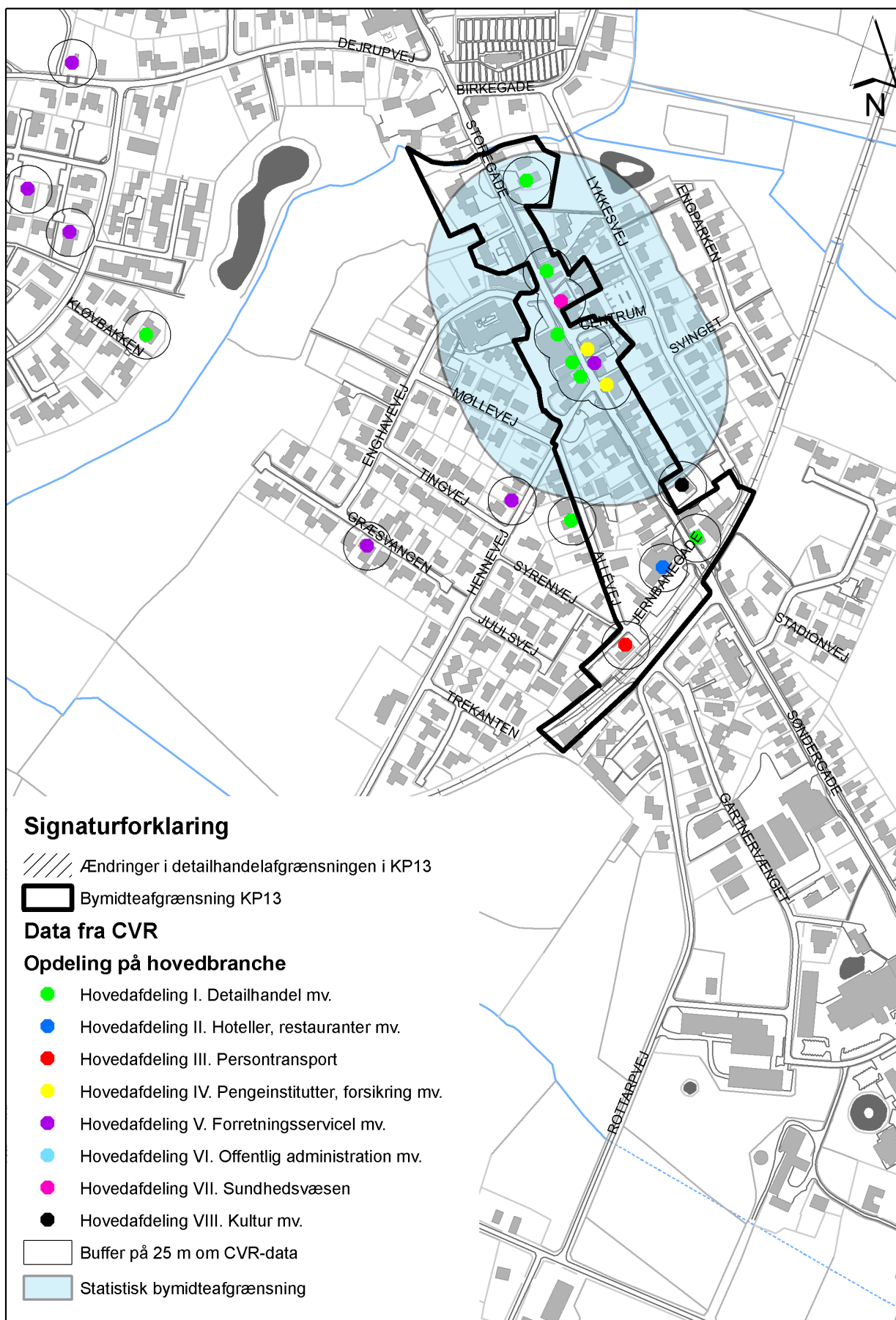
Figur 5-1 Afgrænsning af Agerbæk bymidte.

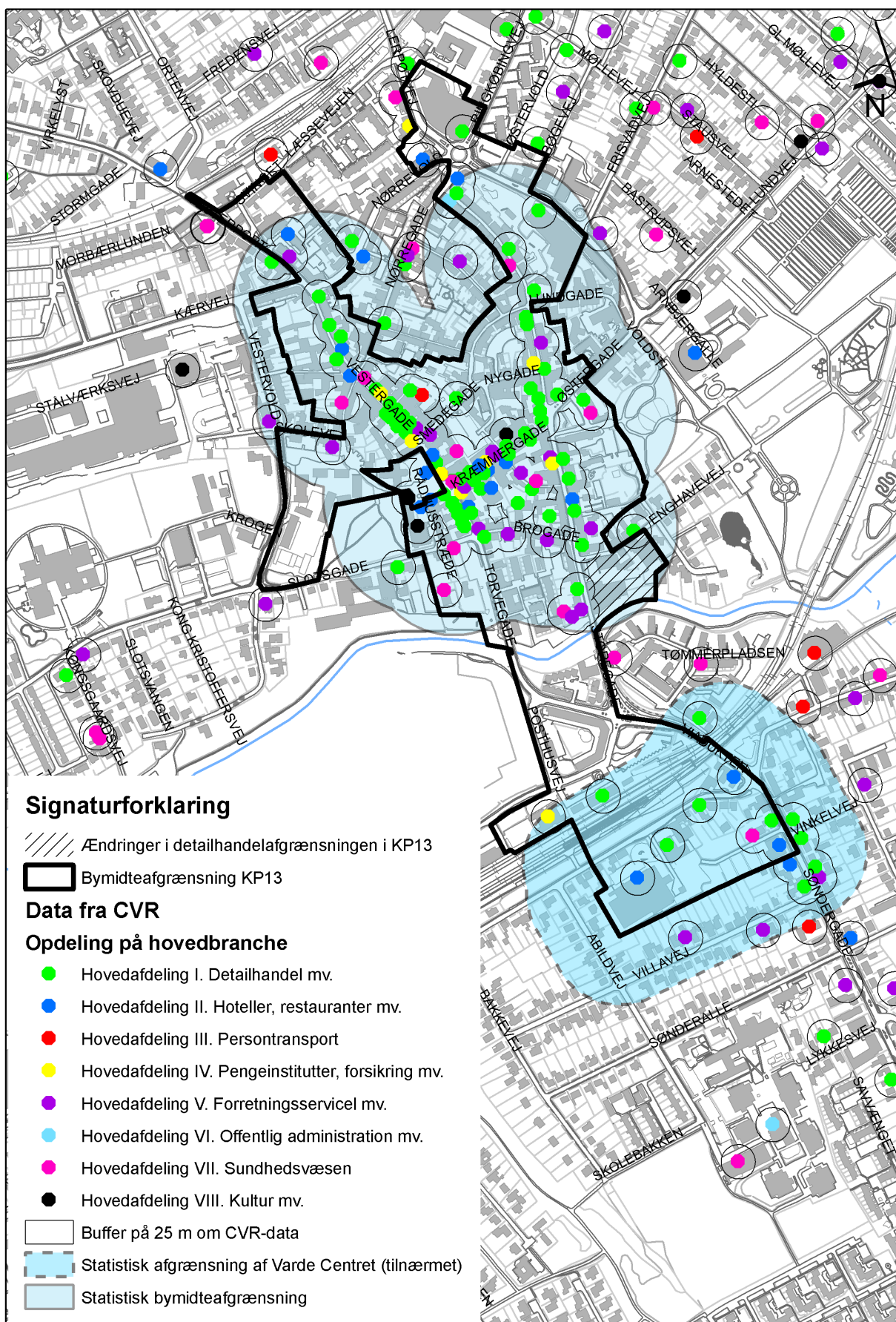
Figur 5-2 Afgrænsning af Nørre Nebel bymidte inklusiv ændringer.

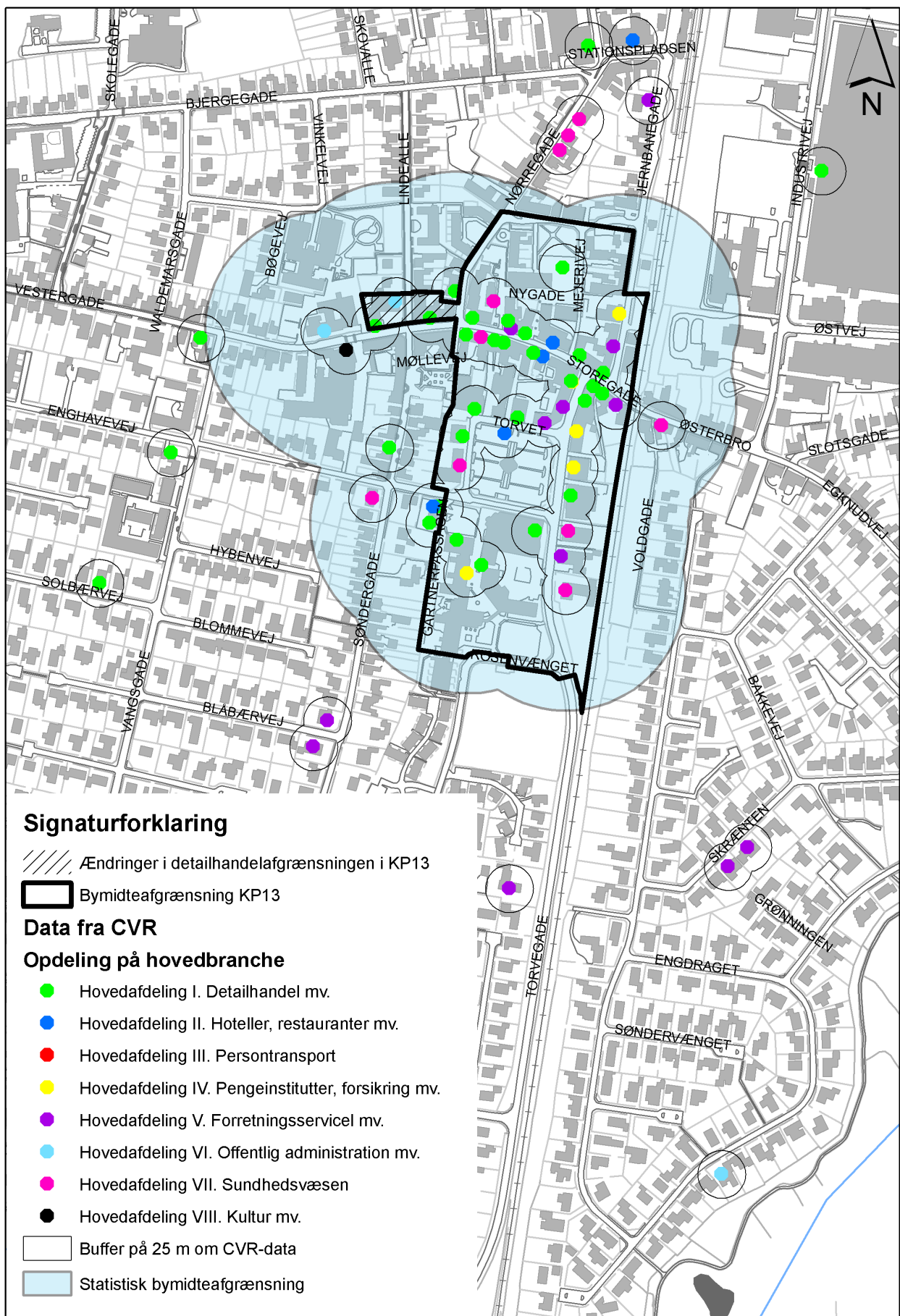
Figur 5-3 Afgrænsning af Oksbøl bymidte.

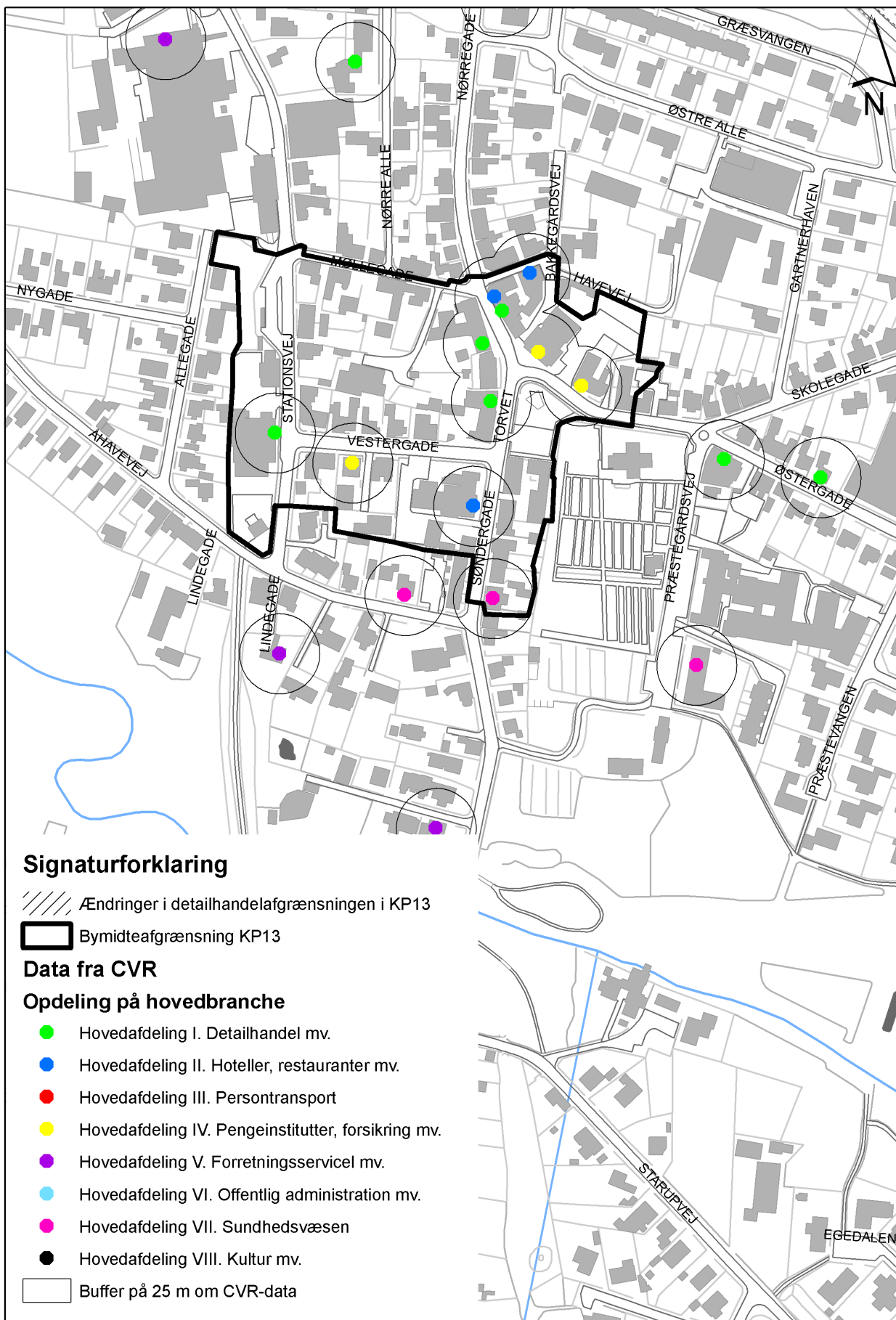
Figur 5-4 Afgrænsning af Outrup bymidte.

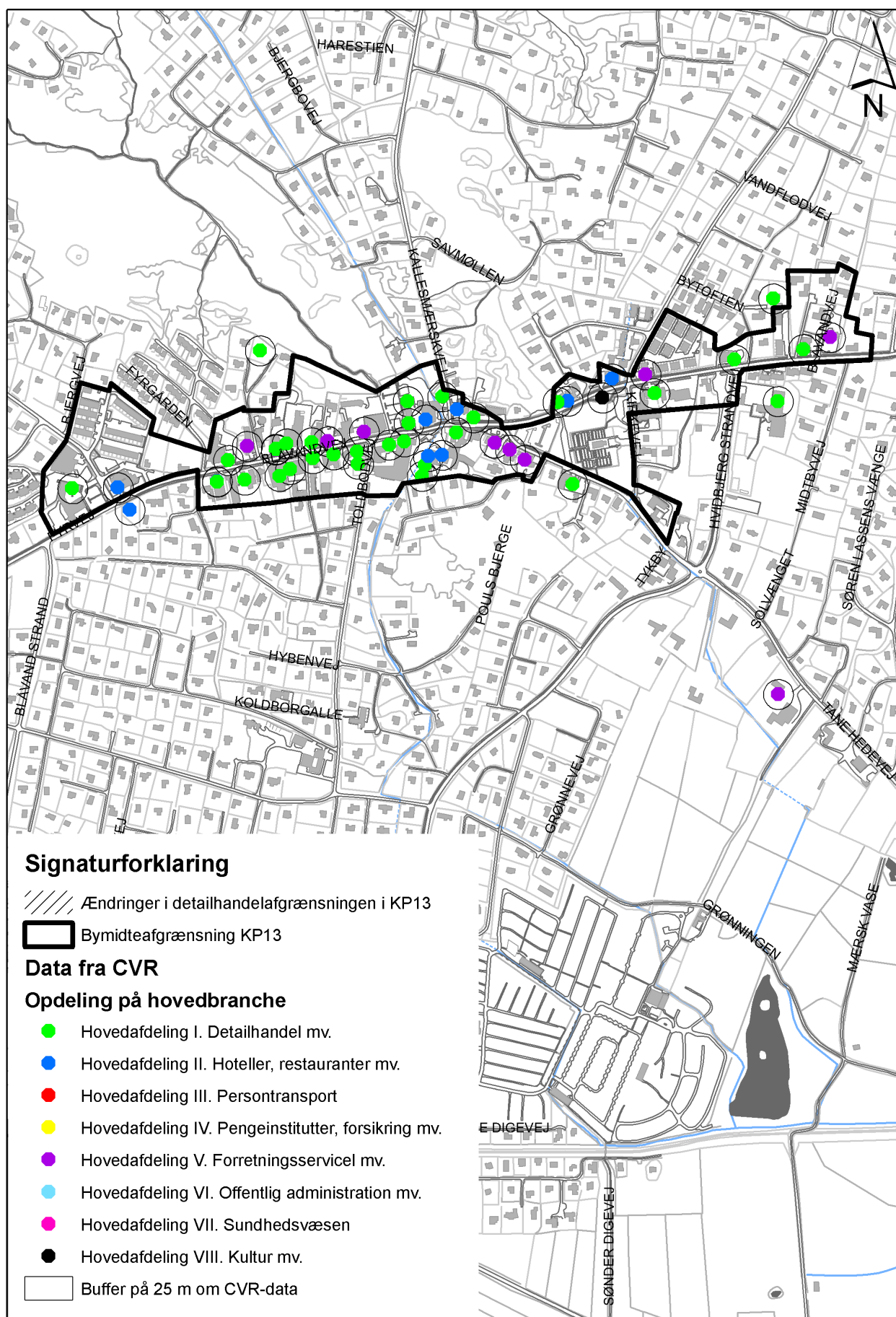
Figur 5-5 Statistisk afgrænsning af Varde Bymidte fra Kommuneplan 2010-2022 med mindre tillægsareal, jævnfør Tillæg 23 til Kommuneplan 2010-2022.

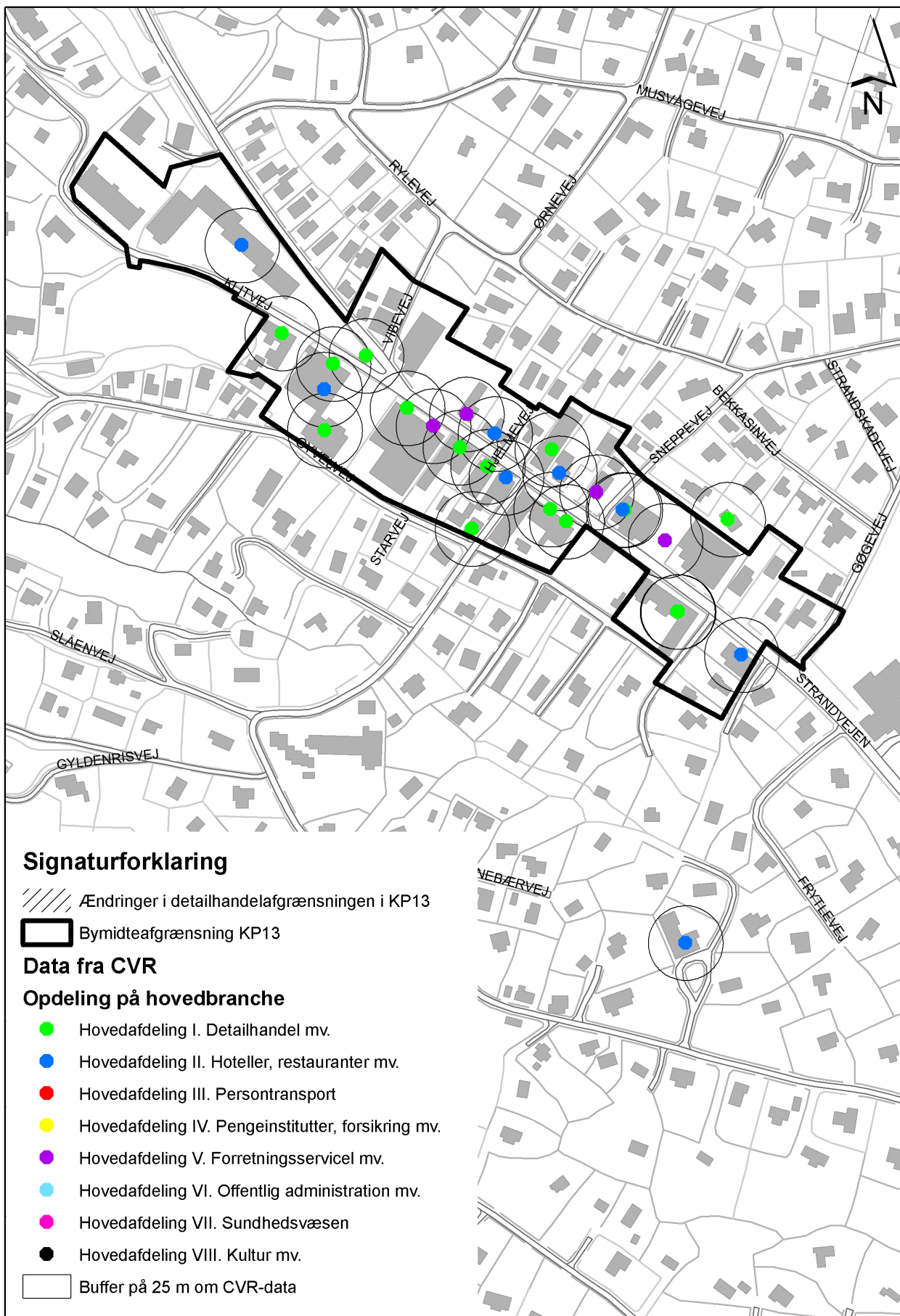
Figur 5-6 Afgrænsning af Ølgod bymidte.

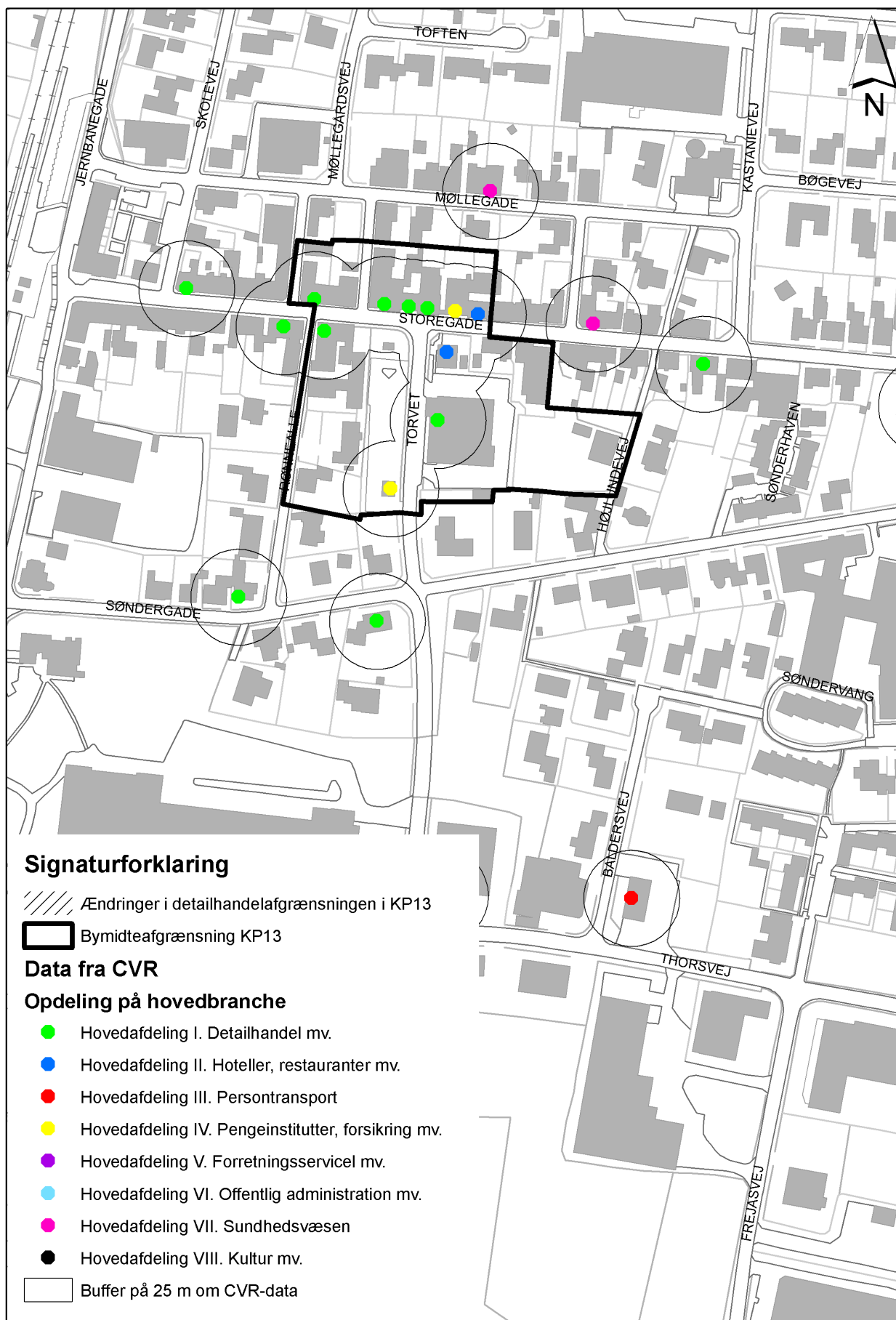
Figur 5-7 Afgrænsning af Ansager bymidte.

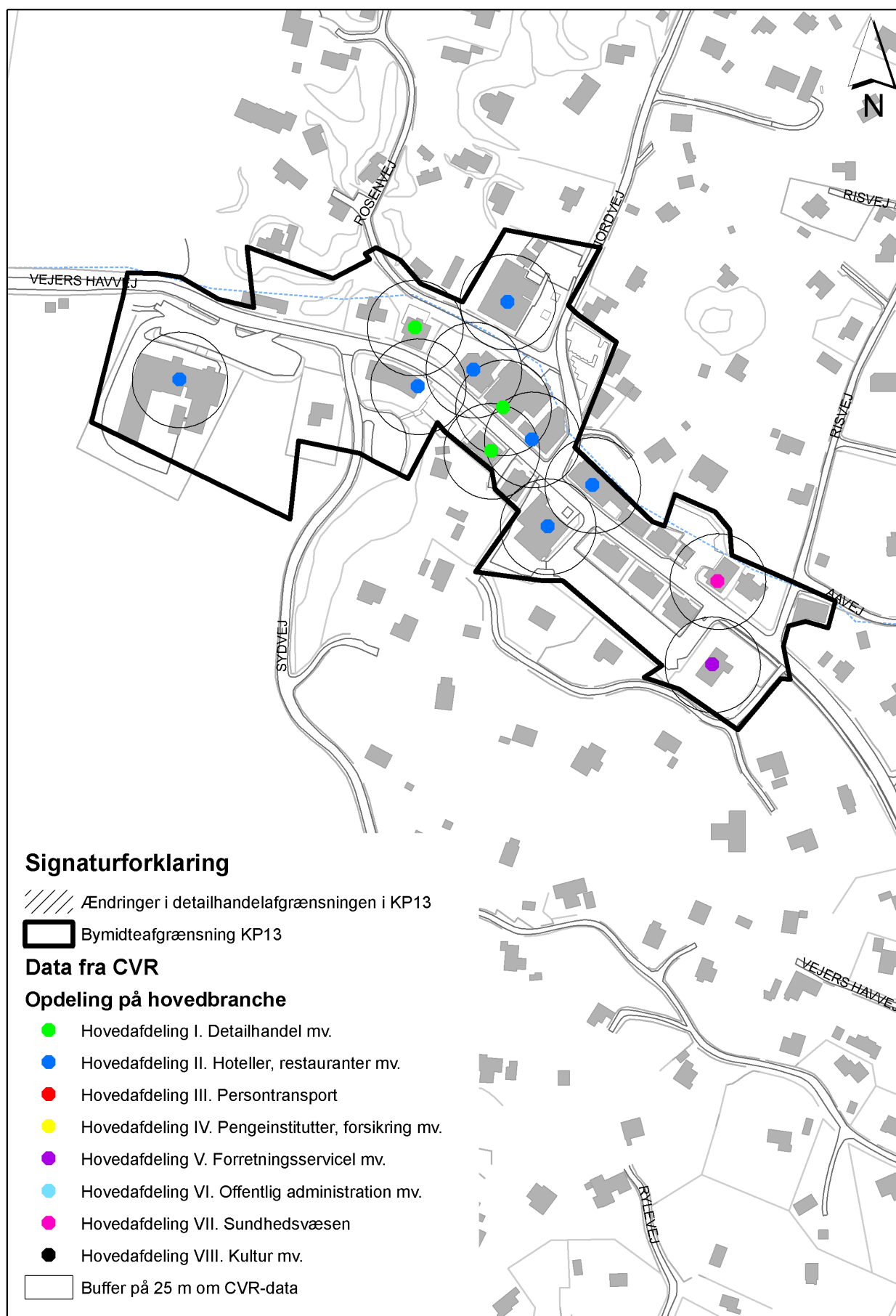
Figur 5-8 Afgrænsning af Blåvand bymidte.

Figur 5-9 Afgrænsning af Henne bymidte.

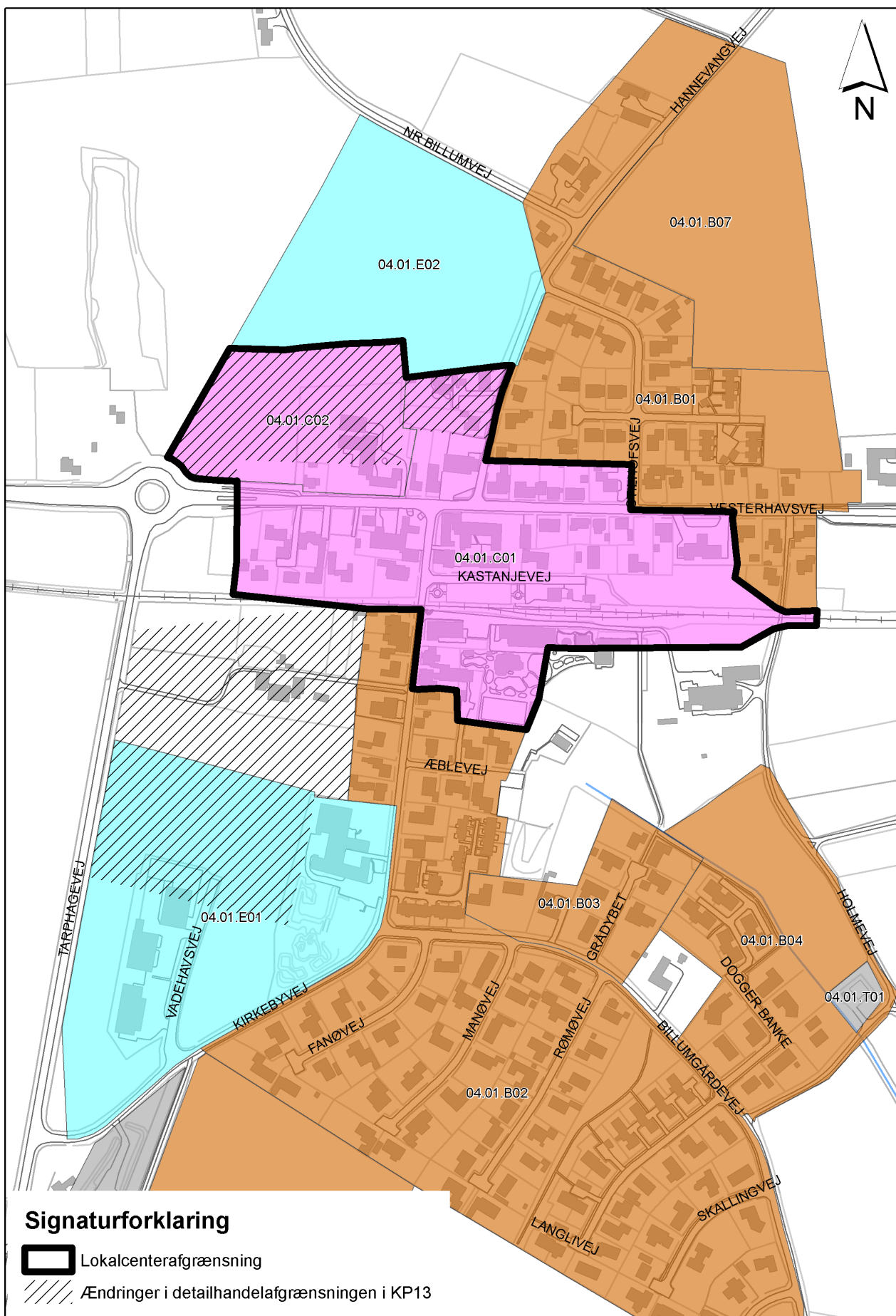
Figur 5-10 Afrænsning af Tistrup bymidte.

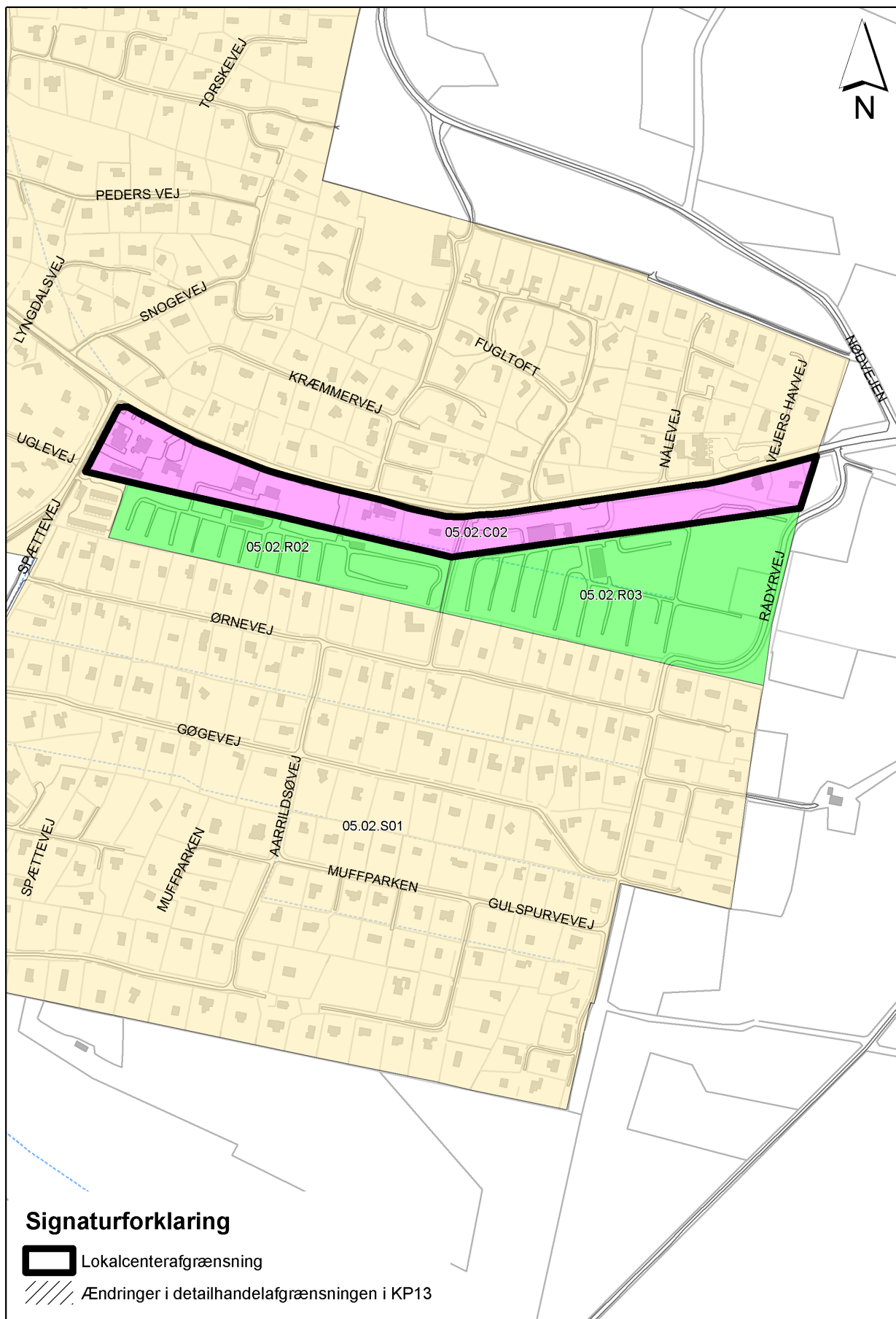
Figur 5-11 Afgrænsning af Vejers bymidte.

Lokalcentre

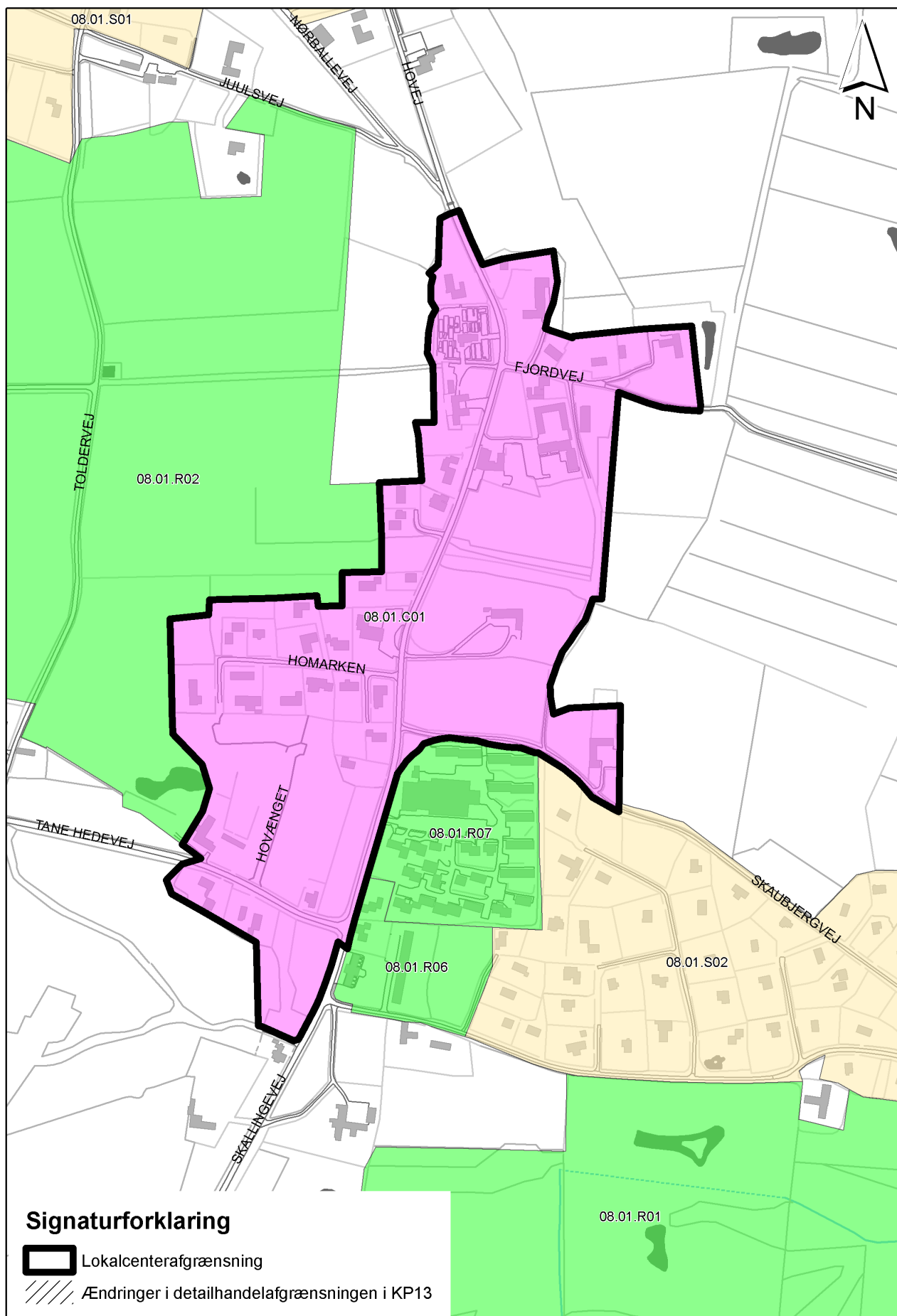
Figureerne herunder viser afgrænsningen af Varde Kommunes lokalcentre i forhold til detailhandel. Det drejer sig om lokalcentre i følgende byer: Alslev, Billum, Ho, Horne, Janderup, Lunde, Nordenskov, Nymindesgård, Næsbyhøj, Sig, Skovlund, Starup-Tofterup, Varde Nord, Varde Syd, Vejers og Årre.

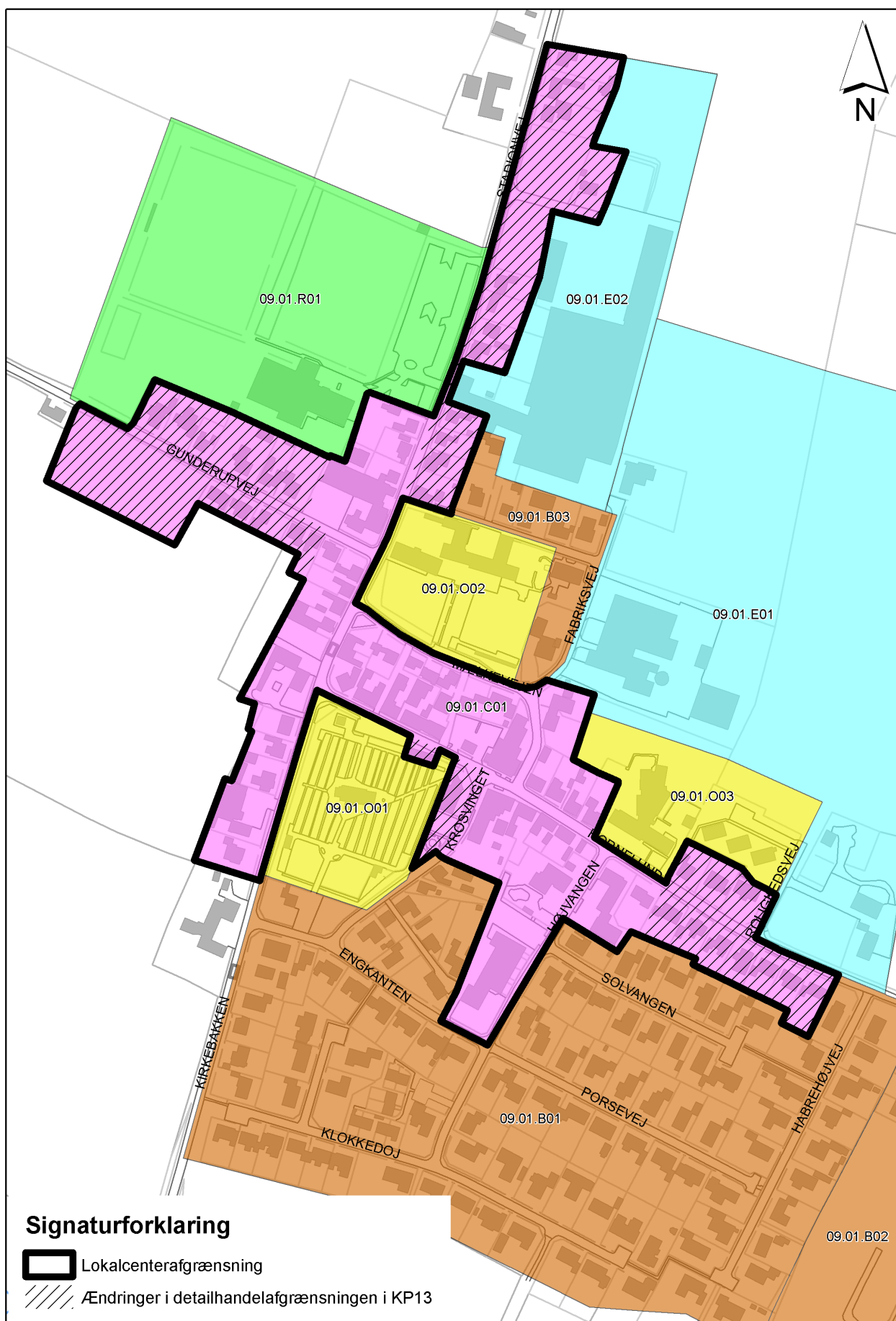
Figur 5-13 Afgrænsning af Billum lokalcenter.

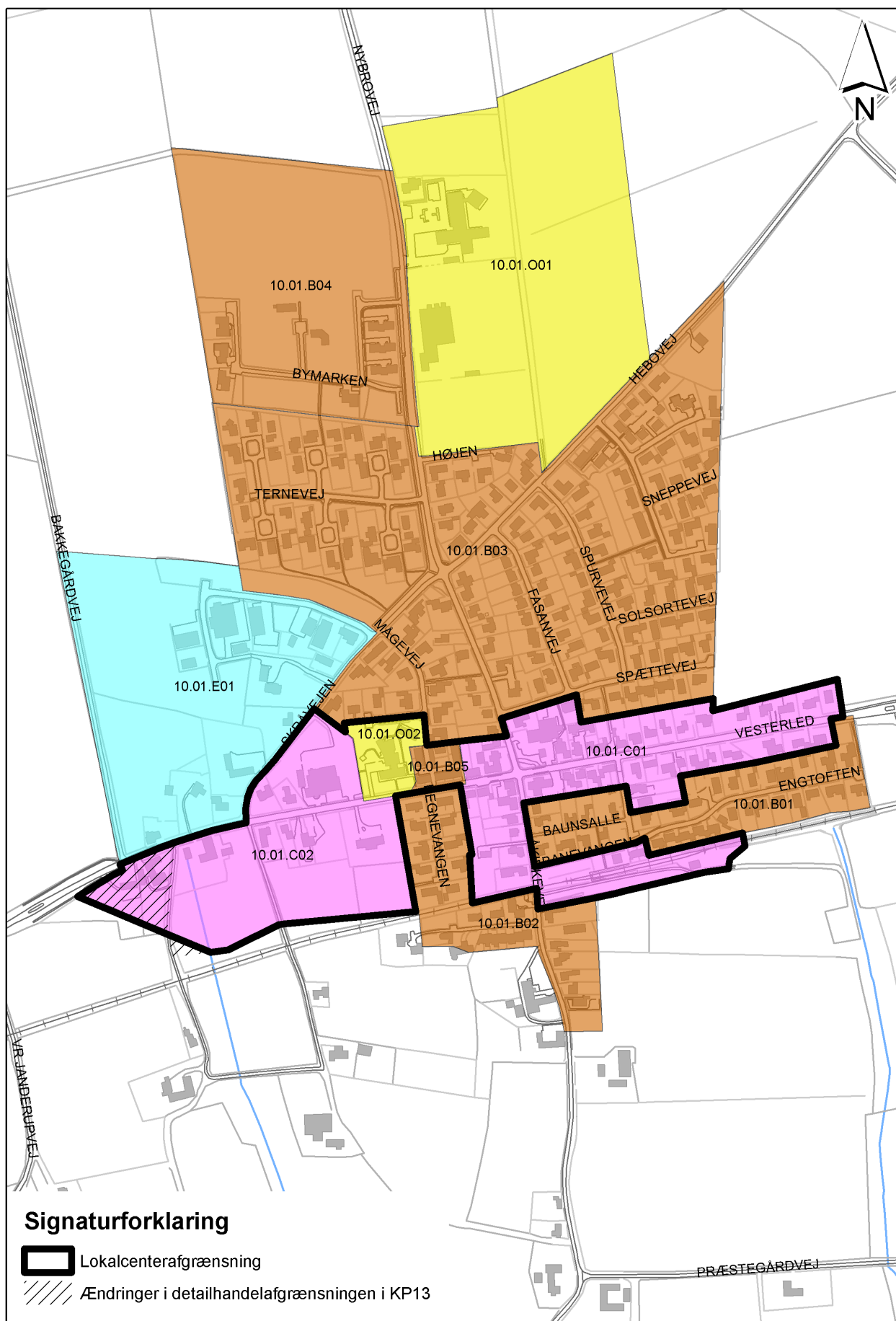
Figur 5-14 Afgrænsning af Vejers lokalcenter.

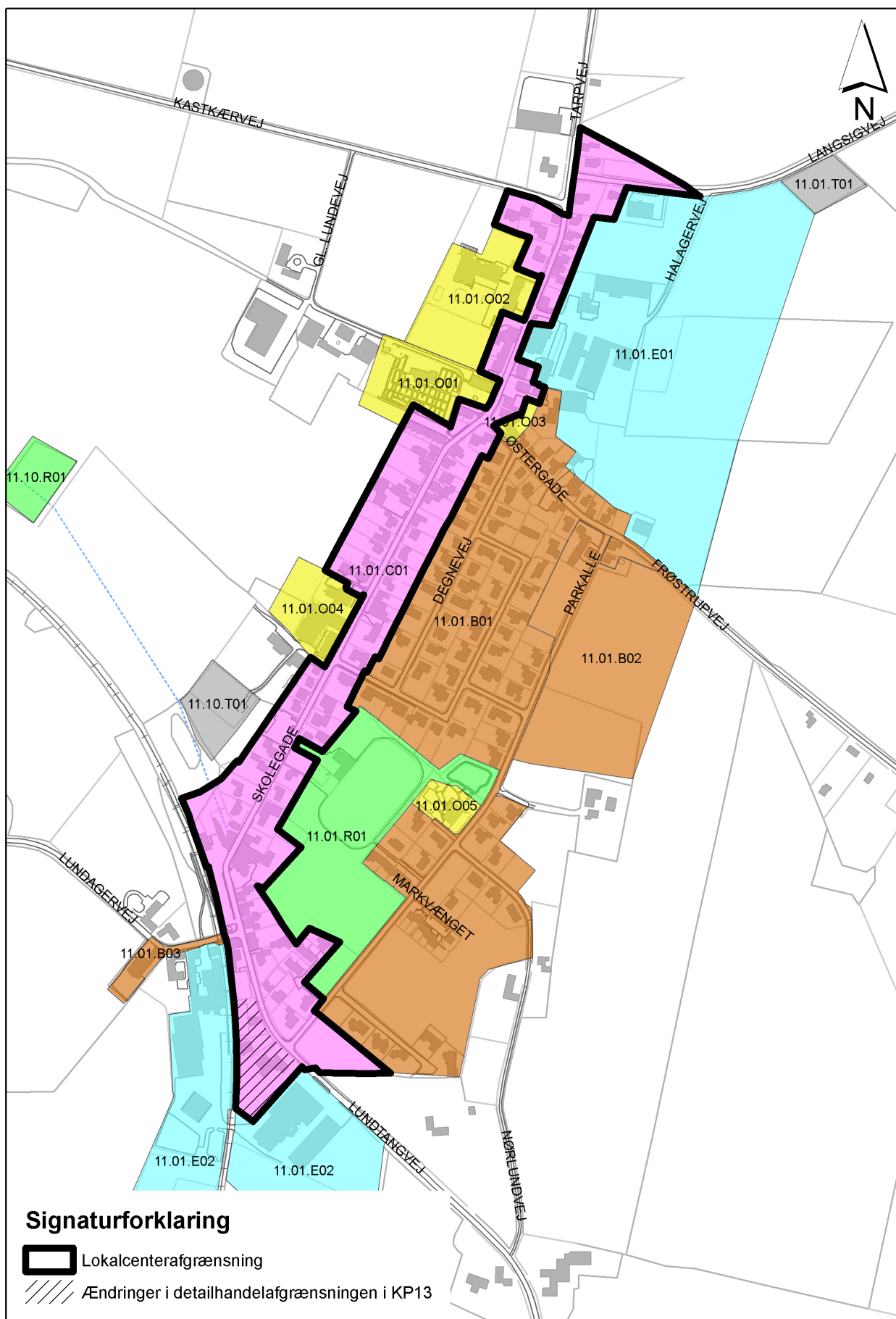
Figur 5-15 Afgrænsning af Ho lokalcenter.

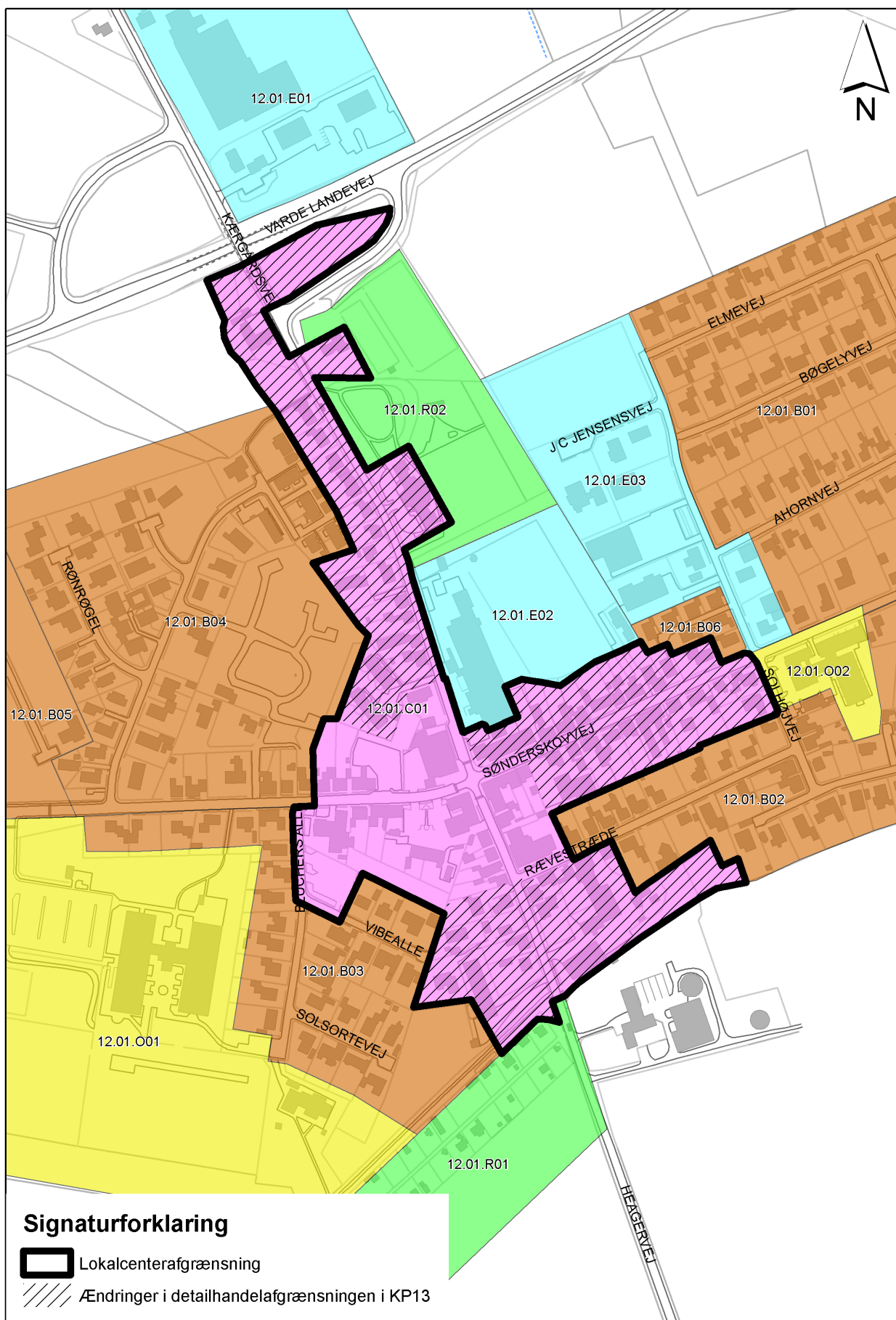
Figur 5-16 Afgrænsning af Horne lokalcenter.

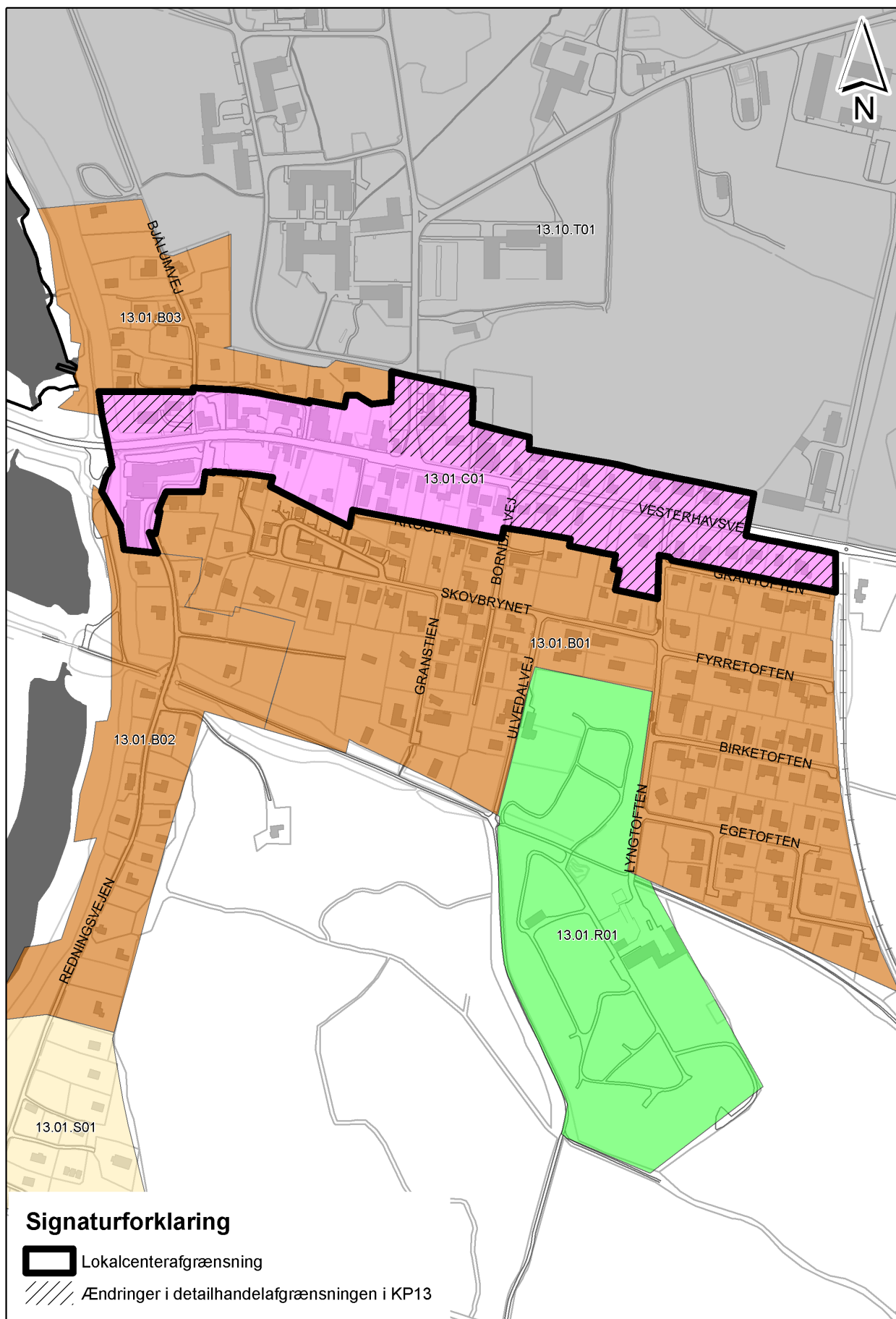
Figur 5-17 Afgrænsning af Janderup lokalcenter.

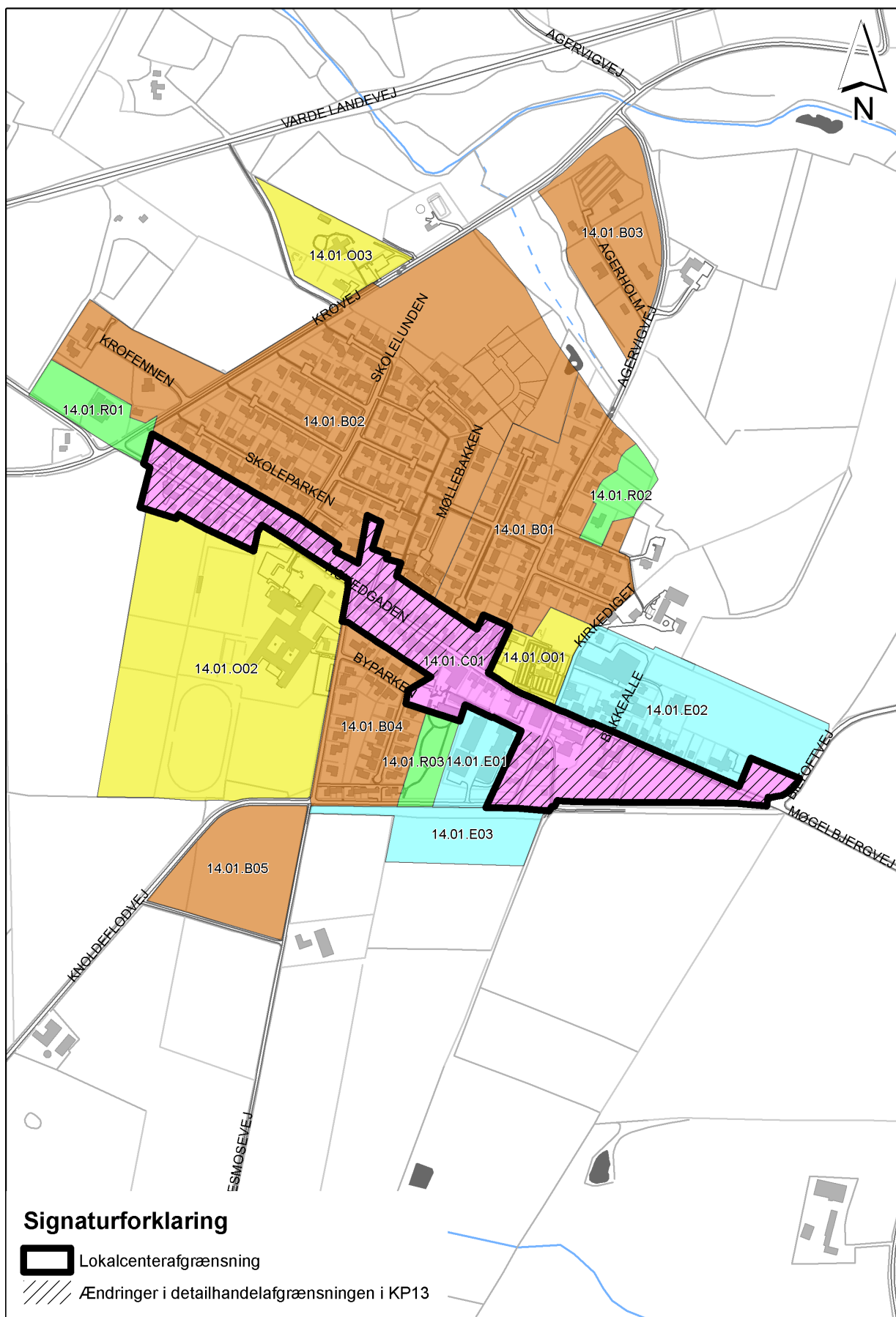
Figur 5-18 Afgrænsning af Lunde lokalcenter.

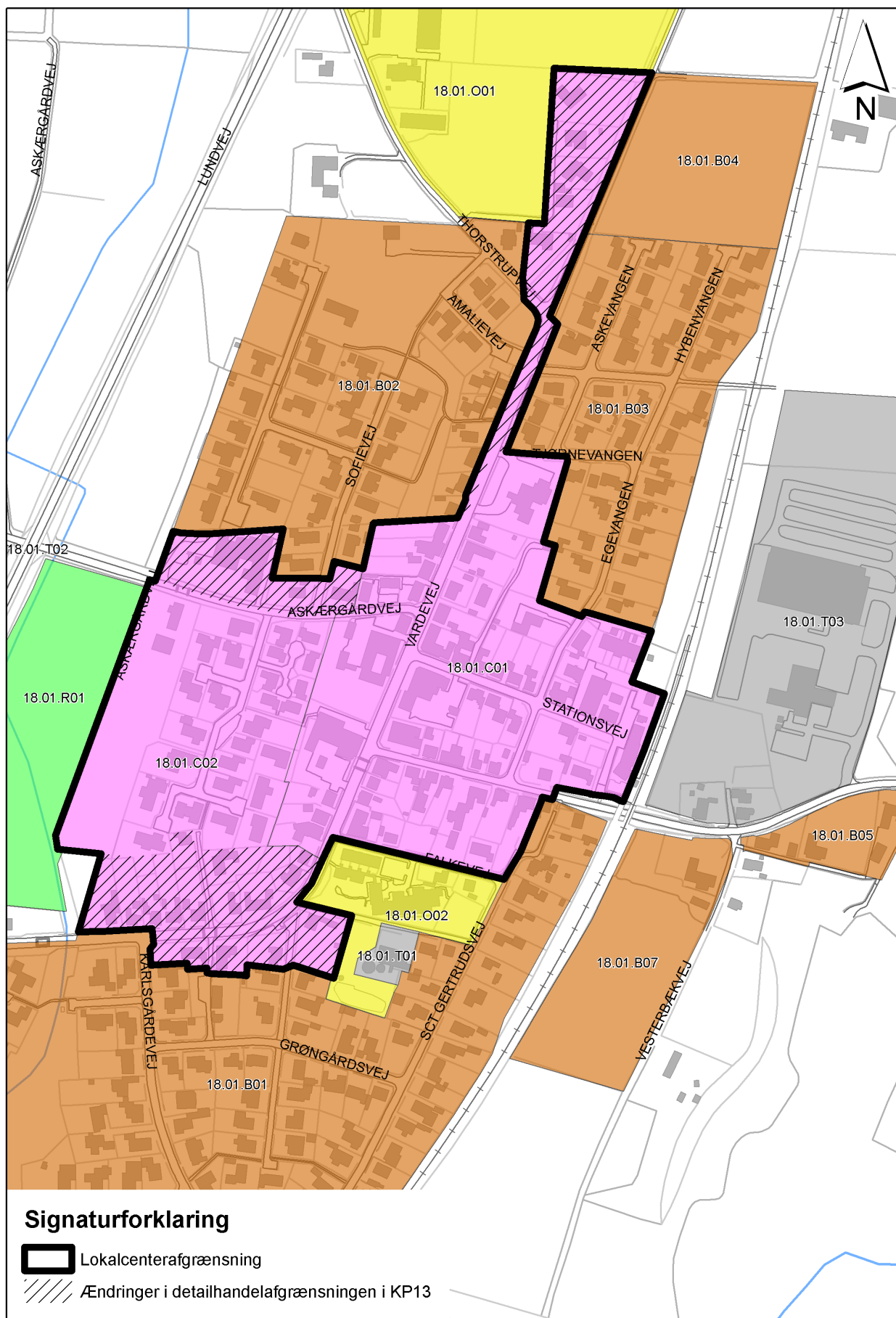
Figur 5-19 Afgrænsning af Nordenskov lokalcenter.

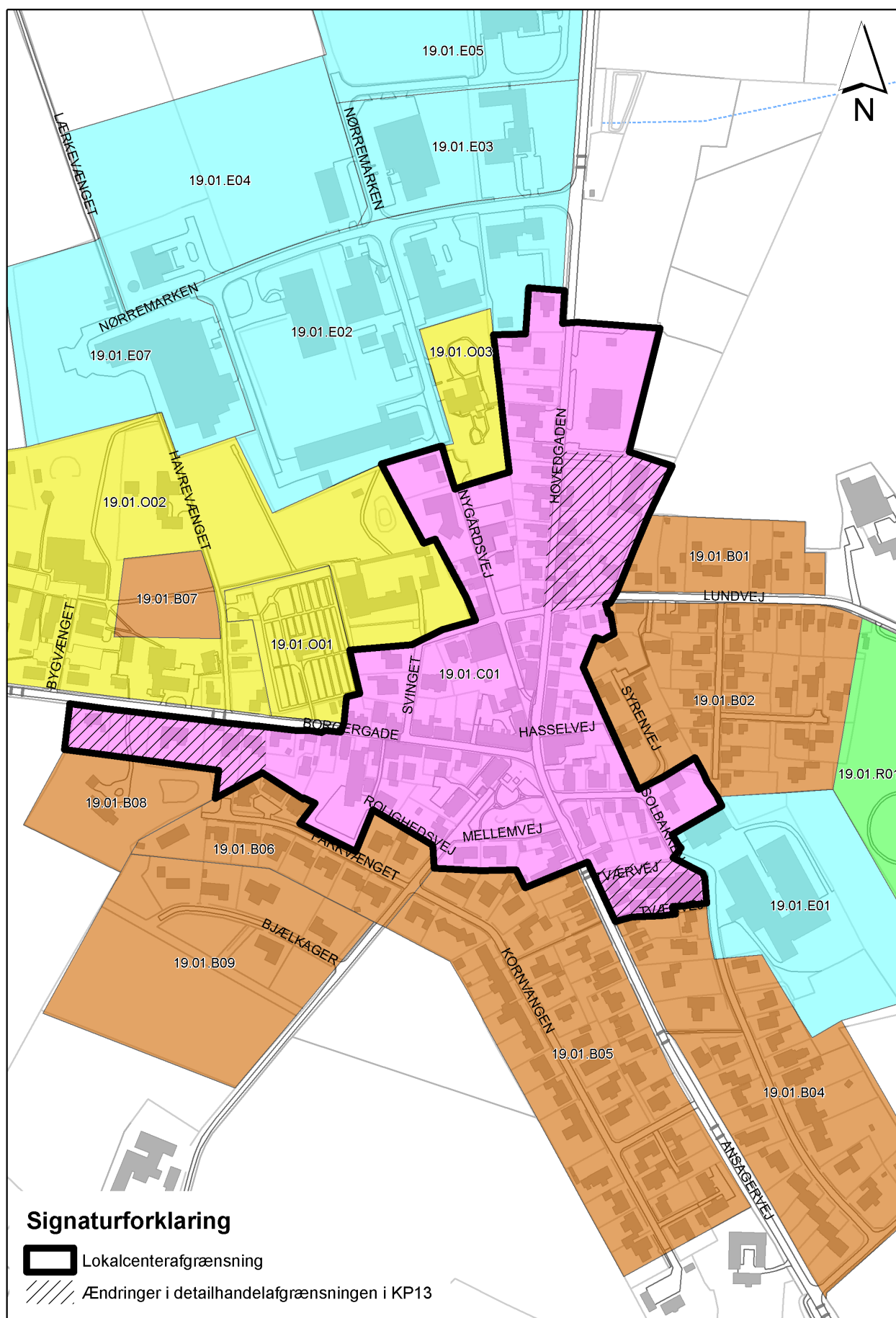
Figur 5-20 Afgrænsning af Nymindesgab lokalcenter.

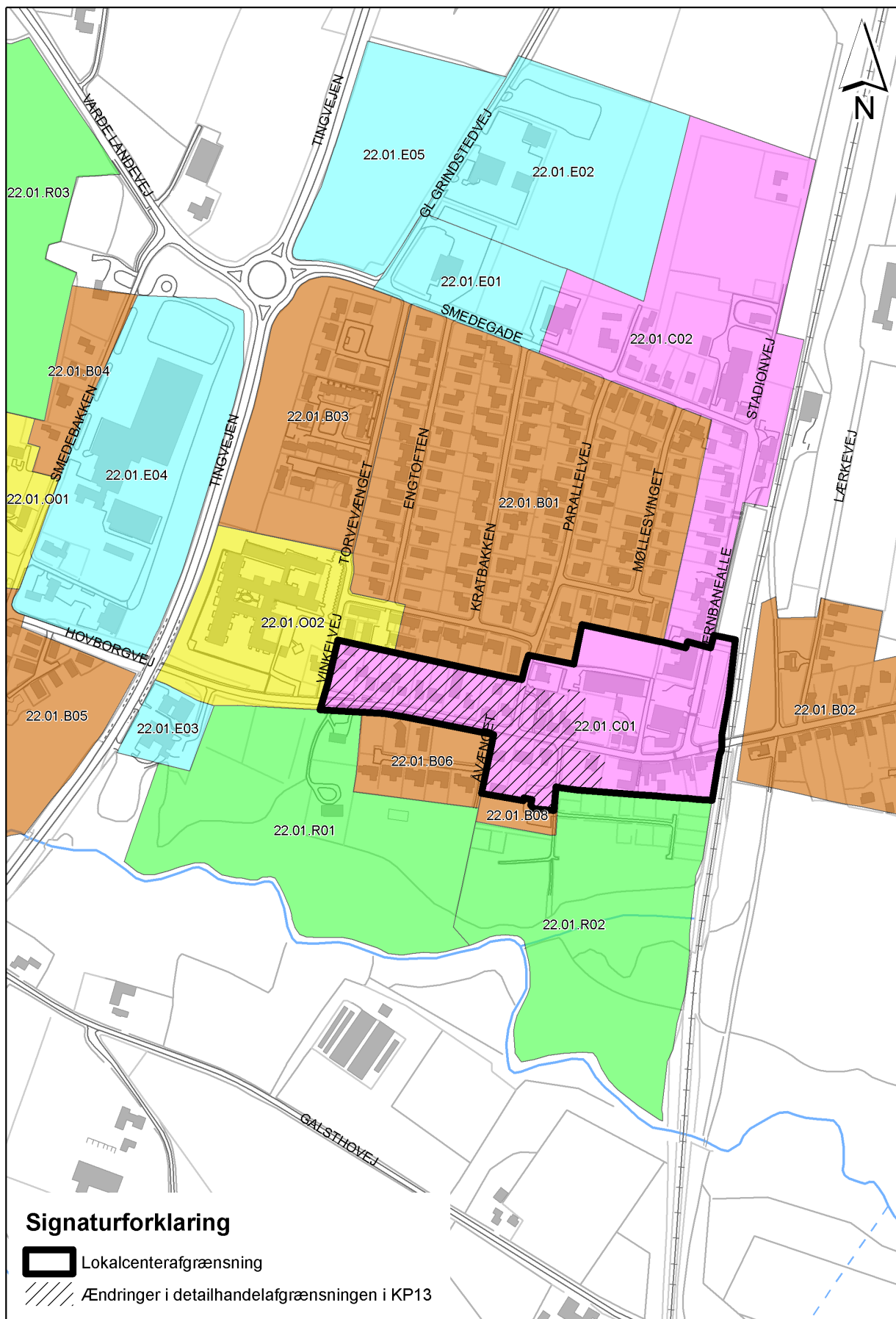
Figur 5-21 Afgrænsning af Næsbjerg lokalcenter.

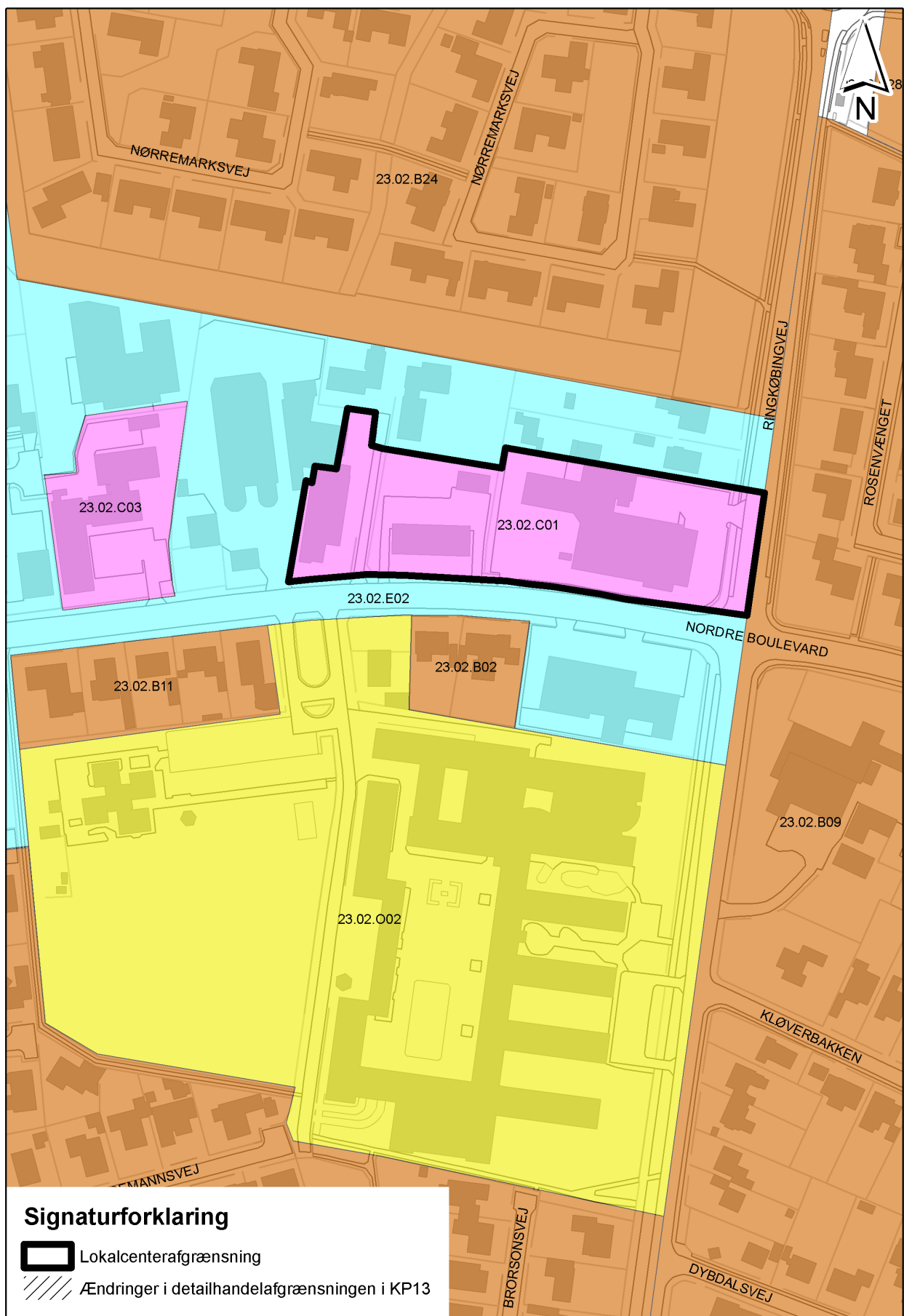
Figur 5-22 Afgrænsning af Sig lokalcenter.

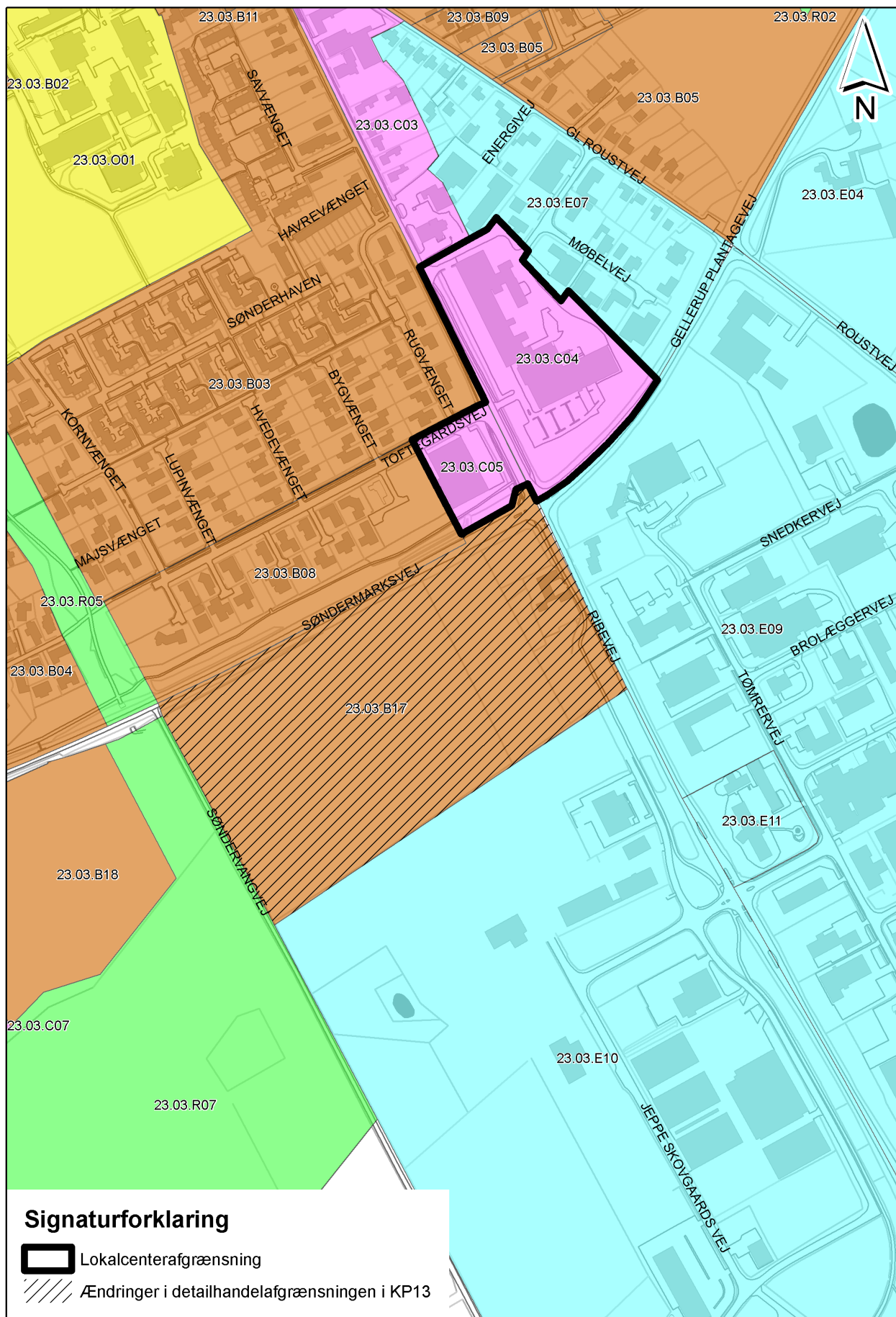
Figur 5-23 Afgrænsning af Skovlund lokalcenter.

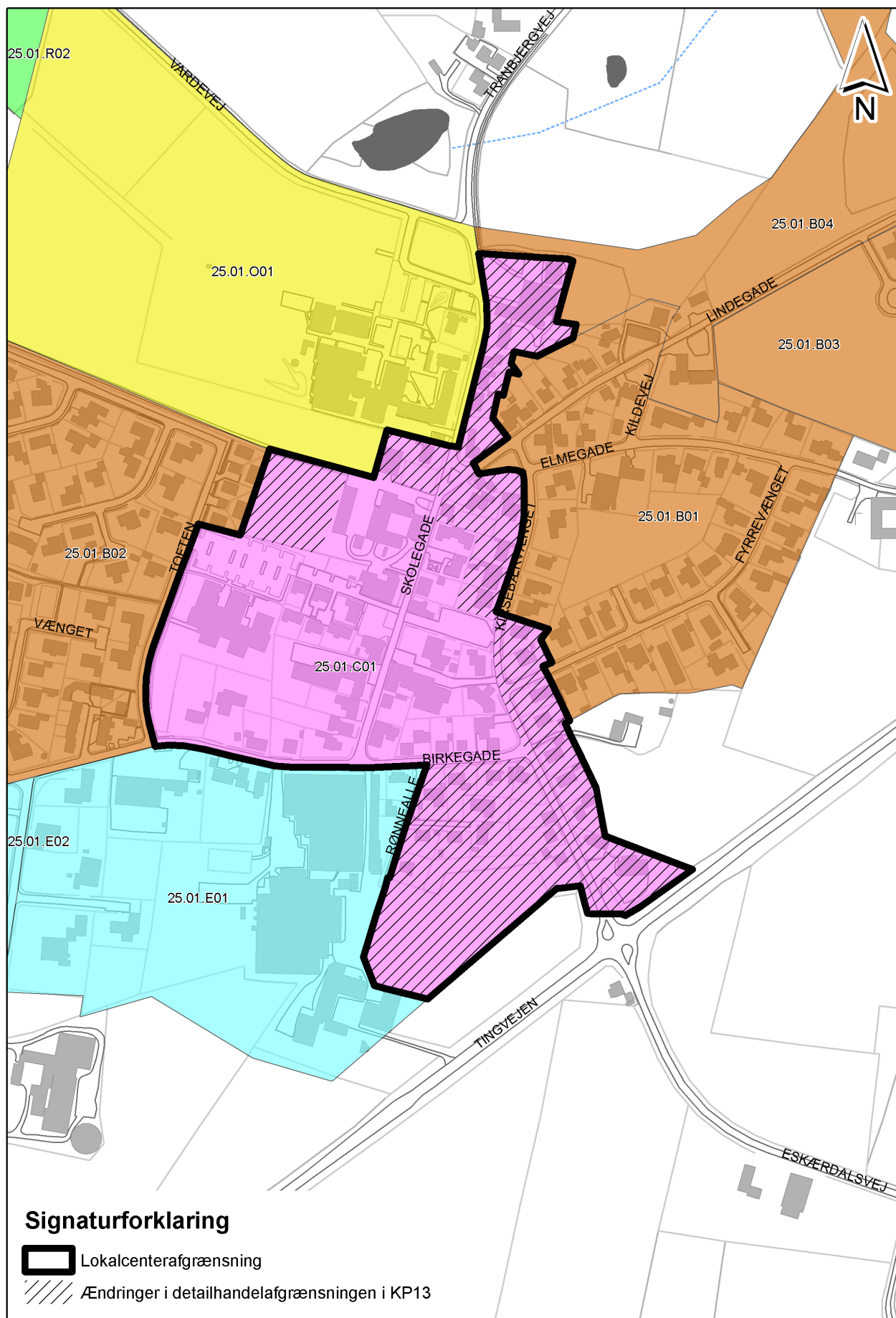
Figur 5-24 Afgrænsning af Starup-Tofterup lokalcenter.

Figur 5-25 Afgrænsning af Varde Nord lokalcenter.

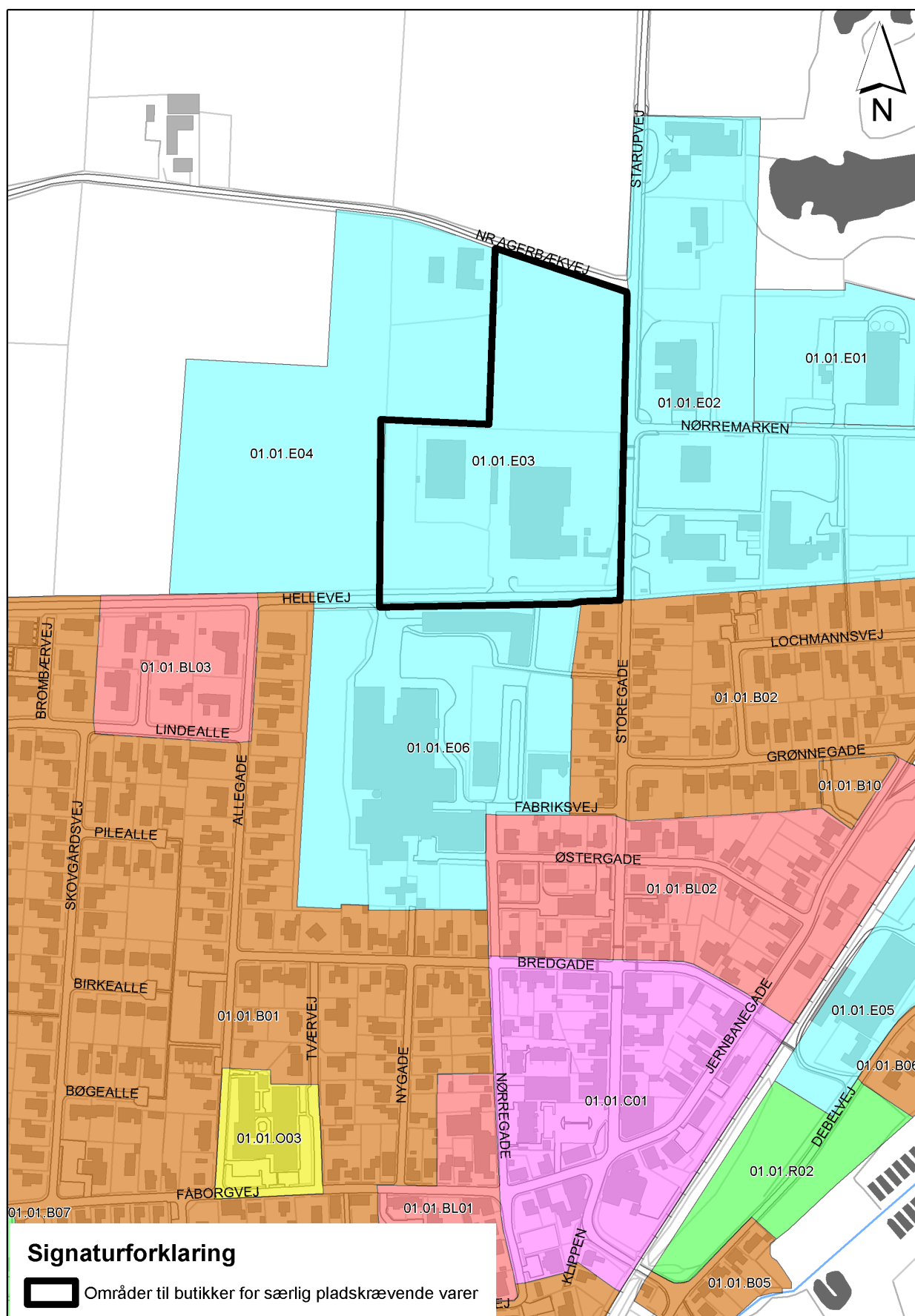
Figur 5-26 Afgrænsning af Varde Syd lokalcenter.

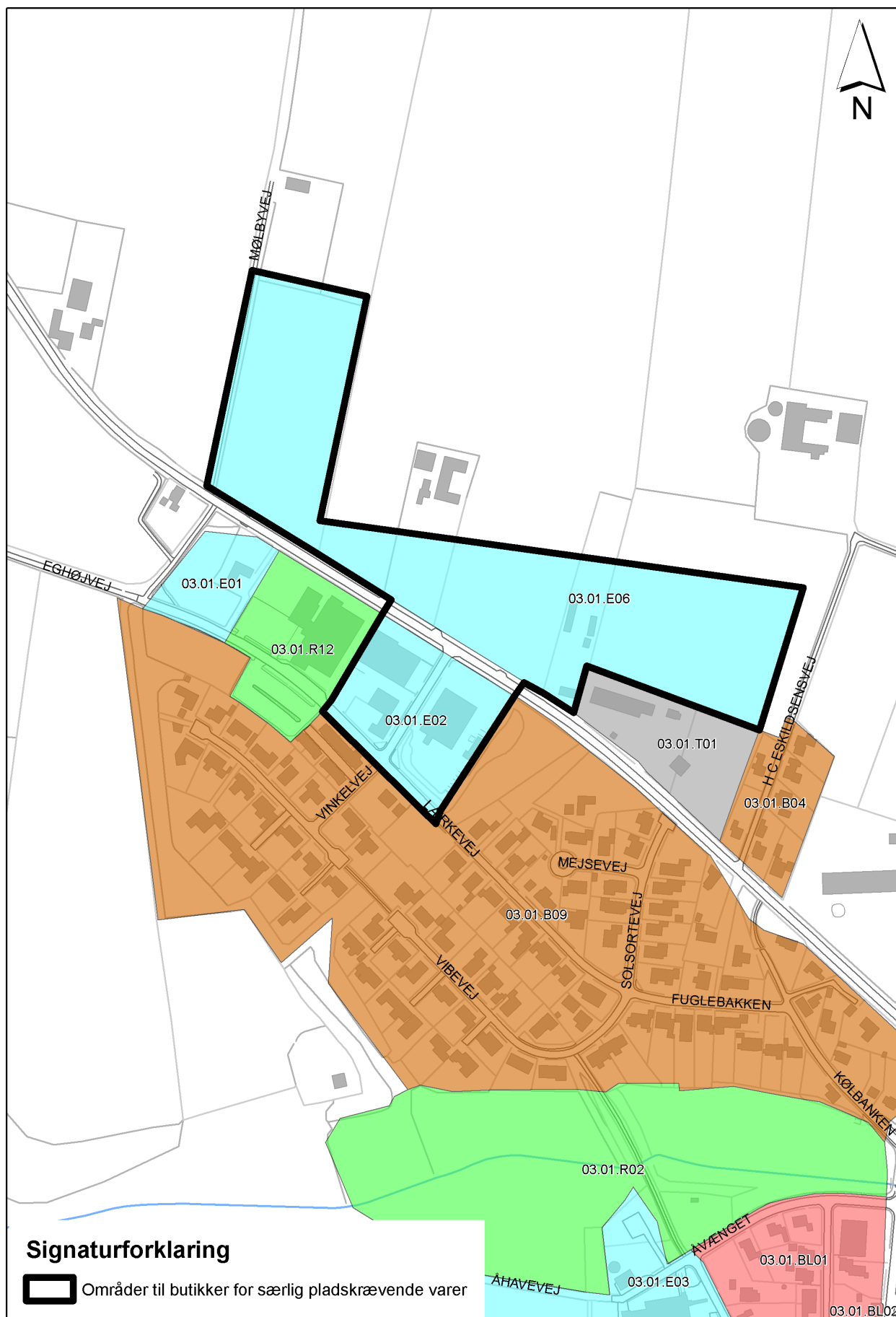
Figur 5-27 Afgrænsning af Årre lokalcenter.

Områder til butikker med særligt pladskrævende varer

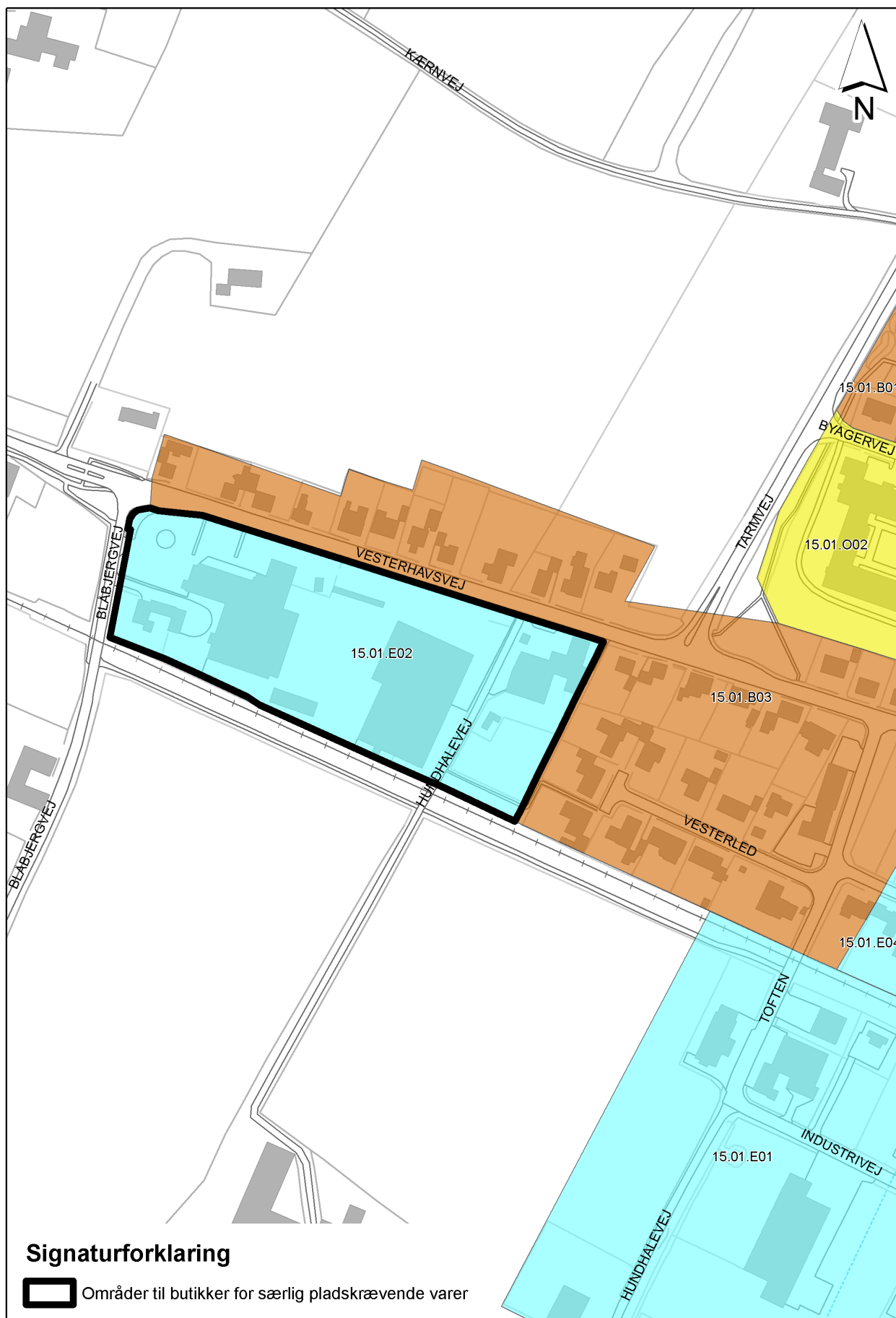
Figur 5.28-5.40 viser afgrænsningen af områder til butikker for særligt pladskrævende varer.

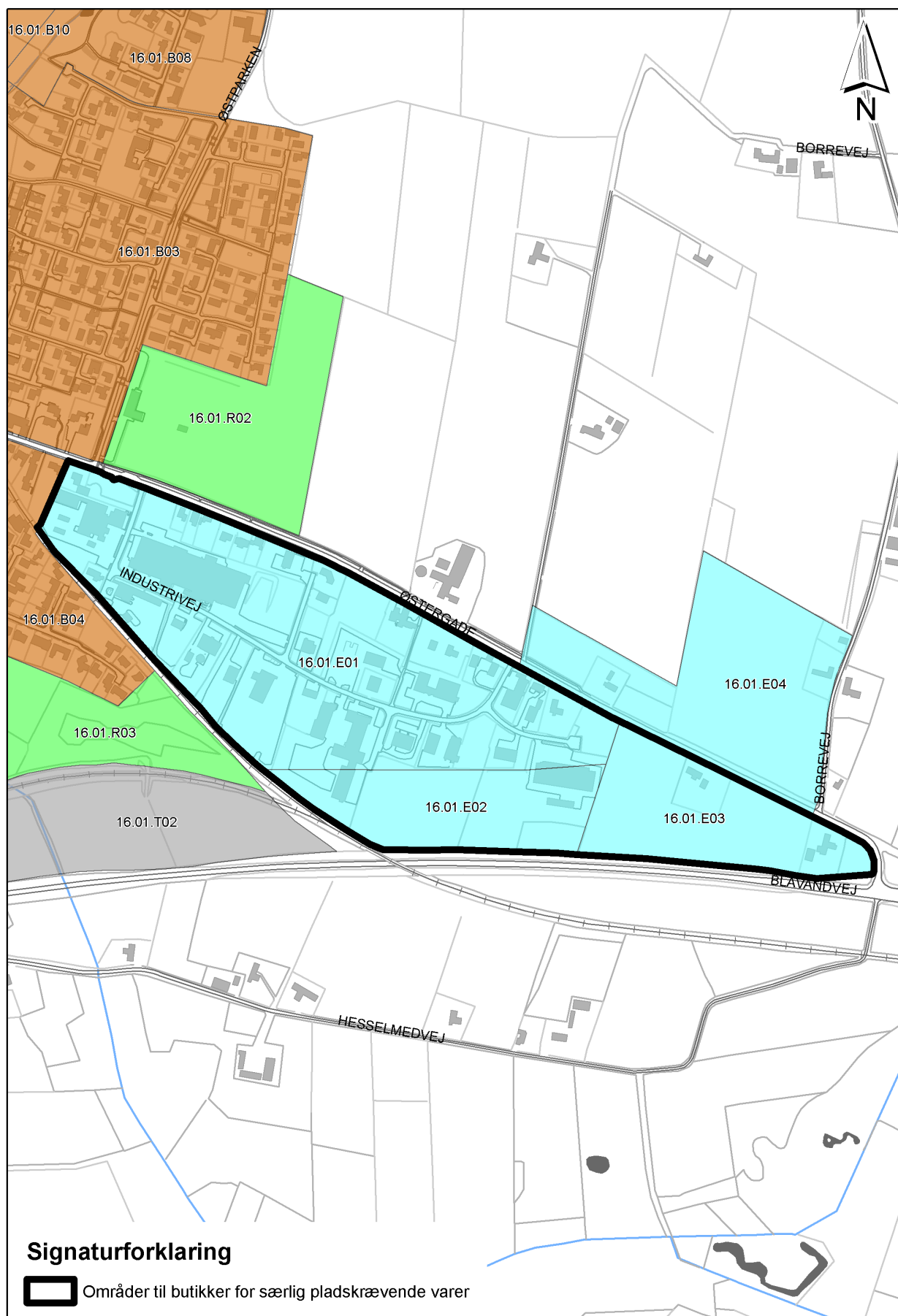
Figur 5-28 Afgrænsning af område til butikker med særligt pladskrævende varer i Agerbæk.

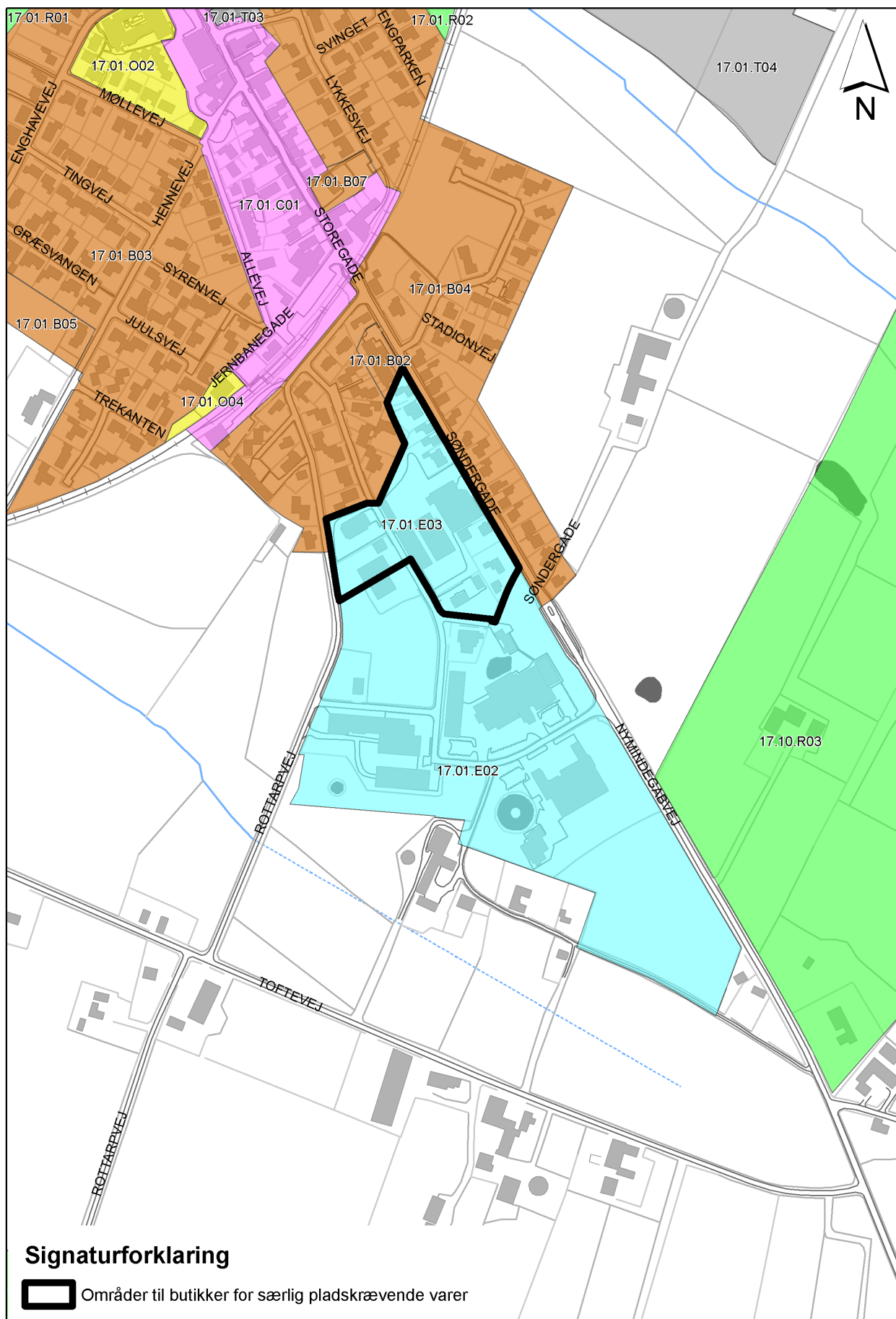
Figur 5-29 Afgrænsning af område til butikker med særligt pladskrævende varer i Ansager.

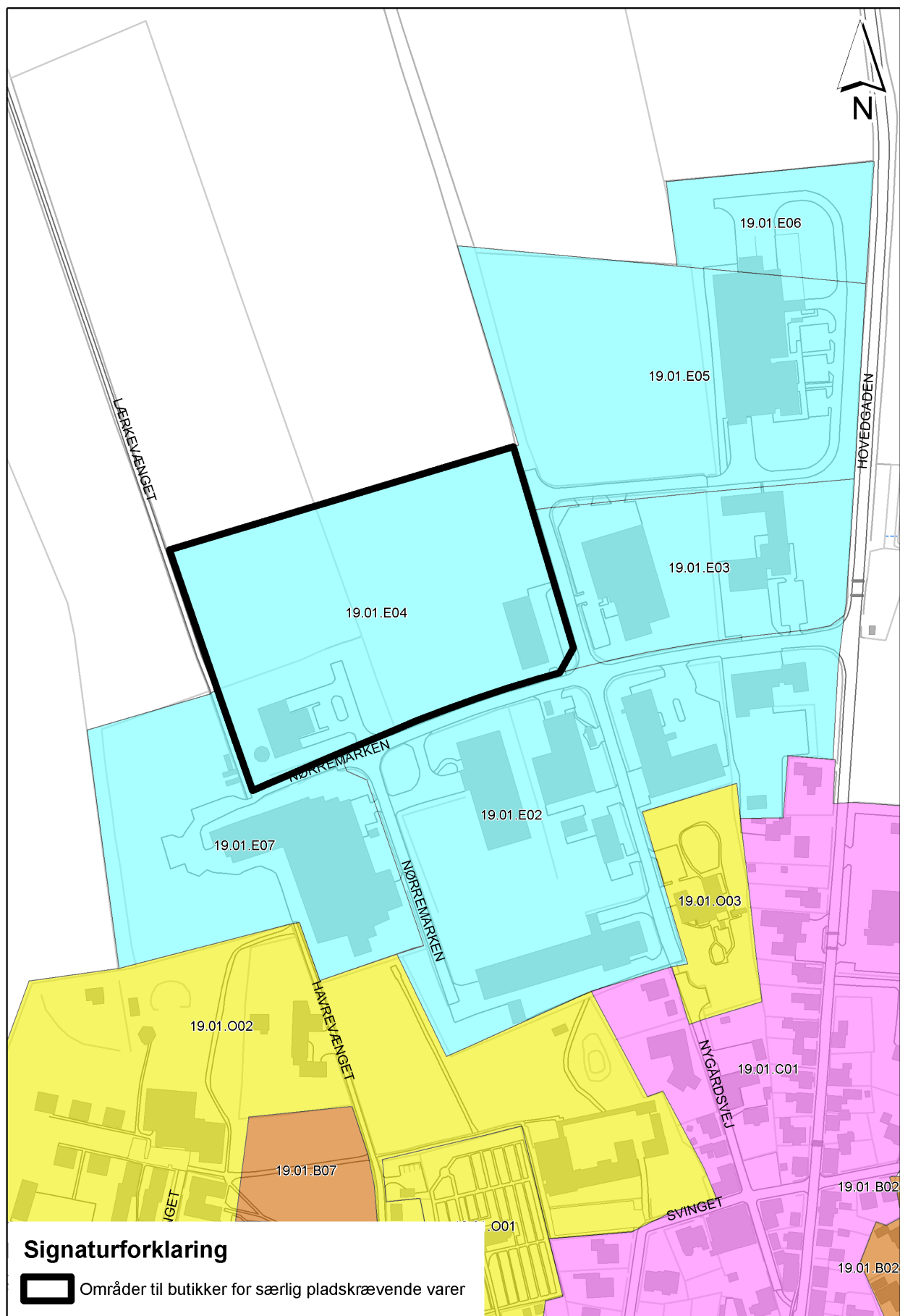
Figur 5-30 Afgrænsning af område til butikker med særligt pladskrævende varer i Nørre Nebel.

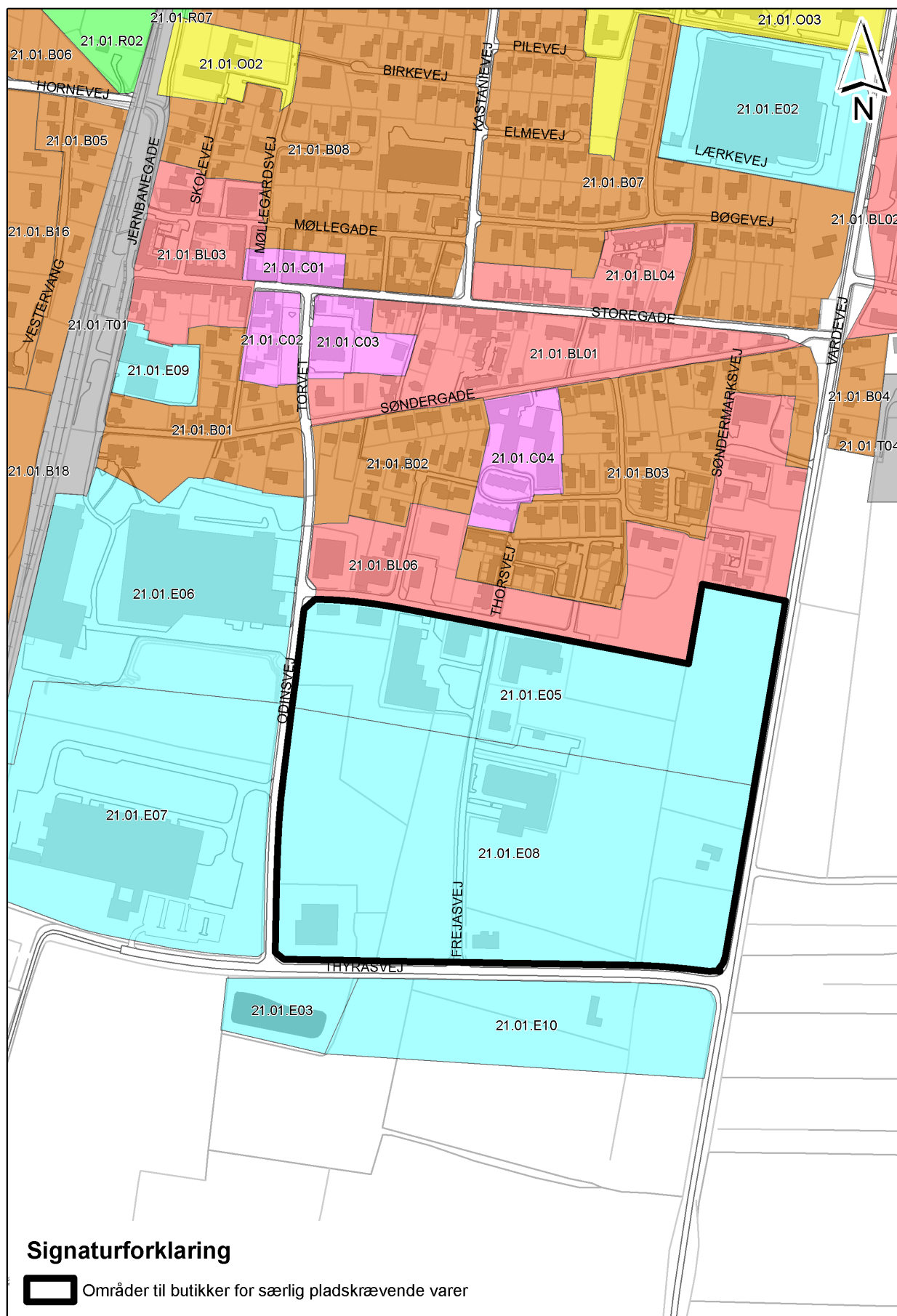
Figur 5-31 Afgrænsning af område til butikker med særligt pladskrævende varer i Oksbøl.

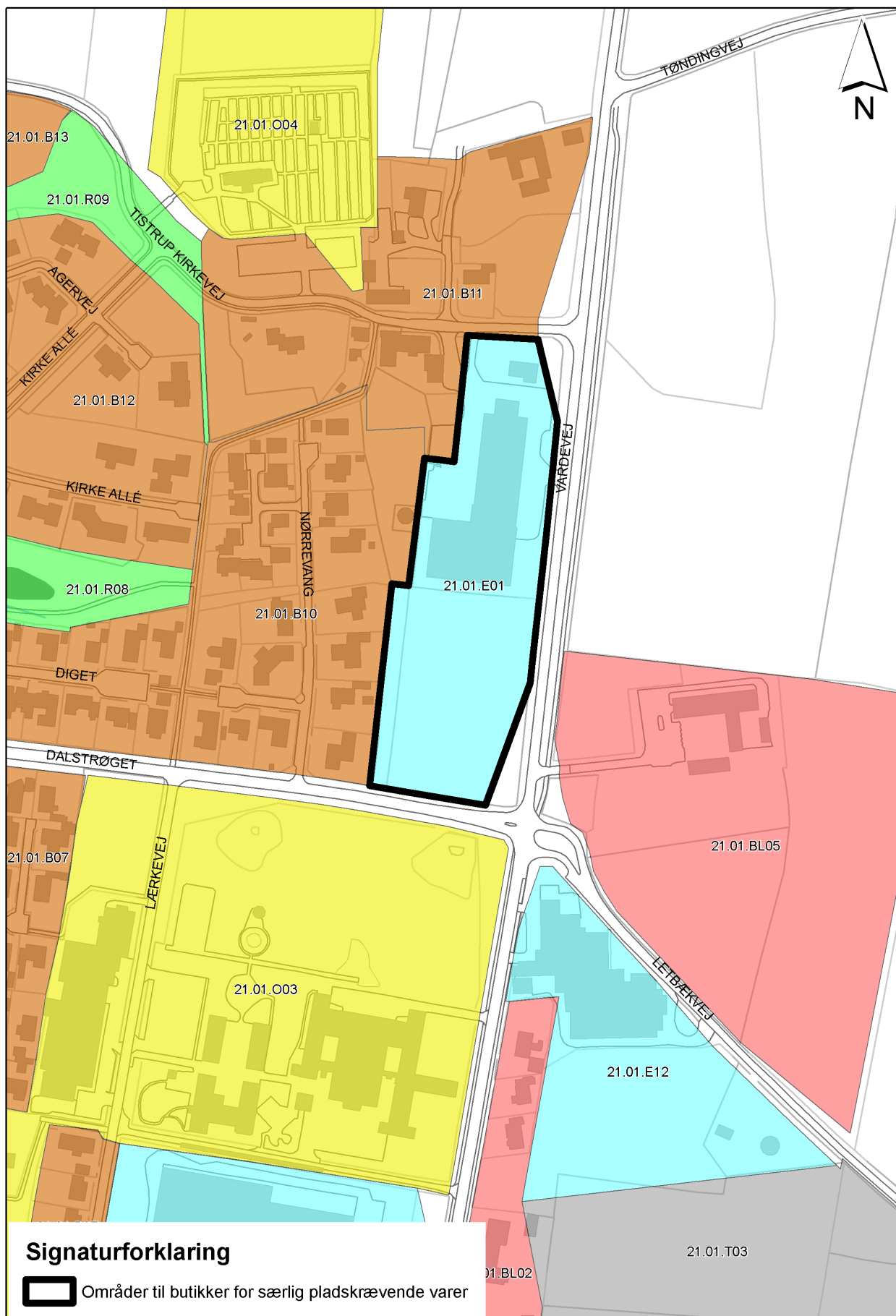
Figur 5-32 Afgrænsning af område til butikker med særligt pladskrævende varer i Outrup.

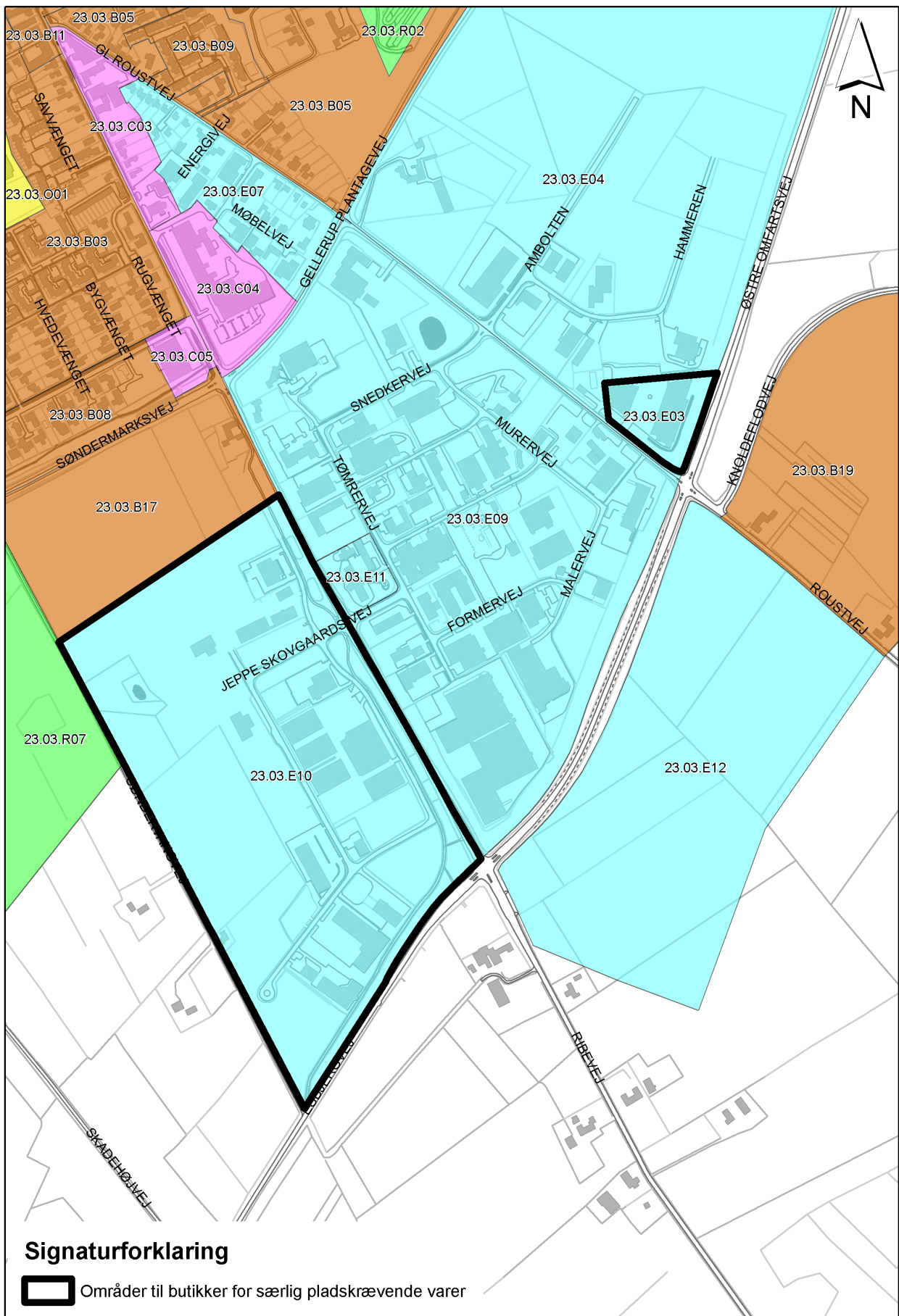
Figur 5-33 Afgrænsning af område til butikker med særligt pladskrævende varer i Skovlund.

Figur 5-34 Afgrænsning af område til butikker med særligt pladskrævende varer i Tistrup, Thyrasvej.

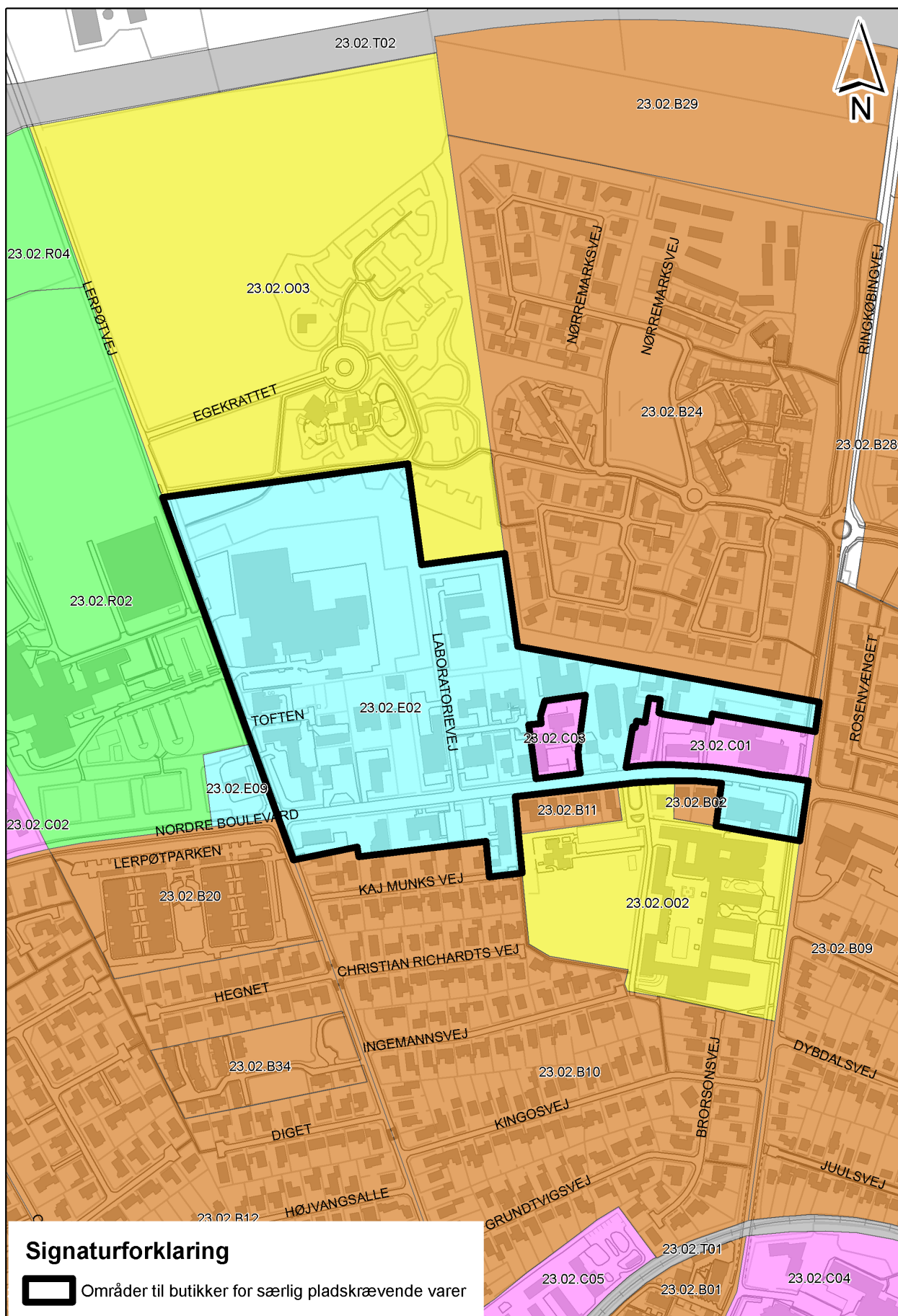

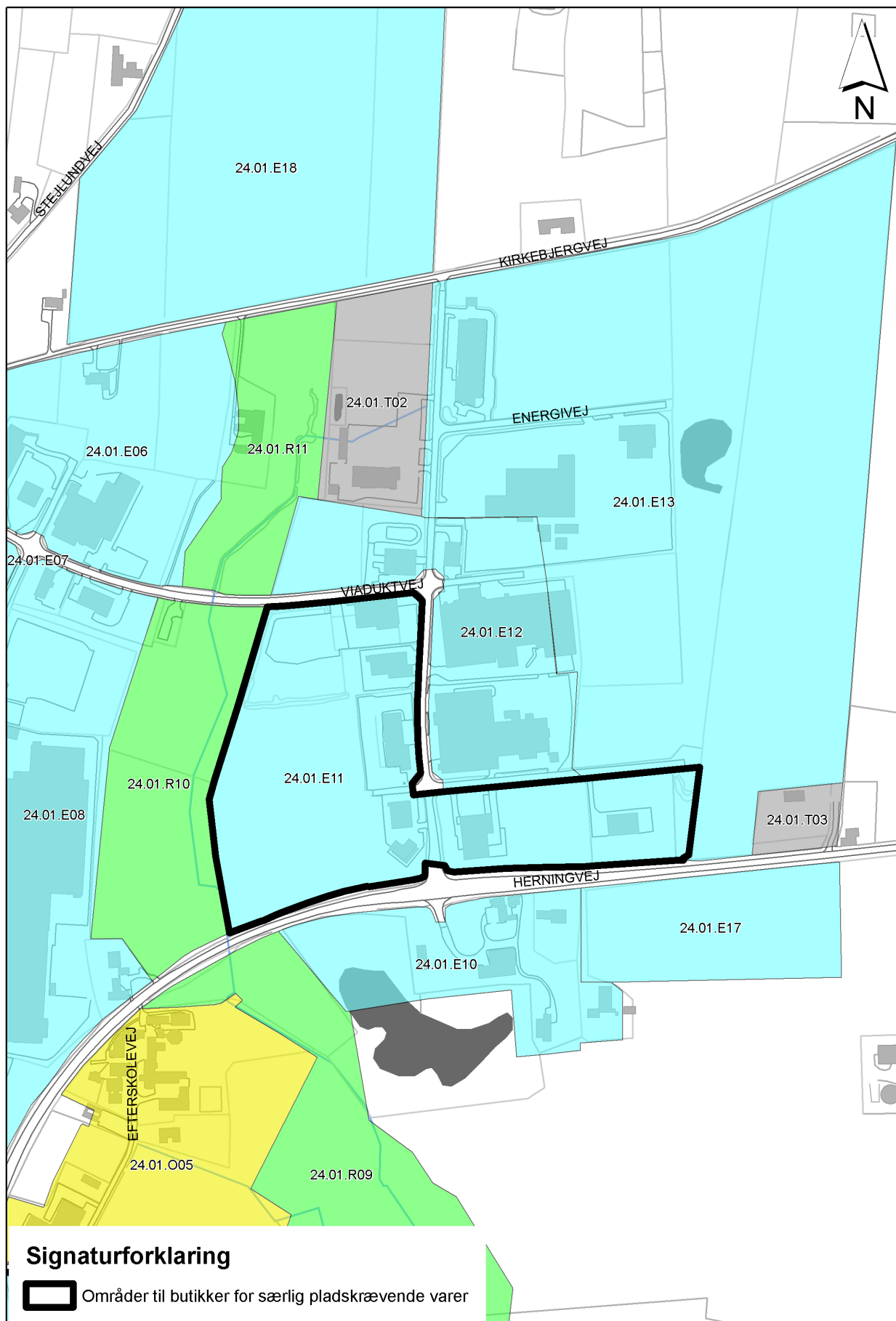
Figur 5-35 Afgrænsning af område til butikker med særligt pladskrævende varer i Tistrup, Vardevej.

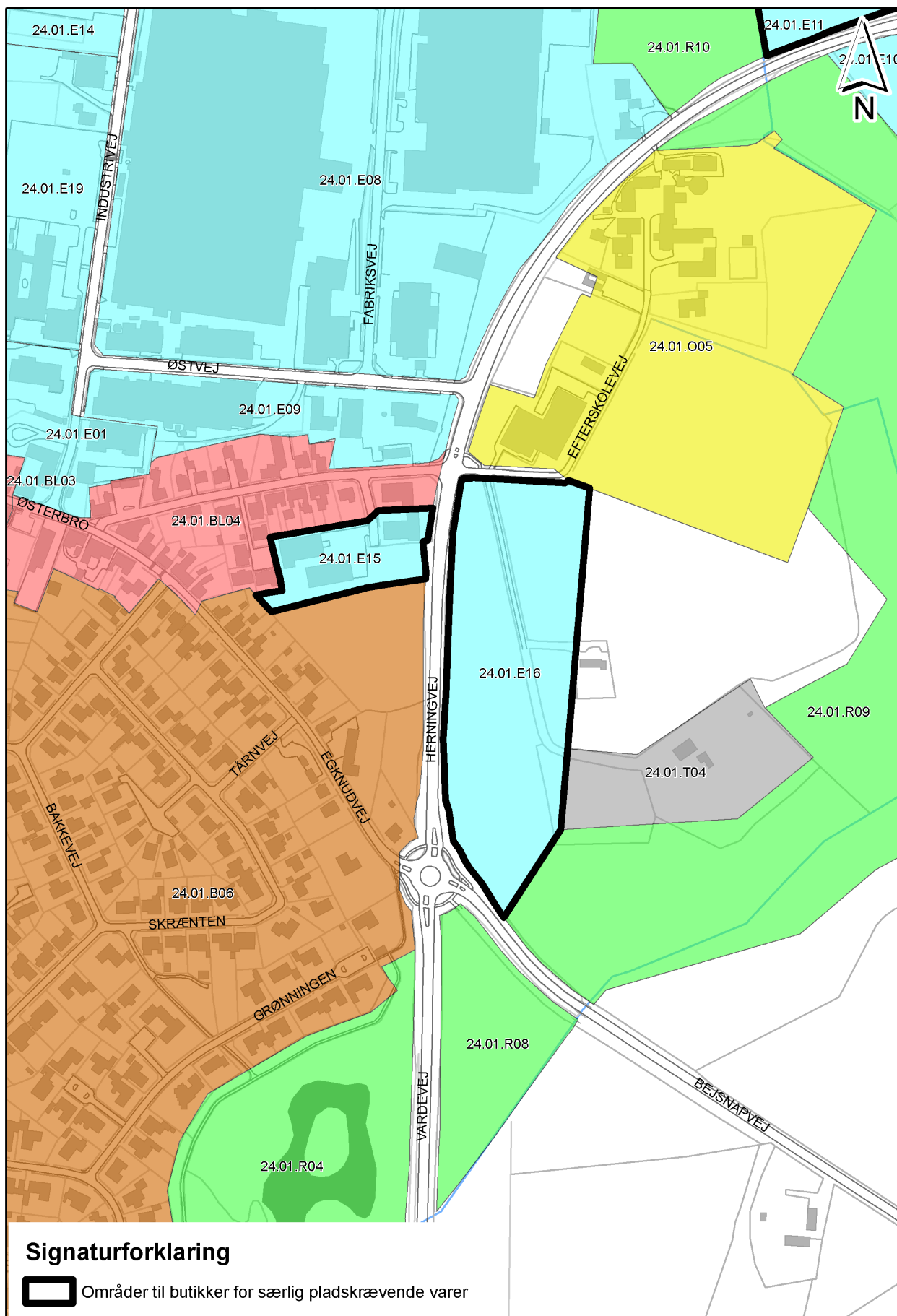
Figur 5-36 Afgrænsning af områder til butikker med særligt pladskrævende varer i Varde Syd ved Ribevej og ved Roustvej.

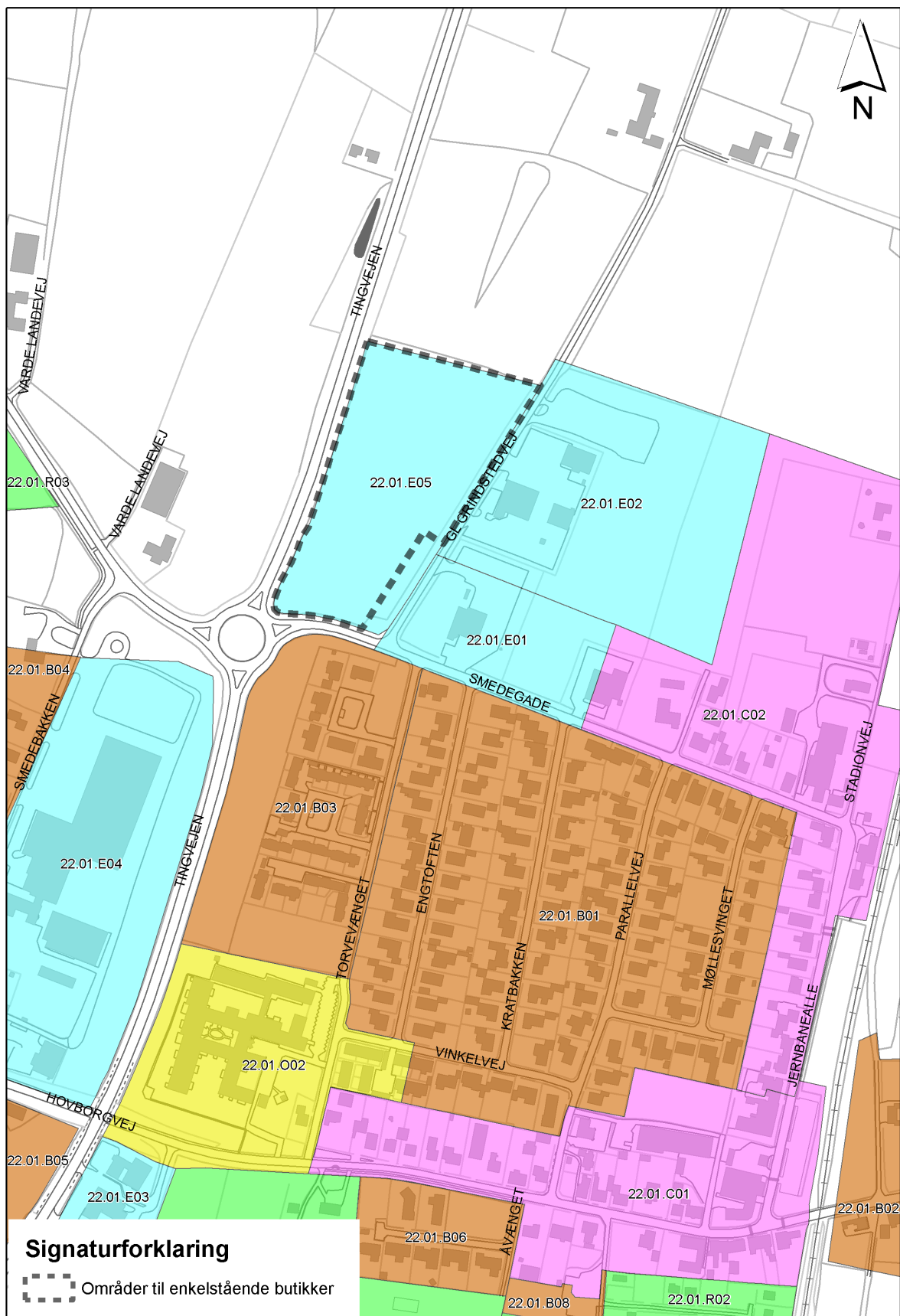
Figur 5-39 Afgrænsning af område til butikker med særligt pladskrævende varer i Ølgod, Energivej.

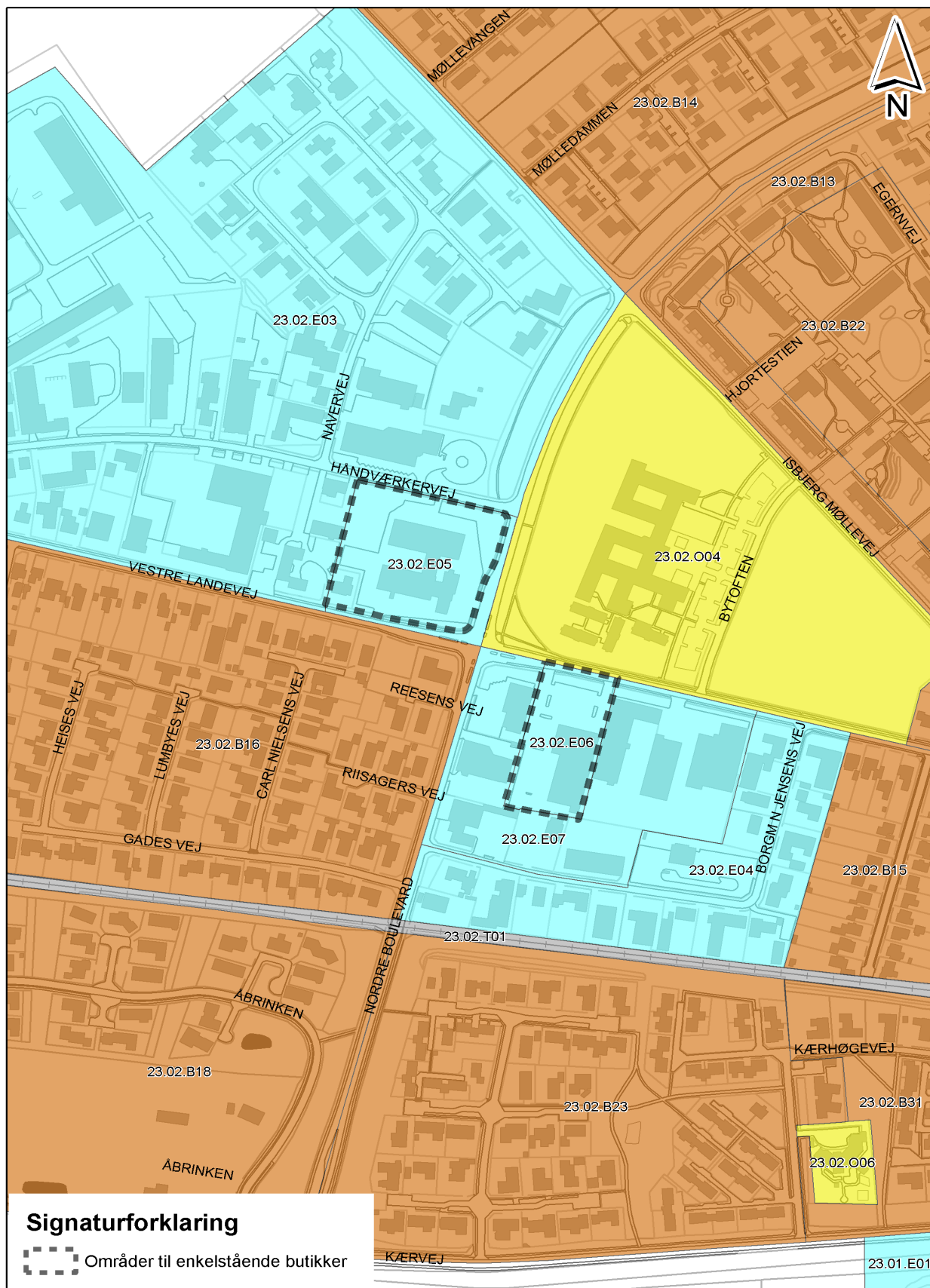
Figur 5-40 Afgrænsning af områder til butikker med særligt pladskrævende varer i Ølgod, Herningvej.

Områder til enkeltstående butikker

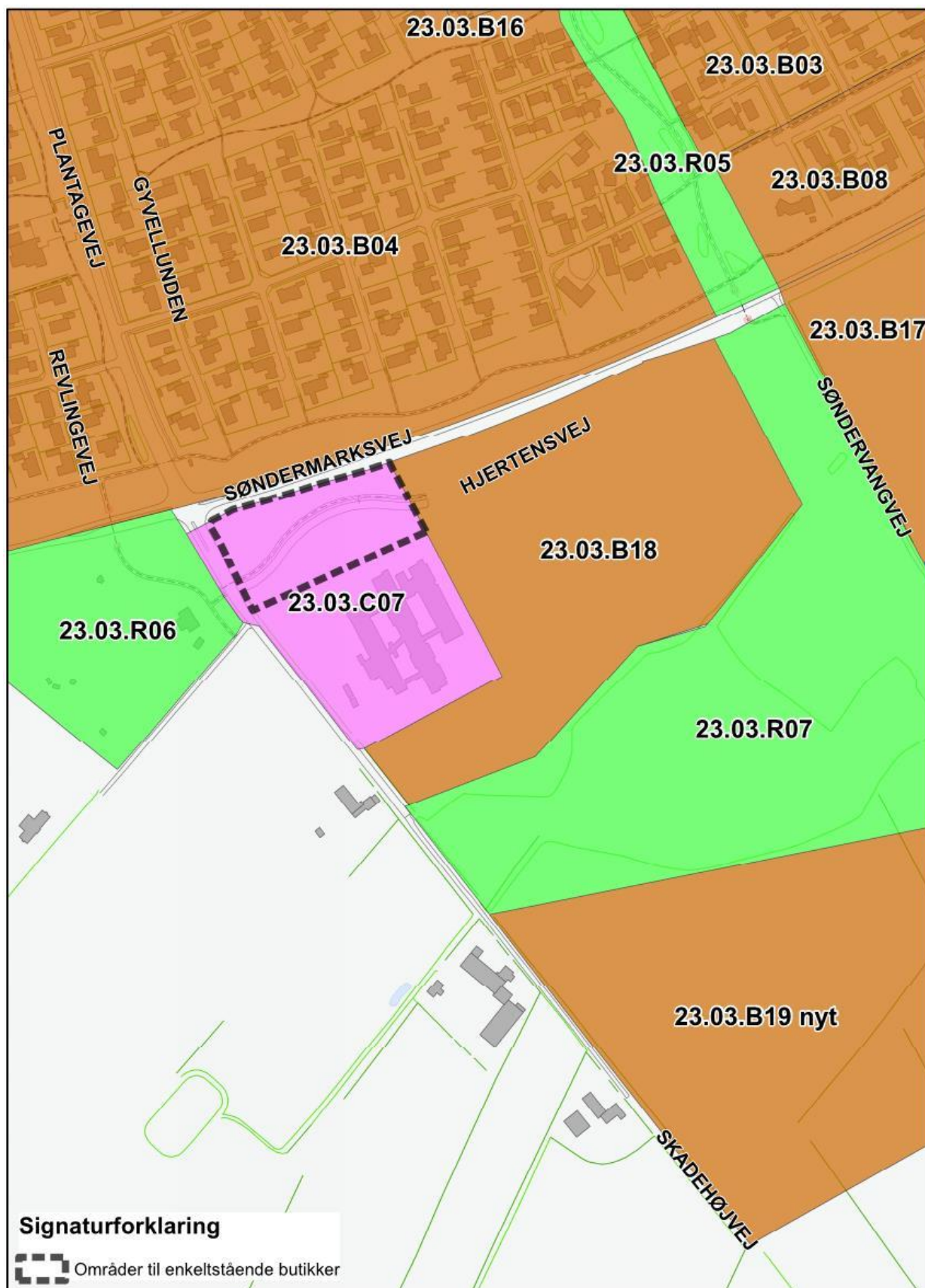
Nedenfor på figur 5.41-5.42 er vist områder til enkeltstående butikker i hhv. Starup-Tofterup og Varde.

Figur 5-41 Afgrænsning af område til enkeltstående butik i Starup-Tofterup.

Figur 5-42 Afgrænsning af område til enkeltstående butikker i Varde Nord.

Figur 5-43 Afgrænsning af område til enkeltstående butik i Varde Syd.

AKTIVITETER I PLANPERIODEN 2017-2021

- Temarevision efter vedtagelse af ny planlov.

6. BOSÆTNING

HIDTIDIG PLANLÆGNING

UDVIKLINGSPLANER – DEN BORGERDREVNE UDVIKLING

Varde Kommune har siden 2012-2013 arbejdet med udviklingsplaner som værktøj og løbende tilpasset konceptet. Gennem arbejdet med udviklingsplaner i Varde Kommunes områdebyer og lokalbyer/kystbyer skabes retning for byernes udvikling. Varde Kommune tilbyder assistance til udviklingen af konkrete udviklingsplaner og rådgivning i forhold til håndtering af fondsansøgninger og fremdrift i denne henseende.

De lokale udviklingsråd og deltagere tilbydes viden og uddannelse omkring fondsansøgninger til udvikling af lokale projekter. Udviklingsplanerne rummer ingen bestemmelser og har derfor ingen umiddelbar retsvirkning, men er et værktøj til skabelse af lokalt engagement og retning for byens udvikling. Arbejdet med udviklingsplanerne af støttes af byrådet, som et velset tiltag for borgerinddragelse og nærdemokrati i Varde Kommune. Pr. 30/9-2016 er der udarbejdet sammenlagt 17 udviklingsplaner af borgerne i Varde, med assistance fra Varde Kommune, som har hjulpet til at skabe retning for den borgerdrevne udvikling af byerne.

KOMMUNEPLAN 2017

BOSÆTNINGSINDSATSER OG TILTAG I VARDE KOMMUNE

Hvert år flytter ca. 2.000 borgere til Varde Kommune, hvilket viser, at Varde Kommune er et attraktivt sted at flytte til. Samtidigt flytter lidt flere end 2.000 borgere hvert år ud af kommunen. Bosætningsindsatsen skal derfor fokusere på både tiltrækning og fastholdelse af borgere, da Varde Kommune har en ambition om at have vækst i befolkningstallet.

Velfungerende lokalsamfund er nøglen til en positiv befolkningsudvikling

Attraktive og velfungerende lokalsamfund skal gøre det vanskeligt at træffe valget om at flytte fra kommunen, og de gør det også let at flytte til kommunen. Varde Kommune samarbejder tæt med lokale kræfter om at udvikle byområderne i kommunen gennem lokalt forankrede udviklingsplaner. Udviklingen og realiseringen af udviklingsplanerne er med til at sikre, at hvert enkelt byområde udvikler sig med udgangspunkt i egne styrkeområder og muligheder.

Et aktivt foreningsmiljø skaber sammenhold og relationer. I hele kommunen sørger lokale ildsjæle for et alsidigt og varieret foreningsliv til glæde og gavn for nuværende og kommende beboere i de mange landsbyer fordelt over hele kommunen. Varde Kommune vil fortsat understøtte mulighederne for både store og små til at dyrke idræt og foreningslivet i Varde Kommune, hvor der både skal være plads til mange decentrale tilbud og til specialiserede tilbud.

Varde Kommune vil videreføre den aktive indsats for at forbedre trafiksikkerheden for cyklister ved at udbygge nettet af cykelstier i kommunen; ikke mindst omkring sikre skoleveje for skoleelever.

Attraktive boliger tiltrækker nye borgere

Varde Kommune har et stærkt boligudbud af parcelhuse til familier. Sådan skal det også være fremover, da mange, især børnefamilier, foretrækker sådanne boligområder. Men befolkningens demografi er under forandring, hvorved der er brug for, at boligudbuddet styrkes gennem større variation. De eksisterende boligmuligheder skal suppleres af dels flere lejeboliger, dels særligt attraktivt beliggende byggegrunde i nærhed til natur og landskab, dér hvor det er muligt at planlægge for sådanne.

Hele kommunen skal være attraktiv for bosætning

Varde Kommune dækker en stor geografi, som dækker over forskellige udviklingstendenser. Nogle steder – som i Varde by – skal væksten understøttes, mens udviklingen andre steder skal undgå tilbagegang. Varde Kommune har og vil fortsat sikre mulighed for, at der kan

bygges boliger i hele kommunen, men samtidigt vil arealudlæg til nye grunde prioriteres til områder med konkret efterspørgsel efter nye grunde.

Internt i Varde Kommune opleves en udvikling, hvor borgerne søger fra land til by. Det stiller krav om flere boliger i byområderne, men det stiller også krav til en aktiv indsats for at undgå flere tomme ejendomme i landområderne. Varde Kommune vil derfor aktivt udnytte planlovens muligheder for at revitalisere bygninger på landet. Ikke alle eksisterende boliger er attraktive for bosætning, så derfor vil Varde Kommune også i de kommende år arbejde aktivt på at nedrive faldefærdige boliger og tomme erhvervsjendomme rundt om i kommunen.

I hele kommunen spiller job en central rolle for borgernes valg om at bo i kommunen. Gennem et velfungerende vejnet vil Varde Kommune sikre, at det er muligt at pendle til og fra arbejde overalt i kommunen. Varde Kommune vil også styrke tiltrækningen af nye borgere ved at hjælpe tilflyttere med at finde job til ægtefæller og samlevende gennem en partnerjobordning. Ordningen skal hjælpe en ægtefælle eller partner uden job på hånden med at få fodfæste i Varde Kommune. I den henseende samarbejdes der både med Esbjerg og Fanø kommuner om job til medflyttende partnere, blandt andet via jobmatch og håndholdt service fra en fælles partnerlivskonsulent.

Visionen skal synliggøre Varde Kommune udadtil

Med Varde Kommunes vision "Vi i Naturen" lægges grundstenen for kommunikationen omkring, hvad Varde Kommune står for. Visionen og fortællingen af den gode historie skal være med til at understøtte både fastholdelsen af borgere i og tiltrækningen af borgere til Varde Kommune.

VARDE I STORBYREGION ESBJERG – BOSÆTNING OG BYLIV

Baggrund og udviklingstendenser

Der er i et tidligere samarbejde blevet arbejdet med de forskellige roller byerne i storbyregionen har. Her blev der fokuseret på byernes historiske baggrund og den identitet det lagde ned over byerne. Det gav følgende billede:

- Esbjerg. Ung og energisk metropol.
- Ribe. Nordens ældste handelsby.
- Nordby. Fri skipperby.
- Varde. Købstaden ved Vadehavets nordgrænse.

Billedet afspejler en stolthed over at kunne præsentere byrum, der udstråler historie, identitet og levende byliv samtidig med at disse byrum befinder sig i byer, der ligger i landskaber og natur, der værdsættes globalt.

Dette tidligere samarbejde om byroller arbejdede ud fra tre formål, der går igen i arbejdet med storbyregionen, nemlig at:

- Italesætte og synliggøre en stedbunden identitet i det sydvestjyske område
- Synliggøre fælles styrker og udviklingspotentialer, så alle gode kræfter mobiliseres til gavn for vækst og initiativ i Sydvestjylland
- Udvikle fælles indsatsområder og strategier, herunder at videreudvikle og udbygge de eksisterende byanalyser.

Konkret arbejdes der f.eks. med en fælles bosætningsindsats i Storbyregion Esbjerg. Det er en bosætningsindsats, der både har et nationalt og et internationalt sigte. Fokus er på at få flere til at interessere sig for at flytte til Storbyregion Esbjerg. Forudsætningen for at gennemføre en bosætningsindsats er at der er et tilstrækkeligt og bredt og udbud af boliger. I dag sker hovedparten af byudviklingen i storbyregionen som parcel- og rækkehusudstyknings, mens der er et politisk fokus på byomdannelse i bymidterne. Kommuneplanlægning

gen i Storbyregion Esbjerg skal sikre begge dele for dermed at understøtte det ønskede brede og varierede boligudbud.

Byomdannelsen i bymidterne sker for at aktivere byernes rum som fælles mødesteder, der giver bylivskvalitet også udenfor butikkernes åbningstid. Byomdannelsen har forskellige former i storbyregionen:

- Esbjergs bymidte: Fortætning for at understøtte byens storbyatmosfære samt attraktive byrum præget af oplevelser, bevægelse og aktivitet.
- Ribes bymidte: Det centrale mødested er Skibbroen, her arbejdes der med opholdsmuligheder for at højne byens og stedets kvaliteter.
- Varde midtby: Oplevelsesloop og forskønnelse af gader og stier skal underbygge og forstærke byens historie samt skabe sammenhæng i oplevelserne i byen. Sammen med en forøgelse af boligmassen understøttes et levende købstadsmiljø.
- Nordby: Forskønnelse af områder, gader og pladser for at understøtte muligheder for aktiviteter og ophold.

Unge uddannelsessøgende er den gruppe af tilflyttere, som indeholder det største og mest interessante potentiale for bosætning. Derfor er Esbjergs status som regional uddannelsesby en potentiel motor for tilflytning til hele storbyregionen. For at understøtte denne tilflytning er et rigeligt og attraktivt udbud af studieboliger, helst placeret centralt, et første vigtigt skridt. Næste skridt er at have et udvalg af mindre, gerne bynære lejligheder, der sammen med det rigtige job kan medvirke til at fastholde de færdiguddannede unge i storbyregionen.

Et bredt udvalg af forskellige lejeboliger er også interessante for andre grupper. Det gælder eksempelvis den globalt orienterede gruppe af internationale tilflyttere, der ofte kun bor her midlertidigt eller de tilflyttere, der ønsker at prøve tilværelsen i Storbyregion Esbjerg af inden de bevæger sig ud i et huskøb eller køb af en byggegrund. Et andet interessant segment er de lidt ældre borgere i storbyregionen. De vil gerne bo centralt for at kunne benytte byens tilbud og frigør ved deres boligskitte familieegnede parcelhuse i byens udkant.

De der fraflytter storbyregionen peger ofte på det manglende byliv som en væsentlig årsag til, at de flytter. Byomdannelse, herunder fortætning, med fokus på byliv samt skabelse af interessante byrum, er her vigtige modtræk. Byomdannelse skal ses sammen med en opmærksomhed på at bibeholde funktioner, her ikke mindst handelen, i bykernen, fordi det også medvirker til at styrke og understøtte byliv og storbyatmosfære.

Strategisk udviklingsspor – Byomdannelse

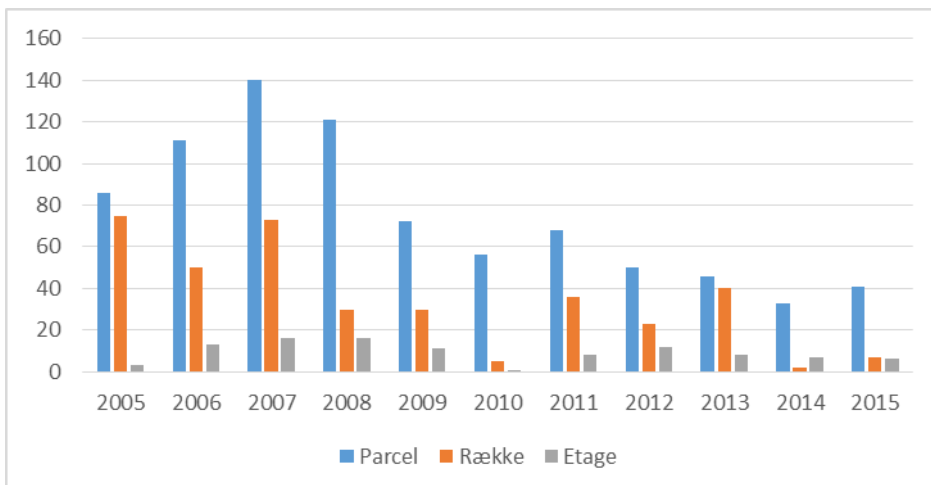
Byomdannelse i Storbyregion Esbjerg har afsæt i ønsket om byliv og bosætning. Byomdannelse tager afsæt i stedets identitet og sker som led i en samlet planlægning, der udover at opfylde en række formelle krav også i de fleste tilfælde vil sigte efter at inddrage brugere, interessenter og borgere for at opnå et resultat som flest mulige føler ejerskab i forhold til.

Fælles indsatser

Der er flere konkrete udviklingsmuligheder, som kan bidrage til at løfte en strategisk satsning på fortætning med fokus på bosætning og byliv. Det kunne være:

- Indhentning af viden om eksisterende boligudbud, boligområder og perspektivområder sat i forhold til de interne flyttemønstre, efterspørgsel og behov.
- Sikring af at samarbejdet omkring bosætning løbende kobles med den fysiske planlægning i Storbyregion Esbjerg.
- Byliv, mødesteder og aktive byrum som et tværgående indsatsområde, der f.eks. i forhold til koblingen mellem byrummet i Esbjerg og byrummet i Nordby især henvender sig til færgen, terminalerne og havneområdernes forbindelse med bymidterne.

- Området mellem Varde og Esbjerg som et fælles byudviklingsområde med attraktive boliger, grønne strukturer og rekreative muligheder.

Graf 6.1 BOLIGBYGGERI I PERIODEN 2005 – 2015

Fuldført boligbyggeri i Varde Kommune

Kilde: BBR

I Kommuneplanen 2017 fastlægges målene for bolig- og befolkningsudviklingen samt en mere detaljeret beskrivelse af, hvor den fremtidige boligudvikling skal finde sted. Dette sker ved at vurdere det samlede behov for nye boliger i planperioden og ved at anvise de arealer, der skal udlægges til boligformål i planperioden, se nedenstående afsnit. Behovet for nye arealudlæg tager udgangspunkt i en fremskrivning af det gennemsnitlige boligbyggeri i de enkelte byer i perioden 2005 – 2015.

BOLIGBEHOV

Det forventede boligbehov i planperioden er baseret på erfaringerne fra perioden 2005 til 2015 og forventningerne til 2017-2029 er baseret på en fremskrivning af byggeriet, med perioder med meget og lidt byggeri. De seneste år har byggeriet været relativt lavt, så derfor indfases det forventede boligbyggeri til gennemsnitningsniveauet for 2005-15. Forventningerne til byggeriet i Varde by er tilpasset til, at der er givet ekstraordinært tilsagn til opførelsen af ca. 150 almenboliger i perioden 2017-2019.

Byer	Opførte boliger 2006-2015 (10 år)	Forventede antal opførte boliger 2017-2028 (12 år)
Agerbæk	43	45
Alslev	63	86
Ansager	8	11
Billum	9	10
Blåvand	10	14
Vejers Strand	2	0
Henne Strand	9	11
Ho	4	0
Horne	8	11
Janderup	21	22
Lunde	6	1
Nordenskov	13	10
Nymindegab	3	0
Næsbjerg	26	34
Nørre Nebel	46	46
Oksbøl	76	99
Outrup	15	23
Sig	17	23
Skovlund	6	11
Tistrup	25	46
Starup-Tofterup	12	12
Varde	639	880
Ølgod	61	85
Årre	30	36
I alt (inkl. landområder)	1207	1516

Der ses i Varde Kommune en meget tydelig tendens til at færre bor i landdistrikterne og flere i byerne, særligt i Varde By. På trods af, at der ikke er en større samlet befolkningstilvækst, betyder denne strømning, at bolig i landdistrikterne erstattes af bolig i byerne, hvorfor der er et vedvarende behov for at opføre nye boliger i byerne.

	2006	2008	2010	2012	2014	2016	Udvikling 2006-2016
Varde Kommune	50.056	50.125	50.378	50.193	49.958	50.289	+233
Byerne i alt	34.952	34.990	35.796	35.758	35.980	36.389	+1437
Landdistrikter	15.104	15.135	14.582	14.435	13.978	13.900	-1204

AREALUDLÆG TIL BOLIGFORMÅL

I nedenstående skema fremgår restrummeligheden og det forventede behov til boligudbygning i Varde Kommunes bysamfund. Forventningen til det fremtidige boligbyggeri er fastlagt på baggrund af en fremskrivning af boligbehovet og er fastlagt med udgangspunkt i, at der forventes et årligt gennemsnitligt boligbyggeri i planperioden svarende til det gennemsnitlige byggeri i de foregående 10 år.

Byer	Restrummelighed 2016	Nye arealudlæg	Arealer der udgår	Arealudlæg Kommuneplan 2017-2029 (heraf lokalplanlagte)	Forventet boligbyggeri 2017-2029	Forventet restrummelighed 2029
Antal boliger						
01 Agerbæk	46	+5	0	51(15)	45	+6
02 Alslev	47	+92	0	139(45)	86	+53
03 Ansager	80	0	-30	50(18)	11	+39
04 Billum	84	0	-33	51(18)	10	+41
05 Blåvand	17	0	0	17(17)	14	+3
06 Fåborg	31	0	-16	15(7)	0	+15
07 Henne	3	0	0	3(3)	11	-8
08 Ho	0	0	0	0	0	0
09 Horne	13	0	0	13(13)	11	+2
10 Janderup	39	0	0	39(39)	22	+17
11 Lunde	59	0	-30	29(18)	1	+28
12 Nordenskov	59	0	0	59(59)	10	+49
13 Nyminddegab	8	0	0	8(8)	0	+8
14 Næsbjerg	22	0	0	22(22)	34	-12
15 Nørre Nebel	68	0	0	68(24)	46	+22
16 Oksbøl	130	0	0	130(30)	99	+31
17 Outrup	48	0	0	48(6)	23	+25
18 Sig	32	9	0	41(18)	23	+18
19 Skovlund	17	0	0	17(17)	11	+6
20 Tinghøj	31	-6	0	25	0	+25
21 Tistrup	43	0	0	43(13)	46	-3
22 Starup-Tofterup	24	0	0	24(24)	12	+12
23. Varde	513	224	0	737(439)	880	-143
24 Ølgod	152	0	0	152(133)	85	+67
25 Årre	43	0	0	43(26)	36	+7
I alt	1609	324	-109	1824(1012)	1516	308

Varde Kommune forventer på baggrund af den hidtidige udvikling, at der i perioden 2017-2029 bliver opført i alt 1516 nye boliger fordelt i kommunens bysamfund. Kommunens byer opdeles i fem forskellige kategorier; centerby, områdebyer, lokalbyer, kystbyer og mindre landsbyer i by- og landzone på baggrund af funktionsindhold i de enkelte byer, herunder privat og offentlig service. Der foretages alene nyudlæg til boligformål i byer, der er udpeget som byer med et bosætningspotentiale. De nye boliger optager dels den efterspørgsel der genereres af forventningerne til befolkningstilvæksten men er i lige så høj grad et resultat af det markante skift i bosætningsmønsteret hvor flere bosætter sig i bysamfundene og færre i landdistrikterne. Herudover skal et øget boligbehov ses i lyset af at den gennemsnitlige husstandsstørrelse er faldende og der derfor er behov for flere boliger.

Med henblik på at sikre, at der i kommunens bysamfund kan tilbydes et varieret udbud af attraktive bosætningsmuligheder, udlægges i alt ca. 39,5 ha til boligformål. Varde byråd ønsker, at boligudbygning i de enkelte byer skal kunne ske uafhængigt af boligudbygningen i de omkringliggende byer. Der er derfor som udgangspunkt udlagt tilstrækkelige arealer i den enkelte by til at opfylde det forventede boligbehov.

Varde er den største by i kommunen og i de seneste år er hovedparten af boligudbygningen i kommunen sket her og i de nærliggende landsbyer Alslev og Sig. Alslev og Sig er begge landsbyer der i kraft af deres geografisk placering og naturskønne beliggenhed har stort bosætningspotentiale og hvor Varde Kommune satser på at kunne tilbyde attraktive byggegrunde. Udover at være centerby i Varde Kommune ligger Varde ganske tæt på Esbjerg og de store arbejdspladskoncentrationer. Det betyder at Varde sammen med Alslev og Sig ikke bare tiltrækker borgere fra landdistrikterne der ønsker at flytte til byen, men også familier der arbejder i Esbjerg, men fortrækker den lidt mindre købstad eller landsbylivet som base. Som følge af, at der i området har været god efterspørgsel efter byggegrunde er der behov for nye arealudlæg og der foreslås udlagt i alt 38,5 ha til byvækst i de tre byer. Det samlede arealudlæg er dermed lidt mindre end den forventede efterspørgsel i planperioden.

I områdebyen Agerbæk tilpasses rammeområde 01.01.B05 til lokalplan 16, Agerbæk, og bliver dermed 0,5 ha større. Derudover udlægges ikke nye arealer til boligformål i områdebyerne, da der er i alle områdebyer udlagt et tilstrækkeligt antal arealer til boligformål til at imødekomme den forventede boligtilvækst i planperioden.

I Tinghøj udtages rammeområde 20.01.B02, da området ligger i et lavbundsområde og er uegnet til byggeri. Da der ikke findes andre ledige arealer i Tinghøj – da der desuden er en konkret efterspørgsel i Tinghøj udlægges som erstatning herfor et nyt rammeområde. De fysiske forhold i området betyder, at det nye område er 0,5 ha større end det der udtages.

Herudover udlægges der ikke nye arealer til boligformål i kommunens byer. I Ansager, Billum, Fåborg og Lunde foreslås arealer udtaget af kommunens rammedel, da det er vurderet at der på trods heraf fortsat vil være en tilstrækkelig restrummelighed til at imødekomme den forventede efterspørgsel.

AREALREGNSKAB

Med henblik på at sikre, at det samlede arealudlæg til byvækst i Varde Kommune bevæger sig mod et niveau, hvor det samlede arealudlæg modsvarer det forventede behov i den 12 årige planperiode, foreslås et antal tidligere kommuneplanlagte, men endnu ikke lokalplanlagte rammeområder, udtaget af kommuneplanen. I de byer, hvor der foreslås udtaget områder, er der stadig udlagt tilstrækkelige arealer til at imødekomme forventningerne til boligudbygningen i planperioden. Der reduceres ligeledes i antallet af erhvervsarealer. Samlet set udlægges der 39,5 ha nye boligområder og udtages i alt 51,7 ha fordelt på 11,2 ha udlagt til boligformål og 40,5 ha udlagt til erhvervsformål og den samlede restrummelighed til byvækst forventes i 2029 nedbragt fra de nuværende ca. 400 ha til ca. 30 til 40 ha.

Det samlede overskud i restrummelighed kan således tilskrives den strukturelle udvikling i samfundet, hvor udnyttelsen af allerede lokalplanlagte og byggemodnede arealer i landdistrikterne er gået langsommere end forventet og efterspørgslen i de bynære områder øget. Da der fortsat bygges boliger, også i landdistrikterne, forventes de strukturelle udfordringer udlignet i løbet af en til to planperioder, hvor der ikke udlægges nye arealer i disse områder. Det vurderes ikke at være samfundsøkonomisk forsvarligt at aflyse allerede gennemført lokalplanlægning og byggemodning, da de allerede investerede midler dermed ville være tabt.

Nyudlæg til bolig og erhverv i KP17		Areal som udlægges i KP17
Agerbæk	01.01.B05	0,5 ha
Alslev	02.01.B08	7,7 ha
Alslev	02.01.B09	6,8 ha
Sig	18.01.B07	1,6 ha
Tinghøj	20.01.B02	0,5 ha
Varde	23.02.B39	9 ha
Varde	23.03.B18	2,4 ha
Varde	23.03.B19	11 ha
Samlet arealudlæg		39,5 ha

Tabel 6.1 Boligarealer som foreslås udlagt i KP17

Arealer foreslås udtaget af Kommuneplan.		Begrundelse for ændring	Areal som udtages af KP i ha.
Agerbæk	01.01.E04 – reduktion	Tilpasning af erhvervsarealers størrelse til ny model.	3
Ansager	03.01.B11 – udtag	Stadig tilstrækkelig restrummelighed i Ansager	3,3
Ansager	03.01.E06 – udtag	Arealet indgår i byttehandel og overgår til landbrug.	5,5
Billum	04.01.B07 – udtag	Da der er to rammeområder til bolig, som endnu ikke er taget i brug, udtages det ene område af KP.	3,3
Billum	04.01.E02 – reduktion	Tilpasning af erhvervsarealers størrelse til ny model.	1,5
Fåborg	06.01.B02 – udtag	Da der er to rammeområder til bolig, som endnu ikke er taget i brug, udtages det ene område af KP.	1,6

Horne	09.01.E01 – reduktion	Tilpasning af erhvervsarealers størrelse til ny model.	3,5
Janderup	10.01.E01 – reduktion	Tilpasning af erhvervsarealers størrelse til ny model.	3
Lunde	11.01.B02 – reduktion	Der er stadig tilstrækkelig rest-rummelighed i Lunde.	3
Lunde	11.01.E01 – reduktion	Tilpasning af erhvervsarealers størrelse til ny model.	4,7
Tistrup	21.10.E02 - udtag	Tilpasning af erhvervsarealers størrelse til ny model.	6,8
Varde Nord	23.02.E08 – udtag	Tilpasning efter nye krav i henhold til modernisering af planlov og arealet overgår derfor til perspektivareal.	4,5
Roust	25.02.E01– reduktion	Tilpasning efter nye krav i henhold til modernisering af planlov.	8
Samlet arealudtag			51,7 ha

Tabel 6.2 Bolig- og erhvervsarealer, som foreslås udtaget eller reduceret i KP17

Arealudtag - Arealudlæg	Udlæg 39,5 ha - Udtag 51,7 ha	- 12,2 ha
-------------------------	-------------------------------	-----------

Tabel 6.3 Udtagne- eller reducerede arealer fratrasket arealudlæg.

AKTIVITETER I PLANPERIODEN 2017-2021

Udarbejdelse af udviklingsplaner for Varde Kommunes byer.

7. BYMILJØ OG ARKITEKTUR

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Hidtidig planlægning er sket gennem Kommuneplan 2013.

KOMMUNEPLAN 2017

ARKITEKTUR OG BYMILJØ

Arkitektur og bymiljøer berører alle i dagligdagen. I bredeste forstand handler arkitektur om vores fysiske omgivelser fra overordnet planlægning, byplanlægning, byggeri og design i mindste målestok. I begrebet bymiljø indgår kvaliteten af en række elementer. Et godt bymiljø forudsætter blandt andet et levende kultur- og handelsliv, varieret arbejdsmarked, velfungerende kommunal service, udbud af forskellige boligtyper, god arkitektur, smukke offentlige rum og grønne områder.

Bylivet og borgernes brug af de offentlige rum omfatter dels nødvendige gøremål dels aktiv og passiv rekreation. En levende by og bymidtens attraktivitet er afhængig af mængden af de aktiviteter, der tilbydes og de fysiske rammers arkitektoniske kvalitet. Det er vigtigt, at byen rummer en række varierede byfunktioner. Arkitektur og bymiljø skal derfor endvidere ses som et element i udviklingen af bosætningsstrategien. Af hensyn til de arkitektoniske kvaliteter i byerne fastsættes retningslinjer, der sikrer, at opsætning af energiproducerende anlæg ikke kan ske, hvor det i væsentlig grad forringer oplevelsen af et bevaringsværdigt bymiljø eller en bevaringsværdig bygning. Dette sikrer, at opsætning af eksempelvis solcelleanlæg i et bevaringsværdigt bymiljø kun kan ske under hensyntagen til oplevelsen fra gadebilledet og bebyggelsens arkitektoniske kvaliteter.

LOKALPLANLÆGNING

Der er udarbejdet en række lokalplaner med et bevaringsperspektiv for blandt andet Ølgod bymidte, Tistrup bymidte, Nørre Nebel bymidte, Ho landsby, Vejers sydstrand, Mejls og Varde midtby, sygehuskvarteret i Varde og Øster Oksby. Lokalplanerne skal være med til at opretholde de stedsbundende arkitektoniske og bymiljømæssige kvaliteter. Der skal generelt tages hensyn til de kulturhistoriske elementer for eksempel karakteristiske bebyggelsesforhold, bygningsplaceringer, gamle vejforløb og kirkeomgivelsernes egenart. I forbindelse med udarbejdelse af lokalplaner skal der fastlægges retningslinjer, der sikrer de bevaringsværdige bymiljøer og bygninger.

DESIGNMANUAL OG VEJLEDNING FOR BYMIDTE

Publikationen "Bymiljø - Facader og Skilte. Vejledning for Varde bymidte" er udarbejdet på baggrund af kommuneplanens bevaringsbestemmelser og målsætning for Varde bymidte samt gældende lokalplaner for bymidten, herunder specielt lokalplan 23.01.L02. Vejledningen uddyber lokalplanretningslinjer og beskriver hvilke arkitektoniske træk fra byggeskala til materialer og detaljer, der ønskes bevaret og udviklet i byen. Vejledningen præsenterer karakteristiske træk i den traditionelle byggeskik og indeholder de retningslinjer - hovedregler - som byrådet følger for at håndhæve lokalplanernes bevaringsbestemmelser. På enkelte områder er bestemmelserne i lokalplanen nærmere præciseret i forhold til vejledningen. Ved uoverensstemmelse mellem lokalplan og vejledning er det lokalplanens bestemmelser, der er gældende. Byrådets mål om at udarbejde en designmanual til Varde by for fremadrettet at sikre en vis ensartethed i de elementer, som præger byens rum, er gennemført. Designmanualen indeholder beskrivelser for placering, formgivning af materialer, farver etc. i forbindelse med opsætning af gadeinventar, belysning, beplantning, kunst, skilte, udsmykning af facader, valg af belægninger m.m. Designmanualen ses som et strategisk redskab i udvikling af kvaliteten i byerne.

AKTIVITETER I PLANPERIODEN 2017-2021

Ingen.

8. KULTURMILJØER

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Den hidtidige planlægning er sket gennem Kommuneplan 2013, som har udgangspunkt i "Vadehavets kulturarvsatlas" der kortlagde en række af de karakteristiske landsbystrukturer og værdifulde kulturmiljøer i vadehavsregionen herunder dele af Varde Kommune. De udpegede kulturmiljøer tilføjet i Kommuneplanen 2013 omhandlede flygtningelejren i Oksbøl, Nymindegablejren, Lunderup, Hennebjerg, Lunde Barfred, Hejbøl Knap og Hansinelund. De enkelte kulturmiljøer blev udpeget på baggrund af registreringer fra Museet for Varde By og Omegn.

For planperiode 2013 blive der udarbejdet bygningsbevaringsanvisninger samt en energiguide til ejere af bevaringsværdige bygninger, som kan anvendes i forbindelse med om- og tilbygning af bevaringsværdige bygninger.

KOMMUNEPLAN 2017

KULTURMILJØ

Registrering og afgrænsning af de bevaringsværdige kulturmiljøer i Kommuneplan 2017 har udgangspunkt i Kommuneplan 2013. Retningslinjerne er overført uændret herfra. Enkelte kulturmiljøer er siden Kommuneplanen 2013 blevet tilføjet på baggrund af udpegninger fra Slot- og Kulturstyrelsen der omhandler registreringer fra Den Kolde Krig. De nye kulturmiljøer omhandler Nymindegablejren og Øvelsesterrænet ved Oksbøl.

Museet for Varde By og Omegn har gennem den seneste planperiode foretaget nærmere beskrivelser og afgrænsninger af en række udpegede bevaringsværdige kulturmiljøer. Beskrivelser vedrørende udpegningsgrundlaget for de enkelte bevaringsværdige kulturmiljøer er overført til kommuneplanens redegørelse og afgrænsningerne har medført justeringer i kommuneplanens kortbilag.

BYGNINGSKULTUR

Kulturministeriet udsendte i 2002 en bekendtgørelse om udpegnings af bevaringsværdige bygninger i kommuneplanen. Gl. Varde Kommune har i 1992 fået udarbejdet et kommuneatlas over bevaringsværdier i byer og bygninger. Kommuneatlas Varde er ikke fyldestgørende for Ny Varde Kommune og der er derfor gennemført en registrering af bevaringsværdige bygninger i de områder af Varde Kommune, hvor der i kommuneplanen ikke tidligere har været udpeget bevaringsværdige bygninger. Udpegede bevaringsværdige bygninger fremgår af adresselister forrest i rammedelen for det enkelte lokalområde.

Registreringen af de bevaringsværdige bygninger er foretaget dels ved brug en metode, der minder om SAVE-systemet og dels ud fra brug af tidligere registranter. SAVE er en sammenkrivning af "Survey of Architectural Values in the Environment", der er en metode til at kortlægge og registrere bevaringsværdige bymiljøer og bygninger. Bygningerne er registreret for at fastlægge deres bevaringsværdi. For hver enkel bygning fastlægger registreringen en bevaringsværdi, som ligger på en karakterskala fra 1 til 9, hvor 1 er den højeste værdi og 9 den laveste.

Kulturstyrelsen har udarbejdet en vejledning i brugen af SAVE-metoden. SAVE-metoden bygger på en vurdering af fem forskellige forhold ved en bygning; arkitektonisk værdi, kulturhistorisk værdi, miljømæssig værdi, originalitet og tilstand. Hvert af disse forhold vurderes på en skala fra 1-9 og sammenfattes til en samlet bevaringsværdi for bygningen. Vurderingen af bevaringsværdien bygger på et helhedsindtryk af bygningens kvalitet og tilstand. Som hovedregel vil den arkitektoniske og den kulturhistoriske værdi dog veje tungest.

Bevaringsværdien hænger sammen med bygningens arkitektur og historie:

- Er bygningen et godt eksempel på periodens arkitektur eller på en særlig byggeskik?
- Er bygningstypen eller bygningsformen sjælden?
- Har bygningen dannet forbillede for andre bygninger?
- Står bygningen intakt?
- Er udskiftninger og ombygninger tilpasset bygningens udtryk?
- Er bygningen betydningsfuld i gadebilledet eller i landskabet?

Bygninger med den højeste **værdi 1** vil som oftest være fredede bygninger. Særligt værdifulde bygninger kan dog godt have bevaringsværdi 1 uden at være fredede.

Bygningerne med **værdierne 2-4** er de bygninger, som i kraft af deres arkitektur, kulturhistorie og håndværksmæssige udførelse er fremtrædende eksempler inden for deres slags. Bygninger med **bevaringsværdierne 5-6** er jævne, pæne bygninger, hvor utilpassede udskiftninger og ombygninger trækker ned i karakteren.

Bygninger med **bevaringsværdierne 7-9** er ofte bygninger uden arkitektonisk udtryk eller uden historisk betydning. Det kan også være bygninger, som er så ombyggede, eller som har så mange udskiftninger, at de har mistet deres oprindelighed.

Når der senere sker ændringer med bygningen, kan karaktererne ændre sig og der bliver muligvis behov for at korrigere bevaringsværdien. En bygning kan ved en god tilbageføring eller renovering opnå en højere karakter end ved den oprindelige vurdering. Bevaringsværdien siger naturligvis ikke noget om husets brugsværdi. Se mere på <https://www.kulturarv.dk/fbb/bevaringsvaerdier.htm>

Kulturstyrelsen anbefaler, at kommunerne optager de bygninger med en bevaringsværdi fra 1 til 4 som bevaringsværdige i kommuneplanen, da disse generelt kan betegnes som værdifulde for bygningskulturen. Varde Kommune har derfor valgt at følge Kulturstyrelsens anbefaling og udpege bygninger med en bevaringsværdi 1-4 som bevaringsværdige i Kommuneplan 2017. De udpegede bevaringsværdige bygninger er omfattet af "Lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer" og må kun med tilladelse fra byrådet nedrives. Det er samtidig vigtigt, at ejere af bevaringsværdige bygninger i forbindelse med ombygning eller anden ændring af en bevaringsværdig bygning søger at bevare bygningens oprindelige arkitektur for derved at sikre, at de historiske byggetraditioner fastholdes. Ved behandling af sager om nedrivning tages udgangspunkt i SAVE-metodens bevaringsværdier. Ejendomme med en bevaringsværdi på 1-3 kan ikke forventes nedrevet, da bygningerne repræsenterer en væsentlig kulturhistorisk fortælling om bygningskulturen i Varde Kommune. For ejendomme med en bevaringsværdi 4 vil der blive foretaget en ny vurdering af ejendommen med henblik på at verificere oplyste bevaringsværdi, eller om der forhold der bevirker en nedjustering af bevaringsværdien. Eksempelvis store bygningsskader, uhensigtsmæssige til- eller ombygninger eller situationer hvor ejendommen ikke medvirker til at fastholde et særligt kulturmiljø. Ved ejendomme med bevaringsværdi 5-9 beror evt. nedrivningstilladelse på en konkret vurdering.

DIGER OG FORTIDSMINDER

Diger og fortidsminder udgør vigtige landskabelige elementer i det åbne land i Varde Kommune. Digerne er med deres placering og udformning med til at fortælle historien om skiftende tiders ejerforhold, landbrugets driftsformer og gamle sognegrænser. For at bevare noget af den struktur blev sten- og jorddiger generelt beskyttet ved naturbeskyttelsesloven i 1992. Senere er de bestemmelser flyttet over i museumsloven. Beskyttelsen skal sikre digerne mod ødelæggelse og sløjfning. Myndighedskompetencen for administrationen er delt mellem kommunerne og Kulturstyrelsen. Kommunerne skal varetage registrering af hvilke sten- og jorddiger der er beskyttede og kan i særlige dispensere fra beskyttelsen. Slots- og Kulturstyrelsen skal føre tilsyn og håndhæve overtrædelser af bestemmelserne for beskyttede sten- og jorddiger.

Det andet kulturhistoriske element, som er med til at forme det åbne land i Varde Kommune er fortidsminderne. Sammen med Slots- og Kulturstyrelsen har kommunerne ansvaret for bevaring af de fredede fortidsminder. Slots- og Kulturstyrelsen skal registrere og føre tilsyn med de beskyttede fortidsminder. Kommunen skal pleje de fortidsminder der ligger på kommunale arealer, og har desuden mulighed for at pleje privatejede fortidsminder. For at sikre fortidsmindernes værdi som landskabselementer, er der efter naturbeskyttelsesloven sikret et beskyttelseslinje på 100 meter omkring de beskyttede fortidsminder. Inden for denne beskyttelseszone må der ikke ændres på arealets tilstand. Det betyder, at der inden for beskyttelseszonen blandt andet ikke må ske tilplantning eller ændringer af terrænet. Kommunen har myndighedskompetencen til at dispensere fra beskyttelseslinjen.

KIRKEOMGIVELSER

Registreringen af kirkeomgivelserne blev foretaget af Ribe Amt i 2005, i forbindelse med "Regionplan 2016" og blev overført uændret til Kommuneplan 2013. Kortbilag og retningslinjerne er overføres uændret herfra til Kommuneplan 2017.

AKTIVITETER I PLANPERIODEN 2017-2021

Der skal i planperioden foretages nærmere registreringer og afgrænsning af de udpegede kulturmiljøer og kulturhistoriske landskaber. Følgende områder og byer mangler en nærmere registrering: 36. Lunderup, 37. Hennebjerg, 38. Lunde Barfred, 39. Heilbøl Knap, 40. Hansinelund, 41. Skonager Hede og 42. Slauggård, Fromssejr, Høllund Søgård (Dalgasslægstens plantage), Hovborg, Klelund og Baldersbæk plantager.

Esbjerg, Varde og Fanø Kommuner har iværksat samarbejde i Storbyregion Esbjerg. Formål er at styrke udvikling og vækst gennem at udvikle det sydvestjyske områdes attraktivitet og potentiale.

BEVARINGSVÆRDIGE KULTURMILJØER I VARDE KOMMUNE – OVERSIGT

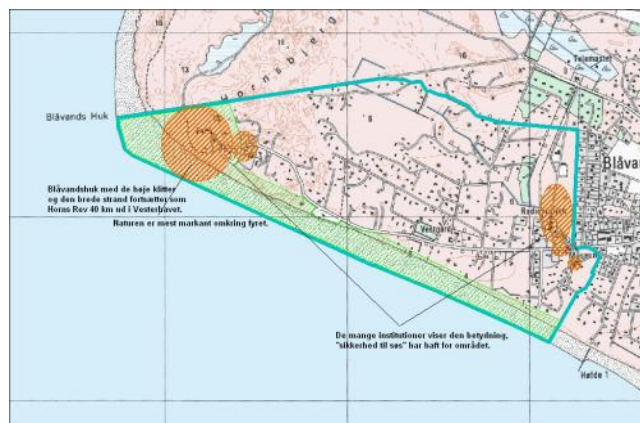
1. Blåvandshuk
2. Bunkersanlæg ved Blåvandshuk
3. Øster Oksby
4. Sønderside
- 5.1 Ho landsby
- 5.2 Ho og Bordrup
6. Redningsstationen på Skallingen
- 7.1 Varde Ådal
- 7.2 Engene vest for Varde by med voldsted til Vardehus
- 8.1 Janderup Kirkeby
- 8.2 Janderup Stationsby
9. Billum
10. Hesselmed
11. Visselbjerg
12. Varde middelalderbyplan
13. Arnbjerg
14. Varde Hospital
15. Vejers Strand
- 16.1 Henne Kirkeby
- 16.2 Henne Strand
- 16.3 Henne Mølleå
17. Filsø
18. Nymindegab
19. Lønne Stak, Lønne, Kragelund og Vesterlund.
20. Lydum
21. Linding Vandmølle

- 22. Frisvad Vandmølle
- 23. Alslev Vandmølle
- 24. Karlsgårde Vandkraftværk
- 25. Søvigård
- 26. Mejls og Bjerggårde
- 27. Øse
- 28. Fåborg
- 29. Vester Starup
- 30. Nørholm Gods
- 31.1 Hodde
- 31.2 Assenbæk Mølle
- 31.3 Letbæk Mølle
- 32. Ølgod Stationsby
- 33. Hjedding Mejeri
- 34.1 Oksbøl
- 34.2 Øvelsesterrænet ved Oksbøl
- 35. Nymindesgård lejr
- 36. Lunderup
- 37. Hennebjerg
- 38. Lunde Barfred
- 39. Hejbøl Knap
- 40. Hansinelund
- 41. Skonager Hede
- 42. Sluggård, Fromsvej, Høllund Søgaard (Dalgasslægtens plantage), Hovborg, Klelund og Baldersbæk plantager. (Delvis Varde Kommune)

1. Blåvandshuk

Afgrænsning

Kulturmiljøet omfatter Blåvand Fyr og bygningskomplekset, Blåvand Radio, Blåvand Redningsstation og Strandfogedgården. Afgrænsningen er vist med blå streg på kortet herunder.

Bevaringsværdier

Det mest markante element er Blåvand Fyr, hvis lys kan ses på en afstand af 20 sømil. Ved foden af fyret ligger fyrmesterboligen med udhus. Neden for klitten nord for vejen ligger en fyrpasserbolig og syd for vejen et dobbelthus med to fyrpasserboliger. Som det næste hus på sydsiden ligger bygningen, der i sin tid blev opført som boliger for personalet ved Blåvand Radio, da denne lå ude ved fyret. Radioen blev oprettet i 1901 for at sikre den trådløse forbindelse til fyrskibene.

Øst herfor ligger bebyggelsen i en beplantning, der hovedsageligt består af fyr. Blåvand Radio flyttede østpå i 1938, hvor man stadig kan se de karakteristiske antenneanlæg, og samtidig opførtes en rækkehusbebyggelse til personaleboliger med lidt have ved.

Lige sydøst for Blåvand Radio ligger Blåvand Redningsstation, der har den tidligere strandfogedgård som nabo. Begge bygninger ligger åbent på det næsten oprindelige græstun, hvis man betragter dem fra nordvest, men sommerhusene mod vest ligger tæt på.

De mange institutioner viser den betydning, "sikkerhed til søs" har haft i området. Naturen er mest markant omkring fyret. Naturen omkring fyret og de mange institutioner i forbindelse med "sikkerhed til søs" udgør de bærende bevaringsværdier.

Kulturmiljøet har national betydning.

(Kilde: Vadehavet Kulturarvsatlas)

Mål/sårbarhed

Hvis Blåvandshuk skal beholde sin karakter, må området mellem de tidligere embedsboliger og stranden ikke bebygges eller tilplantes med højere vækster.

Rækken af funktionærboliger ude ved fyret vil fortsætte med at ændre sig, så de opfylder betingelserne for moderne boliger. Deres vigtigste funktion er at danne grænselinjen for den yderste bebyggelse. Der bør ikke gives tilladelse til nye huse i fyrets nærhed.

Fyr, redningsstation og radiostation, der hver på deres måde er i funktion, holdes af de respektive institutioner. Redningsstationen og strandfogedgården ligger åbent på græstunet, og samlet eller høj beplantning må undgås, hvis indtrykket skal bevares. Beplantningen med fyrretræer og andre høje vækster bør ikke udvides, men gerne indskrænkes, ligesom eksisterende græstun og marehalsområder ikke bør ændres til haveanlæg.

Det historiske miljø omkring fyr, radio- og redningsstation har ligget intakt som en let opfattet maritim sammenhæng indtil 1985, hvor der blev vedtaget en lokalplan, som muliggjorde udstykning og opførelse af sommerhuse midt i dette kulturmiljø, dog med en mindste grundstørrelse på 2.500 m². Dengang fandtes kun ganske få sommerhuse i området. Udviklingen tog fart, og inden for de seneste år er de sidste "huller" blevet udfyldt. Området vil herefter kun være sårbart over for en eventuel fortætning.

2. Bunkersanlæg ved Blåvandshuk

Afgrænsning

1) Området omkring Tirpitz afgrænses mod syd af Tane Hedevej og mod nord, øst og vest af sommerhusområder i et fredet klitområde ved Heksebjerg. Se kort. 2) Bøffelstillingen ligger i militært øvelsesområde i Vandflod bjerge. Se kort. 3) Området omkring Marine-radaren ved Blåvand ligger ved Hornsbjerge.

Bærende bevaringsværdier

Tirpitz-stillingen eller "Vogelnest" udgør en lille del af den såkaldte Atlantvold, der strækker sig ned langs hele den jyske vestkyst. Anlæggets hovedtræk er de to store kanonbunkere, hvoraf den sydlige i dag er indrettet til museum, mens tvillingebunkeren ligger ca. 500 meter mod nord i et fredet klitområde omgivet af sommerhuse.

Tirpitz-bunkeren eller skytsbunkerne ligger mellem Blåvand-Oksby og Ho. Anlægget skulle have været et stort kanonbatteri med to skytsbunkere til sikring af indsejlingen til Esbjerg, hvor tyskerne anså muligheden for en allieret invasion for at være størst. Anlægget blev imidlertid aldrig færdigbygget, fordi krigen sluttede inden. Den sydligste bunker er i dag museum, mens den nordlige er utilgængelig for offentligheden.

Sammenhæng med

Foruden Tirpitz-stillingen bør desuden to andre anlæg også fremhæves for deres unikke historiske værdi. Det gælder ikke mindst: Luftwaffe-radarstillingen ved Blåvand (Bøffelstillingen) og Marineradar ved Blåvandshuk.

Bunkersanlæggene nord og syd for Blåvandshuk er en del af Atlantvolden, der strakte sig fra Spanien til Nordnorge, og som tyskerne byggede under 2. verdenskrig for at forhindre de allieredes landgang på Europas vestkyst.

De mange bunkersanlæg, der stadig ligger som synlige spor, afspejler en kortvarig, men vigtig periode i Danmarks historie, hvor tyskerne anlagde bunkers langs de danske kyster. Der var tale om en militær sikring mod allieret landgang, og det afspejler også en udvikling i militær strategi og krigsmaskineri.

De to største anlæg i området, hvoraf det ene er Tirpitz-Stillingen, som nu er museum, ligger syd for Blåvandshuk, og de skulle efter planen have været forsynet med 38 cm kanoner, der dog aldrig blev monteret på grund af krigens slutning. De store kanoner havde kunnet dække indsejlingen til Esbjerg Havn.

Bevaringstilstand

Bunkersbygningerne er generelt i en god bevaringstilstand, hvilket skyldes, at de er fremstillet af jern og metertyk armeret jernbeton, og desuden har ligget tildækket af sand. Til gengæld blev de fleste af dem plyndret for materialer og inventar efter befrielsen. Tiden derefter har naturligvis også ødelagt bunkerne yderligere, men det der er tilbage kræver minimal vedligeholdelse.

Mål/sårbarhed

Udstykning af sommerhusgrunde og opførelse af sådanne i umiddelbar nærhed af bunkeranlæggene vil kunne bryde og ødelægge helhedsindtrykket af forsvarsanlæggene, og gør det allerede i nogen udstrækning i dag især ved Tirpitzstillingen.

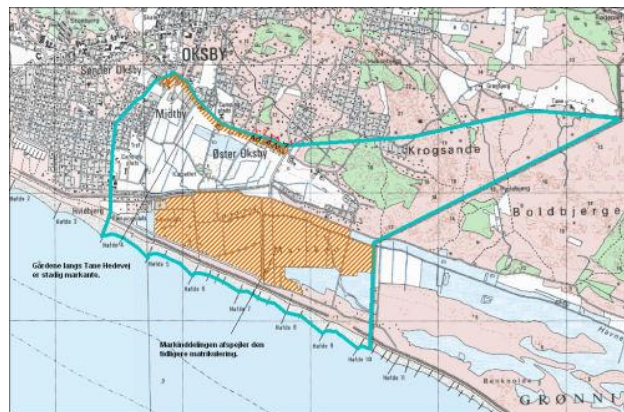
Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Varde Museums registrering fra 2010 og Arbejdsrapport. Vadehavet Kulturarvsatlas. Oversigt over kortlægningsemner. August 2006)

3. Øster Oksby

Afgrænsning

Kulturmiljøet omfatter rækken af gårde langs Tane Hedevej i området Krogsande med omliggende klitarealer. Afgrænsningen er vist med blå streg på kortet herunder.

Bevaringsværdier

Det åbne klitlandskab, der tidligere prægede hele området, er i dag bevaret vest for Oksby, selv om sommerhusene ligger tæt også dér. Sandet i klitterne holdes af marehalm eller anden lav bevoksning. Det øvrige sommerhusområde ved byen er præget af beplantning med fyrretræer og står i kontrast dertil.

Gårdenes beliggenhed i det åbne terræn med udstrakte græsnings- og klitarealer ud mod Vesterhavet er et værdifuldt træk. Flere af gårdene er ændrede efter tidens smag, men man får stadig et åbenbart indtryk af betingelserne for tidligere tiders bonde/fiskerkultur, der orienterer sig mod Vesterhavet og ikke mod Ho Bugt og dermed Vadehavet. Det er væsentligt, at der værnes om det, der endnu er tilbage. Gårdene langs Tane Hedevej er stadig markante. Markinddelingen afspejler den tidligere matrikulation. De fleste gårde er opført med grundmur i to eller tre længer af egnens typiske røde teglsten, og en del har stadig bevaret deres afhvalmede stråtag. På nogle er murene kalkede måske for at dække over ombygninger.

Klitlandskabet strækker sig fra Blåvandshuk og næsten til Ho Bugt. Gårdene lå spredt mellem klitterne, og fordelte sig i Blåvand, Vandflod, Vester, Nørre og Østre Oksby samt Hvidbjerg. Der er ikke langt til den åbne strand nord eller syd for Blåvandshuk. Gårdene ligger i dag med sommerhuse på alle sider, og deres jord er udstykket i sommerhusgrunde, ligesom flere af de gamle gårde nu anvendes til sommerbolig. Der er dog bopælspligt på en del gårde og huse i området.

Mål/sårbarhed

Kulturmiljøet er sårbart over for ombygninger og opførelse af landbrugsbygninger, som ikke respekterer områdets karakter. Desuden bør anlæg af moderne haveanlæg og høj beplantning begrænses.

Kulturmiljøet har regional betydning.

(Kilde: Vadehavet Kulturarvsatlas)

4. Sønderside

Afgrænsning

Fiskerlejet Sønderside (under klitterne i den sydlige udkant af Ho Klitplantage). Afgrænsningen er vist med rød streg på kortet herunder.

Bevaringsværdier

Fiskerlejet Sønderside, der var et af de største fiskerlejer i Danmark, havde sin storhedstid i 1400- og 1500-tallet. Det bestod af tre mindre bebyggelser: Sønderside Storleje, Alt Sønderside og Føje Næring. Efterspørgslen efter fisk dalede i 1600-tallet, og i 1634 blev fiskerlejet oversvømmet af en stormflod, hvorefter stedet aldrig helt kom på fode igen.

Fiskerlejet ligger i den sydlige udkant af Ho Klitplantage og strækker sig mod Oksby i den sydlige kant af hedesletten ved Boldbjerge. Mod syd løber Havnegrøften, der markerer den gamle strandlinje.

Fiskerlejets nøjagtige grænse kendes ikke. Der er indtil videre ikke gjort fund, som kan bekræfte, at det strækker sig øst for Skalling laboratoriet, men de skriftlige kilder omtaler en bebyggelse på Langli, som indtil stormfloden i 1634 var landfast. Prøvegravninger viser, at området har et meget stort forskningsmæssigt potentiale. Under de stedvise metertykke flyvesandklitter gemmer sig velbevarede kulturlag med store mængder af fund.

Mål/sårbarhed

Området er naturbeskyttet og kan ikke bebygges, men vand og vinderosion kan stedvis være ødelæggende.

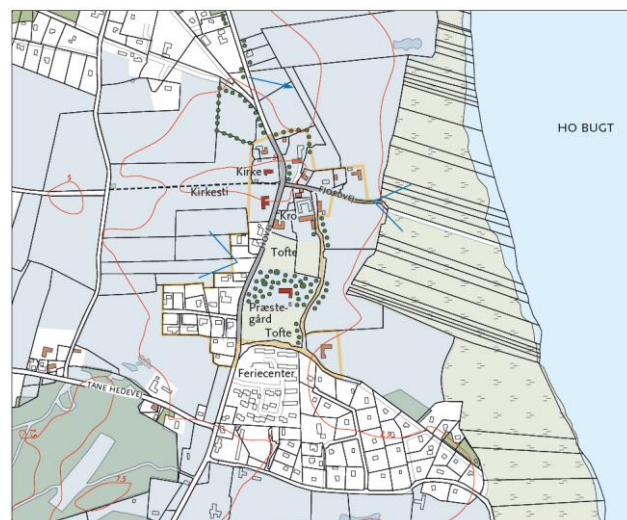
Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Arbejdsrapport. Vadehavet Kulturarvsatlas. Oversigt over kortlægningsemner. August 2006, dkconline.dk)

5.1 Ho landsby

Afgrænsning

Ho landsby på overgangen mellem klit- og marsklandskabet.

Bevaringsværdier

Ho, der ligger på vestsiden af Ho Bugt, er et eksempel på en landsby, hvor landbrug blev kombineret med fiskeri, søfart og handel.

Det er bebyggelsens karakteristiske placering på overgangen mellem klit/ager og marsk samt det vidtstrakte, marsklandskab, der er kulturmiljøets bærende bevaringsværdier.

Ho er en vejklungeby med tre delvist adskilte bebyggelser og en del gårde spredt ud over bymarken. Landsbyen rummer kirke (opført omkring 1450), præstegård og -have samt markedsplads (Ho Fåremarked). De fleste gårde er to- eller trelængede, og en del har stadig deres stråtag. Mange fremtræder i dag som pudsede, men bl.a. præstegårdens stuehus står stadig i egnens karakteristiske røde sten. Der er stadig en del fastboende i Ho, men mange af gårdene anvendes i dag som sommerhuse, ligesom deres jord er udstykket til sommerhusgrunde.

Marskarealerne mod øst mellem landsbyen og Ho Bugt anvendtes primært til græsning af kreaturer, mens sandsletten vest for Ho også brugtes til landbrug.

I forbindelse med udstykningen omkring 1800 blev marskengene opdelt i utallige smalle parceller, som sikrede gårdejerne så langt væk som fra Vejers adgang til hø fra marsken. Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Arbejdsrapport. Vadehavet Kulturarvsatlas. Oversigt over kortlægningsemner. Au-

Mål/Sårbarhed

Området er meget sårbart over for ny bebyggelse, anlæg, tilplantning mv., der kan sløre den klare grænse mellem engene og bebyggelsen på de højere liggende strøg. Man bør specielt undgå bebyggelse og beplantning, der kan hindre de åbne kig mellem bebyggelsesklyngerne ud over marsklandskabet og Ho Bugt. Desuden er det vigtigt at opretholde åbenheden vest for kirken.

Derudover kan landsbyen været truet af yderligere nedlæggelse af landbrugsbedrifter, ændrede driftsformer i marsken og afvanding, der kan sløre inddelingen og dermed tidligere tiders udviklede ejendomsforhold. Der er udarbejdet en bevarende lokalplan for Ho landsby.

Ho's beliggenhed tæt ved engene og marsken opleves som attraktivt, idet der flere steder er mulighed for at opleve den smukke udsigt ud over Ho Bugt og Vadehavet. Ho ligger i et fladt landskab, hvor ændringer kan ses på lang afstand. Derfor har det betydning, at nye bebyggelser indpasses i de rigtige proportioner og materialer. Den oprindelige vejstruktur har høj bevaringsværdi og giver flere smukke oplevelser, når man færdes rundt i byen. Byen er følsom over for væsentlige ændringer i beplantningerne. Det er vigtigt at fastholde de store træer, men også de gamle læhegn som der flere steder er rester af.

Tofterne mellem de gamle gårde har høj bevaringsværdi, disse er særlig sårbare, såfremt der kommer nye bebyggelser eller beplantninger. Ho er omfattet af en bevarende lokalplan,

<i>gust 2006)</i>	som sikrer husenes fortsatte autenticitet. De gamle marker vest for landsbyen er følsomme over for bebyggelser, herunder sommerhuse, eller skovbeplantninger.
-------------------	---

5.2 Ho og Bordrup

Bevaringsværdier

Ho og Bordrup ligger i den nordligste del af Vadehavet på vestsiden af Ho Bugt. Marsk-arealerne mod øst mellem landsbyerne og bugten anvendes primært til græsning af kreaturer, og sandsletten vest for Ho bruges også til landbrug. Bordrup, der nu er eksproprieret, lå omkranset mod nord, vest og syd af Bordrup Klitplantage, hvor egnens ældste klitbeplantning blev foretaget i 1853. Mod nord afgrænses Ho af Oksby Klitplantage og mod syd af Ho Klitplantage, hvis sydlige grænse går, hvor fiskerlejet Sønderside lå, før Skallingen blev dannet. Ho lå dengang centralt med kort afstand til både Ho Bugt og Vesterhavet.

Ho ligger på overgangen mellem klit- og marsklandskabet og Bordrup lå på kanten mellem marsk og ager. Fra 1500-tallet og indtil plantagerne blev plantet i sidste halvdel af 1800-tallet, var sandsletten plaget af sandflugt fra vest. Marskens græs og senere også græsningsmulighederne på Skallingen samt den lette adgang til bugten og havet gav dog befolkningen et rimeligt indkomstgrundlag.

De fleste gårde er to- eller tre længer, og en del har stadig deres stråtag. Mange fremtræder i dag som pudsede, men bl.a. præstegårdens stuehus står stadig i egnens karakteristiske røde sten.

Afgrænsning

Områderne omkring Ho og Bordrup bestående af landsbyer og bebyggelser langs Ho Bugt og Varde Å vest for Varde.

Mål/Sårbarhed

Den meget karakteristiske bebyggelsesstruktur bør bevares. Områderne er meget sårbare over for ny bebyggelse, anlæg, tilplantning mv., der kan sløre den klare grænse mellem engene og bebyggelsen på højderyggen eller visuelt opdele de store sammenhængende engstrøg. Man bør specielt undgå bebyggelse og beplantning, der kan hindre det frie udsyn til og fra kirkerne, men også de åbne kig mellem bebyggelsesklyngerne ud over marskenegene, Ho bugt og Varde Ådal bør bevares. Derudover kan områderne være truet af yderligere nedlæggelse af landbrugsbedrifter, ændrede driftsformer i marskenegene og afvanding, der kan sløre inddelingen og dermed tidligere tiders indviklede ejendomsforhold.

(Kilde: Arbejdsrapport. Vadehavet Kulturarvs-atlas. Oversigt over kortlægningssemner. August 2006, Ribe Amts Regionplan 2016)

6. Redningsstationen på Skallingen

Bevaringsværdier

Skallingen er dannet efter den store stormflod i 1634. Skallingen dyrkes ikke, men den naturlige plantevækst er blevet udnyttet til høslæt og græsning for får og kvæg. Høslættet ophørte under krigen på grund af minefaren, og derefter satte landmændene ungkreaturer på sommergræsning i stedet for. Redningsstationen på Skallingen blev indviet i 1877 som en bystation under Blåvand, men med særskilt mandskab, og den blev nedlagt i 1944 givetvis på grund af tyskernes udlagte miner. Redningsstationen har i en årrække været anvendt som bolig for hyrden på Skallingen, men er de sidste to år blevet brugt som offentligt udstillings- og "madpakkehus".

Afgrænsning

Halvøen Skallingen med redningsstationen.

Mål/Sårbarhed

Der skal udarbejdes mål og sårbarhedsvurdering for kulturmiljøet på Skallingen, før der tillades nybyggeri og ombygninger.

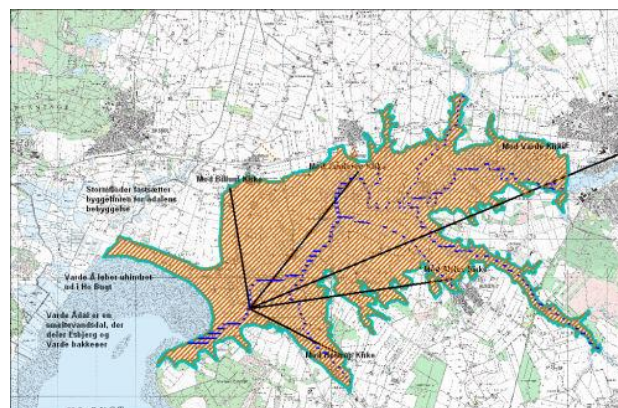
Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Arbejdsrapport. Vadehavet Kulturarvs-atlas. Oversigt over kortlægningssemner. August 2006)

7.1 Varde Ådal

Afgrænsning

Kulturmiljøet omfatter ådalen med kirkerne og rækken af gårde/bygninger, der ligger på kanten af ådalen langs højdekote 5.0. Afgrænsningen følger i princippet 5 m-koten.

Bevaringsværdier

De brede enge langs Varde Å strækker sig fra udløbet i vest ind mod Varde, hvor engarealerne helt ned til åen er bebyggede. På begge sider af ådalen ligger landsbyerne tæt med de yderstliggende og formentlig ældste gårde placeret langs 5-meter koten, hvor de er så tæt på åen som muligt, men i sikkerhed for de tilbagevendende oversvømmelser.

Det er rækken af bygninger og ikke det enkelte hus, der er væsentlig i denne sammenhæng, som afgrænsning af den åbne, ubebyggede ådal. Mest markant er dette på nord-siden ved Janderup og Billum samt ved Kjelst, hvor den karakteristiske bebyggelse fortsættes ud mod Ho Bugt. Mod syd ligger landsbyerne Alslev, Vibæk, Hostrup, Kokspang og Kravnsø, der har samme karakteristiske træk, dog orienteret mere mod de tilløbende vandløb, Alslev Å, Hostrup Bæk og Kokspang Bæk end mod selve Varde Å.

Også Jacobi Kirke i Varde samt landsbykirkerne i Billum, Janderup, Alslev og Hostrup er (og burde som tidligere være) tydelige pejlemærker langs Ådalen.

Klynger af gårde på overgangen mellem eng og agerland. Bebyggelsen danner tilsammen et bånd, der følger den samme terrænkote. Fælles adgangsveje til marskengene, der er opdelt i smalle indgrøftede parceller eller fener. Janderup Holm, tidligere ø i Janderup-Billum enge, med talrige oldtidsfund. Janderup med kirke, færgekro og spor af gammel ladeplads. Billum med kirke, forsamlingshus og skole på det højere liggende terræn adskilt fra selve byen. Begge kirker meget markant

Mål/sårbarhed

Hvis ådalen skal beholde sin åbne karakter, skal bebyggelsen holdes over kote 5.0, og byggeri, der skiller sig ud fra de eksisterende gårde og huse – iøjnefaldende eller højt erhvervs- eller boligbyggeri, skal undgås i engens nærhed.

En ukritisk tilplantning vil også virke ødelæggende for ådalen og må undgås, ligesom det bør overvejes at åbne sigtelinjerne til kirkerne. Fra Tarpbagebroen er der udsyn til fem kirker: Billum, Janderup, Varde, Alslev og Hostrup. Imidlertid er udsynet til Alslev Kirke nu hindret af træer, ligesom Hostrup Kirke også snart forsvinder mellem trækroneerne.

Den meget karakteristiske bebyggelsesstruktur bør bevares. Områderne er meget sårbare over for ny bebyggelse, anlæg, tilplantning mv., der kan sløre den klare grænse mellem engene og bebyggelsen på højderyggene eller visuelt opdele de store, sammenhængende engstrøg. Man bør specielt undgå bebyggelse og beplantning, der kan hindre det frie udsyn til og fra kirkerne, men også de åbne kig mellem bebyggelsesklyngerne ud over marskengene, Ho Bugt og Varde Ådal bør bevares. Derudover kan områderne være truet af yderligere nedlæggelse af landbrugsbedrifter, ændrede driftsformer i marskengene og afvanding, der kan sløre inddelingen og dermed tidligere tiders udviklede ejendomsforhold.

Kulturmiljøet har regional betydning.

(Kilde: Vadehavet Kulturarvsatlas)

placeret i landskabet. Ny udstykning syd for kirken i Billum hindrer dog delvist det frie udsyn til og fra kirken. I Hyllerslev enkelte gårde af høj bevaringsværdi. Elkærhøj voldsted.	
--	--

7.2 Engene vest for Varde by med voldsted til Vardehus

Afgrænsning

Kulturmiljøet omfatter ådalen vest for Varde, med engstrøgene helt ind til Torvegadebroen.

Bevaringsværdier

Varde Ådal strækker sig som en grøn kile fra vest mellem byens nyere kvarterer helt ind til Torvegadebroen, der krydser åen lige syd for Torvet. De store engstrøg, helt ind til bykeren er et unikt træk og vidner om byens nære sammenhæng med og afhængighed af engarealerne. Set fra broen ligger Slotsbanken – voldstedet med den omgivne, vandfyldte grav, der står i forbindelse med åen – mod syd i engene tæt på byen. De åbne enge langs åen bliver sammen med de lavtliggende af byens huse fra tid til anden oversvømmet i forbindelse med stormflod.

Mål/sårbarhed

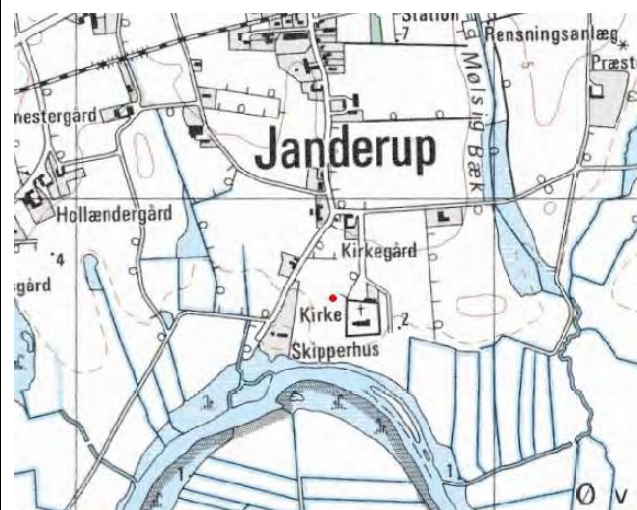
Områderne er meget sårbare over for ny bebyggelse, anlæg, mv., der kan sløre den klare grænse mellem engene og bebyggelsen i byen eller visuelt opdele de store sammenhængende engstrøg. En ukritisk tilplantning vil virke ødelæggende for ådalen og bør undgås.

(Kilde: Vadehavet Kulturarvsatlas, Ribe Amts Regionplan 2016)

8.1 Janderup Kirkeby

Afgrænsning

Åen danner afgrænsningen mod syd. Den vestlige grænse går fra åen langs ladepladsens vestre samt nordre skel, og følger vejen til Åkirkevej 40. Herfra stik øst til kirkens parkeringsplads samt øst om kirkegården og direkte mod syd til åen.

Bærende bevaringsværdier

Det eksisterende naboskab mellem kirke, kro/færgegård og ladeplads giver et godt indtryk af de centrale elementer i landsbyen Janderup, indtil byens centrum ved jernbanens anlæggelse i 1903 blev flyttet mod nord, op omkring stationen. Bygningernes beliggenhed og den naturskabte ladeplads, der til en vis grad vedvarende har været i funktion, udgør en enhed, som sammen med de åbne engarealer viser et forhold, der formentlig har eksisteret siden middelalderen. Disse forhold er de bærende i dette kulturmiljø.

Sammenhæng med:

Købstaden Varde havde en række ladepladser. Janderup var den nærmeste, men også Kjelst og Hjerting fungerede som ladepladser i Vadehavet, hvorimod Sønderside og Vesterside var orienteret mod Vesterhavet.

Bevaringstilstand:

Janderup kirke er ny istandsat. Kroen er i god stand, men noget forandret. Ladepladsen er relativt nyindrettet som rekreativt område og teltplads, hvilket bevarer pladsens åbne karakter mod åen. Derimod lukker den lægvenede beplantning om pladsen for det åbne udsyn mod vest. Å og engarealer ligger tilsyneladende, som de har gjort i århundreder, men en del sammenhængende beplantning af ret høje træer er ved at ændre stedets karakter.

Mål/sårbarhed

Kirken og ladepladsen holdes af det offentlige. Ladepladsen bør som nu slås løbende, så der er åben adgang til åen. Kro/færgegård vil fortsætte med at ændre sig, så de opfylder betingelserne for moderne boliger. Yderligere byggeri og tilplantning bør undgås i områdets nærhed, og den eksisterende beplantning bør tages op til vurdering og reduceres eller helt fjernes af hensyn til det frie udsyn. Tages disse ting ikke til overvejelse, mister området sin karakter.

I området omkring kirken og ladepladsen bør yderligere byggeri og tilplantning helt undgås, og den eksisterende beplantning bør tages op til vurdering og reduceres eller fjernes af hensyn til det frie udsyn. Ladepladsen bør som nu slås løbende, så der er åben adgang til åen.

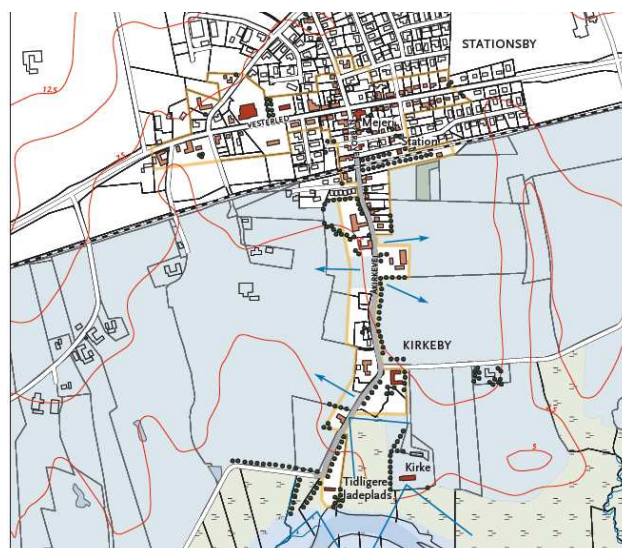
Kulturmiljøet har regional betydning.

(Kilde: Vadehavet Kulturarvsatlas, Kommuneatlas Varde)

8.2 Janderup Stationsby

Afgrænsning

Kulturmiljøet omfatter Janderup Stationsby.

Bevaringsværdier

Janderup består af to dele, henholdsvis den gamle Kirkeby, der strækker sig langs den nord-sydgående Åkirkevej helt ned til Varde Å, og stationsbyen, der ligger på det højere liggende terræn nord for ådalen.

Det karakteristiske ved stationsbyen er banen, stationen med tilhørende pakhús og det helt lige øst-vestgående vejforløb, som hovedgaden Vesterled har igennem byen. Byen rummer desuden typiske institutioner fra andelstiden som mejeri, brugs og kro. Arkitekturen i stationsbyen er typisk stationsbystil: Villaer med pudsede facader og villaer opført i Bedre Byggeskik.

Stationsbyen er en større bebyggelse, der først har nydt godt af jernbanen, siden har den vendt sig mod trafikken og turisterne på landevejen. Byen har plejehjem, brugs, kro og et nedlagt mejeri. I øvrigt tæller bebyggelsen enkelte gårde, men præges især af enkelthuse på række langs vejene. Nær stationen ligger de ældre huse, der er præget af byggestilarter fra begyndelsen af århundredet. Omkring banelinjen og den fine, lille station med tilhørende pakhús er der et fint miljø.

Mål/sårbarhed

Stationsbyen er sårbar over for forandringer i byernes struktur, eksempelvis ændringer af Åkirkevejs profil og forløb. Bebyggelserne er sårbare over for andre materialevalg end de oprindelige.

De smukke kig mellem bygningerne og beplantningerne fra Åkirkevej ud over markerne, engene, ned til kirken og ud over den store marsk, er væsentlige som en del af Janderups identitet. Ændringer i beplantningerne ved fældninger af læhegn eller fældning af markante træer langs Åkirkevej vil forringe helhedsindtrykket. Området omkring Åkirkevej er sårbart over for nye boliger såvel som større produktionsbygninger mellem de gamle gårde.

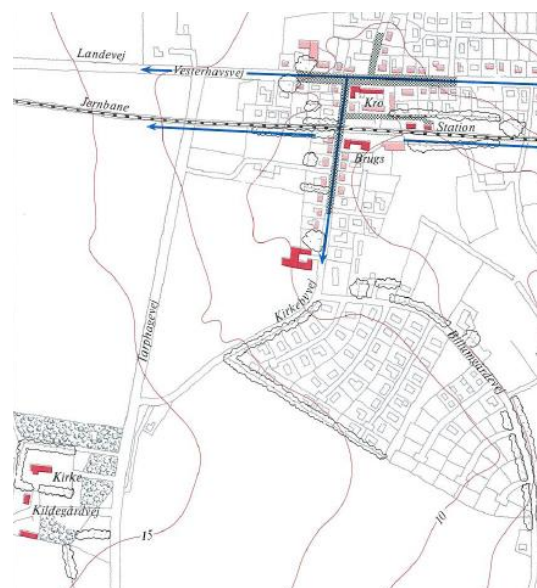
Kulturmiljøet har regional betydning.

(Kilde: Vadehavet Kulturarvsatlas, Kommuneatlas Varde)

9. Billum

Afgrænsning

Kulturmiljøet omfatter de bevaringsværdige sammenhænge, der er vist i Kommuneatlas.

Bevaringsværdier

Billum består af en klart adskilt Kirkeby og stationsby med station, brugs, kro (stærkt ombygget), missionshus, enkelte gårde og karakteristiske stationsbyhuse. De to byer ligger dog klart adskilt og opleves som to selvstændige bebyggelser. Som type er Billum stationsby identisk med nabobyen Janderup. Jernbanen og landevejen har formet bebyggelsen. Foruden privatbanestationen er her en brugs, en stærkt ombygget ældre kro og et missionshus. Byen rummer enkelte gårde, flere karakteristiske 'stationsbyhuse', og mod syd et større parcelhusområde.

Billum kirke er fra senromansk tid, og sognet blev nævnt første gang i 1324. Kirken ligger højt over Varde Ådal med de brede Billum og Tarp enge i et udpræget landbrugsområde. Kirkens orientering afviger noget til syd, og det skulle efter sigende skyldes, at den var et vartegn i forbindelse med indsejlingen til Varde Å. Billum kirke ligger 17 m over havet på en udløber af Varde bakkeø, der mod øst og syd falder ned mod Varde Å, der fire km fra kirken munder ud i Ho Bugt. Den ligger en halv km fra landsbyen sammen med lidt spredt bebyggelse i det åbne land, men med en ny udstykning mod sydøst. Billum Kirke er en markant bygning, som dominerer omgivelserne, men det kræver, at området holdes åbent, også når man ser op mod kirken fra syd!

Mål/sårbarhed

Både kirkebyen og stationsbyen er sårbare over for forandringer i byernes struktur. Bebyggelserne er sårbare over for andre materialevalg end de oprindelige.

I området omkring kirken bør den eksisterende beplantning vurderes og reduceres eller fjernes af hensyn til det frie udsyn. Det er især vigtigt, at området nord for kirken holdes åbent, da det blandt andet er herfra, kirken markerer sig bedst.

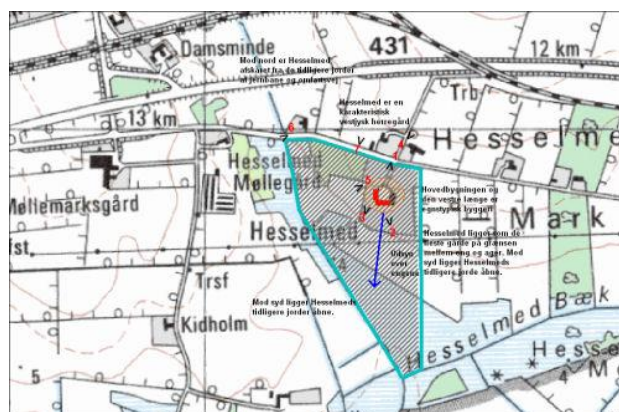
Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Varde Museums registrering fra 1999, Kommuneatlas Varde, Registrering af kirkeomgivelser i Ribe Amt og Vadehavet Kulturarvsatlas)

10. Hesselmed

Afgrænsning

Lillebæk er den vestlige afgrænsning op til vejen, der går nord om Hesselmed og udgør den nordlige grænse. Mod syd danner bækken en gaffel, hvis østre ben, Hesselmed Bæk er afgrænsningen mod syd. Den østre grænse følger gårdens matrikelstel ned til bækken.

Bærende bevaringsværdier

De bærende bevaringsværdier udgøres af de bevarede bygninger og voldanlægget samt stedets karakteristiske beliggenhed og autenticitet. Med udsynet over engarealerne mod syd kan man stadig fornemme stedets karakter og de gode naturskabte betingelser, der har ligget til grund for, at hovedgården blev opført netop her.

Sammenhæng med:

Den vestjyske herregårdstype kendes blandt andet også fra Søvigård og Hennegård, der begge oprindeligt har orienteret sig mod Vesterhavet i modsætning til Hesselmed, der orienterer sig til Ho Bugt og Vadehavet.

Bevaringstilstand:

Gårdens bygninger trænger til istandsættelse, og der er udarbejdet planer for dens tilbageførelse, som blandt andet omfatter en nybygning i tillempet stil i stedet for kalksandstensbygningen. Voldanlægget, som er fredet efter Naturfredningsloven fra 1937, er bevokset med træer, men forekommer stort set intakt. Beplantningen af haven begrænser i dag udsigten over engen, men et par meget gamle træer på gårdspladsen og i indkørselen fra nord kan muligvis bevares. Mod nord er hovedgårdens jord afskåret af både jernbane og moderne vej anlæg.

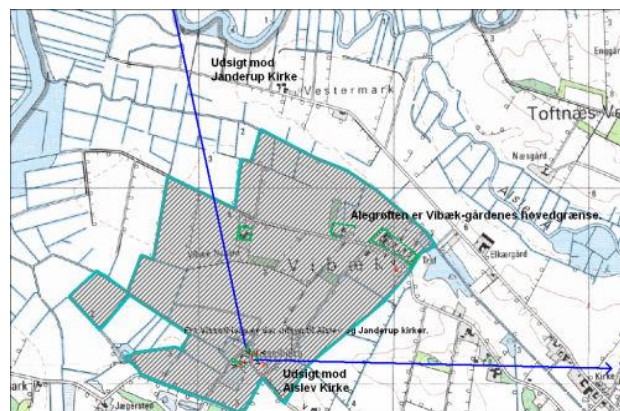
Mål/sårbarhed

Hovedbygningen der er fredet, bør sættes i stand inden for overskuelig fremtid. Beplantningen bør tilpasses, så udsigten over engene genetableres, og voldanlægget bør ryddes for beplantning. Moderne byggeri, der afviger fra hovedgårdens arkitektur, bør ligesom udstykning undgås.

11. Visselbjerg

Afgrænsning

Kulturmiljøet omfatter Visselbjerg Hovedgård og den udstykkede landsby Vibæk. Afgrænsningen er vist med blå streg på kortet herunder.

Bevaringsværdier

Visselbjergs jorder ligger med de udstykkede Vibæk-gårde og et frit udsyn over engene på hver side af Varde Å. Voldstedet markerer stadig hovedgården, som den lå, da bøndergodset blev stykket fra i 1771, ligesom de henholdsvis spredte gårde og de tætliggende gårde i Vibæk, der dengang blev selvstændige, har ligget nogenlunde uændret i landskabet gennem mere end 200 år.

Af hovedgården er kun voldanlægget bevaret med grave på de tre sider mod vest, syd og øst. Voldanlægget er tørt og bevokset med træer og krat som afgrænsning af haven til den nuværende gård. Fra Visselbjerg blev seks gårde udstykket og blev til bebyggelsen Vibæk.

Den indbyrdes sammenhæng mellem disse relativt uforandrede elementer er det væsentlige ved kulturmiljøet.

Mål/sårbarhed

Haveanlæg og anden træplantning bør begrænses for at beholde områdets åbne karakter, ligesom udstykning og vejanlæg bør undgås.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Vadehavet Kulturarvsatlas)

12. Varde middelalderbyplan

Afgrænsning

Kulturmiljøet omfatter indfaldsvejene og det middelalderlige vejnet.

Bevaringsværdier

Adskillige veje nordfra - fra Nymindegab (Ringkøbing), Holstebro, Viborg og Vejle - fører mod Varde for at passere Varde Å over Varde Bro, og de fortsætter som én vej sydpå mod Ribe - dog med en afstikker mod sydvest til Hjerting. Frem til midten af 1800-tallet førte vejene frem til byens porte, og gaderne inde i byen har tilpasset sig byens struktur siden middelalderen med de afgrænsende volde.

Systemet af veje, der i århundreder har strålet ind mod Varde er sammen med den centrale bydels middelalderlige gadenet intakt, selv om byens bygninger stort set alle brændte i enten 1797 eller 1821. Det er vejnettets stort set uforstyrrede struktur, der i denne sammenhæng er det centrale og bevaringsværdige.

Acciseboden, der lå ved Østerport er bevaret, dog i ombygget skikkelse. Accisen, som var en afgift, der fra senmiddelalderen til 1852 var pålagt visse varer, blev opkrævet ved acciseboderne, der lå ved købstædernes porte. Toldkammeret ved Varde Bro er også bevaret.

Mål/sårbarhed

Gadegennembrud, omlægning og sløjfning af gader og indfaldsveje bør undgås. Der er udarbejdet en bevarende lokalplan for Varde bymidte.

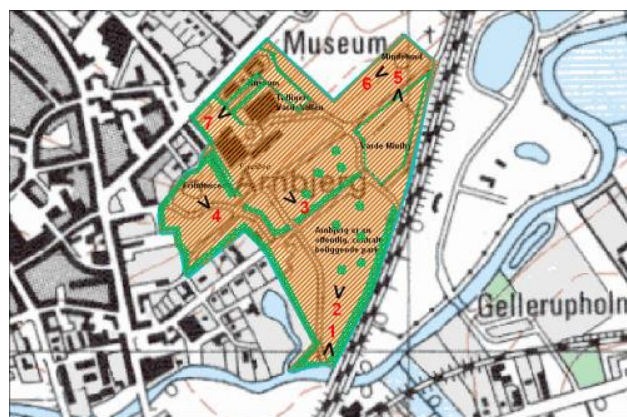
Kulturmiljøet har regional betydning.

(Kilde: Vadehavet Kulturarvsatlas)

13. Arnbjerg

Afgrænsning

Kulturmiljøet omfatter det centralt beliggende parkområde anlagt i midten af 1800-tallet med høje bøgetræer, store plæner og veks-lende haveanlæg. Afgrænsningen er vist med brun raster på kortet herunder.

Bevaringsværdier

På malerier og ældre billeder fra 1800-tallet, hvor Varde ses over åen fra syd, fremtræder området med Arnbjerg øst for byen som træk-lædt, og de høje bøgetræer er stadig det mest fremherskende træk for parken, selv om den lavere del ned mod åen er præget af anden beplantning.

Arnbjerg blev kendt i trediveårskrigen, da Wallensteins soldater anlagde en skanse på bakken øst for Varde, hvorfra de med deres skyts kunne beherske byen. Skansen kan ses på kortet i Resens Atlas fra ca. 1660. Arnbjerg Pavillonen blev opført i 1899, fordi byrådet i Varde ville forsøge at undgå, at vardenserne tog til Esbjerg for at more sig.

Mindelunden, der afgrænser Arnbjerg mod øst, blev indrettet efter anden verdenskrig med Anker Hoffmanns monument for frihedskampen. Her er også mindesten for de syv vardensiske modstandsfolk, der mistede livet under krigen. Friluftsscenen blev bygget i 1947 og bruges nu hvert år af teatergruppen 7-Kanten til deres sommerspil samt til den årlige Open Air rock-koncert.

Da Arnbjerg lå frit mod øst uden for byen, har det med sine 13 m rejst sig højt mod nord i forhold til den nærliggende Varde Å. I dag ligger parken som en grøn oase midt i byen og skråner fra det høje punkt mod øst og syd ned mod åen. Parken er opdelt med store plæner, hvor byens befolkning kan sidde eller ligge og nyde solen, samt skyggefulde stier og flere mindre afsnit, der er tematisk inddelte med afstemt beplantning. Pavillonen, der i dag er en del af Hotel Arnbjerg, ligger sammen med friluftsscenen i den høje del mod nordvest, og Mindelunden afgrænser parken

Arnbjerg Pavillonen er tegnet af arkitekt E. Fleischer fra Århus og opført i 1899 med Varde kommune som bygherre. Der er i tidens løb foretaget flere om- og tilbygninger, bl.a. en stor mødesal i 1914 og en værelseslænge mod øst i 1989, hvor stedet blev til Hotel Arnbjerg.

Mål/sårbarhed

Der bør ikke gives tilladelse til byggeri eller lignende i Arnbjergparken. Parken bør vedligeholdes, så der veksles mellem folkeparks-anlæg og mere lukkede havemiljøer. Det er også væsentligt, at hele området fortsætter med at være tilgængeligt for alle.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Vadehavet Kulturarvsatlas)

mod øst. Sydøst for parken ned mod åen ligger Varde Miniby.	
---	--

14. Varde Hospital

Bevaringsværdier

Hospitalet ligger i dag på samme grund, som den oprindelige bygning blev opført på i 1520. Dengang lå bebyggelsen ud til det åbne land, og i dag er Hospitalet et byhus midt i byen.

Varde Hospital er oprettet før reformationen i 1520 af en borger i byen, Marquard Nielsen, kaldet "den rige". Hospitalet var ikke et sygehus i vore dages forstand, men en stiftelse for gamle og svagelige mennesker uden egne midler. Hospitalet blev administreret af kirken og byens råd. Bygningen har været brændt flere gange, sidst i 1821, det nuværende hus er fra 1824.

På det ældste kort over Varde i Resens Atlas fra ca. 1660 ses Hospitalet måske endda som en tofløjet bygning længst mod vest i det, der dengang hed Hospitalsgade, den nuværende Vestergade. Fra Hospitalet, byens vestligste bygning har man kunnet se ud over bymarken og det tilgrænsende hedelandskab samt følge ådalens linjer mod vest.

Hospitalsbygningen fra 1824 er et længehus med facaden rytmisk opdelt i fag. Det er opført i røde mursten med grundmur og kun i én etage i modsætning til den bygning, der ses på kortet i Resens Atlas, som havde to etager. I 1937 blev bygningen restaureret og ombygget, så den kom til at indeholde fem toværelses lejligheder med køkken og WC til hver og bad i kælderen.

Mål/sårbarhed

Der skal udarbejdes mål og sårbarhedsvurdering for kulturmiljøet ved Varde Hospital, før der tillades nybyggeri og ombygninger.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Arbejdsrapport. Vadehavet Kulturarvsatlas. Oversigt over kortlægningsemner. August 2006)

15. Vejers Strand

Afgrænsning

Mod nord begynder afgrænsningen, hvor Nordvej drejer mod øst og følger stien, der drejer mod vest og peger på en gennemgang mellem klitterne til stranden. Østgrænsen dannes af rækken af sommerhuse og -grunde langs Nordvejs østside, følger Vejers Havvej og fortsætter langs rækken af sommerhuse og -grunde ved Sydvejs østside. Den sydlige afgrænsning markeres af Sydvejs udmunding i Vejers Sydstrand og følger stien, der går mod vest fra Vejers Sydstrand til stranden. Havet er grænsen mod vest.

Bærende bevaringsværdier

Sommerhusbebyggelse (1920-1930) i de yderste klitrækker med udsigt over Vesterhavet samt Strandhotellet og Hotel Klithjem der begge har eksisteret siden feriestedets begyndelse. Husene omkring og vest for Nordvej ligger i et nærmest selvgroet system, hvor det stadig er muligt at passere klitterne ned til stranden. Ved Sydvej ligger husene langs vejens østside, mens området vest for vejen er åbent.

Sommerhusene ligger i det åbne klitlandskab – ofte på toppen af en klit med udsigt over havet. Grundene er ikke indhegnede, og der er frit udsyn og passage over klitterne til havet.

Sammenhæng med

De øvrige badesteder langs den danske vestkyst.

Bevaringstilstand

Selv om der stadig findes enkelte markante sommerhuse fra 1900-tallets første årtier, samt Strandhotellet og Hotel Klithjem begge har eksisteret på stedet siden feriestedets begyndelse, er det ikke bygningerne som sådan, der er det bevaringsværdige i dette kulturmiljø.

Det bevarende er hotellernes centrale placering ved bygaden og havet samt sommerhusenes beliggenhed på godt og ondt ved Nordvej. Sommerhusene er som et stort puslespil, hvor grundene med huse er som brikker, der hver især forsøger at få den optimale placering, gerne på toppen af en klit med udsigt over havet – et fænomen der gentages langs Sydvej, hvor det er muligt.

Kun på steder med høj bygningskoncentration forsvinder denne frie fornemmelse, men mange steder findes den stadig.

Mål/Sårbarhed

Bygningskoncentrationer på enkelte større grunde som bankens sommerhuse (nu Nordvej 39) og ferielejlighederne (nu Nordvej 11) ved Snerlevej bør undgås, ligesom store sommerhuse på mindre grunde og poolhuse bør anbringes andre steder. Nybyggeri skal opføres, hvor det gamle hus lå, og må for at begrænse størrelsen ikke indeholde flere sengepladser end det foregående hus. Området vest for Sydvej bør ikke bebygges yderligere. Ved ombygning eller renovering af Strandhotellet og Klithjem skal bebyggelsen holde sig inden for de samme rammer i areal og høje selv om arkitekturen ændres. Beplantningen i hele kulturmiljøet skal være jordnær, og egnsfremmede planter bør undgås. Indtrykket af familiesommerhuse med begrænset udlejning og den frie adgang til stranden ønskes bevaret så man undgår yderligere hotel-, feriehus- eller lejlighedsanlæg inden for kulturmiljøet.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Varde Museums registrering fra 2010)

16.1 Henne Kirkeby

Afgrænsning

Mod syd afgrænses kulturmiljøet af Filsø / Henne Mølleå. Blåbjergvej og dennes forlængelse ned mod Filsø udgør den østlige grænse. Mod vest går grænsen langs Hennegårds vestlige tilkørselsvej fra Strandvejen og sydpå langs dennes forlængelse mod Henne Mølleå samt nord om Hennegård.

Bærende bevaringsværdier

Den vestjyske herregård, Hennegård er opført ved nordsiden af Filsø og beliggende vest for Henne Kirkeby, hvor kirken og præstegården er placeret henholdsvis vest og øst i byen med gårdene på række langs bygaden (Kirkebyvej) samt kro og skole centralt placeret. Hennegård og bebyggelsen langs bygaden i Henne Kirkeby lå efter gamle kort på overgangen mellem engen ned mod Filsø og den højere liggende agerjord. Et forhold der i store træk er uændret frem til i dag trods afvandingen af søen med indvundne, bredere landbrugs- og engarealer til følge. Flere af gårdene er ændrede efter tidens smag, men tilsammen giver de stadig et fint indtryk af tidligere tiders landbystruktur.

Sammenhæng med

Byen er enestående for området med sin beliggenhed ved nordsiden af Filsø, der tidligere var Danmarks næststørste sø.

Bevaringstilstand

Bebyggelsesstrukturen, hvor herregården med rester efter den tidligere voldgrav, kirken og gårdene ligger på række langs nordsiden af bygaden (Kirkebyvej), er stort set intakt. Hovedparten af bygningerne er stadig tilpasset den oprindelige byggestil, mens andre fremtræder som moderne familieboliger. Skolen har som eneste bygning trods flere placeringer altid ligget syd for vejen, mens et bolig-/erhvervsbyggeri syd for bygaden og en bolig syd for den relativt nye amtsvej (Strandvejen) er af nyere dato.

Mål/sårbarhed

Der bør ikke gives tilladelse til yderligere bebyggelse på arealerne syd for den gamle bygade (Kirkebyvej) eller Strandvejen ned til Filsø. Højere plantevækst bør undgås eller fjernes, så det frie udsyn ned mod søen forbliver intakt, ligesom master og møller bør anbringes et andet sted. Eventuelt nyt byggeri eller ændringer i eksisterende byggeri skal tilpasses den lokale byggeskik, ligesom anlægsarbejder på hele arealet skal afpasses efter lokale traditioner.

Kort sagt: Det er de bebyggede strukturer og den traditionelle vestjyske byggeskik, der sammen med det frie udsyn mod Filsø skal fastholdes.

I sammenhæng med kulturmiljøet skal man være opmærksom på, at området omkring Henne Kirkeby er meget rigt på oldtidsminder.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Varde Museums registrering fra 2010)

16.2 Henne Strand

Afgrænsning

Vejforløbet: Strandvejen fra Sneppevej mod havet og gaffelbenet Klitvej frem til svinget vest for hotelletkroen, hvor den fortsætter som en sti mod havet. Som lommer langs Strandvejen indlemmes nr. 427 / matr.nr. 1bu, nr. 448 / matr.nr.1aø og nr. 458 / matr.nr. 1dd samt som et løsrevet element Rylevej 22 / matr.nr. 1iø.

Bærende bevaringsværdier

Det gaffelformede vejnet mod stranden var dannet frem mod 1930, da de første butikker og hotellet blev bygget ved Henne Strand, og stedet begyndte at få karakter af sommerhusområde. Enkelte af de oprindelige huse ligger stadig som bevaringsværdige elementer mellem de senere tilkomne bygninger, men det er vanskeligt at beskrive et kulturmiljø, der binder dem sammen. Vejstrukturen og de enkelte huse indeholder stadig væsentlige, genkendelige elementer fra de oprindelige huse. Kan man abstrahere fra de mange senere tilkomne bygninger, får man et fint indtryk af den oprindelige bebyggelse og dens spredte beliggenhed. Det ældste hus ligger stadig på en relativt stor strandgrund.

Sammenhæng med

De øvrige badesteder ved den jyske vestkyst.

Bevaringstilstand

Vejforløbet eksisterer og vedligeholdes, men parkeringspladsen bag kiosken mellem vejgaffelens ben er ikke længere offentlig. Vandrehjemmet, der stort set er uændret siden opførelsen, fremtræder velholdt, og det samme gælder sommerhuset på Rylevej, hvor strandtunet stadig dækker hele grunden. De to butikker virker også velholdte, selv om de indgår i større komplekser og er iklædt moderne butiksfacader.

Mål/sårbarhed

Vej- og stiforløbet bør ikke ændres eller afspærres, og det ville være et plus, hvis parkeringspladsen igen kunne blive åben for alle. Da det i øvrigt er de udpegede bygninger fra feriestedets begyndelse, som er det bevaringsværdige i dette kulturmiljø, er det vigtigt, at de løbende vedligeholdes, og at der ikke opføres bygninger, som slører deres tilstedeværelse, samt at strandtunet om huset på Rylevej ikke tilplantes.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Varde Museums registrering fra 2011)

16.3 Henne Mølleå

Bevaringsværdier

Spor af dyrefolde fra 1600-1800-tallet på syd-siden af Henne Mølleådal.

Henne Mølleå Badehotel tegnet af Poul Henningsen (PH) i 1935, nænsomt restaureret med respekt for PH's særlige stil, den oprindelige atmosfære og naturen.

Kløvbakken med højgruppe i hede.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: "Regionplan 2016", Varde Museums registrering fra 1999)

Mål/sårbarhed

Der skal udarbejdes mål og sårbarhedsvurdering for kulturmiljøet ved Henne Mølleå, før der tillades nybyggeri og ombygninger.

17. Filsø

Bevaringsværdier

Afvandet søområde. Den første afvanding fra 1848 bestod i nedlæggelse af stemmeværket ved Henne Mølle samt udretning og uddybning af Henne Mølleå. I 1912 blev der anlagt en afvandingskanal langs syd- og vestsiden af dyndengene, og arealet inden for kanalen blev inddiget og grøftet. Op gennem 1930'erne og 1940'erne skete der en egentlig dræning, og der blev bygget en ny el-drevet pumpestation. Det afvandede søområde har et areal på ca. 1.200 ha. Tilbage af den oprindelige sø er ca. 80 ha i det nordøstlige hjørne (Filsø) og ca. 27 ha ved det sydvestlige indløb (Søvigsund).

Avlsgård med stuehus, hestestalde og folkeværelser fra 1941. Midt på det afvandede areal ligger en stor kornlade fra 1940'erne (nu erstattet af 12 siloer, et korntørreri og et maskinhus)

Filsø Ø med forladte gårde og tomter fra isole-ret lokalsamfund.

Kulturmiljøet har regional betydning.

(Kilde: "Regionplan 2016", Varde Museums registrering fra 1999, Aksel Olesen: Mit liv, 1988.)

Mål/sårbarhed

Anlægget med afvandingskanaler, grøfter og pumpehuse er med til at fortælle historien om, hvordan landbruget i slutningen af 1800-tallet var i stand til at øge produktionen ved at inddrage nye arealer til dyrkning.

18. Nymindegab

Afgrænsning

Gjødél-kanalen udgør den nordligste afgrænsning og Houstrup Strandvej den sydlige. Den vestlige grænse følger havet fra Houstrup Strandvej til Vesterhavsvej og derefter Regionalgrænsen op til Gjødél-kanalen. Den østlige grænse følger randbebyggelsen på brinken mod Nymindestrømmen nord for Vesterhavsvej. Syd for Vesterhavsvej er bebyggelsen og arealet på begge sider af Redningsvej omfattet indtil Nymindegab Plantages vestgrænse.

Bærende bevaringsværdier

Tidligere sejlads på og regulering af Nymindestrømmen – Ringkøbing Fjords naturlige udløb – med de dertil forbundne anlæg og bygnin-ger samt den efterfølgende anvendelse som fritidsboliger.

De eksisterende vidnesbyrd om den sydgåen-de vandring af udløbet fra Ringkøbing Fjord og de dermed forbundne menneskeskabte landskabsændringer samt randbebyggelsen på brinken langs Nymindestrømmen og den dertil knyttede historie om anvendelsen til forskellige tider.

Bevaringsværdier

Nyminde, Tipper, Klithane og Huge fiskerlejer med tomter efter fiskerboder.

Gødél Kanal og pumpestation (afvander de lavtliggende engarealer). Nymindestrøm (Ringkøbing Fjords gamle udløb). Nyminde Klitplantage fra 1890.

Nymindegab med ombyggede fiskerhuse og tidlige sommerhuse (husrækken på brinken mod syd), kro, redningsstation, og anløbsbro, hvor færger og fiskerbåde lå, inden dæmnin-gen blev bygget.

Sammenhæng med

De øvrige lukkede fjorde langs vestkysten.

Bevaringstilstand

Landskabet forandrer sig vedvarende, og de menneskeskabte indgreb, der ikke bliver ved-ligeholdt, forsvinder eller udviskes med tiden, men en del af bebyggelsen, der var knyttet til fiskeri og sejlads findes stadig bevaret blandt de velholdte huse langs Redningsvej, hvor-imod bebyggelsen på brinken nord for Vesterhavsvej gennemgående er af nyere dato, men også i god stand.

Mål/sårbarhed

Området er beskyttet af fredningsbestemmel-ser og lokalplan 116 (Område til bolig- og sommerhusformål i Nymindegab). Den karakteristiske bebyggelse i området er sårbar over for om- og nybyggeri samt til-plantering der kan sløre strukturen.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde Varde Museums registrering fra 2010)

19. Lønne Stak, Lønne, Kragelund og Vesterlund.

Afgrænsning

Kulturmiljøet afgrænses mod øst af Lønne Bæk, mod vest af banelinjen mellem Nr. Nebel og Nymindegab, mod nord af Gødel Kanal og mod syd af punktet hvor Lønne Bæk skærer Vesterhavsvej. Vesterlund afgrænses desuden af det udlagte militære område akkurat vest for Vesterlundvej.

Bærende bevaringsværdier

Det er ikke de enkelte bygninger men den samlede bebyggelse orienteret mod Lønne Bæk og mod klitlandskabet og placeret langs Vesterhavsvej og Vesterlundvej – med adgang til Nymindegab – der er væsentlig i den sammenhæng. Væsentligst er de udstrakte engarealer i kontrast til de – nu tilplantede – men tidligere altødelæggende klitter samt nærheden til havet.

Lønne Stak fremtræder med kirken, bygget i 1904, og de omgivende bygninger – liggende i en halvcirkel øst for kirken – som et centrum for de fire nævnte lokaliteter i Lønne Sogn. (Bygninger: skoler, forsamlingshus, købmandsforretning, smedje og brugsforening). I dag er hovedparten af disse bygninger en del af turistbranchen. Hundrede meter fra den nye kirke lå den gamle Lønne Kirke, der i dag kun er markeret som en forhøjning på den gamle kirkegård. Lige syd for den gamle kirke ligger den gamle skole fra omkring 1890.

Lønne og Kragelund - Spredt gård- og husbebyggelsesstruktur med Lønne Centralskole bygget 1957 (senere Lønne Højskole). Centralskolen afløste skolen i Lønne Stak og Lønne Klint Skole i Vesterlund (på hjørnet af Vesterhavsvej og Vesterlundvej).

Vesterlund - Spredt gårdbebyggelse fra 1800-tallet samt bebyggelse fra 1950'erne. Sydligst i Vesterlund ligger den gamle Lønne Klint Skole og 100 meter nord herfor søndagsskole/missionshus.

Tilbagetrukket fra Vesterlundvej ligger nogle gårde orienteret mod Lønne Bæk. Den nyere bebyggelse langs Vesterlundvej er bygget i forbindelse med opførelsen af Nymindegab-lejren under 2. Verdenskrig.

Længere nordpå – mod Tipperne ligger Vesterlund Kro, som antagelig er opstået som kro i forbindelse med landmændenes trafik til de store engarealer på Værnengene. I tilknyt-

Sammenhæng med

Øvrige områder langs den jyske vestkyst hvis udvikling er styret og formet af sandflugt, og som orienterer sig mod både engarealer, klitlandskaber og havet.

Bevaringstilstand

Eng- og klitarealer fremstår særskilte og velholdte. Sea West samt udkanten af et sommerhusområde rækker akkurat ind i kulturmiljøet. Derudover ses kun enkelte nybyggerier indenfor kulturmiljøets afgrænsning.

Mål/sårbarhed

Området er meget sårbart over for ny bebyggelse, anlæg, tilplantning mv., der kan sløre den klare grænse mellem de lavtliggende eng og bebyggelsen på de højereliggende strøg. Man bør specielt undgå bebyggelse og beplantning, der kan hindre de åbne kig mellem bebyggelsesklyngerne ud over mærskenegene.

Derudover kan landsbyerne være truet af yderligere nedlæggelse af landbrugsbedrifter, ændrede driftsformer i marsken og afvanding, der kan sløre inddelingen og dermed tidligere tiders indviklede ejendomsforhold.

Kulturmiljøet ligger i dag i udkanten af et stort sommerhusområde, og Sea West er placeret blot få hundrede meter øst for kulturmiljøet. En del af bygningerne omkring kirken i Lønne er i dag en del af turistbranchen. Ingen af bygningerne omkring kirken er deciderede bevaringsværdige – men det naturlige centrum, som kirken og de ovennævnte bygninger danner, bør man tilstræbe at tage hensyn til. Der bør ikke røres ved den gamle kirkegård og tomten af Lønne gamle kirke. Det anbefales, at man ikke ændrer ved eng og klitarealer, og at bebyggelsesmønsteret i de fire lokaliteter opretholdes.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

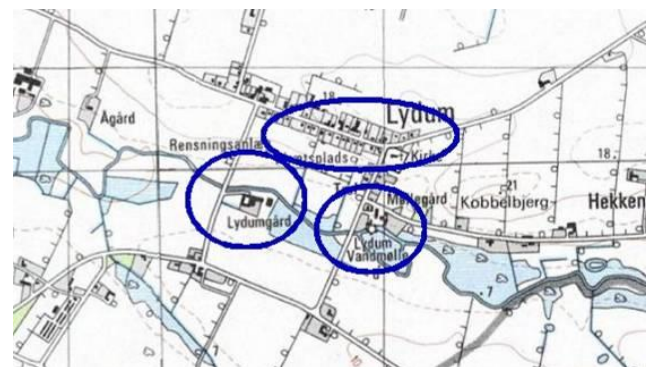
ning til kroen ligger tre stråtækte ejendomme fra 1880'erne og 1890'erne.

(Kilde: "Regionplan 2016" og Varde Museums registrering fra 2011)

20. Lydum

Afgrænsning

Lydum består af et gadeforløb bestående af Lydumvej (øst-vest) og Åvej (nord-syd). De to veje løber sammen ved Lydum kirke. Mod syd afgrænses byen af Lydum å, mod nordøst af kirken, mod nordvest, hvor Lydumgårdvej skærer Lydumvej.

Bærende bevaringsværdier

Lydum har gennem århundreder været domineret af middelalderkirken, Lydum mølle ved Lydum å og lidt sydvest for byen den gamle hovedgård Lydumgård. Selve Lydum består af kun to-tre gadeforløb (hvoraf Lydumvej og Åvej er de centrale, mens der lidt bebyggelse på Mellemvejen). Det nuværende Lydum er som by eller flække ikke ældre end slutningen af 1800-tallet og er opstået i forbindelse med oprettelsen af byens andelsmejeri i 1885. Indtil da havde Lydum kirke, Lydumgård og Lydum mølle ligget ensomt i landskabet.

Middelalderkirken, der ligger i byens nordøstlige hjørne. Den gamle vandmølle, der ligger ved åen i byens sydøstlige hjørne. Lydumgård, der ligger lidt uden for selve hovedgården i byens sydvestlige hjørne.

Sammenhæng med

Lydum opstår i forbindelse med andelsbevægelsen og får i 1885 et andelsmejeri, der eksisterede frem til 1968. Lydums væsentligste vækstperiode lå i begyndelsen af det 20. århundrede og indtil omkring 1970'erne, hvor byen bl.a. nød godt af afvandringen fra landet. I 1955 havde Lydum 486 indbyggere. Dette tal var i 1992 faldet til 342 og 2002 til 330.

Bevaringstilstand

Lydum har været et lille bysamfund, der gennem de sidste 30-40 år har været præget af tilbagegang, således er der i dag, på nær en el-installatør, ikke længere noget forretningsliv i byen. Mejeriet, skolen, elektricitetsværket er lukket. Den generelle tilbagegang har også betydet, at Lydum har oplevet et vist forfald.

I de senere år har der imidlertid blevet investeret mange penge bl.a. i renovering af Lydum Mølle, som Real Dania-fonden har skudt penge i. Lydumgård har ligeledes gennemgået en renovering i de senere år – og begge bygninger fremstår i dag i god stand. Det samme gælder en række byhuse, der i de senere år er blevet renoveret.

Mål/sårbarhed

Det er først og fremmest Lydum vandmølle, Lydumgård og Lydum kirke, der vil være sårbare over for større anlægsprojekter i umiddelbar nærhed. Selve Lydum by er mindre sårbar over for forandringer, da det er en typisk bydannelse fra 1880'erne op til i dag, og som ikke i den forstand er unik.

Vandmøllen ejes i dag af en forening, der er i fuld gang med en restaurering af den gamle mølle. Dette arbejde er endnu ikke afsluttet, men møllen er naturligvis sårbar over ændringer eller reguleringer af Lydum å eller store anlægsarbejder i umiddelbar nærhed, der kan ødelægge stedets, åens og møllens herlighedsværdi.

Lydumgård er af mange omgange forandret i forhold til den middelalderlige gård, der engang var på stedet. Således er de gamle hovedbygninger for længst væk. De gamle voldgrave er fyldt op osv. Ikke desto mindre ligger der nu en bevaringsværdig hovedbygning fra 1888 foruden den nyrestaureret nordlade. Spor af de middelalderlige voldgrave kan endnu påvises på stedet.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Varde Museums registrering fra 2011)

21. Linding Vandmølle

Afgrænsning

Linding mølle ligger sydvest for Linding å ved Stokbæk bæk, hvor bækken skærer vejen Horne-Sig. Mølledammen ligger vest for denne vej og ejendommens bygninger øst for denne i en afstand af ca. 400m fra Stokbæk bæks udløb i Linding å.

Bærende bevaringsværdier

Linding mølle består af mølledammen, der ligger lige vest for møllerboligen og det gamle møllehus. Mellem mølledammen og bygningerne går Thorstrupvej. Anlægget er interessant af historiske og æstetiske grunde. Mølledammen blev fredet i 1953.

Mølledammen og den gamle møllerbolig fra 1882, der er bygget sammen med det endnu ældre møllehus. Disse elementer udgør en helhed.

Sammenhæng med

Vandmøllerne spiller en afgørende rolle i den allertidligste industri Danmark. Vandmøllerne har sat mange spor i det danske landskab, og Linding mølle er ingen undtagelse. Således har man kulturlandskabet omkring mølledammen, der på stedet er autentisk. Linding mølle har været en traditionel kornmølle med produktion af gryn- og mel, men i begyndelsen af det 20. årh. nedlagdes mølleriet og i 1916 erstattedes det gamle møllehjul af en turbine til produktion af jævnstrøm.

Bevaringstilstand

Møllen har fungeret som el-værk og siden som landbrug. Bygningen er løbende blevet tilpasset moderne behov, men i det ydre ser hovedbygningerne ud som for godt 100 år siden. Anlægget fremstår vedligeholdt.

Mål/sårbarhed

Mølledammen, der ligger lige vest for møllerboligen er meget autentisk og med stor herlighedsværdi. Mølledammen blev fredet i 1953. Den vil dog evt. komme i fare, hvis der anlægges store bygninger el. lign. i umiddelbar nærhed. Samtidig trænger stemmeværket til fornyelse, og der er i den forbindelse planlagt et fiskestryg (2013) en løsning, der forhåbentligt sikrer dammens fortsatte eksistens.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Varde Museums registrering fra 2012)

22. Frisvad Vandmølle

Afgrænsning

Kulturmiljøet omfatter ådalen om Frisvad Møllebæk og strækker sig fra Sommerlyst Plantage, hvor grøften til Frisvad Vandmølle begynder, til et stykke syd for møllen, hvor Armvangvej krydser møllebækken.

Bærende bevaringsværdier

Frisvad Mølle med de nuværende bygninger og den del af Frisvad Møllebæks ådal, der har været udnyttet af møllens ejere. Frisvad Mølle har eksisteret siden 1500-tallet og var i drift som mølle til 1939. Derefter blev opstemningsretten til møllebækken udnyttet, først til en sumpbæverfarm og siden til et dambrug. I ådalen omkring møllen er der stadig mange spor efter de tidligere aktiviteter, ligesom vejen stadig går på mølledæmningen foran mølledammen. Det nuværende stuehus, som blev bygget i 1916 i den stil, der karakteriseres som "Bedre Byggeskik", fremtræder i dag nyistandsat, og udgør sammen med de senere udlænger et harmonisk anlæg.

(Kilde: Varde Museums registrering fra 2012)

Sammenhæng med

Frisvad Mølle er en af mange, der lå ved de mindre åer eller bække, der munder ud i Varde Å.

Bevaringstilstand

Møllebygningerne og den tilhørende have fremtræder velholdt ligesom området omkring mølledammen, mens arealerne, hvor dambruget tidligere lå, er ved at gro til.

Mål/sårbarhed

Ådalen bør ikke bebygges eller beplantes yderligere, og en nedskæring af beplantningen nord for dæmningen hvor dambruget har været, kunne give en bedre fornemmelse for ådalens karakter og dens tidligere udnyttelse. Den nuværende vedligeholdelse omkring bygninger, have og mølledam bør fortsættes.

23. Alslev Vandmølle

Afgrænsning

Mod vest afgrænses miljøet af jernbanen Varde-Esbjerg, mod nord afgrænses miljøet af dambruget og fiskedammene. Den østlige og sydlige del af afgrænsningen følger Alslev å og svarer til den gamle mølledams udstrækning. Mod sydvest indbefatter miljøet adgangsvejen til Alslev mølle.

Bærende bevaringsværdier

Hovedtrækkene ved Alslev mølle er møllerboligen, der dog i dag fremstår stærkt forandret. Dertil kommer den gamle møllelade, der trods flere forandringer endnu er interessante i kraft af alder og størrelse. Stedet er knyttet til en indsnævring af Alslev ådal, der gjorde etablering af dæmning og mølledam mulig.

Den gamle møllerbolig og den gamle møllelade er det umiddelbart eneste synlige spor af den gamle mølle. De gamle møllebygninger er for længst nedrevet, og med lidt besvær finder man det gamle vandløb, der i sin tid drev møllen. Møllendammen er synlig for kendere af stedet, men er ellers groet helt til. En reetablering af mølledam og dæmning kan gøre stedet interessant i kulturhistorisk henseende.

Sammenhæng med

Alslev vandmølle har en århundrede lang historie, og som formentlig kan føres tilbage til middelalderen. Det vil sige, Alslev vandmølle repræsenterer en teknologisk skifte i middelalderen og hører til den tidligste industrialisering overhovedet. Helt indtil omkring 1900 fungerede møllen, som en lokal industrivirksomhed. Siden blev den i lighed med andre vandmøller omdannet til dambrug.

Bevaringstilstand

Alslev mølles bevaringstilstand er ikke god. Møllerboligen er stærkt forandret. Ladebygningen trænger ligeledes til vedligeholdelse. Stedet bærer stærkt præg af, at det gennem det 20. årh. og helt indtil i dag har fungeret som en industrivirksomhed, men uden at nogen synes at have været opmærksom på stedets historie og smukke beliggenhed.

Mål/sårbarhed

Sporene efter den gamle vandmølle kan endnu påvises, men er i stærkt forfald. Stedets historie og tidligere funktion vil endnu kunne trækkes frem, hvis man ønskede det, men det kræver en indsats. Her tænkes på reetablering af mølledam og dæmningen samt istandsættelse af bygningerne.

(Kilde: Varde Museums registrering fra 2012)

24. Karlsgårde Vandkraftværk

Afgrænsning

Kulturmiljøet Karlsgårde Vandkraftværk med Karlsgårde Sø dækker et areal på ca. 100 ha. Kraftværket er bygget i ådalen umiddelbart øst for det sted, hvor Varde Ås og Holme Ås udløb mødes. Foruden selve kraftværksbygningen, som ligger på matrikel nr. 41a, afgrænses kulturmiljøet af søbredden, som i øst afskæres ved Holme Ås indløb i søen vest for Tambours Have og å-indløbet ca. 3 km nordvest for Varde Landevej. (Det følgende er tilføjet ved revurdering af den geografiske afgrænsning september 2012, JUE, Museet for Varde By og Omegn). Hertil kommer de bebyggede områder, der ligger på hver side af udløbskanalen vest for kraftværket mod Varde Å; dvs. det område, der ligger nord for udløbskanalen og øst for Varde Å (hvor de løber sammen umiddelbart nordvest for Karlsgårde Vandkraftværk), samt det bebyggede område, der ligger syd for udløbskanalen (umiddelbart sydvest for Karlsgårde Vandkraftværk).

Bærende bevaringsværdier

Karlsgårde Vandkraftværk var det første vandkraftværk i Sydvestjylland, som kunne supplere strøm til et større område. Det er opført af andelsselskabet Sydvestjyllands Andels Elektricitets Forsyning og et væsentligt eksempel på andelstankens udbredelse i Sydvestjylland. Karlsgårde Vandkraftværk med den kunstigt skabte Karlsgårde Sø er et historisk monument over elektricitetens indførelse i Sydvestjylland og både kulturhistorisk og arkitektonisk bevaringsværdigt.

Sammenhæng med

Vandkraftværket ses i relation til andre nationale vandkraftværker, fx Harte Vandkraftstation (Danmarks første), Gudenåcentralen (Danmarks andet, landets største), Vestbirk Vandkraftstation og Christiansdal Vandkraftstation, som alle eksisterer endnu i 2011.

Bevaringstilstand

Karlsgårde Vandkraftværk og dæmningen blev fredet i 2001, og søen er naturfredet. Vandkraftværket fremstår i fin stand, og kræver blot almindelig vedligeholdelse. Søen er kviksølvforurennet som resultat af Grindstedværkets udledning af kemikalieaffald, herunder fenol, i Grindsted Å i efterkrigsårene. Affaldet blev ført til Karlsgårde via Ansagerkanalen, og der formodes at ligge flere tons kviksølv på bunden af søen.

Mål/sårbarhed

Yderligere naturgenopretning kan udgøre en trussel mod kulturmiljøet, enten i form af naturgenopretning af Holme Å, fjernelse af opstemning/dæmning, eller andre foranstaltninger, der vil sænke vandstanden i søen eller ændre på værkets konstruktion. Hertil kommer den ødelæggelse af maskiner, der vil ske, hvis værket ikke motioneres regelmæssigt.

Medarbejderboligerne vest for værket står i flere tilfælde uforandrede siden opførelsen i 1920'erne, 30'erne og 40'erne. Nogle har tilbygninger men uden at have forandret den grundlæggende arkitektur væsentligt. Imellem de gamle medarbejderboliger til kraftværket er der bygget flere nyere huse, så områderne med medarbejderboliger udgør ikke en genkendelig helhed i fællesskab med værket. Medarbejderboligerne forstærker forståelsen af værkets daglige drift og er dermed interessante i beskrivelsen af værket. Samtidig er området så forandret med tilbygninger og nybyggeri, at det ikke har afgørende betydning for værkets kulturhistoriske fortællerværdi, at husene bevares efter nogen særlige vilkår.

Kulturmiljøet har regional betydning.

(Kilde: Varde Museums registrering fra 2011)

25. Søvigård (Kulturmiljøet omfatter matr. nr. 1a, Søvigård, Outrup)**Bevaringsværdier**

Middelalderligt voldsted og vestjysk herregård med hovedbygning fra 1766.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Varde Museums registrering fra 1999)

Mål/sårbarhed

Der skal udarbejdes mål og sårbarhedsvurdering for kulturmiljøet ved Søvigård, før der tillades nybyggeri og ombygninger.

26. Mejls og Bjerggårde (Kulturmiljøet omfatter de bevaringsværdige sammenhænge, der er vist i Kommuneatlas og registreret i den bevarende lokalplan nr. L 705)**Bevaringsværdier**

Mejls er en vejby vokset frem omkring et par ældre, nu noget ombyggede gårde, en skole og en smedje. Bjerggårde umiddelbart nord for Mejls med en klynge af ældre velbevarede gårde i den egnstypiske byggeskik.

Både bebyggelsen som helhed og flere af bygningerne er bevaringsværdige.

Udsigt fra landsbygade til det omgivende landskab.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Varde Kommuneatlas)

Mål/sårbarhed

Generelt er bebyggelsen Mejls og Bjerggårde en utrolig homogen og bevaringsværdig helhed og som sådan meget sårbar over for utilpassede om-, til- eller nybygninger i fremtiden. Området repræsenterer derudover en ganske stor historisk fortælleværdi, som bør underbygges i den fremtidige planlægning.

27. Øse**Bevaringsværdier**

Landsbymiljø med kirke samt tidligere kro, købmandsbutik, missionshus og enkelte huse (middelalder/1800-tallet).

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Varde Museums registrering fra 1999)

Mål/sårbarhed

Der skal udarbejdes mål og sårbarhedsvurdering for kulturmiljøet ved Øse, før der tillades nybyggeri og ombygninger.

28. Fåborg

Afgrænsning

Kulturmiljøet i Fåborg afgrænses i nordlig retning af Fåborgvej, mod øst afgrænses det af kirkegården. Mod vest afgrænses det med gården, der også udgør grænsen mod syd. Kirken ligger på Fåborgvej, mens kro og kirke ligger på den sydvestgående vej Krosvinget. Fraset den tidl. Fåborg vandmølle.

Bærende bevaringsværdier

Fåborg kirke ligger midt i Fåborg by på et af de højeste punkter i sognet og skal være en den højest beliggende kirke i herredet. Den ligger i den vestligste, bredeste, frugtbareste og tidligere tættest bebyggede del af sognet. Fåborg Kros historie er i modsætning til kirken kun meget sparsomt beskrevet. Kroens historie kan angiveligt spores tilbage til 1708, hvor vi kender navnet på en ejer, der skal have søgt om bevilling til at drive kro. Kroens alder kendes derfor ikke, men der er tale om en anneksgård til kirken – og den kan være opstået som privat gæstgiveri først, hvorefter den blev et "offentlig gæstgiveri" som følge af øget vejtrafik op gennem 16- og 1700-tallet. Den trelængede gård der er nabo til kroen er fra anden halvdel af 1800-tallet og har måske erstattet en tidligere bygning. Fåborg vandmølle er derimod nedrevet og forsvundet – dog kan man endnu se spor af møllehjulet på møllehuset.

Sammenhæng med

Kirken, kroen og gården udgør sandsynligvis resterne af en gammel landsbystruktur sammen med den nu forsvundne Fåborg vandmølle, der lå i landsbyens østlige udkant. Fåborg Kro er sammen med kroerne i Nymindegab, Billum og Henne Kirkeby efterhånden alene om at repræsentere den gamle vestjyske kro-kultur, når den føles mest ægte, som der står i *Kroer Danmark rundt* (2004).

Bevaringstilstand:

Kirkens bevaringstilstand må siges at være god. Kroen er ligeledes velholdt, men naturligvis præget gennem mange års tilbygninger og ombygninger. Selve kroens hovedbygning synes dog at have bevaret sit gamle udtryk. Således er facaden blevet pudset i 20. århundrede og tilbygningens historicistiske gavl ændret. Gårdens stuehus har også bevaret sit gamle præg i hovedtræk, men er naturligvis også præget af ombygninger især skiller de senere tilbyggede længer sig ud, og skaber i nogen grad stilforvirring.

Mål/sårbarhed

De tre bygninger udgør en sammenhæng. For så vidt som de indgår som de tilbageværende elementer af en middelalderlig landsbystruktur med kirke, kro og en gammel bondegård – om end kun kirken af de tilbageværende bygninger har en historie, der rækker så langt tilbage.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Varde Museums registrering fra 2010)

29. Vester Starup

Bevaringsværdier

Fritliggende kirke med gammelt vejforløb over åen (middelalder).

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Varde Museums registrering fra 1999)

Mål/sårbarhed

Der skal udarbejdes mål og sårbarhedsvurdering for kulturmiljøet ved Vester Starup, før der tillades nybyggeri og ombygninger.

30. Nørholm Gods

Afgrænsning

Kulturmiljøet omfatter hovedbygningen med sidefløje, portbygning, læmure, voldsted, vandmølle (inkl. dam), lysthus, hede, eng og skov på sydøstsiden af Lundvej. I alt ca. 550 ha. Området afgrænses mod nordvest af Lundvej og mod vest af skellet mellem skoven og jernbanen/de opdyrkede arealer. Mod syd, øst og nordøst afgrænses området af skellet mellem heden og de opdyrkede arealer. I nord går grænsen i skellet mellem naturområderne (hede og skov) og de kultiverede områder samt Lundvej.

Bærende bevaringsværdier

Nørholm Gods er Vestjyllands største eksisterende herregård. Hovedbygningen har ikke undergået større forandringer siden opførelsen i 1780.

Da herregård, vandmølle, å, eng og delvist beplantet hede udgør et forholdsvist uspoleret kulturmiljø, er det bevaringsværdigt.

Sammenhæng med:

Nørholm ses i forhold til områdets andre herregårde, som endnu står med hovedhus og voldgrav, bl.a. Hesselmed og Hennegård, som alle er væsentligt mindre end Nørholm.

Bevaringstilstand:

Hovedbygningen med sidefløje, portbygningen, læmurene og vandmøllen er fredede og fremstår i god stand, med undtagelse af læmurene, som trænger til vedligeholdelse. Møllen blev skånsomt restaureret i 2009, bl.a. med mursten tillempet de oprindelige gule Nørholmsten med karakteristisk 'rille' og

Mål/sårbarhed

Den nyrestaureret mølle bør motioneres regelmæssigt, hvis ikke møllehjulet skal ødelægges. Læmurene ved hovedbygningen kræver restaurering. Yderligere naturgenopretninger bør vurderes i sammenhæng med det samlede kulturmiljø, der fortsat bør fremstå som en helhed med heden, engen og åen som væsentlige elementer. Fredning af heden skal vurderes som en fredning af heden som hede – dvs. den bør ikke gå i skov.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Varde Museums registrering fra 2011)

fremstår ligeledes i god stand. Det samme er gældende for lysthuset i slotsparken. Heden er bevokset flere steder og trænger til pleje. Parken fremstår vedligeholdet.	
--	--

31.1 Hodde

Bevaringsværdier

Hodde Landsby med gamle gårde, kro, husmandsboliger, nyere murerkestervillaer, andelsmejeri. Størstedelen af bebyggelsen samlet langs landsbygaden. Kirke, præstegård og tidligere skole (nu: museum) nord for landsbyen. Markparcellerne til landsbyens gårde udgør store blokke. Mod nord er markparcellerne uden hegn og udgør tilsammen en kuppet flade som kontrast til landsbyens tætte bebyggelse og beplantning. Jernalderboplads øst for Hodde Kirke. Jernudvindingsovne.

Mål/sårbarhed

Kulturmiljøet er sårbart over for bebyggelse, anlæg og beplantninger, der kan sløre de oprindelige strukturer.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: "Regionplan 2016")

31.2 Assenbæk Mølle

Afgrænsning

Assenbæk mølle ligger på Assenbækvej, en grusvej, der går fra Letbækvej. Kulturmiljøet indbefatter de to store mølledamme foruden den gamle møllerbolig. Mod nordvest afgrænses området ca. 50 nordvest for mølledammen, mod nordøst indbefatter miljøet et mindre stykke af Assenbækvej, der er adgangsvejen til området fra nordvest. Mod sydøst afgrænses miljøet af den sydøstlige mølledam og Krogager Dambrug. Mod sydvest afgrænses miljøet af de to mølledamme.

Bærende bevaringsværdier

Assenbæk mølle består af en to-længet hovedbygning foruden de to mølledamme. De nuværende møllebygninger er opført 1870, men er siden ombygget betydeligt. Det drejer sig om den to-længede bygning, der engang var hhv. møllebolig og staldbygning, men som nu er indrettet til beboelse. Dertil hører de to gamle mølledamme.

Sammenhæng med:

Vandmøllerne spiller en afgørende rolle i den allertidligste industri i Danmark. Vandmøllerne har sat mange spor i det danske landskab og Assenbæk mølle er ingen undtagelse. Således har møllerne bl.a. malet korn, produceret kartoffelmel, valket uldstof og stampet ben. I landskabet har de gamle møller i øvrigt lagt navn til mange veje i nærhed af møllerne. Møllerne har ligeledes gennem tiden haft stor betydning for regulering af vandløb.

Bevaringstilstand:

Assenbæk mølle fremstår i dag velholdt, men som sagt er der foretaget adskillige forandringer på bygningerne fra 1870. Således er tagkonstruktionen ændret i gavlene, og der er påsat skodder ved vinduerne. Det skal dog huskes, at møllerboligen fra 1870 jo har afløst en ældre bygning, som vi ikke kender udseendet af. Det gamle møllehus med møllehjulet er ligeledes forsvundet.

Mål/sårbarhed

Assenbæk mølle ligger med sine to mølledamme i smukke naturomgivelser, der i høj grad vil være sårbare over for større anlægsprojekter i umiddelbar nærhed. Som sagt er der foretaget moderniseringer og forandringer på møllerboligen, men det er gjort på en måde, hvorved atmosfæren er blevet bevaret. Mølledammene kunne trænge til en oprensning, da de ellers på sigt vil gro helt til.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: "Regionplan 2016")

31.3 Letbæk Mølle

Afgrænsning

Letbæk mølle ligger på vejen mellem Hodde og Tistrup. Møllen ligger, hvor Kraruplundvej møder Letbækvej. Mod nord afgrænses miljøet af mølledammen og mod syd af møllebygningerne og den tilhørende have. Mod øst afgrænses dels af mølledammen og en privat vej inden for dette område lå Breidablik. Mod vest afgrænses miljøet af mølledammen.

Bærende bevaringsværdier

Letbæk mølle består af de tre hovedbygninger, mølledammen samt området i umiddelbar tilknytning til mølledammen, hvor der i slutningen af 1800-tallet afholdtes folkemøder. Den ældste af de eksisterende er den vestligste, hvor undertagen stammer fra 1800 mens det øvrige af huset er fra 1800-tallet, mens den anden bygning er fra ca. 1900. Møllebygningerne dvs. de tre gamle bygninger medvirker alle til, at området har bevaret et miljø til i dag. Bygningerne tilfører stedet autenticitet. Mølledammen understreger desuden stedets historie. Breidablik, hvor der i 1800-tallet afholdtes folkemøder kan i dag kun erkendes med besvær på mølledammens østre bred.

Sammenhæng med:

Vandmøllerne spiller en afgørende rolle i den allertidligste industri Danmark. Vandmøllerne har sat mange spor i det danske landskab og Letbæk mølle er ingen undtagelse. Således har møllerne bl.a. malet korn, produceret kartoffelmel, valket uldstof og stampet ben. I landskabet har de gamle møller i øvrigt lagt navn til mange veje i nærhed af møllerne. Møllerne har ligeledes gennem tiden haft stor betydning for regulering af vandløb. Lokalt har Letbæk mølle ligeledes haft betydning for det tidlige danske demokrati.

Bevaringstilstand:

Letbæk mølle har haft en omtumlet historie (se beskrivelsen af kulturhistorien). I øjeblikket (2012) fremtræder såvel bygninger som mølledam i god stand.

Mål/sårbarhed

Letbæk mølle ligger i yderst smukke natur-omgivelser, der i høj grad vil være sårbare over for større anlægsprojekter i umiddelbar nærhed. Møllebygningerne er naturligvis ikke de originale, men har dog en anseelig alder.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: "Regionplan 2016")

32. Ølgod Stationsby

Afgrænsning

Kulturmiljøet består i dag af Stationspladsen med dens bygninger – stationen, det gamle Hotel Ølgod, hjørnekaréen Stationspladsen-Nørregade samt bygningen i den vestligste ende af Stationspladsen. Den sydlige del af Jernbanegade samt Storegade øst og vest for Jernbanegade. Lægeboligen fra 1876, i dag Jernbanegade 33. Det gamle apotek fra 1903, i dag Jernbanegade 27. Det ældste posthus, i dag Jernbanegade 23. Bjerregade – især husene på den nord-østlige side incl. det gamle Ølbryggeri. Desuden må hele vejstrukturen Jernbanegade, Storegade/Vestergade frem til kirken betragtes som en del af kulturmiljøet, da der her er tale om den struktur, der opstår i kølvandet på stationens placering. Det samme gælder forløbet af Bjerregade.

Bevaringsværdier

Stationsbyen Ølgod fremtræder fortsat med den bystruktur, der blev grundlagt med jernbanens komme. Det gælder Stationspladsen med dens bygninger, samt Jernbanegade/Storegade der forbinder den nye stationsby med det gamle centrum i Ølgod omkring kirken. Også Bjerregade kom til at forbinde de to bydele og bebyggelsen i den nordøstlige ende af Bjerregade hører til den tidligere bebyggelse i stationsbyen. Flere af husene og forretningerne i den sydlige del af Jernbanegade og i Storegade, øst og vest for Jernbanegade har ændret udseende efter formål og tidens smag, men det nævnte område giver fortsat et fint billede af den struktur og bebyggelse, der udviklede sig i årtierne efter anlæggelsen af jernbanen. Storegades bugtede forløb er usædvanligt for stationsbyernes hovedstrøg, men afspejler i Ølgod en gammel landevejs forløb.

Sammenhæng med:

Ølgod er en af de mange stationsbyer, der skød op langs Den Vestjyske Længdebane, som blev anlagt i 1870'erne.

Bevaringstilstand

Det generelle indtryk er, at bevaringstilstanden af bygninger indenfor kulturmiljøet er i rimelig eller god stand. Dog må det bemærkes, at der pt. er tomme butikslokaler i bygningerne lige vest for Jernbanegade på den nordlige side af Storegade. Desuden er der tomme lokaler i Storegade 40 og (42?). Derudover er bygningen lige øst for Jernbanegades overskæringen på den nordlige side af vejen i mindre god stand. Den gamle lægebolig, det gamle apotek, de to gamle posthuse samt bygningerne på stationspladsen ser umiddel-

Mål/sårbarhed

Det anbefales, at man ikke ændrer på Stationspladsens fremtræden og form.

Desuden anbefales, at der ikke ændres på det oprindelige gadeforløb, der kom til at forbinde stationsbyen med kirkebyen især krydset Jernbanegade/Storegade, (Jernbanegade-Storegade –Vestergade) samt forløbet af Bjerregade.

Det anbefales at man ikke foretager væsentlige forandringer på stationsbygningen, det gamle Hotel Ølgod, den gamle lægebolig og det gamle apotek samt på de to gamle posthuse.

Mange huse, værksteder og forretninger har gennem tiden ændret udtryk efter funktion og mode, og det skal også fortsat være muligt. Det anbefales dog, at man gør det nænsomt og så vidt det er muligt - i overensstemmelse med det oprindelige udtryk.

I lokalplan 24.01.L01 ses en liste over allerede udpegede historiske bygninger, og det anbefales, at de af bygningerne, der ligger i Kulturmiljøet, ikke ændres væsentligt.

Store ændringer i ovennævnte vil forringe fortællerværdien og ikke mindst reducere de synlige vidnesbyrd om Ølgods historie og udvikling. En udvikling som ikke blot betød rivende fremgang for Ølgod, men som også for alvor satte Ølgod i forbindelse med det øvrige Danmark og den øvrige verden.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Varde Museums registrering fra 2011)

bart ud til at være i god stand. Dog bærer stationsbygningen præg af at den står mere eller mindre ubenyttet hen.	
---	--

33. Hjedding Mejeri

Afgrænsning

Omfattet den parcel, som Hjedding Mejeri ligger på, Hjedding By, Ølgod matr. nr. 5l og 5m.

Bevaringsværdier

Bygningen, hvor verdens første andelsmejeri blev etableret i 1882 har været mejerimuseum siden 1948.

Det første andelsmejeri i Danmark startede i Hjedding den 10. juni 1882.

Udformningen af mejeriets vedtægter blev grundstammen i mange andre andelsforetagender, og gårdmændenes idé fik vidtrækkende konsekvenser for dansk landbrug.

Mejeriet fremstår, som da det blev taget i brug og viser, hvorledes den lille, originale Maglekilde-centrifuge og smørkærnen, begge drevet af dampmaskinen, revolutionerede dansk mejeridrift.

Bevaringstilstand

Hjedding Mejerimuseum er fredet og tilhører Mejeriernes Fællesorganisation, der står for vedligeholdelsen. Bygningen, som drives af Museet for Varde By og Omegn, er i god stand.

Mål/sårbarhed

Mejeriet blev bygget på bar mark, hvor andelshaverne fandt, mejeriet ville ligge hensigtsmæssigt, og det ligger stadig med den omgivne beplantning i det åbne land. Der bør ikke gives tilladelse til at opføre bygninger, der vil forstyrre dette indtryk, i mejeriets nærhed.

Kulturmiljøet har regional betydning.

(Kilde: Mejeriforeningen)

34.1 Oksbøl

Afgrænsning

Afgrænses mod nordøst af Præstesøen og Præstegårdsvej. Mod sydvest af Fåresøen og Hærens Kampskole. Mod vest afgrænses lejr-området af militært område. Mod øst afgrænses området af Blåvandshuk skole og Oksbøl by. Området er ca. 4 km² stort.

Bærende bevaringsværdier

Den såkaldte "Nordlejr", der blev opført af den tyske værnemagt fra 1940-41. Lejren var en udvidelse af den eksisterende danske militærlejr. Lejren består i dag af et omfattende stisystem (lejrens veje omkring 30 km). Rundt om i lejren ligger en række bygninger, der blev opført af den tyske værnemagt, der indrettede (Nordlejren) som øvelseslejr for senere Østfrontssoldater. Efter befrielsen i maj 1945 blev "Nordlejren" omdannet til Danmarkshistoriens største flygtningelejr med 35.109 indbyggere (dobbelt så mange som i den næststørste lejr på Kløvermarken ved København), da lejren var størst i maj 1946. I flygtningeperioden omtales lejren altid som Oksbøllejren. Det gamle vejsystem, der stadig giver en god fornemmelse af, hvordan lejren var opbygget. De få eksisterende bygninger fra militærlejrens tid dvs. lazarettet (Oksbøl vandrehjem, vandtårnet, brandtårnet, garagen). Dertil kommer Blåvandshuk skoles SFO-bygning, skolens administrationsbygning. Foruden lejrkommandantboligen (Skovvænget 6) og den gamle hovedvagt (Skolevænget 9). De to sidstnævnte bygninger ligger uden for hhv. Naturstyrelsens og skolens område, men hænger nært sammen med det øvrige.

Sammenhæng med

Oksbøllejren er nært knyttet til besættelsestiden. Anlægget er lavet af den tyske værnemagt i forbindelse med besættelsen af Danmark. Oksbøllejren blev central efter krigen, da man i Danmark pludselig havde omkring 250.000 civile tyske flygtninge, der ikke kunne vende hjem.

Bevaringstilstand

Langt de fleste synlige spor af flygtningelejren er væk i dag. Der er dog flere undtagelser

gamle klit med resterne af det gamle brandtårn (se ill.), derudover er der mange fundamentrester ude i området, og man finder ved at gå tur i lejren masser af gammelt byggemateriale (mursten, fliser, jern), der endnu ligger derude. Mest unikt er det dog, at hele vejsystemet er blevet bevaret, fordi området blev tilplantet. Derfor har vi med Oksbøllejren – givet vis den allerbedst bevarede af disse lejre, der husede de tyske flygtninge fra 1945-49.

Mål/sårbarhed

Området er i virkeligheden velbevaret efter af danske militærnægtere i løbet af 1950'erne var færdig med at nedbryde ca. 90% af bygningerne, fordi beplantningen af området sikrede, at vejsystemet og dele af kloaknettet og en række fundamenter endnu kan spores. Næsten hele bygningsmassen har således været væk i mange år og derfor er der god grund til at værne om de få endnu eksisterende bygninger. Således kan man godt være bekymret for det gamle lazaret (Oksbøl vandrehjem), for hvad sker der, hvis vandrehjemmet flytter? Bygningen trænger til vedligeholdelse og nyt tag. En nedrivning af den gamle bygning vil noget nær være katastrofal, fordi det er en af de eneste tilbageværende komplette bygninger fra det, der engang var Danmarks største flygtningelejr. Hvis bygningen forsvinder, så vil man skade formidlingen af denne historie, der har national interesse i kraft af problemets omfang og Oksbøllejrens størrelse.

Kulturmiljøet har regional betydning.

(Kilde: Varde Museums registrering fra 2011)

bl.a. Oksbøl vandrehjem (oprindelig opført som lazaret) (se ill.), et garage anlæg (se ill.), et vandtårn, den	
--	--

34.2 Øvelsesterrænet ved Oksbøl

Afgrænsning

Omfatter mod syd Kallesmærsk Hede, hvor arealet strækker sig ud til kysten. Mod nord afgrænses området af Fiilsøvej og mod vest afskæres området ved Kallesmærskvej, Rå søvej, Urkokvej, Langsøvej og Kærgårdvej. Den østlige del afgrænses af Vrøgum Klitplantage samt halvdel af Ål klitplantage og et stykke øst for Blåvandsvej. Arealet er i alt på 6500 ha.

Bordrup klitplantage, Vejers Klitplantage og Vejers Strand er ikke indbefattet i området.

Bærende bevaringsværdier

Hæren købte området i 1929, hvorefter den tyske værnemagt udvidede baraklejren til Ål Klitplantage i 1941.

Da Hærens kampskole senere i 1952 flyttede til Oksbøl, blev der bygget betonveje, kampvognsgarager og vaskeanlæg. Med bæltekorsetøjets indførelse blev ønsket om fri kørsel uden hensyn tagende til civile arealer mere påtrængende, og staten udvidede området i 1966 og eksproprierede i denne sammenhæng 306 ejendomme, heriblandt 60 landbrug, 116 sommerhuse og Mosevrå Kirke, som blev indlemmet i området. Kirken er bevaret til fortsat gudstjeneste midt i terrænet, mens nogle af landbrugsbygningerne bruges som kulisser for kampøvelser.

Sammenhæng med

Øvelsesterrænet er et militært område, der fortæller noget om kampvognens betydning under Den Kolde Krig.

Bevaringstilstand

I 1970'erne blev lejren moderniseret med nye vartningsanlæg for kampvogne, belægningsbygninger, jernbanespor og landingsbane til mindre propelfly.

Mål/sårbarhed

Kulturmiljøet er et levn fra Den Kolde Krig og udpeget af Slot- og Kulturstyrelsen som et område med særlig interesse i fortællingen om Danmarks totalforsvar under denne periode. Området er ikke fredet og bruges og ejes stadig af Forsvarets bygnings- og Etablissementstjeneste.

Øvelsesterrænet er i dag et meget værdifuldt naturområde.

Der skal udarbejdes mål og sårbarhedsvurdering for kulturmiljøet

Kulturmiljøet har national betydning.

(Kilde: Slot- og Kulturstyrelsen 2016).

35. Nymindegab lejren

Afgrænsning

I det sydlige hjørne af Ringkøbing Fjord ligger Nymindegab lejren.

Området afgrænses mod nord og øst af vesterlundvej. Mod syd ligger området ned til vesterhavsved, og mod vest afskæres området af Ringkøbing Fjord. Arealet udgør i alt 296 ha.

Bærende bevaringsværdier

Militærområde med bebyggelse fra 2. verdenskrig og tilknytning til Den Kolde Krig. Området var oprindeligt et fiskerleje, men ved 2. verdenskrigs udbrud og besættelsen af Danmark, kom området til at indgå som en del af tyskernes 5500 km lange befæstningsværk fra Pyrenæerne til Nordkap. Nymindegab lejren blev etableret i årene 1941-43 som støtteområde for det store forsvarsværk langs kysten. Netop ved Nymindegab ses fæstningsværket i dag stadig særligt tydeligt i form af de solide panserværnsmur.

Efter krigens slutning blev Nymindegab lejren brug til at huse tyske flygtninge, men overgik hurtigt derefter i 1945-46 til uddannelsessted for genopbygningen af det danske forsvar. I 1949 overgik lejren til skole for det nyoprettede hjemmefærd, og gennem Den Kolde Krig har de fleste hjemmefærdsværnsfolk været forbi stedet på kurser og øvelser.

Sammenhæng med

Militærområde med bebyggelse fra 2. verdenskrig og tilknytning til Den Kolde Krig.

Bevaringstilstand

En del af lejrens tyske murstensbygninger har en frisk/slesvigsk præg med lignelser til den danske Bedre Byggeskik-tradition. I Hjemmefærdsværnets tid er der opført flere indkvarterings- og uddannelsesbygninger, der ligger som tre- og firelængede gårde rundt i terrænet, nærmest som en overdimensioneret landsby i et tilgroet klitlandskab.

Mål/sårbarhed

Kulturmiljøet er et levn fra Den Kolde Krig og udpeget af Slot- og Kulturstyrelsen som et område med særlig interesse i fortællingen om Danmarks totalforsvar under denne periode. Området er ikke fredet og bruges stadig af Hjemmefærdsværnet.

Der skal udarbejdes mål og sårbarhedsvurdering for kulturmiljøet.

Kulturmiljøet har national betydning.

(Kilde: Slot- og Kulturstyrelsen 2016 og Skov- og Naturstyrelsen 2016).

36. Lunderup

Bevaringsværdier

Lille hovedgård med bygninger fra 1785. Hovedgården blev udparcelleret i 1920'erne, hvor der blev skabt en del nye brug nord for Varde Å.

Mål/sårbarhed

Hovedgårdenes bygninger er fredede og må generelt betragtes som sikrede. Avlsbygninger og evt. landarbejderhuse, mølle, park m.v. bør bevares som en vigtig del af det samlede anlæg.

37. Hennebjerg

Bevaringsværdier

Karakteristiske gårdbebyggelser langs Hennebjergvej.

Mål/sårbarhed

Der skal udarbejdes mål og sårbarhedsvurdering for kulturmiljøet, før der tillades nybyggeri og ombygninger.

38. Lunde Barfred

Afgrænsning

Omfatter den sydvestligste del af Lundtang By, Lunde matr. nr. 1a, som afgrænses af matriklens grænse mod syd samt afskæres af Barfredvej mod nord og Lundtangvej mod øst.

Bevaringsværdier

Fra middelalderen var Lunde Barfred et kongeligt overnatningssted ved Lundtang Præstegård, og indtil 1890 stod der et hus med den oprindelige kælder. I dag er kun kælderen og en del af stensætningen bevaret.

Bevaringstilstand

Lunde Barfred har i en lang årrække ligget i et træbevokset område, men ved en frivillig indsats blev stedet gjort tilgængeligt i sommeren 2012. Vegetationen i og omkring kælderen blev skåret ned, der blev anlagt en parkeringsplads langs vejen, og der blev slået en sti ind til kælderen.

Mål/sårbarhed

Området er relativt robust, men arealet omkring kælderen bør primært friholdes for træer, da deres rødder ødelægger stensætningen. Det optimale ville være at få hele anlæget restaureret.

39. Hejbøl Knap

Afgrænsning

Omfatter den vestligste del af Hejbøl Gde, Ølgod, matr. nr. 1ah, hvorpå Hejbøl Knap ligger. Kulturmiljøet afgrænses af matriklens grænse mod vest samt af den sydligste og den østligste skovvej.

Bevaringsværdier

Hejbøl Knap, der har en gravhøj på toppen, er en festplads med talerstol og scene beliggende i Hejbøl Plantage.

Bevaringstilstand

Hejbøl Knap, der vedligeholdes af Hejbøl Knap-udvalget med hjælp fra Lindbjerg Skole, fremtræder i rimelig stand, men scenen synes ikke længere at være i brug.

Mål/sårbarhed

Hvis vedligeholdelsen ophører, vil festpladsen givetvis springe i skov i løbet af kort tid.

40. Hanssinelund

Afgrænsning

Kulturmiljøet afgrænses mod nordøst af jernbanen til Tarm, mod vest af Nørre Alle og mod syd af matr. nr. 1dy, 1dz og 1cf.

Bevaringsværdier

Hanssinelund nord for Ølgod er anlagt af boghandlerparret Hans og Sine Nielsen. Hans Nielsen var formand for Ølgod og Omegns Plantningsforening. Han købte området og anlagde plantagen, og han rejste 10 mindesten for store mænd i dansk litteratur. Oprindeligt et privat haveanlæg med mindesten for danske forfattere. I dag er anlægget kommunalt ejet.

Bevaringstilstand

Anlægget er holdt, men ikke velholdt, og flere af stenene trænger til at blive rettet op. Gange og bede er overgroede, så de ikke længere umiddelbart kan erkendes. Man har formentlig opgivet havepræget, da Ølgod kommune overtog anlægget.

Mål/sårbarhed

Hvis den nuværende vedligeholdelse ophører, vil området formentlig springe i skov, mens en retablering af gangene vil højne anlæggets værdi væsentligt.

41. Skonager Hede:

Bevaringsværdier

Hede med rester af marksystemer fra ældre jernalder, "digevoldinger".

Mål/sårbarhed

Digevoldingerne ved Skonager er fredet og må generelt betragtes som sikrede.

42. Slauggård, Fromssejr, Høllund Søgård (Dalgasslægtens plantage), Hovborg, Klelund og Baldersbæk plantager. (Delvis Varde Kommune)

Bevaringsværdier

"Københavnerplantager" med jagtslotte, skovrider-, skovfoged- og skovarbejderhuse, landskabelige haver, lysthuse og mindesten. Stort antal gravhøje bevaret i plantagerne.

Mål/sårbarhed

Bevaringsinteresserne knytter sig især til det sammenhængende hedeareal, resterne af "kartoffeltysker"-kolonien og plantagerne med deres lystgårde, jagtslotte og haver. Ved Almstok og Lille Almstok er det bebyggelsesstrukturen med gårdenes placering langs gaden og de markante markparceller med deres diger og hegn, der så vidt muligt bør bevares. Området ved Almstok og Lille Almstok er sårbart over for bebyggelse, sammenlægninger af marker samt anden arealanvendelse, der slører opfattelsen af strukturen, f.eks. tilplantning

9. SUNDHED

HIDTIDIG PLANLÆGNING

SUNDHEDSPOLITIKKEN 2014-2018

Der er i perioden udarbejdet en ny Sundhedspolitik gældende for 2014-2018. Varde Kommunes mission med Sundhedspolitikken er at gøre det sunde valg det lette valg ved opfyldelse af visionen:

"Sammen skaber vi Danmarks sundeste kommune"

Med Sundhedspolitikken vil Varde Byråd arbejde for at styrke borgernes handlekompetencer, mestring og mulighed for egenomsorg. Der skal gøres en aktiv indsats for at fremme alle borgeres mulighed for at leve et sundt og godt liv uanset ressourcer.

To overordnede målsætninger er styrende for tilrettelæggelsen af sundhedsindsatsen i kommunen:

- Den sociale ulighed i sundhed mindskes
- Den mentale sundhed fremmes

I sundhedspolitikken er udvalgt seks temaer, hvor der er udarbejdet konkrete målsætninger:

- Bevægelse bliver naturligt for alle borgere
- Sund mad og drikke i hverdagen
- God hygiejne på alle områder
- En styrket rehabiliteringsindsats
- Røgfri kommune
- Bedst mulig forebyggelse, behandling og opfølgning i forhold til både alkohol og illegale rusmidler

For hvert af ovennævnte temaer er der udarbejdet en strategi og et indsatskatalog. I strategierne er de nationale anbefalinger fra Sundhedsstyrelsens forebyggelsespakker indarbejdet. Sundhedsstyrelsens forebyggelsespakker er vidensbaserede nationale anbefalinger til det forebyggende arbejde i kommunerne. De overordnede målsætninger om lighed i sundhed og mental sundhed indgår i arbejdet med de enkelte indsatser.

Sundhedspolitikken 2014-2018 er fortsat under implementering. Nedenfor gives en generel redegørelse for perioden i form af et udsnit af de mange indsatser, der er iværksat.

Bevægelse

I forbindelse med Varde Kommunes udnævnelse til Årets Cykelkommune blev en række tiltag iværksat. Herunder cykelrickshaws til ældre, cykellegeplads, deltagelse i "Vi Cykler Til Arbejde, cykelruter m.m.

Med Folkeskolereformen blev der indført, at skoledagen skal indeholde 45 minutters bevægelse – der er formidlet diverse materiale til understøttelse af skolernes implementering af dette.

I dagtilbud er der sat fokus på motorik. Der er uddannet en række motorikvejledere, og bevægelse og motorik indgår i institutionernes årsplaner. Motivation til bevægelse indgår i de årlige forebyggende hjemmebesøg hos borgere i alderen 75 og op.

Mad og drikke

Der er indført nye muligheder for sundere mødeforplejning på Rådhuset og Borgercenter Varde.

"Cafe Rend og Hop" på Center for Sundhedsfremme er et tilbud til børn, der vejer for meget og ønsker at mødes med andre børn med vægtproblemer.

"Trin for trin": Varde Kommune har i samarbejde med Børne- og Ungdomsafdelingens Overvægtsambulatoriet på Sydvestjysk Sygehus samt kommunerne Esbjerg, Fanø, Billund og Vejen fået bevilliget midler fra Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse til et 4-årigt samarbejdsprojekt, der skal forbedre behandlingen af børn og unge med svær overvægt.

Der arbejdes ligesom under den forrige sundhedspolitik med sundere mad i hallerne i form af Scoremad. Et nyt tiltag i denne forbindelse er nøglehulscertificering af hallernes cafeteriaer.

Hygiejne

Der er etableret en tværgående hygiejneorganisation for kommunen. Formålet er at nedbringe antallet af infektioner hos borgere såvel som ansatte. Hygiejneorganisationen omfatter pt. Ældre og Handicap, Sundhed og Rehabilitering samt Børn og Unge – det er planen at udvide hygiejneorganisationen til flere forvaltningsområder. Hygiejneorganisationen laver endvidere kampagner og bistår med rådgivning på det administrative område. Hygiejneorganisationen arbejder evidensbaseret og sikrer faglig kompetence og best practice omkring hygiejne gennem fælles hygiejniske retningslinjer, kurser for nøglepersoner, rådgivning, kvalitetsvurderinger m.m.

Kommunen har indgået et samarbejde med Sydvestjysk Sygehus om køb af en række ydelser – herunder infektionshygiejnisk rådgivning, afvikling af kurser og kvalitetsvurderinger.

Rehabilitering

Formålet med rehabilitering er, at borgeren, som har eller er i risiko for at få betydelige begrænsninger i sin fysiske, psykiske og/eller sociale funktionsevne, opnår et selvstændigt og meningsfuldt liv. Derfor arbejdes der på tværs af forvaltningerne ud fra en rehabiliterende tankegang.

På ældreområdet er der blevet arbejdet med rehabilitering i hjemmeplejen samt med den rehabiliterende tankegang på hele området.

På børne- og ungeområdet arbejdes der med chancelighed og inklusion. Ud fra den rehabiliterende tankegang er der fokus på fællesskab og den kontekst, barnet/den unge befinder sig i. Frem for at kompensere for eventuelle mangler, styrkes barnets/den unges ressourcer.

Der er arbejdet med tilgængelighed for alle – eksempelvis er der etableret adgang til en fiskeplads ved Ansager Å for handicappede og gangbesværede.

I skoven ved Bo- og Rehabiliteringscenter Lunden er der etableret en sansesti "Gå med i Lunden". Målet er, at skabe bedre mulighed for at flere brugergrupper kan bruge naturen i sundhedsfremmende relationer. "Gå med i Lunden" består af flere forskellige stationer rundt i Lunden forbundet af det eksisterende stisystem. På disse stationer kan man blive udfordret fra brug af sanser, mobilitet og styrke.

Center for Sundhedsfremme tilbyder en række generelle og sygdomsspecifikke patientuddannelser med rehabiliterende sigte. Derudover har Center for Sundhedsfremme, i samarbejde med Jobcentret, et rehabiliterende tiltag i form af arbejdsmarkedsrettet fysioterapi til borgere, der er sygemeldte.

Rygning

Tobak indgår i undervisningen i skolerne for at forebygge rygestart.

Center for Sundhedsfremme gennemfører løbende borgerrettede kampagner med tilbud om rygestopkurser, samt indsatser målrettet særligt udsatte borgere eksempelvis i socialpsykiatrien og kronisk syge.

Flere enheder i kommunen har indført røgfri arbejdstid eller lavet lokale regler omkring rygning, der går længere end den overordnede rygepolitik.

I hallerne arbejdes der med nudging som redskab til at guide rygerne væk fra indgangen, så brugerne af hallen ikke udsættes for passiv rygning – og for at forebygge rygestart.

Rusmidler

Rusmiddelstrategien er fuldt implementeret. Der er i strategien særligt fokus på mistrivsel, idet misbrug af rusmidler ofte er et symptom på mistrivsel. Dette fokus gælder i særlig grad børn og unge, da det er kendt, at det kan have alvorlige konsekvenser at vokse op i en familie med misbrugsproblemer, hvad enten det handler om alkohol eller andre rusmidler. Der er bl.a. lavet materiale til skoler og dagtilbud med ideer til hvorledes rusmiddelproblematikker tages op på møder med forældrene.

Ved implementeringen af rusmiddelstrategien har der endvidere været fokus på at sikre et bredt samarbejde mellem alle relevante aktører. Der har bl.a. været afholdt en temadag med fokus på problemstillinger med dobbeltdiagnoser, hvor medarbejdere fra mange forskellige afdelinger har deltaget.

STRATEGI FOR TILGÆNGELIGHED I FORHOLD TIL HANDICAP-, PSYKIATRI- OG UDSATTEOMRÅDET

Der skal tænkes i universelle løsninger, når der etableres nye bygninger, veje og områder i naturen, således at alle borgere kan færdes de samme steder. Ved om- og tilbygninger af eksisterende anlæg og bygninger handler det om at skabe forbedringer – også når det ikke er muligt at nå den perfekte løsning.

Tilgængelighed til alle bygninger prioriteres højt. Derfor giver Varde Kommune som udgangspunkt ikke dispensation fra bygningsreglementet.

KOMMUNEPLAN 2017

SUNDHEDSPOLITIKKEN

Sundhedspolitikken indarbejdes i kommuneplanen – med fokus på at sikre gode rammer for, at sunde valg bliver lette valg.

Der udarbejdes en sundhedspolitik gældende fra 2019-2023. Sundhedspolitikken vil, som den nuværende, udarbejdes i tæt samarbejde med kommunens øvrige fagområder og institutioner. Der udarbejdes handleplaner for konkrete indsatser, som ligesom politikken vil være tværgående.

STRATEGI FOR TILGÆNGELIGHED I FORHOLD TIL HANDICAP-, PSYKIATRI- OG UDSATTEOMRÅDET

Strategi for Tilgængelighed i forhold til handicap-, psykiatri- og udsatteområdet indarbejdes i kommuneplanen og danner grundlag for en række retningslinjer for den fremtidige planlægning med det sigte, at der i forbindelse med den konkrete fysiske planlægning sikres tilgængelighed for alle.

Handicaprådet skal inddrages, når der bygges nye veje, pladser, anlæg og bygninger, således at der tages hensyn til tilgængelighed allerede inden bygninger, veje, pladser eller anlæg etableres.

AKTIVITETER PLANPERIODEN 2017-2021

- Implementering af de resterende indsatser i Sundhedspolitikken 2014-2018.
- Evaluering af sundhedspolitikken 2014-2018.
- Der udarbejdes ny sundhedspolitik gældende for 2019-2023. De strategiske mål og indsatsområder, der fastlægges i sundhedspolitikken, omsættes til handleplaner for konkrete sundhedsindsatser.
- Implementering af Sundhedspolitikken 2019-2023 påbegyndes i alle dele af Varde Kommune.
- Varde Kommune ønsker at være en handicapvenlig turistkommune og der arbejdes derfor på et samskabelsesprojekt om dette.

10. BØRN OG UNGE

HIDTIDIG PLANLÆGNING

I 2013 etableredes vuggestuepladser i tilknytning til den kommunale børnehave i Oksbøl (Skovmusen).

I planperioden er der gennemført nyt skolebyggeri ved Lykkesgårdskolen i Varde.
I maj 2016 er det nybyggede aldersintegrerede dagtilbud, den selvejende institution Møllehuset, indviet.

I august 2016 blev den nyrenoverede Lykkesgårdskole indviet.

Udviklingen i børnetallet/elevtallet følges systematisk og kontinuerligt.

På dagtilbudsområdet er udarbejdet en dagtilbudsudviklingsplan. Heraf fremgår det, at der udarbejdes forskellige modeller for strukturtilpasninger, hvis der i lokalområder opstår et pres på den eksisterende struktur på grund af ændring i børnetallet i enten opad- eller nedadgående retning. Modellerne skal baseres på en analyse, der forholder sig til demografi, optimal resurseudnyttelse og efterspørgsel.

Med hensyn til udviklingen i elevtal på skoleområdet følges dette tæt på såvel skoledistriktsniveau som på kommuneniveau. Der er etableret et følgeudvalg til skolevæsenets udvikling med henblik på løbende, at følge udviklingen med afsæt i aktuelle fakta.

Under hensyntagen til den kortlagte og fremtidige udvikling i kommunens samlede geografi og de politiske målsætninger på børne- og ungeområdet, forventes der igangsat en række analysearbejder i perioden.

STRUKTUR FOR TILBUD PÅ BØRNE- OG UNGEOMRÅDET

August 2012 ændredes Varde Kommunes skolestruktur, så denne består af 16 folkeskoler med i alt ca. 5.000 elever fordelt således:

- 10 skoler tilbyder 0. – 9. klassetrin, hvoraf 4 af skolerne har tilknyttet en filialskole med 0. – 6. klassetrin
- 6 skoler tilbyder 0. – 6. klassetrin

Herudover tilbyder 3 af skolerne specialtilbud:

- Tilbud for elever med specifikke indlæringsvanskeligheder: Tistrup Skole
- Tilbud for elever med generelle indlæringsvanskeligheder og med specifikke indlæringsvanskeligheder: Lykkesgårdskolen i Varde
- Særligt tilrettelagt undervisningstilbud for elever med tale-/sprogproblemer: Næsbjerg skole

I 2010 blev Varde Kommunes 10. klasser samlet til et 10.klassescenter: 10iCampus. Sammen med Handelsskolen, blev 10iCampus placeret på samme område som Gymnasiet og VUC, hvorefter hele området kaldes Campus. Hensigten med Campus er at understøtte et ungdomsmiljø og synergieffekter ved samarbejde mellem uddannelserne. 10iCampus er organisatorisk en afdeling af Sct. Jacobi Skole.

I 2012 blev et Særligt Tilrettelagt Ungdomsuddannelsesstilbud (STU) - Varde STU-Center - beliggende i Gårde etableret.

Januar 2012 ændredes Varde Kommunes dagtilbudsstruktur, så denne består af:

- 8 kommunale daginstitutioner med 3 – 4 afdelinger beliggende på adskilte matrikler (børnehaver, integrerede daginstitutioner, en vuggestue samt en specialbørnehave). Borgerne tilbydes vuggestuepladser i Varde, Agerbæk og Ølgod
- 5 selvejende daginstitutioner (børnehaver og integrerede institutioner)
- Dagpleje

Herudover findes puljeordninger og private institutioner, som får tilskud fra Varde Kommune i henhold til gældende lovgivning.

I 2010 blev der etableret 0 – 2-årspladser i to eksisterende børnehaver i Varde Syd. I 2012 blev der taget nye børnehaver i brug i Ølgod og Agerbæk, hvor mindre børnehaver er sammenlagt til ét større dagtilbud. Der blev etableret 12 vuggestuepladser i henholdsvis Ølgod, Agerbæk og i 2013 er der etableret 12 vuggestuepladser i Oksbøl (Skovmusen). I maj 2016 blev det nye selvejende aldersintegrerede dagtilbud i Tistrup (Møllehuset) færdigbygget og taget i brug med 12 vuggestuepladser.

Der arbejdes kontinuerligt med udvikling af både dagtilbud og skoler med fokus på læring, trivsel og chancelighed. Det overordnede mål er, at stadig flere unge gennemfører en ungdomsuddannelse efter folkeskolen, så de bliver i stand til at gennemføre en kompetencegivende uddannelse.

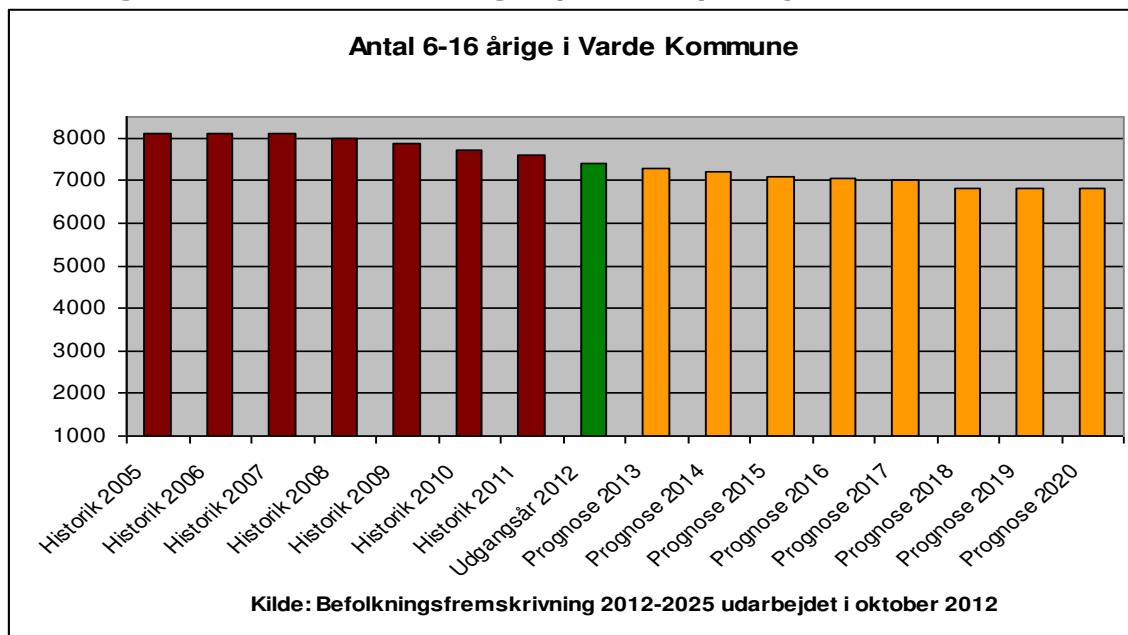
På tandplejeområdet er alle kommunale tandklinikker samlet i Varde by.

På anbringelsesområdet er der fokus udbygning af den lokale tilbudsvifte med etablering af flere lokale tilbud som alternativ til ekstern anbringelse.

I 2017 forventes byrådet at vedtage en ny dagtilbuds/skolestruktur. Den nye struktur forventes at træde i kraft august 2018.

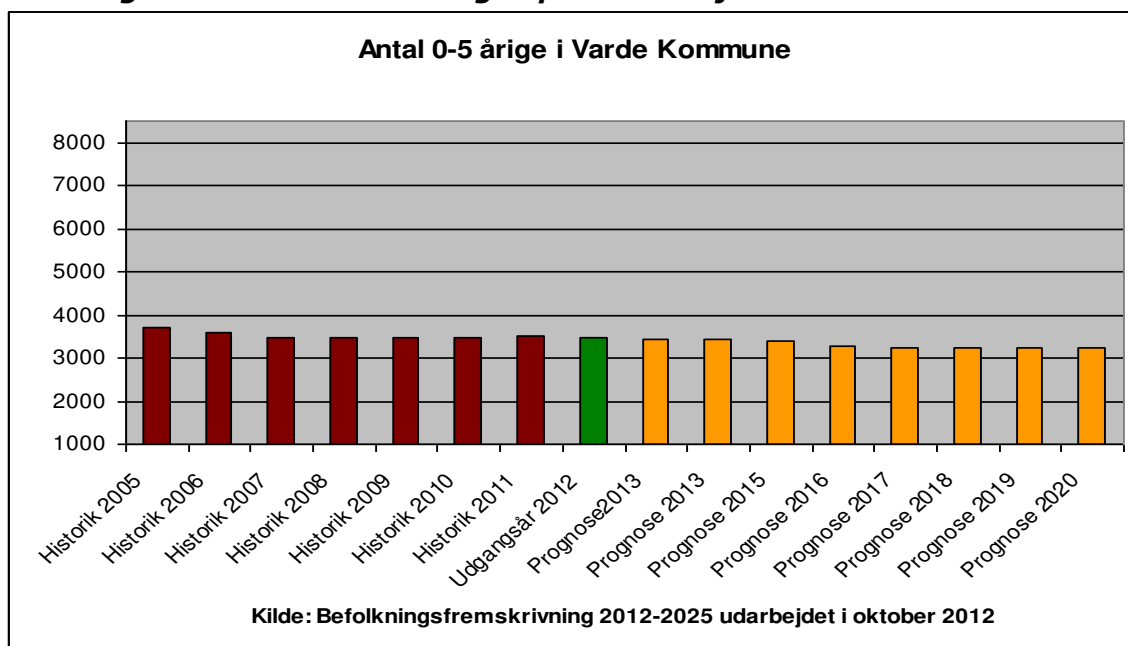
UDVIKLINGSTENDENSER - BØRNETAL

Udviklingen i antallet af 6-16-årige i perioden pr. 1. jan. 2005-2020

Fra 2008 ses et større fald i antallet af 6-16-årige på i alt 578 personer. Ifølge Varde Kommunes befolkningsfremskrivning fortsættes den faldende tendens i den kommende planperiode.

Udviklingen i antallet af 0-5-årige i perioden 1. jan. 2005-2020

Fra 2005 til 2012 har der været et jævnt fald i antallet af 0-5 årige og ifølge Varde Kommunes befolkningsfremskrivning fortsættes faldet i den kommende planperiode.

KOMMUNEPLAN 2017

Overordnet set har Varde Kommunes samlede børnetal i gruppen 0-16 år været faldende og tendensen fortsætter. Dog ses udsving indenfor aldersgrupperne og på skoledistriktniveau, hvorfor børne- og elevtal følges tæt i den kommende planperiode.

I konsekvens af det faldende børnetal/elevtal vurderes det, at der i den kommende planperiode generelt set ikke er brug for at øge den samlede kapacitet på dagtilbuds- og skoleområdet.

Internt i kommunen ses en overordnet tendens til, at børnetallet falder mere i landområderne end i byerne, dog er der fortsat en stigning i den sydlige del af kommunen. Det betyder, at der kan blive brug for at analysere, hvorvidt der kan blive brug for at udbygge dagtilbudsområdet i Varde by. Kapaciteten på skoleområdet i Varde by vurderes at være tilstrækkelig.

På grund af et større skimmelsvampeangreb i bygningsmassen ved Lykkesgårdsskolen er gennemført en gennemgribende renovering af Lykkesgårdsskolen, færdiggjort pr. 1 august 2016. Angrebet af skimmelsvamp betød i en periode at den tidligere handelsskole måtte tages i brug for at dække kapacitetsbehovet.

I forhold til at leve op til målet om, at børn og unge i Varde Kommune skal indgå i læringsmiljøer, hvor de opbygger kompetencer til at agere i en digitaliseret og globaliseret verden, forventes der i perioden igangsat byggeprojekter med erstatningsbyggeri for nuværende utidssvarende og nedslidte institutioner. I forbindelse med nybyggeri tages der stilling til etablering af 0-2-årspladser.

Det er kendt, at forældrene i dag stiller større krav til tilbudsviften og forventer at kunne vælge mellem for eksempel dagpleje og vuggestue/0-2-årspladser. Der er i forbindelse med etablering af 0-2-årspladser i Varde by, Agerbæk og Ølgod set en tendens til, at pladserne efterspørges trods det faldende børnetal. Der er derfor behov for visioner om vedligeholdelse og udbygning af det samlede institutionsområde, hvad angår såvel dagtilbuds- som skoleområdet.

På anbringelsesområdet fortsætter udbygningen af tilbudsviften med udbygning af lokale tilbud. Det forventes at foregå i bygninger, der allerede er udlagt til brug til formålet.

Da børn og unges inklusion i normalmiljøerne fremmer læringen, arbejdes der fortsat videre med inklusion. Der forventes således fortsatte aktiviteter i det igangsatte kompetenceudviklingsprojekt KOMPAS (Kompetence- Og Metodeudvikling På Almen- og Specialområdet) således, at den positive udvikling med hensyn til inklusion af børn og unge i almentilbud kan fortsætte, og kvaliteten af tilbuddet fortsat udvikles.

Herudover har der været igangsat en målrettet og langsigtet indsats i forhold til at udnytte digitale løsninger i kommunens dagtilbud og skoler. Der er valgt ny læringsplatform for skole og dagtilbudsområdet. Der foregår i perioden 2015-2017 en implementering af den nye læringsplatform, MeeBook. I forbindelse med en øget digitalisering (øget læring, elev og forældre inddragelse) er der ligeledes valgt en 1:1 satsning, gående ud på at alle elever i Varde Kommune får en computer stillet til rådighed.

På dagtilbudsområdet arbejdes der med et rotationsprojekt for alle medarbejdere med henblik på at øge kompetencerne på området, ligesom der investeres i såvel hardware som infrastruktur. Tilsvarende satsning ses på skoleområdet, hvor der sker opgradering af det trådløse net, lærernes kompetencer, hardware, samt adgangen til digitale læringsmidler.

SEKTORPLANLÆGNING

Byrådets målsætning og politikker for skoler og daginstitutioner er formuleret i følgende publikationer:

- Visionsstrategi dagtilbudsområdet, udarbejdet 2016
- Visionsstrategi skoleområdet, udarbejdet 2014
- Visionsstrategi IT/digitalisering Børn og Unge, udarbejdet 2014

- Børne- og Ungepolitikken, revideret i 2012
- Ungepolitikken, udarbejdet i 2010

Udviklingen på området tager afsæt i kvalitetsrapporter på skole- og dagtilbud og indsatserne prioriteres i forbindelse med aftalestyringen.

AKTIVITETER I PLANPERIODEN 2017-2021

- Ny struktur på dagtilbud/skoler vedtages foråret 2017. Den nye struktur træder i kraft 2018.
- Nybyggeri og ombygning ved etablering af Årre Børnecenter.
- Sammenlægning af børnehaverne i Oksbøl ved tilbygning til Skovmusen i 2019.

11. KULTUR OG FRITID

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Færdiggørelsen af en samlet stiplan for Varde Kommune er nu del af udarbejdelsen af Fri-luftstrategien.

Der er i kommuneplanperioden 2013-2017 udarbejdet informationsmateriale, som skulle være med til at øge kendskabet til de spændende, oplevelsesrige og udfordrende naturarea-ler i Varde Kommune. Herunder har Kultur og Fritid" blandt andet udarbejdet "Små lokale perler, " "Kunst i kommunen" og været medudvikler af Vardes "NaturKulturKanon. "

Der er gennemført en analyse af potentialer for Varde Kommunes haller i forhold til tenden-serne indenfor idræts- og kulturområdet. Ideer til ændret brug af hallerne er indarbejdet i kommuneplan 2017.

I perioden 2013-2017 har der været arbejdet med etablering og udvikling af mere sam-menhængende kulturelle miljøer med Varde som centerby. Med Kultur og Fritid som del af denne proces er infrastrukturen i det tidligere Varde Sommerland opgraderet som bynært rekreativt område og området er udstyret med kunstneriske installationer. Kulturspinderiet ved Stålværket som kulturtorv er etableret. Området udvikler sig fortsat mod sin endelige form indholdsmæssigt, både fysisk og tilbudsmæssigt.

Der er arbejdet med at videreudvikle udstillingsstederne for at højne kvaliteten og sikre mere dynamisk indhold. Herunder også med Varde Torv som udstillingsplads for kunst, her-under også med udstillingen af "Abrahams børn" af Galschiøt i 2016.

Der er arbejdet bredt med samarbejdet på museumsområdet og som medspiller til etable-ringen af Museumscenter Blåvand ved Tirpitz.

Der er i planperioden 2013-2017 etableret kunstgræsbane ved Lerpøthallen i Varde.

KOMMUNEPLAN 2017

Inden for kultur- og fritidsområdet er der biblioteker, museum, musik- & billedskole, oplys-ningsforbund og foreninger med voksenundervisning, idrætscentre og udendørsanlæg, na-tur- og kulturformidling, lokalhistoriske arkiver og kunstudstillinger.

Varde Bibliotek består af hovedbibliotek i Varde og filialer i Agerbæk, Nr. Nebel, Oksbøl og Ølgod samt 17 bogbusstop. Kerneopgaven for biblioteket er at fremme oplysning, uddannel-se og kultur. Måden det sker på ændrer sig dog i disse år. Det digitale udlån er stigende og modsvarer faldet i det fysiske udlån. Borgerne bruger i stigende grad biblioteket som et mødested. Besøgstallet kom i 2015 for første gang over 300.000. Strategien for Varde Bibli-otek 2016-2020 har fokus på bibliotekets bidrag til at uddanne befolkningen, at skabe aktivt medborgerskab og at fremme det gode liv gennem kultur. Biblioteket vil arbejde ud fra tre indsatsområder: 'Uddannelse og Læring', 'Aktivt medborgerskab' og 'Læse, lytte, se'. Den samlede strategi vil gøre Varde Bibliotek mere opsøgende, hvilket giver biblioteket bedre mulighed for at samarbejde med andre områder i kommunen, såsom: skole-, uddannelses-, dagpasnings-, sundheds-, social og ældreområdet. Biblioteket laver ligeledes børnehavebib-lioteker, dagplejekasser, depoter på pleje- og ældrecentre foruden direkte betjening af han-dicappede borgere med Biblioteket Kommer.

Museet for Varde By og Omegn har i 2016 vedtaget en ny vision for 2020. Visionen be-skriver, hvordan museet skal være dagsordensættende og identitetsskabende ved at binde menneske, landskab, kunst og kultur sammen. Museet vil arbejde ud fra fire indsatsområ-der: 'Skabelse af formidlingsinstitutioner på internationalt niveau', 'Skabelse af endnu bedre undervisningstilbud i "Den åbne skole"', 'Formidling i landsskabet' og 'Bidrage til nationalt

og internationalt samarbejde omkring kulturturisme'. De to helt store projekter for museet er Tirpitz projektet i Blåvand med åbning i juni 2017 og det dansk-tyske samarbejde omkring Flygtningemuseet i Oksbøl, der forhåbentlig åbner i 2018 eller 2019. Museet har ligeledes et godt samarbejde med Børn og Undervisning om løbende tilbud til alle kommunens skoler og til lejrskoler. Her vil de nye museer fremadrettet spille en stor rolle. Med det nye museum ved Tirpitz ønsker museet at give gæsterne et sæt nye øjne at se landskabet med og museet er endvidere en væsentlig aktør i formidlingen af Naturpark Vesterhavet gennem app'en "Fortællinger i Naturpark Vesterhavet".

Musik & Billedskolen i Varde arbejder ud fra en vision om at udvikle og skabe sammenhæng på forskellige områder og læringsmiljøer. Musik & Billedskolen formidler musik og kunst til børn, unge og voksne i Varde Kommune og arbejder ud fra seks indsatsområder, som har til øje for at skabe samarbejde, udvikling af tilbud og samskabelse.

Musik & Billedskolen vil arbejde med at udbygge samarbejdet med den åbne skole, så eleverne oplever sammenhæng. Ligeledes arbejder skolen på at etablere stærke læringsmiljøer. Musik & Billedskolen vil fremadrettet arbejde målrettet på at styrke samarbejdet mellem skolens talentlinje og de videregående musikuddannelser. Skolen udvikler med KunstLab rammerne for skabende kunst i Varde Kommune. Gennem et øget fokus på at kombinere forskellige kunstarter og/eller en kobling af forskellige kulturelle udtryk vil Musik & Billedskolen gøre arrangementer mere interessante for publikum, eksempelvis i regi af 'Fest og Kulturugen', 'Spil Dansk ugen' og 'Familieoperaen'.

NaturKulturVarde er en selvejende institution hvis kerneopgave er den direkte formidling af natur-, kultur-, og friluftsliv i Varde Kommune, herunder også udvikling af nye og bedre rammer for formidling.

NaturKulturVardes bestyrelse arbejder med en ny strategi, 2017-2020, hvor indsatsområderne partnerskaber, proces og produktet vil være centrale elementer. Via partnerskaber og netværk skabes der et omdrejningspunkt for erfaringsbaseret aktivitet, kulturdannende læring og frie oplevelser – både til skoler, institutioner, borgere, organisationer/grupper og turister. Efter en politisk beslutning bliver NaturKulturVarde lagt sammen med Varde Museum i 2018. Sammenlægningen vil særligt berøre de administrative opgaver.

Almen dannelse, trivsel og sundhed er centrale elementer i det skoletjenestearbejde NaturKulturVarde udfører. Med den åbne skole (herunder Udeskole) er det ønsket at give Varde Kommunes børn en hjemstavnsstolthed, så de lærer at værdsætte den vestjyske natur og kultur.

Varde Kommune skal være indgangsportal for Nationalpark Vadehavet og Naturpark Vesterhavet, og via samarbejdet med bl.a. Varde Kommune, Nationalpark sekretariatet, Friluftsrådet, Åge V. Jensen Naturfond og Forsvaret, ønsker NaturKulturVarde at skabe indhold i Nationalpark og Naturpark. Blåvandshuk vil have særligt fokus, og der arbejdes med et kommende "Dansk Center for Vestkystnatur". NaturKulturVarde vil formidle budskabet om vigtigheden i at naturområder beskyttes, og hvordan forvaltningen sker og vil ske fremadrettet. Et særligt fokus vil være Unesco Verdensarv, formidling af Natura 2000 områder og andre områder af særlig natur- og kulturmæssig værdi.

Alle indsatser skabes i forlængelse af NaturKulturVardes vision om at skabe en fremtidsorienteret og bæredygtig natur-, livsstils-, og friluftsfremidling med udgangspunkt i den vestjyske kulturhistorie.

I 2015 var der 14 lokale **oplysningsforbund og foreninger**, som etablerede fritidsundervisning for voksne (i daglig tale aftenskoleundervisning). Der blev gennemført i alt 4.944 undervisningstimer inkl. afholdte foredrag.

I 2014 etableredes **Varde kommunes Aftenskoleråd** (VAR), som varetager aftenskolerens interesser og fungerer som rådsorgan for politikere og forvaltningen. Det er forventningen at VAR i de kommende år vil spille en mere central rolle i udviklingen af dette område.

I Varde Kommune er der i alt 10 **idrætscentre**, hvoraf fem har **svømmehaller**. I disse centre er der i alt 17 idrætshaller og seks minihaller. Dertil kommer nogle mindre skolehaller og 30 udendørs idrætsanlæg/stadions, der geografisk er spredt over hele kommunen. Herunder er det vist, hvor mange foreninger, der har modtaget tilskud til aktiviteter i 2015.

Idrætsforeninger, spejdere, børne- og ungdomskorps m.v.

- Antal foreninger, som modtog medlemstilskud: 189
- Antal medlemmer under 25 år: 14.247
- Antal medlemmer over 25 år 12.320

Der er 18 **lokalhistoriske arkiver**, som har dannet et fælles arkivsamvirke. Arkiverne er meget forskellige i størrelse, men fælles for alle er, at de decentralt arbejder med lokalhistoriske aktiviteter, herunder indsamling og formidling.

Janus Bygningen – kunsthall og museum for moderne kunst – byder på skiftende udstillinger og et alsidigt formidlingsarbejde året rundt. Kunstnernes Sommerudstilling og Vestjyllandsudstillingen er markante tilbagevendende begivenheder. Kunstmuseets samling er støt voksende med efterhånden adskillige tusinde værker, og der arbejdes intenst på at finde nye pladsforhold, som kan imødekomme husets mange visioner for fremtiden

UDVIKLINGSTENDENSER

Der er en landsdækkende tendens til at borgerne i mindre grad søger holdsport og i højere grad anvender de mere individuelt tilrettelagte idrætsgrene. Samtidig er det blandt mange foreninger vanskeligt at tiltrække medlemmer og ledere til foreninger. Den demografiske udvikling, herunder faldende børnetal og stadig flere idrætsaktive ældre er også en tendens, der skal tages højde for.

Der er grundet ovenstående iværksat en række tiltag, der skal støtte hallerne og foreningernes udvikling af kompetencer og strukturer, der gør dem i stand til at tilpasse sig tendenserne på området. Særligt idrætshallerne vil fremover spille en mere aktiv rolle i understøttelse af tendenser og udvikling af tiltag, der efterkommer brugernes ønsker.

Tydeliggørelse og nytænkning af de kulturelle tilbud og muligheder vil medvirke til, at Varde Kommune kan træde i karakter og fortsat være attraktiv som bosætningskommune. Øget brug af digitale medier afleder også, at kommunen inden for kultur- og fritidsområdet formidler og synliggør de forskellige aktiviteter i nye medier. Brug af sociale medier og smartphones peger også i retning af nye informations- og kommunikationskanaler med borgere, foreninger og institutioner. Udvikling af attraktive turisttilbud spiller også sammen med udviklingen af de kulturelle tilbud samt muligheden for anvendelse af idrætsfaciliteterne i kommunen.

SEKTORPLANLÆGNING

Byrådet vedtog i 2015 Fritids-, Idræts-, og Kulturpolitikken (FIK-politikken), som dækker kultur- og fritidslivet i Varde Kommune. FIK-politikken, der er en af kommunens 12 visionspolitikker, fremsætter følgende vision for området: Sammen vil vi skabe rammerne for, at kultur- og fritidslivet bliver omdrejningspunktet for et indholdsrigt og aktivt liv i Varde Kommune. Vi vil gøre det markante i kultur- og fritidslivet til kendetegn for Varde Kommune. FIK-politikken sætter rammen for at leve op til visionen gennem syv målsætninger for delområderne: Idræt, Kunst – musik – drama, Faciliteter, Folkeoplysning, Fritid, Museum og Bibliotek

Varde Kommune har lang tradition for et tæt og stærkt samspil med frivillige indenfor alle fagområder. Byrådet har godkendt en frivilligpolitik, hvor visionen er, at Varde Kommune er en åben kommune, hvor nærdemokrati vægter højt, og hvor civilsamfundet inddrages aktivt på alle serviceområder.

Koloni haver

I forhold til denne kommuneplan vurderes det, at der ikke er behov for nye udlæg til kolonihaveformål.

AKTIVITETER I PLANPERIODEN 2017-2021

- Stiplan, som led i en friluftsstrategi for Varde Kommune.
- Udarbejdelse af informationsmateriale, der kan øge kendskabet til naturarealer i kommunen.
- Udarbejdelse af informationsmateriale, der kan øge kendskabet til kunst i det offentlige rum i kommunen.
- Lokal implementering af facilitetsanalysens anbefalinger og udviklingsplaner for idrætsområdet.
- Fortsat udvikling af mere sammenhængende kulturelle miljøer, herunder KulturSpinderiet.
- Fortsat udvikling af Varde Museum i overensstemmelse med museets seneste udviklingsplan. – Tirpitz og flygtningemuseum ved Oksbøl
- Der arbejdes for etablering af et Teater- og Kulturhus på KulturSpinderiet.

12. KOMMUNALE BOTILBUD

HIDTIDIG PLANLÆGNING

På ældreområdet har vedtaget Politik for Seniorliv samt Varde Kommunes værdighedspolitik. Videre er Plejeboligplan 2016 – 2025 vedtaget.

På specialområdet har Byrådet godkendt Politik for handicap-, psykiatri- og udsatteområdet samt at der udarbejdes et antal strategier for de enkelte områder. Endvidere er Boligplan for det specialiserede socialområde vedtaget af Udvalget for Social og Sundhed.

KOMMUNEPLAN 2017

ÆLDREOMRÅDET

Varde Kommune råder i dag over 474 plejeboliger fordelt på 12 plejecentre. 11 af disse plejecentre drives af Varde Kommune, mens Blåbjerg Pleje- og Aktivitetscenter i Nørre Nebel drives af Danske Diakonhjem. Af de 474 pladser er der 51 midlertidige pladser fordelt på seks plejecentre. 65 af de 474 pladser er i særlige demensenheder beliggende i Oksbøl, Varde og Ølgod. Af disse kan enkelte boliger løbende anvendes til midlertidige boliger.

I Varde Kommune findes der et særligt boligtilbud til ældre: Ældreboligcentre. Der findes fem af disse – i Horne, Lunde, Nordenskov, Sig og Årre. Tilsammen er der 64 boliger i disse centre. Der er tale om tidligere plejehjem. De nuværende beboere visiteres til hjælp efter samme retningslinjer, som beboere i eget hjem. Dog er det garanteret, at der er bemanning i centrene i perioden fra cirka klokken syv til klokken 22. Ældreboligcentre fungerer hermed som et alternativ til ophold på plejehjem.

SPECIALOMRÅDET

Samstyrken leverer i dag botilbud og aflastning til udviklingshæmmede i Varde Kommune. Samstyrken blev den 1. juni 2015 til ved en fusion af de to virksomheder Handicap Bo og Beskæftigelse og Krogen. Samstyrken har på Bo Østervang i Varde 15 varige boliger, hvoraf de fem blev taget i brug 1. maj 2014. Herudover har Samstyrken 72 botilbudspladser i boliger opført efter almenboligloven. Disse boliger er placeret i Varde (41), Oksbøl (14) og Ølgod (17). Varde Kommune arbejder med en udvidelse med 18 boliger i Ølgod. Endelig har Samstyrken et botilbud til børn i Varde med 10 pladser samt aflastning til børn og voksne med i alt 12 pladser i Varde og Årre.

Udover Samstyrken tilbyder Østbækhusmet i Ølgod, der er tilknyttet Kristelig Handicapforening, 15 boliger til udviklingshæmmede.

Bo- og rehabiliteringscenteret Lunden er Varde Kommunes tilbud til borgere med erhvervet hjerneskade. Lunden har 23 varige boliger og otte rehabiliteringspladser, hvoraf den ene er oprettet i 2015. Lunden modtager borgere fra hele landet. Lunden ønsker at udvide rehabiliteringsafdelingen med fem pladser samt at udvide de permanente boliger med fire boliger. Begge udvidelser sker for at sikre, at Lunden kan rumme en større del af målgruppen indenfor borgere med erhvervet hjerneskade.

Socialpsykiatrien har ti midlertidige botilbudspladser i Janderup samt ti permanente botilbudspladser i Ølgod.

Center Bøgely har 20 midlertidige boliger til socialt udsatte borgere. Center Bøgely har an søgt om at udvide med en plads. Herudover leverer Center Bøgely socialpædagogisk støtte til socialt udsatte borgere. Center Bøgely ønsker desuden at udvide med to herbergspladser samt etablere 2-4 skæve boliger til borgere, der ikke kan bo i almindelige boliger.

AKTIVITETER I PLANPERIODEN 2017-2021

- Plejeboligplanen, der er vedtaget af byrådet i juni 2016, indebærer ikke umiddelbart udvidelser af antallet af plejeboliger. Der lægges dog op til, at demensenheden Vinkelvejscentret i Ølgod erstattes af et nyt byggeri i Ølgod.
- I plejeboligplanen er det besluttet, at alle plejecentre skal gennemgås med henblik på at sikre, at de er så demensvenligt indrettet som muligt – både ude og inde. Arbejdet med dette vil ske løbende i perioden. Beslutningen herom skal ses i sammenhæng med, at Varde Kommune ønsker at være en demensvenlig kommune.
- Der skal på baggrund af boligplanen for det specialiserede socialområde ske en udvidelse af botilbud til udviklingshæmmede i Ølgod, en udvidelse af botilbud og rehabiliteringspladser til borgere med erhvervet hjerneskade på Lunden og der skal etableres et mindre antal skæve boliger og herbergspladser til socialt udsatte borgere.
- Der skal udarbejdes en strategi for overnatningstilbud til hjemløse.

13. AGENDA 21 OG KLIMA

HIDTIDIG PLANLÆGNING

KLIMATILPASNINGSPPLAN

Varde Kommune har kortlagt risikoen for oversvømmelse og prioriteret de indsatsområder, hvorpå der skal udarbejdes handleplaner inden udgangen af 2017:

- Der skal udarbejdes en samlet handleplan for sommerhusområder, hvor indsatserne i de enkelte sommerhusområder prioriteres.
 - Der er udarbejdet en drejebog, som er vejledning til sommerhusgrundejerne og sommerhusgrundejerforeningerne i, hvordan de skal tilgå udfordringerne med vand.
- Det fremtidige grundvandsspejl skal kortlægges nærmere i dele af kommunen. Der er ikke udarbejdet en detaljeret kortlægning af grundvandsspejlet i hele kommunen i forbindelse med klimatilpasningsplanen. Men i forbindelse med udarbejdelse af drejebogen for sommerhusområder er opsat måleredskaber for grundvandsspejlet i pågældende projektområde, som hjælp til indsamling af data om grundvandsspejlet. Derudover vil Varde Kommune bistå med teknisk måleudstyr til måling af grundvandsspejlet i øvrige sommerhusområder.
- Der skal udarbejdes en kloakfornyelsesplan for Varde By. Forventes afsluttet med udgangen af 2016 og der er udarbejdet tillæg til spildevandsplanen for separat kloakering i Varde By.
- Der skal udarbejdes en ny beredskabsplan for Varde Kommune. Varde Kommune har fået revideret sin beredskabsplan.

STRATEGISK ENERGIPLAN

Varde Kommune vedtog 2014 en strategisk energiplan. Målet med den strategiske energiplanlægning var og er at fremme omstillingen til et mere fleksibelt energisystem, hvor der bruges mindre energi, og at energien kommer fra vedvarende energikilder.

Varde Kommune vil med den strategiske energiplan tage sit medansvar for, at der sker en reduktion i energiforbruget i kommunen som helhed, således at kommunen bidrager med sin andel til nationalt og internationalt vedtagne reduktionsmål.

Målet er, at kommunen skal reducere energiforbruget, men at det skal ske i forhold til den virkelighed kommunen er i, og at det skal gøres på den mest intelligente måde, der kan være med til at skabe vækst og velstand i lokalområdet.

Varde Kommune ønsker en fremtidig bæredygtig energiforsyning og et balanceret energiforbrug, der går i retning af et CO₂-neutralt energisystem med stor forsyningssikkerhed og uden velfærdstab.

Det er endnu ikke vedtaget, at den strategiske energiplan skal være en obligatorisk del af kommunens planlægningsforpligtelse, og den har derfor ingen retslige bindinger for kommunens borgere. Det er således fortsat lokalplaner og varmemforsyningslovens bestemmelser, der er det lovmæssige grundlag sammen med bygningsreglementet og miljøbeskyttelsesloven. Varde Kommune kan dog med baggrund i den strategiske energiplan give afslag på projekter, der er samfundsøkonomisk forsvarlige, men som ikke passer ind i den overordnede strategi.

KOMMUNEPLAN 2017

AGENDA 21

Lokale Agenda 21-strategier skal særligt redegøre for kommunalbestyrelsens målsætning for (1) mindske af miljøbelastningen, (2) fremme af en bæredygtig byudvikling og byom-

dannelse, (3) fremme af biologisk mangfoldighed, (4) inddragelse af befolkning og erhvervsliv i Agenda 21-arbejdet og (5) samspil mellem tiltagene.

"Vi skaber en bæredygtig fremtid i naturen."

Varde Kommunes nye vision "Vi i naturen" spiller en vigtig rolle i det kommunale Agenda 21-arbejde. Visionen er, som sit slogan, inkluderende. Befolkning og erhvervsliv inddrages i arbejdet med at brande og udvikle Varde som en naturkommune. Inddragelsen vil være med til at øge bevågenheden i befolkning og erhvervsliv, der ikke blot vil lade sig inspirere af naturen, men også blive mere bevidste om dennes betydning. Beskyttelse af klima og miljø er således en naturlig del af Varde Kommunes nye vision.

Mindskelse af miljøbelastningen

Som klimakommune vil Varde Kommune arbejde for årligt at reducere udledningen af CO₂ med 2% årligt frem mod 2025.

Kommunalbestyrelsen vil arbejde for at fastholde de gode tendenser og styrke hverdagscyklisme og rekreativ cyklisme til glæde og gavn for miljøet.

Bæredygtig byudvikling og byomdannelse

Der lægges i Planstrategi 2015 op til en differentieret planlægning med fokus på byomdannelse og huludfyldning. På denne måde sikres ikke blot et samlet og levende bymiljø, men også den mindst mulige inddragelse af ny natur i byudviklingen.

Fremme af biologisk mangfoldighed

Planstrategien 2015 og naturpolitikken, under udarbejdelse, lægger op til en stærkere sammenbinding af kommunens naturområder. Større sammenhængende naturområder og bedre spredningskorridorer skal være med til at styrke den biologiske mangfoldighed i kommunen, samtidig med, at der i planlægningen er opmærksomhed på den bynære natur og grønne elementer.

Inddragelse af befolkning og erhvervsliv

Varde Kommunes nye vision lægger op til gensidig inddragelse på flere niveauer. Der arbejdes med borgerinddragelse ved naturgenopretningsprojekter som ved Holme Å og Karlsgårde Sø. Netværk mellem offentlige institutioner og erhvervslivet vil skabe innovation og nye idéer til såvel kommunale som kommercielle projekter for bæredygtig benyttelse af naturen.

Samspil mellem tiltagene

Samspillet mellem beslutninger vedrørende miljømæssige, trafikale, erhvervsmæssige, sociale, sundhedsmæssige, uddannelsesmæssige, kulturelle og økonomiske forhold søges sikret gennem forpligtende netværk internt i Varde Kommune. På denne måde tilgodeses samfundsøkonomien og miljøet gennem koordinering af fysiske indgreb.

KLIMATILPASNINGSPLAN

De danske vintre forventes at blive mildere og fugtigere med stigende mængder af nedbør, mens somrene omvendt forventes at få mindre mængder af nedbør, flere og længerevarende hedebølger og oftere tilfælde af skybrud eller 'ekstremregn'.

Udfordringerne i Varde Kommune, som følge af klimaforandringer, er en lang kyststrækning og mange lavtliggende arealer. Kysten og kystnære åer kan blive påvirket af stigende havvandsspejl. Øget nedbør kan medføre, at grundvandet i de øvre magasiner kommer til at ligge højere end i dag. Det kan medføre, at arealer, der i dag er vandlidende, kan blive permanente vådområder og nye områder kan blive vandlidende. Endvidere kan vandstan-

den i åer og søer stige. Den forventede øgede regnmængde og hyppige kraftige regnskyl kan overbelaste spildevandssystemerne.

Klimatilpasningsplanen:

- Skaber overblik over klimaforandringernes mulige konsekvenser i Varde Kommune.
- Kortlægger områder, hvor der er risiko for oversvømmelse som følge af højere vandstand i havet, åer og søer samt stigning i grundvandsspejlet.
- Lokaliserer områder, der er egnede til periodevis oversvømmelse og opstuvning af vand.
- Sikrer, at den fremtidige planlægning af byer og byggeri i det åbne land sker uden for områder med stor risiko for oversvømmelse.
- Sikrer, at de langsigtede kommunale investeringer til byggeri og anlæg, herunder veje, stier, kloak og forsyning vurderes under hensyntagen til de forventede konsekvenser af klimaforandringerne.

Redegørelsen til klimatilpasningsplanen for Varde Kommune kan ses i bilag 1.

AKTIVITETER I PLANPERIODEN 2017-2021

- Fortsat fokus med at understøtte både grundejere og grundejerforeninger i deres videre arbejde med at håndtere klimaudfordringerne i sommerhusområderne.
- Strategisk energiplanlægning skal være med til at fremme et mere fleksibelt energisystem med mindre energiforbrug og mere vedvarende energi.

14. BÆREDYGTIG ENERGIFORSYNING

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Kommuneplan 2013 fastlagde bestemmelser og krav til arealreservationer til højspændingsforbindelser, transmissionsledninger til naturgas og vindmøller. På arealer omfattet af ovennævnte arealreservationer tillades ikke arealudlæg til byformål eller andre tiltag, som kan forhindre etablering af forsyningsledningerne. Den tidligere regionplan indeholdt desuden en retningslinje for saneringer af det eksisterende højspændingsnet. Varde Kommune videreførte de planlagte saneringer i Kommuneplan 2013 som ønsker til elselskaberne.

I december 2014 blev Varde Kommune klimakommune. Således indgik kommunen en aftale med Danmarks Naturfredningsforening om, at man vil reducere den kommunale udledning af CO₂ med 2 % årligt frem mod 2025.

Varde Kommunes vindmølleplan indgår i Kommuneplan 2013. I den hidtidige vindmølleplan er der udpeget 8 geografiske områder i kommunen, hvor der potentielt kan opsættes vindmøller. I Kommuneplan 2017 revideres vindmølleplanen.

Strategisk Varmeplan = Strategisk energiplan for Varde Kommune - Flyttet fra tema 6, Bosætning.

Varde Kommune vedtog 2014 en strategisk energiplan. Målet med den strategiske energiplanlægning var og er at fremme omstillingen til et mere fleksibelt energisystem, hvor der bruges mindre energi, og at energien kommer fra vedvarende energikilder.

Varde Kommune vil med den strategiske energiplan tage sit medansvar for, at der sker en reduktion i energiforbruget i kommunen som helhed, således at kommunen bidrager med sin andel til nationalt og internationalt vedtagne reduktionsmål.

Målet er, at kommunen skal reducere energiforbruget, men at det skal ske i forhold til den virkelighed kommunen er i, og at det skal gøres på den mest intelligente måde, som det kan være med til at skabe vækst og velstand i lokalområdet.

Varde Kommune ønsker en fremtidig bæredygtig energiforsyning og et balanceret energiforbrug, der går i retning af et CO₂-neutralt energisystem med stor forsyningssikkerhed og uden velfærdstab.

Det er endnu ikke vedtaget, at den strategiske energiplan skal være en obligatorisk del af kommunens planlægningsforpligtelse, og den har derfor ingen retslige bindinger for kommunens borgere. Det er således fortsat lokalplaner og varmeforsyningslovens bestemmelser, der er det lovmæssige grundlag sammen med bygningsreglementet og miljøbeskyttelsesloven. Varde Kommune kan dog med baggrund i den strategiske energiplan give afslag på projekter, der er samfundsøkonomisk forsvarlige, men som ikke passer ind i den overordnede strategi.

KOMMUNEPLAN 2017

Bestemmelserne for naturgas-, olietransmissions- og højspændingsledninger videreføres i Kommuneplan 2017. Der er ikke udlagt nye reservationer til naturgas-, olietransmissions- og højspændingsledninger i Kommuneplan 2017. De overordnede retningslinjer for biogas-anlæg videreføres. Den konkrete udpegning af arealer til fælles biogasanlæg findes i kapitel 22 Landbrug.

Omkring alle eksisterende transmissionsledninger er der tinglyst en zone på 2x20 m, inden for hvilken der ikke må opføres bygninger til ophold for mennesker. Desuden er der en observationszone på 2x200 m omkring ledningerne, hvor Energinet.dk ønsker at blive orienteret om planer for byudvikling, anlægsarbejder, vejanlæg, sportspladser, ridebaner, råstof-

indvinding, vindmøller, antennemaster mv. Dette skyldes, at naturgasledningerne er dimensioneret efter befolkningskoncentrationen i de berørte områder. Ny bebyggelse eller ændret anvendelse af arealerne nær eksisterende transmissionsledninger kan i særlige tilfælde betyde, at Arbejdstilsynet eller Energistyrelsen vil stille særlige krav.

Varde Kommune ønsker stadig at indgå aftaler med elselskaberne om sanering af det eksisterende højspændingsnet og har følgende ønsker til sanering:

- *60 kV-ledning ved Varde Enge:* Forbindelsen Varde-Jegsmark har en uheldig placering vest om Varde, hvor ledningen er meget dominerende i det flade engområde ved Varde Å. Området er blandt andet udpeget som internationalt naturbeskyttelsesområde og benyttes som nærrekreativt område for Varde. Strækningen over engområderne ved Varde Å bør derfor snarest blive saneret.
- *60 kV-ledning ved Roust Mose:* 60 kV-forbindelsen fra Vr. Nebel til Årre forløber over Roust Mose, som er et værdifuldt større sammenhængende moseområde beliggende i et større naturområde. Den del af strækningen, der berører Roust Mose, bør kabellægges/bortsaneres.
- *60 kV-ledning over Holme Å ved Hovborg:* Vest for Hovborg krydses Holme Å af en 60 kV-ledning. Et par af masterne er placeret uheldigt i ådalen, der ligger i et naturområde og er fredet. Desuden er ådalen vigtig i forhold til rekreative formål som kanosejls og lystfiskeri og i kraft af naturstien, der er etableret langs åen. Forbindelsen bør kabellægges på strækningen over åen.
- *60 kV-ledning langs Holme Å ved Sig:* I området mellem Nørholm Hede og Karlsgårde Sø, passeres Holme Å af en 150 kV-forbindelse. Derudover løber en 60 kV-forbindelse på en strækning i ådalen. 150 kV-forbindelsen forudsættes nedtaget ved anlæggelse af en 400 kV-ledning fra Esbjerg til Herning. I den forbindelse vil der ikke længere være behov for at føre 60 kV-forbindelsen på forskellige master i ådalen, hvilket vil forbedre det visuelle indtryk. En mere omfattende sanering af strækningen bør vurderes i forbindelse med etablering af en 150 kV stikledning til Grindsted.
- *60 kV-ledning langs Holme Å ved Nordenskov:* 60 kV-ledningen Karlsgårde-Krogager krydser på en strækning på ca. 2 km Holme Å adskillige gange. Masterækken er placeret midt i ådalen og virker på trods af, at der er tale om træmaster, skæmmende på ådalen, hvor der blandt andet er etableret en meget benyttet vandresti. I forbindelse med etableringen af en 150 kV-ledningsforbindelse til Grindsted bør en sanering af strækningen Nordenskov-Krogager indgå i projektet med henblik på, at strækningen kan nedtages eller kabellægges.

Herudover ønsker Varde Kommune, at en kommende udbygning af 400 kV-nettet sker ved kabellægning.

STØRRE SOLENERGIANLÆG

Ved ansøgning om etablering af større solenergianlæg vil der blive foretaget en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde, som blandt andet vil ske på baggrund af landskabelige og naturbeskyttelsesmæssige hensyn, som er beskrevet i kommuneplanens retningslinjer. I forhold til landskabsplanlægningen vurderes det, at der i Varde Kommune er gode muligheder for at etablere større solenergianlæg, hvilket allerede er sket flere steder. Som udgangspunkt gives dog ikke tilladelse til større solenergianlæg, hvis anlægget ønskes placeret inden for dal- og kystlandskaber, da disse landskabstyper skal friholdes for ny bebyggelse og anlæg.

BIOGAS

Biogasanlæg skal som hovedregel placeres inden for de udpegede interesseområder for placering af biogasanlæg og store husdyrbrug. Egnede områder til biogasanlæg er områder kommunen vurderer som robuste og hensigtsmæssige i forhold til placering af store biogasanlæg. Der er i landbrugskapitel 22 redegjort nærmere for de kriterier, der er lagt til grund

for placering af biogasanlæg. Biogasanlæg kan endvidere placeres indenfor erhvervsområder i miljøklasse 5-7, hvis dette skønnes hensigtsmæssigt.

VINDMØLLER

Varde Kommune ønsker at tilvejebringe en vindmølleplan, der på én gang bidrager til at opfylde de nationale mål, og desuden undgår at udpege nye vindmølleområder i strid med lokalbefolkningens ønsker.

Ved beregning af antal MW medregnes kun møller på min. 3 MW, idet mindre møller forventes udfaset over en årrække.

- Målsætning – min. 40 % af det samlede elforbrug i Varde Kommune skal i 2025 produceres fra vindmøller (uændret målsætning i forhold til Kommuneplan 2013).
- Såfremt min. 40 % af det samlede elforbrug i 2025 skal produceres fra vindmøller på min. 3 MW skal der opstilles i alt ca. 21 vindmøller. Med de 4 eksisterende vindmøller ved Ovnbøl og de 10 møller ved Ulvemosen skal der frem mod 2025 opsættes yderligere ca. 7 vindmøller.

For at kunne opfylde målsætningen fastholdes følgende vindmølleområder:

- Den nordlige del af Nybro-området (del af E) (Pt 7 møller 1,6 MW. Potentiale for på sigt at udskifte til 4 møller med min. 12 MW)
- Østtarp (B) (Pt 10 møller 0,9 MW, potentiale for på sigt at udskifte til 5 møller med min. 15 MW)
- Ovnbøl (F)
- Ulvemosen (A) og Bækhede Plantage (A2) sammenlægges til ét område, da der er sket en samlet planlægning for de to områder.

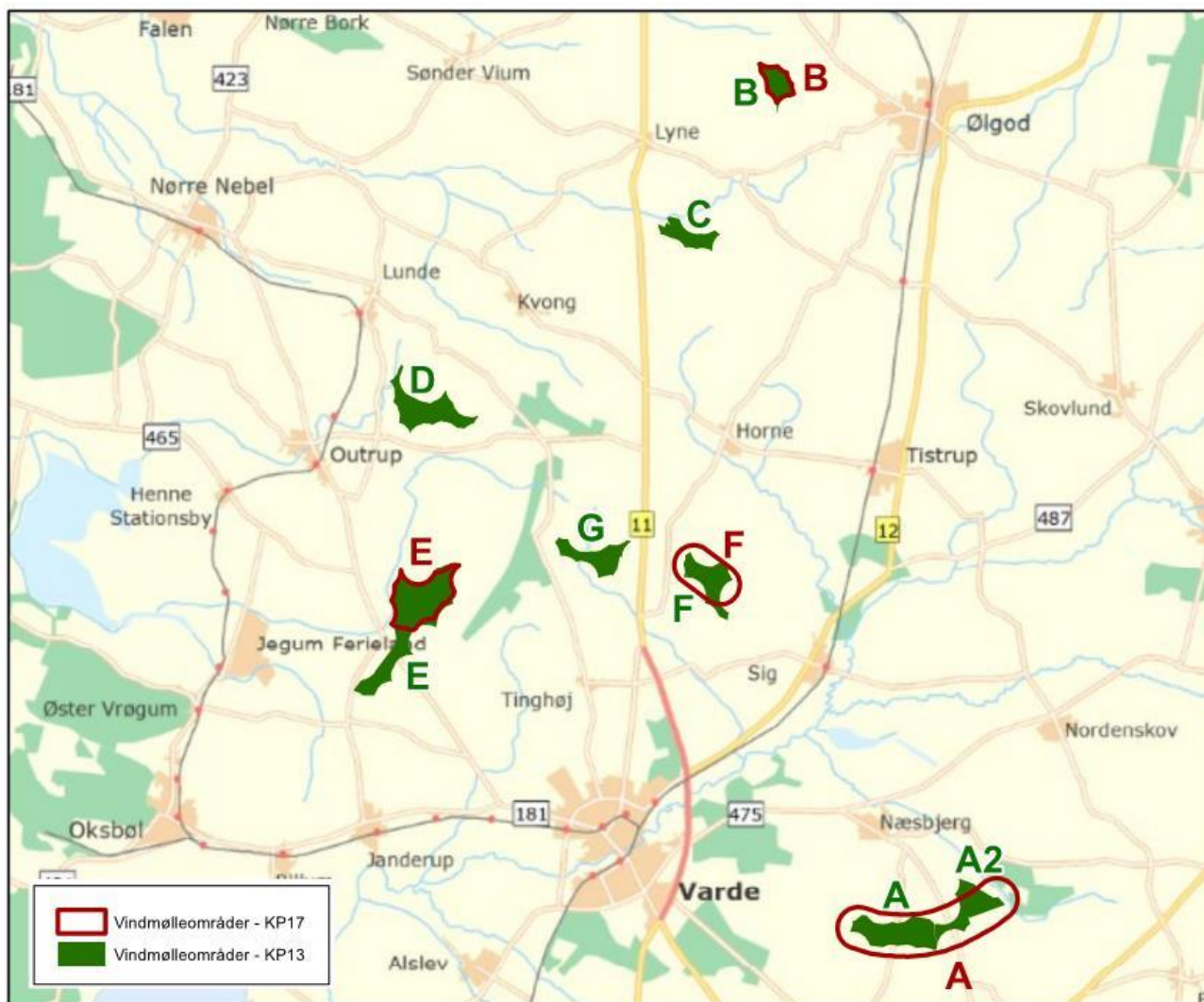
Målsætningen om min. 40 % kan opfyldes inden for ovenstående områder.

Mens ovenstående vindmølleområder bevares, udgår følgende områder af vindmølleplanen:

- Område C nordvest for Malle,
- Område D sydøst for Lunde,
- Den sydlige del af område E ved Nybro/Vittarp og
- Område G ved Blaksmark

Vindmølleområderne er udpeget på baggrund af følgende kriterier:

- Der kan opstilles minimum 3 vindmøller med en afstand på mindst 500 meter til nærmeste nabo.
- Der udpeges ikke vindmølleområder nærmere end 750 meter fra områder, der i kommuneplanen er udlagt til støjfølsom arealanvendelse.
- Kystnærhedszonen og arealer op til 5 km fra forsvarrets arealer friholdes for nye vindmølleområder.
- Der udpeges ikke vindmølleområder indenfor de i kommuneplanen udpegede større uforstyrrede landskaber, værdifulde geologiske områder, kulturmiljøer og kirkeomgivelser.
- Der er ikke kendskab til andre væsentlige naturværdier, miljøforhold eller planmæssige bindinger, der strider mod opsætning af vindmøller.
- Værdifulde landskaber er så vidt muligt friholdt for vindmølleområder

Figur 14-1: Vindmølleområderne i Varde Kommune i henholdsvis Kommuneplan 2013 og Kommuneplan 2017.

For at sikre størst mulig produktion fra hver mølle fastlægges det, at nye møller som minimum skal kunne producere 3,3 MW. I 2013 var kravet 2 MW. Teknologien har imidlertid udviklet sig, hvilket medfører, at færre møller vil kunne opfylde samme målsætning.

Der er desuden foretaget mindre tilretninger af teknisk karakter af de udpegede vindmølleområders afgrænsning i forhold til Kommuneplan 2013.

Område A og A2 sammenlægges, da der er foretaget samlet planlægning for de to områder.

Opstilling af vindmøller inden for de udpegede områder forudsætter, at der udarbejdes VVM, kommuneplantillæg og lokalplan for de enkelte områder. Planmæssige bindinger og retningslinjer for planlægning af de udpegede vindmølleområder fremgår af nedenstående redegørelser.

Ved den konkrete placering af vindmøller i forbindelse med lokalplanlægningen skal der, udover de hensyn, der er fastlagt i hovedstrukturen, tages følgende hensyn til vindmøllers placering i forhold til det overordnede vejnet og jernbanenet:

- En vindmølle kan ikke opstilles tættere på vejen end 1 gange møllens totalhøjde.
- I en afstand fra vejen på mellem 1,0 og 1,7 gange møllens totalhøjde skal Vejdirektoratet gives mulighed for, af sikkerhedshensyn og på grundlag af en konkret vurdering, at forlange en mølle flyttet længere væk end 1,0 gang møllens totalhøjde.
- Der bør foretages en konkret sikkerhedsmæssig vurdering af den enkelte mølles placering, f.eks. forøget risiko for overisning, distraktion i forbindelse med skilte, kryds, tilslutningsanlæg m.v.
- Længere væk end 1,7 gange møllens totalhøjde er der ikke belæg for at regulere en vindmølles placering. Afstanden mellem vindmølle og vej regnes fra yderste kant af vejbane eller nødspejls til mølletårnets yderste begrænsning mod vej. For vej, der er pålagt byggelinje, fastsættes afstanden fra denne.

Ansøgninger om vindmølleprojekter uden for udlagte vindmølleområder skal omfatte dokumentation for at der kan opsættes mindst 3 møller i et område, og at 95% af husejerne inden for en afstand af 6 x møllens højde fra kommende møller skriftligt har tilkendegivet, at de støtter projektet.

Der skal desuden redegøres for nedtagning af eksisterende gamle møller inden for nærsone (4,5 km), og for projektets bidrag til at nedbringe det samlede antal vindmøller i kommunen.

Udpegning af nye vindmølleområder kan kun ske efter fornyet samlet planlægning og under hensyn til landskabelige forhold, de omkringboende og Forsvarets interesser.

OMRÅDE A – ULVEMOSEN OG BÆKHEDE PLANTAGE

Placering

Området er beliggende syd for Næsbjerg, nord for Roushøj, og er afgrænset som vist herunder.

Eksisterende vindmøller

Inden for område A er der opstillet 10 møller på i alt ca. 33 MW.

Der står en enkelt 600 kW vindmølle lidt vest for området, med en totalhøjde på ca. 70 meter. Der er desuden 6 vindmøller

delvist inden for området, med en totalhøjde på ca. 70 meter. De 7 møller på 70 meter nedtages løbende og kan ikke genopstilles.

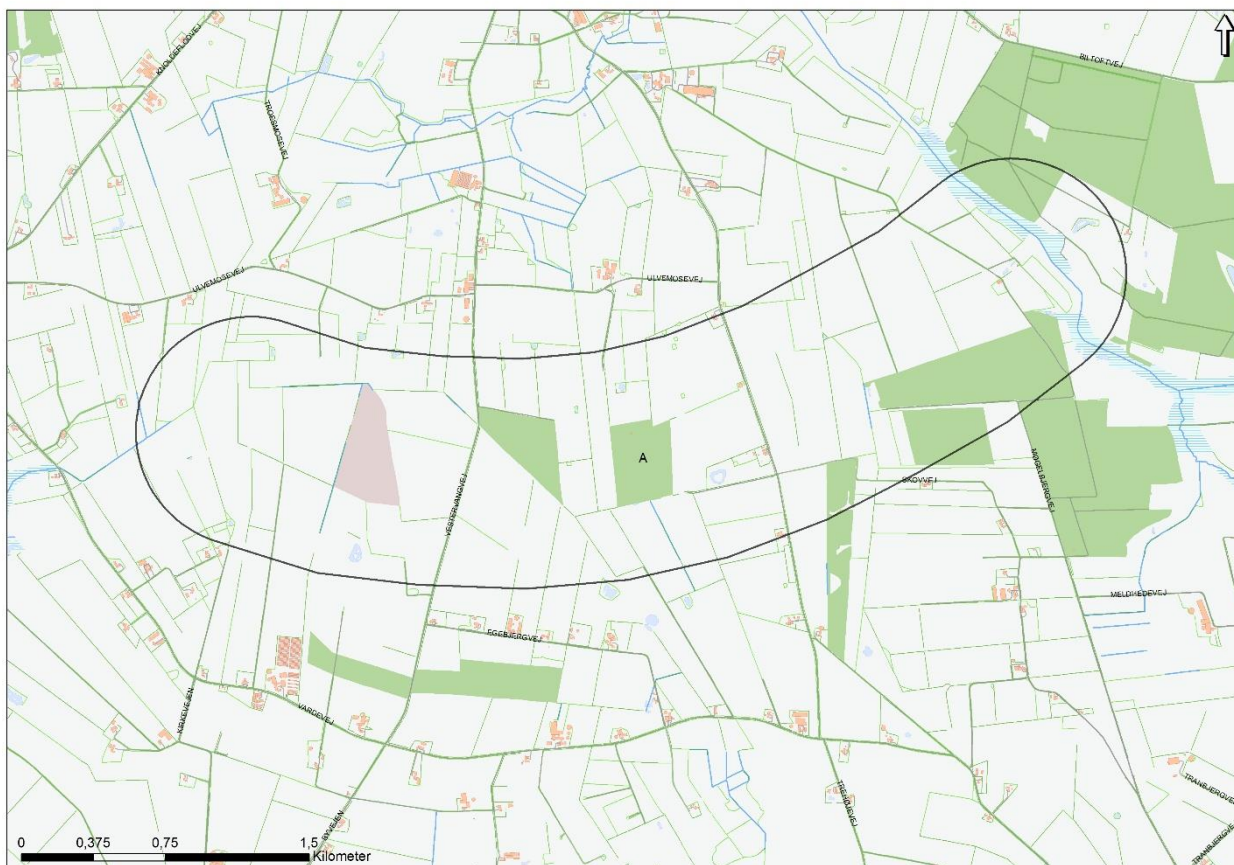
Planmæssige bindinger

Væsentlige bindinger i området er blandt andet (pr. 07.10.16): Beskyttede naturtyper, fredede fortidsminder, el-kabeltracé, lavbundsarealer, hovedindsatsområde for naturgenopretning og overgangslandskab.

Områdespecifikke retningslinjer

Det skal gennem kommune-, VVM- og lokalplanlægning sikres, at:

- Den enkelte vindmølle skal have en effekt på min. 3,3 MW, og en maksimal højde på 150 m.
- Vindmøllerne skal være ens af udseende og størrelse.
- Vindmøllerne skal stå på en ret eller buet linje med lige stor afstand mellem de enkelte vindmøller.
- Områdets udstrækning og rummelighed kan øges ved nedlæggelse af tilstødende beboelse.
- § 3 beskyttet natur må ikke påvirkes negativt, hverken ved etablering eller drift af vindmøller.
- Der skal i VVM-redegørelsen tages særligt stilling til den visuelle påvirkning af de værdifulde landskaber.

OMRÅDE B – ØSTTARP

Placering

Området er beliggende mellem Vallund og Østtarp ved Skærbækvej, og er afgrænset som vist herunder.

Eksisterende vindmøller

Der står 10 vindmøller i, eller i umiddelbar forbindelse med området. Vindmøllerne har en totalhøjde på ca. 70 meter.

Planmæssige bindinger

Området ligger meget tæt på kommunegrænsen mod Ringkøbing-Skjern Kommune.

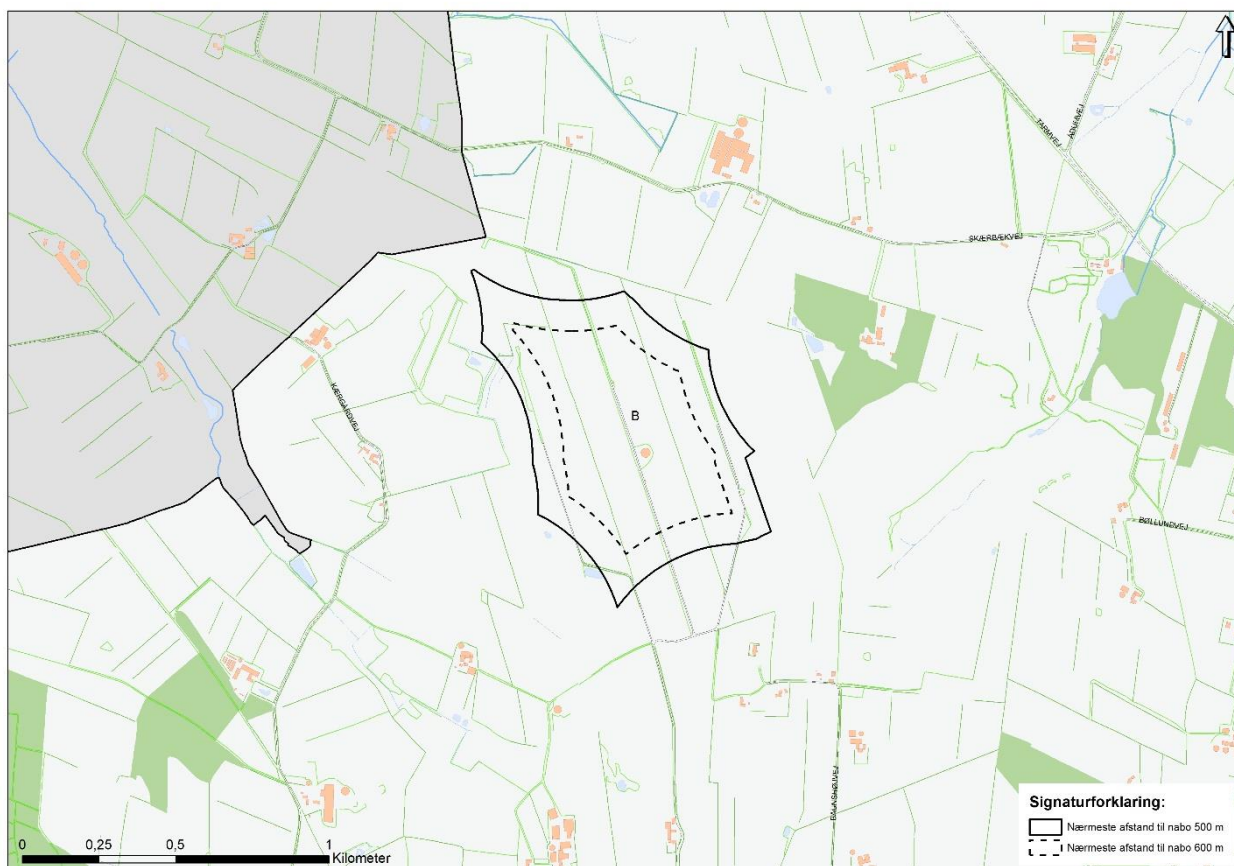
Væsentlige bindinger i området er blandt andet (pr.

07.10.16): Beskyttede naturtyper, beskyttede sten- og jorddiger, fredede fortidsminder, lavbundsarealer.

Områdespecifikke retningslinjer

Det skal gennem kommune-, VVM- og lokalplanlægning sikres, at:

- Den enkelte vindmølle skal have en effekt på minimum 3,3 MW, og en maksimal højde på 150 meter.
- Vindmøllerne skal være ens af udseende og størrelse.
- Vindmøllerne skal stå på en ret linje, med lige stor afstand mellem de enkelte vindmøller.
- Områdets udstrækning og rummelighed kan øges ved nedlæggelse af tilstødende beboelse.
- § 3 beskyttet natur ikke påvirkes negativt, hverken ved etablering, eller efterfølgende drift af vindmøller.
- Beskyttede sten- og jorddiger i området ikke beskadiges, hverken ved etablering, eller efterfølgende drift af vindmøller.
- Fredede fortidsminder må ikke beskadiges, hverken ved opstilling eller drift af vindmøller.
- Der skal i VVM-redegørelsen tages særligt stilling til den visuelle påvirkning af de værdifulde landskaber.

OMRÅDE E – VITTARP/NYBRO

Placering

Området er beliggende vest for Vittarp og Nybro, og er afgrænset som vist herunder.

Eksisterende vindmøller

Der står 7 vindmøller indenfor området med en totalhøjde på ca. 100 meter.

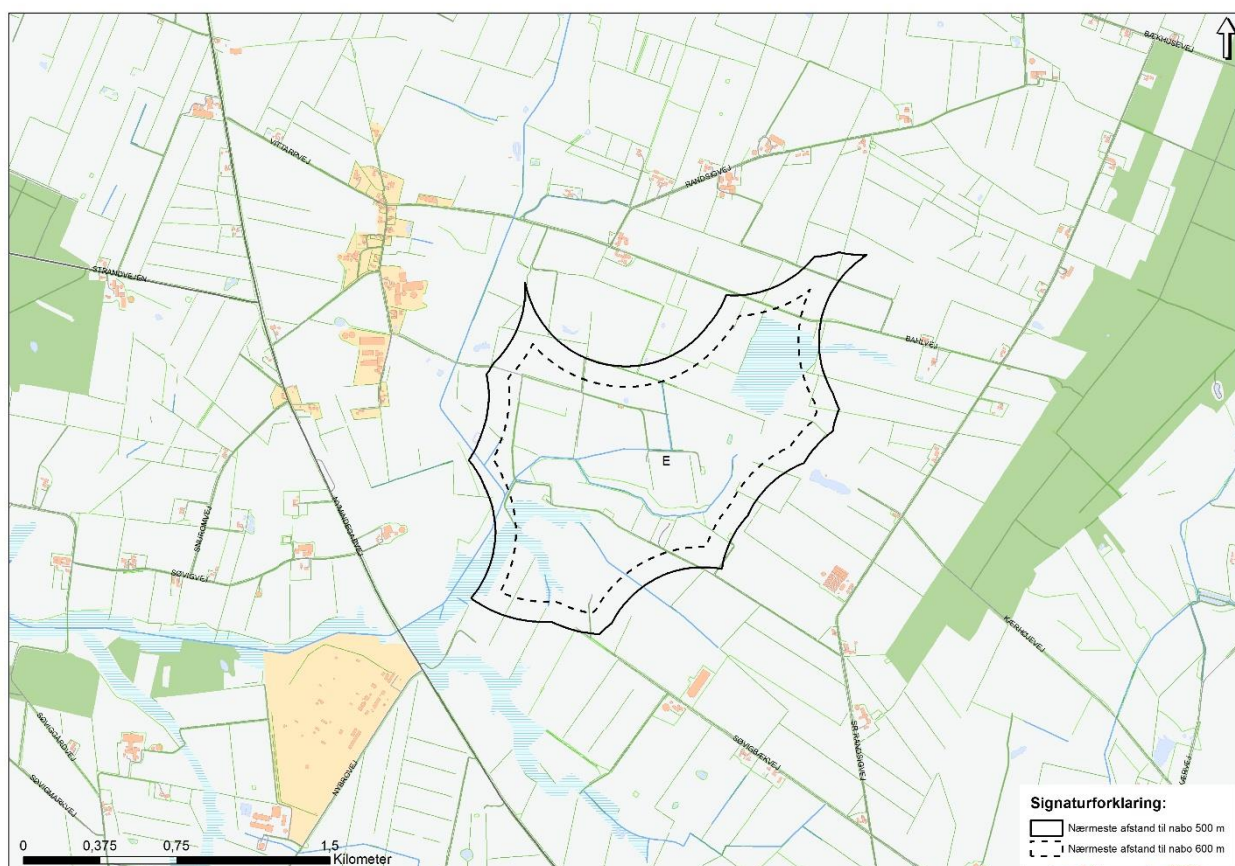
Planmæssige bindinger

Væsentlige bindinger i området er blandt andet (pr. 07.10.16): Beskyttede naturtyper, beskyttede sten- og jorddiger, § 3 vandløb, olieledning, drikkevandsinteresser, lavbundsarealer.

Områdespecifikke retningslinjer

Det skal gennem kommune-, VVM- og lokalplanlægning sikres, at:

- Den enkelte vindmølle skal have en effekt på minimum 3,3 MW, og en maksimal højde på 150 meter.
- Vindmøllerne skal være ens af udseende og størrelse.
- Vindmøllerne skal stå på en ret eller buet linje, med lige stor afstand mellem de enkelte vindmøller.
- Områdets udstrækning og rummelighed kan øges ved nedlæggelse af tilstødende beboelse.
- § 3 beskyttet natur ikke påvirkes negativt, hverken ved etablering, eller drift af vindmøller.
- Der skal i VVM-redegørelsen tages særligt stilling til den visuelle sammenhæng mellem vindmøllerne og de værdifulde landskabsområder.
- Der skal tages hensyn til radiokædetracéet, der snitter det nordvestlige af området.

OMRÅDE F – OVBØL

Placering

Området er beliggende vest for Ovnøbøl ved Grønkærhoved Mose, og er afgrænset som vist herunder.

Eksisterende vindmøller

4 eksisterende vindmøller på i alt 12 MW inden for området.

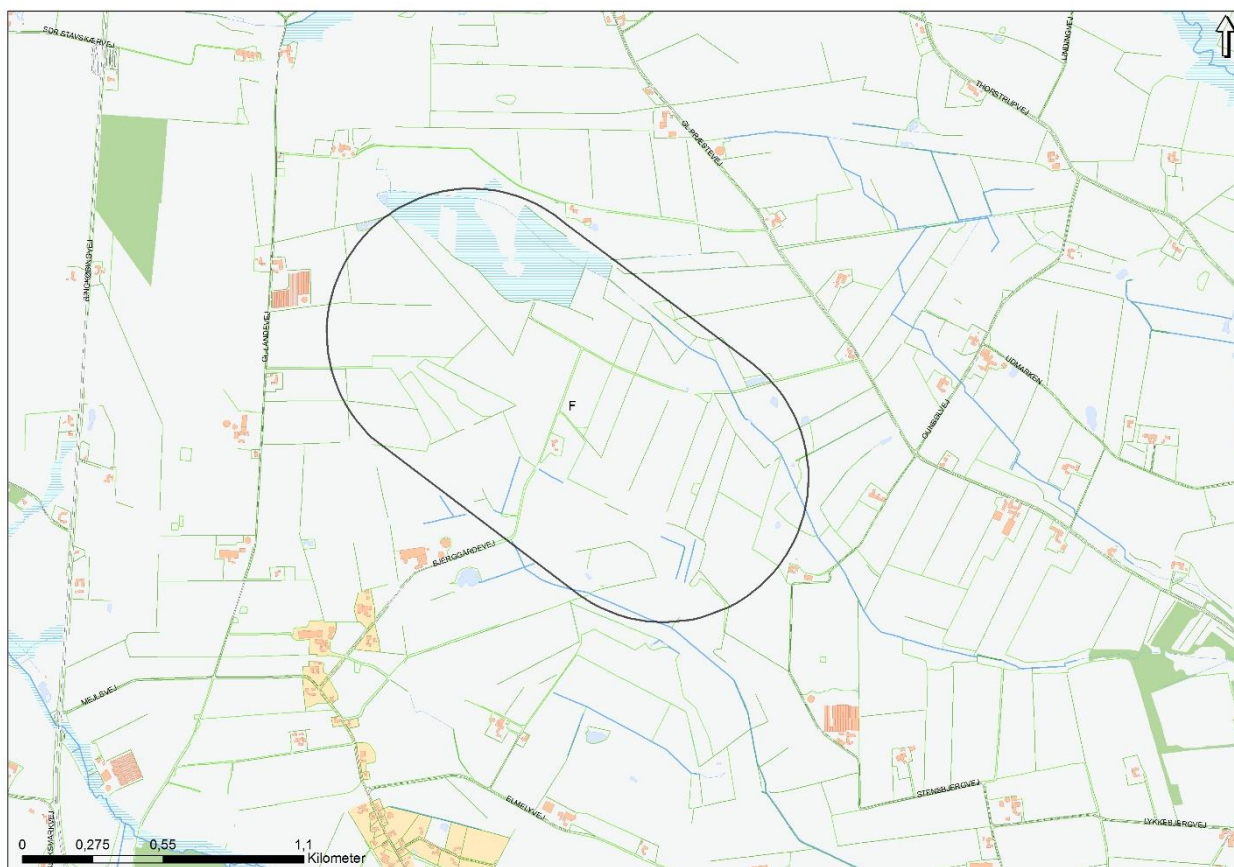
Planmæssige bindinger

Væsentlige bindinger i området er blandt andet (pr. 07.10.16): Beskyttede naturtyper, § 3 vandløb, lavbundsarealer, spildevandsledning,

Områdespecifikke retningslinjer

Det skal gennem kommune-, VVM- og lokalplanlægning sikres, at:

- Den enkelte vindmølle skal have en effekt på min. 3,3 MW, og en maksimal højde på 150 m.
- Vindmøllerne skal være ens af udseende og størrelse.
- Vindmøllerne skal stå på en ret eller buet linje med lige stor afstand mellem de enkelte vindmøller.
- Områdets udstrækning og rummelighed kan øges ved nedlæggelse af tilstødende beboelse.
- § 3 beskyttet natur må ikke påvirkes negativt, hverken ved etablering eller drift af vindmøller.
- VVM-redegørelsen skal særligt behandle påvirkningen på områdets natur, samt den visuelle sammenhæng mellem vindmøllerne og deres omgivelser.

ØVRIGE ENERGIPRODUCERENDE ANLÆG

Ved ansøgning om opsætning af et eller flere energiproducerende anlæg, eller ansøgning om opsætning af energiproducerende anlæg, hvor der findes eksisterende energiproducerende anlæg, vil der blive foretaget en konkret vurdering af den samlede påvirkning af landskab mv. Det vurderes, at tovingede husstandsmøller eller hustandsmøller med gittermaster oftere kan virke forstyrrende i landskabet, da trevingede møller med rørtårn fremstår som mere kendte elementer i landskabet. Placering af flere energiproducerende anlæg i nærheden af hinanden vurderes ligeledes oftere at kunne virke forstyrrende i landskabet. Derfor må der som udgangspunkt forventes afslag på ansøgninger, der omfatter flere energiproducerende anlæg – fx husstandsmøller – på samme ejendom.

Der kan gives landzonetilladelse til opstilling af én husstandsmølle mv. med en maksimal totalhøjde på 25 m i umiddelbar tilknytning til fritliggende ejendommens bygninger, hvis det ud fra en konkret vurdering findes foreneligt med det åbne lands interesser. Normal praksis er, at en placering på op til 20 meter fra eksisterende bygninger vurderes at være i 'umiddelbar tilknytning'.

Inden for områder udpeget som kyst- eller dallandskaber eller kulturmiljø vil Varde Kommune være meget tilbageholdende med at meddele landzonetilladelse til energiproducerende anlæg. Hvis det vurderes, at anlægget kan tillades, vil der blive stillet vilkår til opsætningen. Vilkår kan blandt andet omhandle placering og udseende, og vil bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfælde. Inden for øvrige områder kan der ligeledes stilles vilkår til udseende og placering, hvis der findes væsentlige årsager til det.

For solenergianlæg kan vilkår blandt andet omhandle placering og vinkling, og der vil normalt blive stillet krav om, at fx solenergianlæg skal være ensfarvede i paneler, rammer og beslag mv. i samme farve som tagfladen eller facaden, det placeres på. Alle solenergianlæg skal desuden være antirefleksbehandlede.

I det nedenstående gives eksempler på tilpasning til landskab mv.:

Hvis en vertikal husstandsmølle placeres med beplantning i baggrunden, kan det ofte være hensigtsmæssigt, at møllen fremstår i en afdæmpet grågrøn jordfarve i stedet for hvid eller lysegrå. På denne måde vil møllen fremstå mindre markant i landskabet, og vingernes rotation vil ikke opfattes lige så forstyrrende i landskabet.

Et solcelleanlæg på en tagflade virker mindre skæmmende, hvis det integreres i tagfladen enten teknisk eller farvemæssigt.

Fritstående solenergianlæg vil i mange tilfælde fremstå mindre skæmmende, hvis de omkranses af beplantning.

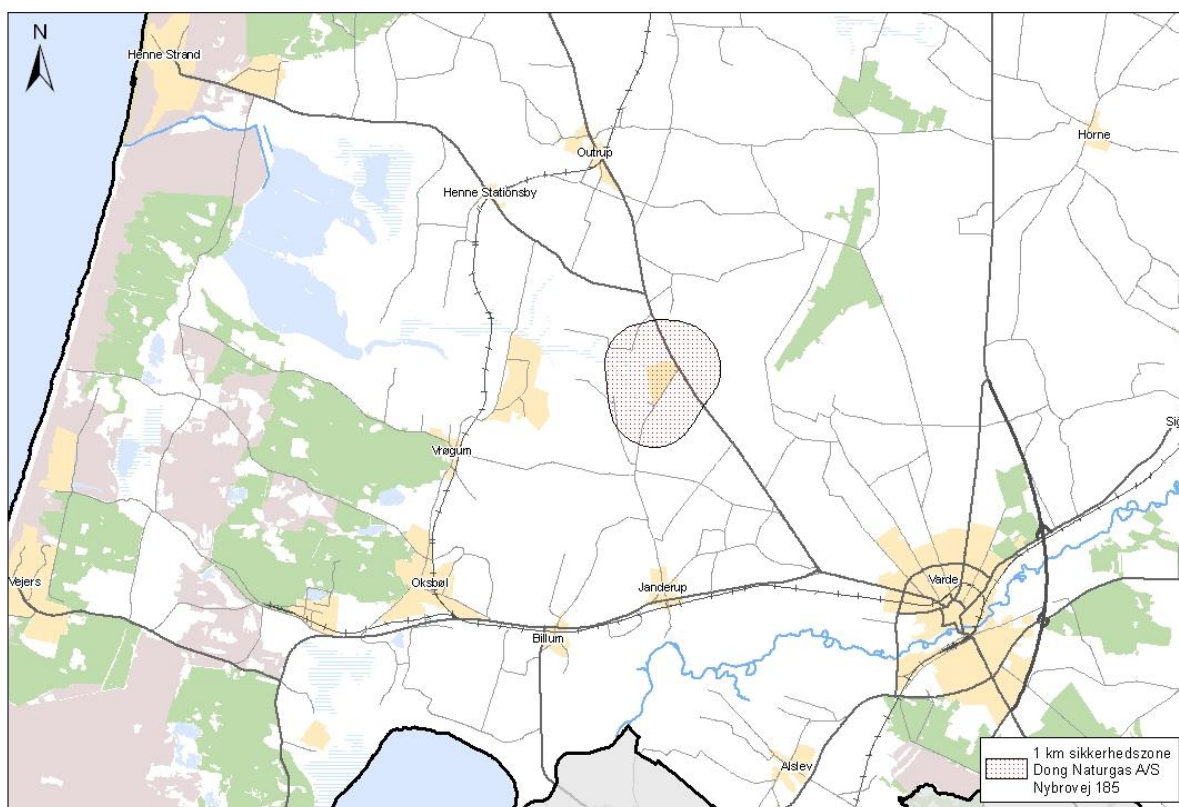

RISIKOVIRKSOMHEDER

Nedenfor ses sikkerhedszonen omkring Dong Naturgas A/S på Nybrovej 185, der udlægges af kommuneplanens retningslinje 14.13.

Retningslinje 14.13:

Omkring naturgasbehandlingsanlægget ved Nybro skal der friholdes en sikkerhedszone på 1 km, hvor der ikke må opføres bebyggelse eller andre anlæg, der kan medføre sikkerhedsmæssige problemer. Undtaget herfra er bygninger, anlæg med videre, der er nødvendige for en forsat jordbrugsmæssig udnyttelse.

AKTIVITETER I PLANPERIODEN 2017-2021

Det indgår desuden som en del af Varde Kommunes mål for Agenda 21 og Klima, at Varde Kommunes varmforsyningsplan skal revideres som led i en samlet klimastrategi og Agenda 21 handlingsplan. Dette skal blandt andet ske på baggrund af en strategisk energiplan. Herudover ønsker Varde Kommune at støtte bestræbelserne på at udnytte husdyrgødning til produktion af biogas, og der vil derfor ligeledes blive iværksat de nødvendige planlægningsinitiativer på dette område.

15. OFFENTLIG FORSYNING

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Spildevands-, affalds- og vandplanlægningen varetages i kommunens sektorplanlægning. Revidering af Spildevandsplan 2010 - 2015 er påbegyndt. Der er udarbejdet Affaldsplan 2013 - 2018, som beskriver den eksisterende og planlagte affaldshåndtering med hensyn til husholdnings- og erhvervsaffald i Varde Kommune. Planen trådte i kraft 1. juni 2012 og er den første samlede affaldsplan for kommunen efter kommunesammenlægningen. Vandforsyningsplan 2013-2023 er udarbejdet af Varde Kommune i samarbejde med de almene vandforsyninger i kommunen og er godkendt primo 2014.

KOMMUNEPLAN 2017

Kommuneplan 2017 viderefører nedenstående sektorplaner inden for offentlig forsyning. Det drejer sig om "Spildevandsplan 2010-2015", "Affaldsplan 2013-2018" og "Vandforsyningsplan 2013-2023". Sektorplanerne er mere detaljerende end kommuneplanens afsnit om disse.

SPILDEVANDSPLAN 2010 - 2015

Varde Kommunes spildevandsplan beskriver den eksisterende og planlagte spildevands-håndtering.

I planen er der seks fokusområder:

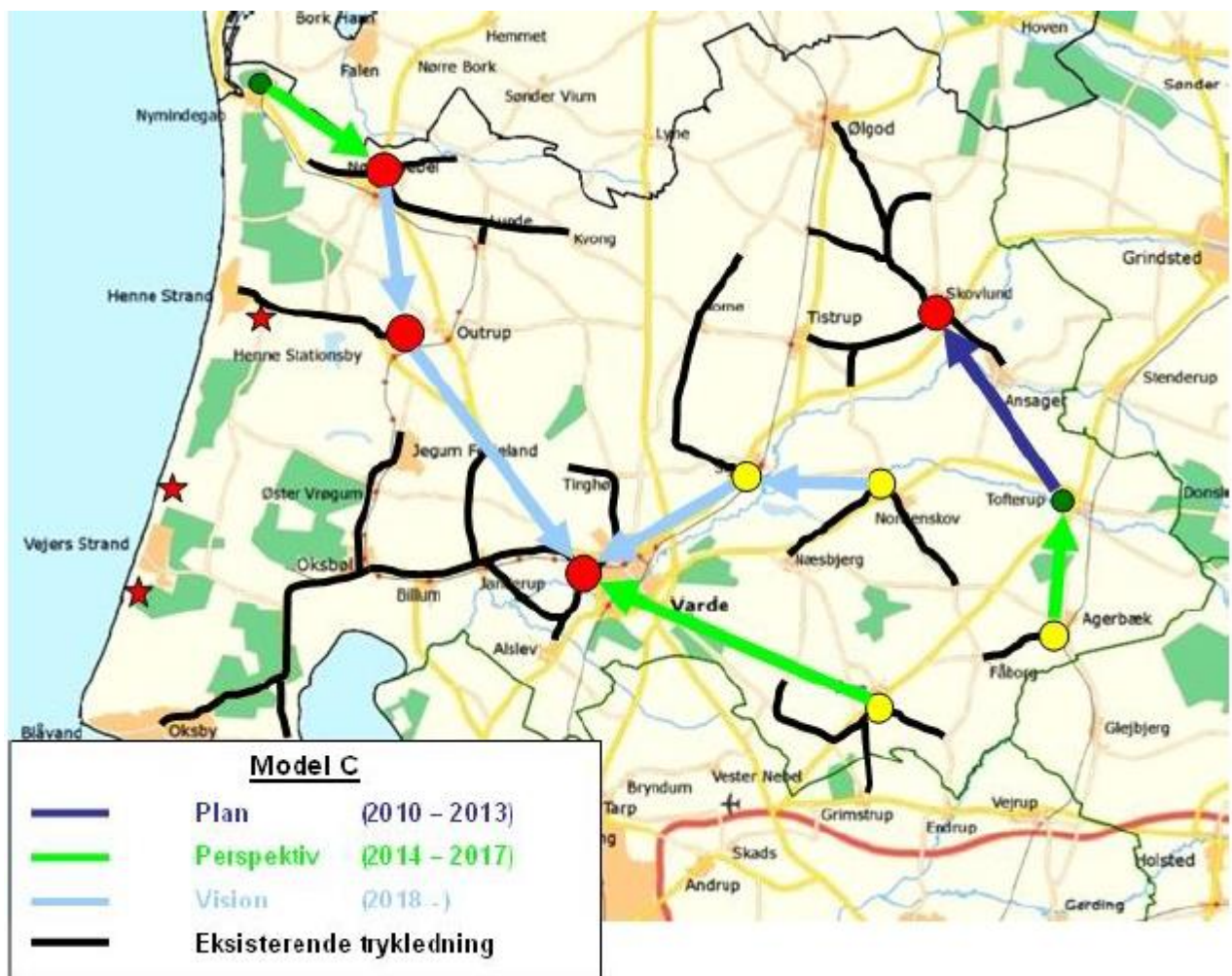
- Regnbetingede udledninger
- Centralisering af spildevandsrensningen
- Forbedret spildevandsrensning i det åbne land
- Sanering og optimering, med særlig hensyntagen til klimaændringer
- Samarbejdet mellem Varde Kommune og Varde Spildevand A/S
- Finansiering af aktiviteterne i Varde Kloak og Spildevand A/S

I forbindelse med spildevandsplanen er der udarbejdet en miljøvurdering, som belyser de miljømæssige konsekvenser af planen.

Spildevandsplanen er udarbejdet under hensyntagen til Kommuneplan 2010 - 2022 samt udkast til vandplaner for Vadehavet og Ringkøbing Fjord, januar 2010

Renseanlæg

Ifølge spildevandsplanen skal Varde Kommune i plan- og perspektivperioden gå fra nuværende 10 rensesanlæg til 2 - Skovlund centralrenseanlæg og Varde rensesanlæg. Se nedenstående figur.

Figur 15.1 Centralisering af spildevandsrensning.

Tillæg 1 og 2 til spildevandsplanen

Tillæggene beskriver, hvordan Starup renseanlæg skal nedlægges i praksis. Det vil sige, etablering af en trykledning fra Starup-Tofterup til Ansager og separatkloakering af Starup-Tofterup.

Tillæg 3 beskriver blandt andet separatkloakering af følgende byområder:

- Vrågum
- Agerbæk
- Årre
- Nordenskov
- Næsbjerg
- Roust
- Roushøje

Følgende renseanlæg skal nedlægges efter separatkloakeringen:

- Årre – 2014 (til Varde renseanlæg)
- Agerbæk – 2015 (til Skovlunde renseanlæg)
- Nordenskov – 2016-2020 (Varde renseanlæg)

Spildevand i det åbne land

Derudover er der udarbejdet en plan for indsatserne for de enkelte ejendomme samt en tilhørende tidsplan for gennemførelse af påbud.

AFFALDSPLAN 2013 – 2018

Affaldsplanen beskriver den eksisterende og planlagte affaldshåndtering i Varde Kommune. Planen trådte i kraft 1. juni 2012 og er den første samlede affaldsplan for kommunen efter kommunesammenlægningen.

Affaldsplanen beskriver Varde Kommunes målsætninger og initiativer på planområdet med hensyn til husholdnings- og erhvervsaffald. Desuden indeholder affaldsplanen en kortlægning af de eksisterende affaldsordninger og frembragte affaldsmængder med videre. Herudover er det kommunens ønske, at affaldsplanen skal inspirere private borgere, virksomheder og andre interesserede til at tage stilling til, og få indflydelse på, hvordan affaldsområdet i Varde Kommune skal udvikle sig de kommende år.

Affaldsplanen er baseret på gældende lovgivning og retningslinjer for myndigheder, herunder Miljøbeskyttelsesloven, Affaldsbekendtgørelsen, regeringens affaldsstrategi og EU-direktiver.

Der er gennemført og/eller planlagt initiativer på følgende områder:

- Helårsområder
- Sommerhusområder
- Supermiljøstationer
- Genbrugspladser
- Erhvervsaffald

Helårsområder

Dagrenovation

Ordningen fortsætter som hidtil.

Genbrugsspand

Alle helårsboliger har en 240 liters beholder til rådighed til indsamling af genanvendelige materialer.

Beholderen er delt i to kamre, og borgerne er forpligtet til at sortere i følgende fraktioner:

- Rum 1: Papir, pap og plastfolie
- Rum 2: Rene glas og flasker, plastdunke samt metal
- Batterier og småt elektronik på låget

Sommerhusområder

Dagrenovation

Sommerhusejere kan frit vælge mellem tre tømningsordninger:

- Ugetømning
- Sæson-tømning (fleste tømninger i højsæsoner)
- Central fællesløsning

Miljøstationer

Ved miljøstationer kan sommerhusejere/brugere aflevere småt brændbart(dagrenovation) samt tilsvarende fraktioner af genanvendelige materialer som indsamles ved hver husstand i helårsområder.

Der er minimum én miljøstation i hvert sommerhusområde. Antallet af miljøstationer udbygges løbende efter behov.

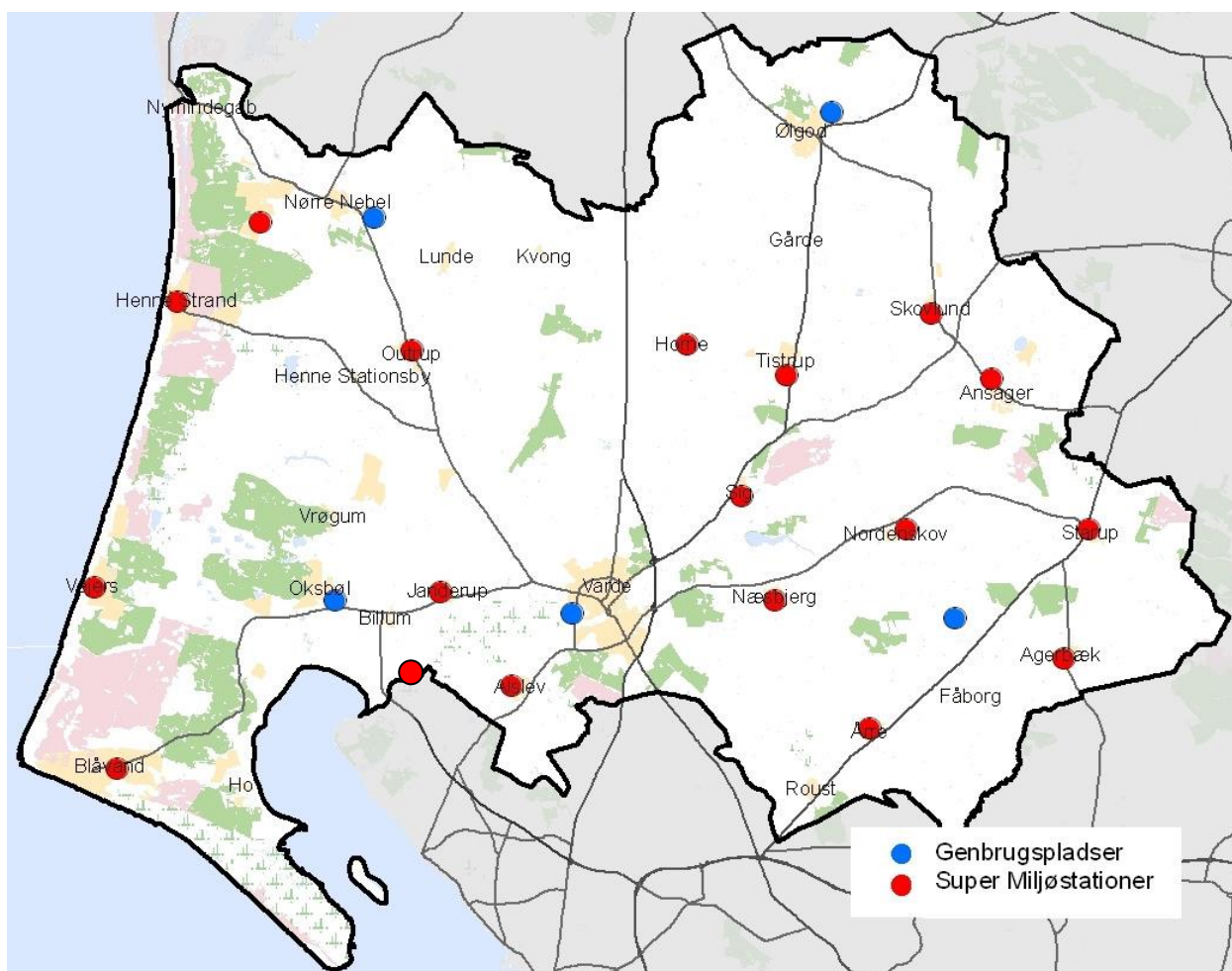
Supermiljøstationer

Døgnåbne supermiljøstationer fungerer som supplement til genbrugspladserne. Her kan borgerne komme af med de mest gængse affaldstyper uden at skulle på genbrugspladsen.

Etablering af supermiljøstationer sker løbende. På nuværende tidspunkt er 17 af de planlagte stationer færdigetableret. Figur 15-1 viser placeringen af de planlagte supermiljøstationer.

Genbrugspladser

Genbrugspladsstrukturen i Varde Kommune bestod indtil juni 2012 af i alt 15 genbrugspladser. Med vedtagelse af Affaldsplan 2013-2018 blev det besluttet at genbrugspladsstrukturen skal bestå af 5 store og moderne genbrugspladser beliggende i Varde, Oksbøl, Nr. Nebel, Vrenderup og Ølgod. (se kortet nedenfor). Renoveringen er gennemført på 4 af de 5 pladser og det forventes at genbrugspladsen i Ølgod bliver renoveret ultimo 2016 – primo 2017.

Figur 15-15. 2: Placering af genbrugspladser, samt planlagte Supermiljøstationer. Etablering af supermiljøstationer sker løbende.

VANDFORSYNINGSPLAN 2013-2023

Vandforsyningsplan 2013-2023 er udarbejdet af Varde Kommune i samarbejde med de alment vandforsyninger i kommunen. Inden udarbejdelsen af vandforsyningsplanen blev området administreret efter fem vandforsyningsplaner – fra de fem tidligere kommuner, som blev sammenlagt i 2007. Vandforsyningsplanen fastlægger rammerne for den fremtidige forsyningsstruktur i Varde Kommune.

Planen består af to dele:

1. Et plangrundlag, der beskriver de tekniske forhold og problemområderne for vandforsyningen i kommunen.
2. En beskrivelse af planen for hvert alment vandforsyningsområde. Planen er godkendt primo 2014.

ERHVERVSAFFALD

Varde Kommune foretager løbende målrettede initiativer i form af tilsyn og information, samt vejledning i, hvordan virksomhederne får styr på affaldet.

I affaldsplanperioden sætter kommunen fokus på affaldsfrembringelsen ved bygge- og anlægsarbejde. Herunder særligt på PCB og asbestaffald. Formålet er at mindske miljøfarlige stoffers virkning på mennesker og dyr.

AKTIVITETER I PLANPERIODEN 2017-2021

- Udarbejdelse af indsatsplaner til sikring af fremtidige drikkevandsressourcer.
- Løbende udvidelse af netværket af miljøstationer og supermiljøstationer.
- Udarbejdelse af ny Affaldsplan 2018.
- Revidering af spildevandsplanen.

16. TRAFIKANLÆG OG TRAFIKSIKKERHED

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Den hidtidige planlægning har været varetaget gennem retningslinjer i Kommuneplan 2013-2025.

KOMMUNEPLAN 2017

Der overføres arealudlæg til veje fra Kommuneplanen 2010-2022 og det bliver en del af Kommuneplan 2017. Herved er det eksisterende arealudlæg fortsat gældende.

DET OVERORDNEDE VEJNET

Det overordnede vejnet i Varde Kommune udbygges således, at der sikres et velfungerende transportsystem for personer, gods og den stadigt voksende ferietrafik. For at sikre dette mål prioriteres vedligeholdelse, modernisering og udbygning af infrastrukturen højt. Det er vigtigt, at der sikres arealer til infrastrukturanlæg inklusiv de nødvendige støjkonsekvenszoner.

I planlægningen af den overordnede infrastruktur skal der være fokus på tilgængelighed i, til og fra de større byer. I denne proces skal der tages udgangspunkt i en helhedsorienteret fysisk planlægning, hvor koordinering mellem kommuner og den statslige transportplanlægning indgår som vigtige dele.

Nye trafikanlæg må ikke placeres i internationale naturbeskyttelsesområder, i forsvarsøvelsesområder og så vidt muligt ikke i kyst og dallandskaber. I planlægningen af nye trafikanlæg skal barrierevirkninger for dyr, planter og mennesker undgås, og det er vigtigt at tage hensyn til naturen med økologiske forbindelseslinjer, landskabelige værdier, kulturmiljøer mv.

Som grundlag for kommunens planlægning og prioritering af den fremtidige udbygning er det overordnede vejnet inddelt i klasser afhængig af deres betydning for kommunens centerstruktur, øvrige større trafikmål og sammenhængen med andre regioner og landsdele.

Nyanlæg af motorveje og motortrafikveje, udbygning af eksisterende veje til 4 spor, overordnede veje med en påtænkt linjeføring gennem områder, der er udlagt som naturområde, værdifuldt landskabsområde eller bevaringsværdigt kulturmiljø, forudsætter, at kommunen udarbejder et kommuneplantillæg med tilhørende redegørelse for virkningerne på miljøet (VVM-redegørelse).

CENTRALE BYOMRÅDER

Ved at fredeliggøre de centrale byområder for uvedkommende trafik forbedres forholdene for de bløde trafikanter, og byernes centrum gøres mere attraktive at færdes i.

TRAFIKSIKKERHED

I forbindelse med forbedring af trafiksikkerheden på kommunens vej- og stisystemer lægges vægt på at bekæmpe "sorte" pletter på vejnettet, at anlægge nye vejstrækninger og cykelstier samt at gennemføre forbedringer i byerne. Igennem vedvarende information og kampagner sættes ind for at ændre trafikanternes adfærd i trafikken. Ved at skabe et sammenhængende stinet, bestående af cykelstier, cykelspor og mindre trafikerede veje, der er egnede som cykelveje i hele kommunen, sikres de bløde trafikanter, og der skabes gode forbindelser mellem boligområder og grønne områder.

AREALUDLÆG

Kommunens overordnede trafikvejnet og stinet skal forbinde bysamfund med hinanden og med regionen. Til dette reserveres der arealer som vist på kortbilaget. Der reserveres 200 m brede arealer til de viste vejudlæg. Inden for disse arealreservationer må der ikke udlægges arealer til andre formål, med mindre det kan dokumenteres, at dette ikke giver anledning til problemer.

Arealreservationer til veje:

- Tarphagevejs forlængelse fra Billum til Nybro vest for Varde.
- Forbindelsesvej nord om Varde fra "Tændpibe-krydset" til Østre Omfartsvej.
- Forbindelsesvej fra Østre Omfartsvej til omfartsvejen ved Sig.
- Lokale gennemgående vej- og stiforbindelser mellem Ringkøbingvej, Lerpøtvej og Ortenvej i Varde nord.
- Omfartsvej syd om Roust mellem Roustvej og Tingvejen.
- Omfartsvej syd om Tistrup (incl. ny vejbro) fra Thyrasvej til Hornevej vest for idrætsanlæg.

Reservationerne til anlæg af de nye overordnede veje og stier er funktionslinjer, som løbene kan justeres. Vejforløbet fastsættes endeligt i projekteringsfasen under hensyntagen til blandt andet naturen og landskabet samt forhold omkring de berørte ejendomme.

STIER

Cykelrutenettet, der er vist i kommuneplanens kortdel, skal lægges til grund for den kommunale planlægning på tværs af kommunegrænser.

Cykelrutenettet forbinder byer og natur- og fritidsområder. Det er i størst muligt omfang opbygget af svagt trafikerede veje, som er velegnede til cyklistfærdsel. I mindre omfang indgår der egentlige stianlæg, hovedsagelig i bynære områder og i de store ferieområder ved vestkysten.

I stiplanlægningen indgår endvidere etablering af lokale stier langs med nogle befærdede hovedlandeveis- og landevejsstrækninger uden sammenhæng med de regionale ruter.

KOLLEKTIV TRAFIK

Grundlaget for en nærbane, der forbinder Ribe – Bramming – Esbjerg – Varde – Oksbøl – (Nørre Nebel), er blevet undersøgt og der er politisk opbakning til, inden for rammen af blandt andet arbejdet med Storbyregion Esbjerg, at opgradere den fælles infrastruktur. I forbindelse med etablering af en nærbane ønsker Varde Kommune, at arbejdet skal ses i en sammenhæng med serviceniveauet på strækningen Oksbøl-Nørre Nebel.

Det er i kommuneplanens kortdel angivet placering for muligt fremtidigt standsningssted for regional og lokal jernbanetrafik ved Forumvej øst for Alslev, på Esbjerg-Varde banen (mellem Guldager Station og Varde Banegård) også selvom der ikke påtænkes udlagt et nyt boligområde i nærheden af banen.

Alslevs indbyggertal er 2016 er mindre end, hvad der normalt kræves til oprettelsen af et trinbræt, men byen er under stadig vækst, hvorfor der stadig skal være fokus på oprettelsen af et trinbræt øst for byen ved Forumvej. Fra 2008-2016 er Alslev by vokset med 108 indbyggere og landdistriktet med 8 indbyggere

For at opnå samfundsmæssig rentabilitet kræves ifølge Trafikstyrelsen 2000 indbyggere inden for en radius af 1,5 km. Alslev Sogn består 2016 af ca. 1650 indbyggere, hvoraf langt størstedelen af borgerne bor inden for en radius af 2,5 km af det foreslåede trinbræt.

Bramming-Grindstedbanen er i indeværende Kommuneplanperiode blevet endegyldigt nedlagt og udgår dermed af planlægningen for trafik anlæg.

Når der er truffet nærmere aftale herom med trafikselskaberne, skal der reserveres areal til busstationer og lignende i bymidter og ved jernbanestationer samt til etablering af busveje, hvor dette kan medvirke til forbedringer på det miljø- og energimæssige område eller til forbedringer af den kollektive trafiks service og økonomi. Ved stationerne skal der sikres gode muligheder for omstigning mellem tog, bus, cykel og bil.

FORSVARETSAREALER

Retningslinjerne i kommuneplanen sikrer en fortsat anvendelse af Forsvarsministeriets øvelsespladser, skyde- og øvelsesterræner ved at sikre, at nye veje ikke udlægges så de ikke gennemskærer områderne og ved at sikre mulighed for trafikafvikling til og fra Forsvarsministeriets ejendomme.

FLYVEPLADSER

Der findes flere flyvepladser i Varde Kommune, som enten er beskrevet i tidligere kommuneplaners rammedele, eller som har landzonetilladelser. Blandt andet findes der, syd for Nordenskov en svæveflyveplads og ved Hoddeskov mellem Ansager og Tistrup findes en landingsplads. Syd for Varde og ved Oksbøl lejren findes der to flyvepladser. Ydermere er der udlagt flyveplads i forbindelse med Nymindegablejren og ved Vallund Hede nordvest for Ølgod. Placeringen af flyvepladserne er fastlagt i kommuneplanens kortdel.

Luftfartshindringer som eksempelvis bygninger, master eller bevoksninger over 25 meter kan etableres inden for en indflyvningsplan for en flyveplads, der står åben for indflyvning fra offentligheden, hvis Trafikstyrelsen har accepteret det. Det vil sige, at enhver plan, som indeholder luftfartshindringer over 25 meter skal forelægges Trafikstyrelsen.

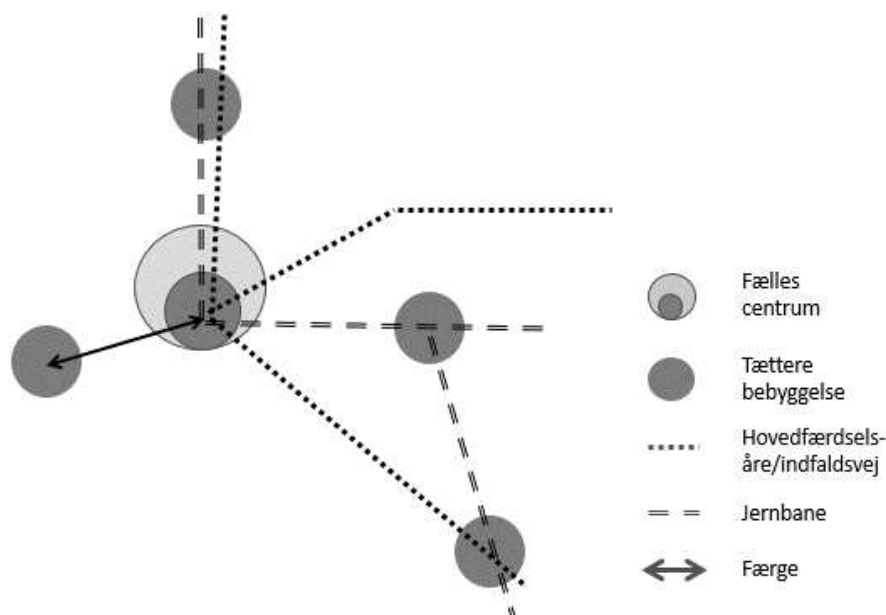
Kommuneplanens retningslinjer sikrer, at der ikke etableres anlæg, som kan tiltrække fugle inden for en afstand af 13 km fra en flyveplads godkendt til civil luftfart. Ved anlæg, som kan tiltrække fugle og forårsage kollisionsrisiko mellem fly og dyr, forstås dambrug, foderpladser for fugle/pattedyr, fuglereservater, lossepladser, kunstige anlagte søer, mergelgrave, minkfarme, vandfyldte grusgrave, udpegning af lavbundsarealer, udvidelse af eksisterende søer og vådområder, rensningsanlæg og lignende.

Flyvepladser er årsag til en væsentlig støjbelastning af omgivelserne og det er vigtigt, at der ikke placeres boliger og anden støjfølsom anvendelse så tæt på flyvepladsen, at dette giver uacceptable støjgener. Omkring flyvepladsen er der fastlagt et støjkonsekvensområde efter Miljøstyrelsens vejledning nr. 5/1994 om støj fra flyvepladser.

VARDE I STORBYREGION ESBJERG - INFRASTRUKTUR

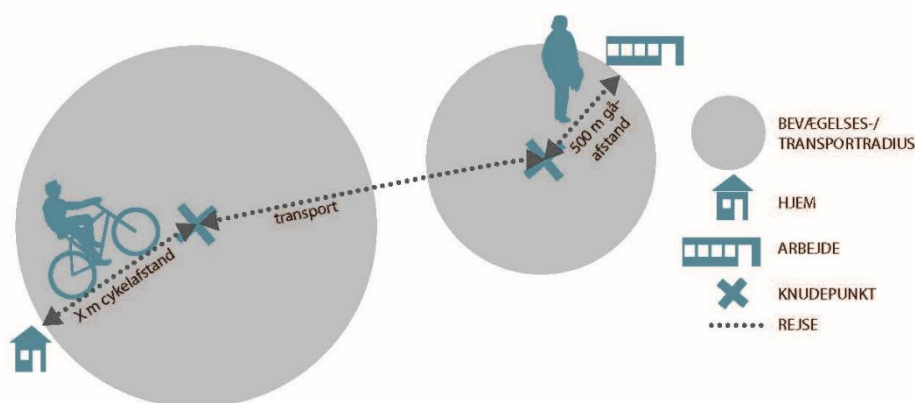
Baggrund og udviklingstendenser

Bystrukturen afgør udstrækningen af Storbyregion Esbjerg og henvender sig til storbyregionens centrum; Esbjergs bymidte. Bystrukturens sammenhængskraft bekræftes dagligt via borgernes mobilitet og sikres via storbyregionens infrastruktur.

Bystruktur: Principdiagram over bystrukturen i Storbyregion Esbjerg.

Bystrukturens mest koncentrerede områder – de større bysamfund – har direkte forbindelser til Esbjerg med bus, bane eller færge. Store dele af bystrukturen består af parcelhuskvarterer, der giver en flad og udstrakt storbyregion, hvor der ikke er den store kollektive trafikbetjening. Det giver en spredt boligbebyggelse, hvor befolkningen er vant til at bruge bilen i dagligdagen. Der er eksempelvis i Esbjerg Kommune kun 10% af indbyggerne i kommunen og 15% af arbejdspladserne, der har gåafstand (500 m) til en station.

Knudepunkter og tilgængelighed: Principdiagram over sammenhængen mellem hjem, knudepunkter og arbejde (Handleplan for Trafik og Mobilitet, Esbjerg Kommune 2013)

Samlet set er billedet, at meget af trafikken ind til de centrale dele af storbyregionen sker i privatbil. Den kollektive trafik anses ikke af pendleren som et reelt alternativ til bilen. I områderne mellem Esbjerg og henholdsvis Varde og Ribe arbejdes der løbende i vejudbygninger og -forbedringer. Men samtidig foreligger der en udfordring i forhold til CO₂-belastning samt trængsel og belastning med parkeringspladser i storbyregionens centrale dele, der kun kan løses ved at flytte de bilende pendlere over i andre transportformer.

Den kollektive trafik er udfordret af afstandene til holdepladserne i de udstrakte parcelhuskvarterer samt af at pendleren ofte har behov for at foretage et eller flere skift for at nå sin arbejdsplads. Der arbejdes aktuelt med nye bybusstrukturer, med supercykelstier og andre tiltag i et forsøg på at imødekomme pendlertrafikken i de byområder, der ligger tættest på Storbyregionens centrum.

I storbyregionens overordnede bystruktur er der fokus på udbygning med en nærbane – en bane, der med mindre køretider og højere frekvens, effektivt vil kunne flytte mange pendlere mellem de tættest bebyggede dele af storbyregionen. Analyser viser at nærbanen er et samfundsøkonomisk godt projekt, der ligeledes vil kunne medvirke til en koncentreret byudvikling langs det bybånd som banen dækker og dermed over tid få en endnu større betydning for mobiliteten i storbyregionen.

Med i billedet af pendling og mobilitet hører den erhvervsmæssige transport, der knytter sig til Esbjerg Lufthavn og Esbjerg Havn. Disse to transportterminaler udgør nøglerne til storbyregionens vækst. Esbjerg Lufthavn er en forudsætning for udviklingen af offshore og indeholder et potentiale for udvikling af andre former for luftfart. Af disse grunde tages der i den fysiske planlægning store hensyn til lufthavnens interesser. De store mængder godstransport genereres af Esbjerg Havn. Denne godstransport benytter sig i vid udstrækning af den samme infrastruktur som storbyregionens pendlere. Der arbejdes derfor løbende med forbedringer af primærvejenes kapacitet for at lette færdslen med stort gods til havnen. Målet er at få godset hurtigt og sikkert frem uden at genere den almindelige trafik mere end absolut nødvendigt.

Mobilitet handler også om at gøre storbyregionens rekreative områder og øvrige fritidskulturelle tilbud lettilgængelige for storbyregionens borgere. Her foreligger området mellem Esbjerg og Nordby som en udfordring både i forhold til esbjergensernes tilgang til bystranden på Fanø og for fannikkernes adgang til de centrale dele af storbyregionen. Det handler om skift mellem transportformer, om adgangs- og parkeringsforhold for biler og cykler og om den visuelle og fysiske sammenhæng mellem de to bykerner og færgelejet.

Strategisk udviklingsspor – Mobilitet

Den økonomiske vækst i Storbyregion Esbjerg er afhængig af infrastruktur og mobilitet. Tid er en bekostelig faktor for pendleren og for det danske erhvervsliv. Ved at fokusere på mobilitet som et strategisk udviklingsspor arbejdes der infrastrukturelt med vækst i erhvervet og gode liv for borgerne.

Fælles indsatser

Der er flere konkrete udviklingsmuligheder, som kan bidrage til at løfte en strategisk satsning på mobilitet og dermed løfte storbyregionen infrastrukturelt. Det kunne være:

- Nærbanens potentiale, hvor der f.eks. planlægningsmæssigt kan fokuseres på nærbanens stationsbyer som perspektivområder for tæt bymæssig bebyggelse.
- Området mellem Varde og Esbjerg som et fælles byudviklingsområde, med en effektiv vejstruktur og rekreative stisystemer.
- Området mellem Nordby og Esbjerg som et fælles udviklingsområde med fokus på gnidningsfrie skift og god sammenhæng på tværs.

AKTIVITETER I PLANPERIODEN 2017-2021

- Stiplan. Der udarbejdes en stiplan for Varde Kommune. Stiplanens hovedformål er at sikre et sammenhængende hovedstinet som forbinder kommunens byer og giver adgang til natur og fritidsområder. Stiplanen udarbejdes som del af en samlet fri-luftstrategi for Varde Kommune.
- Stinettet skal forbinde traditionelle cykelstier med kantbaner/cykelbaner langs veje og alternative stier ad mindre trafikerede veje.
- Kommunens overordnede mål for trafiksikkerhed følges op af konkrete mål og hand-leplaner.
- Samarbejde om fælles infrastruktur i regi af Storbyregion Esbjerg. Blandt andet gen-nem det videre arbejde med grundlaget for en nærbane, der forbinder Ribe – Esbjerg – Varde – Oksbøl.

17. TELEMASTER

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Den hidtidige planlægning er sket gennem Kommuneplan 2013.

KOMMUNEPLAN 2017

I Kommuneplan 2017 fastholdes retningslinjerne fra Kommuneplan 2013, dog udvides retningslinjerne 17.5 og 17.6 til også at omfatte kystbyer og sommerhusområder.

Hvor der er udlagt eller udlægges nye områder til byudvikling, udgår mastezonen i området og erstattes af bestemmelserne for opsætning af master i byområder.

Dernæst udarbejdes der nye afgrænsninger af mastezoner 1,2 og 3, som følgende af ændringer i datagrundlaget for udpegningerne i den forgangne planperiode.

For mastezone 1 er der sker ændringer i afgrænsningen af §3-beskyttede arealer, naturområder erstattes af Grønt Danmarkskort, og der er sket mindre tekniske tilpasninger af landskabstyperne.

For mastezone 2 er der sket ændringer i afgrænsningen af skovbyggelinjer, større uforstyrret landskab, sø- og å-beskyttelseslinje samt eksisterende skov i form af fredsskov og skov med byggelinje.

Mastezone 3 konsekvensrettes som følge af ændringerne i mastezone 1 og 2.

Liberaliseringen på teleområdet har betydet, at antallet af ønsker om tilladelse til at opstille master/tårne til såvel radiokædeforbindelser som andre radio- og telekommunikationsanlæg er steget væsentligt.

Ved ansøgninger om opstilling af telekommunikationsanlæg skal følgende godtgøres: nødvendigheden af den ansøgte placering ved hjælp af diagrammer over dækningsbehovet og hvordan den ansøgte placering vil mindske dækningsbehovet, eksisterende forhold (herunder andre udnyttelser af eksisterende positioner), fremtidige forhold, visualisering af fremtidige forhold. Desuden skal der tages hensyn til andre tekniske anlæg. Mastezonerne på kortet i hovedstrukturen er vejledende og der skal naturligvis tages hensyn til andre forhold i forbindelse med placeringen af nye master. På denne måde sikres den bedst mulige placering af master og antenner samtidig med, at der tages højde for omgivelser og udseende.

AKTIVITETER I PERIODEN 2017-2021

Der er ingen planlagte aktiviteter i planperioden.

18. DET ÅBNE LAND

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Aktiviteten i Kommuneplan 2013 "udarbejdelse af en samlet stiplan" er blevet gjort til del af udarbejdelsen af en friluftsstrategi for Varde Kommune og er dermed fortsat under udarbejdelse.

KOMMUNEPLAN 2017

I dette afsnit af kommuneplanen fastlægges de overordnede retningslinjer for planlægningen i det åbne land. Detailreguleringen findes i temaafsnittene: Kulturmiljøer, Agenda 21 og Klima, Landskab, Naturområder, Lavbundsområder, Landbrug, Skovrejsning, Grundvandsbeskyttelse, Vandløb og søer, Geologi samt Forsvarets arealer.

Det åbne land er præget af mange forskellige interesser, som ikke er altid stemmer overens. Det åbne land er først og fremmest præget af intensiv landbrugsdrift, men benyttes også af andre interessenter. Eksempelvis skovbrug, dambrug, råstoferhverv og friluftsliv. Hertil kommer ønsker om by- og erhvervsudvikling, ferie- og fritidsanlæg, veje og andre tekniske anlæg. Bevarelse eller genoprettelse af de fælles naturværdier og kulturhistoriske spor i landskabet er ligeledes ønsker. Danmark er desuden forpligtet til at opfylde internationale krav om vand- og naturbeskyttelse.

De mange forskelligartede interesser i det åbne land har ført til en stigende konkurrence om bevaring, beskyttelse og benyttelse af det åbne land. Gennem kommuneplanen vil Varde Kommune sikre spillet mellem de forskellige interesser i det åbne land, herunder blandt andet landbrug, bebyggelse, landskab, natur og vand.

LANDZONEADMINISTRATION

Landzoneadministrationen skal i samspil med kommune- og lokalplanlægning sikre en hensigtsmæssig sammenfattende fysisk planlægning. Landzonebestemmelsernes formål er specifikt at forhindre spredt bebyggelse og uplanlagt bebyggelse og anlæg i det åbne land. Derfor skal nyt bolig- og erhvervsbyggeri som udgangspunkt ske indenfor byzone eller udlagte rammeområder i landzone i umiddelbar tilknytning til eksisterende byer. Ligeledes skal nyt bolig- og erhvervsbyggeri ved landsbyer i landzone som udgangspunkt ske inden for udlagt rammeområder. Derigennem sikres de særlige karaktertræk for det danske landskab med klare grænser mellem land og by og det åbne land bevares. Samtidig udbygges og understøttes kvaliteterne i byer og landsbyer.

Landzonebestemmelserne kan yderligere anvendes til at understøtte beskyttelsen af særlige værdier i det åbne land. Ved landzonetilladelser til nybyggeri kan der derfor stilles vilkår om hensyntagen til de landskabelige, naturmæssige og kulturhistoriske værdier. Hensigten er at beskytte og bevare værdifulde elementer og helheder i det åbne land. Vilkårene kan omhandle krav til beplantning, placering, udformning af bebyggelsen og materialevalg.

Miljømæssige hensyn spiller ligeledes en rolle i landzoneadministrationen, da luft-, vand-, jord- og støjforurening skal forebygges ved tilladelser til byggeri, herunder tilvejebringelse af forsvarlige kloakforhold, med en nedgang i udledningen af forurenende stoffer til vandmiljøet.

NATIONALPARK VADEHAVET

Afgrænsning

Nationalpark Vadehavet er Danmark største nationalpark og dækker et område på ca. 1.500 km², hvoraf ca. 300 km² er landareal. Nationalparken omfatter store dele af kystområdet mellem Blåvandshuk i nord og den dansk-tyske grænse i syd. Nationalpark Vadehavet udgør knap 10 % af det dansk-tysk-hollandske vadehavsområde. Området strækker sig i et ca. 500 km langt bånd fra Blåvandshuk i Danmark til Den Helder i Holland.

For Varde Kommune dækker Nationalpark Vadehavet et område fra Blåvandshuk, over Skallingen, til lige syd for Oksbøl samt et område langs Varde Ådal ind til Varde bymidte. Afgrænsningen af Nationalpark Vadehavet fremgår af kommuneplanens kortdel.

Vision

Nationalpark Vadehavet er internationalt kendt som et enestående marsk-, gest- og tidevandsområde med værdier i verdensklasse. Nationalparken benyttes, beskyttes og udvikles i et bæredygtigt samspil mellem natur og mennesker.

Målsætninger

I bekendtgørelsen for Nationalpark Vadehavet er der opstillet 12 målsætninger, som ses nedenfor.

- De væsentligste naturtyper som lavvandede havområder, tidevandsrender, vadeblade, højsander, åmundinger, marsk- og strandenge, forstrande og klitter skal bevares og deres kvalitet og mangfoldighed skal styrkes. De skal beskyttes mod næringsstofbelastning, invasive arter, forstyrrelse af fauna med videre og bevares som bæredygtige og dynamiske økosystemer med naturlig dynamik ved så vidt muligt at undlade indgreb i den naturlige tidevandsdynamik.
- Kulturskabte naturarealer som ferske enge og klæggrave skal bevares og deres kvalitet og mangfoldighed skal styrkes og der bør bevares og fremmes en landbrugsdrift, som sikrer kulturlandskabet og områdets karakterarter.
- Nationalparkens karaktergivende landskabselementer og markante geologiske formationer skal bevares og synliggøres, og den dynamiske landskabsdannelse af klit- og marskområder skal fremmes.
- Kulturmiljøer og kulturhistoriske helheder og enkeltelementer, der fortæller om Vadehavet, skal bevares, synliggøres og gøres tilgængelige, herunder kystsikringsanlæg, afvandings- og bevandingssystemer, landbrug og bebyggelse på værft, marsk og geest, jagt, fiskeri og søfart, grænselandets historie og rekreation.
- Mulighederne for friluftsliv, naturoplevelser og kulturhistoriske oplevelser skal styrkes.
- Udviklingen af friluftsliv og turisme skal ske på et bæredygtigt grundlag og i samarbejde med lokalbefolkningen, turisterhvervet og områdets formidlingsinstitutioner.
- Særligt sårbare naturområder skal beskyttes mod slitage og forstyrrelse gennem formidling og planlægning af zoner, stiforløb med videre.
- Naturvejledning og formidling af nationalparkens landskab, natur- og kulturhistoriske værdier og friluftsmæssige muligheder skal styrkes og udvikles i samarbejde med lokale aktører gennem udbygning og koordinering af aktiviteter, etablering af servicefunktioner og faciliteter.
- Forskning skal understøttes og undervisning styrkes gennem etablering af faciliteter og undervisningstilbud, herunder tilbud der fremmer natur-, kultur- og miljøbevidstheden hos børn og unge.
- Udviklingen af nationalparken skal ske i et samspil med omgivelserne.
- Nationalparken skal udvikles i samarbejde med Det Trilaterale Vadehavssamarbejde.
- Nationalparkens udvikling skal følges og evalueres.

Natur på internationalt niveau

Nationalpark Vadehavet rummer blandt andet de største sammenhængende tidevandsflader noget steds på kloden. Tidevandsfladerne udgør et livsnødvendigt 'spisekammer' for omkring 12 millioner trækkende vadefugle, gæs, ænder og terner fra store dele af den nordlige halvkugle. Marsken i Nationalpark Vadehavet rummer ligeledes natur på internationalt niveau. Forklaringen er, at der blandt andet i de saltpåvirkede områder lever omkring 500 dyrearter som det eneste sted på jorden. Dette gælder også for den lille laksefisk snæblen, som lever i flere af nationalparkens å-systemer, herunder Varde Å-systemet.

Organisation

Organisationen omkring Nationalpark Vadehavet er bygget op omkring en bestyrelse, et råd og et sekretariat. Nationalpark Vadehavet ledes af en bestyrelse udpeget af miljøministeren. Til at rådgive bestyrelsen i større sager eller sager af principiel karakter, har bestyrelsen et nationalparkråd. Nationalparkrådet er sammensat af forskellige interessenter. Sekretariatet varetager det daglige arbejde.

Bestyrelsen for Nationalpark Vadehavet har udarbejdet en Nationalparkplan, som strækker sig over en 6-års periode fra 2013 til 2018. Bestyrelsen har udarbejdet nogle indsatsområder på baggrund af udviklingsmulighederne i nationalparken, konkrete forslag fra pilotprojektet, 2007, de efterfølgende workshops, 2008 og ideer og forslag fra den indledende idefase.

En stor del af områderne i Nationalpark Vadehavet er beskyttede naturområder efter miljømålsloven og/eller naturbeskyttelsesloven. De ansvarlige myndigheder, herunder blandt andet Varde Kommune, er derfor forpligtet til at sikre en gunstig naturtilstand indenfor de områder af nationalparken, der er omfattet af de statslige natur- og vandplaner.

Nationalparkbestyrelsen prioriterer derfor tiltag, som understøtter den statslige og kommunale indsats. Derfor vil nationalparkplanen medvirke til at bevare og styrke kvaliteten og mangfoldigheden i den del af naturen, som ikke er omfattet af de statslige natur- og vandplaner samt de kommunale handleplaner. Desuden vil nationalparkplanen tilstræbe at skabe løsninger, som har langvarige perspektiver og der ikke kræver en fast, tilbagevendende indsats fra nationalparkens side.

NATURPARK VESTERHAVET

Afgrænsning

Naturpark Vesterhavet dækker et område på cirka 22.500 hektar og ligger mellem Nationalpark Vadehavet og kommunegrænsen nord for Nymindesø. Naturparkens kystnære landskab strækker sig cirka 30 kilometer langs kysten og op til 9 kilometer ind i landet. Området er sammensat af nogle egnskarakteristiske naturtyper og rummer adskillige natur- og kulturhistoriske værdier samt mange muligheder for friluftsliv. Hvert år tiltrækker disse forhold mange lokale, nationale og internationale besøgende. Afgrænsningen af Naturpark Vesterhavet fremgår af kommuneplanens kortdel.

Vision

Naturpark Vesterhavet vil understøtte formidling, koordinering og udvikling af områdets natur- og kulturværdier. Naturparken tilbyder i samspil med lodsejerne oplevelser og naturlig aktivitet til stor glæde for både lokale og turister.

Natur på internationalt niveau

Naturpark Vesterhavet indeholder Natura 2000-områder, som er et internationalt netværk af naturbeskyttelsesområder. Naturbeskyttelsesområderne kan have status som Ramsar-område, fuglebeskyttelsesområde og habitatområde. Udpegningen og afgrænsningen af Natura 2000-områderne foretages af staten.

Udpegningen af Natura 2000-områder i Naturpark Vesterhavet bunder blandt andet i de helt særlige kyst- og klitnaturtyper langs naturparkens kyster samt de store bestande af både træk- og ynglefugle. Fuglene ses især omkring Blåvandshuk og ved Filsø. Naturpark Vesterhavet indeholder også beskyttede naturtyper efter naturbeskyttelsesloven. Disse naturtyper er især lysåbne som eksempelvis enge, moser og heder. Desuden har naturgenopretningsprojektet Filsø givet gunstige forhold for navnlig fugle- og planteliv, men også for kronvildtet og odderen. Naturpark Vesterhavet rummer også mange fortidsminder, der værnes om.

Organisation

Der er nedsat et naturparkråd, som er bredt repræsenteret af lokale aktører og foreninger. Samarbejdet mellem aktørerne er afgørende for, hvordan naturparken vil udvikle sig i fremtiden. Det er vigtigt, at naturparken forbliver folkelig og at der udarbejdes mange forskellige aktiviteter. Samtidig skal der også være plads til ro og fordybelse, ligesom der også skal tages hensyn til naturen.

Formand for Naturparkrådet: Udvalgsformand for Plan og Teknik, Varde Kommune.

Næstformand for Naturparkrådet: Udpeges af Kultur og Fritid, Varde Kommune.

Derudover er Naturparkrådet repræsenteret af: Aage V. Jensen Naturfond, Varde Kommune Miljø og Teknik, Forsvaret, Danmarks Naturfredningsforening, Sydvestjysk Landboforening, NaturKulturVarde, Varde Museum, ProVarde, Blaabjerg Udviklingsråd, Blåvandshuk Udviklingsråd og Friluftsrådet.

Naturpark Vesterhavets lovmæssige forhold

Naturpark Vesterhavets indhold og realisering er baseret på frivillighed, aktiv involvering af borgere, herunder lodsejere, interesse- og erhvervsorganisationer samt engagement i de enkelte kommuner og i lokalbefolkningen i øvrigt.

Naturparken er formelt etableret via kommuneplanlægningen og har dermed et indirekte lovmæssigt ophæng. Det er vigtigt, at understrege, at naturparkens grænser kun er ment som en foranstaltning, der hjælper planlægning og formidling af området. Naturparken lægger ikke yderligere begrænsninger på arealanvendelsen end, hvad der foreskrives med fredningen, vildtreservatet, Natura2000-udpegningen samt de mere generelle bestemmelser i lovene om skove, naturbeskyttelse og planlægning.

Naturparkplanen

Du kan læse hele naturparkplanen på www.naturparkvesterhavet.dk og www.vardekommune.dk

FRILUFTSTRATEGI

Med henblik på at udfolde visionen "Vi i naturen" og skabe grundlag for brug af naturen som afsæt for et sundt og aktivt liv, er en tværfaglig friluftstrategi for Varde Kommune under udarbejdelse. Sigtet er at udvikle Danmarks bedste naturinfrastruktur, så alle borgere og turister uanset forudsætninger gives en lang række varierede muligheder for at færdes i og opleve naturen.

Friluftstrategien er bygget op omkring indsatsområderne:

- Tilgængelighed og naturinfrastruktur
- Rekreative byrum, sundhed og hverdagsnatur
- Formidling, synlighed, kommunikation, branding og bosætning
- Brug og beskyttelse af naturen
- Samarbejdspartnere

Som delelement i udarbejdelsen af friluftstrategien er der kortlagt arealer til bynær idræts- og rekreativ brug. I forbindelse med Kommuneplan 2017 udlægges rekreative rammeområder til bynær idræts- og rekreativ brug i Agerbæk, Alslev, Horne og Skovlund på kommunalt ejet jord. Herudover er der, for at understøtte mulighederne for udvikling af aktiviteter i kommunens rekreative områder og med baggrund i Varde Kommunes byers udviklingsplaner, indskrevet udvidede rammer for etablering af rekreative faciliteter i en del af kommunens rekreative bynære rammeområder.

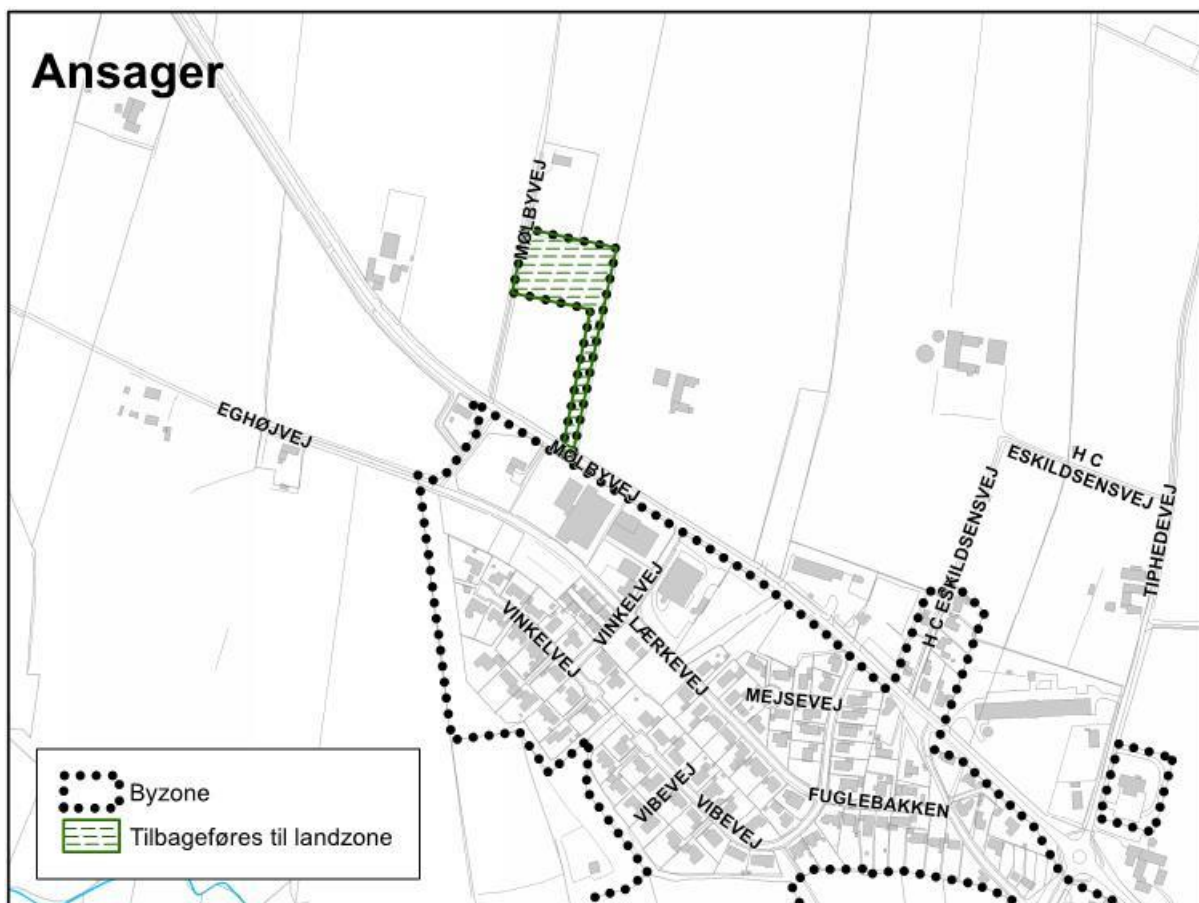
TILBAGEFØRSEL AF AREALER FRA BYZONE TIL LANDZONE

Arealer markeret på figur 1 og 2 tilbageføres med kommuneplanens endelige vedtagelse fra byzone til landzone. Derfor tilføjes retningslinje 18.13 til hovedstrukturen for Tema 18 Det åbne land.

I forbindelse med gennemgang af allerede kommuneplanlagte områder, er det vurderet, at to mindre arealer bør tilbageføres fra byzone til landzone, da planlægningen for arealerne ikke længere er aktuel.

Ansager

I forbindelse med et projekt om genslyngning af vandløbet "Kærbæk" ved Nørregade og syd for Kølbakken, er der sket jordfordeling af arealer således, at Varde Kommune nu ejer et areal langs vandløbet og har afstået landbrugsarealer ved Mølbyvej. Planlægningen for området ved Mølbyvej omfatter kommuneplanramme 03.01.E06 og lokalplan 3.6. Planlægningen vurderes ikke længere at være aktuel, og derfor planlægges forslag til aflysning af lokalplan 3.6 at sendes i offentlighøring inden endelig vedtagelse af Kommuneplan 2017. Ligeledes foreslås hele kommuneplanramme 03.01.E06 udtaget med Kommuneplan 2017 samtidig med at den del af kommuneplanrammen, der er byzone, overføres til landzone.

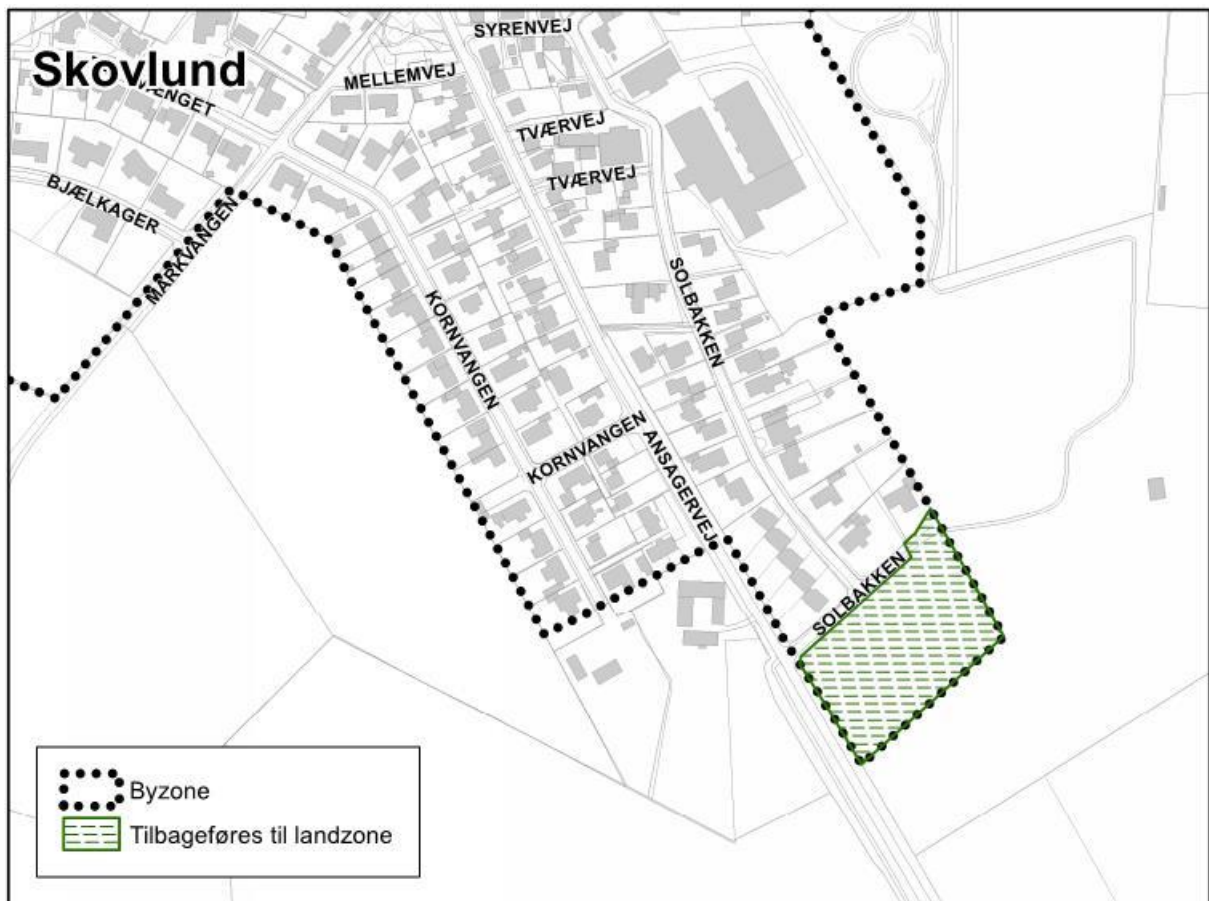

Figur 18-1: Arealet udgøres af en del af matr. nr. 14ee Ansager By, Ansager og udgør et areal på knap 9000m².

Skovlund

Nuværende lokalplan 4.2 udlægger et område i Skovlund til boligformål i form af åben-lav og tæt lav bebyggelse. En del af det lokalplanlagte område er aldrig blevet realiseret og fremstår som skovareal. Varde Kommune ønsker at fastholde arealets anvendelse til skov, og det er ikke muligt at udnytte muligheden til boligformål, da området er ejet af Varde Kommune og dermed fredskov. På den baggrund vurderes planlægningen for området ikke længere at være aktuel, og derfor planlægges forslag til delvis aflysning af lokalplan 4.2 at sendes i offentlighøring inden endelig vedtagelse af Kommuneplan 2017.

I forbindelse med den ændret planlægning tilbageføres en del af matr. nr. 2co Skovlund By, Skovlund fra byzone til landzone samtidig med, at området udlægges til rekreativt område (19.01.R03) i Forslag til Kommuneplan 2017 sammen med et større areal for at højne andelen af bynære rekreative arealer i Skovlund.

Figur 18-2: Arealet udgøres af en del af matr. nr. 2co Skovlund By, Skovlund og udgør et areal på cirka 1 ha.

AKTIVITETER I PERIODEN 2017-2021

Udarbejdelse af en friluftsstrategi for Varde Kommune, hvor bevaring, beskyttelse og benyttelse af det åbne land finder sin balance.

Udarbejdelse af en samlet stiplan, som led i udarbejdelsen af en friluftsstrategi.

19. LANDSKAB

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Med Kommuneplan 2013 udarbejdede Varde Kommune en ny landskabsplanlægning baseret på landskabskaraktermetoden, som skulle danne grundlag for forvaltningen af landskabsinteresser.

Varde Kommune udarbejdede den nye landskabsplanlægning, fordi Ribe Amts tidligere landskabsplanlægning gav udfordringer i forhold til at varetage de faktiske særligt værdifulde landskabsværdier i administrationen. Problemstillingerne omhandlede eksempelvis, at landskabsværdierne i ådalene ikke indgik i det tidligere plangrundlag, samt at store dele af landbrugslandskabet var udlagt til særligt værdifuldt landskab, selvom netop dette landskab er mindre sårbart overfor udvikling sammenholdt med landskabet langs kysten og i ådalene.

Landskabskaraktermetoden gjorde det muligt at redegøre kvalificeret for de landskabelige værdier i det åbne land. Hermed blev der udarbejdet et kvalificeret beslutningsgrundlag til at forvalte landskabsinteresserne efter. I Kommuneplan 2013 blev kortlægningen revideret og færdiggjort for hele det åbne land, på nær kystlandskaberne.

Udpegningerne særligt værdifuldt kystlandskab og større uforstyrrede landskaber, fra det tidligere Ribe Amt, blev ført videre uforandret i Kommuneplan 2013. I Kommuneplan 2013 blev det tilkendegivet, at Varde Kommune ville revidere plantemaet "særligt værdifuldt kystlandskab" i planperioden frem til 2017. Dette er sket ved at udarbejde landskabskarakterbeskrivelser for "kystlandskaberne". Ligeledes er plantemaet "større uforstyrrede landskaber" revideret.

KOMMUNEPLAN 2017

Kommuneplan 2017 viderefører i vidt omfang bestemmelserne fra Kommuneplan 2013.

I planperioden er der udarbejdet landskabskarakterbeskrivelser baseret på landskabskaraktermetoden for samtlige karakterområder i landskabstypen kystlandskab.

Et landskabskarakterområde er karakteriseret ved det særlige samspil mellem et områdes naturgrundlag og arealanvendelse, samt de særlige rumlige og visuelle forhold, der kendetegner området og adskiller det fra omkringliggende landskaber. For hvert landskabskarakterområde er der udarbejdet en landskabsbeskrivelse, som mere dybdegående redegør for konkrete landskabsforhold, herunder også det værdifulde for det enkelte landskabskarakterområde.

Dette muliggør, at den tidligere udpegning "særligt værdifuldt kystlandskab" erstattes af udpegningen "kystlandskab" med tilhørende landskabskarakterbeskrivelser. Samtidig revideres den tidligere kommuneplanretningslinje for "særligt værdifuldt kystlandskab" til at omhandle landskabstypen "kystlandskaber".

Med udarbejdelse af landskabskarakterområdebeskrivelser for karakterområderne i kystlandskaber, har Varde Kommune nu en landskabskarakterbeskrivelse af samtlige 19 karakterområder i kommunen fordelt på de tre overordnede landskabstyper: Kyst-, dal- og landbrugslandskaber.

På baggrund af landskabskarakterbeskrivelserne har Varde Kommune således et nuanceret grundlag for at revidere den nuværende geografiske afgrænsning af udpegningen større uforstyrrede landskaber fra det tidligere Ribe Amt.

Større uforstyrrede landskaber defineres som landskaber, der er eller ønskes uberørt af tekniske anlæg ved, så vidt muligt, at undlade at placere nye, større tekniske anlæg som f.eks. motorveje, motortrafikveje, støjende sportsanlæg, jernbaner, el- og telemaster,

vindmøller og andre større anlæg i sådanne områder. Der er få steder, hvor det er muligt at opleve et uforstyrret landskab uden dominerende eller støjende anlæg og aktiviteter.

Kystlandskaberne i Varde Kommune består af otte landskabskarakterområder. Syv af de otte landskabskarakterbeskrivelser karakteriserer kystlandskaberne som sårbare overfor større tekniske anlæg. Det ottende karakterområde er Nørre Nebel Markslandskab, som mod nord er præget af en række høje vindmøller fra områder beliggende mod nord i Ringkøbing-Skjern Kommune, men i Varde Kommune fremstår området som større uforstyrret landskab.

Dallandskaberne i Varde Kommune består af syv landskabskarakterområder. Alle syv landskabskarakterbeskrivelser af dallandskaber beskriver sårbarheden overfor større tekniske anlæg ved, at de særlige visuelle oplevelsesmuligheder er knyttet til oplevelsen af det samlede dallandskab. Særligt vigtige er de landskabelige sigtelinjer, der findes på langs og tværs af dallandskaberne. Dermed er alle karakterområder i dallandskaber sårbare overfor tekniske anlæg i form af både markante bygninger og traceer, der vil bryde de visuelle sammenhænge i landskabet og dermed ændre landskabsoplevelsen.

Landbrugslandskaberne er derimod karakteriseret ved, at store tekniske anlæg generelt bedre kan indpasses i forhold til det eksisterende landskab sammenlignet med kyst- og dallandskaber. Større tekniske anlæg harmoniserer skalamæssigt udmærket med landbrugslandskabernes store skalaforhold. Ligeledes er landbrugslandskaberne på nuværende tidspunkt generelt karakteriseret ved, at der spredt i landbrugslandskaber anlægges store tekniske anlæg og bygninger som følge af løbende strukturændringer i landbruget, samt nye muligheder og krav til energiforsyning.

Landskabskarakterområdet Nørre Nebel Marslandskab i kystlandskab udpeges som "større uforstyrret landskab" fordi området i Varde Kommune er uforstyrret og for at skabe sammenhæng til landskabskarakterområdet Lydum Ådal.

På baggrund af overstående betragtninger udpeges alle landskabskarakterområder i kyst- og dallandskab fremadrettet som "større uforstyrrede landskaber" i overensstemmelse med tilhørende landskabskarakterbeskrivelser.

Landskabskarakterområderne i dallandskaberne indeholder enkelte strukturer, der er for smalle eller har for kort afstand fra større eksisterende tekniske anlæg til at kunne indgå i "større uforstyrrede landskaber". Disse strukturer er derfor undladt i de nyudpegede områder.

Ved udpegningen af større uforstyrrede landskaber er der tre steder i dallandskaberne, hvor der er blevet taget særligt hensyn, og hvor det er u hensigtsmæssigt at udlægge området til "større uforstyrrede landskaber". Der er områder ved Varde By, Sig By og kommunegrænsen mod Billund Kommune mellem Ansager og Kvie Sø.

I tilfældet ved Varde By drejer det sig mod øst om, at der lægges afstand fra Varde By ud til Østre Omfartsvej, da denne har karakter af et teknisk anlæg, der bryder sammenhængen i dallandskabet og påvirker den landskabelige oplevelse af dallandskabet. Mod vest lægges ligeledes afstand fra Varde By. Denne skyldes det eksisterende rensningsanlæg samt allerede fastlagte rammer for byens udvikling, der vil kunne påvirke oplevelsen af det "større uforstyrrede landskab".

I tilfældet ved Sig By drejer det sig om området øst for byen. Her er der taget hensyn til det eksisterende dambrug mod nord. Mod syd er der taget hensyn til eksisterende udlagte rammer. Dambruget er en tydelig forstyrrelse i dallandskabet med sine store bassiner og påvirker oplevelsen af det omkringliggende landskab. Derfor bliver dambruget ligeledes betegnet som et teknisk anlæg, der ikke bør indgå i et "større uforstyrret landskab".

Ved Ansager og Kvie Sø er et større område afgrænset af dallandskaber udlagt som "større uforstyrret landskab". Området består af fem smalle strukturer i dallandskabet, der tilsam-

men udgør en landskabelig sammenhæng. Området grænser op til kommunegrænsen mellem Varde og Billund Kommuner. For både at sikre den landskabelige sammenhæng og udpegningen af "de større uforstyrrede landskaber" på tværs af kommunegrænsen, udpeges området til "større uforstyrrede landskaber".

De "større uforstyrrede landskaber" udgør efter redigeringen 34,2 % af Varde Kommunes areal modsat før, hvor udpegningen udgjorde 14,0 % af Varde Kommunes areal. Regnskabet for "større uforstyrrede landskaber" er følgende:
Kommuneplan 2013:

(Større uforstyrrede landskaber)/(kommunens areal)*100=facit	(17344 ha)/(123.795 ha) *100= 14,0 %
--	--------------------------------------

Kommuneplan 2017:

(Større uforstyrrede landskaber)/(kommunens areal)*100=facit	(42363 ha)/(123.795 ha) *100= 34,2 %
--	--------------------------------------

De "større uforstyrrede landskaber" udgør en væsentlig rekreativ resurse og derfor skal de større uforstyrrede områder fortsat friholdes for større tekniske anlæg, hvilket fremgår af retningslinje 19.12.

Med den eksisterende landskabsplanlægning er 55,5 % af Varde Kommunes areal omfattet af bestemmelser, der sikrer de bevaringsværdige landskaber. Dette videreføres i Kommuneplan 2017 uforandret. Regnskabet af bevaringsværdige landskaber er følgende:
Kommuneplan 2017:

(Dal-, kyst- og overgangslandskaber)/(kommunens areal)*100=facit	(68658 ha)/(123.795 ha) *100= 55,5 %
--	--------------------------------------

DEN SÆRLIGE PLANLÆGNINGSMÆSSIGE ELLER FUNKTIONELLE BEGRUNDELSE

Nye arealudlæg

05.01.R07 og 05.01.R08

Rammeområde 05.01.R08 skal sammen med 05.01.R07 danne grundlag for udarbejdelse af en ny lokalplan for en eksisterende zoo i Blåvand. De to eksisterende rammer for Blåvand Zoo udvides, og afgrænsningen mellem de to rammeområder ændres. Herefter vil rammeområde 05.01.R08 indeholde bebyggelsen til Zoo og 05.01.R07 vil indeholde græsningsarealerne. Rammeområde 08.01.R08 udvides med 1,8 ha og 08.01.R07 udvides med 0,8 ha, hvorefter det samlede areal til rekreative formål i området vil være på ca. 6,7 ha. Indholdet i rammeområdet 05.01.R08 ændres således, at rammebestemmelserne er i overensstemmelse med de eksisterende forhold.

Blåvand Zoo og dermed rammeområde 05.01.R08 ligger i tilknytning til sommerhusområdet Blåvand. Hele området ligger i kystnærhedszonen. Blåvand Zoo har 60-70.000 besøgende hvert år, heraf vurderes langt den overvejende del at være turister bosiddende i de omkringliggende sommerhuse. Blåvand Zoo er således afhængig af nærheden til turisterne, bidrager til at skabe oplevelser og medvirker til at understøtte Blåvand som feriedestination. Derfor er der en funktionel begrundelse for udvidelsen af rammeområdet 05.01.R08 i kystnærhedszonen.

13.10.R05

Der udlægges en ny rekreativ ramme 13.10.R05 ved et eksisterende servicehus på parkeringspladsen langs Vesterhavet på indersiden af klitrækken ved Nymindegab. Rammeudlægget skal sikre mulighed for at etablere bedre faciliteter til servicering af friluftslivet, herunder badegæster/sportsudøvere ved

Nymindesgab. Herved gives der mulighed for at etablere gode sanitære forhold, omklædning, bad og muligheder for forplejning. Dette skal ske i sammenhæng med det eksisterende servicehus, som omfatter ishus og ældre toiletter. Der kan etableres faciliteter som ishus, moderne toilet- og bade faciliteter samt bebyggelse i form af indendørs servering indenfor rammeområdet.

Langs Vestkysten i Varde Kommune er der flere muligheder for parkering på indersiden af klitrækken med nedgang til Vesterhavet. Et rammeudlæg ved den største parkeringsplads sikre, at fremtidige faciliteter placeres, hvor naturen og landskabet allerede er påvirket af tekniske anlæg og hvor tilgængeligheden til det overordnede vejnet er god. I og med, at rammebestemmelserne skal sikre mulighed for at etablere bedre faciliteter til servicering af badegæster/ sportsudøvere ved Nymindesgab, er der en funktionel begrundelse for placering af rammeområdet i kystnærhedszonen.

BYRÅDETS MÅL

Landskaberne i det åbne land repræsenterer en af de helt grundlæggende værdier i Varde Kommune. De spiller en stor rolle i den enkelte borgers dagligdag og er for mange stærkt forbundet med oplevelsen af livskvalitet. Det gælder både de særlige værdifulde landskaber langs Vesterhavet og i ådalene, men også de mere almene landskaber, hvor kommunens borgere bor eller færdes i hverdagen.

Byrådets mål med den nye landskabsplanlægning er ikke at bremse eller vanskeliggøre udvikling. Tværtimod. Målet er at skabe bedre udviklingsmuligheder. Derfor skal der være plads til nødvendig udvikling, men udviklingen skal ske, hvor det er hensigtsmæssigt, samt respektere og gerne styrke eksisterende landskabsværdier.

Landskaber og landskabsværdier er en komplekse størrelser, der ikke er mulige at forvalte i forhold til faste grænseværdier eller andre faste parametre. Derfor er det ofte nødvendigt med en konkret vurdering i den enkelte sag. Et nyt og mere nuanceret beslutningsgrundlag skal sikre en ensartet forvaltning, der tager udgangspunkt i lokale landskabsforhold. Herved sikres at eksisterende kvaliteter bevares og styrkes, samt at ny udvikling understøtter eller supplerer eksisterende landskabskvaliteter positivt. Grundlaget skal desuden bidrage til, at den kommunale administration af landskabsinteresserne kvalificeres og effektiviseres - ikke mindst i forhold til lovbestemte krav om at planlægge for biogasanlæg og store husdyrbrug.

Landskabsplanlægningen rummer en detaljeret redegørelse for de landskabelige interesser, der gør det muligt at orientere sig om landskabsinteresserne i det åbne land. Planlægningen viser ligeledes, hvordan Varde Kommune ønsker at administrere landskabsinteresserne. Hensigten er, at landskabsplanlægningen skal fungere som et udgangspunkt for en gensidig dialog mellem projektansøgerne og de kommunale sagsbehandlere om, hvordan et fremtidigt projekt bedst muligt kan integreres i lokalmiljøet.

LOVGRUNDLAG

Kravet om den kommunale landskabsplanlægning er fastlagt i planlovens §11a, litra 16: *"Kommuneplanen skal indeholde retningslinjer for sikring af landskabelige bevaringsværdier og beliggenheden af områder med landskabelig værdi, herunder større, sammenhængende landskaber"*.

Ifølge vejledningen til loven, skal kommunens retningslinjer særligt friholde de natur- og kulturhistoriske landskaber og elementer for unødvendig *bebyggelse, anlæg, beplantning eller tilgroning*, der kan forringe landskabets *karakter, variation og oplevelsesværdi*.

Derudover gælder der særlige betingelser og vilkår for udvikling og planlægning i kystnærhedszonen, der fremgår af planlovens §5a og §5b.

Det fremgår af de statslige udmeldinger til kommuneplanlægningen 2017, at det er statens målsætning, at lovbestemmelserne sikrer, at:

- Kommuneplanerne skal indeholde retningslinjer til sikring af bevaringsværdige landskaber, som friholder dem for byggeri og anlæg.

- Kommuneplanerne skal indeholde retningslinjer til sikring af større, sammenhængende landskaber, som friholder dem for større byggerier og tekniske anlæg, der slører landskabssammenhænge eller har konsekvenser for det karakteristiske og oplevelsesrige i nabolandskaberne. Bevaringsværdige landskaber, herunder større sammenhængende landskaber, skal som udgangspunkt ikke reduceres.

AKTIVITETER I PLANPERIODEN 2017-2021

Ingen planlagte aktiviteter.

LANDSKABSPLANLÆGNINGENS OPBYGNING

Landskabsplanlægningen er opbygget af 2 forskellige former for udpegninger med tilhørende retningslinjer. Udpegningerne er henholdsvis *større uforstyrrede landskaber* og *landskabstyper*.

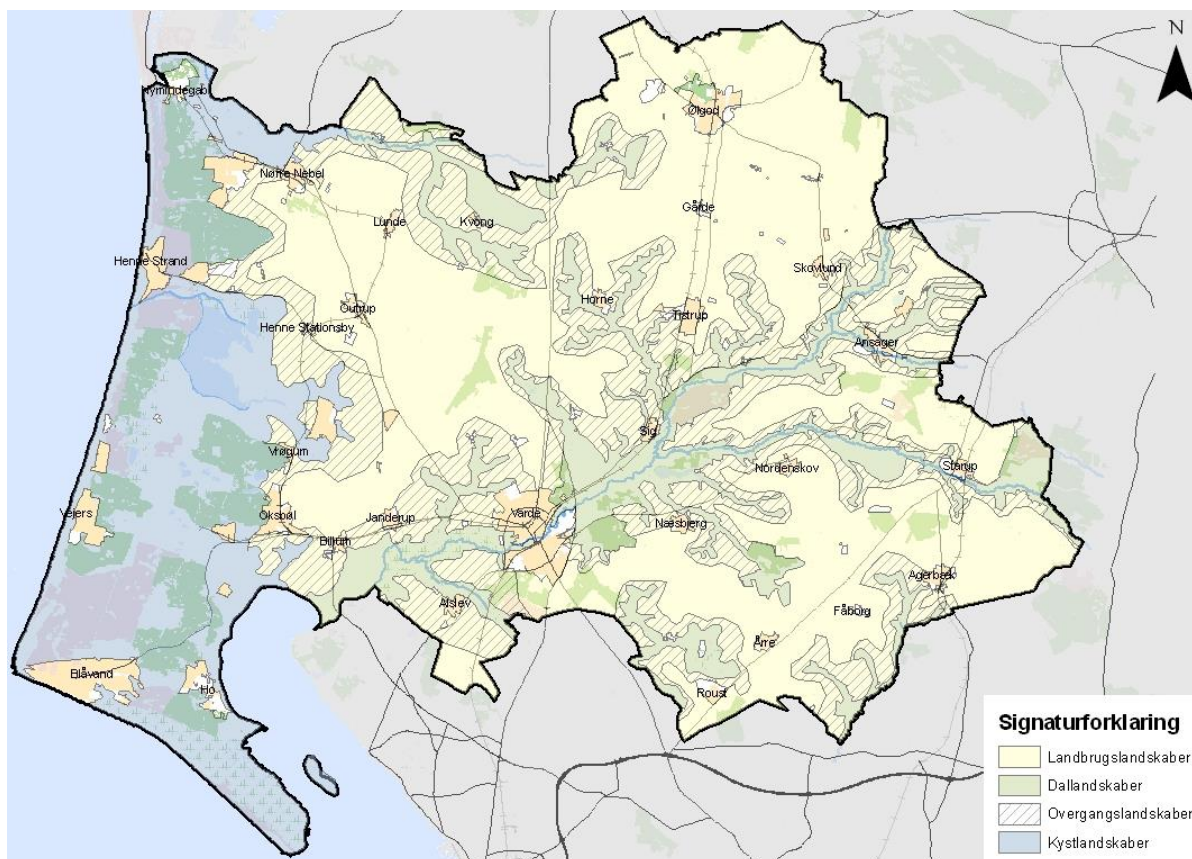
UFORSTYRREDE LANDSKABER

Store dele af det åbne land er i dag påvirket af store trafikanlæg, master, møller eller store produktionsanlæg. Der er få steder, hvor det er muligt at opleve et uforstyrret landskab uden dominerende eller støjende anlæg og aktiviteter. De større uforstyrrede landskaber kan således udgøre en væsentlig rekreativ resurse. Større uforstyrrede områder skal derfor fortsat friholdes for større tekniske eller støjende anlæg og aktiviteter.

LANDSKABSTYPER

Landskabstyper er betegnelsen for helt overordnede landskabstræk, der findes i det åbne land i Varde Kommune. Den enkelte landskabstype er særligt kendetegnet ved stor ensartethed i forhold til naturgrundlag og den dominerende arealanvendelse. Hver landskabstype rummer derfor nogle særligt karakteristiske og gennemgående landskabsstrukturer, som udgøres af karakteristiske landskabselementer. Derved skabes en tydelig landskabelig sammenhæng i hver landskabstype. Landskabstyperne kan derfor ses som større sammenhængende landskaber, hvor formålet er at sikre landskabelige sammenhænge. Landskabstyperne udgøres af overordnede landskabsstrukturer og består af forskellige landskabskarakterområder.

Hver landskabstype rummer således sammenfald i forhold til udviklingstendenser, beskyttelsesinteresser og forvaltningsmæssige problemstillinger, hvad angår landskabelige interesser. Fra et forvaltningsmæssigt perspektiv er landskabsinddelingen derfor hensigtsmæssig. Forvaltningen kan med udgangspunkt i landskabsbeskrivelserne forholde sig konkret til lokale problemstillinger. Samtidig giver landskabstyperne mulighed for en kvalificeret varetagelse af *både* de særligt værdifulde landskaber, såvel som de mere almene landskaber.

Figur 19-1: Landskabstyper i Varde Kommune.

Landskabstyper og landskabskarakterområder

Landskabsplanlægning tager udgangspunkt i en overordnet opdeling af det åbne land i 3 landskabstyper; *landbrugslandskaber*, *dallandskaber* og *kystlandskaber*. *Landbrugslandskaber*, *dallandskaber* og *kystlandskaber* er udpegninger, der er afgrænset efter en detaljeret landskabsanalyse af det åbne land. En del af landbrugslandskaberne er udpeget som *overgangslandskaber*, hvor der stilles større krav til den forvaltningsmæssige vurdering af konkrete projekter, da der er potentiale for visuelle sammenhæng mellem med dal- og kystlandskaber.

Kommuneplanens hovedstruktur fastsætter bestemmelser og retningslinjer for administration indenfor de enkelte landskabstyper. Retningslinjerne skal medvirke til at beskytte både de fysiske og visuelle sammenhænge i landskabstyperne, herunder specielt i dal- og kystlandskaber, samtidig med, at der stilles større krav til den forvaltningsmæssige vurdering af konkrete projekter i overgangslandskaber. Derfor medvirker kommuneplanens retningslinjer til at friholde dallandskaber for ny bebyggelse og anlæg, mens kystlandskaberne skal beskyttes, bevares og styrkes som åbne dynamiske naturlandskaber, hvor nødvendige bygninger og anlæg skal tilpasses landskabets karakter.

Hver landskabstype er yderligere opdelt i landskabskarakterområder. Et landskabskarakterområde er karakteriseret ved det særlige samspil mellem et områdes naturgrundlag og arealanvendelse, samt de særlige rumlige og visuelle forhold, der kendetegner området og adskiller det fra omkringliggende landskaber. For hvert landskabskarakterområde er der udarbejdet en landskabsbeskrivelse, som mere dybdegående redegør for konkrete landskabsforhold.

Landskabsbeskrivelserne giver overblik over de karakteristiske landskabstræk, der findes i det åbne land. Det vil sige, de landskabsstrukturer og -elementer, som har stor betydning for oplevelsen af landskabet. Desuden giver beskrivelserne indblik i tilstanden af det enkelte landskab, sårbarheder, udviklingstendenser, særlige landskabelige oplevelsesmuligheder og eventuelle udviklingspotentialer.

I de efterfølgende afsnit er redegjort for generelle landskabstræk, kvaliteter, sårbarheder, udviklingstendenser, potentialer med videre i de enkelte landskabstyper og landskabskarakterområder.

LANDBRUGSLANDSKABER

Figur 19-2: Landbrugslandskabet er karakteriseret ved tydelige, enkle og gennemgående strukturer, der skaber både variation og sammenhæng i landskaber og består af bygninger, beplantninger og tekniske anlæg.

Arealmæssigt udgør de åbne landsbrugslandskaber hovedparten af det åbne land i Varde kommune. Landskaberne findes øst for kystlandskaberne, hvilket vil sige på bakkeøerne og hedesletterne. Landbrugslandskaberne opdeles i to dele af Varde Ådal komplekset.

Grundlæggende er landbrugslandskabet opbygget af morænebakker og hedesletter. De højtliggende morænebakker er dannet af smeltevandssand og -grus (ca. 386.000 - 140.000 år siden). Efterfølgende har smeltevandsfloder eroderet brede hedesletter ned i bakkeøterrænet i forbindelse med sidste istid, Weichsel (ca. 115.000 - ca. 10.000 år siden). Jordbunden i hedesletterne består ligeledes af smeltevandssand og -grus. Med tiden er dannet et tykkere muldlag ovenpå de tidligere istidsaflejringer og i lavbundsområder findes humusholdige ferskvandsaflejringer.

Geologien har i samspil med dannelse af muld og ferskvandsaflejringer skabt relativt gode dyrkningsforhold. Derfor er den dominerende arealanvendelse forskellige former for landbrugsproduktion. Landskabsoplevelsen domineres især af det dyrkede landskab med fladt til letbølget terræn, store åbne marker, spredte plantage- og skovområder samt lavtliggende vådområder. Dette samspil af arealanvendelser skaber en mosaikstruktur. Landbrugsdriften gør landskabet meget foranderligt henover året og landmandens aktiviteter er en stor del af landskabsoplevelsen. Derfor er landbrugslandskabet og landskabsudviklingen stærkt knyttet til den landbrugsmæssige drift.

Tydelige, enkle og gennemgående strukturer på markfladen skaber på samme tid variation og sammenhæng i landskabet. De bærende strukturer udgøres især af oprindelige beplantnings- og bebyggelsesstrukturer, der gennem tiden er dannet af landbrugsproduktionen i området.

Beplantningen fungerer som en landskabelig ramme, der på én og samme tid afgrænser og skaber sammenhæng i det dyrkede landskab. En særlig karakteristisk del af landskabsoplevelsen er de mange læhegn, der danner linjeformede strukturer i landskabet og inddeler de åbne marker i mindre rum. Læhegnene danner derfor et åbent, enkelt og meget kultiveret landskab i middel til stor skala. Højt i terrænet giver læhegnene ofte mulighed for lange kig over landbrugslandskabet og de omkringliggende dallandskaber.

Ved bebyggelsen ændrer beplantningen typisk karakter og bliver mere høj og markant. Beplantningen fremstår som punktstrukturer i landskabet, men har stor betydning for landskabsoplevelsen, da den skaber en naturlig sammenhæng mellem bebyggelsen og det omgivende landskab. Beplantningen evner ofte at give bebyggelsen en naturlig tilknytning til stedet, så den ikke opleves som et afvigende fremmedelement på markfladen, se billede.

Figur 19-3: Beplantningen ved den oprindelige gård skaber sammenhæng mellem bebyggelsen og landbrugslandskabet. Derudover er oprindelige gårde og husmandssteder en gennemgående struktur, der forstærker det landlige præg og fortællingen om den lokale landskabsudvikling.

Punktstrukturer af store landbrugsbygninger, oprindelige gårdbebyggelse og husmandssteder er ligeledes gennemgående strukturer, der har stor betydning for landbrugslandskabets identitet. I dag er de store industrigårde meget dominerende bygningselementer med op til flere store bygningsanlæg. Den landbrugsrelaterede bebyggelse skaber i dag et meget ensartet, regelmæssigt og gennemgående mønster, der er en tydelig del af landskabskarakteren.

Spredt i landbrugslandskabet er med tiden etableret nye landskabselementer, der ikke er en oprindelig del af landskabet, herunder nybyggeri og en række tekniske anlæg og bygninger. Disse landskabselementer kan både fremstå som punktstrukturer i form af vindmøller eller linjeformede strukturer i form af højspændingsmaster. Disse landskabselementer påvirker landbrugslandskabets kvalitet i mindre grad sammenholdt med halvkultur- og naturlandskaber som dal- og kystlandskaber. Forklaringen er, at tekniske anlæg og bygninger vil fremstå som fremmedelementer i dal- og kystlandskaber.

KOMMUNEPLANENS RETNINGSLINJER

Landbruget spiller en hel central rolle i landbrugslandskabet. Det er et kultiveret landskab, der er formet og formes af den landbrugsmæssige drift. Landskabstypen rummer derfor mange kulturhistoriske landskabsfortællinger.

For at opretholde flere af de bærende landskabsstrukturer og -elementer er fortsat landbrugsdrift en nødvendighed. De enkle og gennemgående landskabstræk giver landbrugslandskaberne en særlig landlig karakter, som rummer landskabskvaliteter, der adskiller sig markant fra både de urbane og meget varierede bylandskaber samt halvkultur- og naturlandskaber.

Derfor skal særligt store og tekniske anlæg etableres hensigtsmæssigt i landbrugslandskabet i forhold til landskabets karakter. Herved opnås, at landbrugslandskaber er områder,

hvor der er gode udviklingsmuligheder for jordbrugserhvervene. Samtidig skal der være gode vilkår for øvrig udvikling, så længe arealforbruget begrænses til det helt nødvendige og udviklingen tager udgangspunkt i at styrke, understøtte eller supplere eksisterende landskabskvaliteter, på positiv vis. Det gælder særligt de karakteristiske beplantnings- og bebyggelsesstrukturer herunder landskaber, der indeholder kulturhistoriske fortællinger af lokal, regional eller national værdi.

Figur 19-4: Trods bygningernes anseelige størrelse og tekniske karakter har landbruget generelt formået at fastholde nyere landbrugsbyggeri som en karakteristisk struktur i landskabet. Det samme enkle, letgenkendelige formsprog går igen i hele landskabet og supplerer positivt den eksisterende landskabskarakter. Mange af bygningerne er integreret hensigtsmæssigt i forhold til de eksisterende landskabsforhold. Derfor opleves mange af landbrugsbygninger i dag som meget veltilpassede elementer i landskabet. Der bevares i denne henseende et fortsat fokus på udseende og størrelsesforhold i forbindelse med landbrugsbyggeri.

DALLANDSKABERNE

Figur 19-5: Dalterrænet med det naturligt slyngede vandløb i dalbunden og høje tætte bevoksninger langs den øvre del af dalprofilet er gennemgående strukturer, der karakteriserer dallandskaberne.

Dallandskaber er betegnelsen for de landskaber, der findes i kommunens store ådale. Dallandskaber er udpeget med udgangspunkt i det lokale dalterræn. Enkelte steder, hvor natur- eller kulturhistoriske områder opleves som en naturlig del af dallandskabet, indgår områderne i udpegningen. Ligeledes følger afgrænsningen vejforløb, hvor vejene går tæt langs overkanten af dalsiden eller på anden måde er i tæt kontakt til dallandskabet.

De store ådale er typisk placeret i store hedesletteområder fra sidste istid, Weichsel. I dalbunden består jordbunden oftest af ferskvandsaflejringer, der gennem tiden er blevet sedimenteret gennem gentagne oversvømmelser. På dalsiderne består jordbunden af moræneaflejringerne.

Geologien og de landskabsdannede processer har skabt et meget karakteristisk dalterræn med en lavtliggende dalbund, hvor vandløbet naturligt slynger sig gennem ådalen. Dalterrænet er desuden karakteriseret ved jævne til stejle dalsider. Langs den øvre del af dallandskaberne markerer høje og tætte bevoksninger dalprofilet og gør landskaberne mere dramatiske. Et landskabstræk, der går igen i de fleste dallandskaber. Desuden afskærmer bevoksningerne ofte dallandskaberne mod tilstødende landbrugslandskaber.

De stejle, vandpåvirkede eller tørveholdige jorder er ikke optimale til afgrødedyrkning eller byggeri. Dallandskaberne har derfor et udpræget fravær af bebyggelse, men det er et karakteristisk træk, at gårde og husmandssteder gennem tiden er placeret på overgangen til dallandskaberne, hvor terrænet er mere plant og tørt. Bebyggelsen danner derved punktstrukturer i landskaberne. Jordbundsforholdene i ådalene betød, at ådalene traditionelt blev anvendt til ekstensive driftsformer såsom græsning og høslet. Denne arealanvendelse dominerer også mange af dallandskaberne i dag.

Til forskel fra landbrugslandskaberne skaber det dynamiske og vandpåvirkede naturgrundlag en naturlig begrænsning for arealanvendelsen i dallandskaberne. Arealanvendelsen består af intensivt og ekstensivt dyrkede marker samt naturnære dalstrækninger. Det dynamiske naturgrundlag og arealanvendelsen har skabt en gennemgående mosaikstruktur af meget kultiverede, halvkultiverede og naturnære landskaber.

I dallandskaberne findes desuden forskellige kulturhistoriske elementer. Tidligere var vandmøllerne en vigtig del af landbrugsproduktionen på egnen og de fleste vandmøller kan stadig genfindes i dag. Desuden findes herregården Nørholm Gods ved Varde Ådal, hvor godset, den tilhørende vandmølle og det samlede herregårdslandskab omkring Varde Å er et meget værdifuldt kulturmiljø.

Figur 19-6: Den restaurerede Nørholm vandmølle er et smukt eksempel på velbevarede kulturhistoriske træk, der har stor oplevelsesværdi og som fortæller den lokale landskabsudvikling.

Det er ligeledes et gennemgående landskabstræk, at ældre byer i Varde Kommune overvejende er lokaliseret i tilknytning til vandløb, hvor bygrænsen mange steder har bredt sig ned af dalsiden. Dette skyldes den korte afstand til rent vand og de frugtbare dyrkningsforhold i forbindelse med dyrehold, der tidligere havde stor betydning for bosætningsmulighederne i det åbne land.

Figur 19-7: I ådalene findes områder, hvor dalstrækningerne dyrkes intensivt. Disse åbne dallandskaber fremhæver det karakteristiske dalforløb, men har ofte en mindre rekreativ værdi.

De intensivt dyrkede dalstrækninger rummer åbne dallandskaber, der formidler en større del af det samlede dalforløb. Disse dallandskaber er typisk meget ensartede landskaber, hvor der udover de dyrkede marker, det slyngede vandløb og beplantning yderst på dalsiderne, findes meget få landskabsstrukturer. Derfor er en af de bærende landskabsstrukturer de store opdyrkede markarealer, der fremhæver det karakteristiske dalforløb. Varierende bevoksninger af krat og småskov på stejle dalpartier er ligeledes en bærende landskabsstruktur og har derfor stor betydning for den rumlige opbygning. Punktstrukturer af landbrugsbygninger og husmandssteder langs dalsidernes yderkant er også en gennemgående struktur, der har betydning for landskabsoplevelsen.

Derfor spiller landbruget ligeledes en hel central rolle i de intensivt dyrkede ådale. Det er et kultiveret landskab, der er formet og formes af den landbrugsmæssige drift. For at opretholde flere af de bærende landskabsstrukturer og -elementer er fortsat landbrugsdrift en nødvendighed.

Figur 19-8: Dallandskaberne udnyttes ofte til ekstensive driftsformer som græsning eller høstet. Derfor er mange af dallandskaberne præget af halvkulturtyper og åbenhed, som har en varieret flora og fauna.

I de ekstensivt dyrkede dalstrækninger er landskabsoplevelsen præget af halvkultur og åbne landskaber. Historisk har græsningsengene altid været forbundet med ådale. Efter opdyrkningen af hederne har mange dallandskaber været centrale græsningsarealer for landbrugsproduktionen. Derfor er store åbne græsningsenge et karakteristisk landskabselement og en dominerende del af landskabsoplevelsen. Udover græsningsenge er varierende bevoksninger af krat og småskov på stejle dalpartier en bærende landskabsstruktur, der har stor betydning for den rumlige opbygning. Spredte træer og trægrupper langs vandløb fremhæver flere steder vandløbene og skaber variation i landskabsbilledet ved at danne både punktstrukturer og linjeformede strukturer i landskabet. Disse landskabselementer har derfor stor betydning for landskabsoplevelsen.

Den ekstensive landbrugsdrift spiller derfor en helt central rolle i mange dallandskaber. Halvkulturlandskaber, er formet og formes af den ekstensive landbrugsmæssige drift. For at opretholde flere af de bærende landskabsstrukturer og -elementer er fortsat ekstensiv landbrugsdrift en nødvendighed.

Figur 19-9: Bevoksningsstrukturene har stor betydning for landskabsoplevelsen som her, hvor bevoksninger på dalsiden indrammer dallandskabet og fremhæver terrænformen, mens bevoksning langs vandløbet fremhæver vandløbet og skaber variation i landskabsbilledet.

De naturnære dalstrækninger skaber et varieret dallandskab, der skifter mellem en mosaik af mindre og større naturområder samt åbne og lukkede dalstrækninger. Dermed skabes et dallandskab med meget vekslende rum- og skalaforhold. Skiftene mellem åbne naturtyper og lukkede bevoksninger er en stor del af landskabsoplevelsen. I de åbne dalstrækninger er det samlede dalstrøg og det karakteristiske dalterræn ligeledes en tydelig del af landskabsoplevelsen.

Figur 19-10: Enkelte steder gror landskaberne til, hvorved der dannes et meget frodigt landskabsbillede, hvor mødet mellem vandløb og land bliver mere dramatisk.

Naturlandskabet spiller en hel central rolle for landskabsoplevelsen i de naturnære dalstrækninger. Derfor er beskyttelse og bevarelse af naturen en nødvendighed for at opretholde de bærende landskabsstrukturer og elementer.

Dallandskaberne rummer særlige landskabsværdier og er samtidigt vigtige kerneområder for natur- og vandmiljø. Vandløbenes naturlige dynamik og tilstand, samt de økologiske processer, der er knyttet hertil, har stor betydning for vandkvaliteten. Ligeledes har ekstensiv landbrugsdrift og de naturnære dalstrækninger stor betydning for en lang række dyre- og plantearter.

Dallandskaberne i Varde Kommune er i en national sammenhæng meget værdifulde landskaber. Dele af Varde Å indgår i Nationalpark Vadehavet og er det eneste vandløb i Danmark, der naturligt påvirkes af tidevandet. Desuden er der udpeget flere internationale beskyttelsesområder i dallandskaberne. Kommunen er derfor ifølge lovgivningen forpligtet til at bevare, forbedre og sikre dallandskaberne og deres udbredelse.

Figur 19-11: Åbent dallandskab med græsningssenge, hvor bevoksningen på dalsiderne fremhæver dalterrænet samtidig med, at klynger af træer i dalbunden skaber variation i landskabsoplevelsen.

KOMMUNEPLANENS RETNINGSLINJER

Landskabs- og naturværdierne prioriteres højt i dallandskaberne. For at opretholde flere af de bærende landskabsstrukturer og -elementer er ekstensiv landbrugsdrift eller naturbeskyttelse en nødvendighed.

Derfor skal større sammenhængende dallandskaber beskyttes, bevares og styrkes som sammenhængende halvkulturlandskaber og friholdes for ny bebyggelse og anlæg. Til- og ombygning af eksisterende bebyggelse er tilladt, men skal tilpasses landskabet særligt med hensyn til beplantning, placering, udformning og materialevalg. Nødvendigt byggeri skal ske på baggrund af en nærmere vurdering af byggeriets påvirkning af landskabsværdierne. Nødvendigt byggeri skal tilpasses dallandskabet bedst muligt. Tilpasningen omhandler ligeledes beplantning, placering, udformning og materialevalg.

Dallandskaberne er ligeledes karakteriseret ved få bebyggelser og tekniske anlæg. Derfor er tilfældige bygninger og anlæg et meget uønsket element i dallandskaberne, da de ofte fremstår som forstyrrende fremmedlegemer uden tilknytning til omgivelserne. Karakteristiske naturnære dalstrækninger skal som udgangspunkt beskyttes, bevares og styrkes. Dalstrækningerne skal beskyttes mod etablering af ny bebyggelse og anlæg, der bryder med landskabernes naturnære og oprindelige karakter.

Større, sammenhængende og åbne dalstrækninger, der særligt tydeligt illustrerer samspillet mellem ådalenes karakteristiske terrænforhold med lysåbne naturområder på dalsiderne og det naturligt slyngede vandløb i bunden af dalen, skal beskyttes og bevares som en karakteristisk del af dallandskaberne. I dallandskaberne findes desuden meget oplevelsesrige udsigtskvaliteter, som bør medtænkes og beskyttes i administrationen.

KYSTLANDSKABERNE

Figur 19-12: Kysten ved Blåvand med de store åbne vidder. Den spredte bebyggelse er tilpasset det omkringliggende landskab.

Kystlandskaberne består af flere forskellige typer af landskab, som er påvirket forskelligt eller dannet forskelligt gennem tiden: *Maritimt forland* dannet siden stenalderen 6000 f.Kr. *Marsk* afsat af tidevand, *vadeområder*, der er tørt ved lavvande, kunstige tørlagte arealer samt *klitlandskaber*. Herudover er der landskabelige områder, som er eller har været påvirket af den kystnære beliggenhed. De udpegede kystlandskaber er områder, der er vurderet til at rumme særligt værdifulde landskaber dannet af kystdannende processer. Kystlandskaberne er stærkt præget af Vesterhavets og vestenvindens påvirkning, og rummer betydelige naturperler, som har stor oplevelsesmæssig værdi.

Overordnet set kan kystlandskabet opdeles i to typer af landskaber:

KYSTFORLANDET OG KYSTBAGLANDET

Kystforlandet rummer en særlig intens oplevelse af det dynamiske kystlandskab. Det er særligt karakteriseret ved udsynet over havet og den evigt foranderlige kystlinje. Kystlinjen danner en skarp grænse mellem land og hav. Ved Vesterhavet er kystforlandet opbygget af den brede forstrand og de meget store klitområder, der rejser sig brat i vejret og grænser af mod baglandet. Kystforlandet består af landskabstyper som marsk, vadeområder samt klitlandskaber.

Strandene langs Vesterhavet er kendetegnet ved, at der efter strandene er et klitområde, som består af fem forskellige klitter: Forklit, hvid klit, grøn klit, grå klit og indlandsklit. Imellem klittyperne kan der forekomme slette, klitkrat, klithede og klitsø.

I Ho Bugt dannes kystforlandet af naturlige marsklandskaber med de meget karakteristiske loer og store områder med strandenge i den inderste del af bugten.

I kystforlandet oplever man de vilde, urørte og oprindelige kystlandskaber, som ikke er præget af udviklingen, der gennem tiden er sket i de indre dele af landet.

Kystbaglandet består af mere åbne græsklædte klitområder, større klitplantager og marsk-områder. Terrænet er i klitområderne og klitplantagerne meget kuperet og i f.eks. marsk-områderne meget fladt og præget af højt grundvandsspejl. Det bærer dog præg af den kystnære placering, hvad angår beplantning og geologi.

Kystbaglandet er ofte uden udsyn til havet – men hvor landskabsdannelsen stadig påvirkes af havet og vinden.

Kystbaglandet er mindre eksponeret for påvirkninger fra havet og vinden, hvorfor de tidlige bebyggelser blev placeret her – dog lavere i terrænet, hvor de bedste læforhold var til stede. Byggestilen var afdæmpet og tilpasset de hårde vejrlige forhold. Dette har gjort, at det stadig er den vilde natur, der er den dominerende oplevelse i landskabet.

I kystbaglandet findes flere indsøer, hvoraf en – Filsø - er genskabt til næsten oprindelig størrelse. Flere steder bl.a. ved Filsø er den tidligere kystlinje bevaret intakt i kystbaglandet.

Kystlandskaberne er derfor særligt karakteriseret ved de meget store, vilde og uberørte naturlandskaber, som både har national og international værdi. Det er vigtigt at være opmærksom på, at der i tilknytning til kystlandskaberne findes flere større og mindre områder indeholdende bebyggelser som sommerhusområder og gamle fiskerbyer som f.eks. Nymindegab, Henne, Blåvand og Ho, som er vokset i størrelse i forbindelse med sommerhusbyggeri og andre turismefaciliteter, der er relateret til områderne.

Kystlandskaberne indgår i Naturpark Vesterhavet, og der er desuden udpeget flere internationale beskyttelsesområder. Kommunen er derfor ifølge lovgivningen forpligtet til at bevare, beskytte og sikre kystlandskaberne og deres udbredelse.

KOMMUNEPLANENS RETNINGSLINJER

Landskabs- og naturværdier prioriteres højt i Varde Kommune. For at opretholde flere af de bærende landskabsstrukturer og -elementer i kystlandskaberne er naturbeskyttelse en nødvendighed.

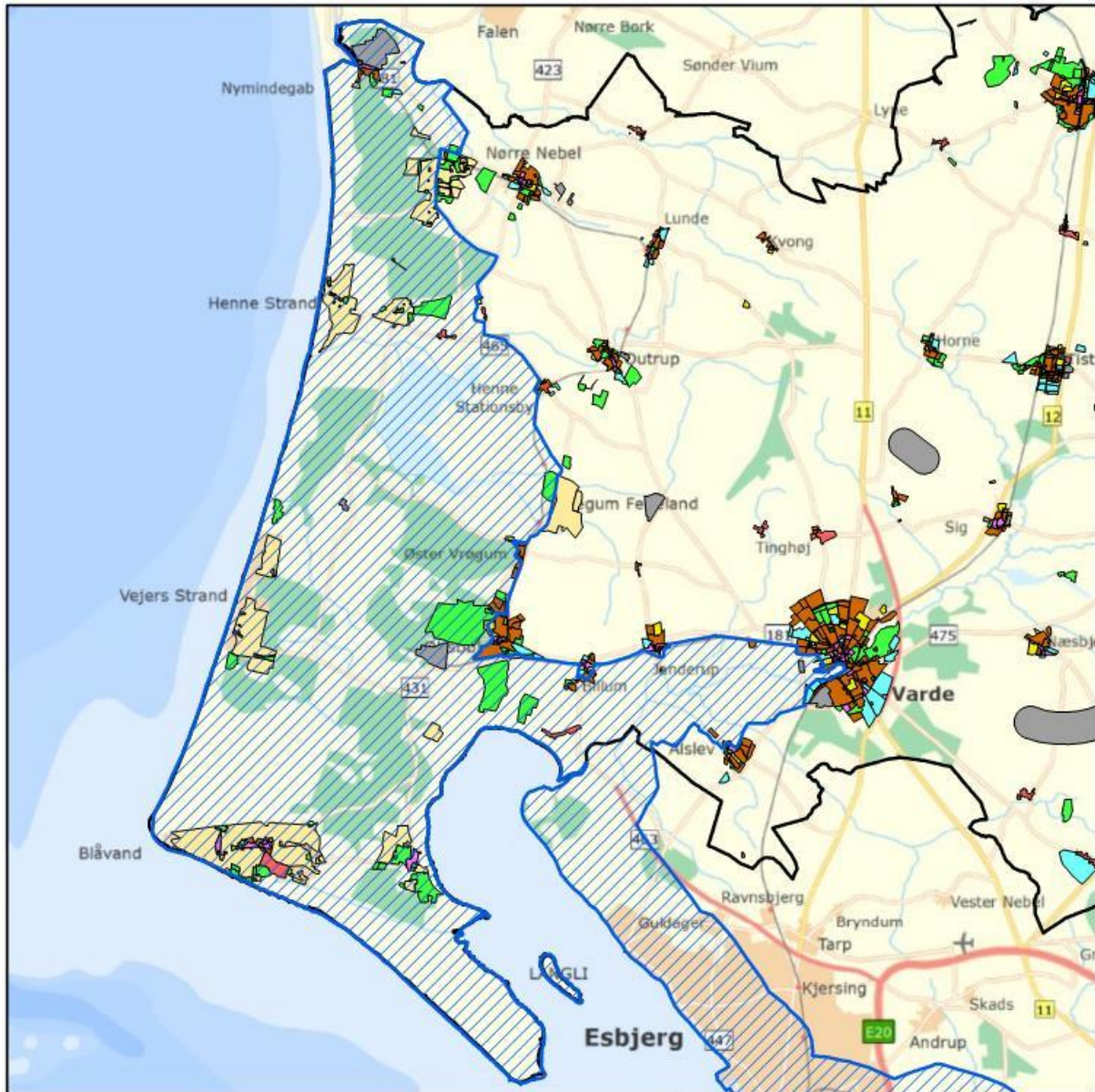
Kystlandskaberne administreres som en helhed, hvor der er fokus på at bevare, beskytte og styrke de karakteristiske landskabstræk som åbne, dynamiske naturlandskaber. Kystlandskaberne indeholder særlige, karakteristiske værdier i forhold til at opleve og forstå den oprindelige og påvirkelige kystlandskabsdannelse. Her findes fortsat ubebyggede eller sparsomt bebyggede områder. Disse landskabsområder skal friholdes for bebyggelse og anlæg med undtagelse af bebyggelse, der erhvervsmæssigt er nødvendigt for driften af en landbrugs- eller skovejendom.

Områder i kystbaglandet skal friholdes for byggeri og anlæg, som ikke er afhængig af en kystnær placering. Nødvendige bygninger og anlæg skal tilpasses landskabets karakter. I kystlandskaberne kan der stilles vilkår i forhold til byggeri og lign. særligt med hensyn til beplantning, placering, udformning og materialevalg. Tilpasningen skal ske på baggrund af en nærmere konkret vurdering af byggeriets påvirkning af landskabsværdierne. Herved bevares kystlandskaberne som landskabelige helheder med deres høje natur- og landskabsværdi.

Inden for kystlandskaberne er der visse steder gennem lokalplanlægningen åbnet mulighed for at opføre/udvide bebyggelse, anlæg mv. Disse bebyggelser/anlæg vil fortsat kunne bygges.

Kystlandskaberne er ligeledes karakteriseret ved få bebyggelser og tekniske anlæg. Derfor er tilfældige bygninger og anlæg et meget uønsket element i kystlandskaberne, da de fremstår som fremmedlegemer uden tilknytning til omgivelserne. De vil derfor ofte have tendens til at skabe en negativ forstyrrelse af oplevelsen af det unikke landskab.

Nedenfor ses et kort, der viser de eksisterende og planlagte forhold i kystnærhedszonen. Områder, som ikke er rammeudlagt, er områder, der friholdes for ny planlagt bebyggelse.

Figur 19-13: Kort over udlagte rammeområder i kystnærhedszonen.

OVERGANGSLANDSKABER

Overgangslandskaber er udpegede landbrugslandskaber, hvor det er nødvendigt med en konkret vurdering af konsekvenser af ny udvikling i forhold til landskabsværdierne i henholdsvis dal- og kystlandskaber. Overgangslandskaber er udpeget efter områder, hvor terrænet er orienteret mod dal- eller kystlandskaberne og hvor der derfor potentielt kan være udsyn til de udpegede dal- og kystlandskaber og omvendt.

KOMMUNEPLANENS RETNINGSLINJER

Derfor skal nye bygninger og anlæg, der visuelt vil opleves fra dal- og kystlandskaber, tilpasses landskabets karakter, særligt med hensyn til beplantning, placering, udformning og materialevalg. Eksempelvis vil markante bygninger eller anlæg placeret på det højtliggende terræn langs ådalene ofte kunne ses vidt omkring i åbne, lavtliggende dallandskaber.

Figur 19-14: Et eksempel på et overgangslandskab i Varde Kommune.

LANDSKABSKARAKTERMETODEN

LANDSKABSKARAKTERMETODEN SOM GRUNDLAG FOR LANDSKABS-FORVALTNINGEN

Varde Kommune har udarbejdet en overordnet landskabskarakterkortlægning af kommunens landskaber i sommeren og efteråret 2012. På baggrund af kortlægningen har kommunens planafdeling korrigeret og udarbejdet endelige *landskabskarakterbeskrivelser* og vurderinger af det åbne land, hvad angår de dele af det åbne land, der ligger uden for kystlandskaberne.

Landskabet i det åbne land kan beskrives som en mosaik af mindre landskabsområder, *landskabskarakterområder*, der hver især rummer en særegen *landskabskarakter*. Metoden tager udgangspunkt i sårbarheder. Da der er tale om en overordnet kortlægning af større landskabsområder, vil det i sagsbehandlingen typisk være nødvendigt med en konkret vurdering af det givne landskab. Den konkrete vurdering skal sammenholdes med den overordnede landskabskarakterbeskrivelse, så der sikres en harmonisk og ensartet landskabsudvikling i hele landskabskarakterområdet. En systematisk kortlægning, beskrivelse og vurdering af de enkelte landskabskarakterområder har til hensigt at fungere som en grundlæggende viden i den kommunale forvaltning af landskabsinteresserne. Vidensgrundlaget indeholder således oplysninger om landskabets nuværende status; kvaliteter, tilstand og sårbarheder.

LANDSKABSKARAKTERENS TILSTAND OG SÅRBARHED SAMT DE SÆRLIGT VISUELLE OPLEVELSESMULIGHEDER

For hvert landskabskarakterområde beskrives henholdsvis landskabskarakterens *tilstand* og *sårbarheder*, samt eventuelle *særlige visuelle oplevelsesmuligheder*. Vurderingskriterierne er en obligatorisk del af landskabskaraktermetoden og har til formål at belyse landskabets nuværende status, umiddelbare trusler samt særlige landskabelige værdier.

Landskabskarakterens *tilstand* er udtryk for landskabskarakteren og de karaktergivende landskabselementers beskaffenhed. Vurderingen er en sammenvejning af landskabskarakterens styrke, tilstanden af karaktergivende landskabselementer og graden af forstyrrelser i landskabet. Tilstanden kan vurderes at være hhv. *god*, *middel* eller *dårlig*.

Sårbarhedsvurderingen er en vurdering af, i hvilken grad eksisterende landskabskvaliteter risikerer at blive påvirket negativt af en given udviklingstendens. Sårbarheden vurderes ud fra eventuelle udviklingstendenser eller planlagte ændringer og anskueliggør områder, hvor forvaltningen skal tage særlig hensyn. Hele karakterområdet, eller mindre dele af det, kan vurderes som *særligt sårbart*.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder er områder eller elementer i et karakterområde, der rummer særligt oplevelsesrige landskabskvaliteter.

Det er hensigten, at vurderingerne skal fungere som supplement til den overordnede landskabstypebeskrivelsen og som input til fremtidige udviklingstiltag. I nedenstående gennemgås analyse og vurderingsresultater for de enkelte landskabskarakterområder. For læsevenlighedens skyld, er landskabsforhold, som er generelle for landskabskarakterområder i de enkelte landskabstyper, beskrevet i et indledende afsnit.

LANDBRUGSLANDSKABER - LANDSKABSANALYSE OG -VURDERING

GENERELLE LANDSKABSFORHOLD

Landskabskarakterbeskrivelse

Landskabsoplevelsen domineres især af det *dyrkede* landskab med fladt til letbølget terræn, store åbne marker, spredte plantage- og skovområder samt lavtliggende vådområder. På markfladen skaber tydelige, enkle og gennemgående strukturer på samme tid variation og sammenhæng i landskabet. Disse bærende strukturer udgøres især af oprindelige beplantnings- og bebyggelsesstrukturer, der gennem tiden er dannet af landbrugsproduktionen i området. Særligt de mange læhegn og de åbne marker danner et åbent, enkelt og meget kultiveret landskab i middel til stor skala. Højt i terrænet giver læhegnene mulighed for lange kig over landbrugslandskabet og omkringliggende dallandskaber. Punktstrukturer af store landbrugsbygninger, oprindelige gårdbebyggelse og husmandssteder er ligeledes gennemgående strukturer, der har stor betydning for landbrugslandskabets identitet. Spredt i landskabet er med tiden etableret nye landskabselementer, der ikke er en oprindelig del af landskabet, herunder nybyggeri og en række tekniske anlæg og bygninger.

Geologi

Grundlæggende er landskabet opbygget af morænebakker og hedesletter. De højtliggende morænebakker er dannet af smeltevandssand og -grus (ca. 386.000 - 140.000 år siden). Efterfølgende har smeltevandssloder eroderet brede hedesletter ned i bakkeøterrænet, i forbindelse med sidste istid, Weichsel (ca. 115.000 - ca. 10.000 år siden). Jordbunden i hedesletterne består ligeledes af smeltevandssand og -grus. Med tiden er et tykkere muldlag dannet ovenpå de tidligere istidsaflejringer og i lavbundsområder findes humusholdige ferskvandsaflejringer, som er transporteret fra højereliggende arealer.

Arealanvendelse

Den dominerende arealanvendelse er forskellige former for landbrugsproduktion. Derudover er beboelse, skov- og plantagedrift, tekniske anlæg, grusgravning og golfbaner også almindeligt forekommende.

Bærende landskabsstrukturer og -elementer

Landskabet er opbygget af få, enkle, ensartede og gennemgående strukturer, som er relateret til den landbrugsmæssige udvikling, der har skabt og stadig dominerer i landbrugslandskabet. De bærende strukturer udgøres af:

- en mosaikstruktur af især åbne, dyrkede marker, med spredte og lukkede skov- og plantageområder samt eng- og kratarealer i lavområder.
- linjeformede og afgrænsende læhegnsbeplantninger på markfladen.
- punktstrukturer af tætte bevoksninger omkring bebyggelse.
- punktstrukturer af oprindelige husmandssteder og gårdbebyggelse.
- punktstrukturer af store, enkle gårdbygninger, med industrikarakter.
- punktstrukturer af vindmøller.

Øvrige landskabselementer

Spredt i landbrugslandskaberne står en række forskellige landskabselementer, der er kendetegnet ved, at de ikke danner en sammenhængende eller gennemgående struktur i det samlede landskab.

Udviklingstendenser

Spredt i landbrugslandskaberne anlægges nye bygningstyper med anderledes byggestil og materialevalg. Bygningstyperne bryder med den oprindelige bebyggelsesstruktur i landbrugslandskaberne. De nye bygningstyper er ofte identiske med bygninger, der forbindes med nyere parcelhuskvarterer. Derfor er de en markant kontrast til det landlige præg og skaber spredt urbanisering af landskabet.

Figur 19-15: Nyere byrelaterede bygningstyper, ændrer på den oprindelige bebyggelsesstruktur, og medfører en begyndende urbanisering af de landlige landskaber.

Derudover anlægges spredt i landbrugslandskaber store tekniske anlæg og bygninger som følge af løbende strukturændringer i landbruget og nye muligheder og krav til energiforsyning. Eksempelvis vindmøller, biogasanlæg og solfanger-/solcelleanlæg. Disse nye landskabselementer giver landbrugslandskaberne en stadig mere teknisk karakter.

Figur 19-16: Store tekniske anlæg og bygninger bliver en mere almindelig del af landbrugslandskaberne og giver landskaberne en stadig mere teknisk karakter.

De landbrugsrelaterede beplantninger er en bærende del af landskabsoplevelsen i landbrugslandskaberne. Mange læhegn er med tiden blevet nedlagt eller misligholdt, da de ikke har den samme vigtige betydning for produktionen som tidligere. Derudover bærer mange beplantningsstrukturer i dag præg af at være etableret og plejet ud fra mere funktionelle hensyn. Den manglende vedligeholdelse eller uskønne pleje får flere steder det oprindelige landbrugslandskab til at fremstå fragmenteret og i dårlig tilstand.

Overordnet sårbarhedsvurdering

Tilstanden og det æstetiske udtryk i de landbrugsrelaterede strukturer har en fundamental betydning for oplevelsen af landbrugslandskaberne. De bærende strukturer bør derfor bevares som en tydelig del af landskabsoplevelsen og være i god vedligeholdelsesmæssig tilstand.

Figur 19-17: Et eksempel på en bærende struktur i landbrugslandskabet.

Den megen udvikling i landbrugslandskaberne skaber store forandringer og flere steder sløres karakteristiske landskabstræk. Derfor er landbrugslandskaberne og eksisterende strukturer sårbare overfor udviklingstendenser, der gør landskabsoplevelsen mere diffus og tilfældig.

Udviklingspotentiale

Landbrugslandskaberne er den landskabstype, der præges mest af udvikling. Derfor er det særligt vigtigt, at de bærende landskabsstrukturer i landbrugslandskaberne er i god vedligeholdelsesmæssig stand.

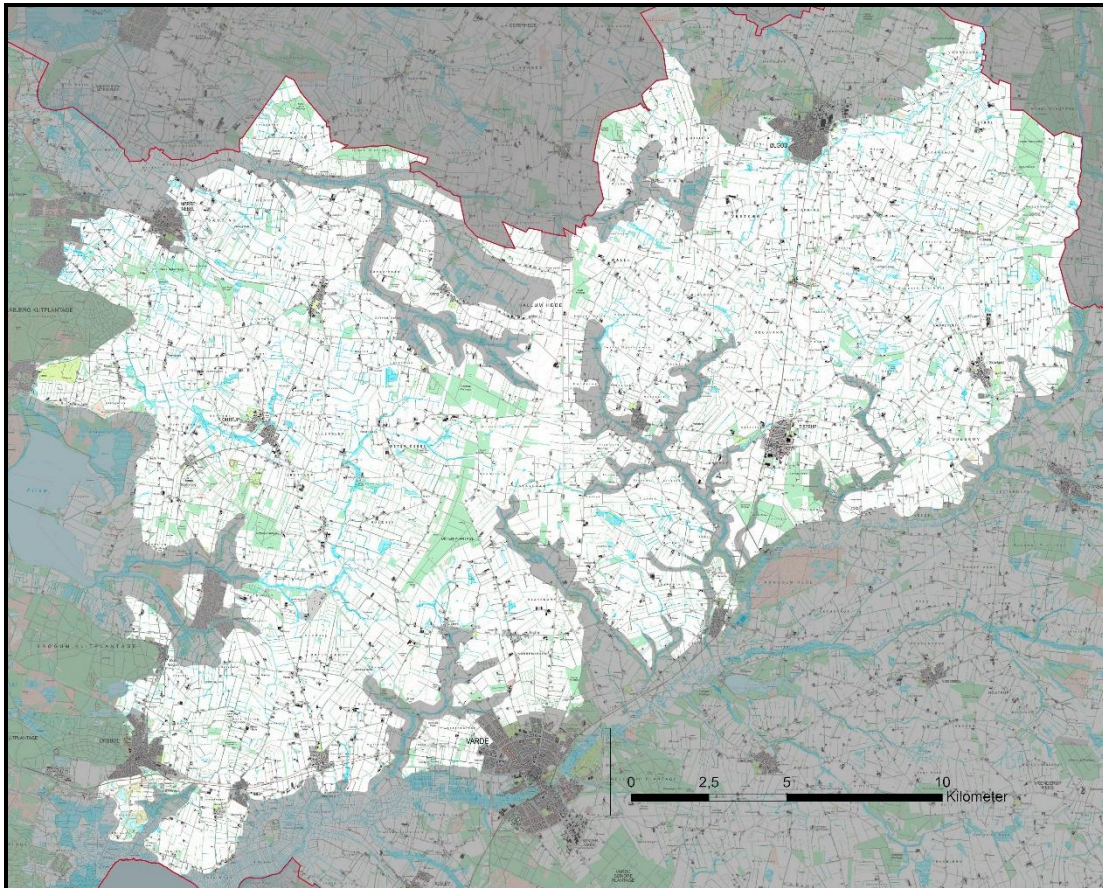
Beplantningsstrukturerne er en bærende del af landskabsoplevelsen i landbrugslandskaberne. Æstetiske overvejelser kunne med fordel integreres i etableringen og plejen af læhegn og skovbryn. I dag etableres læhegn typisk som flerrækkede beplantninger, der udover at være effektive lægivere, er til gavn for vildtet. En større anvendelse af de en-rækkede læhegn, som står spredt i landskabet, kunne resultere i et mere oplevelsesrigt landskabsbillede. De enrækkede læhegn har nogle landskabsmæssige kvaliteter de flerrækkede læhegn ikke rummer, men skal etableres, hvor det giver mening i forhold til vindforhold og vildtprioriteringer.

Tydeliggørelse af kulturhistoriske landskabsfortællinger i landbrugslandskaberne som middelalderkirker, fortidsminder, hovedgårde og lignende vil ligeledes løfte landskabernes oplevelsesværdi markant.

Figur 19-18: Det bevaringsværdige kulturmiljø, Søvigård Hovedgård, ligger godt skjult bag tæt beplantning og opleves kun i landskabet i træernes løvfaldsperiode.

18. VARDE BAKKEØ

Figur 19-19: Kort over landskabskarakterområde 18 – Varde Bakkeø. Landskabskarakterområdet fortsætter udover kommunegrænsen mod nord og øst.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Landskabet er særligt karakteriseret ved et enkelt sammensat landbrugslandskab i stor skala, med mulighed for lange kig i området og nabokarakterområder. Terrænet er et jævnt til let bølget moræneterræn. I den sydlige del af området falder terrænet jævnt mod syd, ved overgangen til de lavtliggende hedeslettelandskaber. I den vestlige del, falder terrænet ned mod de mere lavtliggende kystlandskaber. Spredt i landskabet findes større tekniske anlæg, som højspændingstraceet Horns Rev-Karlgårde mellem Oksbøl og Varde, Nybro Gasbe-handlingsanlæg ved Outrup, driftsbygningerne ved Blåbjerg Biogas i Nørre Nebel, med videre.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Det vurderes ikke, at området rummer særlige visuelle oplevelsesmuligheder af national betydning, men området rummer flere kulturhistoriske landskabselementer med lokal betydning. Særligt de mange landsbykirker, som tidligere var vigtige orienteringspunkter i landskabet og en vigtig fortælling om den kulturhistoriske landskabsudvikling i området. Derudover findes mange velbevarede fortidsminder spredt i landskabet, især gravmonu-menter samt en række kulturmiljøer.

Figur 19-20: Kig ind mod Lunde kirke fra nordøst. Et eksempel på hvordan et kulturhistoriske landskabstræk kan have stor betydning for landskabsoplevelsen og skabe en tydelig formidling af landskabets historie og udvikling.

Tilstandsvurdering

Landskabet vurderes at være i en *middel* tilstand. Vurderingen er baseret på det forhold, at mange af de oprindelige landbrugsstrukturer er bevaret som en tydelig, dominerende og forholdsvis intakt del af landskabsoplevelsen. Derfor er landskabskarakterens oprindelse og udviklingsmæssige historie bevaret som en intakt og meget tydelig del af landskabsoplevelsen i dag. Mange læhegn, der er den mest dominerende beplantningsstruktur, er med tiden blevet helt eller delvist fjernet. Spredt står bygninger tomme og i stærkt forfald.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Udviklingstendenser og sårbarheder beskrevet i det generelle afsnit er også gældende i landskabskarakterområdet Varde Bakkeø. Særligt den nordvestlige del af området er præget af affolkning, hvilket får bygninger til at ligge øde hen og gå i forfald. De oprindelige læhegnstrukturer er flere steder fragmenterede og præges ofte af meget hårdhændet pleje uden større æstetiske overvejelser. Nye læhegn etableres næsten ensidigt som flerrækkede læhegn, hvilket skaber nogle meget ensformige landskaber.

Spredt i landskabet er udpeget en række vindmølleområder, forbeholdt store vindmøller op til 150 meter. Visuelt vil disse opleves dominerende lokalt og kunne ses på større afstande, men vingerne får en mere rolig omdrejningshastighed, hvilket gør, at de opleves som mindre forstyrrende, rent visuelt. Skalamæssigt vil møllerne harmonere udmærket med landbrugslandskabernes store skalaforhold.

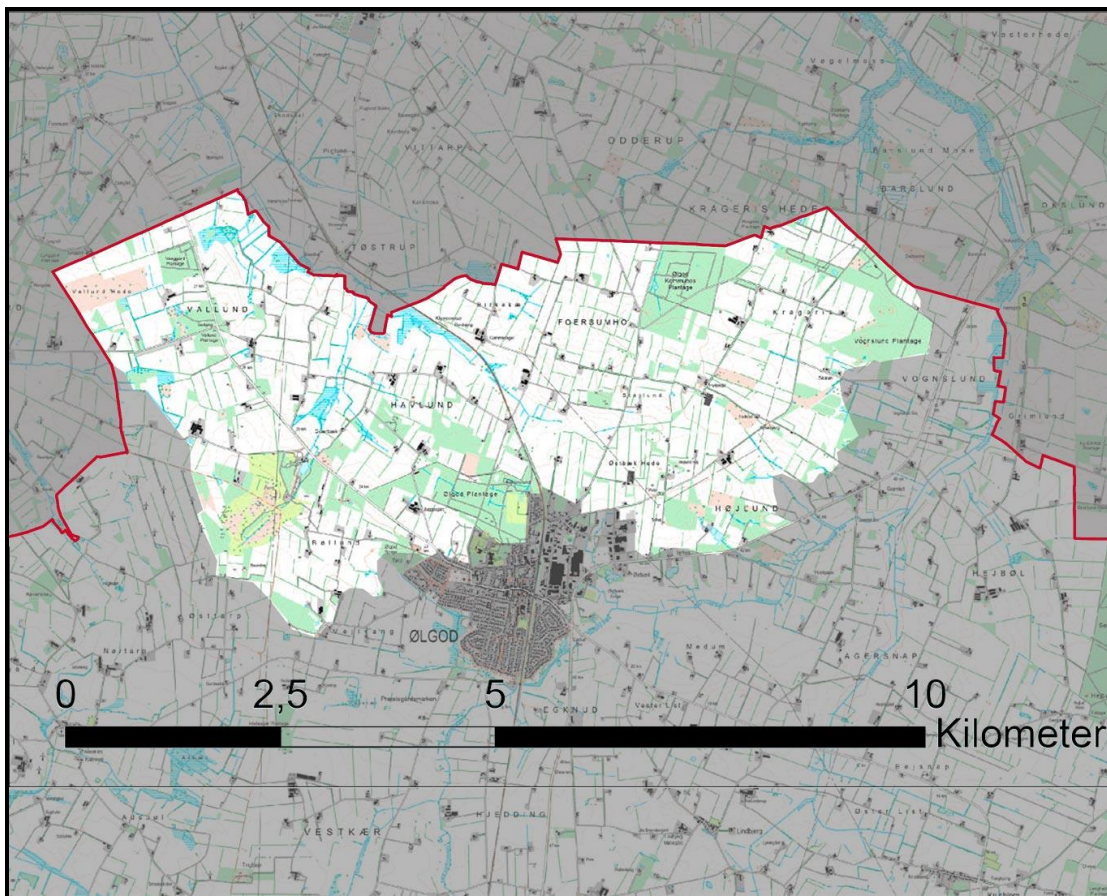
Konkrete udviklingspotentialer

De eksisterende beplantningsstrukturer vil med fordel kunne styrkes, ved genetablering og mere skånsom pleje. Samlet vil denne ændring give den samlede landskabsoplevelse et markant løft. Desuden findes mange kulturhistoriske landskabsfortællinger som med fordel kunne tydeliggøres eller formidles. Blandt andet de mange fortidsminder eller kulturmiljøer, som for eksempel Hjedding Mejeri, Søvigård Hovedgård, med videre.

Figur 19-21: Udviklingstendens. Nye former for boligbyggeri, erhvervsområder, mv. skaber markante ændringer i det åbne og enkle landskab. Samtidig er de karaktergivende strukturer, som eksempelvis beplantningsstrukturerne blevet stadig mere utydelige i landskabet.

19. ØLGOD SKOV- OG LANDBRUGSLANDSKAB

Figur 19-22: Kort over landskabskarakterområde 19 - Ølgod Skov- og Landbrugslandskab. Landskabskarakterområdet fortsætter mod nord ind i Ringkøbing-Skjern Kommune.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Landskabet er særligt karakteriseret ved at være et mindre landbrugslandskab, som adskiller sig fra øvrige landbrugsområder, ved flere mindre skov- og naturområder. Desuden er læhegnene generelt meget tætliggende og domineres af mange ældre, store og en-rækkede nåletræshegn. Dette gør landskabet mere komplekst og med et mindre skalaforhold. Landskabet er mere lukket og de lange kig afgrænses som regel af beplantning.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Udover spredte fortidsminder, særligt gravhøje, vurderes landskabet ikke at rumme særlige visuelle oplevelsesmuligheder.

Tilstandsvurdering

Tilstanden vurderes som middel til god.

Landskabskarakteren vurderes at være intakt i hele landskabet og de bærende landskabsstrukturer er i vedligeholdelsesmæssig god stand. Desuden rummer landskabet ikke dominerende tekniske anlæg. Enkelte steder er landskabet præget af ny bebyggelse, der på flere måder adskiller sig fra den eksisterende bebyggelsesstruktur.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Landskabet bærer kun spor efter mindre udviklingstendenser og den meget lukkede karakter, gør det samlede landskab relativt robust overfor udvikling. Dog bærer landskabet præg af mange mindre og spredte udviklingstiltag, som nye tilbygninger eller beplantning, som med tiden vil sløre tydeligheden af de karakteristiske strukturer.

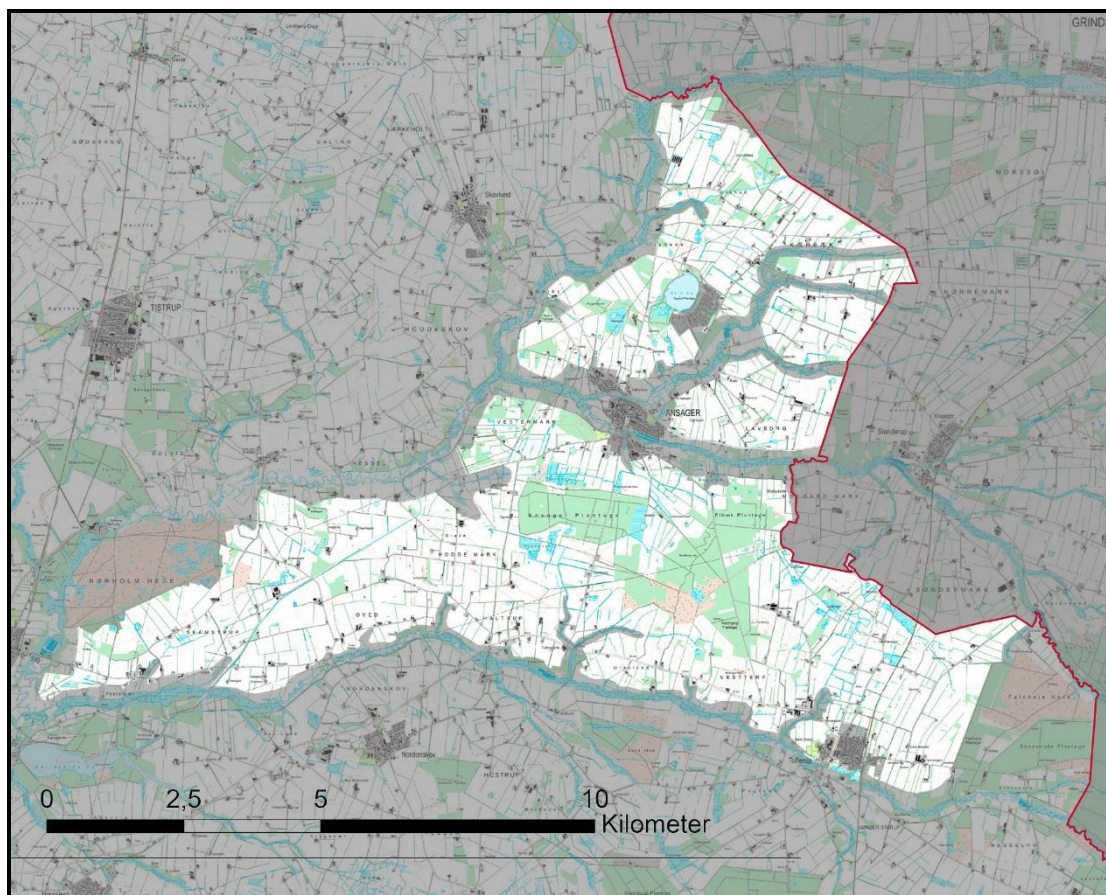
Figur 19-23: Landskabet er mere lukket og varieret end i de øvrige landbrugslandskaber.

Mange af de ældre nåletræshegn skal formentlig afvikles indenfor en kort årrække. Flere er udskiftet med tre-rækkede læhegnstyper, men andre bliver sandsynligvis blot afviklet uden genplantning. En sådan udvikling vil åbne landskabet op og medføre et ændret skalaforhold.

Udviklingspotentiale

Området vil forsat fungere som et produktionslandskab. Landskabsoplevelsen vil styrkes, hvis der udover de traditionelle tre-rækkede læhegn, som etableres i området, ligeledes etableres en-rækkede læhegn, hvor det er hensigtsmæssigt. En-rækkede læhegn rummer andre landskabsmæssige kvaliteter og skaber en mere varieret landskabsoplevelse uden at sløre den eksisterende landskabskarakter.

12. VARDE OG GRINDSTED HEDESLETTER

Figur 19-24: Kort over landskabskarakterområde 3 - Varde og Grindsted Hedeslette. Landskabet fortsætter mod øst ind i Billund Kommune.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Landskabskarakterområdet består af Varde Å og Grindsted Å hedesletter. Landskabet er særligt karakteriseret ved et sammenhængende landbrugslandskab med større, spredtliggende naturområder og mange ådale. Området ligger lavt i forhold til bakkeøerne og med et mere fladt terræn, der varierer i forbindelse med ådalene. Mellem Ansager og Tofterup ligger to større hedeplantager og spredt findes mange småskove. Centralt i den østlige del ligger Kvie Sø. De karaktergivende elementer skaber overordnet set et enkelt, åbent jordbrugslandskab i stor skala, hvor der er mulighed for lange kig i området og over tilstødende ådale.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Det vurderes, at området rummer særlige visuelle oplevelsesmuligheder af lokal betydning. Særligt landskabet omkring Kvie Sø har i dag stor rekreativ værdi. Landsbykirkerne og den oprindelige bebyggelsesstruktur fortæller den historiske landskabsudviklingen i området. Skove og naturområder fungerer som rekreative oaser. Derudover findes også spredte fortidsminder i landskabet.

Tilstandsvurdering

Tilstanden vurderes som middel.

Som i de øvrige landbrugslandskaber er landskabskarakteren relativt intakt i forhold til dens oprindelse og i landskabet findes kun få større tekniske anlæg. Ikke desto mindre kunne den bærende beplantnings- og bebyggelsesstruktur på markfladen med fordel styrkes.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Landskabskarakterområdet rummer de udviklingstendenser og sårbarheder, som er beskrevet i det generelle afsnit.

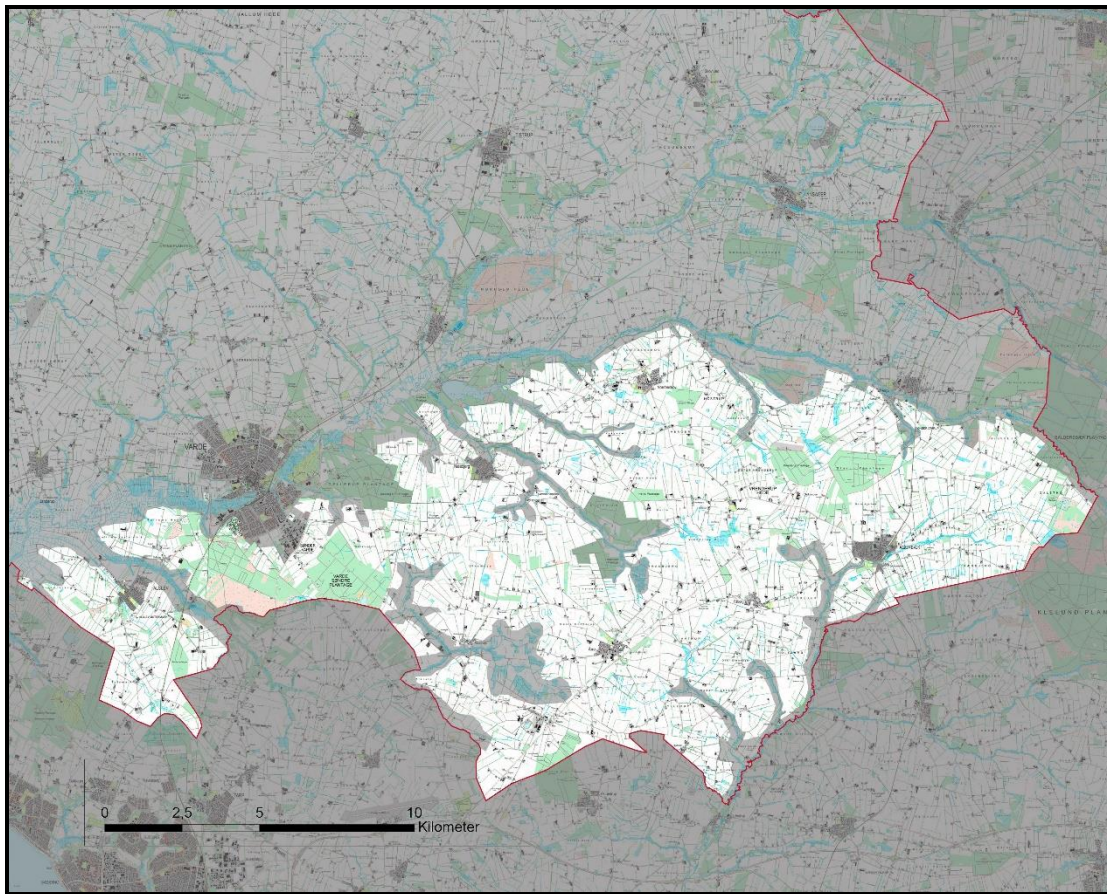
Udviklingspotentiale

Eksisterende landskabsstrukturer på markfladen kan med fordel styrkes.

Figur 19-25: Landskabet omkring Kvie Sø er genstand for et stort antal rekreative aktiviteter.

14. ESBJERG BAKKEØ

Figur 19-26: Kort over landskabskarakterområde 4 - Esbjerg Bakkeø. Landskabet fortsætter mod syd ind i Esbjerg Kommune.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Landskabet er særligt karakteriseret ved et stort homogent landbrugslandskab i stor skala med mulighed for lange kig i området og til nabokarakterområder. Terrænet er et fladt til let bølget moræneterræn. I nordøst falder terrænet ved Holme Hedeslette og karakterområdet deles i to af Holme Ådal. Mod vest falder terrænet ved Sneum Hedeslette ned mod Sneum Ådal. I området findes større skovområder, hovedsageligt nåletræsplantager, men også løvskovsområder, især syd for Varde By, omkring Helle og Agerbæk. Karakterområdet er ikke markant præget af tekniske anlæg, men spredt i området findes mindre vindmøllegrupper og forskellige anlæg med teknisk eller industriel karakter. De karaktergivende elementer skaber overordnet set et enkelt jordbrugslandskab i stor skala, hvor der er mulighed for lange kig i området og over tilstødende ådale.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Landskabets åbne karakter med tydelig formidling af terrænforhold, hydrologi og kulturhistoriske træk, repræsenterer fine landskabelige kvaliteter med lokal værdi. Området rummer tre oprindelige landsbymiljøer, som er udpeget som bevaringsværdige kulturmiljøer, da de repræsenterer karakteristiske kulturhistoriske landskabstræk for egnen. Desuden findes flere skove med rekreativ værdi, mv.

Tilstandsvurdering

Landskabet vurderes at være i middel tilstand.

Landskabskarakteren er relativt intakt i forhold til dens oprindelse. Men landskaberne har naturligvis udviklet sig med tiden, hvilket har tilført nye og større produktionsbygninger, nedlægning og fragmentering af levende hegn og markskel, mv. Flere steder findes bygninger, der er i forfald. Landskabet rummer enkelte tekniske anlæg og bygninger, der dog ikke opleves som markant forstyrrende.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Landskabskarakterområdet rummer de udviklingstendenser og sårbarheder som er beskrevet i det generelle afsnit. Derudover har byudvikling en dominerende påvirkning på landskabet lokalt. Særligt de markante erhvervsområder i Varde Syd opleves tydeligt i det åbne land, men ligeledes nye boligområder i de mindre områdebyer, hvor for eksempel reflekterende tagmateriale kan opleves på lang afstand i det åbne land.

Udviklingspotentiale

Eksisterende landskabsstrukturer kan med fordel styrkes. Særligt beplantningsstrukturene i marklandskabet.

Figur 19-27: Typisk landskabsbillede. Åbne marker, spredte gårdbebyggelser og lægivende beplantningsstrukturer. Billedet viser tydeligt udviklingen i bebyggelsesstrukturen i landskabet, hvor der med tiden er bygget større og større driftsbygninger omkring de oprindelige gårde.

DALLANDSKABER - LANDSKABSANALYSE OG -VURDERING

GENERELLE LANDSKABSFORHOLD

Landskabskarakterbeskrivelse

Landskabskarakteren præges især af det karakteristiske dalterræn og det naturligt slyngede vandløb, der er gennemgående i dallandskaberne. Det er endvidere et gennemgående træk, at landskabsstrukturerne tydeligt afspejler det underliggende naturgrundlag, hvad angår terræn, jordbund og hydrologi. Langs den øvre del af dallandskaberne markerer høje og tætte bevoksninger dalprofilet og gør landskaberne mere dramatiske. Et landskabsbillede, der går igen i de fleste dallandskaber. Bevoksningerne afskærmer dallandskaberne mod tilstødende landbrugslandskaber. I dallandskaberne er desuden et udpræget fravær af bebyggelse, men det er et karakteristisk træk, at gårde og husmandssteder gennem tiden er placeret på overgangen til dallandskaberne. I dallandskaberne findes desuden forskellige kulturhistoriske elementer. Tidligere var vandmøllerne en vigtig del af landbrugsproduktionen på egnen og de fleste vandmøller kan stadig genfindes i dag. Desuden findes herregården Nørholm Gods ved Varde Ådal, hvor godset, den tilhørende vandmølle og det samlede herregårdslandskab omkring Varde Å er et meget værdifuldt kulturmiljø. Dallandskaberne rummer meget få tekniske anlæg. Ved byer og i forbindelse med dambrug findes dog ofte diverse tekniske anlæg i form af bygninger mv.

Øvrige landskabsstrukturer varierer i forhold til den lokale arealanvendelse, som varierer mellem intensivt og ekstensivt dyrkede marker samt naturnære dalstrækninger udenfor omdrift. De intensivt og ekstensivt dyrkede dalstrækninger er de mest almindeligt forekommende dallandskaber i Varde Kommune.

De intensivt dyrkede dalstrækninger rummer åbne dallandskaber, der ofte formidler en større del af det samlede dalforløb i landskabsoplevelsen. Det er typisk et meget homogent landskab, hvor der udover de dyrkede marker og det slyngede vandløb findes meget få landskabselementer.

De ekstensivt dyrkede dalstrækninger er et historisk landskabsbillede, der i århundreder har været knyttet til ådalene. Ligesom i de intensivt dyrkede dele af ådalene, rummer de ekstensive dyrkede områder større og åbne halvkulturlandskaber, som ofte formidler større sammenhængende dele af det karakteristiske dalterræn. Landskaberne er dog typisk mere varierede. Udover forskellige vegetationstyper findes flere steder både enkeltstående træer og trægrupper langs vandløbet. Områder med naturlig tilgroning er ligeledes en del af landskabsbilledet. Desuden tilfører de græssende kreaturer dynamik og oplevelsesværdi.

De naturnære dallandskaber er meget varierede med et mindre skalaforhold sammenholdt med de intensivt og ekstensivt dyrkede dallandskaber. Derudover har de naturnære dallandskaber en større vekslen mellem åbne og mere lukkede landskabsområder. Landskaberne rummer vilde og oprindelige naturlandskaber med stor rekreativ oplevelsesværdi. Landskabsstrukturerne er dannet og udvikles gennem naturlig succession, som foregår i tæt samspil med naturgrundlaget. Strukturerne skaber en stor variation af landskabsbilleder, der illustrerer naturens dynamik, flora og fauna mv.

Geologi og terræn

Dallandskaberne har et meget karakteristisk terrænprofil med den lavtliggende dalbund og de jævne til stejle dalsider, der danner grænsen til de tilstødende landskaber. I dalbunden består jordbunden oftest af ferskvandsaflejringer, der gennem tiden er blevet sedimenteret gennem gentagne oversvømmelser i ådalene. På dalsiderne består jordbunden af moræneaflejringerne.

Hydrologi

Undergrunden er meget vandpåvirket, hvilket skyldes den omfattende vandtransport, der finder sted i områderne. Vandløbene er overvejende med naturligt slyngede forløb og meget vandrige. Kun i forbindelse med en regulering er vandgennemstrømningen begrænset, for eksempel ved dambrug.

Arealanvendelse

Arealanvendelsen i dallandskaberne svinger meget og kan efter kulturtryk inddeles i tre overordnede kategorier: intensivt og ekstensivt dyrkede ådale samt naturnære ådale uden for omdrift. Arealanvendelsen varierer derfor mellem intensivt dyrkede marker, eng, mose og hedeområder, der typisk bærer præg af tilgroning. Stedvis findes mindre mere lukkede dallandskaber med samlede skovbevoksninger i hele ådalen.

Desuden findes flere steder dambrug og ved byer har bygrænsen flere steder bredt sig ned i ådalen og enkelte steder er der bygget tæt til vandløbet.

Kulturhistoriske landskabselementer

Spredt i dallandskaberne findes kulturhistoriske spor som vandmøller og herregårdslandskaber, der vidner om ådalenes centrale betydning for bosætningen i området.

Bærende landskabsstrukturer og -elementer

Landskabsdannelsen er betinget af terrænet, de hydrologiske forhold og især vandløbet, der danner en markant fysisk barriere i bunden af ådalene. Dallandskaberne er sammenholdt med landbrugslandskaberne dannet i tættere samspil mellem naturgrundlaget og den arealanvendelse, der er mulig lokalt. Det dynamiske samspil har med tiden skabt en gennemgående mosaikstruktur i ådalene af meget kultiverede landskaber og landskaber præget af henholdsvis halvkultur og natur. Opdelt efter arealanvendelse findes følgende landskabsstrukturer i dallandskaberne:

Intensivt dyrkede dalstrækninger

- Store opdyrkede markarealer hvor terrænet tillader opdyrkning.
- Varierende bevoksninger af krat og småskov på de stejle dalpartier langs yderkanterne af dallandskaberne.
- Punktstrukturer af landbrugsbygninger og husmandssteder, der ligger langs dallandskaberne, helt ud til dalsidernes øverste kant.

Ekstensivt dyrkede dalstrækninger

- Indhegnede græsningsenge med græssende dyr langs dalsiderne.
- Varierende bevoksninger af krat og småskov på de stejle dalpartier langs yderkanterne af dallandskaberne.
- Spredte linje- og punktstrukturer af træer og trægrupper langs vandløbene.
- Punktstrukturer af landbrugsbygninger og husmandssteder, der ligger langs dallandskaberne helt ud til dalsidernes øverste kant.

Naturnære dalstrækninger

- Mosaikstrukturer af åbne naturtyper og lukkede bevoksninger.
- Varierede og naturligt spredte bevoksninger på dalsiderne og langs vandløbene.

Udviklingstendenser

Den mest markante udviklingstendens er tilgroning. Tilgroning sker som en konsekvens af ophør af græsning og høslæt samt tilførsel af næringsstoffer til området. Særligt er store dele af hedeområderne præget af tilgroning, hvilket fortrænger det oprindelige hedelandskab.

Flere store gårde, herunder husdyrbrug, ligger langs grænsen til ådalene. Nybyggeri i forbindelse med udvidelse eller lignende kan virke meget dominerende i dallandskaberne. Særligt store bygninger, da skalaforholdene i dallandskaberne generelt er relativt små.

Overordnet sårbarhedsvurdering

Udviklingstendenserne i dallandskaberne har både positiv og negativ indvirkning på de karakteristiske landskabsforhold. I og med at målet for halvkulturlandskaberne er at bevare, beskytte og styrke eksisterende landskabsstrukturer og -elementer, er det ikke bare ny udvikling, men ligeledes et ophør i eksisterende aktiviteter, der kan medføre mere eller mindre uhensigtsmæssig udvikling i dallandskaberne.

Åbne halvkulturlandskaber som enge, heder og til dels moser er afhængige af en kontinuerlig pleje. Ophør af græsning eller høslæt leder til spontan tilgroning, som med tiden ændrer dallandskaberne til mere lukkede skov og sumpskove. I og med at dallandskaberne i forvejen er karakteriseret ved at være meget varierede og dynamiske, vil en mindre grad af naturlig tilgroning generelt ikke have store konsekvenser for landskabsoplevelsen. Tilgroning vil til gengæld være meget uhensigtsmæssig i dalstrækninger med særlige karakteristiske og åbne halvkulturområder eller større, åbne og sammenhængende dalstrøg. Ligeledes er de åbne ekstensive eller naturnære dallandskaber særlige sårbare overfor en intensivering af driften. Intensivering af driften bevarer de åbne landskaber, men medfører, at dallandskabet bliver mere kulturpræget, mindre oplevelsesrigt og tilbagetrækker åbne halvkulturområder og naturnære områder.

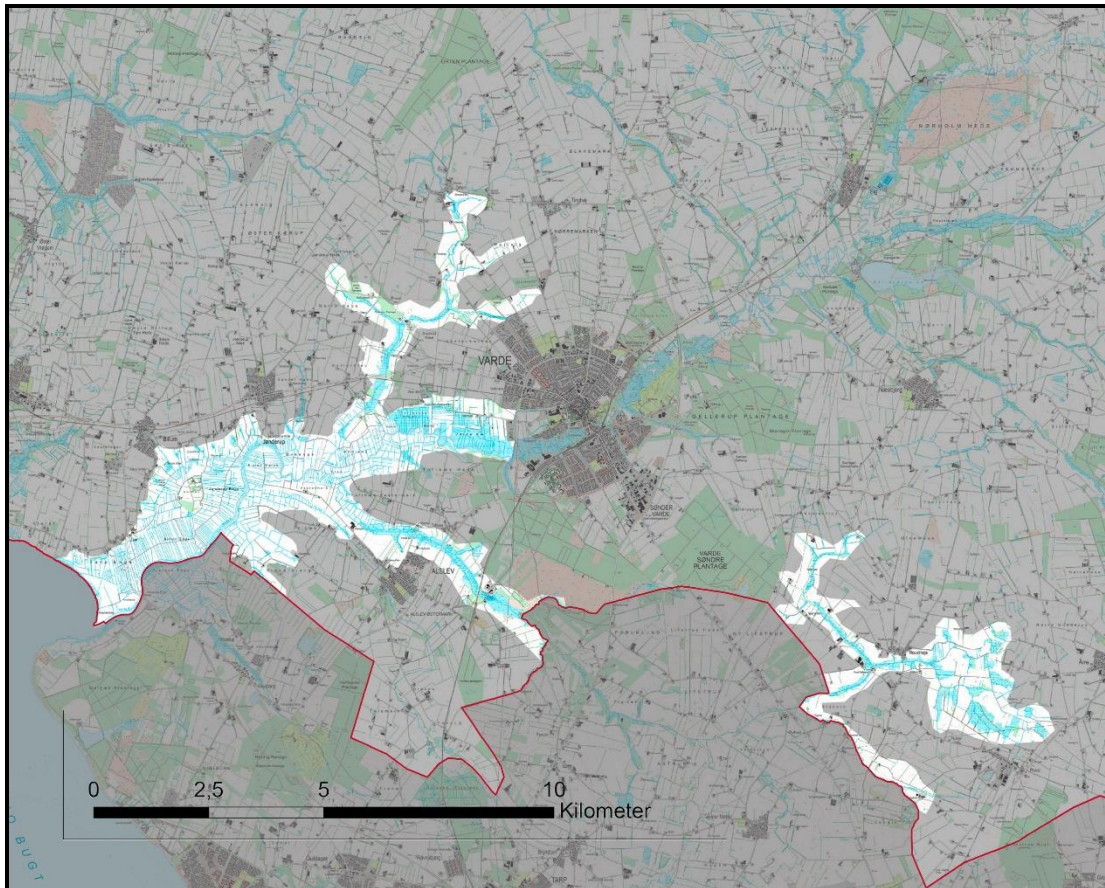
Dallandskaberne er derudover sårbare overfor opførelse af store bygninger i og tæt på ådalene, da bygningerne har risiko for visuelt at være markante og genere landskabsoplevelsen. Forklaringen er, at skalaforholdene generelt er relative små sammenlignet med landbrugslandskabet.

Dallandskaberne er derudover sårbare overfor ændringer i terrænet, som kan sløre dalprofilen.

Udviklingspotentiale

VisitDenmark, tidligere Danmarks Turistråd, satser i dag stærkt på Danmark som en destination for *oplevelsesturisme*. Kyst- og naturoplevelser er to former for oplevelsesturisme, som VisitDenmark vurderer, rummer et stort uudnyttet udviklingspotentiale i Danmark. I den sammenhæng har dallandskaberne i Varde Kommune et stort rekreativt udviklingspotentiale, til gavn for turisterhverv, med videre. Særligt på grund af landskabernes meget varierede og relativt uberørte karakter og det store indhold af oplevelsesrige naturlandskaber, som er værdifulde rekreative udflugtsmål. Desuden er det en stor kvalitet, at landskaberne er sammenhængende med de unikke kystlandskaber langs Vestkysten. Allerede i dag er ådalene udgangspunkt for rekreative friluftsoplevelser i form af gå- og cykelture, løb, kanosejads, sportsfiskeri, med videre. Aktiviteter, der med fordel vil kunne udvikles endnu mere. Særligt rejsegrupper indenfor vandreturisme og sportsfiskeri ville være oplagte målgrupper. Men det kræver som minimum, at de eksisterende landskabskvaliteter bevares, beskyttes og styrkes, og at landskaberne udvikles som sammenhængende halvkulturlandskaber.

10. VARDE ÅDAL VEST

Figur 19-28: Landskabskarakterområde 10 - Varde Ådal Vest. Den sydlige del af området er beliggende i Esbjerg Kommune og er ikke vist på kortet.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Landskabet er særligt karakteristisk ved et meget åbent, ubebygget og enkelt sammensat dallandskab. Fra nord og syd slutter mindre ådale sig til Varde Ådal. De meget brede og jævne dalsider præges af græsningsarealer og dalbunden gennemløbes af Varde Å, der på denne del er særlig bred og storslynget. Landskabet er derfor i stor skala. Bebyggelse, i form af gårde, kirker og husmandssteder, ligger placeret langs 5 m koten, på begge sider af dalforløbet. Mod vest afgrænses landskabet af Vadehavet, som med mellemrum stiger ind i ådalen ved højvande. Landskabet afgrænses mod nord og syd af høj beplantning.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Det samlede dallandskab er som helhed et unikt kulturhistorisk landskab, der vurderes at rumme særlige visuelle oplevelsesmuligheder af national betydning. Desuden findes unikke kulturhistoriske elementer, der har stor betydning for landskabsoplevelsen. Et særligt smukt eksempel er Janderup Kirke, der er etableret centralt i landskabet tæt ved åløbet. Kirken fremstår som et meget karaktergivende landskabselement, der kan ses vidt omkring i det åbne landskab. Desuden er det visuelle og dynamiske samspil med Vadehavet en vigtig del af landskabsoplevelsen.

Tilstandsvurdering

Landskabet og de bærende strukturer i landskabet vurderes at være meget intakte og i en god tilstand.

Figur 19-29: Landskabet set fra vest. Som billedet illustrerer, er det et landskab i stor skala med et meget brede åløb og store græsningssenge på dalsiderne. Bevoksningen langs kanten af ådalen afgrænser landskabet mod de omgivende landskaber. Mellem bevoksningen anes bebyggelsesstrukturen, der ligger på overgangen til ådalen.

Sårbarhedsvurdering

Landskabet er meget åbent og har stor kulturhistorisk værdi. Der er et betragteligt udsyn til omgivende landskaber. Derfor er landskabsoplevelsen meget sårbar overfor ændringer i de omliggende landskaber. Specielt ændringer, der vil være uforenelige med de tydelige kulturhistoriske landskabstræk, som dette landskabskarakterområde rummer. Ændringer, der kan påvirke dallandskabet negativt er eksempelvis by- og industriudvikling ved Varde by, udvidelse eller etablering af landbrug, tekniske anlæg, med videre. Derfor er det vigtigt, at der i sådanne tilfælde sker en nøjere planlægning, hvor hensynene til landskabskarakterområdet prioriteres, og hvor der tages særlige hensyn til de landskabelige værdier.

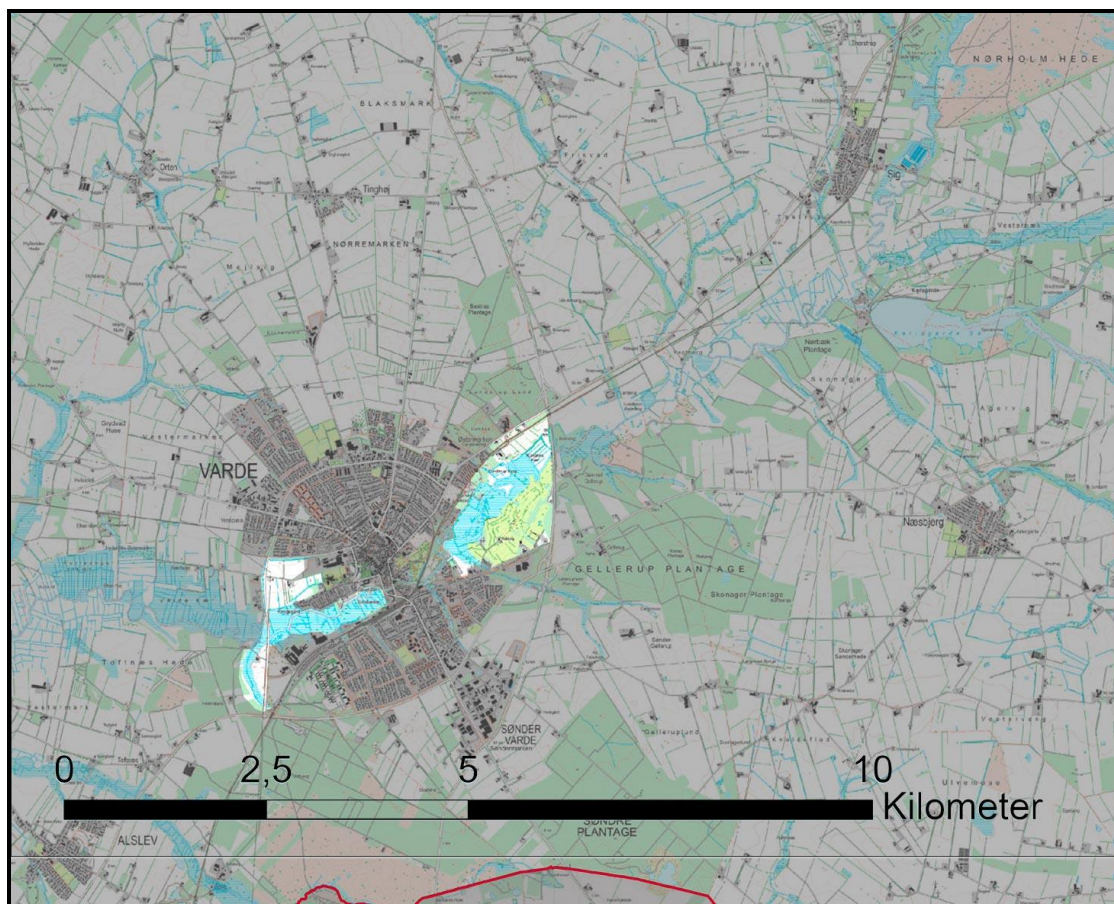
Udviklingspotentiale

Hele landskabskarakterområdet bør beskyttes og bevares i den nuværende tilstand.

Figur 19-30: Udsigt over Janderup Kirke og Varde Ådal mod syd.

15. VARDE BY ÅDALE

Figur 19-31: Landskabskarakterområde 15 - Varde By Ådale

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Landskabet er særligt karakteriseret ved et åbent og ubebygget dallandskab med mellemstore skalaforhold. Græsningsenge præger de brede og jævne dalsider og et meget vandrigt og storslyngende åløb gennemløber området. Landskabet opdeles i en østlig og vestlig del på grund af bygrænsen ved Varde by. I den vestlige del af området er det visuelle samspil mellem byen og ådalen en central del af landskabsoplevelsen. Særligt karakteristisk er den tæt-lave bebyggelse, der sikrer indkigget til Varde Kirke. Kirken er et landskabeligt orienteringspunkt, der markerer bykernen. Syd for området er der udsyn til industribygningerne mod syd. Det østlige delområde afgrænses mod omgivende landskaber af høje bevoksninger, men enkelte steder er der udsyn til boligområder, som ligger tæt nord og syd for området. Desuden er en række forskellige anlæg af mere teknisk og rekreativ karakter, blandt andet golfbanen, der ligger syd for ådalen.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Hele landskabskarakterområdet vurderes som en særlig visuel oplevelsesmulighed. Landskaberne har især stor betydning for Varde by, grundet landskabernes centrale placering med direkte adgang til bymidten.

Tilstandsvurdering

Ud fra en samlet vurdering af de bærende strukturer i dallandskabet og landskabets meget bynære beliggenhed, vurderes landskabet at være i en middel-god tilstand. De store industribygninger, i den vestlige del af området, virker som forstyrrende fremmedelementer i det karakteristiske halvkulturlandskab.

Figur 19-32: Den vestlige del af karakterområdet. Den lave bygrænse er en stor del af landskabsoplevelsen, hvor Varde Kirke er en tydelig markering af bymidten. Billede fra 2004.

Sårbarhedsvurdering

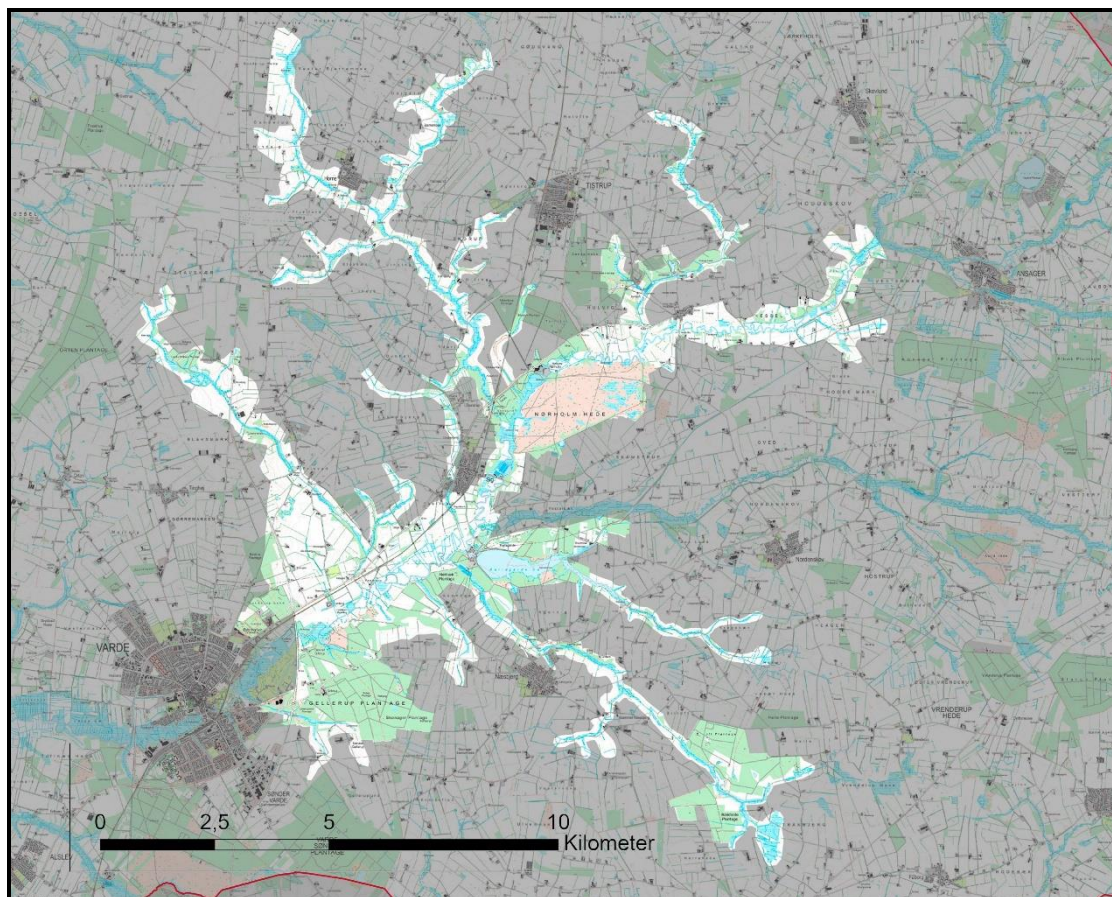
Landskabernes tætte tilknytning til Varde by gør, at landskaberne er meget sårbare overfor bebyggelse i randzonen mellem den eksisterende by og de beskyttede naturområder langs Varde Å. Eksempelvis bør der ved byudvikling i områderne mellem randzonen og Varde by, som er synlige fra ådalen, tages særlige hensyn til landskabelige værdier.

Udviklingspotentiale

Ådalen har et unikt udviklingspotentiale på grund af den tætte tilknytning til Varde by. I den vestlige del, hvor samspillet mellem byen og ådalen er en betydelig del af landskabsoplevelsen, kan det overvejes at udnytte ådalens store landskabelige potentiale i langt højere grad, end hvad tilfældet er i dag. Ådalen og Varde Å vil med fordel kunne gøres til en mere central del af Varde By. Her spiller selve overgangen mellem ådalen og byen en meget vigtig rolle og udviklingen bør tage udgangspunkt i en kvalificeret og helhedsorienteret planlægning.

Hele landskabskarakterområdet rummer desuden et stort rekreativt potentiale. Adgangen til landskaberne bør sikres og udbygges. Den landskabelige oplevelsesværdi vil kunne forbedres markant ved at holde landskabet åbent ved hjælp af græssende dyr, med videre.

11. VARDE ÅDAL ØST

Figur 19-33: Landskabskarakterområde 11 - Varde Ådal Øst.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Landskabet er særligt karakteriseret ved et åbent, ubebygget og enkelt sammensat dallandskab, i mellemstor skala, der afgrænses mod nord af syd af terrænet og tæt beplantning. Bebyggelsen er typisk placeret på overkanten af dallandskaberne. Særligt i den vestlige del, findes mange intensivt dyrkede marker på de brede dalsider, som typisk er opdyrket tæt til åbrinken. Centralt i området findes større kulturmiljøer og naturområder, der breder sig ud over hedelandskabet, men som vurderes at have tæt sammenhæng med dallandskabet.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Hele karakterområdet vurderes at være en særlig visuel oplevelsesmulighed. De særlige visuelle oplevelsesmuligheder er knyttet til oplevelsen af det samlede dallandskab, der understøttes af de sigtelinjer, der findes på langs og tværs af landskaberne. I områdets vestlige del er terrænforholdene så markante, at der højt i terrænet er mulighed for betydelige udsigter over det samlede dallandskab. Helt unikt er det kulturhistoriske landskab omkring Nørholm Gods, med godset, vandmøllen, de græssede ådalsstrækninger og de omfattende hedearealer, der breder sig fra ådalen mod syd. Området ligger afskærmet fra omgivende landskaber af tæt beplantning. Kun i den østlige del er området mere åbent mod nord. Landskabet omkring Karlsgårde Sø og kulturmiljøet, Karlsgårde Vandværk, rummer ligeledes meget fine landskabelige kvaliteter, interessante kulturhistoriske landskabsfortællinger og stor rekreativ værdi.

Tilstandsvurdering

Tilstanden vurderes generelt som middel til god.

Særligt landskabet omkring Nørholm Gods vurderes at være i meget god stand, til trods for den megen tilgroning, som præger hedelandskaberne. Den øvrige del af landskaberne bærer meget præg af intensiv arealanvendelse og har flere steder meget karakter af produktionslandskaber. I området syd for Sig har et større, intensivt dambrug påvirket landskabsoplevelsen markant. Større terræændringer og store driftsbygninger, uden relation til stedet

eller omgivelserne, har ændret det oprindelige landskab betydeligt. Udviklingen har haft den konsekvens, at de visuelle sammenhænge i landskabet er brudt og de markante bygninger er så dominerende i det åbne landskab, at de har taget magten i landskabsoplevelsen.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Landskabskarakterområdet rummer imponerende dallandskaber og betydelige landskabskvaliteter. Landskaberne er derfor generelt sårbart overfor udvikling, der ændrer eller slører de karaktergivende landskabstræk. De store udsigtskvaliteter i udkanten af karakterområdet lukkes flere steder af bevoksning, som gror til. Ved ny udvikling bør det altid sikres, at udviklingen ikke opleves som forstyrrende i landskabsoplevelsen. Landskaberne omkring Nørholm Gods og Karlsgårde Sø er meget intakte og helstøbte og derfor meget sårbare overfor udvikling, der vil ændre eller påvirke det eksisterende landskabsbillede.

Udviklingspotentiale

Landskabet bør bevares, beskyttes og styrkes. De store udsigtskvaliteter i området vil med fordel kunne forbedres ved at sikre udsigtskiler ved centrale udsigtspunkter, som skal friholdes for tilgroning eller anden uhensigtsmæssig udvikling.

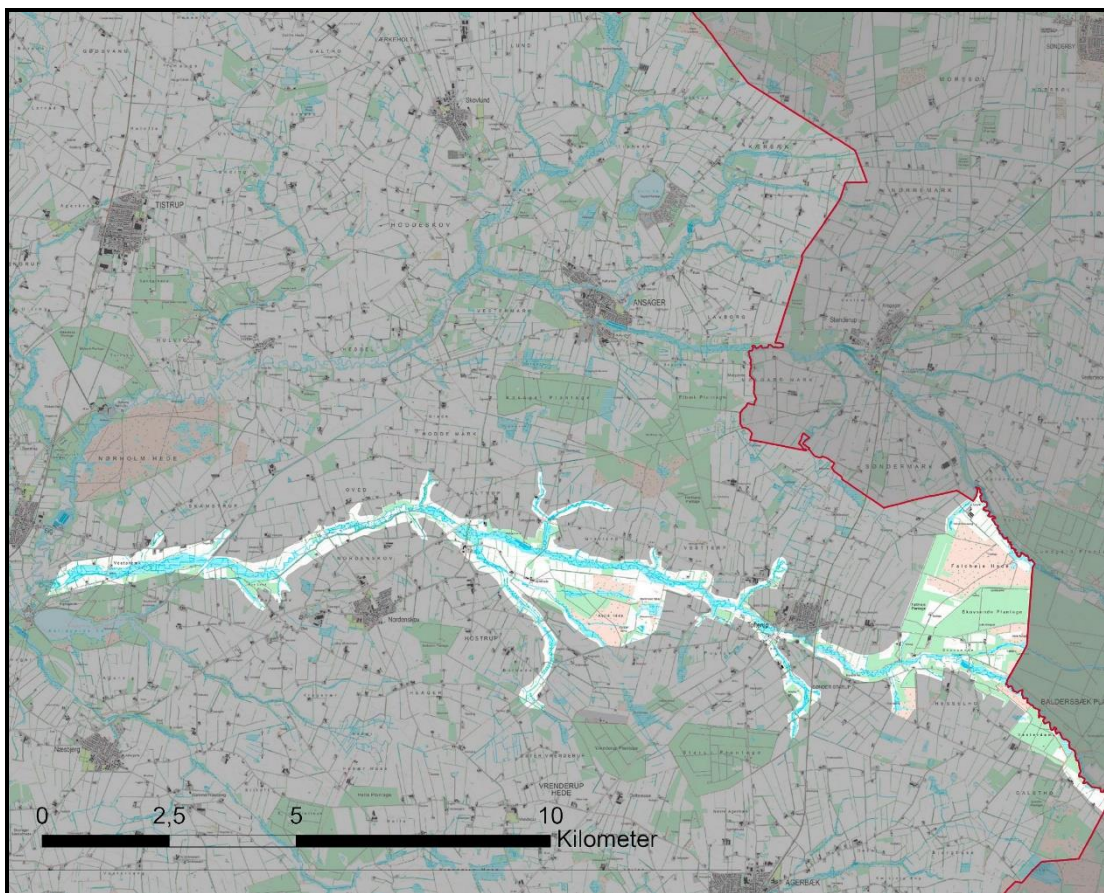

Figur 19-34: Udover værdifulde dallandskaber findes flere større naturområder i landskabskarakterområdet.

Figur 19-35: Store dele af dallandskabet består af intensivt dyrkede marker.

16. HOLME ÅDAL

Figur 19-36: Landskabskarakterområde 16 – Holme Ådal. Landskabskarakterområdet fortsætter udover kommunegrænsen mod øst.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Landskabet er særligt karakteriseret ved et smalt og mere komplekst sammensat dallandskab i lille til mellemstor skala. Dalsiderne er relativt stejle og veksler mellem åbne og mere lukkede arealer. Grundet de meget varierede terrænforhold er store dele af landskabet med ekstensiv drift og karakterområdet rummer derfor mange store naturarealer. Ved Hostrup Stemmeværk afvandes den nedre del af vandløbet af Holme Kanal, der forløber parallelt med det oprindelige vandløb. Holme Kanal er i sin tid etableret for at lede vandet fra Holme Å til Karlsgårde Sø med henblik på at sikre vand til det nu nedlagte Karlsgårde Vandværk. Afvandingen medfører, at vandgennemstrømningen i åløbet vest for Hostrup Stemmeværk er reduceret til et minimum. I dallandskabet findes desuden to større dambrug, der præger landskabet lokalt, med terrænændringer i forbindelse med jorddamme, afvandingskanaler, produktionsbygninger med videre.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Ligesom de øvrige dallandskaber er de særlige visuelle oplevelsesmuligheder, knyttet til oplevelsen af det samlede dallandskab. Særligt vigtigt er de landskabelige sigtelinjer, der findes på langs og tværs af landskaberne. Den østlige del af landskabskarakterområdet vurderes at være en særlig visuel oplevelsesmulighed med regional, og eventuelt national værdi. De markante terrænforhold og de meget velbevarede landskaber, med åbne hede-, mooseområder og naturlig bevoksning langs dalsider og åløb har stor landskabelig og rekreativ værdi.

Tilstandsvurdering

Tilstanden vurderes at være god i den østlige del af ådalen, men middel vest for Hostrup Stemmeværk på grund af den lave vandgennemstrømning i denne del af åløbet.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

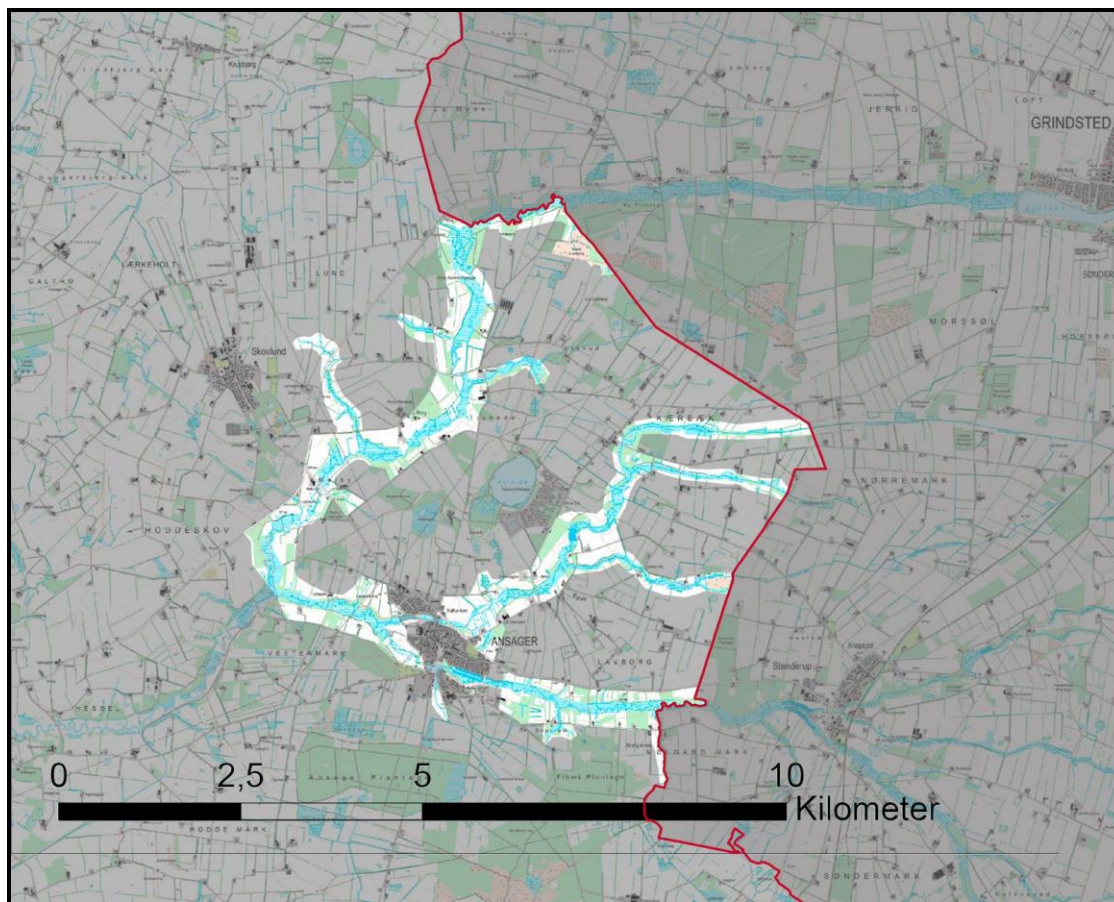
Tilgroning af dallandskaberne er en udvikling, som omdanner de åbne halvkulturområder til mere lukkede landskaber. I og omkring karakterområdet findes større nåletræsplantager, som medfører spredt selvforyngelse af ikke naturligt hjemmehørende nåletræarter i de naturnære dalstrækninger. Desuden kan en intensivering af den eksisterende dambrugsdrift påvirke den naturlige vandgennemstrømning og de lokale hydrologiske forhold i endnu større grad end i dag.

Udviklingspotentiale

Landskabet bør bevares, beskyttes og styrkes. Landskaberne besidder store landskabelige og rekreative værdier, hvorfor den regionale rute, Kyst-til-Kyst stien, som går fra Blåvandshuk til Vejle, er ført igennem ådalen. Både den landskabelige, såvel som rekreative værdi, vil kunne forbedres ved at genetablere den naturlige vandgennemstrømning i hele Holme Å. Derved vil landskabsoplevelsen i ådalen styrkes og den naturlige og landskabelige sammenhæng mellem Holme Å og Varde Å forbedres.

Desuden bør der udføres en planmæssig udpegning af bevaringsværdige åbne halvkultur-/naturområder langs dalen, da åbne områder er en fast del af landskabsoplevelsen i denne ådal. Disse områder skal beskyttes mod tilgroning for at sikre de oprindelige åbne naturtyper bevares.

17. ANSAGER OG GRINDSTED ÅDALE

Figur 19-37: Landskabskarakterområde 9 – Ansager og Grindsted Ådale. Landskabskarakterområdet fortsætter udover kommunegrænsen mod øst.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Ansager Å og Grindsted Å mødes, hvor Varde Å begynder. Grindsted Å strækker sig ind over kommunegrænsen fra nordvest og Ansager Å fra vest. De er begge mindre ådale, men med naturligt slyngede og meget vandrige åløb. Ekstensiv drift er den dominerende arealanvendelse og de jævne dalsider har et rigt og varieret naturindhold. Flere steder er dalbunden groet til med pilekrat. Tætte bevoksninger afgrænser ådalene mod tilstødende landskaber. Langs Ansager Å er landskabet mere varieret med større lukkede bevoksninger og mindre trægrupper langs vandløbet. Åen gennemløber Ansager By og er opstemmet ved dambruget i byen. Grindsted Ådal har en mere åben karakter og flere steder ligger store landbrug tæt ud til å dalen.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Ligesom de øvrige dallandskaber er de særlige visuelle oplevelsesmuligheder knyttet til oplevelsen af det samlede dallandskab. Særligt vigtigt er de landskabelige sigtelinjer, der findes på langs og tværs af landskaberne. Ansager og Grindsted Ådales relativt urørte og intakte karakter samt den landskabelige sammenhæng med Varde Ådal vurderes samlet at være en særlig visuel oplevelsesmulighed.

Tilstandsvurdering

Tilstanden vurderes at være middel.

Landskabskarakteren vurderes at være intakt i forhold til dens oprindelse og de karaktergivende landskabselementer vurderes at være i vedligeholdelsesmæssig god stand. Dog sløres oplevelsen af landskabskarakteren flere steder af tilgroning langs vandløbet.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Ligesom de øvrige dallandskaber er Ansager og Grindsted Å sårbare overfor udvikling, der forstyrrer eller på anden måde bryder oplevelsen af det store sammenhængende halvkulturlandskab. Særligt sårbart er området omkring Ansager by, hvor der er både rekreative og

udviklingsmæssige interesser, men også de nærliggende husdyrbrug i Grindsted Ådal kan medføre en udvikling, der præger landskaberne negativt.

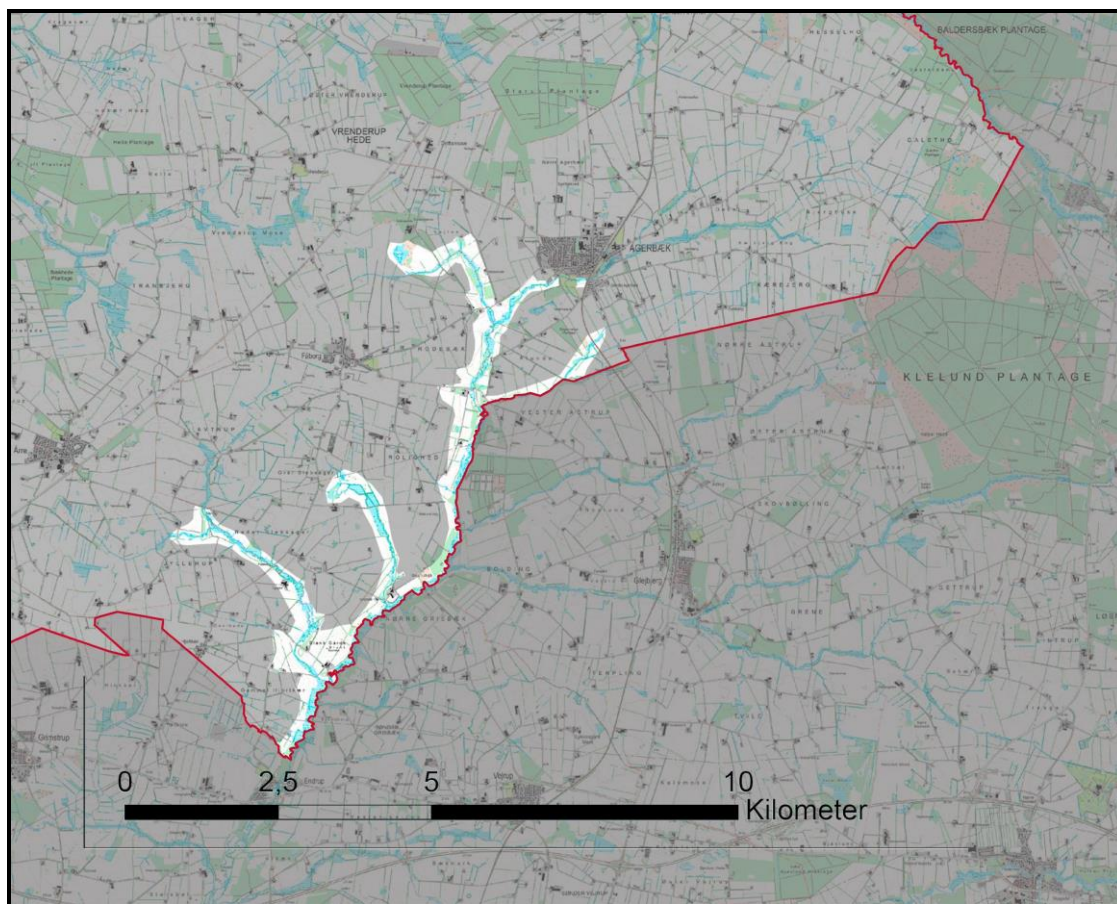
Udviklingspotentiale

Skal bevares, beskyttes og styrkes som sammenhængende halvkulturlandskaber. Dog indeholder landskabet stort potentiale for udvikling af rekreative naturoplevelser.

Figur 19-38: Grindsted Å. Det vandrige åløb slynger sig igennem små naturområder og åbne marker på dalsiderne.

9. SNEUM ÅDAL

Figur 19-39: Landskabskarakterområde 9 – Sneum Ådal. Landskabskarakterområdet fortsætter udover kommunegrænsen mod syd og øst.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Sneum Å er et lille, men vidtforgrenet å-system i det sydøstlige hjørne af Varde Kommune. Åen løber fra Vejen Kommune i øst, langs kommunegrænsen mellem Varde, Esbjerg og Vejen Kommuner, før den fortsætter videre ind i Esbjerg Kommune. I Varde Kommune suppleres vandløbet af tre mindre tilløb fra vest. Landskabet er særligt karakteriseret af et åbent dallandskab i lille skala med spredte græsningsområder, naturarealer og småskove på de smalle dalsider. Særligt i den sydlige del af karakterområdet er vandløbet naturligt slynget og vandrigt. En større del af dalbunden er præget af tilgroning med pilekrat. Langs ådalen findes større plantage- og naturområder og en del større husdyrbrug, hvoraf enkelte ligger meget tæt ud til ådalen. I den nordlige del findes resterne af en tidligere vandmølle, som har virket ved åen og med tiden er tre dambrug etableret langs det lille vandløb.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Ligesom de øvrige dallandskaber er de særlige visuelle oplevelsesmuligheder knyttet til oplevelsen af det samlede dallandskab. Særligt vigtigt er de landskabelige sigtelinjer, der findes på langs og tværs af landskaberne. Dallandskabet i Sneum Ådal ligger godt gemt i landskabet, men rummer små oplevelsesrige naturperler.

Tilstandsvurdering

Landskabskarakteren tilstand vurderes at være dårlig til middel. De åbne enge præges af tilgroning og de tæt liggende store landbrug opleves som forstyrrende i halvkulturlandskabet.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Ligesom i øvrige dallandskaber er Sneum Å sårbar overfor udvikling, der forstyrrer eller på anden måde bryder oplevelsen af det store sammenhængende halvkulturlandskab. Da land-

skabet flere steder har en meget åben karakter, er landskabskarakteren særligt sårbar overfor udvikling af de nærliggende husdyrbrug.

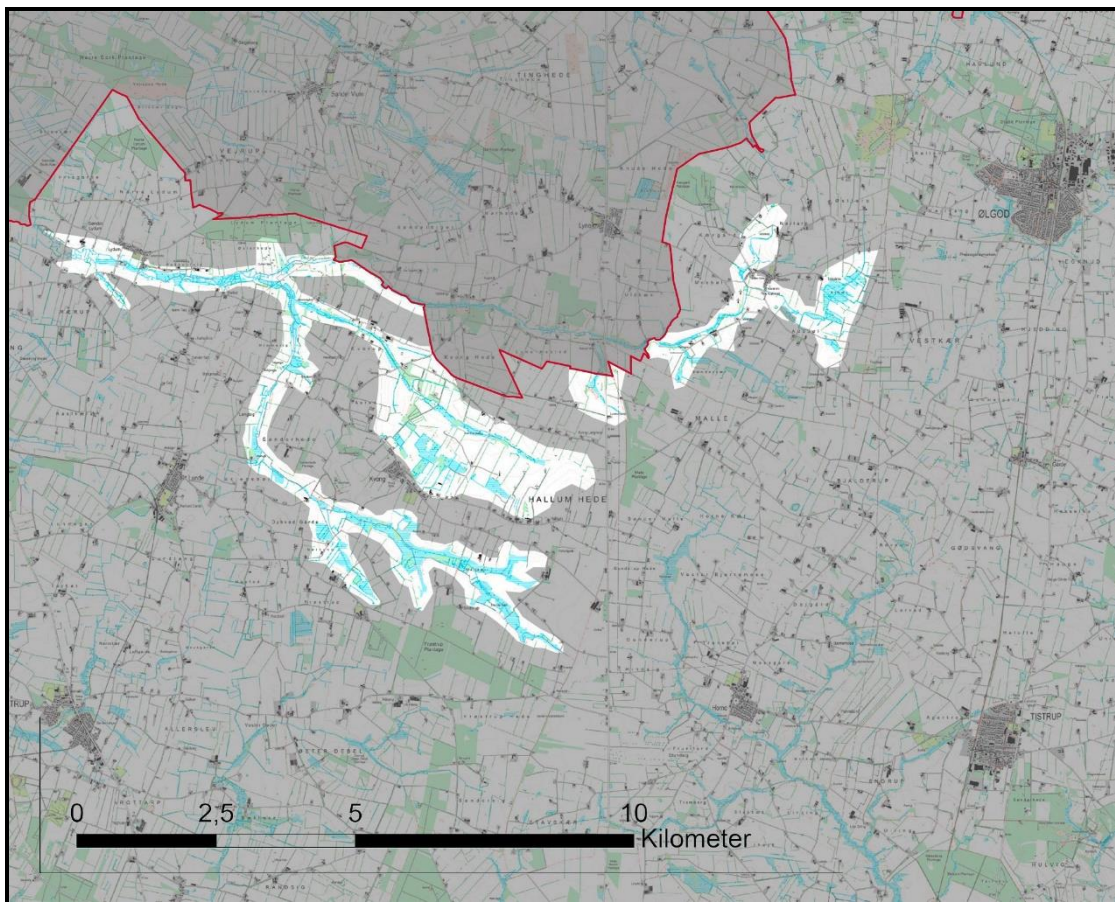
Udviklingspotentiale

Landskabet ligger meget isoleret med kun få tværgående vejanlæg. Der kunne etableres en bedre formidling af landskabet via for eksempel trampespor langs vandløbet.

Figur 19-40: Tilløb til Sneum Å. Karakteristisk dalterræn med mosaikstruktur af åbne græsningsege og natur samt varierende bevoksninger langs vandløbet, der afgrænser mod tilstødende landskaber.

3. LYDUM ÅDAL

Figur 19-41: Landskabskarakterområde 3 – Lydum Ådal. Landskabskarakterområdet fortsætter udover kommunegrænsen mod nord.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Lydum Ådal er en af de mindre ådale i Varde Kommune og i modsætning til Varde Å systemet, munder Lydum Å ud i Ringkøbing Fjord. Landskabet er særligt karakteriseret ved et meget åbent dallandskab i mellemstor skala og stor visuel sammenhæng med omgivende landbrugslandskaber. Dalsiderne er jævne og intensivt dyrkede til åbrinken i størstedelen af området. Lydum Å er reguleret kraftigt og de oprindelige slyngninger er kun delvist bevaret på den midterste del af åstrækningen. Fugtige områder langs åløbet er tilgroet med pil. Ved Lydum by findes et bevaringsværdigt kulturmiljø, der rummer en karakteristisk bymæssig bebyggelse på kanten til ådalen, middelalderkirke og en tidligere vandmølle, Lydum Vandmølle. Kulturmiljøet er beliggende i bunden af dallandskabet og er en central del af landskabsoplevelsen fra den sydlige del af området.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Dallandskabet vurderes at rumme visuelle oplevelsesmuligheder af lokal værdi. De kulturhistoriske træk ved Lydum er meget velbevarede og intakte. Særligt Lydum Vandmølle/Elværk, der er centralt placeret i landskabet. Desuden vidner møllens historiske samspil med gårdene og de åbne engarealer i ådalen samt samspillet med kirken og byudviklingen langs den nordlige dalside om vandmøllens vitale betydning for lokalområdet og landskabsudviklingen.

Tilstandsvurdering

Tilstanden vurderes at være dårlig-middel. De karaktergivende elementer er en tydelig del af landskabet, men særligt det regulerede åløb gør, at oplevelsen af åen sløres markant.

Figur 19-42: Kig til Lydum by mod nord. Kirken på toppen af dalsiden og vandkraftværket i forgrunden har haft stor betydning for landskabsudviklingen i ådalen. Det ses tydeligt på billedet, hvordan indkigget til kirken hindres af beplantningen.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Landskabets meget åbne karakter gør det sårbart overfor påvirkninger udefra, som for eksempel udvidelse af de husdyrbrug, som er beliggende på overgangen til ådalen. Denne sårbarhed er særligt knyttet til landskaberne, som er i landskabelige sammenhæng med Lydum by og kulturmiljøet. Årsagen er, at kulturmiljøet rummer nogle af de største nuværende landskabskvaliteter i dette landskabskarakterområde.

Udviklingspotentiale

Lydum Ådal rummer et stort udviklingspotentiale. Dels rummer landskabet en spændende landskabsfortælling, dels besidder området et stort rekreativt potentiale på grund af den landskabelige sammenhæng med Ringkøbing Fjord, marsklandskaberne nord for Nørre Nebel og det øvrige kystlandskaber mod vest.

Men det kræver, at det samlede landskab og oplevelsesværdien styrkes markant. De karaktergivende landskabstræk bør tydeliggøres, så Lydum Ådal fremstår som et selvstændigt landskab, der adskiller sig fra det omgivende landbrugslandskab. Navnlig bør overvejes at genoprette det regulerede åløb for at genskabe det oprindelige dallandskab. Etablering af områder med ekstensiv drift og en mere varieret og karakteristisk bevoksningsstruktur vil desuden styrke områdernes samlede oplevelsesværdi og understøtte den kulturhistoriske fortælling i landskabet.

Den landskabelige oplevelse af kulturmiljøet ved Lydum Kirke vil desuden kunne styrkes betydeligt ved at afvikle den del af beplantningen, der i dag skjuler kirken i landskabet. Derved vil kirken, der er et betydeligt kulturhistorisk element og traditionsmæssigt et vigtigt landskabeligt orienteringspunkt, fremhæves som en større del af landskabsoplevelsen.

Figur 19-43: Det bevaringsværdige kulturmiljø, Lydum vandmølle/elværk i bunden af ådalen.

KYSTLANDSKABER – LANDSKABSANALYSE OG -VURDERING

LANDSKABSKARAKTERBESKRIVELSE

Kystlandskaber domineres af den kystnære beliggenhed. Her er sandet jordbund og alt er påvirket af den kraftige vestenvind. Her findes de store vidtstrakte heder og de høje klitter. I kystbaglandet er området påvirket af højt grundvand eller af tidevand, som har gjort, at der findes mange afvandingsgrøfter for at kunne dyrke jorden til ekstensivt landbrug.

Geologi

Grundliggende er kystlandskaberne opbygget af flyvesand, maritimt sand og ler. Flere steder består landskabets jordarter (fortrinsvis glaciale –istid og postglaciale- efter istid) af ferskvandsdannelser, marsk, strandvolde og mindre områder bestående af smeltevandssand og -grus. Flere steder har beplantning gjort, at der er dannet et mere eller mindre tykt muldlag ovenpå de tidligere aflejringer og i lavbundsområder findes humusrigholdige ferskvandsaflejringer, som er transporteret fra højere beliggende arealer.

Geologi - Kysten

Kyststrækningen syd for Nymindesø ned til Blåvandshuk er under generel fremrykning, idet en stor del af det eroderede materiale – hvorefter i øvrigt en del i dag også består af eroderet fodringmateriale fra den centrale del af vestkysten - transporteres ned til denne strækning og aflejres på strand og havbund. Mellem Filsø og Vesterhavet er der opbygget et maritimt forland, og i den nordlige del af Filsø ses grusstrandvolde, der stammer fra tiden før søen blev afspærret.

Formmæssigt er kysten i særklasse på grund af revlesystemet Horns Rev (dimensionsmæssigt antageligt blandt de største af sin art), den brede sandstrand og ikke mindst den tilgrænsende klitzone med imponerende forklitter og bagvedliggende klithede.

Horns Rev med landingspunktet Blåvandshuk er orienteret øst-vestgående. Den ydre del af revet omfatter en række grunde med vanddybder på mindre end ti meter. Grundene ligger på randen af en stor banke dannet af sand og ral, der er ført ind fra Nordsøen over de sidste 8000 år. Det indre Horns Rev er et akkumulationsflak af Holecænt (11.700 år siden) marint sand, der stadig vokser vestpå. Flakket hviler fortrinsvis på Eem-havets aflejringer (mellem istid, 115.000 år siden). Horns Rev virker som en naturlig hofde, der danner læ for Vadehavet i forhold til påvirkninger fra Vesterhavet.

Blåvandshuk er det sydligste ankerpunkt for den danske Nordsøkyst. Det understøtter kysten mod nord, der forløber i en blød udlignet bue indtil det følgende ankerpunkt ved Nørre Lyngvig Fyr. Sydover udgår Skallingen fra Blåvandshuk. Kystlandskabet nord for Blåvandshuk er en storstilet, klitforstærket strandvoldsslette.

Den jyske vestkyst syd for Blåvandshuk er væsentligt påvirket af tidevandet (tidevandsstørrelse 1,5-1,9 meter).

Foran kysten findes en række barriereøer herunder Skallingen. Barriereøerne er dannet i postglacial tid (efter sidste istid - Weichsel som sluttede for 11.700 år siden) i takt med den relative havspejlstigning, og landskabet er dermed unikt på grund af sin høj-dynamiske karakter, hvor formændringerne har været overordentlig hurtige set i en geologisk målestok.

Inden for barrieren findes Vadehavet udviklet med alle sine formelementer: vader, dyb, højsander og forlandsmarsk, der ligeledes er forholdsvis uberørte. Udløbet af Varde Å er den eneste naturlige flodmunding i det nordvesteuropæiske Vadehav.

Arealanvendelse

Kystlandskaberne byder ikke på en overordnet arealanvendelse. Store dele af kystlandskaberne er bevaret som sammenhængende natur (klitter, skov/plantage og hede), hvilket nok er det mest karakteristiske ved dette landskab.

I tilknytning til kystlandskaberne findes flere større og mindre områder indeholdende bebyggelser som sommerhusområder og gamle fiskerbyer som f.eks. Nymindesø, Henne, Blåvand og Ho, som er vokset i størrelse i forbindelse med sommerhusbyggeri og andre turismefaciliteter, der er relateret til området.

Bærende landskabsstrukturer og – elementer

De bærende strukturer og elementer udgøres af:

- Store plantager/skovarealer.
- Store og udstrakte klitområder.
- Drænet marsklandskab omdannet til ekstensivt landbrug.
- Afgrænsede læhegsbeplantninger.
- Indlandssøer og tidl. fjordlandskab.
- Punktstruktur af større solitære beliggende landbrug.

Øvrige landskabselementer

Spredt i kystlandskaberne findes en række forskellige landskabselementer, som sommerhuse, mindre husmandssteder, bunkers, der er kendetegnet ved, at de ikke danner en sammenhængende eller gennemgående struktur i det samlede landskab. De er generelt ikke dominerende i landskabet.

Udviklingstendenser

Spredt i kystlandskaberne anlægges nye bygningstyper med anderledes byggestil og materialevalg.

Bygningstyperne bryder med den oprindelige bebyggelsesstruktur i kystlandskabet. Nyere bygningstyper er ofte identiske med bygninger, der forbindes med nyere parcelhuskvarterer og er ikke tro mod de kulturmiljøer, de ønskes opført i. Derfor er de en markant kontrast til det kystnære præg, og skaber spredt uønsket urbanisering af landskabet.

Der er en øget tendens til at ville opføre private energiproducerende anlæg som eksempelvis hustandsvindmøller og solfanger-/solcelleanlæg. Disse nye tekniske installationer i landskabet risikerer at give området en ny karakter og sløre en fortsat positiv landskabsoplevelse. Det er en tendens, som nøje skal opvejes med det omkringliggende landskabs herlighedsværdi.

Overordnet sårbarhedsvurdering

Tilstanden og det æstetiske udtryk i de kystrelaterede strukturer har en fundamental betydning for oplevelsen af kystlandskaberne. De bærende strukturer bør derfor bevares som en tydelig del af landskabsoplevelsen og være i god vedligeholdelsesmæssig tilstand.

En øget udvikling/urbanisering i kystlandskabet skaber store forandringer og flere steder risikeres det at sløre de oprindelige karakteristiske landskabstræk. Derfor er kystlandskaberne og eksisterende strukturer sårbare overfor udviklingstendenser, der gør landskabsoplevelsen mere diffus og tilfældig.

Udviklingspotentiale

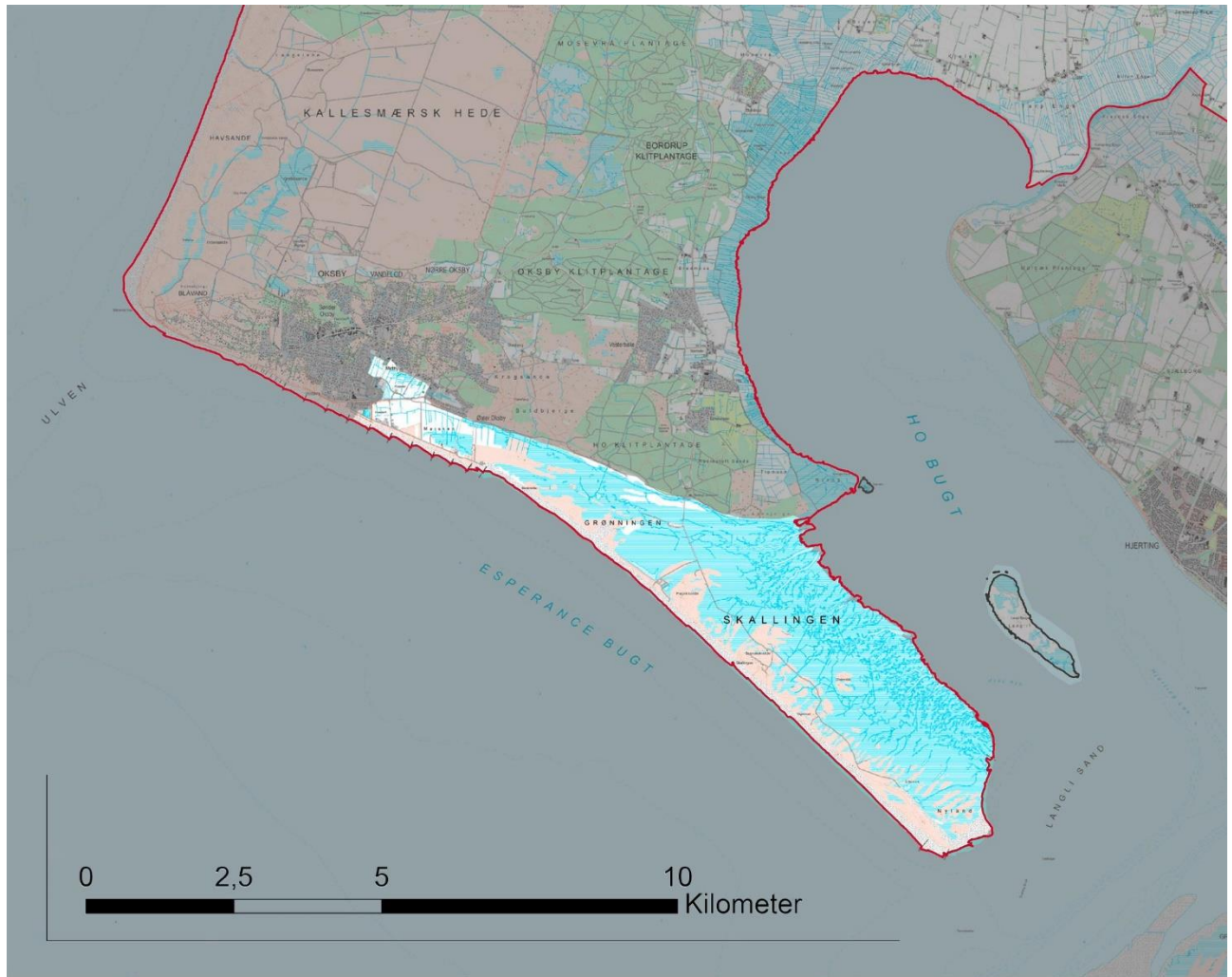
Kystlandskabet er den landskabstype, der er mest sårbar overfor udvikling. Det er særligt vigtigt, at de bærende landskabsstrukturer i kystlandskaberne forbliver i god vedligeholdelsesmæssig stand.

Der er dog potentiale til at udvikle flere turismefaciliteter i kystlandskabet dog baseret på, at de tilpasses det unikke omkringliggende kystlandskab og ikke skaber en negativ oplevelse af landskabet.

Figur 19-44: Henne Mølle Ås udløb i Vesterhavet. Badehotellet i midten af billedet er smukt tilpasset det omkringliggende landskab.

1. SKALLINGEN MARSK- OG KLITLANDSKAB

Figur 19-45: Landskabskarakterområde 1 Skallingen marsk- og klitlandskab.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Landskabskarakterområdet Skallingen syd for Blåvandshuk er først og fremmest præget af store sammenhængende og uforstyrrede marsk-, klit- og strandlandskaber på halvøen omgivet af havet mod øst, syd og vest. På marsken og på stranden fremstår landskabet helt fladt.

Skallingen besøges kun af få turister. Specielt den sydlige spids er meget lidt besøgt, hvorfor landskabsindtrykket er helt uforstyrret. Karaktergivende er endvidere den vide udsigt over Vesterhavet fra stranden og klitterne samt udsigten fra klitterne over den flade marsk til Ho Klitplantages markante skovrand og Ho Bugt. Karakterområdet fremstår som et ungt, stærkt naturpræget og dynamisk landskab, hvor området er overladt til naturens egen dynamik. Stranden med den eroderede klitfront såvel som marskens naturlige lo-systemer rummer i sig selv et ganske særligt oplevelsesindhold.

Hele området fremstår oplevelsesrigt pga. dets størrelse, dets uforstyrrelse samt det øde og oprindelige præg.

Mod nord, ved Ho Plantage, ligger Sønderside, hvor man kan opleve den gamle kystlinje som et spring i terrænet.

Skallingen, der blot er 400 år gammel, opfører sig i dag som en transgressiv barriereø, som er resultatet af den kombinerede virkning af havspejlsstigningen og et underskud i den langsgående sedimenttransport, da sedimentet, der kommer fra nord, i dag aflejres på Ulven ud for Blåvandshuk og derfor ikke når Skallingen.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

De særlige visuelle oplevelser i dette karakterområdet er knyttet til det upåvirkede landskab og den tilhørende flora.

Når marsken får lov at udvikle sig uden menneskets indgriben, dannes et naturligt dræningssystem af loer. De kan tydeligt ses i marsken på Skallingen, når de eroderer sig gennem det nydannede land i et forgrenet net af små, bugtede tidevandsrender.

Store dele af Skallingen er således præget af den dynamik, talrige oversvømmelser giver, og det er kun helt undtagelsesvis, at et træ får rodfæste på Skallingen. Derfor er der også knyttet en særlig flora til dette landskab. Marehalm og hjælme dominerer i klitterne. På strandene ses den såkaldte Skalling-lyng - nemlig urten tætblomstret hindebæger og den ellers sjældne dværgbusk, stilkløs kilebæger. De grønne klitter er bevokset med rød svingel, smalbladet timian og gul snorre. Ellers byder Skallingen typisk på annelgræs, kveler, strandasters og strandmalurt.

Tilstandsvurdering

Skallingen er med dens unikke naturoplevelser i en meget god tilstand, som vurderes at være i international interesse. Skallingen er i forandring, da den er påvirket af hav og vind. Dette er medvirkende til, at man kan følge landskabets naturlige og dynamiske transformation, hvorfor der ikke bør ske en indsats imod dette.

Området er næsten uden bebyggelse, bortset fra enkelte sommerhuse og enkelte fritliggende småhuse, hvoraf et bruges til infocenter. Den gamle redningsstation anvendes som madpakkehus.

På Skallingen er der kun én mindre vej, som går forbi Højeknolde, Svenskeknolde og Olieknolde. Vejen er anlagt som betonvej af tyskerne under Anden Verdenskrig og ender ca. 3,5 km før spidsen af halvøen.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Området vil være særdeles sårbart for ny bebyggelse eller opførelse af tekniske anlæg. Udviklingen på Skallingen bør gå mod en tilbageførelse til den oprindelige natur.

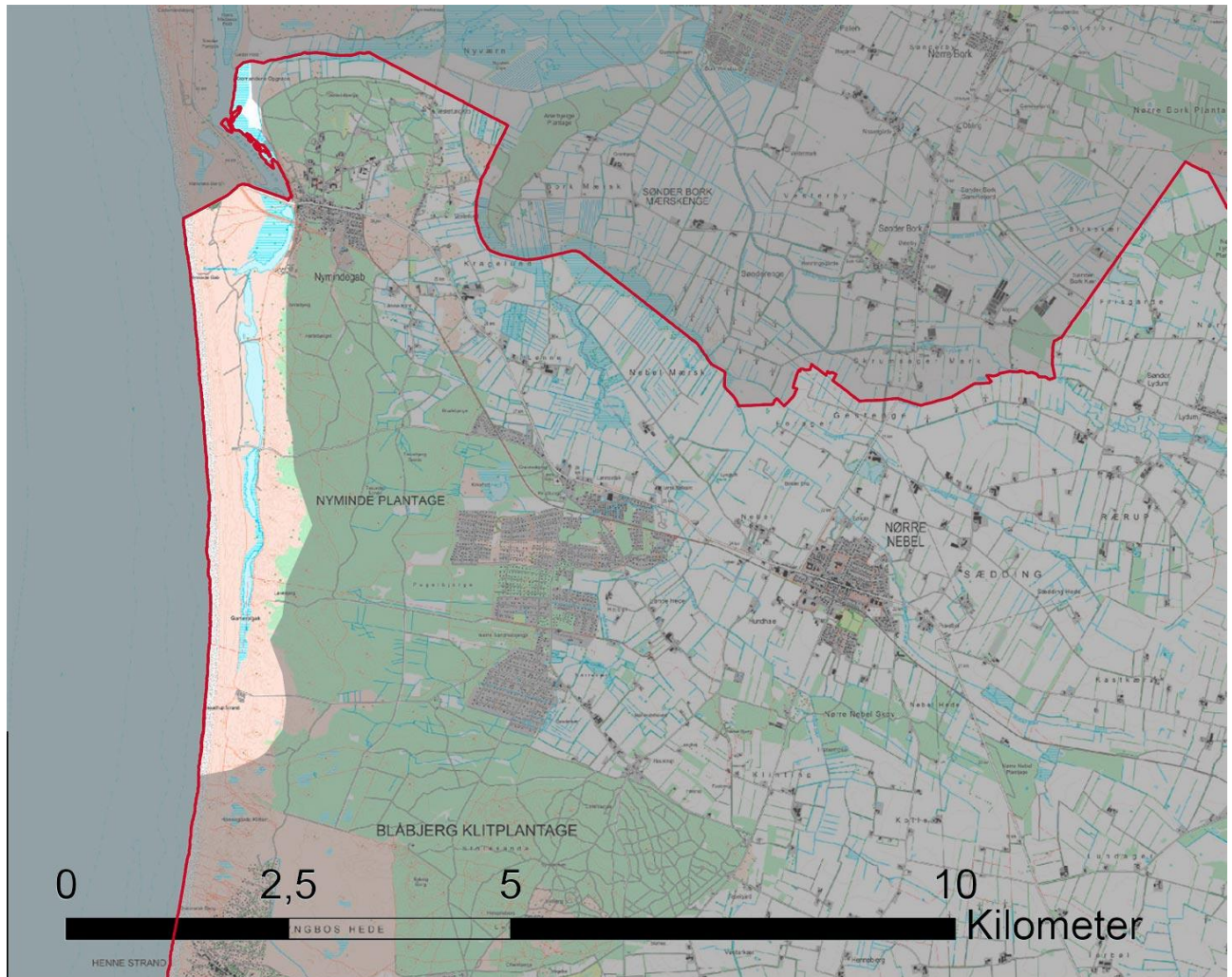
Konkrete udviklingspotentialer

Eventuelle nye bygninger og tekniske anlæg til f.eks. turistfremmende faciliteter bør begrænses mest muligt. Der bør ikke opføres noget, der kan skæmme den visuelle oplevelse af dette unikke landskab. Der skal bestræbes på, at landskabet i dette område, skal have de bedste betingelser for at udvikle sig naturligt.

Figur 19-46: De karakteristiske loer på Skallingen udtrykker på smukkeste vis den unikke dynamiske natur der her findes.

2. NYMINDEGAB KLITLANDSKAB

Figur 19-47: Landskabskarakterområde 2 Nymindegab Klitlandskab.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Landskabet er særligt karakteriseret ved klitlandskabet ved Vesterhavet og den tidligere fjord Gammel Gab samt klitlandskabet igen mod øst.

Terrænet er stærkt kuperet i klitlandskabet på begge sider af den gamle fjord. Mellem klitterne er der ved den gamle fjord et større hedelandskab. Her er ingen tekniske anlæg, der virker forstyrrende for oplevelsen af landskabet. De meget lange kig i landskabet er helt unikke, og man oplever det vestjyske kystlandskab i stor skala.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Området rummer meget store visuelle oplevelsesmuligheder af national betydning. Området indeholder desuden enkelte kulturhistoriske landskabselementer som bunkers fra 2. Verdenskrig med lokal betydning. Området må betegnes som en af de helt store landskabsoplevelser ved den danske vestkyst.

Figur 19-48: Gabet, der er beliggende mellem den gamle og nye kystlinje ved Nymindegab.

Tilstandsvurdering

Landskabet vurderes at være i en særdeles høj tilstand. Vurderingen er baseret på det forhold, at stort set alle de oprindelige landskabsstrukturer er bevaret som en tydelig, dominerende og intakt del af landskabsoplevelsen. Derfor er landskabskarakterens oprindelse og udviklingsmæssige historie bevaret som en intakt og meget tydelig del af landskabsoplevelsen i dag. Gennem området skærer den tidligere jernbanestrækning. Tracéet ligger højere i terrænet, men opleves ikke som et forstyrrende element i landskabet.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Udviklingstendensen er, at området stadig fremover vil være præget af de høje naturoplevelser, og at der stadig vil være en målrettet indsats for at bevare de unikke landskabsstræk.

Tendensen til at skabe faciliteter til turister/besøgende er også til stede ved Nymindegab. Området er særdeles sårbart for tekniske anlæg og bebyggelse generelt, der ikke er tilpasset landskabet, for at sikre den fortsatte positive landskabsoplevelse.

Konkrete udviklingspotentialer

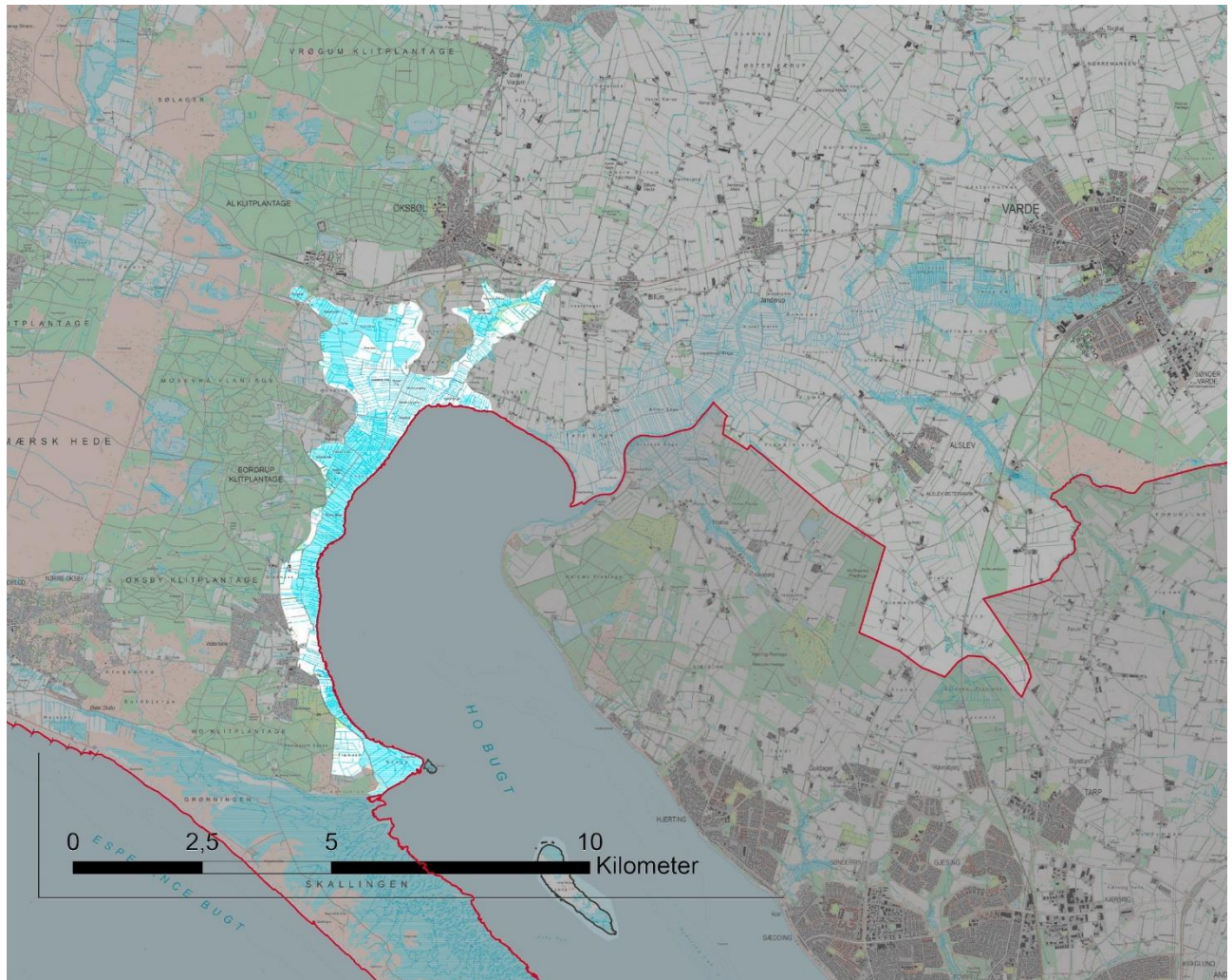
Oplevelsen af de unikke landskabstræk kunne med fordel styrkes via en nøje udarbejdet plan for en øget tilgængelighed evt. en sti eller boardwalk i fjordområdet. En sådan vil sikre, at den omkringliggende natur ikke lider overlast og vil kunne udvikle sig optimalt uden forstyrrelser. Det er dog afgørende, at en sådanne installation vil være indpasset i omgivelserne og ikke spolere de landskabelige visuelle indtryk af området.

Landskabet skal i dette område have de bedste betingelser for at udvikle sig naturligt.

Figur 19-49: Klitterne ved Nymindegab udgør et dramatisk landskab formet af vind og hav.

4. OKSBØL MARSKLANDSKAB

Figur 19-50: Landskabskarakterområde 4 Oksbøl Marsklandskab.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Området består af et langstrakt område af uinddiget marsk samt en mindre bræmme af afgræsset fladt klitlandskab langs den vestlige side af Ho Bugt. Afgrænsningen af området udgøres hovedsageligt af Ho Bugt i øst og syd, Varde Bakkeø i nord og klitlandskab med plantager og sommerhusområder i vest. Marsken er karakteriseret ved at være uinddiget, langstrakt (ca. 10 km lang), åben og flad. Karaktergivende er endvidere de smalle indgrøftede og afgræssede markparceller, det regelmæssige net af afvandingsgrøfter samt gennemløbet af åerne Kjelst Bæk og Storbæk. På grund af det flade terræn og den sparsomme træbevoksning, de ganske få tekniske elementer og den generelt sparsomme bebyggelse, fremstår landskabet som et åbent og ensartet rum.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

De særlige visuelle oplevelser i dette karakterområde er knyttet til marskens dynamik og opbygning med dens udsigter, samt at naturværdien er noget ganske særligt for dette område.

Specielt ved udløbene af Kjelst Bæk og Storbæk er landskabsrummet meget åbent på grund af den flade og op til 3 km brede marsk. Her giver vaderne og havet ekstra perspektiv, og er af stor oplevelsesmæssig værdi.

Herfra ses også Varde Bakkeø's markante hævn i terrænet og byen Kjelsts randbebyggelse. Fra bakkeøranden samt fra den flade og åbne marsk generelt, er der en vid udsigt over de langstrakte marskflader og Ho Bugt.

Tilstandsvurdering

Tilstanden af dette landskabsområde vurderes at være god. Karakterområdet fremstår generelt enkelt, uden støj og visuel uro fra tekniske elementer. Områdets karaktergivende elementer giver et tydeligt mønster pga. de afgræssede og uinddagede marskflader med strandeng, havet samt de smalle fenner med et regelmæssigt netværk af grøfter omkring.

De karaktergivende landskabselementer, det regelmæssige net af grøfter, de små markparceller og de afgræssede marskflader er i god fysisk stand. Tilstanden af landskabets visuelle oplevelsesmuligheder er ligeledes god pga. det lysåbne og oprindelige præg.

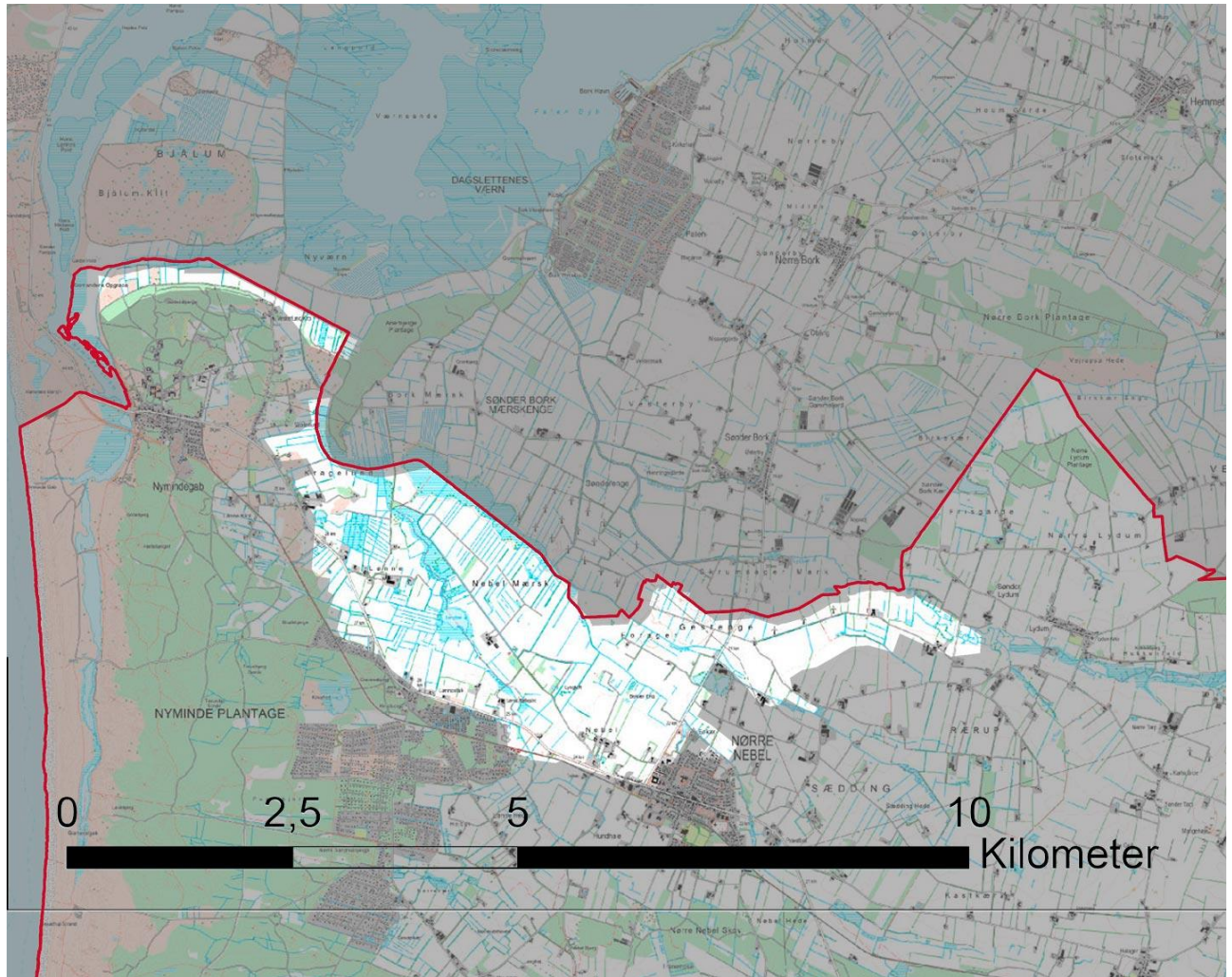
Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

For at opretholde karakteren af uinddiget marsk i Ho Bugt, er det vigtigt, at landskabet holdes åbent, og at engarealerne afgræsses. For at bevare det vide udsyn bør området holdes frit for tekniske anlæg samt bevoksning i form af træer.

Konkrete udviklingspotentialer

Området skal for fremtiden have lov til at udvikle sig naturligt. Det er vigtigt, at den naturlige afgræsning mellem den flade marsk og det højere beliggende terræn og Varde Bakkeø bevares. Det betyder, at der, hvor der bliver dannet en skrænt i terrænet, skal denne bevares for at sikre de landskabsmæssige værdier.

5. NØRRE NEBEL MARSKLANDSKAB

Figur 19-51: Landskabskarakterområde 5 Nørre Nebel Marsklandskab.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Landskabet er særligt karakteriseret ved et enkelt sammensat landbrugslandskab i stor skala med mulighed for lange kig i området og nabokarakterområder. Terrænet er et fladt til let bølget terræn.

Store dele af området er grøftet for at muliggøre driften af ekstensivt landbrug. Dette er sket som følge af det høje grundvandsspejl i området. Spredt i landskabet findes flere landbrug med flere større og mindre tekniske anlæg. Flere af disse er i øjenfaldende.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Det vurderes ikke, at området rummer særlige visuelle oplevelsesmuligheder af national betydning, men området rummer flere kulturhistoriske landskabselementer med lokal betydning. Særligt de mange afvandingsgrøfter vidner om landbrugets kamp mod naturen for at dyrke jorden optimalt.

Der er i dette karakterområde en høj visuel oplevelse med de store kig ud over landskabet.

Tilstandsvurdering

Landskabet vurderes at være i en svag tilstand i forhold til naturen. Vurderingen er baseret på det forhold, at mange af de oprindelige landbrugsstrukturer er brudt ved anlæggelse af afvandingsgrøfter. Grøfterne gennemskærer landskabet. Det oprindelige marskland ses kun meget sporadisk.

Flere læhegn, som er den mest dominerende beplantningsstruktur, er dog bevaret. I området findes mange forstyrrende elementer, som hindrer et fuldstændigt positivt indtryk af landskabet.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Udviklingstendenser og sårbarheder beskrevet i det generelle afsnit er også gældende i landskabskarakterområdet Nørre Nebel Marsklandskab. Landbrugets indtog med tilhørende moderne teknologi har gjort, at området har mistet sit oprindelige marskpræg. De oprindelige læhegnstrukturer er flere steder fragmenterede og præges ofte af meget hårdhændet pleje uden større æstetiske overvejelser. Nye læhegn etableres næsten ensidigt som flerrækkede læhegn, hvilket skaber et noget ensformigt landskab. Visuelt oplever man en række høje vindmøller fra et område beliggende mod nord i Ringkøbing-Skjern Kommune. Visuelt vil disse opleves dominerende lokalt og kunne ses på større afstande, men vingerne har en rolig omdrejningshastighed, hvilket gør, at de opleves mindre forstyrrende, rent visuelt. Området vurderes til at være sårbart overfor yderligere indgriben i de naturlige forhold i området. Især de sidste rester af søer og vandhuller og andre arealer, som endnu ikke er drænet. Der er dog allerede sket en meget hårdhændet indgriben i de naturlige forhold, hvilket er en udvikling, der må forventes at ville fortsætte.

Konkrete udviklingspotentialer

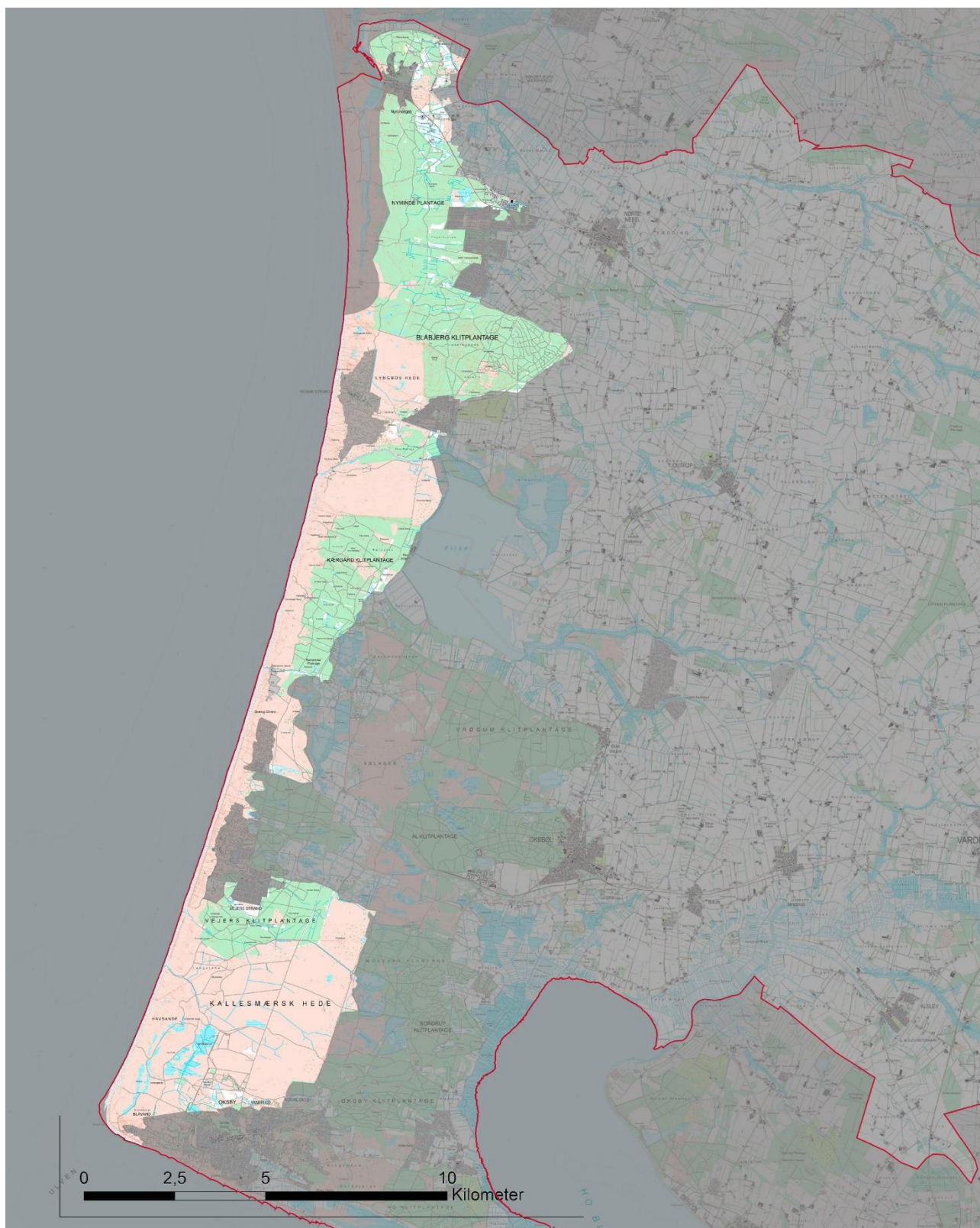
De eksisterende beplantningsstrukturer vil med fordel kunne styrkes ved genetablering og ved brug af en mere skånsom pleje.

En gendannelse af marsklandskabet flere steder vil skabe bedre vilkår for flora og fauna. Disse ændringer vil give den samlede landskabsoplevelse et markant positivt løft.

Figur 19-52: Afvandingsgrøft i Nørre Nebel Marsklandskab, som afvander de lavtliggende arealer.

6. BLÅBJERG OG KALLESMÆRSK HEDE- OG KLITLANDSKAB

Figur 19-53: Landskabskarakterområde 6 Blåbjerg og Kallesmærsk Hede- og Klitlandskab.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Hele karakterområdet er særligt karakteriseret ved de brede kyster med forstrand og hvide klitter som de meget markante landskabstræk i dette landskabsområde.

Dette større sammenhængende landskab strækker sig fra Nymindegab til Blåvandshuk. Det er det mest kystnære landskab, der findes i Varde Kommune. Landskabet er beliggende helt ud til Vesterhavet mod vest, og mod øst afgrænses området med Blåbjerg Plantage, mod Filsø og mod syd er det afgrænset til Blåvand By. Området bærer præg af sandflugt, og byder på en særdeles spændende natur med klitter, kystskrænter, "bjerge", hede, egekrat og større plantager som Kærgård Klitplantage. Det er i dette landskabsområde, hvor man finder hovedparten af de gamle bunkers i Varde Kommune opført af tyskerne under 2. Verdenskrig som en del af Atlantvolden.

I den sydlige del af området findes Kallesmærsk Hede, beliggende vest for Oksbøl ud til Vesterhavet, som er det største sammenhængende hede-område i Sydvestjylland. Hele hedearealet er Oksbøl Skyde- og Øvelsesterræn, der dækker et samlet areal på 6.030 ha.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Området er i særdeleshed oplevelsesrigt. Vesterhavskysten med de brede strande og store klitter er et yndet udflugtsmål for turister. Det er her muligt at opleve de gamle kystskrænter, men også den varierede natur formet under påvirkningen af Vesterhavet. Naturen er særdeles unik, her får man bl.a. indtrykkene af de store plantager med løvklitterne, som var med til at dæmpe sandflugten. Man får oplevelsen af de store åbne vidder med hede, hvor man kan være heldig at se kronvildt.

Den sydlige del af området – Kallesmærsk Hede - fremstår som en stor flade mellem havklitter i vest og de tidligere vandrekitter i Oksby-Bordrup plantager i Øst. I den nordøstlige og sydøstlige del er terrænet kuperet med lave klitter. I den vestlige del er der en nord-sydgående velbevaret klitrække af indsande bag havklitterne.

Tilstandsvurdering

Landskabet vurderes at være i en god tilstand i forhold til naturen. Vurderingen er baseret på det forhold, at mange af de oprindelige landskabsstrukturer er bevaret. Der findes ikke mange visuelt forstyrrende elementer, som hindrer et positivt indtryk af landskabet. I øvelsesterrænet ved Kallesmærsk Hede ses flere bygninger og installationer i landskabet. Disse har dog en funktion i forhold til de øvelser, som Forsvaret afholder.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Området er sårbart for yderligere bebyggelse af sommerhuse, tekniske anlæg samt andre visuelt forstyrrende elementer.

Forsvarets øvelsesterræn ved Kallesmærsk Hede vil være undtaget for dette, da dette er et af få områder i landet, hvor der kan øves med tunge våben i forbindelse med øvelser. Dette kræver, at der her findes flere bygninger og tekniske installationer, som ikke findes andre steder i de kystnære landskaber.

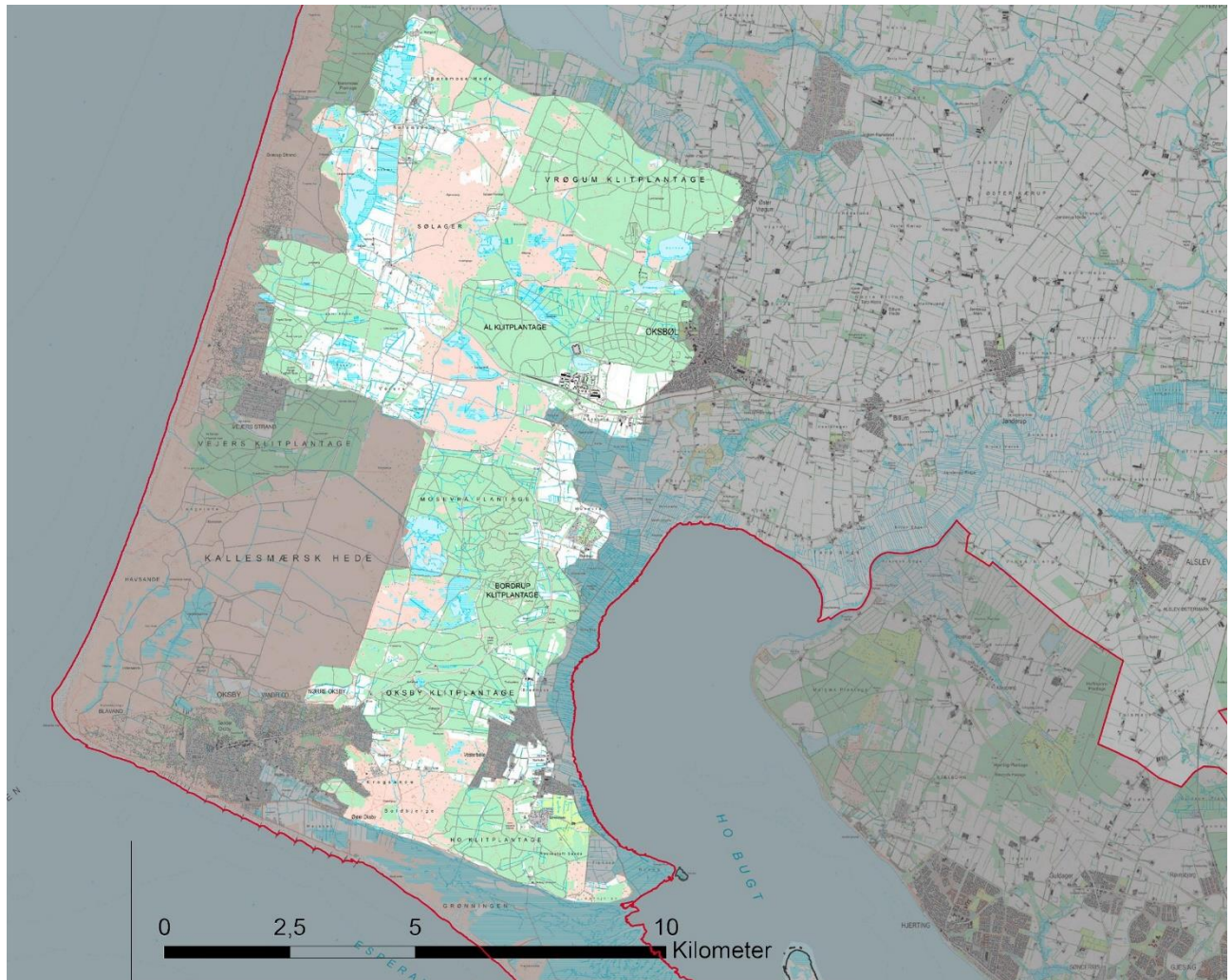
Konkrete udviklingspotentialer

Udvikling inden for øvelsesterrænet på Kallesmærsk Hede udføres af Forsvaret. Der er mulighed for at udvikle forskellige friluftsfaciliteter i form af ruter til f.eks. mountainbike, vandretrier m.m. i den østlige del. Kysten og klitterne bør friholdes for fremtidigt byggeri. Evt. tilladelser til udvidelse af eksisterende faciliteter bør ske i sammenhæng med det eksisterende byggeri og må ikke fremstå visuelt forstyrrende. Det er vigtigt overordnet set, at det landskabs særpræg bevares og beskyttes mest muligt.

Figur 19-54: Forstranden med de hvide klitter i baggrunden er indbegrebet af forståelsen af kystlandskabet. Det er nemlig, det mange forbinder med kystlandskabet – men der ligger endnu mere karakteristisk kystlandskab længere inde i landet – bag de hvide klitter.

7. OKSBY VRØGUM HEDE- OG PLANTAGELANDSKAB

Figur 19-55: Landskabskarakterområde 7 Oksby Vrøgum Hede- og Plantagelandskab.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Dette landskabskarakterområde består af en varieret mosaikstruktur, der består af plantager, klitsøer og hedearealer. I dette karakterområde findes Vrøgum -, Ål -, Børdrup -, Oksby - og Vejers Klitplantager og Mosevrå Plantage.

Mod nord afgrænses området af Filsø, mod øst af byerne Vrøgum og Oksbøl og mod syd Skallingen. Det er et stærkt kuperet landskab, hvor man især i plantagerne finder de højtliggende klitter. Her findes større og mindre klitsøer, som giver et meget varieret flora- og faunaliv. Området er ikke så kulturpåvirket, men man fornemmer de mange afvandingsgrøfter, som er et levn fra man prøvede at afvande lavbundsarealerne mellem plantagerne til ekstensivt landbrug.

Figur 19-56: Mosaikstrukturen mellem skov og hede giver mulighed for et rigt dyreliv og positive oplevelser af naturen.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Områdets visuelle oplevelsesmuligheder er knyttet til oplevelsen af de større plantager, men også de fragmenterede mindre beplantninger adskilt af hedearealer er en særlig visuel oplevelse. Her får man en særlig oplevelse af landskabet, der netop med sin beplantning lader beskueren få lange kig ud i landskabet og dermed opleve dybde i landskabet.

Tilstandsvurdering

Området vurderes naturmæssigt at være i god tilstand. Hede- og klitlandskabet byder her på nogle af de mest fascinerende variationer af landskabsdannelser med store dramatiske højdeforskelle i terrænet. Landskabet her danner grundlag for at opleve en unik flora, som er karakteriseret ved at være hjemmehørende i de danske kystlandskaber. De store plantager er med deres kuperede terræn med til at højne oplevelsen og kvaliteten af dette kystlandskab.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Området har med de unikke terrænforskelle og mosaikstrukturer en stor tiltrækning på bl.a. diverse friluft aktiviteter som eksempelvis mountainbike - og løberuter. Det er vigtigt, at faciliteterne hertil indpasses i omgivelserne således, at oplevelsen af den rige natur her ikke spoles visuelt med fremmedelementer.

Karakterområdet er særdeles sårbart for placering af tekniske anlæg samt bebyggelse. Områder beliggende op til bymæssig bebyggelse er ekstra sårbare for urbanisering. Det er vigtigt, at der her er særlig bevågenhed på natur- og landskabsbeskyttelse.

Konkrete udviklingspotentialer

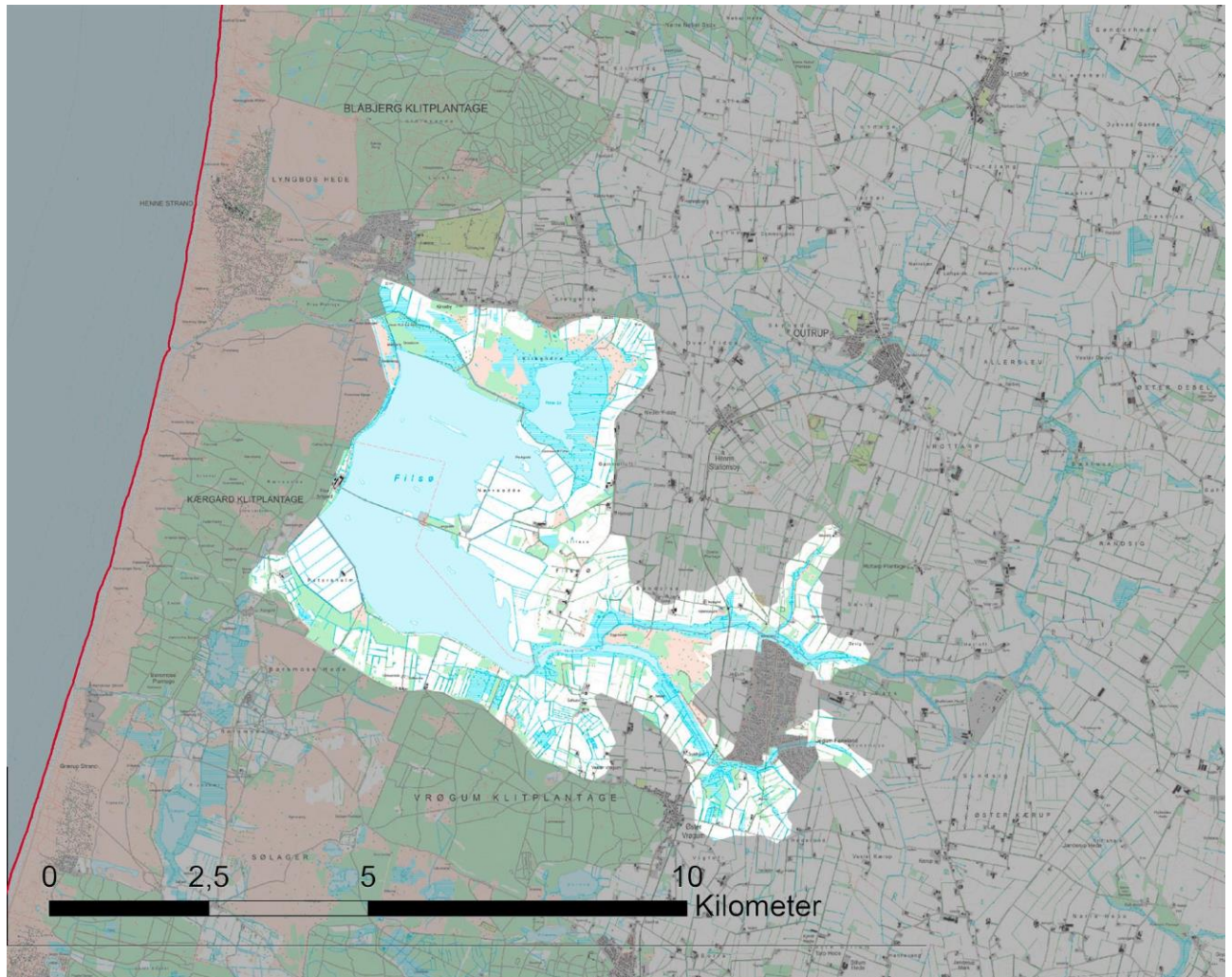
De eksisterende beplantningsstrukturer bør opretholdes.

Området har potentiale til at rumme flere faciliteter til turister, som ønsker at opleve naturen ved karakterområdet. Sådanne anlæg bør være mindre i skala og vil skulle indpasses i naturen, så de ikke forstyrrer - men supplerer naturoplevelsen.

Figur 19-57: Hede med fragmenter af tidligere læbælte. Bagerst ses klitterne.

8. FILSØ INDDÆMNINGEN

Figur 19-58: Landskabskarakterområde 8 Filsø Inddæmningen.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Landskabet er særligt karakteriseret ved, at Filsø er delvis reetableret efter mange års afvanding og opdyrkning til intensiv landbrugsdrift. Det er nu et naturområde med stor betydning for den lokale flora og fauna. De tilstødende arealer er lavtliggende i terrænet, da store dele også er tidligere søbund. Disse afvander stadig til Filsø. Landskabet er ligeledes præget af tilløbet til Filsø, Søvig Sund og Søvig Bæk og de tilstødende vandløb. Landskabet opleves visuelt i stor skala i det åbne land.

Der er tale om et nyt og genskabt landskab fra 2012, som allerede indeholder store landskabelige og botaniske værdier.

Figur 19-59: Filsø er efter sin gendannelse et sted, der rummer store naturoplevelser. Der ses stadig enkelte tekniske anlæg i landskabet fra tidligere tiders brug af området som landbrugslandskab.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Det vurderes, at området rummer særlige visuelle oplevelsesmuligheder af national betydning, og området rummer flere kulturhistoriske landskabselementer med lokal betydning. Særligt de mange afvandingsgrøfter er med til at fortælle historien om afvanding af de lavtliggende områder til fordel for ekstensivt landbrug.

Genopretning af Filsø har gjort stedet til en stor oplevelse af især fugle og vildt.

Tilstandsvurdering

Landskabet vurderes at være i en naturmæssig høj tilstand. Vurderingen er baseret på det forhold, at søen efter få år har fået en særdeles positiv biologisk balance, som tiltrækker et meget varieret dyre- og planteliv. Området er, med sin unikke tilstand af national betydning og genstand for studie inden for udvikling af flora og fauna i naturgenoprettede områder.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Landskabet ved Filsø er særdeles sårbart for visuelle forstyrrelser som nye tekniske anlæg. Det er vigtigt, at landskabet bevares som et storskala landskab. Beplantningen er fragmenteret som mindre samlede enheder. De er med til at definere skala-oplevelsen og bringe dybde i kiggene ud i landskabet i området og er derfor vigtige for oplevelsen af landskabet. Landskabet er ligeledes sårbart over for tilgroning af området, som vil spolere oplevelsen af landskabet.

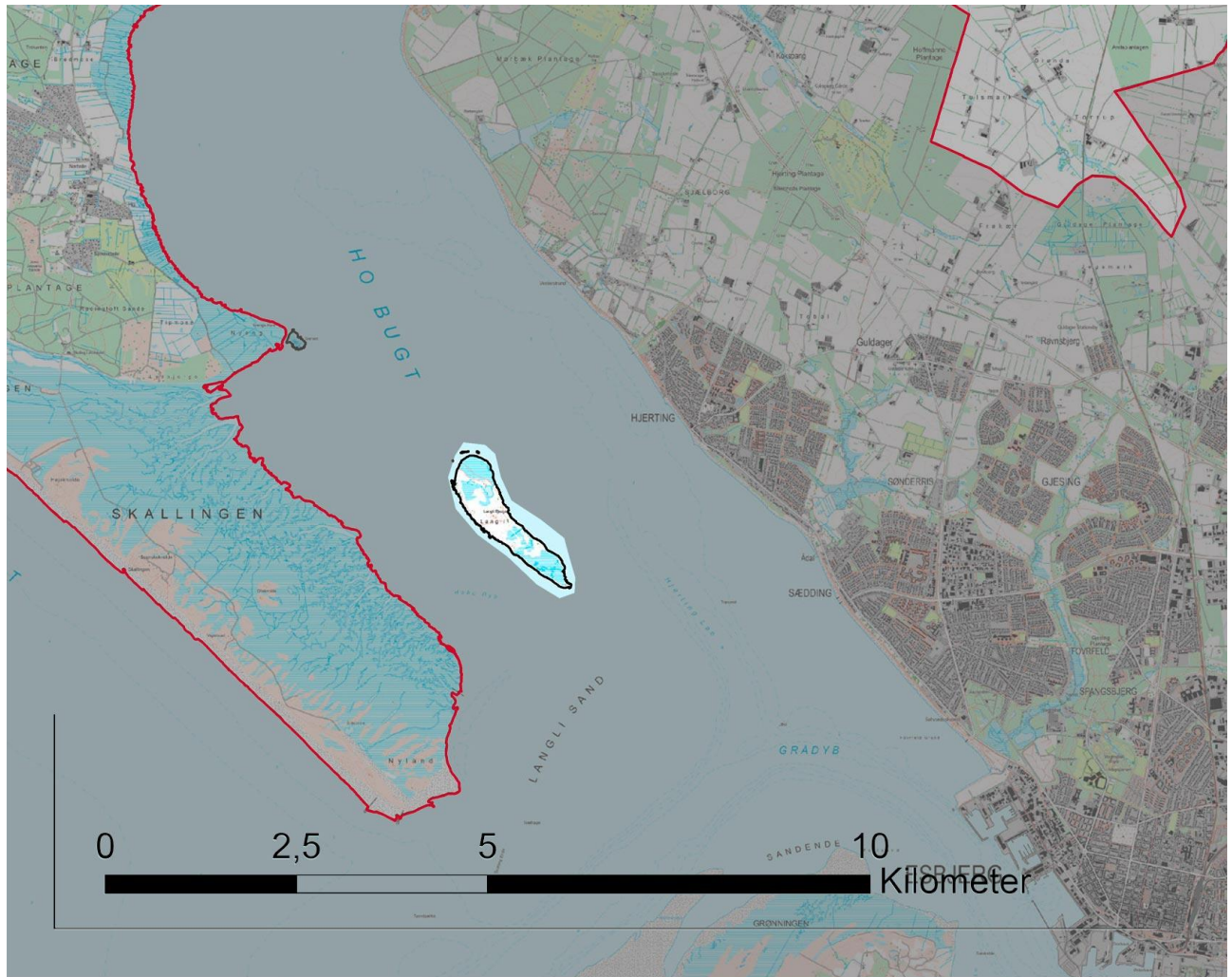
Konkrete udviklingspotentialer

De eksisterende beplantningsstrukturer vil med fordel kunne styrkes ved genetablering og en målrettet indsats mod ikke-hjemmehørende træarter. En fortsat indsats med afgræsning for at vedligeholde de åbne flader i landskabet vil være hensigtsmæssigt. Området har stort potentiale til at rumme flere faciliteter til turister, som ønsker at opleve naturen ved Filsø. Sådanne anlæg vil skulle indpasses i landskabet så de ikke forstyrrer - men supplerer oplevelsen.

Figur 19-60: Filsø med profil af det omkringliggende kystlandskab.

13. LANGLI

Figur 19-61: Landskabskarakterområde 13 Langli.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Landskabet på Langli er særligt karakteriseret af et uforstyrret marsk- og klitlandskab på den lille Vadehavs ø.

Langli ligger i den nordlige del af Vadehavet og sammen med halvøen Skallingen udgør den flakket, der adskiller Hobo Dyb og Hjørring Løb. Sammen med de omgivende vader og dyb udgør Langli og Skallingen de landskabelige hovedelementer i Grådyb tidevandsområde.

Set i geologisk målestok er landskabet forholdsvis ungt, idet det er dannet inden for de sidste 5.000 år. Helt frem mod bronzealderen (1800 f.Kr.) lå datidens Blåvandshuk ved Grærup. Siden har havets og vindens kræfter sammen med det stabile støttepunkt Horns Rev dannet strandvolde og klitter mod syd til Blåvand og Ho. Herved er der formet en forblæst hedeslette og et nyt kystforløb fra Blåvandshuk mod sydøst forbi det tidligere fiskerleje Sønderside til sydspidsen af Langli. Langt ind i middelalderen (år 500-1500) har Sønderside ligget så havåbent, at der fra stranden mellem Ho og Oksby kunne foregå et omfattende sæsonfiskeri. Fiskeriet blomstrede i det 16. og 17. århundrede, men fik en brat afslutning, da en voldsom stormflod i oktober 1634 udslettede Sønderside. Havet brød samtidig igennem klittangen og efterlod Langli som en ø. Øens klitter - Langli Bjerger - er op til 14 meter høje.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Langli har store visuelle oplevelsesmuligheder af national interesse. Her er det muligt at se landskabets transformation præget af vand og vind uden menneskelig indgriben.

Tilstandsvurdering

Øen er unik i sin tilstand, og vurderes at have stor betydning i forhold til Nationalpark Vadehavet.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Øen bevares med lysåben natur, hvor terrænets former udvikles under fri påvirkning af vejr og hav. Der er en øget interesse i at se sådanne naturtyper, men det er vigtigt at færdslen ikke får en negativ indvirkning på landskabet og naturen på øen. Udviklingstendenser og sårbarheder beskrevet i det generelle afsnit er også gældende i landskabskarakterområdet.

Konkrete udviklingspotentialer

Landskabet på øen bør bevares med lysåben natur, hvor terrænets former udvikles under fri påvirkning fra vejr og hav.

Figur 19-62: Langli er overordnet set meget flad - dog forekommer der enkelte klitter.

20. NATUROMRÅDER

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Kommuneplan 2013 var på naturområdet en opdateret videreførelse af det tidligere Ribe Amts naturkvalitetsplanlægning. Naturkvalitetsplanen blev vedtaget med Regionplan 2016. Udover nogle arealmæssige justeringer blev kommuneplanen suppleret med nye retningslinjer om økologiske forbindelser og om forholdet til Natura 2000-planlægningen.

I Kommuneplan 2013 blev det tilkendegivet, at Varde Kommune vil udarbejde en naturpolitik. Varde Kommunes Naturpolitik er udarbejdet i tæt samarbejde med Grønt Råd og forventes vedtaget af Byrådet i det første kvartal af 2017. I naturpolitikken opstilles sigtelinjer og fem overordnede mål for naturarbejdet, og der er desuden et bredt indsatskatalog og en egentlig indsatsplan for første periode frem til 2019.

Arbejdet med 1. planperiode for de kommunale Natura 2000-handleplaner er afsluttet, og forslag til handleplaner for 2. planperiode er udsendt i 2016.

Ligeledes er der i den forløbne planperiode arbejdet videre med den løbende opdatering af datagrundlaget for naturkvalitetsplanlægningen.

I planperioden blev det også vedtaget at påbegynde en gennemgang af de fredede arealer samt at udarbejde og gennemføre plejeplaner, hvor det er relevant. Dette arbejde er påbegyndt på en række fredede lokaliteter.

KOMMUNEPLAN 2017

Kommuneplan 2017 viderefører i vidt omfang bestemmelserne fra Kommuneplan 2013 for beskyttelse af naturen. Dog er den hidtidige naturområdeudpegning erstattet og udbygget med det Grønne Danmarkskort. Det bemærkes, at naturområdeudpegningen byggede på den hidtidige naturkvalitetsplanlægning, som i meget vidt omfang følger de samme principper og kriterier, som staten har vedtaget for det Grønne Danmarkskort. Ændringerne i arealudlæg er af den årsag forholdsvis begrænsede. Ændringerne gennemgås nedenfor.

DET GRØNNE DANMARKSKORT

Kommunen skal i Kommuneplan 2017 udpege sin andel af et samlet Grønt Danmarkskort. Målet er, at kortet giver et samlet overblik over, hvor den eksisterende natur findes, og hvor der i fremtiden kan skabes ny natur. Det er hensigten, at det Grønne Danmarkskort – på tværs af kommunegrænser og kommuneplaner – skal vise, hvordan nuværende natur sammen med ny natur kan bindes sammen i ét stort landsdækkende naturnetværk. Den danske natur skal således blive mere robust til gavn for bevarelse og spredning af vilde dyr og planter. I forbindelse med udarbejdelse af det Grønne Danmarkskort er der foretaget høring af nabokommunerne, som ingen bemærkninger havde.

Kommunerne er forpligtet til at anvende de "Digitale Naturkort" som det faglige grundlag i udpegning af eksisterende og potentielle naturområder og korridorer i det Grønne Danmarkskort. De Digitale Naturkort samler dels en række eksisterende lag, dels indeholder de en række nye kortlag – herunder biodiversitetskort -, der viser de nationalt vigtigste naturområder baseret på den nyeste viden om tilstedeværelsen af truede og sjældne arter.

Det fremgår af lovbemærkningerne, "at anvendelsen af Digitale Naturkort og de nationale kriterier ved udpegningen af områder, som skal indgå i Grønt Danmarkskort vil føre til udpegning af alle Natura 2000-områderne på land. Derudover forventes også udpeget relevante fredede områder, natur- og vildtreservater, klitfredede arealer, større skove og § 3-beskyttede naturområder, hvor naturindholdet på forhånd er stort, eller som kan bidrage til en forbedret sammenhæng eller med en rimelig indsats kan forbedres, og hvor tiltag for naturen derfor kan iværksættes omkostningseffektivt. Nationalparkerne indeholder også

værdifulde naturområder og forventes derfor også at indgå i Grønt Danmarkskort". Derudover er det forudsat, at der sikres sammenhæng i udpegningerne på tværs af kommunegrænser.

Ved udpegningen af eksisterende og potentielle naturområder – udover Natura 2000-områderne, skal kommunerne anvende følgende nationale kriterier i prioriteret rækkefølge:

- 1) Eksisterende værdifulde naturområder udenfor Natura 2000-områderne.
- 2) Nye naturområder, som kan udvide eller skabe sammenhæng mellem eksisterende værdifulde naturområder, herunder i tilknytning til og mellem Natura 2000-områder.
- 3) Naturområder, som samtidig bidrager til andre formål, herunder klimatilpasning- og forebyggelse, vandmiljø eller rekreation.

Kriterierne for udpegningen af Grønt Danmarkskort betyder, at der er lagt afgørende vægt på at medtage alle naturlokaliteter (herunder skov og § 3-arealer), der enten indgår i en væsentlig direkte sammenhæng af naturkorridorer, eller som kan være med til at skabe bedre naturmæssig sammenhæng.

Grønt Danmarkskort har således ikke kun har medtaget en bestemt værdiklasse af hhv. skov og § 3-natur. Eksempelvis omfatter Grønt Danmarkskort ikke bare alle skove med mindst middelhøj⁶ HNV (High Nature Value) og alle § 3-arealer med højeste naturværdi⁷.

Rent praktisk betyder det, at hvis et areal indgår i naturmæssig sammenhæng er det medtaget uanset værdi i det foreliggende forslag til Grønt Danmarkskort. Derfor er en meget væsentlig andel af de § 3-arealer, der har middelhøj naturværdi⁸, medtaget.

I udarbejdelsen af et Grønt Danmarkskort i Varde Kommune er der taget udgangspunkt i lagene på det Digitale Naturkort, som viser høj naturværdi og høj biodiversitet, og disse lag er sammenholdt med kommunens egne naturregistreringer. Herudover er der foretaget en gennemgang af alle ovennævnte arealkategorier, og det er hermed sikret, at alle biologisk relevante fredede arealer i landzone, begge vildtreservater, alle væsentlige skovarealer med mindst middelhøj naturværdi (HNV) og Nationalpark Vadehavet (landdelen) indgår i det Grønne Danmarkskort. For så vidt angår klitfredede og strandbeskyttede arealer er alle arealer i landzone med i udpegningen – på nær dele af en campingplads og dele af en golfbane. Ved gennemgangen er det desuden sikret, at der er mulighed for gode korridorforbindelser mellem de værdifulde naturområder, og at væsentlige dele af de kulstofrige lavbundsarealer og ådalene samt de fleste arealer med væsentlige rekreative interesser er med i udpegningen.

Kommunens andel af det Grønne Danmarkskort er dermed også i god overensstemmelse med ovennævnte nationale kriterier om naturmæssig sammenhæng og om sammenfald med formål i forhold til klima, vandmiljø og rekreation.

Retningslinjerne om det Grønne Danmarkskort omfatter de fire arealkategorier: "Eksisterende værdifuld natur", "Eksisterende økologiske forbindelser", "Potentiel natur" og "Potentielle økologiske forbindelser".

Varde Kommunes andel af det Grønne Danmarkskort vises på kortbilag med to undertemaer, så der skelnes imellem områder med "Eksisterende værdifuld natur og eksisterende økologiske forbindelser" og områder med "Potentiel natur og potentielle økologiske forbindelser", jævnfør retningslinje 20.3.

⁶ Naturværdien for skove er på en skala fra 1-19, hvoraf 19 angiver skove med mest naturværdi. Middelhøj værdi angiver, at skove med en værdi fra 8-19 er medtaget.

⁷ § 3-arealer inddeles overordnet set i tre kategorier hhv. A, B og C i forhold til naturkvalitetsplanlægningen, hvor A angiver lokaliteter med mest naturværdi.

⁸ Middelhøjværdi svarer til kategori B i naturkvalitetsplanlægningen.

I kortbilaget skelnes således ikke mellem den eksisterende værdifulde natur og den eksisterende økologiske forbindelse. Der er oftest et meget stort sammenfald mellem disse to kategorier, da funktionaliteten af den økologiske korridor er afhængig af et højt indhold af værdifuld natur. Tilsvarende vil en potentiel økologisk forbindelse samtidig indebære et naturpotentiale.

I forbindelse med denne gennemgang er 126ha fredede arealer, 375ha skov (Varde Søndre Plantage) og 14 ha klitfredede arealer blevet tilføjet det Grønne Danmarkskort i forhold til den hidtidige naturområdeudpegning i kommuneplan 2013. Hertil kommer, at gennemgangen af kommunens egne registreringer har ført til, at i alt 68ha § 3-beskyttede arealer med høj naturværdi uden for den hidtidige udpegning er føjet til det Grønne Danmarkskort. Kortet viser de tilføjede arealer i disse kategorier på baggrund af det Grønne Danmarkskort.

Figur 20-1: Grønt Danmarkskort.

Som udgangspunkt er bygninger, haver og tekniske anlæg ikke natur eller potentiel natur. Det er imidlertid valgt, at i langt de fleste tilfælde bibeholdes spredte bygninger, haver og mindre tekniske anlæg som en del af det Grønne Danmarkskort med potentiel natur eller natur. Det skyldes primært, at det er meget meningsforstyrrende med "mindre" huller i de to temaer.

Det Grønne Danmarkskort omfatter som beskrevet en række områder, hvor naturindholdet og naturbeskyttelsesmæssige interesser er af væsentlig betydning. Naturindholdet og de landskabelige interesser er væsentlige eller dominerende elementer. Beskyttelsen af naturen og landskabet er derfor udgangspunkt for anvendelsen af arealerne i disse områder. Arealanvendelsen, naturbeskyttelsen og adgangen til det åbne land er reguleret i blandt andet naturbeskyttelsesloven, vandløbsloven, planloven og skovloven.

Indenfor det Grønne Danmarkskort findes også landbrugsarealer i omdrift. Der er typisk tale om arealer, der grænser op til eller sammenbinder eksisterende naturarealer. Hensigten med at udpege disse arealer er at beskytte de eksisterende naturarealer og give mulighed for at skabe bedre forbindelse imellem dem, så de kan fungere som spredningskorridorer

for dyr og planter. Blandt andet omkring vandløbene vil der ofte være en stor koncentration af eng- og moseområder eller andre naturtyper, der er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3. Områderne langs vandløbene vil derfor ofte være udlagt som en del af korridor-netværket i det Grønne Danmarkskort. Ønsket om at bevare et frit udsyn over for eksempel en ådal eller en hede spiller også en vigtig rolle ved afgrænsningen af kortet.

Der er lagt særlig vægt på at sikre og forbedre naturnetværket i hovedindsatsområderne og imellem A- og B-målsatte § 3-lokaliteter; - jævnfør nedenstående om naturkvalitetsplanlægningen. Mere spredte C-målsatte § 3-lokaliteter, og lokaliteter, hvor der ikke vurderes at være reel mulighed for at skabe bedre korridorforbindelse til andre naturområder, er således udeladt. Som udgangspunkt er der ligeledes lagt vægt på, at afgrænsningen ikke krydser marker, men at grænsen så vidt muligt følger tydelige markskel, vejforløb og lignende. Det vil sige, at når det for eksempel er fundet nødvendigt at udpege et dyrket lavbundsareal i en vigtig korridor, er grænsen trukket ved nærmeste markskel, der ligger højere end lavbundsarealet. Det er dog ikke muligt at følge dette princip overalt.

Udpegningen skal primært sikre, at områderne friholdes for byggeri, anlæg eller andre ændringer, der er uforenelige med de naturmæssige og landskabelige interesser. Udpegningen er ikke til hinder for, at ejendomme indenfor de pågældende områder fortsat kan drives landbrugsmæssigt, og at der kan opføres byggeri, der er nødvendigt for den landbrugsmæssige drift. Hvis nye landbrugsbygninger ønskes placeret uden tilknytning til ejendommens hidtidige bebyggelsesarealer, skal det vurderes, om placeringen vil være i strid med naturinteresserne. I den forbindelse vil det kunne tillægges afgørende vægt, hvis det konkrete areal kun er med i udpegningen på grund af ovennævnte princip om "nærmeste skel". I andre tilfælde kan det komme på tale at finde en anden placering eller udformning af det planlagte byggeri.

Inden for den del af det Grønne Danmarkskort, der samtidig har status som Natura 2000-områder, er retningslinjerne for administrationen lidt mere "firkantede". Det skyldes de statslige bekendtgørelser, der skal sikre, at Danmark overholder EU's Habitatdirektiv og Fuglebeskyttelsesdirektiv. Tilsvarende gælder for retningslinje 20.7 om de strengt beskyttede bilag IV-arter, der er opført på Habitatdirektivets bilag IV. Dette er nærmere beskrevet i afsnittet nedenfor om Natura 2000-områder.

NATURKVALITETSPLANLÆGNING

Retningslinje 20.4 og 20.8, der vedrører udviklingen af naturværdierne i Varde Kommune, er baseret på det målsætningsarbejde, der er gennemført i forbindelse med naturkvalitetsplanlægningen.

Naturkvalitetsplanlægningen bygger på det tidligere Ribe Amts Naturkvalitetsplan, der blev vedtaget med "Regionplan 2016". Det omfattende arbejde med udarbejdelse af planen blev færdiggjort i 2005. Der er udarbejdet en rapport om amtets naturtyper og delrapporter, der beskriver de enkelte kommuners naturforhold og naturværdier og angiver hovedindsatsområder samt målsætninger for de enkelte naturarealer. Kommunen har videreført naturkvalitetsplanlægningen, der med retningslinje 20.4 og 20.8 om målsætninger og hovedindsatsområder er en del af kommuneplanen.

Naturkvalitetsplanlægningens formål og indhold

Planlægningsarbejdet er primært tænkt som et redskab for kommunens egen indsats på naturforvaltningsområdet og som en tydeliggørelse af administrationsgrundlaget for borgerne og andre myndigheder. Derudover er det tanken, at staten, interesseorganisationer og borgerne generelt her kan finde viden om kommunens spændende naturområder samt hente inspiration til selv at arbejde videre med større og mindre tiltag, der kan forbedre naturværdierne.

Naturkvalitetsplanlægningen er primært baseret på de områder, der er omfattet af naturbeskyttelsesloven. Naturbeskyttelsesloven trådte i kraft d. 1. juli 1992, og ifølge lovens § 3 er flg. naturtyper (§ 3-områder) beskyttet mod tilstandsændringer: heder, moser, enge,

overdrev og strandenge, der enkeltvis eller tilsammen er større end 2500 m², samt søer større end 100 m² og en række udpegede vandløb.

Naturkvalitetsplanlægningen indeholder dels en statusbeskrivelse af § 3-områder og dels en planlægning af hovedindsatsområder og den fremtidige indsats for at bevare og forbedre naturområderne.

Vandløb, søer og vandhuller er ikke omfattet af naturkvalitetsplanlægningen og er derfor omfattet af vandplanernes miljømål om god eller høj tilstand. For mindre søer, der ikke indgår specifikt i vandplanerne, gælder det, at de skal opnå god økologisk tilstand.

Naturkvalitetsplanlægningen er bygget op med en overordnet målsætning for de enkelte § 3-områders fremtidige naturkvalitet og en vurdering af, hvorvidt målsætningen er opfyldt. Helt i tråd med Varde Kommunes Naturpolitik er det intentionen at vende forvaltningen af § 3-områderne fra en passiv administration af beskyttelsesbestemmelserne til en aktiv og fremadrettet udpegning af indsatsområder og en målrettet anvendelse af midler til naturpleje, naturgenopretning og naturvenlig landbrugsdrift.

Eftersom det kun er de biologiske forhold, der er inkluderet i statusbeskrivelsen, indgår der ikke en vægtning af naturområdernes rekreative og kulturhistoriske værdi. Naturkvalitetsplanens anbefalinger er derfor anført ud fra en rent biologisk synsvinkel og anbefalingerne vil i en række tilfælde skulle vægtes med andre interesser. Hensyn til rekreative interesser, kulturhistoriske værdier, landskab, vandmiljø og klima varetages blandt andet i udpegningen af det Grønne Danmarkskort.

Naturkvalitetsplanlægningen består udover retningslinjerne og denne sammenfattende redegørelse af følgende dele:

- En naturtype-rapport med en nærmere gennemgang af de forskellige naturtyper og deres naturindhold og udbredelse i det tidligere Ribe Amt.
- Fem rapporter med beskrivelse af naturværdierne for hver af de fem gamle kommuner, der siden 2007 udgør Varde Kommune

Kommunerapporterne indeholder en generel beskrivelse af naturforhold, herunder en vurdering af de enkelte § 3-områder, deres naturværdier og naturforbedringspotentiale. Derudover findes en vurdering af de landskabsbiologiske sammenhænge. På baggrund af disse beskrivelser og vurderinger er § 3-områderne målsat og samtidig er der fastlagt de hovedindsatsområder, hvor en øget indsats til naturforbedring har første prioritet.

I naturtyperapporten beskrives de naturtyper, der kendetegner det sydvestjyske landskab. I rapporten findes en nærmere beskrivelse af de enkelte naturtypers udbredelse og deres naturindhold, ligesom status for bevaringstilstand og plejebehov er beskrevet.

Kommunerapporterne og naturtyperapporten udgør det uddybende grundlag for målsætningerne og hovedindsatsområderne og er således et vigtigt bilagsmateriale til Naturkvalitetsplanen. Alle rapporter kan downloades på kommunens hjemmeside:
<http://www.vardekommune.dk/natur>.

Naturkvalitetsplanens statusbeskrivelser af de enkelte § 3-områder bygger på et omfattende feltdatamateriale. Ribe Amt indsamlede første generation af dette datamateriale i perioden 1999 til 2004. Det vil sige, at de ældste data er adskillige år gamle. Naturen er ikke en statisk størrelse, men udvikler sig konstant – det kan både være i en positiv og negativ retning. De ældste data er derfor forældede, hvorfor Varde Kommune i 2009 har igangsat nyt feltarbejde med henblik på at få gennemført en ajourføring af datagrundlaget. Målet er fremover at gennemføre løbende opdatering af hele datamaterialet i en løbende turnus.

Den nuværende planlægning bygger på et 3-delt værdi- og målsætningssystem, men i forbindelse med ajourføringen skal der ske en tilpasning til den 5-trinsskala, der er udviklet af Danmarks Miljøundersøgelser og Kommunernes Landsforening for at sikre en ensartet ind-

samling af data på landsplan. Denne metode anvendes også i forbindelse med Vand- og Naturplanerne.

Målsætning

Målsætningerne er et udtryk for kommunens ønske for den fremtidige udvikling af naturtilstanden på den enkelte lokalitet. Med optagelsen af målsætningerne i kommuneplanen er de bindende for Varde Kommunes planlægning, administration og øvrige indsats. Samtidig er målsætningerne – sammenholdt med hovedindsatsområderne – et udtryk for, i hvor høj grad kommunen prioriterer kanalisering af relevante støttemidler til bevaring eller forbedring af naturindholdet på lokaliteten.

Ud fra naturindholdet og det potentielle naturindhold i § 3-områderne er disse arealer tildelt en målsætning inden for 3 kategorier:

- A-målsætning er givet til alle meget værdifulde lokaliteter, der indeholder velbevaret natur med vegetation, der er særligt karakteristisk for naturtypen eller har forekomster af sjældne dyr og planter. Derudover er der givet en A-målsætning til karakteristiske lokaliteter, hvor der er gode muligheder for, at lokaliteterne kan udvikle sig til at indeholde ganske særlige naturværdier, eller hvor landskabsbiologiske sammenhænge og/eller særlige artsforekomster betinger, at der bør gøres en indsats. De A-målsatte lokaliteter ligger primært i forbindelse med de større vandløb eller større heder, moser og strandenge.
- B-målsætning er givet til de karakteristiske lokaliteter, der ikke har fået en A-målsætning og til lokaliteter, der indgår i væsentlige landskabsbiologiske sammenhænge og hvor der derfor er gode muligheder for, at arealerne kan udvikle sig til karakteristiske og værdifulde naturtypelokaliteter. De B-målsatte lokaliteter findes primært i tilknytning til A-målsatte områder eller som mere eller mindre sammenhængende lokaliteter omkring mindre vandløb.
- C-målsætning er typisk givet til mindre og landskabeligt isolerede lokaliteter med beskedent naturindhold, hvor naturforbedring ikke vurderes at være realistisk.

Kvalitetsmålsætningerne fremgår af kommuneplanens kortdel. Det generelle billede er, at lokaliteter, der er beliggende i større biologisk sammenhængende eller relativt uspolerede naturområder, har fået en høj målsætning. Det er et udtryk for, at lokaliteter, der er beliggende i større naturnetværk, har et større potentiale for en forbedret naturværdi end mere isolerede lokaliteter. Dels er det i disse områder, vi finder de mest værdifulde lokaliteter, hvor målsætningen allerede er opfyldt, og dels er der landskabelige sammenhænge, der gør det muligt for planter og dyr at spredes til nye lokaliteter. En prioritering af indsatsen til naturforbedrende aktiviteter vil i disse områder kunne bevare de mest værdifulde lokaliteter og på længere sigt medvirke til, at de øvrige lokaliteter kan opfylde den høje målsætning.

I de ovennævnte fem rapporter med områdevis beskrivelse af naturværdierne findes mere detaljerede kort med målsætningerne. Her er det desuden muligt at se, hvorvidt målsætningen på den enkelte lokalitet er opfyldt eller ej.

Kvalitetsmålsætningerne udgør kommunens administrationsgrundlag for de § 3-beskyttede arealer. Dette er overordnet beskrevet i retningslinje 20.8 og under tilkendegivelserne samt uddybende beskrevet i naturtyperapporten.

Hovedindsatsområder

Et af de væsentlige formål med naturkvalitetsplanlægningen er at fastlægge hovedstrukturen i det vidt forgrenede netværk af økologiske forbindelseslinjer, så der kvalificeret kan peges på de hovedindsatsområder, hvor naturbevarings- og naturgenopretningsindsatser vil gøre mest gavn. Hovedstrukturen i netværket udgøres dels af korridorer og naturarealer med særligt værdifulde lokaliteter og dels af de største og mest sammenhængende korridorer, der skaber forbindelse imellem fjerntliggende naturarealer.

Hovedindsatsområderne fremgår af kommuneplanens kortdel. Der er ikke tale om en egentlig arealudpegning med faste grænser, idet arealafgrænsningen af det samlede eksisterende

og potentielle natur- og korridornetværk er foretaget med udpegningen af det Grønne Danmarkskort. Med hovedindsatsområderne angives en ramme omkring hovedstrukturen i det samlede netværk og dermed en ramme for de områder, hvor Varde Kommune prioriterer kanalisering af relevante støttemidler til pleje eller naturgenopretning. Det er også i disse områder, at kommunen i særlig grad vil opfordre til, at borgerne og staten gør en indsats for at styrke korridornetværket og for at bevare og forbedre naturen.

De generelle overordnede mål for hovedindsatsområderne er beskrevet under tilkendegivelserne. I de ovennævnte fem rapporter med områdevis beskrivelse af naturværdierne er hovedindsatsområderne opdelt i delområder, og her er der anført mere detaljerede mål og ideer for det enkelte delområde.

Ikke alle korridorerne i hovedindsatsområderne er intakte, og der findes mange steder eksempler på brudte forbindelseslinjer, hvor intensivt dyrkede arealer fungerer som spærringer for dyr og planters vandring. Varde Kommune vil medvirke til, at driften på disse arealer ekstensiveres, hvilket vil forbedre spredningsmulighederne for dyr og planter og dermed sikre en mere optimal funktion af det samlede korridornetværk. Andre steder i korridorerne er det væsentligste problem, at den tidligere drift i form af græsning eller høslæt er ophørt, hvorfor store områder er under tilgroning, hvilket er en trussel imod de varierede og ofte artsrige, lysåbne plantesamfund. En indsats for forbedring af korridornetværket er samtidig et af de fem overordnede mål i kommunens naturpolitik ("*mere sammenhængende natur*").

Varde Kommune finder, at det væsentligste og bedste redskab til at bevare og styrke korridorerne og dermed at fremme den biologiske mangfoldighed er, at lodsejerne indgår frivillige naturvenlige driftsaftaler. Kommunen konstaterer ofte, at der blandt lodsejerne er en udbredt vilje til at indgå sådanne aftaler. Det er derfor vigtigt for opfyldelsen af naturkvalitetsplanens målsætninger, at staten vedligeholder og udbygger de nødvendige tilskudsordninger til naturgenopretning samt til drift og pleje af græs- og naturarealer. En af de vedtagne indsatser i Varde Kommunes Naturpolitik er øget information til lodsejerne om muligheder for naturpleje og om tilskudsmulighederne.

NATURA 2000-OMRÅDER

Natura 2000-områderne er et internationalt netværk af naturbeskyttelsesområder, og de kan have status som Ramsarområde, fuglebeskyttelsesområde og habitatområde. Udpegningen og afgrænsningen af Natura 2000-områderne foretages af staten.

Ramsarområder er vådområder af international betydning, navnlig som levesteder for vandfugle. Områderne er udpeget på baggrund af Ramsar-konventionen, som Danmark ratificerede i 1977. I Varde Kommune er Nymindestrømmen, Filsø-området og Vadehavet med Skallingen, Langli, engarealer ved Ho Bugt og Varde Ådal vest for Varde udpeget som Ramsarområde.

Fuglebeskyttelsesområder er vigtige levesteder for en lang række truede fuglearter. Udvælgelsen af arter er sket med udgangspunkt i sårbarheden med hensyn til udbredelsesmønstre, antal eller krav til specielle levesteder. I Varde Kommune udgør fuglebeskyttelsesområderne de ovenfor nævnte Ramsarområder samt Kallesmærske Hede og Grærup Langsø.

Habitatområder er områder, der indeholder naturtyper samt levesteder for dyr og planter, som er sjældne, truede eller særligt karakteristiske på EU-plan. Habitatområderne omfatter blandt andet naturtyper som næringsfattige søer, klitter, heder, græsarealer, strandenge, vadeblader, vandløb og gamle løvskove. Der er endvidere tale om fiskearter som snæbel, laks og flodlampret, pattedyr som odder og spættet sæl, samt den sjældne planteart vandranke. I Varde Kommune udgør habitatområderne de ovenfor nævnte Ramsar- og fuglebeskyttelsesområder samt Blåbjerg Egekrat, Lyngbos Hede og Hennegårds Klitter, Kærgård Klitplantage, Alslev Ådal samt Nørholm Hede, Nørholm Skov og Varde Å øst for Varde.

Fuglebeskyttelsesområderne og habitatområderne er udpeget på baggrund af EU's Natura 2000-direktiver (Fuglebeskyttelses- og Habitatdirektiverne).

De nærmere regler for områderne er fastlagt i Miljø- og Erhvervsministeriernes bekendtgørelser om administrationen af de internationale naturbeskyttelsesområder og bilag IV-arterne. Retningslinjerne 20.1, 20.5 og 20.7 er en følge af disse bekendtgørelser, der understøtter faste rammer for den del af kommunens planlægning og administration, der kan berøre eller påvirke et internationalt naturbeskyttelsesområde, eller som kan påvirke de strengt beskyttede arter, der er listet på habitatdirektivets bilag IV.

Målsætningen for Natura 2000-områderne er at sikre eller genoprette en gunstig bevaringsstand for de arter og naturtyper, som områderne er udpeget for. Danmark har forpligtet sig til at opfylde denne målsætning, og med henblik herpå har staten med baggrund i miljømålsloven udarbejdet Natura 2000-planer for de enkelte områder. Disse planers indsatsprogram er det bindende grundlag for kommunens Natura 2000-handleplaner.

Handleplanerne indeholder for de enkelte Natura 2000-områder:

- En prioritering af kommunalbestyrelsens forventede forvaltningsindsats i planperioden på baggrund af en opgørelse af behovet for konkrete forvaltningstiltag.
- De forventede initiativer, som kommunalbestyrelsen vil tage for at gennemføre Natura 2000-planen, herunder en plan for interessentinddragelse.
- En oversigt over fordelingen af indsatsen mellem kommunale myndigheder, Miljø- og Fødevareministeriet og offentlige lodsejere.
- En redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-planen for den forudgående periode er gennemført.

En handleplan skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen. Indsatsprogrammet for de kommunale Natura 2000-handleplaners anden planperiode skal være gennemført med udgangen af 2021.

AKTIVITETER I PERIODEN 2017-2021

En væsentlig del af naturarbejdet vil også i denne planperiode være koncentreret omkring effektueringen af de kommunale handleplaner. Indsatsprogrammet for handleplanernes anden planperiode skal være gennemført med udgangen af 2021.

Der skal arbejdes med gennemførelse af nogle af aktiviteterne fra indsatsplanen for den vedtagne Naturpolitik for Varde Kommune.

Løbende opdatering af det datamateriale, som Naturkvalitetsplanen bygger på.

Fortsætte gennemgangen af de fredede arealer samt udarbejdelse og gennemførelse af plejeplaner, hvor der findes behov for det.

Det skal undersøges, om der på baggrund af nye viden eller nye ideer er mulighed for yderligere udbygning eller styrkelse af det Grønne Danmarkskort.

21. LAVBUNDSAREALER

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Planlægningen for sikring af lavbundsarealer var indtil kommunalreformen varetaget gennem regionplanen men har herefter været varetaget gennem kommuneplanlægningen. Kommuneplan 2013 videreførte den hidtidige planlægning uændret med undtagelse af nye arealer til byudvikling, der er blevet udtaget af udpegningen øvrigt lavbundsareal.

Indenfor de udpegede lavbundsarealer, der er potentielt egnede til vådområder, er der i den forgangne planperiode igangsat et vådområdeprojekter ved Kvong Mose.

Som en aktivitet i perioden 2013-2017 var en temarevidering af lavbundsarealerne i forbindelse med udarbejdelse af klimatilpasningsplanen for Varde Kommune. Denne temarevidering blev ikke udarbejdet, da det indledende arbejde med revisionen vidste store ændringer i hvilket arealer, der fremadrettet vil indgå i udpegningen. Dette skyldes blandt andet, at Ribe Amt valgte at afgrænse "Potentielt egnede lavbundsarealer" til hele markblokke. En debat om hvilke arealer, der skal indgå fremadrettet i udpegninger til "Potentielt egnede lavbundsarealer, ønskede man at adskille fra klimatilpasning.

KOMMUNEPLAN 2017

I Varde Kommune eksisterer to kategorier af lavbundsarealer, henholdsvis potentielt egnet lavbundsareal og øvrigt lavbundsareal.

I forbindelse med genopretning af vådområder redigeres udpegningerne i Kommuneplan 2017. Det sker for, at arealer, der planlægges genoprettet som vådområder i den kommende planperiode indgår i udpegningen "Potentielt egnede lavbundsarealer". Der er tale om gennemarbejdet projektforslag.

Efter redigeringen er der i alt udpeget 5.579 ha potentielt egnet lavbundsareal og 19.657 ha øvrigt lavbundsareal. 144,5 ha skifter kategori fra øvrige lavbundsarealer til potentielt egnet lavbundsarealer og 15,5 ha skifter kategori fra potentielt egnet lavbundsarealer til øvrige lavbundsarealer.

Mulighederne for at opfylde kvalitetsmålsætningerne for vandløb, søer og kystvande må ikke forringes, og der skal på tværs af administrative grænser ske en koordineret indsats for at skabe større, sammenhængende vådområder i tilknytning til eksisterende naturområder. I henhold til vandmiljøplanerne (VMPII og VMPIII) skal der på landsplan samlet genoprettes ca. 12.800 ha vådområder til reduktion af kvælstofudvaskningen.

Retningslinjerne videreføres uændret i Kommuneplan 2017.

POTENTIELT EGNEDE LAVBUNDSAREALER OG ØVRIGE LAVBUNDSAREALER

De potentielle lavbundsarealer blev udpeget af det tidligere Ribe Amt i forbindelse med Vandmiljøplan II. Formålet med udpegningen fremgår af cirkulærets §1. Lavbundsarealerne, der kan genoprettes som vådområder, blev udpeget med henblik på at reducere kvælstofudvaskningen. Dernæst skulle cirkulæret sikre, at der ikke blev meddelt landzonetilladelser til byggeri og anlæg m.m., som kunne forhindre, at de udpegede områder kan genoprettes som vådområder. Disse krav er stadig gældende, hvilket også fremgår af planloven og de statslige krav til kommuneplanlægningen 2017.

I det tidligere Ribe Amt blev udpegningen af potentielle og øvrige lavbundsarealer udpeget ud fra følgende metode.

Udgangspunktet for hele kortlægningen af lavbundsarealer var data, der var oprettet i forbindelse med den landsdækkende okkerkortlægning 1981-84. Afgrænsningen var foretaget ud fra registreringen af vådbund på gamle topografiske kort. Dermed tog afgrænsningen udgangspunkt i arealer med signatur af eksempelvis mose på de høje målebordskort, hvilket vil sige arealer, som havde status af vådbund omkring 1900-tallet. Derfor har afgrænsningen af okkerkortlægning også en fornuftig afgrænsning i forhold til terræn.

Med udgangspunkt i data fra okkerkortlægning i perioden 1981-1984 tilføjede Ribe Amt kriterierne for at blive udpeget til lavbundsarealer. Disse kriterier fremgår af Miljø- og Energi ministeriets vejledning fra 1998.

Af vejledningen fremgår det, at en væsentlig forudsætning for udpegningen af arealerne er, at områderne afvander til havområder, der er særligt følsomme over for kvælstofudledning, og hvor der kan forventes en forbedring af miljøtilstanden ved en reduktion af kvælstofudledningen. Endvidere skal følgende forhold være opfyldt:

- Arealerne skal gennemstrømmes af vandløb med høj kvælstoftilførsel. Det vil sige vandløb med et betydeligt landbrugsmæssigt opland eller landbrugspåvirket grundvandsopland.
- Arealerne skal ligge i områder, hvor de naturlige hydrologiske og topografiske forhold fører til, at der kan dannes vådområder med højtliggende grundvandspejl.
- Etablering af vådområderne skal medføre, at naturkvaliteten forøges på arealerne.
- Arealerne skal kunne tilbageholde fosfor, så der ikke sker nettofrigivelse af fosfor.

Dernæst var der en udmelding fra Amtsrådsforeningen om at udpege en procentdel mere end kravet i vejledningen var. Disse kriterier gav samlet en arealudpegnings kaldet A. Af arealudpegningen A blev kun de bedst egnede areal udpeget som potentielt egnede vådområder ud fra følgende kriterier:

- SFL-området, der er omfattet af Varde-ådalsprojektet, skulle ikke indgå i udpegningen.
- Vandløbsstrækninger, hvor en vandstandshævning er uhensigtsmæssig/problematisk i forhold til dambrugsinteresser, bør ikke indgå i udpegningen.
- Marskarealer skal ikke indgå i udpegningen.
- Arealer bør overvejende bestå af humusholdige jorde med høj grad af landbrugsmæssig udnyttelse (>75% udnyttes landbrugsmæssigt) og høj drænings/grøftningsaktivitet.
- Tidligere eksisterende lavvandede søer med tilknytning til de større vandsystemer har høj prioritet.
- Arealer skal gennemstrømmes af vand med stor kvælstofafstrømning.
- Arealer skal gennemstrømmes af vandløb med stor tilvækst i vandføring.
- Arealer skal gennemstrømmes af uregulerede vandløb eller vandløb, hvor vandspejlet er i terrænniveau og hvor vandløbene gennemløber smalle ådale.
- Arealerne bør ikke indeholde friluftsmæssige og/eller natur- og kulturhistoriske værdier (§3), hvor en genopretning resulterer i en samlet forringelse af disse værdier, samt arealer, der er reserveret til andet formål i henhold til den gældende regionplan.

Denne arealudpegnings blev udvidet, så afgrænsningen fulgte hele markblokke. Det var af hensyn til tilskudsordninger koblet på MVJ-aftaler. Samlet gav det udpegningen "Potentielt egnede lavbundsarealer" også kaldet B. På grund af afgrænsningen med hele markblokke indgår der arealer i udpegningen "potentielt egnede lavbundsarealer, som aldrig vil blive til lavbundsarealer på grund af terræforhold.

Udpegningen "Øvrige lavbundsarealer er udpegningen A-B og er ikke tilpasset hele markblokke.

Regionplanens udpegninger af øvrige lavbundsarealer og lavbundsarealer, der er potentielt egnede som vådområder, er i princippet fastholdt.

Udpegningerne indgår i administrationsgrundlaget for vådområdeprojekter og er en del af projektskabelonen. Ved den endelige projektafgrænsning af vådområder indgår den landsdækkende okkerkortlægning fra perioden 1981-1984, men projekterne afgrænses altid indenfor udpegningen "Potentielt egnede lavbundsarealer".

I Varde Kommune er der udpeget potentielt egnede lavbundsarealer langs vandløb, som afvander til Vadehavet eller Ringkøbing Fjord.

AKTIVITETER I PERIODEN 2017-2021

Det forventes, at der i Varde Kommune skal etableres ca. 150 ha vådområder inden 2021.

22. LANDBRUG

HIDTIDIG PLANLÆGNING

I forbindelse med Kommuneplan 2013 blev der udpeget særlige værdifulde landbrugsområder, områder til store husdyrbrug og områder til fællesbiogasanlæg med tilhørende retningslinjer. Kommuneplan 2013 fastsatte ingen aktiviteter inden for området frem til 2017.

KOMMUNEPLAN 2017

I forbindelse med Kommuneplan 2017 videreføres planlægningen for særlige værdifulde landbrugsområder uforandret med undtagelse af, at udpegningen konsekvensrettes som følge af, at Grønt Danmarkskort erstatter den tidligere udpegning naturområder, og at der sker ændringer i udpegningen Lavbundsarealer, der er potentielt egnet som vådområder. Hvor der er udlagt eller udlægges nye arealer til byudvikling inden for områder udpeget til værdifulde landbrugsområder udgår området af udpegningen i forbindelse med den endelige vedtagelse af planen. Derfor sker der en ændringer i selve afgrænsningen særlige værdifulde landbrugsområder.

Derudover er tilkendegivelserne for placering af fælles biogasanlæg konsekvensrettet som følge af, at de statslige udmeldinger til Kommuneplan 2017 i samspil med praksis fra NMKN fastlægger, at fælles biogasanlæg godt kan placeres indenfor områder med særlige drikkevandsinteresser. Derimod redigeres udpegningen områder til fælles biogasanlæg ikke og videreføres dermed uforandret.

Områder til store husdyrbrug videreføres uforandret.

BAGGRUND OG FORMÅL

Det er Varde Kommunes formål, at det plangrundlaget for landbrug skal skabe gode rammer for både landbrugserhvervet og den kommunale administration. Det er kommunens målsætning at støtte landbrugserhvervets interesser, herunder mulighederne for at foretage langsigtede investeringer og prioriteringer i forhold til virksomhedsdriften. For eksempel kan en ejer af en landbrugsvirksomhed, der har planer om at foretage større investeringer i den eksisterende ejendom, på forhånd orientere sig i kommuneplanen for at få overblik over de overordnede administrative begrænsninger i det åbne land. Ved at udpege arealer til store husdyrbrug og fælles biogasanlæg tilvejebringes et effektivt administrationsredskab, idet de udpegede områder allerede er screenet for potentielle konflikter med landskabs-, natur- og miljøinteresser.

SÆRLIGE VÆRDIFULDE LANDBRUGSOMRÅDER

Formålet med de særlige værdifulde landbrugsområder er at sikre tilstrækkelige landbrugsjorder i det åbne land, således at gode rammer for et bæredygtigt jordbrugserhverv bevares. Samfundsudviklingen gør i stigende grad krav på arealerne i det åbne land, særligt i forbindelse med byudvikling eller etablering af infrastrukturanlæg. Det er en af kommunens primære opgaver i forvaltningen af interesserne i det åbne land at sikre, at forbruget af landbrugsjord til ikke jordbrugsmæssige formål ikke bliver større end nødvendigt. Varde Kommune prioriterer landbruget højt.

Hovedparten af den landbrugsjord, der i dag er i omdrift, er udpeget som særlige værdifulde landbrugsområder. Undtaget er landbrugsarealer i de udpegede lavbundsarealer, der er potentielt egnede som vådområder, skovområder, søer, forsvarsarealer, de fleste områder udpeget som internationale naturbeskyttelsesområder (Ramsarområder, EU-fuglebeskyttelsesområder og EU-habitatområder) eller Grønt Danmarkskort, samt områder med rekreative interesser, som golfbaner, hvor landbrugsinteresserne vurderes at være beskedne eller marginale. Desuden indgår områder med byudviklingsinteresser heller ikke som en del af de særlige værdifulde landbrugsområder.

Inden for de særlige værdifulde landbrugsområder prioriteres arealanvendelsen til landbrugsformål højt. Der skal dog stadig være mulighed for at udlægge gode og velbeliggende arealer til blandt andet byvækst i tilknytning til eksisterende byer. Kommuneplanens retningslinje 22.1 er således ikke til hinder for, at særlige værdifulde landbrugsarealer kan anvendes til andre formål end landbrug. Retningslinjen skal sikre, at inddragelse af særlige værdifulde landbrugsarealer sker efter en nøjere planlægning, der tager de nødvendige hensyn til landbrugsinteresserne.

Når landbrugsjorder skal overgå til ikke-jordbrugsmæssige formål, skal der lægges vægt på følgende:

- At forbruget af landbrugsjord til ikke-jordbrugsmæssige formål ikke bliver større end nødvendigt.
- At der sikres en passende afstand mellem eksisterende landbrug og ny boligbebyggelse mv., så miljøkonflikter så vidt muligt undgås.
- At der bevares større samlede jordbrugsområder med henblik på sikring af jordbrugets fremtidige erhvervsmuligheder.

De særlige værdifulde landbrugsområder med grundvandsinteresser er landbrugsområder, der ligger inden for følsomme vandindvindingsområder. Inden for disse områder vil der kunne indføres begrænsninger for anvendelsen af husdyrgødning og pesticider, hvis det vurderes nødvendigt for at undgå et for højt nitratindhold og pesticider i drikkevandet.

En del af de særlige værdifulde landbrugsområder med grundvandsinteresser er også udpeget som skovrejsningsområder, hvor landmændene har mulighed for at få tilskud til skovrejsning. De værdifulde landbrugsområder med skovrejsningsinteresser er landbrugsområder, hvor især hensynet til grundvandsbeskyttelsen og ønsket om at fremme de bynære friluftsinteresser og spredningskorridorer gør det ønskeligt med mere skov.

I særlige værdifulde landbrugsområder beliggende i kyst- og dallandskaber eller overgangslandskaber, hvor der er visuel tilknytning til disse, skal der tages særlige landskabelige hensyn ved etablering af bygninger og anlæg (se kap. 19 Landskab). Desuden er en stor del af de kyst- og dallandskaber afhængige af landbrugets ekstensive driftsformer såsom græsning, mv., der forhindrer, at landskaberne gror til.

De særlige værdifulde landbrugsområder med naturinteresser er landbrugsområder i marsk, ådale og arealet omkring Filsø. Områderne drives i dag som landbrug, og det er byrådets opfattelse, at udviklingen af landbrugserhvervet inden for disse områder skal kunne fortsætte som i dag. En del af områderne er imidlertid samtidig udpeget som Ramsarområde, EU-fuglebeskyttelsesområde og EU-habitatområde. Områderne er dermed omfattet af bekendtgørelsen for de internationale naturbeskyttelsesområder. Det betyder, at kommunen har en generel forpligtelse til at beskytte en række sjældne, truede og sårbare arter og deres levesteder.

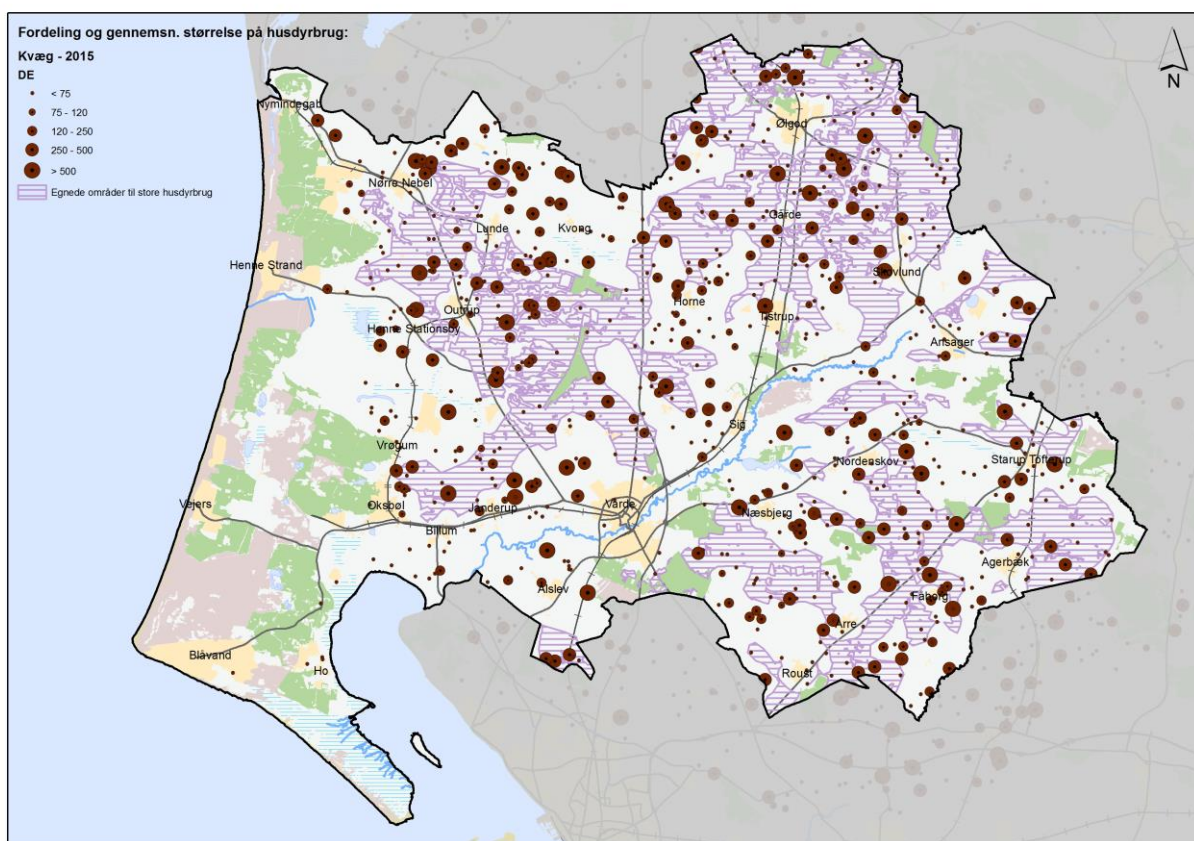
Specielt beskyttelsen af trækkende og ynglende ande- og vadefugle kan give konflikter i forhold til landbruget, dels fordi der om foråret af og til forekommer vildtskader på vintersæden fra græssende gæs, dels fordi der ofte opstår ønsker om at intensivere landbrugsdriften i områderne.

Varde Kommune er opmærksom på, at der kan være behov for en ekstensivering af landbrugsdriften, ligesom der kan være behov for at reducere antallet af græssende dyr og udsætte tidspunktet for udbringning i værdifulde fugleområder. Det er dog vigtigt, at dette i givet fald sker gennem frivillige aftaler med den enkelte landmand og under anvendelse af støtteordninger, der giver landmændene kompensation for ekstensiveringen.

OMRÅDER TIL STORE HUSDYRBRUG

Områder til store husdyrbrug er områder i det åbne land, hvor der er særlige gode forudsætninger for etablering eller udflytning af husdyrbrug på over 500 dyreenheder. Store husdyrbrug kan godt etableres udenfor udpegningerne, men her kan det være vanskeligere at opnå tilladelse og der vil også være områder i for eksempel ådale, hvor det ikke vil være muligt. Formålet med udpegningen er, at områder, der vurderes som robuste overfor meget intensiv landbrugsmæssig drift, skal forbeholdes til dette formål. Hensigten er at sikre jordbrugsområder, hvor der er gode betingelser og øget sikkerhed i forhold til langsigtede investeringer og prioriteringer. Områder til store husdyrbrug skal bevares som områder med gode udviklingsmuligheder for jordbrugserhvervet og der kan kun tillades helt nødvendig udvikling, der ikke harmonerer med landbrugsinteresserne.

De udpegede områder rummer i forvejen mange af kommunens større intensive landbrug og relativt få beskyttelseshensyn i forhold til blandt andet landskabs- natur- og miljøinteresser. Der vil dog stadig skulle tages hensyn til naboer og udpegninger af lokal betydning som for eksempel §3-områder og skovbyggelinjer.

Figur 22-1: Udbredelse og størrelse af eksisterende husdyrbrug i Varde Kommune ift. områder for store husdyrbrug.

Områder til store husdyrbrug er centralt placeret i forhold til områder, hvor der er mulighed for etablering af større fællesbiogasanlæg. Derved sikres en tæt tilknytning mellem leverandør og aftager af gylle, hvilket er hensigtsmæssigt i forhold til den øgede transportmængde med videre. Særligt bør nye store husdyrbrug placeres i tæt tilknytning til eksisterende eller planlagte fælles biogasanlæg.

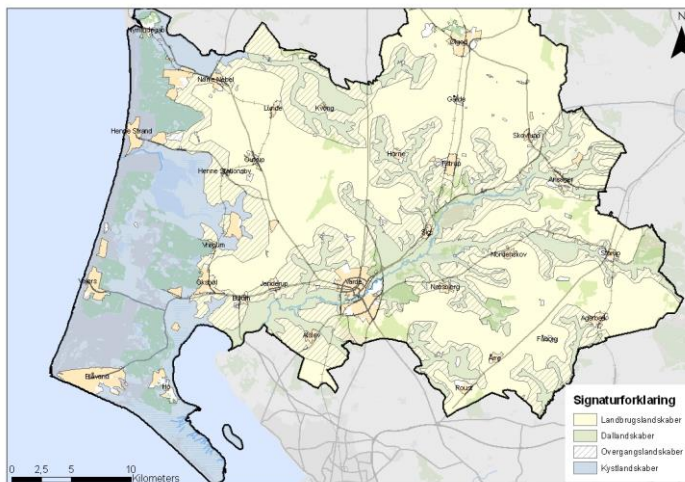
Udpegningsgrundlag

Områder til store husdyrbrug er afgrænset via en overordnet GIS-analyse af det åbne land. Områderne er udpeget på baggrund af en sammenvejning af henholdsvis landbrugets interesser, miljøministeriets jordbrugsanalyser, landskabelige og naturmæssige værdier samt øvrige plan- og lovgivningsmæssige bindinger og interesser, der findes i landskabet. Det er

Varde Kommunes opfattelse, at langt hovedparten af store husdyrbrug i det åbne land vil blive etableret som en udvidelse af eksisterende husdyrbrug. Derfor har afgrænsningen af områderne taget udgangspunkt i områder, som i forvejen rummer en høj koncentration af større landbrug (se kortbilag). Områder med særligt mange eller særlige landskabs-, natur- og miljøinteresser og/eller kulturhistoriske interesser indgår ikke i områder egnede til store husdyrbrug, da andre beskyttelseshensyn skal tages i disse områder. Disse beskyttelseshensyn vil blive gennemgået i det efterfølgende.

Landskabelige hensyn

Sideløbende med landbrugsplanlægningen har Varde Kommune udarbejdet et plangrundlag for de landskabelige interesser i det åbne land. Plangrundlaget tager afsæt i en overordnet opdeling af det åbne land i landbrugs-, dal- og kystlandskaber. I dal- og kystlandskaber findes en række beskyttelseshensyn i forhold til etablering af bygninger og anlæg, der ofte vil kræve en konkret vurdering fra sag til sag. Det kan derfor typisk være mere kompliceret at opnå tilladelse til et projekt. I landbrugslandskabet, der er karakteriseret ved landbrugsarealer med

Figur 22-2: Landskabstyper i Varde Kommune.

landbrugsbygninger, er der færre beskyttelseshensyn, som skal overholdes. Det vil derfor oftest være enklere at få tilladelse til byggeriet i landbrugslandskabet. Områder, der ligger i dal- eller kystlandskaber eller i overgangslandskaber og derved har tæt visuel tilknytning til dal- og kystlandskaberne, er vurderet som mindre egnede til store husdyrbrug og indgår derfor ikke i områder egnede til store husdyrbrug. Ligeledes er større uforstyrret landskab også vurderet til som mindre egnede til store husdyrbrug.

Naturmæssige hensyn

I det åbne land findes en række forskellige nationale eller internationale beskyttelsesinteresser, som ofte er i direkte modstrid med meget intensiv landbrugsdrift. Nedstående områder indgår ikke i områder egnede til store husdyrbrug, hvis der er tale om særlige store udpegninger eller områder, hvor der er en særlig stor koncentration af udpegninger. Årsagen er, at beskyttelseshensyn til naturen skal tages i disse områder:

Internationale beskyttelsesområder/Natura 2000.

Hovedindsatsområder.

Skove og plantager.

Øvrige beskyttelses- og planhensyn

I det åbne land findes en række beskyttelses- og planinteresser, som ikke harmonerer med store husdyrbrug. Områder med særligt store udpegninger eller særlig stor koncentration af udpegninger er ikke vurderet at være egnede til store husdyrbrug:

- Byzone, sommerhusområder og rammeområder udpeget i kommuneplanen.
- 500 meter bufferzone omkring byzone og sommerhusområder.
- Lokalplanlagte områder.
- Aktive graveområder.
- Bevaringsværdige kulturmiljøer.
- Kirkeomgivelser.
- Potentielle lavbundsområder.
- Områder med særlige drikkevandsinteresser, OSD-områder.
- Nitratfølsomme indvindingsområder; NFI-områder.

BIOGASANLÆG

Som et resultat af regeringens energiaftale skal Varde Kommune planlægge for fælles biogasanlæg. Områder til fælles biogasanlæg er områder, kommunen vurderer som robuste og hensigtsmæssige i forhold til placering af store biogasanlæg. Grundet anlæggenes anseelige størrelse og meget tekniske karakter skal der tages særligt hensyn til de landskabelige værdier i planlægningen. Det er ligeledes et krav, at den samlede CO₂-udledning i forbindelse med produktionen holdes på et minimum. Det samlede transportbehov skal holdes på et minimum. Derfor planlægges anlæggene i tilknytning til dels det overordnede vejnet og dels de store husdyrbrug, der forventes at blive hovedleverandør og muligvis hovedaftager af gyllen. Derudover skal der tages særlige hensyn i forhold til anden arealanvendelse, som beboelsesområder, hvor der ofte er modstridende interesser. Områder til placering af biogasanlæg er udpeget på baggrund af følgende kriterier:

- 1 km fra større hovedveje,
- Områder egnet til store husdyrbrug,
- Områder *uden* særlige drikkevandsinteresser, OSD-områder,
- Områder *uden* nitratfølsomme indvindingsområder, NFI-områder,
- 500 meter fra områder udlagt til støj- og lugtfølsom anvendelse, hvilket vil sige, rammeområder udpeget i kommuneplanen til bolig, blandet bolig og erhverv, center samt områder til offentlige og rekreative formål.

Den endelige placering af biogasanlæg skal ske på baggrund af en konkret detaljeplanlægning for anlæggene i henhold til relevant lovgivning herunder plan-, naturbeskyttelses-, museums-, miljøbeskyttelses-, vandforsynings-, skov- og miljømålslovens bestemmelser.

Biogasprojekter skal opfylde plan- og miljølovens målsætninger. Det betyder, at biogasanlæg skal godkendes i henhold til Planloven (lokalisering og miljøvurdering efter planlovens VVM regler) og Miljøbeskyttelsesloven (miljøgodkendelse af såkaldt kap. 5-virksomhed). Alle biogasanlæg skal VVM-screenes efter VVM-reglerne og alle kommune- og lokalplaner skal miljøvurderes efter regler om miljøvurderinger af planer og programmer. Såfremt et anlæg på grundlag af VVM-screeningen vurderes at have væsentlig miljøpåvirkning, kræves der en VVM-redegørelse. Efter planloven er der pligt til at tilvejebringe en lokalplan, før der gennemføres større bygge- eller anlægsarbejder som for eksempel et biogasanlæg.

INTENSIVE HUSDYRBRUG

Ved etablering eller udvidelse af intensive husdyrbrug i nærheden af værdifulde naturområder bør der udvises særlig opmærksomhed, hvad angår mulighederne for at reducere eller forebygge forureningen af omgivelserne. Ved forureningsfølsomme naturtyper som blandt andet overdrev, heder, moser, søer og skove er det især kvælstofbelastningen, der bør søges reduceret.

I de internationalt udpegede naturbeskyttelsesområder gælder et særligt forsigtighedsprincip, hvorefter det som udgangspunkt ikke er muligt at tillade etablering eller udvidelser af husdyrbrug, som medfører en merbelastning af områder, hvor belastningen i forvejen er for høj.

Varde Kommune lægger stor vægt på, at der fortsat skal være mulighed for at udvikle og udvide landbruget i kommunen på lige fod med udviklingen i andre dele af landet, men er opmærksom på, at en sådan udvikling nøje skal afstemmes med og tilpasses landskabet, miljøet og naturen.

AKTIVITETER I PERIODEN 2017-2021

Der er ingen planlagte aktiviteter i planperioden.

23. SKOVREJSNING

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Med Kommuneplan 2013 udarbejdede Varde Kommune en ny skovplanlægning.

Revisionen blev udarbejdet på baggrund af et ønske om:

- Et mere præcist administrationsgrundlag
- En samlet udvidelse af områder, hvor skovrejsning er ønsket
- En ny afgrænsning af områder, hvor skovrejsning er uønsket

Placeringen af skovrejsningsområder tog yderligere hensyn til grundvandsbeskyttelse, drikkevandsinteresser, bynær placering og mulighed for at skabe forbindelse mellem eksisterende skove og natur i det åbne land.

I forbindelse med Kommuneplan 2013 udarbejdede Varde Kommune en ny landskabsplanlægning. Landskabsplanlægningen medvirkede til mere præcist at få defineret områder, hvor skovrejsning er uønsket.

Skovrejsning har positiv betydning for grundvandsbeskyttelse, den biologiske mangfoldighed samt friluftsliv og naturoplevelser. Skovene er med til at sikre godt drikkevand, da grundvand dannet under skov normalt indeholder færre miljøskadelige stoffer end grundvand dannet under landbrugsjorder. Skovene kan ligeledes medvirke til at mindske tilførslen af luftbårne næringsstoffer til næringsfattige naturtyper. Skove er desuden med til at begrænse mængden af drivhusgas i atmosfæren, da træer lagrer kulstof.

Det nationale skovprogram, 2002, har en hovedmålsætning om at udvikle skovbruget i en bæredygtig retning, som varetager tre typer af hensyn: de økonomiske, de økologiske og de sociale. I forlængelse heraf har, "Det nationale skovprogram" seks overordnede mål, hvoraf specielt to er relevante i forhold til den kommunale skovplanlægning.

Mere skov og natur: Skovarealet skal forøges, så skovlandskaber dækker 20 – 25 % af Danmarks areal i løbet af en trægeneration (80- 100 år). Målsætningen udvikles med henblik på at styrke naturindholdet og lokal deltagelse.

Sociale hensyn: Fastholde og udvikle skov som et velfærdsgode, hvor befolkningen sikres muligheder for friluftsliv og naturoplevelser i skoven.

Skovplanlægningen spiller en væsentlig rolle i forhold til at øge skovareal, men også i forhold til, at der gennem skovrejsning arbejdes mod, at der er attraktiv og varieret tilgængelig skov i nærheden af alle bymæssige bebyggelser i Danmark.

I Kommuneplan 2013 blev der ikke udpeget aktiviteter indenfor dette tema.

KOMMUNEPLAN 2017

Kommuneplan 2017 viderefører planlægningen for Skovrejsning stort set uændret fra Kommuneplan 2013.

I den forgangne planperiode er der i 13 tilfælde givet tilladelse til at rejse skov indenfor områder, hvor skovrejsning er uønsket. Dette er sket ud fra en konkret vurdering af hvert enkelt tilfælde. Disse områder udpeges til områder, hvor skovrejsning er ønsket i forbindelse med Kommuneplan 2017.

De udlagte skovrejsningsområder i Kommuneplan 2017 er udpeget på baggrund af private ønsker. Ønskerne blev imødekommet i det omfang, de opfyldte formålene med skovrejs-

ning, herunder sikring af grundvand, forøgelse af bynær skov, etablering af grønne netværk og i øvrigt ikke var i væsentlig konflikt med eksempelvis behovet for udspretningsarealer. Samtidig er råstofgraveområder og arealer omkring vindmølleområder friholdt.

Udpegningerne "områder, hvor skovrejsning er uønsket" og "skovrejsningsområder" opdateres i Kommuneplan 2017 som følges af opdateringer i datagrundlaget for udpegningerne.

OMRÅDER, HVOR SKOVREJSNING ER UØNSKET

Udgangspunktet for denne udpegning er landskabsplanlægningen i Varde Kommune.

Landskabsplanlægningen inddeler landskabet i fire kategorier: Kyst-, dal-, overgangs- og landbrugslandskaber. Kystlandskaberne er karakteriseret ved åbne dynamiske naturlandskaber, som skal beskyttes og bevares. Dallandskaber er større sammenhængende ådale, der skal beskyttes og styrkes som sammenhængende naturlandskaber og friholdes for ny bebyggelse og anlæg. For at sikre væsentlige landskabsværdier som åbenhed og udsigter udpeges kyst- og dallandskaberne som områder, hvor skovrejsning er uønsket.

For at sikre udsigten og dermed samspillet mellem kirker og det omgivende landskab, udpeges både området indenfor kirkebeskyttelseslinjer og kirkeomgivelser til områder, hvor skovrejsning er uønsket.

Derudover udpeges bevaringsværdige kulturmiljøer og udpegede kulturmiljøer til områder, hvor skovrejsning er uønsket. De bevaringsværdige kulturmiljøer er generelt karakteriseret ved at være åbne og have samspil mellem landskab og bygninger. Udpegede kulturmiljøer indeholder kulturhistoriske værdier men er endnu ikke præcis afgrænset. Kulturmiljøerne inkluderes for at sikre, at de kan friholdes for skovrejsning, der ikke er forenelige med de kulturhistoriske interesser.

Områder indenfor fortidsmindebeskyttelseslinjen udpeges som områder, hvor skovrejsning er uønsket. Områderne udpeges for at sikre, at fortidsminderne forbliver synlige i landskabet og dermed sikre væsentlige kulturhistoriske værdier.

Områder indenfor beskyttelseslinjen for strand, å og sø udpeger Varde Kommune til områder, hvor skovrejsning er uønsket. Hensigten er primært at sikre udsigten langs de åbne landskabselementerne strande, vandløb og søer.

Beskyttede naturtyper efter naturbeskyttelsesloven udpeges til områder, hvor skovrejsning er uønsket. Formålet er at beskytte naturtyperne imod dræningseffekt, skygge og direkte bladnedfald fra træer, som kan ændre hydrologien og næringsindholdet i naturtyperne. Hvis de beskyttede naturtyper bliver inkluderet i et skovrejsningsområde, vil rydningspligten forsvinde. Sandsynligheden vil dermed øges for, at de beskyttede naturtyper gror til.

Natura 2000-områderne udpeges ikke som områder, hvor skovrejsning er uønsket. Årsagen er, at naturtyperne varierer fra skov til lysåbne naturtyper. Derimod skal ethvert ønske om skovrejsning nær eller indenfor et Natura 2000-område konsekvensvurderes. Vurderingen udarbejdes i forhold til områdets udpegningsgrundlag og bevaringsmålsætning ifølge Habitatbekendtgørelsen. Hvis Varde Kommune vurderer, at ønsket om skovrejsning vil have en negativ indflydelse på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag og bevaringsmålsætning, er det ikke muligt at imødekomme ønsket om skovrejsning.

I Kommuneplan 2017 eksisterer både potentielle lavbundsarealer og øvrige lavbundsarealer. Begge disse kategorier af lavbundsarealer udpeges til områder, hvor skovrejsning er uønsket.

De potentielle egnede lavbundsarealer er arealer, der tidligere har haft et naturligt højt vandstands niveau, og hvor det tidligere er vurderet, at arealer vil kunne tilbageholde kvælstof og dermed medvirke til at reducere udvaskningen af kvælstof fra landbrugsarealer til havmiljøet. Skovrejsning på de potentielle egnede lavbundsarealer vil have en dræningseffekt.

fekt, som forhindrer, at det naturlige vandstands niveau kan genskabes. Derfor udlægges de potentielle lavbundsarealer til områder, hvor skovrejsning er uønsket.

Øvrige lavbundsarealer, er lavbundsarealer, som vil kunne genskabes til naturområder og udvikle sig til værdifulde naturområder. Dette omhandler både genskabelse af den oprindelige natur og i den forbindelse også, at grundvandet ikke sænkes så meget, at de naturmæssige interesser på langt større arealer skades. Derfor udlægges de øvrige lavbundsarealer til områder, hvor skovrejsning er uønsket.

Yderligere kan skovrejsning på lavbundsarealer være spildt, hvis grundvandsstanden skal hæves i forbindelse med genopretning af et vådområde på et lavbundsareal. Hævning af grundvandsstanden vil normalt kræve, at eksisterende skovbevoksninger fældes.

Råstofindvinding i graveområder har første prioritet i forhold til anden anvendelse. Derfor udpeges graveområder til områder, hvor skovrejsning er uønsket. I forlængelse heraf medfører skovrejsning fredskovspligt på det tilplantede areal. Derfor vurderes det mest hensigtsmæssigt, at graveområderne udlægges til områder, hvor skovrejsning er uønsket. Derimod kan skovrejsning ved efterbehandling af et graveområde være en mulighed under forudsætning af, at der ikke er andre forhold som umuliggør skovrejsning.

Eksisterende og kommende vindmølleområder udpeges til områder, hvor skovrejsning er uønsket. Årsagen er, at det ikke er hensigtsmæssigt at rejse skov i områder, hvor vindenergi prioriteres.

Værdifulde geologiske områder er i Varde Kommune karakteriseret ved naturlige kystdynamiske processer og ureguleret vandløbsudløb i Vadehavet. Eneste undtagelse er Filsø-Blåbjerg området, som indeholder informationer om havspejlsudviklingen langs den jyske vestkyst og har vigtige udsigtpunkter udover kystlandskabet i Varde Kommune. Derfor udlægges de værdifulde geologiske områder til områder, hvor skovrejsning er uønsket.

Efter revisionen udgør områder, hvor skovrejsning er uønsket 60552 ha eller ca. 48,9 % af kommunens samlede areal (ekskl. byer).

SKOVREJSNINGSOMRÅDER

De udpegede skovrejsningsområder er områder, hvor det ud fra en samfundsmæssig helhedsbetragtning vil være mest hensigtsmæssigt at plante ny skov.

De eksisterende skovrejsningsområder videreføres i Kommuneplan 2017 for at sikre, at grundejere ikke mister muligheden for at rejse skov med tilskud. Undtaget er eksisterende skovrejsningsområder, der indgår i de nye områder, hvor skovrejsning er uønsket. Derudover udvider Varde Kommune udpegningen med nye områder. De nye skovrejsningsområder udpeger Varde Kommune på baggrund af en samlet vurdering af hensyn til grundvandsbeskyttelse, drikkevandsressurser, bynær placering, samt landskabs- og naturinteresser, herunder at skabe økologiske forbindelser i det åbne land.

Udlæg af nye skovrejsningsområder tager dermed ikke hensyn til tætheden af husdyrenheder. Årsagen er, at skovrejsningsområderne ikke begrænser landbrugets mulighed for at anvende områderne til udspretningsarealer. Derfor vurderer Varde Kommune, at skovrejsningsområderne bør udlægges, hvor de bedst tjener formålene; grundvandsbeskyttelse og drikkevandsinteresser og bynær placering. Derefter er det op til grundejeren selv at tage stilling til, om der ønskes at rejse skov på arealet eller ej.

Områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD), nitratfølsomme indvindingsområder, indvindingsoplande til vandværker og indsatsområder udpeges som udgangspunkt til skovrejsningsområder. Det omhandler mere specifikt drikkevandsinteresser nord og syd for Varde, i bæltet fra Roust til Agerbæk, øst for Starup, syd for henholdsvis Outrup, Nørre Nebel og Kvang samt drikkevandsinteresserne omkring Skovlund, Ølgod og Gårde.

Dermed vil skovrejsning kunne anvendes som et aktivt virkemiddel til at beskytte vigtige grundvandsressurser og sikre drikkevandsindvindingen. Dette gælder ikke mindst i forbindelse med kommende tiltag for grundvandsbeskyttelse i vandhandleplaner og indsatsplaner for grundvand. Som følge af placeringen af områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande vil en del af de nye skovrejsningsområder ligge i bynære omgivelser. Det gælder for byerne Varde, Roust, Årre, Fåborg, Starup, Skovlund, Gårde og Ølgod. Områderne vil her også skabe mulighed for at etablere nye bynære grønne områder.

Ved byer, hvor der er sparsomt med skov, udpeger Varde Kommune nye skovrejsningsområder for at skabe mulighed for at etablere flere bynære skovområder. Afgrænsningen af de nye bynære skovrejsningsområder bliver koordineret med skovrejsningsområderne for grundvandsbeskyttelse og vandindvinding. Derfor udpeges der specifikt skovrejsningsområder, hvor formålet udelukkende er bynær placering, ved Agerbæk, Næsbjerg, Nordenskov, Ansager, Tistrup, Horne, Lunde, Nørre Nebel, Henne Stationsby og Alslev.

For at skabe forbindelse mellem skovrejsningsområder i det åbne land udlægges nye skovrejsningsområder i det åbne land. Områderne gør det muligt at rejse skov, hvor formålet er at danne økologiske forbindelse i det åbne land.

Efter revisionen udgør områder, hvor skovrejsning er ønsket, 55114 ha eller ca. 44,5 % af kommunens samlede areal (ekskl. byer).

VVM-SCREENING

Ved skovrejsning og rydning af skov på over 0,5 ha skal Varde Kommune altid udarbejde en VVM-screening ifølge bekendtgørelsen om jordressursernes anvendelse til dyrkning og natur og VVM-bekendtgørelsen.

Vurdering af virkninger på miljøet (VVM)

Nyplantning og rydning af skov, der må antages at påvirke miljøet i væsentlig grad, forudsætter, at der udarbejdes særlige kommuneplanretningslinjer på baggrund af en vurdering af de miljømæssige konsekvenser (VVM-redegørelse).

Der skal altid udarbejdes VVM-redegørelse for følgende typer af projekter:

- Nyplantning af skov på mere end 30 ha i områder, hvor skovrejsning er uønsket
- Rydning af fredskov, der er ældre end 20 år og større end 30 ha i skovrejsningsområder, og hvor der ikke sker tilplantning af mindst et tilsvarende areal, medmindre den ryddede skov af den statslige skovlovsmyndighed er erklæret uden væsentlig skovdyrkningsmæssig, biologisk, landskabelig eller rekreativ værdi.

AKTIVITETER I PERIODEN 2017-2021

Der er ingen planlagte aktiviteter i planperioden.

24. GRUNDVANDSBESKYTTELSE

HIDTIDIG PLANLÆGNING

I de forgangne fire år baserede redegørelsen på de statslige vandplaner og kommunale vandhandleplanen, som de forelå i december 2012.

Nedstående redegørelse er baseret på de statslige vandområdeplaner fra juni 2016.

KOMMUNEPLAN 2017

VANDOMRÅDEPLANER

Varde Kommune ligger i Vanddistrikt 1 – Jylland og Fyn. Varde Kommunes geografiske udbredelse er omfattet af 2 kommende vandplaner henholdsvis hovedopland 1.10 Vadehavet og hovedopland 1.8 Ringkøbing Fjord.

Kommuneplan 2017 må ikke stride imod vandområdeplanerne. Der er derfor indskrevet retningslinje 24.1, hvoraf det fremgår, at tilstanden af grundvandsforekomster skal leve op til miljømålene fastsat i vandområdeplanerne.

Vandplanerne er et instrument til at opfylde EU's Vandrammedirektiv. Målet er, at alle vandområder – grundvand, vandløb, søer og den kystnære del af havet – i udgangspunktet skal have god tilstand.

Konkrete miljømål for grundvand

Det generelle miljømål for grundvand er god tilstand. Dette mål er nået, når både den kvantitative tilstand og den kemiske tilstand er god.

God kvantitativ tilstand forudsætter, at den gennemsnitlige indvinding pr. år over en længere periode ikke overstiger den langsigtede tilgængelige grundvandsresurse (vandbalance). God kemisk tilstand for grundvandsforekomster forudsætter, at:

- den elektriske ledningsevne ikke indikerer saltvandspåvirkning eller anden påvirkning.
- EU-fastsatte grundvandskvalitetskrav ikke overskrides.
- tilknyttede overfladevandsområder kan opnå deres miljømål.
- der ikke kan ske betydende forringelse af den økologiske eller kemiske kvalitet for disse overfladevandområder.
- der ikke kan ske en betydende beskadigelse af terrestriske økosystemer, der er direkte afhængige af grundvandsforekomsten.

Det er herudover et generelt miljømål, at udledning af forurenende stoffer til grundvand forebygges eller begrænses, og at enhver væsentlig og vedvarende opadgående tendens i koncentrationen af forurenende stoffer, hidrørende fra menneskelig aktivitet, vendes med henblik på at nedbringe forureningen af grundvand. Udgangspunktet for at vende opadgående forureningstendenser er 75 % af kvalitetskravet eller tærskelværdien for det enkelte stof.

BESKYTTELSE AF GRUNDVANDET I OMRÅDEUDPEGNINGER

Som tidligere nævnt er Varde Kommunes mål at beskytte grundvandet mod forurening. Hensigten er først og fremmest at sikre tilstrækkeligt drikkevand af god kvalitet, både nu og i fremtiden. Retningslinjerne er et udtryk for byrådets prioritering og interesseafvejning af drikkevandsinteresser i forhold til aktiviteter, som kan medføre en risiko for forurening af grundvandet. Retningslinjerne skal sikre, at der tages de fornødne hensyn til grundvandsbeskyttelsen. I kommuneplanen er der derfor udpeget seks områdekategorier, som anvendes i administrationen. Afgrænsningen af områderne fremgår af kommuneplanens kortdel. Definitionen på de seks områdekategorier kan ses i nedenstående faktaboks.

Faktaboks

Områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD) er områder, hvor der gøres en særlig indsats for at sikre drikkevandsforsyningen. Disse områder udgør de grundvandsmagasiner, der har størst betydning for drikkevandsressourcen. Afgrænsningen vil blive justeret af Naturstyrelsen i takt med, at viden om de geologiske forhold øges.

Områder med drikkevandsinteresser og områder (OS) er områder, hvor den generelle grundvandsbeskyttelse er tilstrækkelig til at sikre kvaliteten af drikkevandet.

Indvindingsoplande til vandværker (IOL) er de områder, hvorfra grundvandet, der indvindes i vandværker, dannes.

Kildepladszoner til vandværker er områder med en radius af 300 m omkring vandværkernes indvindingsboringer til beskyttelse af vandværkernes kildepladser.

Følsomme indvindingsområder (FI) udgør dele af områder med særlige drikkevandsinteresser og dele af indvindingsområder til vandværker. Afgrænsningen vil blive justeret af Naturstyrelsen i takt med, at viden om de geologiske forhold øges.

Indsatsområder (IO) er områder, hvor der med baggrund i en detaljeret geologisk kortlægning er behov for supplerende indsats for at beskytte grundvandet og sikre drikkevandsinteresserne.

I forbindelse med administration skal man være opmærksom på, at forurening, der finder sted indenfor områder med særlige drikkevandsinteresser, som udgangspunkt vil spredes ud i et meget større område. Dette skyldes, at den naturlige grundvandsstrøm altid bevæger sig ud af områderne. Dermed er der risiko for at forurene en ukontrolleret stor grundvandsressource. Omvendt vil beskyttelse af et delområde have som konsekvens, at en forholdsvis stor grundvandsressource fortsat vil kunne holdes ren.

Lossepladser

Gamle lossepladser har vist sig at være en særdeles stor trussel for grundvandsressourcen i Varde Kommune. I de seneste år måtte flere vandværksboringer tages ud af drift på grund af miljøskadelige stoffer i drikkevandet. Disse stoffer stammer ofte fra pesticidbelastet overskudsjord fra jorddeponier og fra affald af ukendt sammensætning. Generelt er forureningsstoffer i lossepladser en trussel for drikkevandskvaliteten.

Nedsivningsanlæg

Nedsivning af spildevand kan udgøre en risiko for grundvandet og der er fokus på anlæg på over 10 personenheder på grund af spildvandsmængden. Derfor kan der ikke forventes tilladelse til at etablere større nedsivningsanlæg og Varde Kommune vil yderligere arbejde for, at der ikke etableres større bebyggelser med individuelle nedsivningsanlæg.

Nedsivning af vejvand

Der kan ikke forventes tilladelse til, at vejvand nedsiver gennem lukkede nedsivningsanlæg i forbindelse med anlæg af nye veje eller større omlægninger af veje indenfor områder med særlige drikkevandsinteresser, kildepladszoner, indvindingsoplande til vandværker og indsatsområder. Dette skyldes blandt andet, at hvis olie eller andre forurenende stoffer løber ud i forbindelse med en trafikulykke, vil det være vanskeligt at opsamle stofferne i de lukkede nedsivningsanlæg.

Anvendelse og udbring af affaldsprodukter – herunder spildevand og slam

Udbringning af spildevand, slam og komposteret slam samt genanvendelse af restprodukter kan medføre udvaskning af metaller i uønskede mængder. Desuden kan slam og komposteret slam indeholde miljøfremmede organiske stoffer. Disse organiske stoffer bør heller ikke udvaskes til vandmiljøet. Udbringning af spildevandsslam, komposteret slam, slagger og flyveaske bør derfor som udgangspunkt undgås i områder med særlige drikkevandsinteresser, indvindingsoplande til vandværker, kildepladszoner og indsatsområder.

Deponering af forurenede og lettere forurenede jord

Der kan ikke forventes tilladelse til etablering af jorddepoter med let forurenede jord indenfor områder med særlige drikkevandsinteresser, indvindingsoplande til vandværker, kildepladszoner og indsatsområder. Forklaringen er, at den naturlige geologiske beskyttelse er dårlig i størstedelen af Varde Kommune. Især miljøskadelige stoffer med en stor opløselighed, kan nå grundvandet med vandet, som siver ned i jorden. Ud fra en konkret vurdering kan der gives tilladelse til deponering af jord forurenede med immobile stoffer.

Henstillingen til kommunerne om at sikre, at der ikke udbringes jord fra anlægsarbejder i områder med særlige drikkevandsinteresser, indvindingsoplande til vandværker, kildepladszoner og indsatsområder, er en generel anbefaling til forsigtighed. Årsagen er, at kvaliteten af jorden ofte alene er fastlagt på grundlag af et skøn eller begrænsede undersøgelser.

Råstofgravning og deponering i råstofgrave

Bortgravning af jorden under grundvandsspejlet betyder, at der ikke længere er jord over grundvandet, der kan binde og omsætte stoffer, inden de når grundvandet. Dette indebærer risiko for, at grundvandet vil blive yderligere belastet med næringsstoffer, da gravesøer og grundvandet står som regel i direkte forbindelse med hinanden. Desuden vil eventuelle miljøfremmede stoffer som for eksempel sprøjtemidler og nedbrydningsprodukter herfra – afhængigt af forholdene – kunne få direkte adgang til grundvandet.

Efter en konkret vurdering vil der blive stillet skærpede vilkår eller ikke givet tilladelse til råstofindvinding under grundvandsspejlet, især i områder med særlige drikkevandsinteresser, indvindingsoplande til vandværker, kildepladszoner og indsatsområder. "

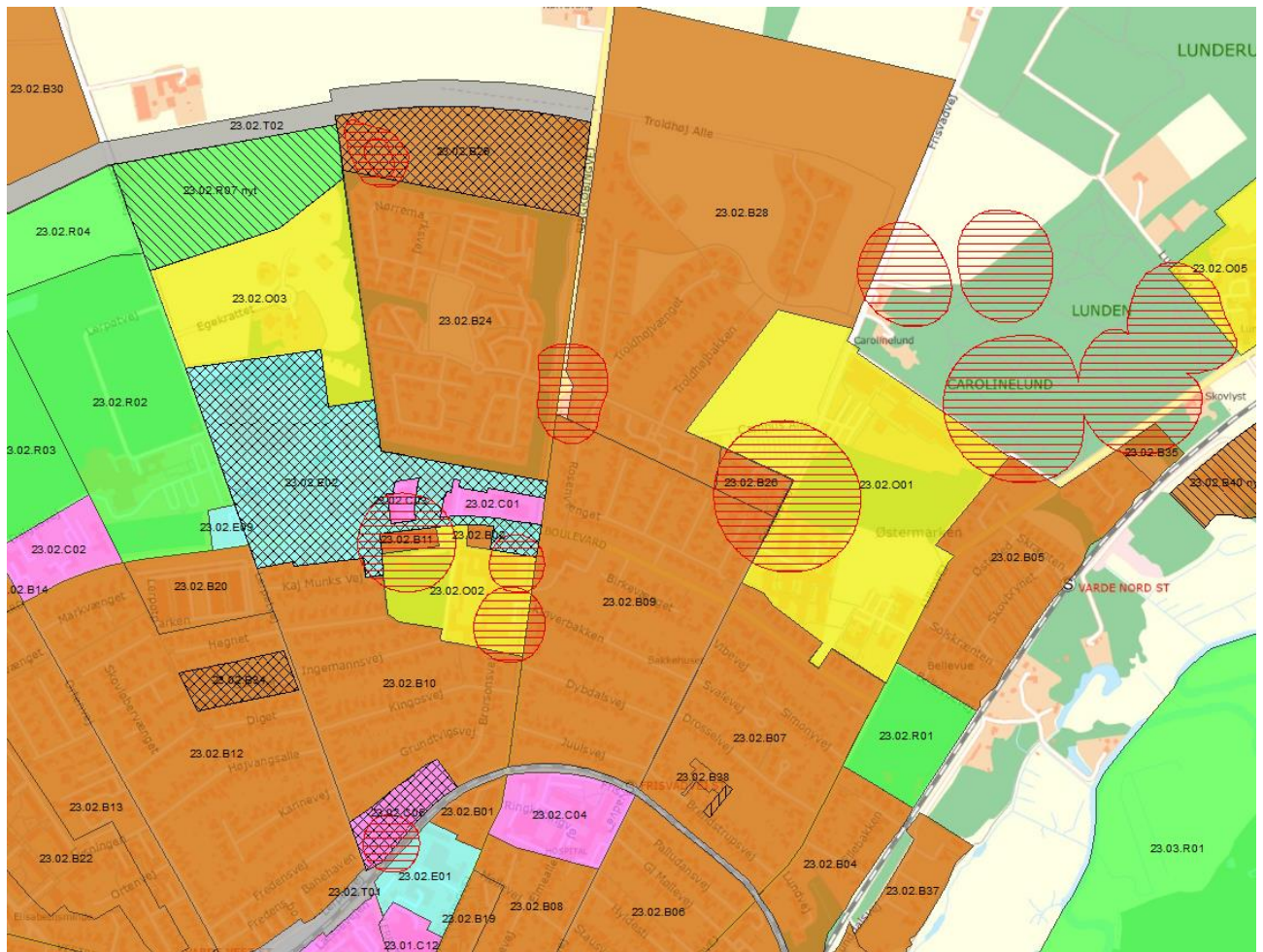
BORINGSNÆRE BESKYTTelsesOMRÅDER, BNBO

Boringsnære beskyttelsesområder, BNBO, er nærhedszoner omkring vandværkernes indvindingsboringer. Inden for disse nærhedszoner kan det være nødvendigt at gennemføre indsatser til sikring af borerne og grundvandet omkring borerne. Varde Kommune kan foretage grundvandsbeskyttende tiltag i forbindelse med indsatsplanerne for grundvandsbeskyttelsen. Indenfor BNBO kan Varde Kommune og de respektive vandværker aftale frivillige rådighedsindskrænkninger til sikring af BNBO. Derudover kan Varde Kommune påbyde rådighedsindskrænkninger efter miljøbeskyttelseslovens § 24 til beskyttelse af grundvandet og borerne indenfor BNBO. Varde Kommune er indstillet til at påbyde rådighedsindskrænkninger indenfor BNBO, hvis det efter kommunens opfattelse er nødvendigt at beskytte indvindingsboringens BNBO, hvis det ikke er muligt at indgå frivillige aftaler, og hvis den respektive vandforsyning samtidig er indforstået med at finansiere rådighedsindskrænkninger.

I forbindelse med Kommuneplan 2017 udlægges udelukkende i form af nye boligområder i Varde Syd, Sig og Alslev, men der er ikke udlagt boringsnære beskyttelsesområder i disse områder. Varde Kommune kan derfor konkludere, at der ikke er udlæg af nye kommuneplanrammer indenfor boringsnære beskyttelsesområder.

Kommuneplanrammer, hvor der sker en rammeændring, indenfor boringsnære beskyttelsesområder gennemgås nedenfor.

Varde Nord:

Varde Vandværk Lerpøtvejs indvindingsboringer til den offentlige drikkevandsforsyning har historisk været lokaliseret tæt på bebyggede områder i Varde By. I løbet af de seneste år har DIN Forsyning etableret et nyt kildefelt ved Carolinelunden i et område, som skal friholdes for byudvikling, for at flytte indvindingen ud af Varde By. Det nye kildefelt ses på kortet ovenfor.

I Kommuneplan 2017 foreslås der følgende ændringer i kommuneplanrammerne:

-23.02.B29: Øvrige ændringer i rammebestemmelser, som følge af grundvandsredegørelse tilføjes til rammebestemmelserne: Ved planlægning af arealerne skal der udarbejdes en grundvandsvurdering af aktiviteterne, og det skal særskilt vurderes, om der kan planlægges for byrelaterede aktiviteter indenfor området.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at kommuneplanramme 23.02.B29 er lokalplanlagt, udstykket og der er solgt byggegrunde inden for dette område. Det vil sige, der er ikke tale om ny planlægning.

BNBO til boring DGU nr. 121.1046 befinder sig indenfor lokalplanområdet. Et boligområde vurderes ikke at være en aktivitet, som medfører en øget fare for grundvandsforurening.

-23.02.E02: Øvrige ændringer i rammebestemmelser, der indskrives mulighed for, i en periode, at kunne afholde kursusaktiviteter i rammeområdet. Varde Kommune vurderer, at

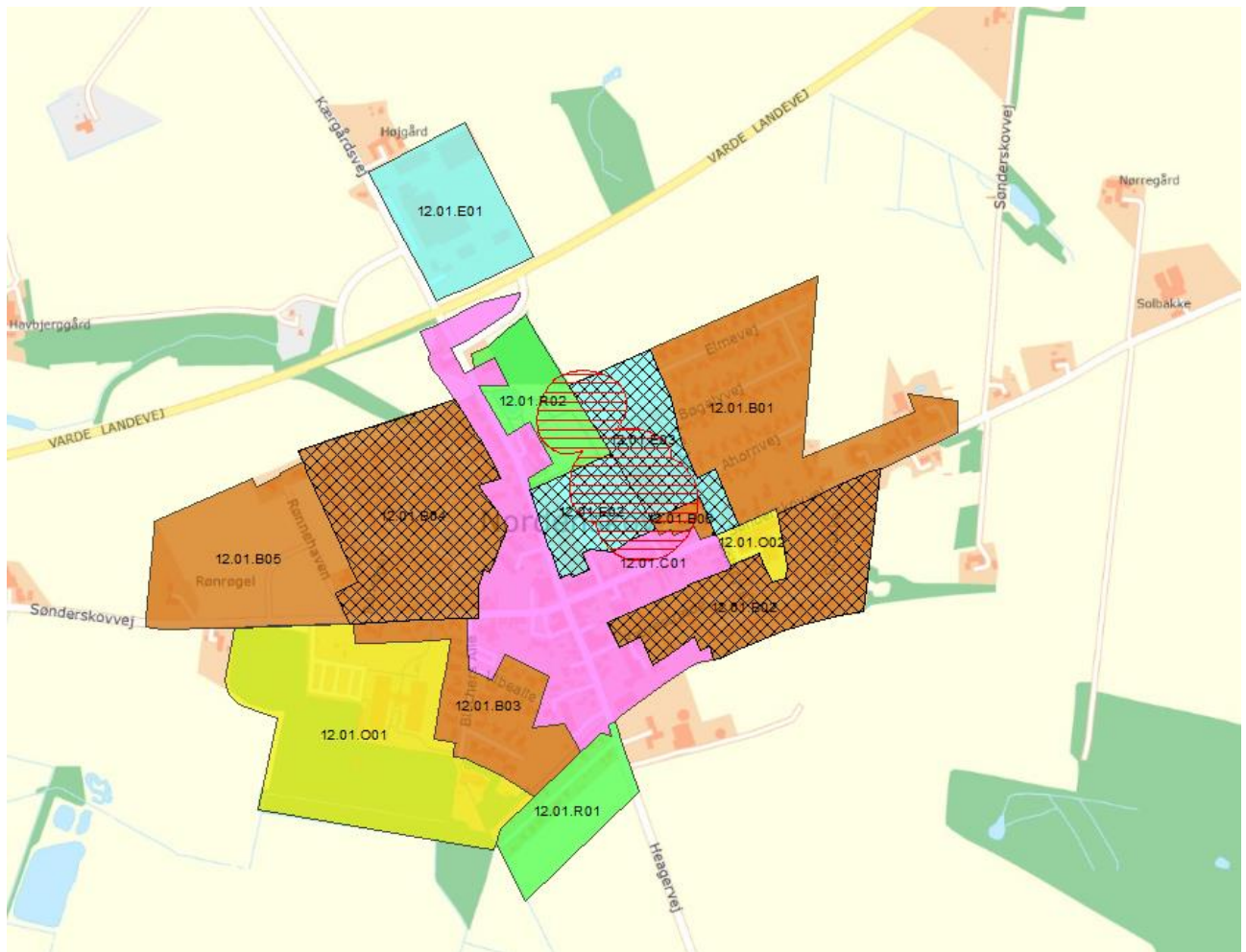
aktiviteterne vil ikke føre til øget risiko overfor BNBO til boring DGU nr. 121.1165, som delvis befinder sig indenfor lokalplanområdet.

-23.02.C05: Omhandler Forslag til tillæg 42 til Kommuneplan 2013, boliger på Lerpøtvej 8, omhandler mulighed for øgede højde på nye boliger.

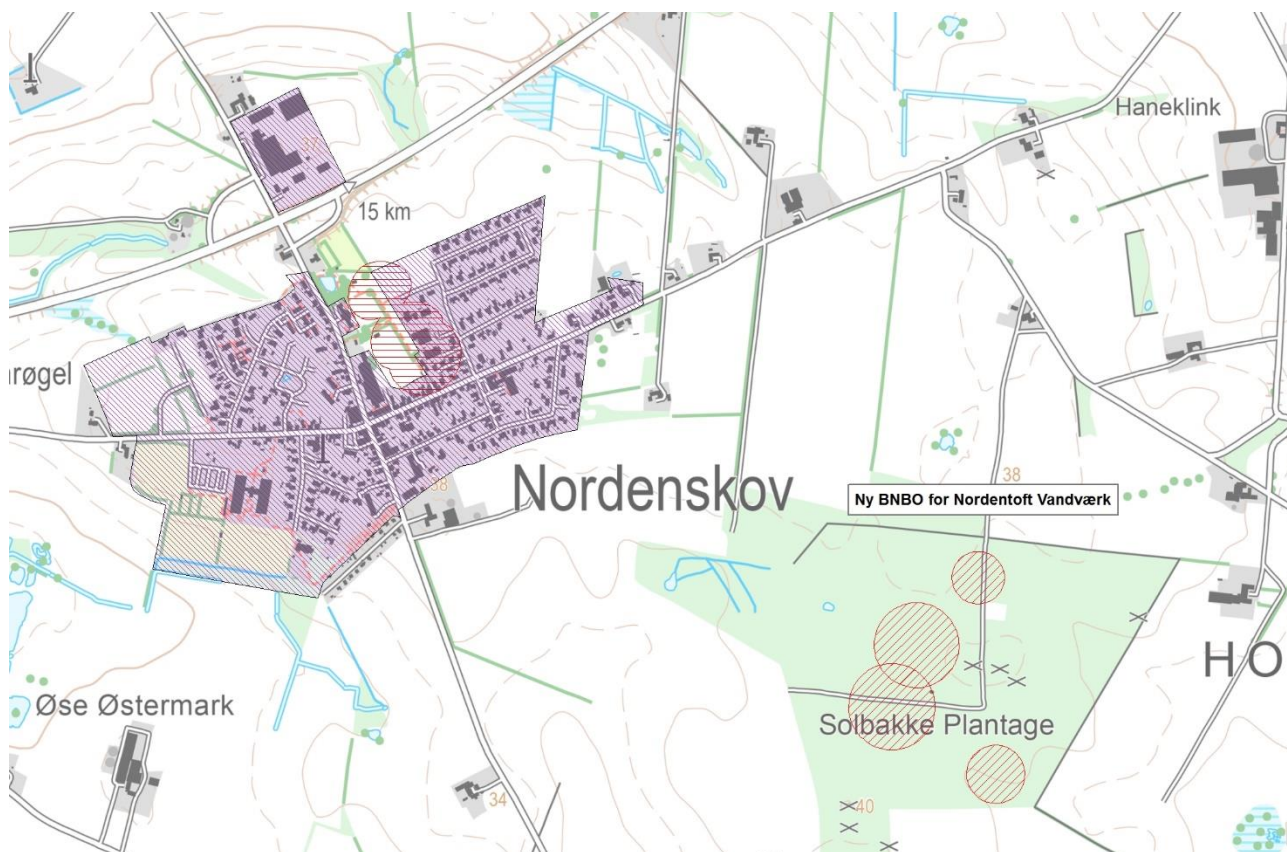
BNBO til boring DGU nr. 121.183 ligger indenfor lokalplanområdet 23.02.C05. Området har været materielgård i Varde. Lokalplanforslaget lægger op til at ændre arealanvendelsen fra erhverv til almen boligområde. Ændringen af lokalplanområdet til en mere følsomt arealanvendelse vil mindske risikoen for forurening af grundvandet.

Samlet vurderes ændringerne i Kommuneplan 2017 ikke at medføre en ændret arealanvendelse, der udgør en øget fare for forurening af grundvandet. Derfor foretages ikke yderligere.

Nordenskov:

Nordenskov Vandværk har 2011-2014 etableret et nyt kildefelt i Solbakke Plantage ca. 1 km sydøst for Nordenskov for at trække vandindvinding ud af byen. Varde Kommune har i 2015 givet ibrugtagningstilladelsen til indvinding af drikkevand fra de 4 borer i Solbakke Plantage. For tiden indvinder Nordenskov Vandværk drikkevand fra begge kildepladser men på sigt er det hensigten, at det nye kildefelt helt erstatter den gamle kildeplads i Nordenskov By. Se placeringen af det nye kildefelt på kortbilag nedenfor.

Der foreslås følgende ændringer i kommuneplanrammerne:

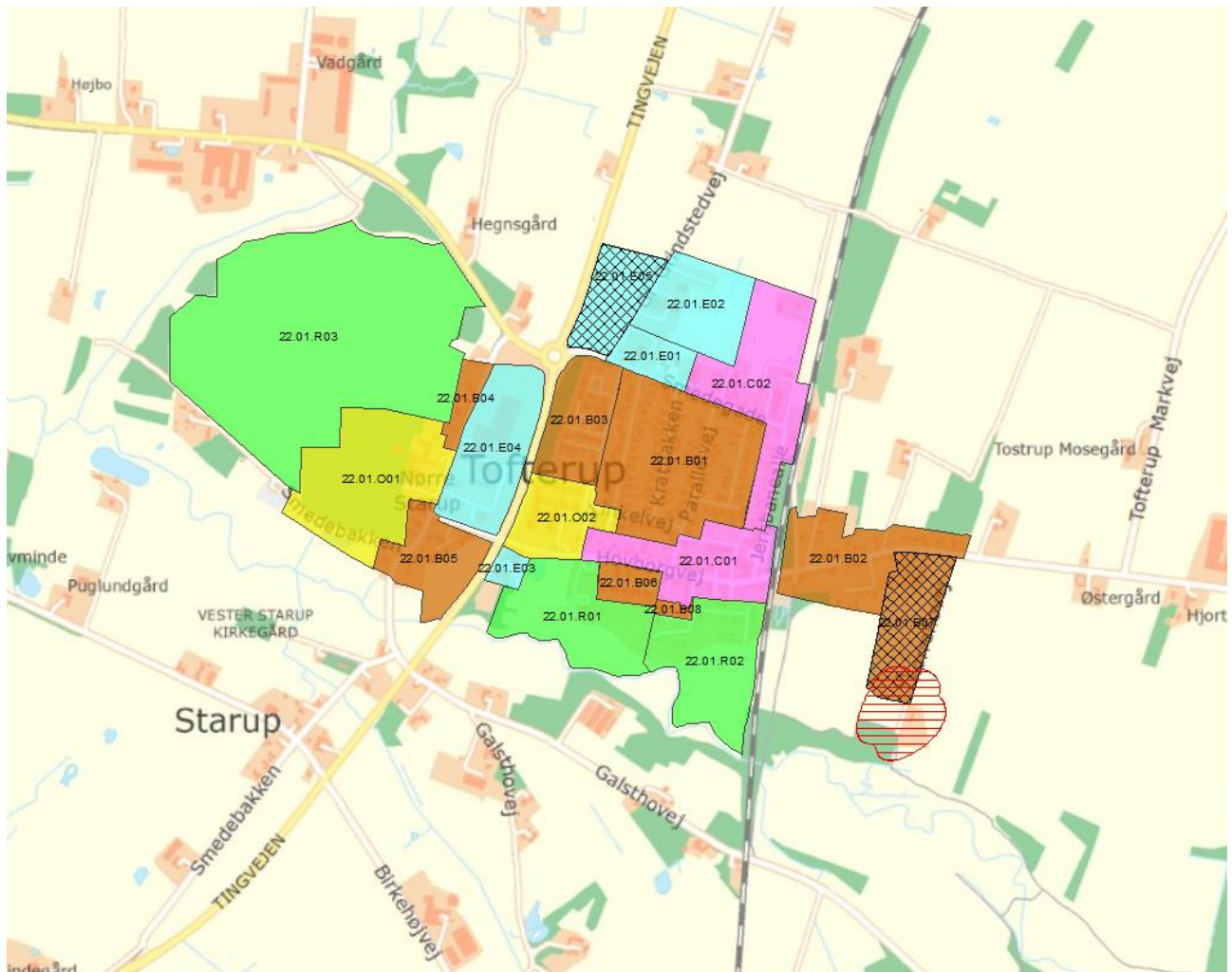
-12.01.E02: Øvrige ændringer i rammebestemmelser, som følge af grundvandsredegørelse tilføjes til rammebestemmelserne: Ved planlægning af arealerne skal der udarbejdes en grundvandsvurdering af aktiviteterne, og det skal særskilt vurderes, om der kan planlægges for byrelaterede aktiviteter indenfor området.

-12.01.E03: Øvrige ændringer i rammebestemmelser, som følge af grundvandsredegørelse tilføjes til rammebestemmelserne: Ved planlægning af arealerne skal der udarbejdes en grundvandsvurdering af aktiviteterne, og det skal særskilt vurderes, om der kan planlægges for byrelaterede aktiviteter indenfor området.

Derudover er det vigtigt at være opmærksom på, at områderne delvis lokalplanlagt, hvilket vil sige, at der er ikke tale om ny planlægning.

Ændringerne i Kommuneplan 2017 vurderes ikke at medføre en ændret arealanvendelse, der udgør en øget fare for forurening af grundvandet og i samspil med, at der etableres nyt kildefelt med tilhørende BNBO i Solbakke Plantage, foretages der ikke yderligere.

Tofterup:

Der foretages følgende ændringer i kommuneplanrammerne:

-22.01.B07: Øvrige ændringer i rammebestemmelser, som følge af grundvandsredegørelse tilføjes til rammebestemmelserne: Ved planlægning af arealerne skal der udarbejdes en grundvandsvurdering af aktiviteterne, og det skal særskilt vurderes, om der kan planlægges for byrelaterede aktiviteter indenfor området.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at kommuneplanramme 22.01.B07 er lokalplanlagt, udstykket og der er solgt byggegrunde inden for dette område. Det vil sige, at der er ikke tale om ny planlægning.

Varde Kommune er for tiden i gang med at udarbejde en indsatsplan for OSD Baldersbæk, som blandt andet også vil være en indsatsplan for beskyttelsen af Tofterup Vandværks indvindingsopland. I indsatsplanen vil der blive fastlagt mere detaljerede fastlægges grundvandsbeskyttende tiltag til sikring af Tofterup Vandværks kildefelt med de boringsnære beskyttelsesområder. Der vil i indsatsplanen fastlægges, at der ikke må gives tilladelse til aktiviteter, der kan være til miljømæssig risiko for grundvandet og især indenfor BNBO.

Den nuværende aktivitet og ændringerne i Kommuneplan 2017 vurderes ikke at medføre en ændret arealanvendelse, der udgør en øget fare for forurening af grundvandet. Derfor foretages ikke yderligere.

BESKYTTELSE AF GRUNDVANDET VED UDLÆG AF NYE BOLIG- OG ERHVERVSOMRÅDER

Retningslinje 24.2, 24.3 og 24.4 er udtryk for byrådets prioritering og interesseafvejning af drikkevandsinteresser i forhold til by- og erhvervsudvikling. Retningslinjerne skal sikre, at de nødvendige forbehold tages i forhold til at beskytte grundvandet.

Ved udlægning af nye bolig- og erhvervsområder indenfor områder med særlige drikkevandsinteresser, OSD, indvindingsoplande til vandværker og følsomme indvindingsområder kan grundvandsressourcen blive påvirket. Derfor må der ikke eksistere alternative placeringsmuligheder for nye bolig- og erhvervsområder og der skal eksistere vigtige planlægningsmæssige hensyn.

Hvis der planlægges for by- og erhvervsudvikling samt ændret arealanvendelse indenfor et område med særlige drikkevandsinteresser eller et indvindingsopland til et vandværk skal Varde Kommune udarbejde et kommuneplantillæg og redegøre for følgende:

- Redegørelsen skal omfatte hele OSD eller indvindingsoplandet og skal som minimum beskrive vægtning af de statslige interesser, bymønsteret i forhold til OSD eller indvindingsoplandet, det særlige behov for udlæg i OSD eller indvindingsoplandet, restrummelighed og muligheden for alternative placeringer.
- OSD-områdets eller indvindingsoplandets størrelse, naturlige beskyttelse og kvalitet mht. naturligt forekommende og evt. forurenende stoffer skal beskrives.
- Forsyningssituationen i de berørte forsyningsområder skal beskrives og vurderes.
- Forholdet til vandområdeplanerne og indsatsplaner til grundvandsbeskyttelse skal vurderes.
- Befæstelsesgrad og forhold til grundvandsdannelse skal vurderes.
- Type anvendelse, herunder med udgangspunkt i listen over placering af forskellige former for byudvikling i forhold til grundvandsinteresser, skal vurderes.

Hvis der planlægges for by- og erhvervsudvikling samt ændret arealanvendelse indenfor et følsomt indvindingsområde (FI), skal Varde Kommune udarbejde et kommuneplantillæg og redegøre for følgende:

- Redegørelsen skal omfatte hele det følsomme indvindingsområde og skal som minimum beskrive vægtning af de statslige interesser, bymønsteret i forhold til FI, det særlige behov for udlæg i FI, restrummelighed og muligheden for alternative placeringer.
- Behovet for at byudvikle i FI skal beskrives, herunder en afvejning i forhold til øvrige planlægningsmæssige interesser.
- Det følsomme indvindingsområdets størrelse, naturlige beskyttelse og kvalitet mht. naturligt forekommende og evt. forurenende stoffer skal beskrives.
- Forsyningssituationen af de berørte forsyningsområder skal beskrives og vurderes.
- Forholdet til vandområdeplanerne og indsatsplaner til grundvandsbeskyttelse skal vurderes.
- Befæstelsesgrad og forhold til grundvandsdannelse skal vurderes.
- Type anvendelse, herunder listen over placering af forskellige former for byudvikling i forhold til grundvandsinteresser skal vurderes.
- Konsekvens af en konkret anvendelse i FI skal vurderes (risikovurdering i forhold til hydrogeologiske forhold).
- Tekniske tiltag, der er påkrævet for at sikre en ekstra grundvandsbeskyttelse, skal beskrives.

BESKYTTELSE AF GRUNDVANDET OG VIRKSOMHEDER MED SÆRLIGE BELIGGENHEDSKRAV

Retningslinje 24.3, 24.4 og 24.5 er udtryk for byrådets prioritering og interesseafvejning af drikkevandsinteresser og skal mindske risikoen for grundvandsforurening. Indenfor områder med særlige drikkevandsinteresser, kildepladszoner, indvindingsoplande til vandværker og indsatsområder vil kommunen af hensyn til grundvandsbeskyttelsen i nødvendigt omfang stille skærpede vilkår ved miljøgodkendelse af nye listevirksomheder med særlige beliggenhedskrav. Dette kan for eksempel være forbud mod nedgravning af tanke. Desuden kan der eksempelvis stilles krav om, at der etableres membran under tanke og synlige rørforbindelser eller at der etableres tæt underlag med pumpesump og eventuelt overdækning ved pladser til opbevaring af stoffer, der kan sive ud til og forurene jord og grundvand. Endvidere bør nedsivning af tag- og overfladevand ikke tillades, hvis der er risiko for, at vandet kan være forurennet.

BESKYTTELSE AF GRUNDVANDET I FORHOLD TIL ERHVERVSAREALER

Retningslinje 24.3, 24.4 og 24.5 og 24.6 er udtryk for byrådets prioritering af grundvandsbeskyttelsen i forhold til placering og aktiviteter på erhvervsarealer, som kan indebære en risiko for grundvandsforurening.

Ved miljøgodkendelse af eksisterende virksomheder i områder med særlige drikkevandsinteresser, kildepladszoner, indvindingsoplande til vandværker og indsatsområder, bør der foretages en vurdering af, om der for eksempel kan undgås nedgravning af tankanlæg, eller om der kan indføres skærpede foranstaltninger som nævnt ovenfor. Der bør ikke meddeles godkendelse af tankanlæg på eksisterende virksomheder med lempeligere vilkår, end der stilles til nye tankanlæg. Det betyder, at der ikke bør gives tilladelse til at nedgrave tanke, medmindre dette af brandhensyn er tvingende nødvendigt. I givet fald skal der stilles skærpede vilkår for at reducere risikoen for forurening af grundvandet. Specielt skal man være opmærksom på oplag og håndtering af stoffer som benzin, klorerede og andre opløsningsmidler samt sprøjtemidler.

Derudover vil kommunen stille skærpede krav afhængigt af behovet for beskyttelse, hvis der skal etableres kemikalietank. Dette afhænger blandt andet af jordbundsforholdene, oplagrede stoffer og tankanlæggets placering i forhold til vandværkernes indvindingsoplande. Der kan for eksempel stilles skærpede krav om kontrolboringer i nærheden af tanken, dræning under tanken, poreluftskontrol, dødmandsknap i forbindelse med væskeoverførsel fra/til tanken, dobbeltvæggede tanke, katodisk beskyttelse af tanke samt etablering af membran under tanke og rørforbindelser til inspektionsbrønde mv.

Grundvandskøleanlæg

Grundvand kan anvendes til køleformål. Det skyldes, at grundvand har en temperatur på 8-9 grader. De fleste anlæg opererer med et åbent system, hvor anlægget nedpumper det opvarmede vand i grundvandsmagasinet.

Kommunen udarbejder modeller til at beskrive, hvordan den termiske og hydrauliske konsekvens af grundvandskøleanlæggene påvirker det sekundære grundvandsmagasin.

Kommunen giver normalt kun tilladelse til etablering af et grundvandskøleanlæg, når der er tilstrækkeligt grundvand og at indvindingen vurderes ikke at medføre væsentlige negative ændringer for nærliggende drikkevandsindvindinger, vandløb, søer, moser eller vådområder. Ansøgeren vil kunne forvente tilladelse til at etablere grundvandskøleanlæg i områder, hvor varmespredningen ikke kan påvirke vandværkernes indvindingsopland. Kommunen vil altid foretage en konkret vurdering inden der gives tilladelse.

Udenfor indvindingsoplande og områder med særlige drikkevandsinteresser giver kommunen normalt tilladelse til anvendelse af grundvand til køleformål, når dette ikke er i strid med andre interesser – for eksempel tilstanden i mindre vandløb eller anden indvinding af grundvand til erhvervsformål.

Kommunen finder det i øvrigt hensigtsmæssigt, at sekundærvand bliver taget i brug, hvor det ud fra en samlet betragtning kan lade sig gøre.

Jordvarmeanlæg

Jordvarmeanlæg udgør en risiko for grundvandet, fordi væsken i anlægssystemet kan forurene drikkevandet ved indvindingsboringer. Derfor kan der ikke forventes tilladelse til et jordvarmeanlæg i områder med særlige drikkevandsinteresser, kildepladszoner, indvindingsoplande til vandværker og indsatsområder. Der kan eventuelt være mulighed for at dispensere ved at anvende sprit i stedet for glykol som væske. Der foretages dog en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde.

OPGRAVNING, UDSKIFTNING OG SLØJFNING AF TANKE

Kommunen varetager tilsynet med opgravning, udskiftning og sløjfning af tanke/beholder, bortset fra tanke mv. på a-mærkede listevirksomheder, hvor staten fører tilsyn. Kommunen bør i den forbindelse være særligt opmærksomme på, at grundvandet indenfor områder med særlige drikkevandsinteresser, kildepladser, indvindingsoplande til vandværker og indsatsområder, beskyttes mod nedsivning. Tilsynet omfatter nedgravede og overjordiske tanke/beholdere, der anvendes til opbevaring af mineralolieprodukter som diesel- og fyringsolie, benzin, petroleum og smøreolie samt transport over større afstande af sådanne produkter i pipelines.

Det er i mange tilfælde netop disse produkter, som Regionerne i dag rydder op på forureneede grunde. Kommunerne bør sikre, at tanke, der skal sløjfes, bliver gravet op og at det vurderes, om der er forurening af jord og grundvand under tanken. Hvis dette er tilfældet, skal forureningen fjernes. Retningslinje 24.9 er netop udtryk for byrådets prioritering af grundvandsbeskyttelsen i forhold til opgravning, udskiftning og sløjfning af tanke.

AKTIVITETER I PERIODEN 2017-2021

INDSATSPLANER TIL BESKYTTELSEN AF GRUNDVANDSRESURSEN

Varde Kommuner skal vedtage indsatsplaner til hvert af de af Naturstyrelsen udpegede indsatsområder jævnfør § 13 og 13a i vandforsyningsloven og § 2 i bekendtgørelsen om indsatsplaner. Naturstyrelsen har udarbejdet grundvandskortlægninger til alle OSD og indvindingsoplande til vandværker inden udgang af 2015. Varde Kommune er i gang med at udarbejde indsatsplaner. Indsatsplanerne beskriver de foranstaltninger, der foreslås gennemført for at afhjælpe og forebygge forurening af grundvandet. Varde Kommune skal derfor i perioden 2017 til 2021 udarbejde den første generation af indsatsplaner. Opfølgning af indsatserne og periodisk revurdering af indsatsplaner vil være en vedvarende kommunal opgave.

GRUNDVANDSREDEGØRELSE

INDLEDNING

Denne rapport er en redegørelse, som behandler byudvikling i Varde Kommune, i forhold til de potentielle problemstillinger, der kan være i forbindelse med grundvandets beskyttelse.

Formålet med redegørelsen er, at Varde Kommune kan planlægge byudvikling fremover i forhold til grundvands- og drikkevandsinteresser for den nuværende og fremtidige drikkevandsforsyning. Baggrunden er, at byudvikling potentielt kan true grundvandet ved kemisk påvirkning fra naturligt forekommende og miljøfremmede stoffer fra f.eks. virksomheder, befæstede arealer mm. og ved kvantitativ påvirkning, hvis der ikke dannes nok grundvand ved f.eks. høj befæstelsesgrad.

Redegørelsen vil kunne vise kommunen og Staten, hvor der er potentiel konflikt mellem kommende byudviklingsområder og områder med vigtige, men sårbare grundvandsressourcer.

Redegørelsen er udformet, så den opfylder statens krav til en grundvandsredegørelse på området /1/. Imidlertid har udgangspunktet for den statslige udmelding på området indtil december 2015 været vandplanernes retningslinjer 40 og 41. I forbindelse med udmelding af de statslige interesser i kommuneplanlægningen 2017, er det nu flyttet over i den kommunale planlægning.

Den 1. juli 2016 har Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning udsendt høring af ny bekendtgørelse og vejledning om kommuners planlægning indenfor OSD og indvindingsoplande, som erstatning for den hidtidige trinmodel der var knyttet til vandplanernes retningslinjer 40 og 41. De nye regler træder i kraft 15. september 2016. Denne grundvandsredegørelse er udarbejdet under trinmodellen, men det forventes at den også opfylder kravene i forhold til den nye bekendtgørelse og den nye vejledning i høring, da de nuværende krav er mere omfattende end de kommende krav.

Redegørelsen er derimod ikke et dokument beregnet til at finde alternative grundvandsressourcer (erstatnings-OSD) til erstatning af de nuværende og heller ikke til at planlægge, hvor fremtidige kildepladser til almene vandforsyninger kan ligge i forhold til fremtidig byudvikling. Det vil blandt andet kræve en udvidet kortlægning af ukendte grundvandsressourcer og en vurdering af den fremtidige forsyningssituation i forhold til vandforbrug, befolkningsudvikling, vandværksøkonomi mm.

Ifølge "Statslig udmelding til vandplanernes retningslinjer 40 og 41 om byudvikling og anden ændret arealanvendelse i Områder med Særlige Drikkevandsinteresser (OSD) og indvindingsoplande" /1/ kan kommunerne:

"...fremover planlægge for placering af boliger og mindre grundvandstruende virksomheder og anlæg i OSD og indvindingsoplande, herunder nitratfølsomme indvindingsområder (NFI), hvis der for et givent område er kortlagt og tilstrækkeligt redegjort for både planbehov og grundvandsbeskyttelse. I OSD kan potentielt grundvandstruende virksomheder og anlæg endvidere placeres efter en supplerende redegørelse for planbehov og for hvilke tekniske tiltag, kommunen vil iværksætte for at sikre grundvandsbeskyttelsen.

Hovedreglen er dog fortsat, at OSD og indvindingsoplande så vidt muligt skal friholdes for byudvikling, og i OSD og indvindingsoplande - herunder NFI - må der ikke placeres særligt grundvandstruende virksomheder og anlæg."

Endvidere står der i den statslige udmelding /1/ at:

"Der er muligheder for undtagelse, hvis alternative beliggenheder uden for OSD og indvindingsoplande er afvejet og ikke fundet mulige, og hvis der er vægtige planlægningsmæssige hensyn til stede. Kommunerne skal udarbejde en redegørelse herfor, jf. Planlovens § 11 e, stk. 1, nr. 4. Formålet med redegørelsen er at sikre fokus på grundvandsbeskyttelsen i for-

bindelse med planlægning for byudvikling og anden ændret arealanvendelse, så OSD problematikkerne håndteres samlet ved en overordnet planlægning samt, at offentligheden bliver opmærksom på planlægning i OSD og indvindingsoplande, og konsekvenserne af den."

Ovenstående gælder også indenfor NFI.

Denne rapport er en sådan grundvandsredegørelse for hele Varde Kommune. Der præsenteres opdaterede kort over OSD, indvindingsoplande og NFI. Desuden gennemgås grundvandsressourcens størrelse, naturlige beskyttelse og kvalitet mht. naturligt forekommende og forurenende stoffer. Forsyningssituationen i kommunen, og relevante nabokommuner, beskrives. Forholdet til vandplaner, kommunale handleplaner, indsatsplaner og regionale råstofplaner vurderes.

Også befæstelsesgrad, nedsivningspotentiale og grundvandsdannelse samt arealanvendelse gennemgås i forhold til byudviklingens potentielle forureningstrussel mod grundvandet.

Endelig beskriver rapporten vægtning af de statslige interesser, bymønstre i forhold til OSD og indvindingsoplande, det særlige behov for udlæg i OSD og indvindingsoplande, restrummelighed, muligheden for alternative placeringer samt uudnyttede arealudlæg i OSD, indvindingsoplande og NFI.

DEFINITIONER

Dette kapitel indeholder en beskrivelse og definition af de begreber, der bruges i forbindelse med en grundvandsredegørelse for byudvikling. Definition på OSD, indvindingsoplande og NFI fremgår af bilag 1 i den statslige udmelding /1/:

- Områder med Særlige Drikkevandsinteresser (OSD): Områder i Danmark, hvor der sker en målrettet beskyttelse af den nuværende og fremtidige grundvandsressource, der kan bruges til drikkevand.
- Indvindingsopland: Det område, hvor grundvandet strømmer hen til indvindingsboringens filter projiceret op på jordoverfladen. Indvindingsoplandenes størrelse og antal er variable, alt efter hvor store tilladelser til indvinding er, og hvor der indvindes.
- Nitratfølsomme Indvindingsområder (NFI): Områder, der er særligt sårbare overfor forurening af grundvandet med nitrat. Udpeget på baggrund af nitratsårbarhed og nogen/stor grundvandsdannelse, se /2/ og /3/.

Udgangspunktet for udmøntningen af den statslige udmelding har indtil december 2015 været vandplanernes retningslinjer 40 og 41:

"40) Ved placering og indretning af anlæg inden for allerede kommune- og lokalplanlagte erhvervsarealer samt ved udlæg af nye arealer til aktiviteter og virksomheder, der kan indebære en risiko for forurening af grundvandet, herunder deponering af forurenende jord, skal der tages hensyn til beskyttelse af såvel udnyttede som ikke udnyttede grundvandsressourcer i områder med særlige drikkevandsinteresser samt inden for indvindingsoplande til almene vandforsyninger. Særligt grundvandstruende aktiviteter må som udgangspunkt ikke placeres inden for områder med særlige drikkevandsinteresser eller indvindingsoplande til almene vandforsyninger med krav om drikkevandskvalitet, der ligger uden for disse. Som særligt grundvandstruende aktiviteter anses f.eks. etablering af deponeringsanlæg og andre virksomheder, hvor der forekommer oplag af eller anvendelse af mobile forureningskomponenter, herunder organiske opløsningsmidler, pesticider og olieprodukter. "

"41) Områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for disse skal så vidt muligt friholdes for udlæg af arealer til byudvikling. Der kan dog udlægges arealer til byudvikling, hvis det kan godtgøres, at der ikke er alternative placeringer, og at byudviklingen ikke indebærer en væsentlig risiko for forurening af grundvandet. Ved byudvikling i områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for disse skal det af kommune- og lokalplaners retningslinjer fremgå, hvordan grundvandsinteresserne beskyttes."

Den 1. juli 2016 har Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning udsendt høring af ny bekendtgørelse og vejledning om kommuners planlægning indenfor OSD og indvindingsoplande /5/. De nye regler træder i kraft 15. september 2016.

I forbindelse med udmelding af de statslige interesser i kommuneplanlægningen 2017 /4/ er der stillet følgende krav til den kommunale planlægning:

"2.1.1 Områder med særlige drikkevandsinteresser, følsomme indvindingsområder og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for OSD skal som hovedregel friholdes for byvækst og ændringer i arealanvendelsen til mere grundvandsbelastende aktiviteter."

Kommunernes vurdering af sårbarhed i forbindelse med planlægning for byudvikling eller anden ændret arealanvendelse i OSD, følsomme indvindingsområder og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for OSD, sker på grundlag af Naturstyrelsens grundvandskortlægning, eller hvad der svarer hertil.

Naturstyrelsens trinmodel for kommunernes planlægning for byudvikling og potentielt forurenende anlæg og aktiviteter inden for områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande indeholder lister over virksomheder, der ikke kan lokaliseres inden for disse områder, uden at der tilvejebringes en grundvandsredegørelse. Naturstyrelsen vurderer på baggrund af erfaringer med brug af trinmodellen, at der specifikt for planlægningen af vindmøller, biogasanlæg og solceller ikke fordres tilvejebragt en grundvandsredegørelse."

Udmøntning af retningslinjerne 40 og 41 fremgik af den statslige udmelding /1/. Denne administrationsmodel bortfaldt 1. juli 2016 med vedtagelse af vandområdeplanerne, men nærværende grundvandsredegørelse er udarbejdet efter retningslinjerne 40 og 41, da arbejdet er afsluttet kort før juli 2016.

Retningslinje 40 er rettet mod lokalisering af konkrete virksomheder og anlæg, hvor der oplagres, håndteres eller anvendes mobile forureningskomponenter. Virksomhederne fremgår af bilag 1 til den statslige udmelding /1/ i 3 lister:

1. "Tilladelsesliste" – Boliger og mindre grundvandstruende virksomheder og anlæg
2. "Opmærksomhedsliste" – Potentielt grundvandstruende virksomheder og anlæg
3. "Forbudsliste" – Særligt grundvandstruende virksomheder og anlæg

Retningslinje 41 er rettet mod byudvikling generelt, dvs. også ændret arealanvendelse i allerede kommuneplanlagte områder. Hovedreglen er, at OSD og indvindingsoplande til almene vandforsyninger udenfor OSD, så vidt muligt skal friholdes for byudvikling og anden ændret arealanvendelse.

Ønsker en kommune byudvikling og anden ændret arealanvendelse i OSD og indvindingsoplande, samt NFI, skal man følge en trin-model i planlægningen for området /1/:

- **Trin 1:** Byudvikling og anden ændret arealanvendelse inden for OSD og indvindingsoplande, men uden for NFI.
- **Trin 2:** Byudvikling og anden ændret arealanvendelse inden for NFI.

Trin 1 og 2 gennemgås for hele Varde Kommune i kapitel 7.

Ifølge høring af ny bekendtgørelse og vejledning om kommuners planlægning indenfor OSD og indvindingsoplande indeholder den nye administrationsmodel i forhold til trinmodellen samlet set følgende ændringer /5/:

"1) Den nye administrationsmodel inkorporerer ny viden fra den afsluttede statslige grundvandskortlægning om bl.a. områder med stor grundvandsdannelse.

2) Den nye administrationsmodel tager højde for nye strengere regler for privates pesticid-anvendelse i villahaver.

3) Den nye administrationsmodel indeholder en forenklet liste over virksomheder, med udgangspunkt i Miljøstyrelsens modernisering af miljøregler og opdateret viden om brancher og mulighed for at forebygge forurening via krav efter miljøbeskyttelsesloven.

4) Den nye administrationsmodel indeholder en forenklet model for så vidt angår redegørelseskrav til kommuneplanlægning.

5) Redegørelseskrav vedr. bl.a. grundvandsdannelse er udgået."

Det vurderes derfor, at nærværende grundvandsredegørelse også opfylder de nye krav til administrationsmodellen /6/ der afløser trinmodellen.

VANDFORSYNING

Dette kapitel beskriver vandforsyningerne og deres struktur i hele Varde Kommune, for at give et overblik over den nuværende placering og størrelse af vandindvindingen, samt forsyningsstrukturen i kommunen og til/fra nabokommuner

Vandindvinding

I Varde Kommune findes der 22 aktive almene vandværker samt 3 distributionsvandværker med egen indvinding/produktionsværker. Derudover, er der Bakkevej Vandværk, som havde en indvinding på 34.382 m³ i 2015, men som ikke længere er i brug. Den tilladte indvindingsmængde og den aktuelle indvindingsmængde (seneste, 2015) fremgår af Tabel 3-1. Oplysningerne stammer fra Jupiter databasen /7/.

Vandforsyning	Antal boringer	Tilladelse (m ³ /år)	Indvinding i 2015 (m ³ /år)
Ølgod Vandværk	15	500.000	442.602
Oksbøl Vandværk	5	285.000	198.140
Din Forsyning, Bakkevej Vandværk (ikke længere i brug)	8	150.000	34.382
Din Forsyning, Lerpøtvej Vandværk	30	1.650.000	1.353.132
Din Forsyning, Kvong Vandværk	9	165.000	88.669
Tistrup Vandværk	5	260.000	227.893 (1. januar 2014)
Helle Vest	15	567.000	548.282
Agerbæk Vandværk	8	142.000	119.667
Vejers Strand Vandværk	9	111.000	100.091
Jegum-Vrøgum Vandværk	8	110.000	72.805 (31. december 2014)
Billum Vandværk	9	82.000	71.979 (31. december 2014)
Krusbjerg Vandværk	2	74.000	65.445
Strellev Vandværk	7	75.000	47.536
Gårde Vandværk	5	50.000 (inaktiv)	55.411 (31. december 2014)
Lindbjerg Vandværk	4	51.000	51.159 (1. januar 2014)
Grærup Vandværk	3	20.000	17.474
Tofterup Vandværk	9	184.000	156.346
Janderup Vandværk	9	145.000	134.200
Skovlund/Ansager Vandværk	3	337.000	339.917
Outrup Vandværk	20	350.000	298.277
Oksby og Ho Vandværk	9	400.000	351.813
Nordenskov Vandværk	12	310.000	242.958
Klinting Vandværk med Bork og Henne	51	950.000	812.362

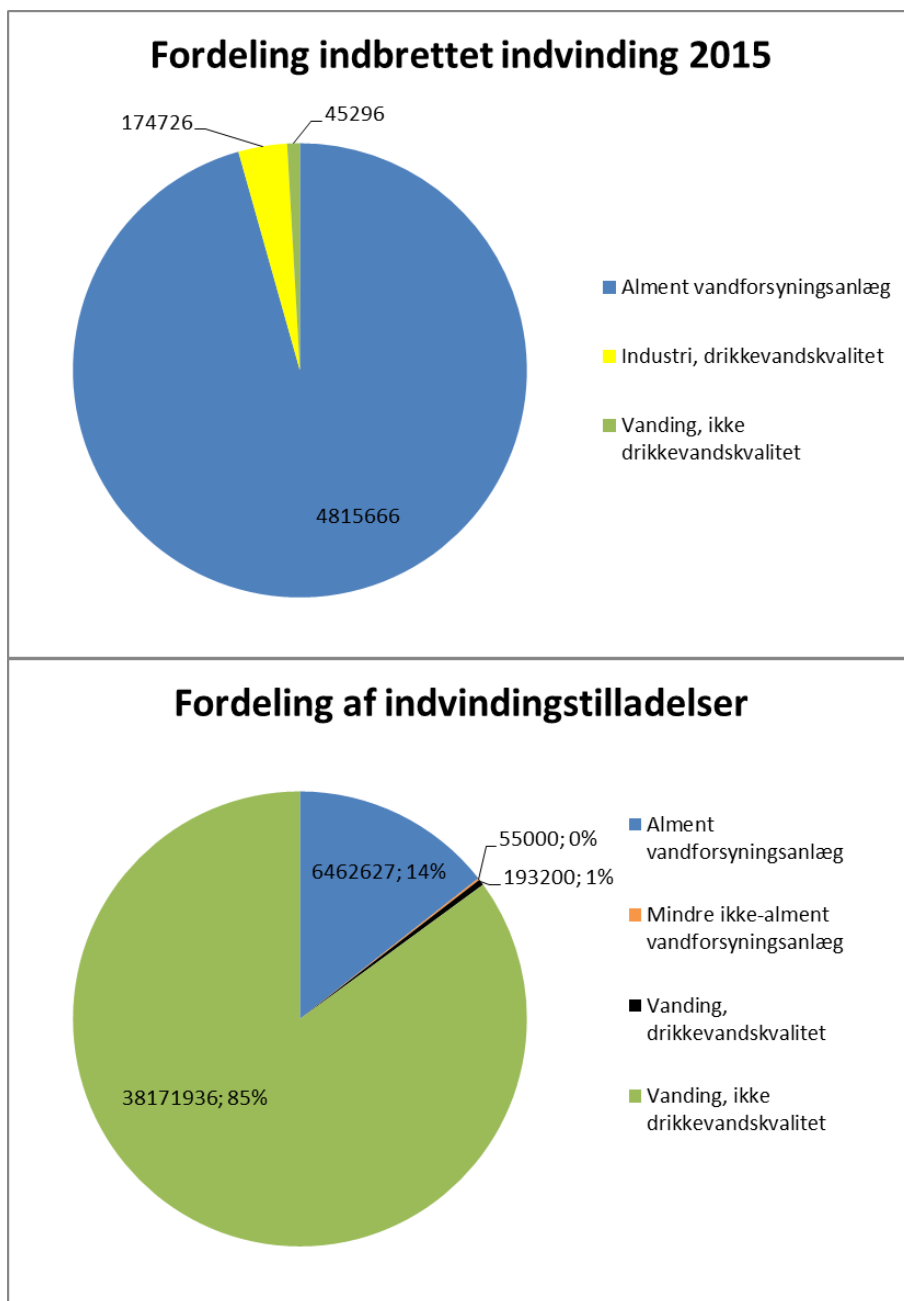
Tabel 24-1: Almene vandværker i Varde Kommune. Tilladelsen for Lerpøtvej Vandværk er fornyet i 2016 med tilladelse til en samlet indvinding på 2.170.000 m³/år.

Ud over indvinding af grundvand til almene vandværker, sker der i Varde Kommune også indvinding af grundvand til industri, markvanding og privat husholdning. Oplysningerne stammer ligeledes fra Jupiter databasen /7/ og Varde Kommunes vandforsyningsplan 2013-2023.

I Varde Kommune findes der 22 aktive almene vandværker samt 3 distributionsvandværker uden egen indvinding/produktionsværker. Derudover, er der ca. 1820 landbrugsvirksomheder, der har en eller flere markvandsboringer. Der er i alt ca. 3000 markvandsboringer. Ydermere er der grundvandsindvinding til erhverv, ikke almene vandværker og ca. 700 enkeltindvindere (1-2 husstande). /8/.

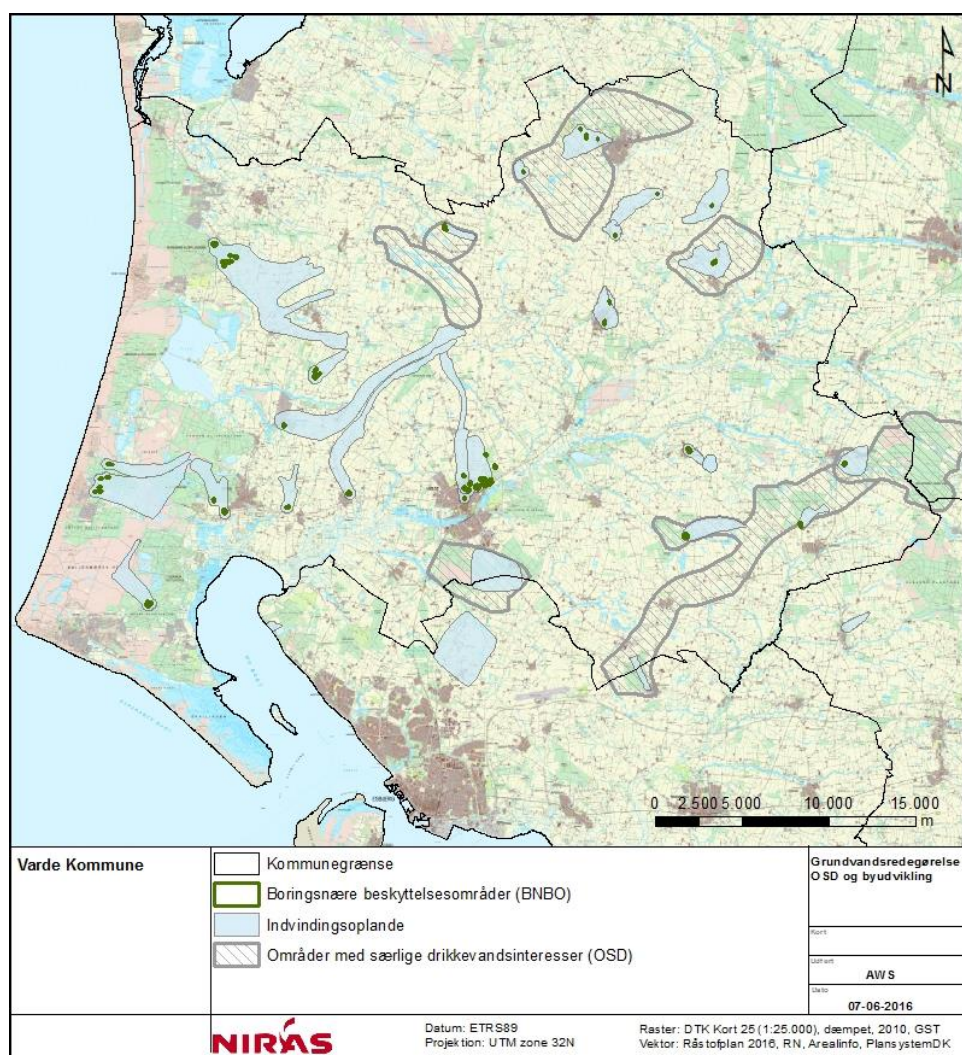
Fordelingen af den tilladte og faktiske indvinding, vurderet ud fra de indberettede vandmængder og fordelt på de enkelte indvindingstyper i Jupiter databasen, er vist på Figur 24-1. De indberettede mængder er fra 2015 og udgør i alt 5.035.688 m³.

Der er tilladelser til indvinding af 45 mio. m³ grundvand i kommunen, hvoraf 85 % er markvandingstilladelser og 14 % er almen vandforsyning. Kun ca. halvdelen af den aktuelle indvindingsmængde til markvanding (22.062.562 m³ den 23.6.2016) er indberettet i Jupiter for 2015.

Figur 24-1: Fordeling af indvindingstilladelser og aktuell indvinding i Varde Kommune (enkeltindvindere er ikke medtaget). Tallene i diagrammerne er vandmængde i m³/år.

I Varde Kommune er der 7 OSD-områder, Kvong, Hindsig, Ølgod, Skovlund, Forumlund, Diagonalvej og Baldersbæk. Tre OSD-områder ligger delvist udenfor kommunegrænsen jf. **Fejl! Henvisningskilde ikke fundet..** De almene vandværker indvinder fra 5 OSD-områder. Der er beregnet boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) for alle vandværksboringer i kommunen for at kunne udlægge nødvendige beskyttelseszoner udover de normale 25 meter, disse fremgår også af **Fejl! Henvisningskilde ikke fundet..**

Figur 24-2: Oversigt over OSD, almene vandværkers indvindingsoplande og BNBO i Varde Kommune.

Forsyningsstruktur

Varde Kommune har en samlet vandforsyningsplan for kommunen. Vandforsyningsplanen revideres årligt ift. planlagte indsatser. Den nugældende vandforsyningsplan har sigtet 2013-2023 /8/.

Varde Kommune har som særligt fokusområde at sikre den fremtidige vandforsyning i forhold til at sikre på kvantitet og kvalitet af drikkevandet. For at gøre dette koordinerer Varde Kommune indsats og samarbejde mellem vandværker, kommune og andre aktører, og kommunen afholder årlige dialogmøder med vandværkerne, har løbende samarbejde med Vandrådet og deltager i vandværkernes årlige generalforsamlinger. Derudover, opfordrer kommunen forbrugerne til vandbesparelser, og gør selv en indsats for at begrænse vandforbruget i kommunens institutioner, skoler og øvrige ejendomme.

Vandforsyningsstrategien for Varde Kommune har udgangspunkt i de eksisterende 22 almene vandværker, der indvinder fra 94 indvindingsboringer fordelt på 24 kildepladser spredt i kommunen. Den spredte placering af kildepladserne modvirker, at der sker en påvirkning af grundvandskvaliteten, vådområder og natur. Ligeledes, udgør spredningen en forsynings-sikkerhed i forhold til en eventuel forurening af grundvandsressourcen. Ved at sprede indvindingen over forskellige grundvandsmagasiner, minimeres antallet af vandværker og forbrugere, som berøres af en eventuel forurening /8/.

Udover de 22 almene vandværker, er der 3 distributionsvandværker, ca. 1820 landbrugs-virksomheder, der har en eller flere markvandsboringer (i alt ca. 3000 markvandsboringer), derudover, er der grundvandsindvinding til erhverv, ikke almene vandværker og ca. 700

enkeltindvindere (der hver forsyner 1-2 husstande) /8/. Nogle forsyningsområder er delte, hvor der foregår eksport af vand over kommunegrænsen, der er således ca. 177 ejendomme i Ringkøbing-Skjern og Esbjerg Kommuner, der forsynes fra Ølgod, Kvong eller Klinting

GRUNDVANDETS BELIGGENHED, KVALITET OG SÅRBARHED

Beskrivelsen af geologi, hydrologi, grundvandskemi og sårbarhed i dette kapitel skal give et overblik over grundvandets generelle beliggenhed og tilstand i hele Varde Kommune. Beskrivelsen stammer fra den statslige kortlægning af grundvandsressourcen i OSD /9/, /10/, /11/, /12/, /13/, /14/, /15/, /16/ og i indvindingsoplande uden for OSD /17/. Beskrivelsen er et sammendrag af de væsentligste detaljer fra disse kortlægninger, og for yderligere oplysninger henvises til selve kortlægningsmaterialet.

Geologi, magasiner og dæklag

Den geologiske opbygning af Varde Kommune er i det efterfølgende stykket sammen af ovennævnte kortlægninger.

Landskabet i det vestlige Jylland er generelt præget af hedesletter og bakkeøer. De vestjyske bakkeøer er rester af morænelandskaber fra den næstsidste istid, Saale Istiden. Bakkeøerne er omgivet af flad lavereliggende hedeslette (smeltevandssletter), som er dannet af smeltevand i den sidste istid, Weichsel Istiden. Under Weichsel Istiden lå gletsjerfronten fra Hovedfremstødet omkring Hovedstilsstandslinjen (den Jyske Højderyg) mod øst, og smeltevandet løb derfor mod vest mellem bakkeøerne og dannede smeltevandssletterne med overordnet hældning mod vest.

Et system af smeltevandssloder har haft sit løb fra isranden ved Grindsted Hedeslette. Smeltevandssloderne har dannet det dalforløb, der i dag adskiller Esbjerg Bakkeø fra Varde Bakkeø, som ligger nordfor. Varde Å har i dag sit løb i dalen.

I Weichsel Istiden blev området ikke overskredet af isdækket. Området lå i stedet hen som et koldt og goldt landskab uden for isranden.

Under istiderne Elster, Saale og Weichsel blev der afsat store volumener af sediment, henholdsvis moræneaflejringer og smeltevandssedimenter. Indenfor Varde Kommune udgør smeltevandssandet overordnet 3 primære grundvandsmagasiner, to fra Elster og/eller Saale istiderne, og det øverste fra Hovedfremstødet i Weichsel Istiden.

Der er kun tynde lerlag over og mellem sandmagasinerne, så de tre kvartære magasiner udgør i store områder et sammenhængende sandlag på op til 100 meters tykkelse. Især i områder med begravede dalsystemer er lagene tykke.

Under kvartærtidens sand- og lerlag findes de prækvartære lag fra perioden Miocæn, der veksler mellem kvartssand, glimmersand og glimmerler afsat under en vekslen mellem stigende og faldende havniveau for 20-10 millioner år siden. Lagene er således gammel kyst eller havbund. Lagene fra Miocæn kaldes Gram/Hodde Ler, Odderup Sand, Stauning Sand, Arnum Ler, Bastrup Sand, Klintinghoved Ler, Klintinghoved Sand, Billund Sand og Vejlefjord Ler.

Grundvandsmagasinerne Odderup Sand/Stauning Sand, Bastrup Sand og Billund Sand findes primært i den østlige del af Varde Kommune.

Hydrologiske forhold

Varde Kommune ligger vest for hovedopholdslinjen, hvilket meget overordnet set betyder, at grundvandet dannes øst for kommunen og strømmer mod vest. Den generelle strømretning brydes af et hovedvandskel med øst-vestlig retning i den nordlige del af Varde Kommune således at vand nord for vandskellet hovedsageligt løber mod Ringkøbing Fjord via Skjern Å, og syd for vandskellet mod Ho Bugt via Varde Å, eller Vesterhavet via Filsø. Indenfor kommunen er Varde Å langt det største vandløb.

I Varde Kommune findes der mange dybe, højtydende grundvandsmagasiner, men beskyttelsen er flere steder ringe, idet der ikke er tilstrækkelig stor lerdæklagstykkelse over magasinerne. Det gælder f.eks. nordøst for Agerbæk og i OSD områderne ved Ølgod.

I de mere terrænnære magasiner er beskyttelsen ringe, netop fordi der ikke er tilstrækkelig lerdæklag.

Naturstyrelsen har udarbejdet grundvandsmodeller for kortlægningsområdet Diagonalvejen i den sydøstlige del af kommunen, Baldersbæk i den østlige del, Ølgod i den nordøstlige del, Varde for den centrale sydlige del og Tistrup i den centrale og vestlige del.

Grundvandsdannelsen i Varde Kommune er til de øverste magasiner ofte lig med nettonedbøren, som for større områder varierer mellem 400 og 700 mm/år. Den årlige nedbør ligger på omkring 1000 mm/år, men varierer fra øst mod vest, idet den er omkring 1100 mm i øst og 950 mm mod vest.

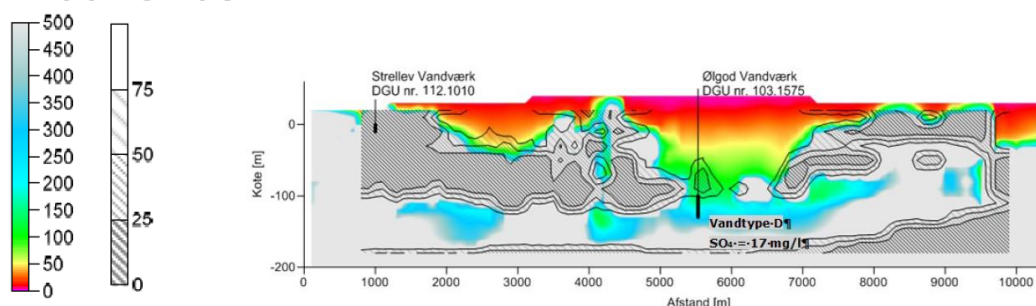
Der indvindes både fra kvartære og prækvartære magasiner i Varde Kommune. I den nordøstlige del af kommunen indvindes fra over 80 meters dybde. Magasinet er her op til 250 meter tykt. Længere mod syd aftager magasintykkelsen til maksimalt 100 meter. Mange steder er magasinet sammenhængende selvom det består af både kvartære og prækvartære sandlag.

Grundvandskemi

Grundvandsmagasinerne i Varde Kommune er generelt sårbare over for påvirkninger fra terræn. De dybe magasiner er stadig uden nitrat og pesticider, men de terrænnære magasiner er stærkt påvirkede af aktiviteter på overfladen. Påvirkningen trænger stadig dybere ned i magasinerne.

Der er fundet nitrat i de sårbare dele af grundvandsmagasinerne til 40-50 m under terræn, men grundvandet er påvirket til omkring 70 m under terræn, hvor sulfat er forhøjet. Et enkelt sted er der fundet nitrat til en dybde af 120 meter under terræn. I figur 24-3 der ses, at grundvandet er under 50 år gammelt til en dybde af over 50 meter. Det ses også, at lerdæklagene ikke er sammenhængende.

Alder [år] Magasin [%]

Figur 24-3: Grundvandets alder og forekomst af magasin i den nordlige del af kommunen, fra Strellev Vandværk til nordøst for Ølgod. Fra /13/.

Magasinerne er generelt forvitrede og ionbytningen viser, at der er stor sårbarhed i de terrænnære dele. Der er fundet pesticider og miljøfremmede stoffer en lang række steder. I nogle områder er der pesticider i alle terrænnære borer, hvilket tyder på fladeforurening. Generelt er der fund i næsten halvdelen af de borer, som er blevet analyseret for pesticider.

Lokalt viser grundvandskvaliteten, at magasinet er bedre beskyttet mod påvirkninger fra overfladen, hvilket formodentlig hænger sammen med geologien, idet der stedvist ses tykke lerlag over grundvandsmagasinerne.

Der er konstateret et antal fund af chloroform i indvindingsboringer, men fundene kan generelt tilskrives naturlig dannelse, og da koncentrationerne samtidig er lave, vurderes stoffet ikke at være problematisk i forhold til vandindvinding. Der ses desuden nogle steder fosfor, som også vurderes at være naturligt forekommende, men som stedvist ses i koncentrationer over grænseværdien.

Der er påvist sporadiske fund af miljøfremmede stoffer, blandt andet klorerede opløsningsmidler og oliestoffer i et mindre antal boringer. Overordnet vurderes disse stoffer ikke at være problematiske for vandindvindingen i Varde Kommune, men lokalt kan de være.

OSD, indvindingsoplande, NFI og SFI

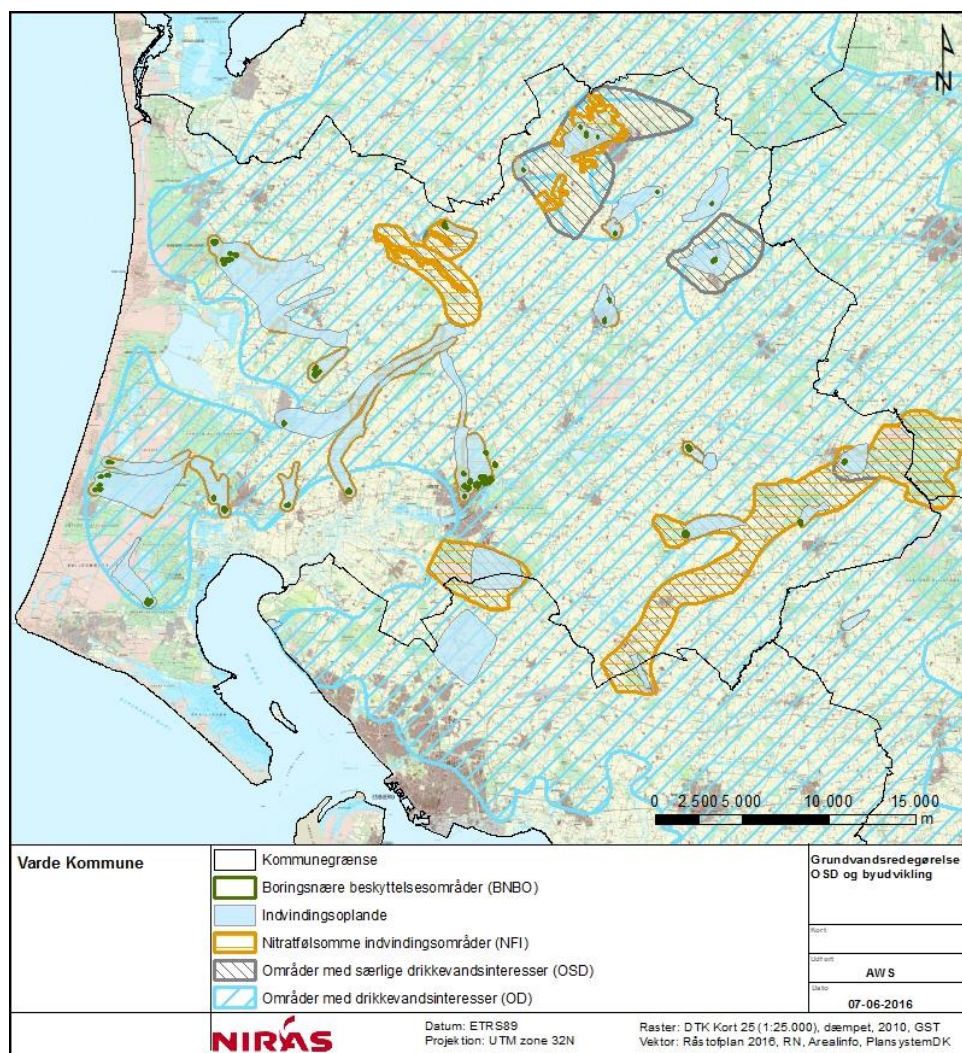
I Varde Kommune er der i alt 7 OSD, hvoraf 4 OSD ligger helt inden for kommunegrænsen, mens 3 OSD ligger delvist i nabokommunerne Esbjerg, Billund og Vejen kommune. Indvindingsoplandene omfatter de arealer, hvor der strømmer grundvand til de almene vandværkers indvindingsboringer. Størrelsen af indvindingsoplandene er afhængig af indvindingsmængdens størrelse, og de er derfor beregnet ud fra den tilladte indvindingsmængde for hvert vandværk.

Indvindingsoplandene er vist på Figur 24-2, hvor det ses, at mange indvindingsoplande ligger udenfor OSD.

På Figur 24-2 er også vist nitrutfølsomme indvindingsområder (NFI). Nitrutfølsomme indvindingsområder afgrænses, hvor grundvandsmagasinet har stor nitratsårbarhed, og hvor der samtidig sker nogen eller stor grundvandsdannelse til magasinet. Hvor grundvandsmagasinet har nogen nitratsårbarhed og der samtidig sker nogen eller stor grundvandsdannelse til magasinet, afgrænses som udgangspunkt nitrutfølsomme indvindingsområder, men der foretages dog en konkret vurdering af behovet for afgrænsning. Der afgrænses ikke nitrutfølsomme indvindingsområder, hvor grundvandsmagasinet har lille nitratsårbarhed, uanset størrelsen af grundvandsdannelsen.

Det er dermed ikke hele OSD eller samtlige indvindingsoplande inden for Varde Kommune, der er afgrænset som NFI, og NFI områderne ligger dermed som spredte usammenhængende områder.

Sprøjtemiddelfølsomme indvindingsområder (SFI) findes indenfor kommunen mellem Tofte-rup og Baldersbæk Plantage.

Figur 24-4: Områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD), indvindingsoplande, nitratfølsomme indvindingsområder (NFI) og boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) for de almene vandværker i Varde Kommune.

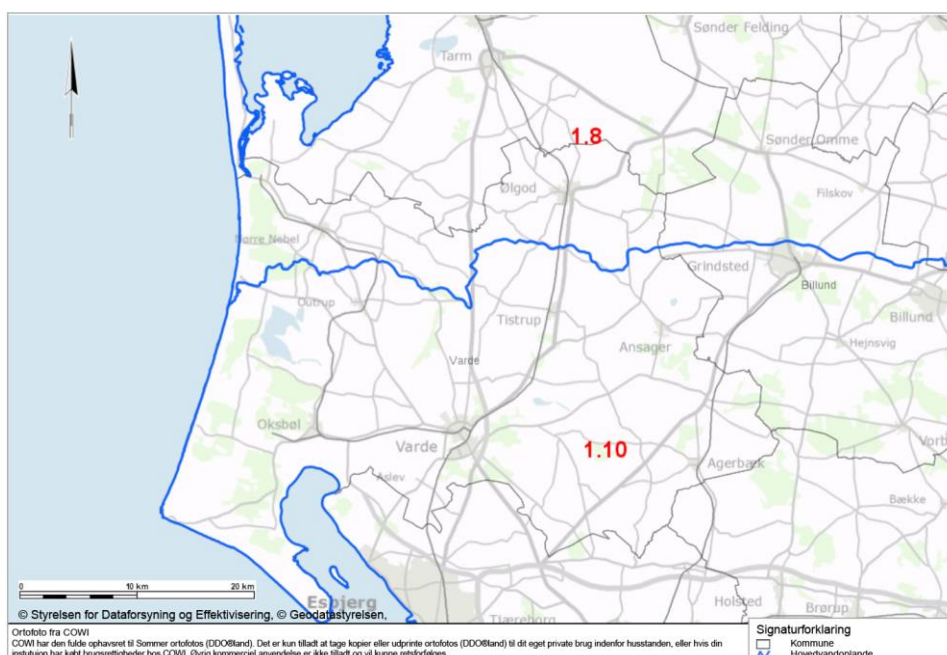
FORHOLD TIL ANDEN PLANLÆGNING

Dette kapitel beskriver grundvands- og overfladevandsrelaterede emner i anden planlægning som: vandplaner, kommunale handleplaner, klimatilpasningsplan, indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse og råstofplan. Derved fås et overblik for hele Varde Kommune over konfliktpotentiale til anden planlægning samt om anden planlægning kan have indflydelse på, hvor der kan ske byudvikling i OSD, indvindingsoplande og NFI.

Vandområdeplaner og kommunale handleplaner

Varde Kommune ligger inden for hovedopland 1.8 Ringkøbing Fjord og 1.10 Vadehavet og er dermed omfattet af to af Statens vandområdeplaner /19/.

Størstedelen af kommunen ligger inden for hovedopland 1.10 Vadehavet, mens hovedopland 1.8 Ringkøbing Fjord dækker den nordlige del af Varde Kommune. Beliggenheden af hovedvandoplandene er illustreret i Figur 24-5.

Figur 24-5: Hovedvandområde i Statens vandområdeplaner. Varde Kommune ligger i hovedvandområdeplanerne 1.8 og 1.10.

En oversigt over grundvandsforekomsterne i Varde Kommune ses på **Fejl! Henvisningskilde ikke fundet..**

Med hensyn til grundvandsforekomsternes kvantitative tilstand må den aktuelle, gennemsnitlige indvinding ikke overstige den langsigtede grundvandsdannelse. Denne vandbalance beregnes som en udnyttelsesgrad 30 % af grundvandsdannelsen. Grundvandets påvirkning af overfladevand er vurderet i forhold til vandløb på baggrund af en model, der opstiller sammenhængen mellem en række vandføringsparametre og de biologiske kvalitetselementer i vandløbene..

Grundvandets kemiske tilstand vurderes på baggrund af en generel kvalitetsvurdering af grundvandet, grundvandets påvirkning af overfladevand og terrestrisk natur, indtrængning af saltvand eller andet samt kemiske trends

Grundvandsforekomsterne har alle en god kvantitativ tilstand.

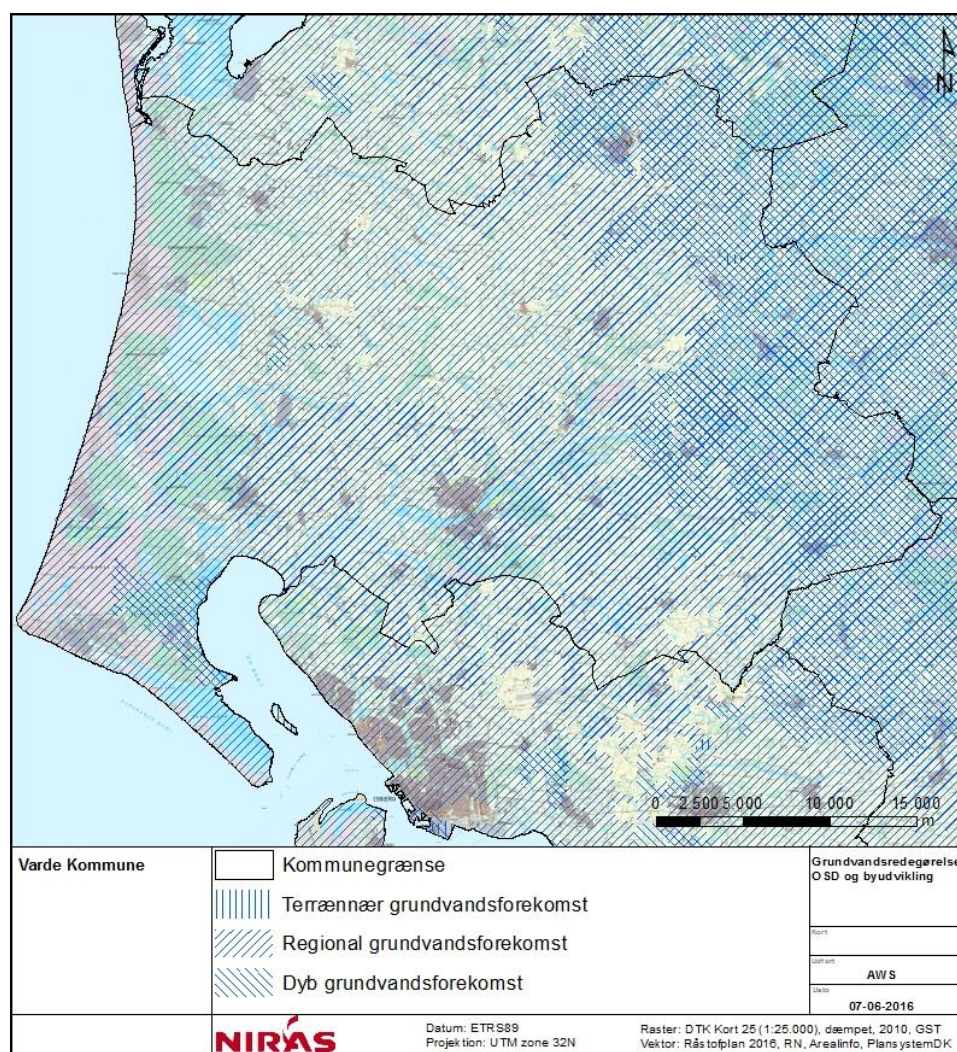
Grundvandsforekomsterne har en god kemisk tilstand, undtagen grundvandsforekomst DK_1_456_15, der har ringe kemisk tilstand på grund af klorid. Vurdering af den kemiske tilstand for forekomsten baserer sig på data fra færre end 5 indtag i perioden 2000-2013. Grundvandsforekomsten findes fra Hodde og mod østsydøst via Tofterup og ind i nabo-kommunerne. I følge vandområdeplanen /19/ skal der ikke laves en indsats overfor denne grundvandsforekomst:

"De grundvandsforekomster i Vandområdedistrikt Jylland og Fyn, der i dag har ringe kemisk tilstand, vurderes af naturlige årsager som følge af grundvandets langsomme nedsivnings-hastighed (10-50 år eller mere) først at kunne opnå god kemisk tilstand efter 22. december 2021, idet virkningen af den eksisterende generelle regulering til beskyttelse af grundvandet, som vurderes på længere sigt at være tilstrækkelig for målopfyldelse, ikke kan nå at indtræde inden dette tidspunkt. For disse forekomster forlænges fristen for opnåelse af god kemisk tilstand derfor til efter 22. december 2021. De resterende grundvandsforekomster i Vandområdedistrikt Jylland og Fyn vurderes at have god kemisk tilstand senest den 22. december 2015. "

Den kemiske tilstand skal varetages derfor af generelle reguleringer og kommunale indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse.

Til sikring af den kvalitative tilstand af grundvandsforekomsterne og fremtidens drikkevandsinteresser skal kommunen udarbejde indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse i de områder, som er omfattet af den statslige grundvandskortlægning. Grundvandskortlægning

gen omfatter alle OSD og indvindingsoplande til offentlige vandværker uden for disse. Indsatsplaner beskriver i detaljer, hvad der skal gøres for at sikre gode grundvandsressourcer til drikkevand. I Varde Kommune er der godkendt en indsatsplan for OSD Hindsig, og kommunen er i gang med at udarbejde indsatsplaner for de øvrige grundvandskortlægningsområder. Figur 24-2 viser OSD og indvindingslandene, som der udarbejdes indsatsplaner for.

Figur 24-6: Grundvandsforekomsten i Varde Kommune fordelt på terrænnær, regional og dyb grundvandsforekomst /12/Klimatilpasningsplan.

Varde Kommune har udarbejdet en klimatilpasningsplan som tillæg til kommuneplanen 0, i kommuneplanens retningslinjer 13.7-13.11 samt tema 13. Tillægget er en del af Varde Kommunes samlede planlægning af klimatilpasning. Klimatilpasningsplanen skal især bruges som prioriteringsværktøj, mens der udarbejdes særskilte handlingsplaner, som er mere konkrete i forhold til afdækning af udfordringer afledt af klimaændringerne og i forhold til konkrete klimatilpasningsprojekter.

I klimatilpasningsplanen behandles udfordringerne i forbindelse med grundvandsressourcen, og der er udarbejdet kortgrundlag med forventet dybde til grundvandsspejlet i 2050. Mange områder i kommunen forventes at have grundvandsspejlet mindre end 0,5 meter under terræn. Det kan få betydning for den fremtidige arealanvendelse, for afledning af regn- og spildevand, for overfladisk regnvandsafstrømning og for vandføringen i vandløbene.

I forhold til afløbssystemer vurderes klimatilpasning at skulle ske via en langsigtet indsats, som blandt andet omfatter separatkloakering.

Indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse

I Varde Kommune har Naturstyrelsen frem til december 2015 gennemført grundvandskortlægningen for Varde Kommunes 6 OSD områder og for vandværkers indvindingsoplande udenfor OSD. Varde Kommune har vedtaget indsatsplan for OSD Hindsig /20/, og har indsatsplaner for OSD Forumlund /21/ og OSD Kvong i forslag. Derudover er Varde Kommune i gang med at udarbejde indsatsplaner for OSD Baldersbæk, Diagonalvej, Ølgod, Skovlund samt for vandværkerne Varde, Nordenskov, Oksbøl m.fl. samt Tistrup.

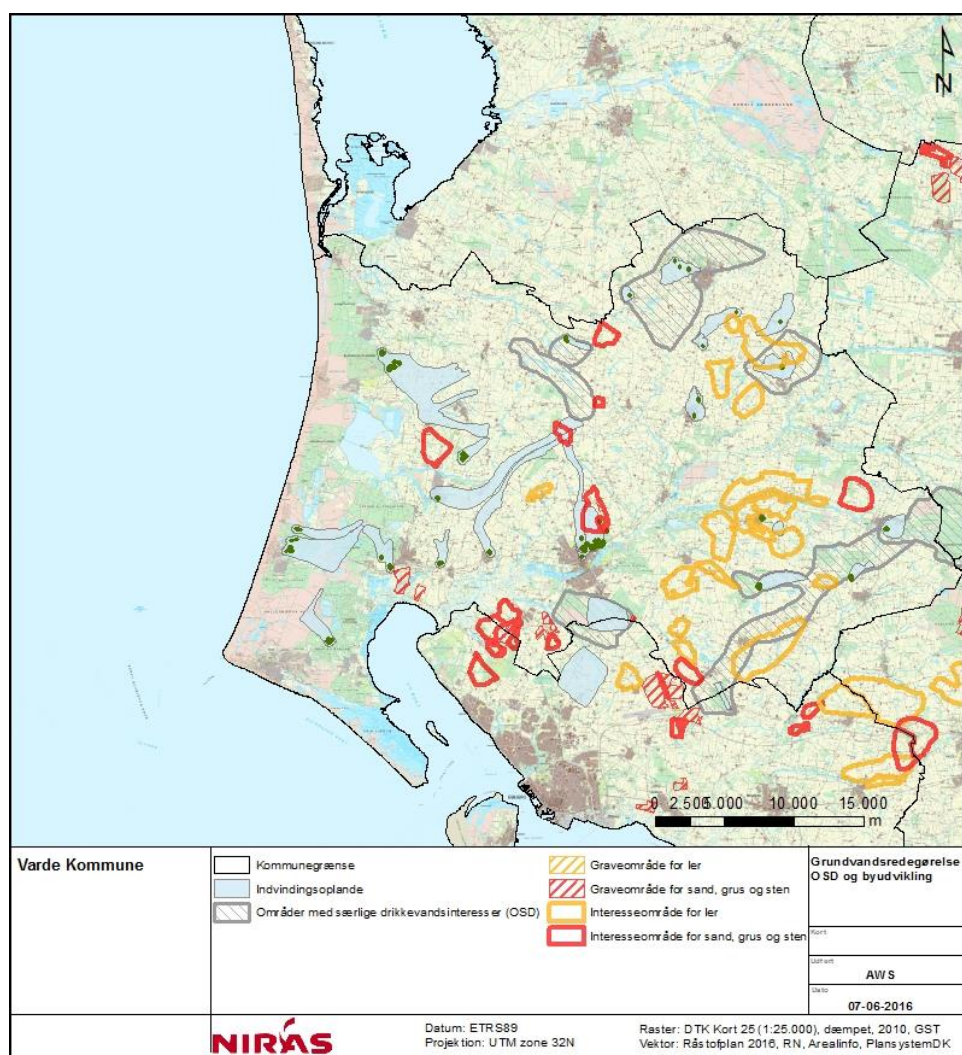
Råstofplan

I Varde Kommune er der ifølge Forslag til Råstofplan 2016 for Region Syddanmark /22/ udlagt forslag til 2 nye regionale graveområder: Bastrup og Vibæk-Hostrup samt en større udvidelse af interesseområdet ved Vibæk-Hostrup. Vibæk-Hostrup ligger på tværs af kommunegrænsen til Esbjerg Kommune. **Fejl! Henvisningskilde ikke fundet.**⁷ viser forslag til råstofgraveområder og interesseområder i Varde Kommune.

Området nord og øst for Bastrup er udpeget som interesseområde for råstofindvinding i Råstofplan 2012. På baggrund af Naturstyrelsens grundvandskortlægning, miljørapport for råstofgraveområde ved Bastrup og den samlede miljøvurdering af forslaget til Råstofplan 2016, foreslår Region Syddanmark at udlægge råstofinteresseområdet nord og øst for Bastrup som graveområde for sand, grus og sten i Råstofplan 2016.

Hovedparten af råstofressourcen ved Vibæk-Hostrup er beliggende under grundvandsspejlet, og gravning under vandspejlet vil derfor være nødvendigt for at udnytte hele ressourcen. Graveområdet inklusiv Region Syddanmarks forslag om at udlægge nye graveområder ved Vibæk-Hostrup syd for Alslev ligger udenfor for områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD) og indvindingsoplande.

Region Syddanmark foreslår at udlægge nye graveområder ved Vibæk-Hostrup syd for Alslev for sand, grus og ler samt udvide det tilhørende interesseområde i Råstofplan 2016.

Figur 24-7: Forslag til regionale graveområder og interesseområder i Varde Kommune, Råstofplan 2016 /23/.

GRUNDVANDSDANNELSE OG NEDSIVNING

I kapitlet gennemgås grundvandsdannelse og nedsivningspotentiale for hele Varde Kommune, da disse emner ved byudvikling kan øge og/eller mindske grundvandsdannelse til grundvandsmagasin.

Grundvandsdannelse

I forhold til trusler mod grundvandet i forbindelse med byudvikling, er det relevant at se på hvor og i hvilket omfang, der sker grundvandsdannelse. Grundvandsdannelse til det primære magasin kan ses på SVANA's hjemmeside /23/. Nedsivning Varde Kommunes gældende spildevandsplan er Spildevandsplan 2010-2015 /24//24/.

En af de store udfordringer er håndtering af konsekvensen af klimaændringerne, med blandt andet øget nedbør og forhøjet grundvandsstand, og i Varde Kommune er der fastlagt målsætning for håndteringen af tag- og overfladevand, der så vidt muligt skal bortskaffes lokalt ved nedsivning på egen grund eller afledes til en regnvandsledning.

Tilladelse til nedsivning af spildevand eller overfladevand reguleres af Varde Kommune via administrative retningslinjer for grundvandshensyn, regnvandsbassiner uden fast bund betragtes også som nedsivning. I hver enkelt sag foretages individuelle vurderinger, hvor almene vandværkers indvindingsoplande samt OSD vurderes. Varde Kommune anvender nedenstående tabel 24-2 som administrative retningslinjer.

Type af spildevand	Områder inden for almene vandværkers indvindingsoplande	Områder inden for OSD	Områder uden for OSD og almene vandværkers indvindingsoplande
Overfladevand fra boligområder	Ja ¹	Ja ¹	Ja
Overfladevand fra erhvervsområder	Vurders særskilt	Vurders særskilt	Vurders særskilt
Spildevand < 30 PE	Ja, hvis afstanden til vandforsyningsboringer er > 300 m ² . Kan nedsættes i helt specielle tilfælde ³	Ja, hvis afstanden til vandforsyningsboringer er > 300 meter ² . Kan nedsættes til 75 m ved gunstige hydrogeologiske forhold	Ja, hvis afstanden til vandforsyningsboringer er > 300 meter ² . Kan nedsættes til 75 m ved gunstige hydrogeologiske forhold
Spildevand > 30 PE	Nej	Nej	Ja

Tabel 24-2: Varde Kommunes administrative retningslinjer for nedsivning af tag- og overfladevand /25/.

Ved tilslutning af nye områder, stilles der krav om forsinkelse af overfladevand via lokalt regnvandsbassin til 1/l/s/ha.

For at undgå at kloaksystemet bliver overbelastet, kan der i lokalplanen blive fastsat grænser for, i hvor stor udstrækning forskellige typer arealer må befæstes. Befæstelsesgraden angiver, hvor meget overfladevand, der maksimalt må afledes til kloaksystemet fra ejendommens areal uden forsinkelse. En befæstelsesgrad på 0 svarer til, at intet overfladevand må afledes til kloaksystemet, mens en befæstelsesgrad på 1 svarer til, at overfladevand fra hele matriklens samlede areal må afledes til kloaksystemet uden forsinkelse.

Ved separatkloakering øges mængden af udledt overfladevand og dette kræver et særligt fokus i forhold til nogle forureningsparametre og problemer med højtstående grundvand. Høj grundvandsstand er problematisk både ift. nedsivning, men evt. også ift. forurening af grundvandet. Region Sydjylland kortlægger jordforureninger, hvor der er konstateret, eller formodning om, kraftig forurening i jord og /eller grundvand fra f.eks. lossepladser og andre kortlagte grunde. Derudover, er højtstående grundvand et problem ift. fugt og vand især i kældre, og vil i perioder med meget regn betyde vandmættede jorde og dermed hurtigere afstrømning af overfladevand til lavtliggende områder.

BYUDVIKLING

I dette kapitel gennemgås trinmodellen i forhold til byudvikling samt Varde Kommunes bymønster.

Derefter gennemgås kommunens byudviklingsområder i OSD, indvindingsoplande og NFI samt et konkret udviklingsprojekt i Varde Syd ud fra trinmodellen.

Trinmodellen

I den statslige udmelding til vandplanernes retningslinjer 40 og 41 /1/ vurderes, at det er nødvendigt at stille skærpede krav til placering og indretning af byudvikling og andre kommuneplanlagte aktiviteter i områder inden for OSD/ indvindingsoplande og NFI. **Se også kapitel 1.**

Disse skærpede krav beskrives som en udmøntning af retningslinjerne 40 og 41.

Udmøntning af retningslinje 40

Retningslinje 40 er rettet mod *lokalisering af konkrete virksomheder og anlæg*, hvor der oplagres, håndteres eller anvendes mobile forureningskomponenter, herunder organiske opløsningsmidler, pesticider og olieprodukter. Disse er oplistet på liste 1, 2 og 3 i bilag 1 til /1/.

Udmøntning af retningslinje 41

Retningslinje 41 er rettet mod *byudvikling generelt*, herunder anden ændret arealanvendelse i allerede kommuneplanlagte områder. Hovedreglen er, at OSD og indvindingsoplande så vidt muligt, skal friholdes for byudvikling og anden ændret arealanvendelse.

Ønskes der alligevel byudvikling og anden ændret arealanvendelse i disse områder, skal nedenstående trin-model følges i forbindelse med planlægningen for området. Trin-modellen er opbygget med:

Trin 1: for byudvikling og anden ændret arealanvendelse inden for OSD og indvindingsoplande, men uden for NFI

Hovedregel:

OSD og indvindingsoplande bør så vidt muligt friholdes for byudvikling og anden ændret arealanvendelse

Dog måske muligt, såfremt:

Der ikke er alternative beliggenheder udenfor OSD og indvindingsoplande, og der er vægtige planlægningsmæssige hensyn

Hvad kan der planlægges for:

- Boliger og mindre grundvandstruende virksomheder og anlæg (jf. liste 1): **Ja**
- Potentielt grundvandstruende virksomheder og anlæg: **Kræver konkret vurdering og supplerende redegørelse**
- Særligt grundvandstruende virksomheder (jf. liste 3): **Nej**

Trin 2 for byudvikling og anden ændret arealanvendelse indenfor NFI

Hovedregel:

NFI bør friholdes for byudvikling og anden ændret arealanvendelse

Dog måske muligt, såfremt:

Der ikke er alternative beliggenheder udenfor NFI, og der er meget vægtige planlægningsmæssige hensyn

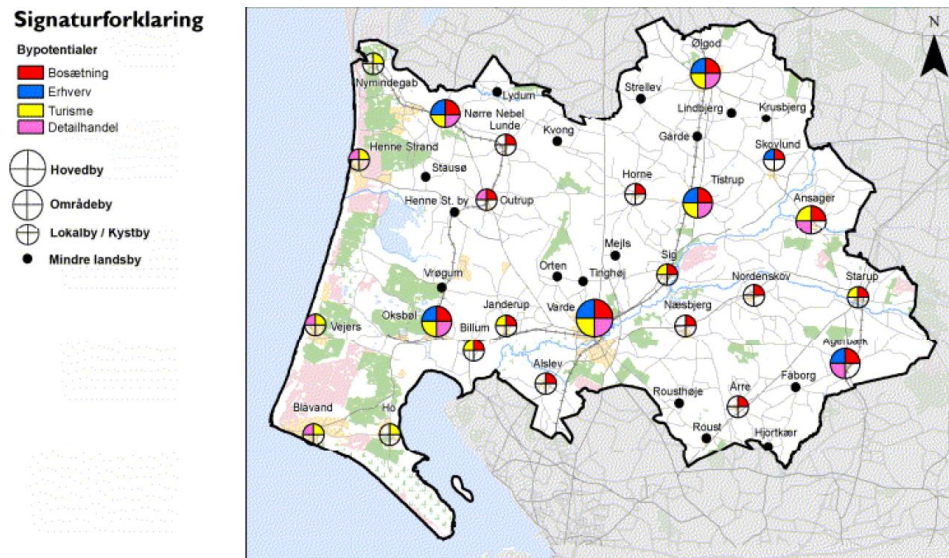

Hvad kan der planlægges for:

- Boliger og mindre grundvandstruende virksomheder (jf. liste 1): **Ja**, såfremt der er redegjort herfor
- Potentielt grundvandstruende virksomheder og anlæg (jf. liste 2): **Nej**
- Særligt grundvandstruende virksomheder (jf. liste 3): **Nej**

Bymønstre for Varde Kommune

I Varde Kommune er byernes roller og deres vækstpotentialer beskrevet i kommuneplanen. Byerne er fordelt i én hovedby (Varde), områdebyer, lokalbyer, kystbyer og landsbyer. Byernes roller fortæller, hvilken udvikling og funktion Varde Kommune i fremtiden ønsker, at byerne skal have.

Figur 24-8: Bymønster i Varde Kommune – Kilde: Kommuneplan 2013, Varde Kommune.

Varde er hovedbyen i Varde Kommune og har derved det største vækstpotentiale i kommunen. Der skal planlægges for et varieret udbud af byggegrunde med mulighed for opførelse af forskellige boligformer. Dertil skal sikres et varieret udbud af erhvervsarealer med mulighed for opførelse af byggeri til forskellige erhvervsformål, herunder arealer til pladskrævende varegrupper.

Kommunens områdebyer omfatter Ølgod, Oksbøl, Tistrup, Nørre Nebel, Agerbæk og Ansager. Områdebyerne skal udvikles som lokale centre med gode bosætningsmuligheder og lokale servicetilbud. Derudover har områdebyerne potentialer inden for erhverv eller turisme.

Der skal i områdebyerne sikres et varieret udbud af arealer til byudvikling, der understøtter byernes forskellige styrker. Særligt i Ølgod, der sammen med Varde, rummer den største koncentration af industriarbejdspladser, skal der sættes på at udnytte erhvervspotentialet.

Dertil skal det sikres, at der er udlagt og lokalplanlagt arealer, der sikrer, at der kan ske en varieret boligudbygning i områdebyerne, for at understøtte byernes vækstpotentiale.

Kommunens lokalbyer omfatter Outrup, Alslev, Sig, Årre, Næsbjerg, Nordenskov, Lunde, Skovlund, Starup-Tofterup, Janderup, Horne og Billum.

Lokalbyerne har som udgangspunkt bosætningspotentiale, og der skal gennem planlægningen gives mulighed for, at der kan opføres nye boliger. Derudover skal der skabes mulighed for at udnytte lokalbyernes eventuelle øvrige potentialer indenfor erhverv, turisme mv.

Kommunes kystbyer omfatter Nymindesø, Vejers, Henne Strand, Blåvand og Ho.

Kystbyerne har et særligt potentiale for turisme og det skal sikres, at detailhandlen fastholdes i bymidten, så bymiljøet og byens attraktion fastholdes.

De mindre landsbyer i by- og landzone omfatter Hodde, Henne Stationsby, Roushøj, Roust, Hjortkær, Fåborg, Krusbjerg, Lindbjerg, Gårde, Strellev, Mejls, Tinghøj, Orten, Vrågum, Stausø, Kvong og Lydum.

I landsbyerne skal ske en tilpasset boligudbygning under hensyntagen til landsbymiljøet. I de mindre landsbyer vil der ikke blive planlagt egentlig byudvikling. Udbygningen vil her kunne ske som afrunding af den eksisterende by samt ved huludfyldning. Roust har dog som landsby en særlig rolle i forhold til erhvervsudviklingen.

Byudvikling i områder med OSD og/eller NFI

I Varde Kommune er der udlagt arealer til byrelaterede aktiviteter, som ligger i forlængelse af kommuneplanens retningslinjer og målsætning for byudvikling. I henhold til den statslige udmelding til vandplanernes retningslinjer 40 og 41 /1/ er der screenet for områder, der endnu ikke er planlagte, dvs. uudnyttede rammeområder, der ikke er lokalplanlagte, perspektivområder og områder med ændret anvendelse.

Nogle af disse arealer er beliggende i OSD og/eller indvindingsoplande og NFI, der så vidt muligt skal friholdes for byudvikling. Derfor skal trinmodellerne 1 eller 2 benyttes for planlægningen af områderne, så de planmæssige hensyn og begrundelser indgår i indkredsningen og overvejelserne omkring mulige alternative placeringer eller undtagelse fra hovedreglerne.

Uudnyttede rammeområder i Varde Kommune

I Varde Kommune er 20 rammeområder, der endnu ikke er planlagt for, beliggende indenfor områder med grundvandsinteresser. Rammeområderne består af endnu-ikke lokalplanlagte rammeområder fordelt på henholdsvis 13 boligområder og 7 erhvervsområder. Rammeområderne ses i tabel nedenfor.

By	Kommuneplan- ramme	NFI	OSD	Indvindingsop- lande	Aktivitetstype
Fåborg	06.01.B02	x	x		bolig
	06.01.B03	x	x		bolig
	06.01.BL01	x	x		bolig
Henne	07.01.B01	x		x	bolig
Nordenskov	12.01.B02	x			bolig
	12.01.B04	x			bolig
	12.01.E02	x			erhverv
	12.01.E03	x			erhverv
Skovlund	19.01.B07		x		bolig
Tistrup	21.01.E01			x	erhverv
Tofterup	22.01.B07	x	x	x	bolig
Varde	23.02.B29	x		x	bolig
	23.02.B34	x		x	bolig
Ølgod	24.01.B17		x		bolig
	24.01.E04	x	x		erhverv
	24.01.E06		x		erhverv
	24.01.E18		x		erhverv
Årre	25.01.B03	x	x		bolig
	25.01.B04	x	x		bolig
	25.01.E02	x	x		erhverv

Tabel 24-3: Uudnyttede rammeområder i Varde Kommune.

Varde Kommune indskriver i de pågældende uudnyttede kommuneplanrammer, at der ved planlægning af arealerne skal udarbejdes en grundvandsvurdering af aktiviteterne på de givne arealer, og i den forbindelse særskilt vurderes om der kan planlægges for byrelaterede aktiviteter på arealerne.

Planlægning for aktiviteter i restområderne skal ske i henhold til trinmodellen, hvormed følgende er gældende:

OSD og indvindingsopland - Trin 1

Boligformål

Aktiviteten 'boligformål' er mindre grundvandstruende, hvormed der kan planlægges for aktiviteten, såfremt det planlægningsmæssigt kan begrundes, og der ikke findes alternativer uden for indvindingsoplande og OSD-områder.

Mindre grundvandstruende erhvervsformål

Såfremt aktiviteten 'erhvervsformål' omfatter mindre grundvandstruende erhverv, kan der planlægges for aktiviteten i området, og der ikke findes alternativer uden for indvindingsoplande og OSD-områder.

Potentielt grundvandstruende erhvervsformål

Såfremt aktiviteten 'erhvervsformål' omfatter potentielt grundvandstruende erhverv, skal der udarbejdes en konkret vurdering og supplerende redegørelse for projektet, der vurderer, hvorvidt der kan planlægges for aktiviteten, samt hvilke tiltag, der evt. skal til for at sikre grundvandets kvantitative og kemiske tilstand.

NFI - Trin 2

Boligformål

Aktiviteten 'boligformål' er mindre grundvandstruende, hvormed der kan planlægges for den, såfremt det planlægningsmæssigt kan begrundes, og der ikke findes alternativer uden for indvindingsoplande og OSD-områder.

I forbindelse med udarbejdelsen af eventuelle fremtidige lokalplaner indarbejdes bestemmelser, der sikrer, at de planlagte aktiviteter ikke udgør en trussel mod grundvandet. Hvilke bestemmelser, der kan sikre grundvandets kvantitative og kemiske tilstand, afhænger af de konkrete projektforslag for området.

Mindre grundvandstruende erhvervsformål

Såfremt aktiviteten 'erhvervsformål' omfatter mindre grundvandstruende erhverv, kan der planlægges for aktiviteten i området, og der ikke findes alternativer uden for indvindingsoplande og OSD-områder.

I forbindelse med udarbejdelsen af eventuelle fremtidige lokalplaner indarbejdes bestemmelser, der sikrer, at de planlagte aktiviteter ikke udgør en trussel mod grundvandet. Hvilke bestemmelser, der kan sikre grundvandets kvantitative og kemiske tilstand afhænger af de konkrete projektforslag for området

Potentielt grundvandstruende erhvervsformål

Såfremt aktiviteten 'erhvervsformål' omfatter potentielt grundvandstruende erhverv kan der ikke planlægges for aktiviteten i NFI. Dog er der mulighed for at planlægge for udvidelse af allerede eksisterende potentielt grundvandstruende virksomheder og anlæg i NFI samt for allerede kommuneplanlagte uudnyttede områder udlagt til potentielt grundvandstruende virksomheder og anlæg, såfremt argumentationen i redegørelserne samt kommunens tiltag for grundvandsbeskyttelse er vægtige. Hvis dette er tilfældet, skal de fire punkter nævnt under Trin 2's liste 1 (mindre grundvandstruende virksomheder og anlæg) følges. Punkterne omhandler parkerings- og kørearealer, opbevaring af olie og kemikalier, befæstelsesgrad samt regnvands- og spildevandsledninger.

Varde Syd

Varde er kommunens hovedby. I Varde by skal der sikres en udvikling, som understøtter livet og udviklingen i hele kommunen gennem alsidige tilbud inden for kultur, fritid, detailhandel og erhverv. Der skal derfor sikres et varieret udbud af arealer til erhvervsformål og boligformål.

Varde Syd har en god trafikal beliggenhed i forhold til de store erhvervsområder i Esbjerg, og udbygningen i den sydlige del af byen har de senere år overvejende omfattet industri- og større salgsvirksomheder.

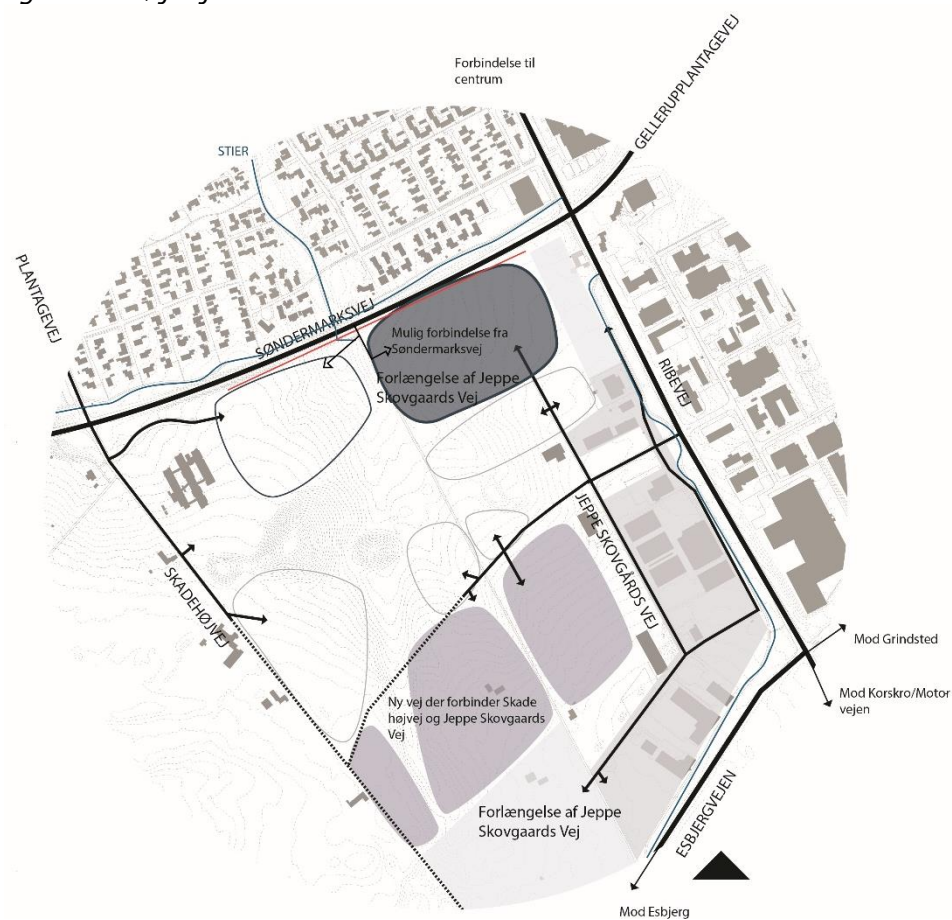
Der mangler muligheder for udbygning af boligområder i bydelen, og især med henblik på at styrke elevgrundlaget til Lykkesgårdsskolen, er det hensigtsmæssigt at planlægge for en yderligere boligudbygning i Varde Syd.

Ifølge kommuneplanen skal byudviklingen tage hensyn til den eksisterende natur og de markante landskabstræk i området. Dog vurderes området fra et landskabeligt synspunkt ikke at være sårbart over for ny bebyggelse, idet området er afgrænset fra det omgivende landskab af Søndre Plantage og i direkte tilknytning til eksisterende bymæssig bebyggelse.

I Varde Syd er begrænsede muligheder for bolig- og erhvervsudvikling. Udviklingsmulighederne begrænses af, at en del af arealerne mod sydvest anvendes til militære formål, Østre Omfartsvej ligger som en afgrænsning af byen og områderne inden for vejen er næsten fuldt udnyttet til erhvervsarealer og mod syd er områder med grundvandsinteresser.

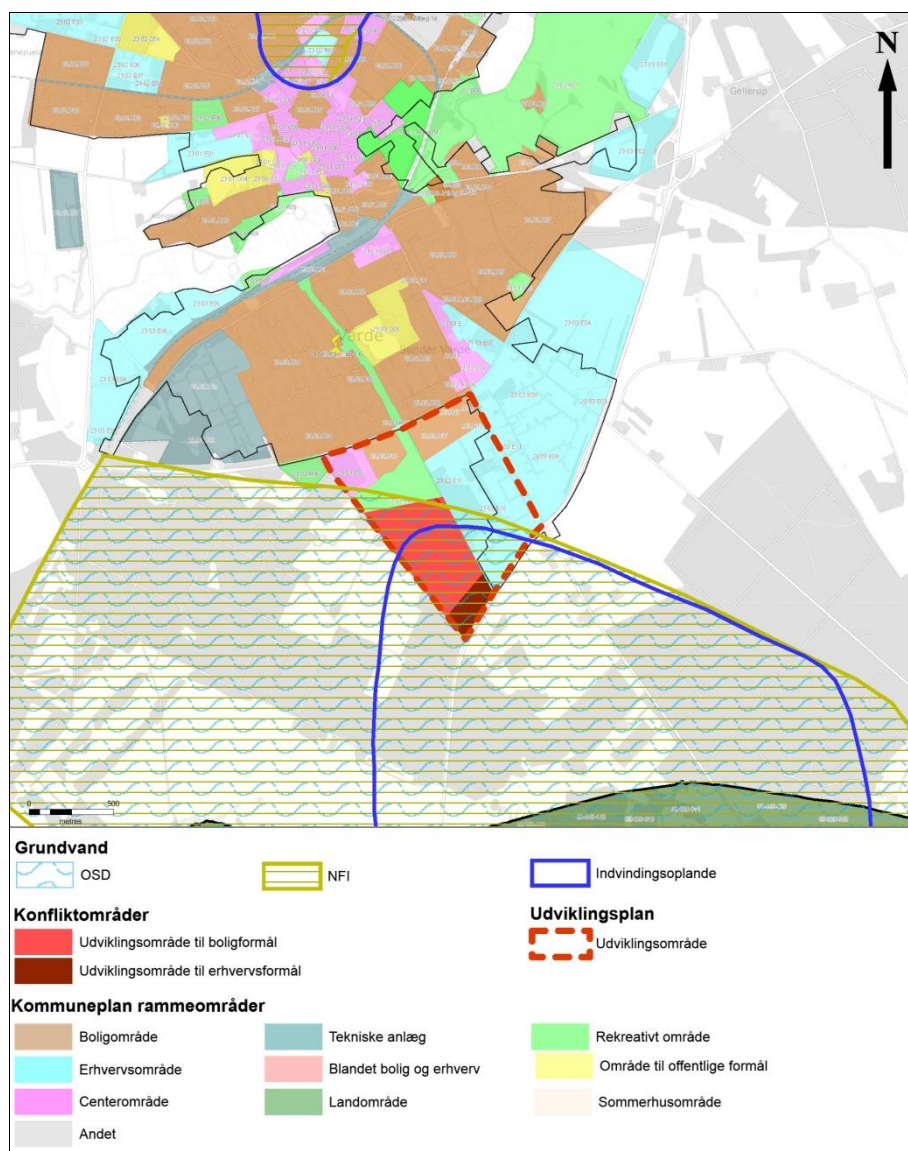
I Varde Kommune er mulighederne for arealudlæg i Varde Syd nøje gennemgået og analyseret. 'Planhæfte for Varde' der indeholder rammer for lokalplanlægning til kommuneplan 2017 er en vurdering af byudviklingsmuligheder i Varde Syd. Dertil er udarbejdet en udviklingsplan for Varde Syd, der omhandler et konkret udviklingsprojekt ved Søndermarksvej og

et større område med bl.a. perspektivarealer mellem Søndermarksvej, Ribevej, Esbjergvej og Skadehøjvej.

Figur 24-9: Kort fra udviklingsplan for Varde Syd.

Den sydlige del af udviklingsplanområdet er omfattet af grundvandsinteresser, herunder et perspektivområde til boligformål og et mindre område til erhvervsformål med miljøklasse 1-2.

Figur 24-10: Udviklingsområder beliggende i OSD, indvindingsoplande og NFI – Varde Syd.

Trinmodellen - Trin 2

En stor del af udviklingsplanområdet er beliggende i NFI, hvormed trinmodellens trin 2 træder i kraft. Dertil er området beliggende i OSD og den sydlige del af området i indvindingsopland.

Risikovurdering i forhold til hydrogeologiske forhold

Fysiske forhold: Området ligger på kanten af Esbjerg Bakkeø ned til en smeltevandsdal med Varde Å. De øverste jordlag består af kvartært smeltevandssand og ferskvandssand. Under de kvartære aflejringer ligger miocænt sand og ler. Indvindingsoplandet til Bakkevej Vandværk, Din Forsyning, ligger delvist i den sydlige del af området.

Hydrogeokemiske forhold: Grundvandsstrømningen er overvejende fra øst-sydøst mod vestnordvest. Redoxgrænsen er vurderet til omkring 50 meter under terræn. Der har ikke været indvinding i området siden 2007 på grund af fund af pesticider, atrazin, BAM, glyphosat. Der er i øjeblikket monitoring af grundvandskvaliteten. Det forventes, at der kan indvindes drikkevand fra området på et senere tidspunkt. Grundvandet er under 25 år om at nå fra området og ned til indvindingsmagasinet og der er ingen lerlag mellem terræn og magasin. Der er derfor ringe beskyttelse af grundvandsmagasinet og forurening vil hurtigt nå fra overfladen og ned til grundvandsmagasinet.

Ressourceforhold: Grundvandsindvindingen vil påvirke placeringen af indvindingsoplandet og grundvandets strømningsretning. Ved en grundvandsindvinding vil der trækkes mere vand ned til grundvandsmagasinet. Rammeudlægget vil formentlig betyde lidt mindre grundvandsdannelse på grund af en ændret befæstelse. Da store dele af området er skov, vil det være ønskeligt at en større andel af grundvandet dannes under skov.

Konklusion: Eventuelle forurenende aktiviteter bør placeres udenfor områder med grundvandsdannelse. Desuden bør hele området indenfor NFI så vidt muligt beskyttes mod pesticider, da grundvandet er meget ungt og i forvejen er belastet med pesticider. En større befæstelsesgrad og dermed mindre nedsivning vil ikke have nogen særlig negativ konsekvens, da grundvandsforekomsterne i Varde-område har god kvantitativ tilstand. En større befæstelsesgrad og dermed mindre nedsivning vurderes at have en relativ lille negativ konsekvens for Varde Å i forhold til den tidligere påvirkning fra grundvandsindvinding i området.

Boligformål

Da aktiviteten 'boligformål' er mindre grundvandstruende, kan der planlægges for den, såfremt det planlægningsmæssigt kan begrundes, og i fald alternativer uden for NFI ikke gives.

I forbindelse med udarbejdelsen af eventuelle fremtidige lokalplaner indarbejdes bestemmelser, der sikrer, at de planlagte aktiviteter ikke udgør en trussel mod grundvandet. Hvilke bestemmelser, der kan sikre grundvandets kvantitative og kemiske tilstand, afhænger af de konkrete projektforslag for området.

Mindre grundvandstruende erhvervsformål

Såfremt aktiviteten 'erhvervsformål' omfatter mindre grundvandstruende erhverv, kan der planlægges for aktiviteten i området, i fald alternativer uden for NFI ikke gives.

I forbindelse med udarbejdelsen af eventuelle fremtidige lokalplaner indarbejdes bestemmelser, der sikrer, at de planlagte aktiviteter ikke udgør en trussel mod grundvandet. Hvilke bestemmelser, der kan sikre grundvandets kvantitative og kemiske tilstand, afhænger af de konkrete projektforslag for området.

Potentielt grundvandstruende erhvervsformål

Såfremt aktiviteten 'erhvervsformål' omfatter potentielt grundvandstruende erhverv kan der ikke planlægges for aktiviteten i NFI. Dog er der muligheder for at planlægge for udvidelse af allerede eksisterende potentielt grundvandstruende virksomheder og anlæg i NFI samt for allerede kommuneplanlagte uudnyttede områder udlagt til potentielt grundvandstruende virksomheder og anlæg, såfremt argumentationen i redegørelserne samt kommunens tiltag for grundvandsbeskyttelse er vægtige. Hvis dette er tilfældet, skal de fire punkter nævnt under liste 1 følges. Punkterne omhandler parkerings- og kørearealer, opbevaring af olie og kemikalier, befæstelsesgrad samt regnvands- og spildevandsledninger.

Øvrige planmæssige bindinger

Arealerne omkring Varde er omfattet af flere planmæssige bindinger herunder 'bevaringsværdigt kulturmiljø', 'Kystnærhedszone', 'Dallandskab' og 'Nationalpark Vadehavet' der primært knytter sig til arealerne omkring Varde Å vest for byen og Varde Bymidte.

Fælles for bindingerne er, at de omfatter arealer nord for jernbanen og ikke arealer i eller omkring Varde syd.

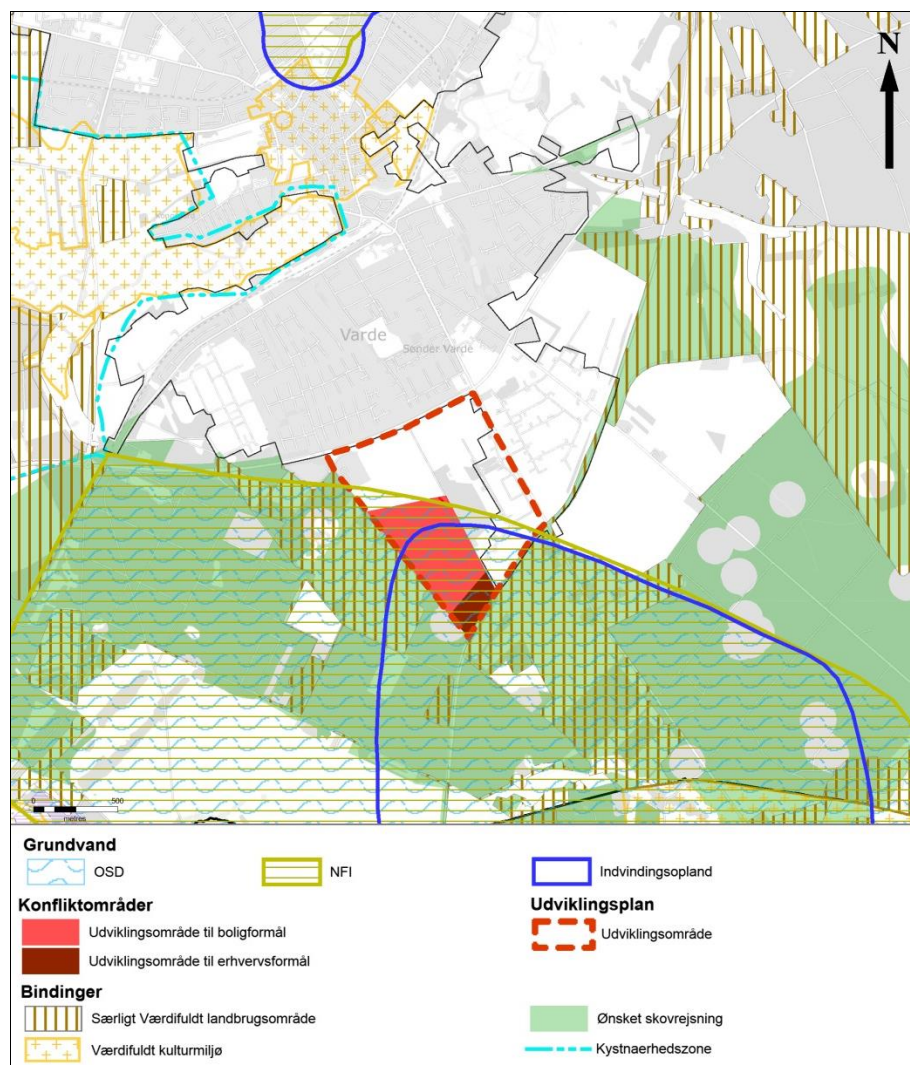
I Varde Syd er Varde Sønder Plantage, og arealer tæt derved, udpeget til områder, hvor der ønskes skovrejsning, herunder også en del af arealerne i udviklingsplanområdet beliggende i område med grundvandsinteresser.

Et område mod sydvest er desuden omfattet af støjkonsekvenszonen for den militære skydeplads ved Varde Kaserne.

Ifølge kommuneplanen vil Varde Kommune vil arbejde for at skabe ny bynær natur, der kan fremme friluftsmulighederne og medvirke til at give byområderne karakter ved at udlægge skovrejsningsområder nær byerne.

Omkring store dele af Varde, herunder også Varde Syd, er arealer udpeget som 'særligt værdifuldt landbrugsområde'. Udpegningen omfatter en del af arealerne i udviklingsplanområdet beliggende i område med grundvandsinteresser.

'Særligt værdifuldt landbrugsområder' er udpeget for at sikre, at landbruget i kommunen fortsat har gode vækst- og udviklingsmuligheder. Dog kan der ifølge kommuneplanen udlægges arealer til nødvendig byudvikling, og der kan plantes skov i områder, hvor væsentlige interesser gør dette ønskeligt.

Figur 24-11: Planmæssige bindinger i området – Varde Syd.

Vurdering

Ifølge kommuneplanen skal Varde by som kommunens hovedby sikres gode muligheder for vækst indenfor både bolig og erhverv.

Boligformål

Området til 'boligformål' i udviklingsplanområdet i Varde Syd er beliggende i et område med grundvandsinteresser og er udlagt direkte syd for et stort boligområde ved Plantagevej. Området er med til at sikre fremtidige boliger i Varde Syd.

Med henvisning til 'Udviklingsplan for Varde Syd' vil boligområderne blive forbundet af en grøn struktur og stisystemer. Dertil udlægges større grønne, rekreative områder, der sikrer friluftsmuligheder i tråd med retningslinjerne for boligområder i kommuneplanen.

Varde By afgrænses naturligt mod syd af Esbjergvej og Østre Omfartsvej. Mod nordøst er et mindre areal ubebygget. Arealet ligger mellem Østre Omfartsvej og Gellerup Plantagevej. Arealet ligger udenfor grundvandsinteresser, men arealet vurderes ikke at være hensigtsmæssigt til boligområde, idet det er beliggende tæt ved en større vej, hvorfra der forventes støjgener, samt at arealet ligger tæt ved det store erhvervsområde med bl.a. tungere industri i miljøklasse 5-7. Arealet vurderes derfor at være ikke egnet til 'boligformål' og samtidig kan et boligområde på denne lokalitet være begrænsende for de eksisterende virksomheders udviklingspotentiale og mindske muligheden for at nye virksomheder kan etablere sig i et eksisterende erhvervsområde.

Øvrige alternativer vil være sydøst for Øster Omfartsvej og være beliggende udenfor byens naturlige afgrænsning samt uden tilknytning til eksisterende boligområder, skoler mv. og dermed ikke være hensigtsmæssige til byudvikling på kortere sigt.

På den baggrund, samt med henvisning til at aktiviteten 'boligformål' er en mindre grundvandstruende aktivitet, er det den samlede vurdering, at det er muligt at planlægge for aktiviteten.

Det anbefales dog, at der i forbindelse med udarbejdelsen af eventuelle fremtidige lokalplaner indarbejdes bestemmelser, der sikrer, at de planlagte aktiviteter ikke udgør en trussel mod grundvandet. Hvilke bestemmelser, der kan sikre grundvandets kvantitative og kemiske tilstand, afhænger af de konkrete projektforslag for området.

I Kommuneplan 2017 udlægges en del af området til boligområde og den resterende del udlægges til perspektivareal.

Erhvervsformål

Området til 'erhvervsformål' i udviklingsplanen for Varde Syd ligger i et område med grundvandsinteresser og grænser op til Esbjergvej. Arealudlægget sker i forlængelse af de eksisterende erhvervsgrunde mellem Jeppe Skovgaardsvej og Esbjergvej.

Derved etableres erhvervsområdet som facadebebyggelse med en synlig placering mod den trafikerede Esbjergvej og med gode trafikale muligheder for kørsel til Esbjerg og motorvejen via A11. Samtidig afslutter arealudlægget udviklingsplanens område mod vest og syd ud til Esbjergvej. Arealudlægget skal derfor også ses som en overgangszone eller 'buffer' mellem det bagvedliggende boligområde og en større trafikal befærdet vej.

Det vurderes, at området til 'erhvervsformål' med sin beliggenhed i forlængelse af det eksisterende erhverv, og som 'buffer' for det bagvedliggende boligområde ud mod den trafikerede Esbjergvej, er planmæssigt velbegrundet, og ikke kan henvises til alternative arealer. På den baggrund, samt med henvisning til, at området udlægges som erhvervsområde med miljøklasse 1-2 – forventeligt ikke grundvandstruede virksomheder – vurderes det, at der kan planlægges for aktiviteten.

Det anbefales dog, at der i forbindelse med udarbejdelsen af eventuelle fremtidige lokalplaner indarbejdes bestemmelser, der sikrer, at de planlagte aktiviteter ikke udgør en trussel mod grundvandet. Hvilke bestemmelser, der kan sikre grundvandets kvantitative og kemiske tilstand afhænger af de konkrete projektforslag for området.

Det omtalte område udlægges i Kommuneplan 2017 til perspektivareal.

KONKLUSION

Det følgende er et resumé af redegørelsens delkonklusioner:

I Varde Kommune findes der 22 aktive almene vandværker samt 3 distributionsvandværker med egen indvinding/produktionsværker. Derudover, er der 700 større enkeltindvindingsanlæg til erhverv, markvanding, ikke almene vandværker mv. og 800 mindre enkeltindvindere (1-2 husstande) /8/. Der er eksport af vand over kommunegrænsen til Ringkøbing-Skjern og Esbjerg Kommuner, der forsynes fra Ølgod, Kvong eller Klinting Vandværk. Der er ingen import af vand til Varde Kommune.

De indberettede indvindingsmængder fra 2015 og udgør i alt 5.035.688 m³. Der er tilladelser til indvinding af 45 mio. m³ grundvand i kommunen, hvoraf 85 % er markvandingstilladelser og 14 % er almen vandforsyning. Kun en meget beskednen del af de aktuelle indvindingsmængder til markvanding er indberettet i Jupiter i år 2015.

I Varde Kommune er de primære grundvandsmagasiner 3 lag af smeltevandssand fra istiderne Elster, Saale og Weichsel. Der er kun tynde lerlag over og mellem sandmagasinerne, så de tre kvartære magasiner udgør i store områder et sammenhængende sandlag på op til 100 meters tykkelse.

Under kvartærtidens sand- og lerlag findes de prækvartære sandmagasiner Odderup Sand/Stauning Sand, Bastrup Sand og Billund Sand, primært i den østlige del af Varde Kommune.

Grundvandsdannelsen i Varde Kommune er til de øverste magasiner ofte lig med nettonedbøren, som for større områder varierer mellem 400 og 700 mm/år.

Grundvandsmagasinerne i Varde Kommune er generelt sårbare over for påvirkninger fra terræn. De dybe magasiner er stadig uden nitrat og pesticider, men de terrænnære magasiner er stærkt påvirkede af aktiviteter på overfladen.

Der er påvist sporadiske fund af miljøfremmede stoffer, blandt andet klorerede opløsningsmidler og oliestoffer i et mindre antal borer. Overordnet vurderes disse stoffer ikke at være problematiske for grundvandet i Varde Kommune, men lokalt kan de være.

Der findes i Varde Kommune i alt 7 OSD, hvoraf 4 OSD ligger inden for kommunegrænsen, mens de resterende 3 OSD ligger delvist i nabokommunerne Esbjerg, Billund og Vejen Kommune.

I forhold til anden planlægning gælder overordnet, at grundvandsinteresserne varetages gennem vandplaner, klimatilpasningsplan og kommuneplan, dels ved generel regulering i danske lovgivning og dels via målrettet regulering i indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse. Byudvikling i forhold til grundvandsinteresser vil derfor i konkrete tilfælde skulle forholde sig til indsatsplanerne. Der er ingen konfliktpotentiale i forhold til råstofplanen.

I Kommuneplanen er der mål for en fordeling af byudviklingen. Varde er kommunens hovedby, hvor der skal sikres gode muligheder for vækst. Kommunen har desuden 6 områder, hvor der skal sikres gode bosætningsstilbud og lokale servicetilbud.

Dertil er en række lokal- og kystbyer med mindre bosætningspotentialer og landsbyerne, hvor der kun i begrænset omfang vil ske egentlig byudvikling.

I Varde kommune er 20 restområder i områder med grundvandsinteresser. Restområderne består af endnu-ikke lokalplanlagte rammeområder fordelt på henholdsvis 13 boligområder og 7 erhvervsområder.

Varde Kommune indskriver i de pågældende restområders kommuneplanrammer, at der ved planlægning af arealerne skal udarbejdes en grundvandsvurdering af aktiviteterne på

de givne arealer, og i den forbindelse særskilt vurderes om der kan planlægges for byrelaterede aktiviteter på arealerne.

Planlægning for aktiviteter i restområderne skal ske i henhold til trinmodellen.

Varde Syd:

I Varde Syd er et udviklingsplanområde for et større erhverv, bolig og centerområde. I den sydlige del af området er et perspektivområde til boligformål og et mindre område til erhvervsformål med miljøklasse 1-2 omfattet af grundvandsinteresser i form af NFI, OSD og delvist indvindingsoplande.

Området, der udlægges til boligformål samt det tilknyttede perspektivareal, sikrer boligtilbud i en del af byen, hvor restrummeligheden er lav. Det vurderes, at udlægget med sin beliggenhed er planmæssigt fornuftigt, samt at der ikke er øvrige oplagte muligheder for en alternativ placering, hvormed der kan planlægges for aktiviteten.

Perspektivarealet, der udlægges til erhvervsformål i miljøklasse 1-2, ligger i forlængelse af eksisterende erhvervsområde og som 'buffer' mellem boligområdet og en trafikeret vej. På den baggrund vurderes udlægget at være planmæssigt velbegrundet, og der kan således planlægges for aktiviteten.

Det anbefales, at der i forbindelse med udarbejdelse af eventuelle fremtidige lokalplaner for både bolig- og erhvervsområdet indarbejdes bestemmelser, der mindsker sandsynligheden for grundvandsforurening.

REFERENCER

- /1/ Naturstyrelsen, 2012: *Statslig udmelding til vandplanernes retningslinjer 40 og 41 i forhold til byudvikling og anden ændret arealanvendelse i Områder med Særlige Drikkevandsinteresser (OSD) og indvindingsoplande*. Notat og bilag 1.
- /2/ Miljøstyrelsen, 2000. *Zonering. Detailkortlægning af arealer til beskyttelse af grundvandsressourcen*. Vejledning Nr. 3 2000.
- /3/ Naturstyrelsen, 2015: *Nitratsårbarhed og udpegning af NFI og IO. Afgiftsfinansieret grundvandskortlægning*. Rapport.
- /4/ Erhvervsstyrelsen, 2015: *Oversigt over statslige interesser i kommuneplanlægningen 2017*.
- /5/ Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning, 2016: *Høring af ny bekendtgørelse og vejledning om kommuners planlægning indenfor områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande samt Erhvervsstyrelsens information om kommende ændring af planloven*.
- /6/ Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning, 2016: *vejledning om kommunernes fysiske planlægning inden for områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger*.
- /7/ www.GEUS.dk (fanebladet "Data og kort" og efterfølgende valg af "National boringsdatabase (Jupiter)").
- /8/ Varde Kommune, 2013. *Vandforsyningsplan for Varde Kommune, 2013-2023*.
- /9/ Naturstyrelsen Ribe, 2011: *Grundvandskortlægning Forumlund området*. Redegørelsesrapport.
- /10/ Naturstyrelsen Ribe, 2012: *Hindsig Kortlægningsområde*. Redegørelsesrapport
- /11/ Naturstyrelsen, 2012. *Redegørelse for Baldersbæk. Afgiftsfinansieret grundvandskortlægning 2012*. <http://naturstyrelsen.dk/vandmiljoe/vand-i-hverdagen/grundvand/grundvandskortlaegning/kortlaegning-2015/>
- /12/ Naturstyrelsen, 2013. *Redegørelse for Diagonalvejen. Afgiftsfinansieret grundvandskortlægning 2013*. <http://naturstyrelsen.dk/vandmiljoe/vand-i-hverdagen/grundvand/grundvandskortlaegning/kortlaegning-2015/>
- /13/ Naturstyrelsen, 2014. *Redegørelse for Ølgod, Skovlund mv. Afgiftsfinansieret grundvandskortlægning 2014*. <http://naturstyrelsen.dk/vandmiljoe/vand-i-hverdagen/grundvand/grundvandskortlaegning/kortlaegning-2015/>
- /14/ Naturstyrelsen, 2012. *Grundvandskortlægning Kvong*. <http://svana.dk/vand/vand-i-hverdagen/grundvand/grundvandskortlaegning/kortlaegning-2015/syddjylland-og-fyn/kvong/>
- /15/ Naturstyrelsen, 2015: *Redegørelse for Oksbøl m.fl. samt Tistrup. Afgiftsfinansieret grundvandskortlægning 2015*. <http://svana.dk/vand/vand-i-hverdagen/grundvand/grundvandskortlaegning/kortlaegning-2015/syddjylland-og-fyn/oksboel-mfl-samt-tistrup/>
- /16/ Naturstyrelsen, 2015. *Redegørelse for indvindingsopland til Nordenskov Vandværk*.
- /17/ Naturstyrelsen, 2015. *Redegørelse for indvindingsoplande uden for OSD, Varde. Afgiftsfinansieret grundvandskortlægning 2015*. Miljøministeriet. <http://naturstyrelsen.dk/vandmiljoe/vand-i-hverdagen/grundvand/grundvandskortlaegning/kortlaegning-2015/>
- /18/ Naturstyrelsen, 2015: *Indsatsområder indenfor sprøjtemiddelfølsomme indvindingsområder*.
- /19/ Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning, 2016: *Sammenfattende redegørelse vandområdeplan 2015-2022 for vandområdedistrikt Jylland og Fyn*. Varde Kommune, 2013: *Klimatilpasningsplan. Tillæg 05 til Kommuneplan 2013*.

- /20/ Varde Kommune, 2014: *Indsatsplan for grundvandsbeskyttelse i OSD Hindsig. Team Miljø.*
- /21/ Esbjerg Kommune og Varde Kommune, 2015: *Indsatsplan for grundvandsbeskyttelse Forumlund.*
- /22/ Region Syddanmark, 2016: *Forslag til Råstofplan 2016.*
- /23/ <http://svana.dk/lokale-enheder/lokale-nyheder/2016/jul/nyt-miljoegis-og-grundvandsdannelse/>
- /24/ Varde Kommune, 2010: *Spildevandsplan 2010-2015.*

25. VANDINDVINDING

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Den hidtidige planlægning for vandindvinding for Varde Kommune har været varetaget gennem:

- Varde Kommune – Vandforsyningsplan 2002 – 2013
- Regionplan 2016, Ribe Amt”, der med kommunalreformen blev ophævet til landsplandirektiv indtil de statslige vandvandplaner og de kommunale vandhandleplaner blev vedtaget i december 2012.
- De statslige vandområdeplaner og den kommunale vandhandleplan, som de forelå i december 2012.
- Fælles kommunalt administrationsgrundlag

Varde Kommune har i samråd med Billund-, Vejen- og Esbjerg Kommune videreført Ribe Amt grundvands ressourcestyring af grundvandet. Grundvandsressourcen blev opdateret løbende året igennem og afspejler grundvandsressourcen i et kort, og viser hvor der er muligheder for indvinding af grundvand. Grundvandsressourcekortet har hidtil været administrationsgrundlaget i de 4 kommuner.

Siden sidste kommuneplanrevision har staten udarbejdet forslag til vandområdeplaner og i forlængelse heraf har Varde Kommune udarbejdet forslag til en vandhandleplan, der følger op på vandområde-planerne.

Varde Kommune har derudover udarbejdet en samlet vandforsyningsplan. Planen indeholder retningslinjer for vandværkernes tilrettelæggelse og udbygning af forsyningsnettet. Derudover indeholder planen en nødplan i tilfælde af dårlig vandkvalitet. I forbindelse med udarbejdelsen af vandforsyningsplanen har Varde Kommune inddraget mange interessenter.

KOMMUNEPLAN 2017

VANDOMRÅDEPLANER OG VANDHANDLEPLAN

Kommuneplan 2017 må ikke stride imod vandområdeplaner eller den nuværende vandhandleplan. Derfor er retningslinje 25.2 indskrevet. Heraf fremgår det, at der ikke må tillades vandindvinding, hvis dette kan være til hindre for at gennemføre vandområdeplanerne og vandhandleplanen.

VANDINDVINDING I VARDE KOMMUNE

Der er 22 vandværker i Varde Kommune med tilladelse til indvinding af i alt ca. 6,4 mio. m³/år. Der er 3 distributionsvandværker. Desuden er der ca. 1700 aktive markvandingsboringer med en samlet tilladt indvinding på ca. 33,1 mio. m³/år. Disse boringer leverer vand til ca. 38.000 ha landbrugsjord i kommunen. Efter vandforsyningsloven kan kommunen give tilladelse til indvinding af vand.

PRIORITERING AF GRUNDVANDSUDNYTTelsen

Retningslinje 25.3 og 25.4 er udtryk for Byrådets interesseafvejning og prioritering af vandressourcen. Prioriteringen gælder overalt i kommunen og vil blive taget i anvendelse, hvis kommunen vurderer, at grundvandsressourcen ikke kan dække alle behov.

Indvindingsoplandet til et vandværk, er det område, hvorfra grundvandet bliver indvundet på kildepladsen gennem dybe filtersatte boringer. Hvis der er vedtaget en indsatsplan for beskyttelsen af grundvandsressourcerne i indvindingsoplandet, kan der være investeret betydelige beløb i beskyttelsen af konkrete arealer. Beskyttelse kan omhandle dyrkningsaftaler, oprydning af forurenede grunde med videre. Beskyttelsen i oplandet har derfor højest prioritet. Kommunen giver ikke nye tilladelse til eksempelvis markvanding indenfor indvindingsoplandet til vandværket eller i områder med særlig drikkevandsinteresser (OSD). Idet

kommunen skal beskytte drikkevandets kvalitet. Det fremgår af retningslinje 25.5, at grundvandsressourcen indenfor vandindvindingsoplande reserveres til drikkevandsforsyning.

STYRING AF UDNYTTelsen AF VANDRESSURSERNE (VANDFORBRUG)

Grundvandsindvinding generelt

Byrådet har vedtaget et handlingsprogram for at styre udnyttelsen af vandressourcen, specielt i forhold til erhvervsmæssig indvinding.

Heraf fremgår det, at der fortsat vil gives tilladelse til indvinding og udvidelse af indvinding i grundvandsoplande, hvor der beregningsmæssigt vurderes at være overskud af vand i forhold til recipientmålsætningen. Disse grundvandsoplande kaldes "åbne oplande".

Ved fornyelse af tilladelsen fra boringer, der ligger mindre end 300 m fra vandløb, der er målsat som "høj økologisk tilstand", vil der, hvis den kommunale sagsbehandling påviser nødvendigheden af dette, blive stillet krav om reduktion i indvindingen.

I de oplande, hvor der beregningsmæssigt vurderes at være underskud af vand i forhold til recipientmålsætningen, vil byrådet arbejde hen imod at reducere tilladelser indenfor oplandet for at forbedre de økologiske tilstande i vandløbet. Disse grundvandsoplande kaldes "lukkede oplande". Indenfor disse oplande vil der normalt ikke blive givet nye indvindingstilladelser eller tilladelser til udvidelse. Dette er tilføjet hovedstrukturens tilkendegivelser. Ved fornyelse af tilladelser vil der blive stillet krav om reduktion, hvis boringen ligger mindre end 300 m fra målsat vandløb. Dette er tilføjet hovedstrukturens tilkendegivelser.

Byrådets mål er hermed, at der i løbet af en periode på 15 år i de "lukkede oplande" bliver en bedre overensstemmelse mellem vandindvindingen og de vejledende værdier for påvirkning af vandløbene.

Byrådet vil følge udviklingen med det iværksatte handlingsprogram. I det omfang det lader sig gøre, vil kommunen søge at forbedre de beregningsmæssige forudsætninger. I administrationsarbejdet indfører kommune et beregningsværktøj BEST med fokus på vurdering af påvirkninger fra vandindvindinger. Data, hydrologiske beregninger og vurderinger i ét værktøj med overblik over den enkelte boringers påvirkning og grundvandsressurens udnyttelsesgrad på kommuneniveau.

Ved alle ansøgninger om tilladelser til vandindvinding skal det vurderes, om der er tilstrækkeligt grundvand, og om indvindingen vil medføre væsentlige negative ændringer for nærliggende boringer og naturtyper. Dette fremgår også af retningslinje 25.3 i hovedstrukturen.

Indvinding til dambrug

Til dambrugsformål gives tilladelser til indvinding af grundvand på samme vilkår som andre erhvervsindvindinger. Endvidere er det et krav, at det oppumpede vand bliver ledt tilbage til samme vandløb opstrøms eller samme sted som vandindtaget. Derudover er det et krav, at boringer filtersættes meget tæt på vandløbsbunden. Dette er tilføjet hovedstrukturens tilkendegivelser.

Indvinding til markvanding

Kommunen giver tilladelse til indvinding af grundvand til markvanding fra de overfladenære grundvandsmagasiner. Det dybereliggende grundvand skal så vidt muligt være reserveret til drikkevandsforsyningen. Dette fremgår af hovedstrukturens retningslinje 25.6.

Der gives normalt ikke tilladelse til at bore dybere end de vejledende maksimale boredybder. Dette fremgår også af hovedstrukturens tilkendegivelser. I områder med vanskelige indvindingsforhold kan indvindingen ofte ske ved etablering af flere korte boringer, der bliver koblet sammen.

De seneste afgørelser fra Natur- & Miljøklagenævnet viser, at kommunerne ikke har hjemmel til at pålægge landbrugsbedrifterne at aftage vand fra vandværkerne til vanding af hus-

dyr. Derfor kan en landmand, der ikke er forsynet med vand fra et alment vandforsyning forvente at få tilladelse til at vande husdyr fra eksisterende eller nye borer, hvis der er tilstrækkeligt med grundvand indenfor det pågældende indvindingsopland. Dette fremgår også af hovedstrukturens tilkendegivelser.

Direkte oppumpning fra vandløb

Der gives normalt ikke tilladelser til direkte oppumpning fra vandløb. Undtagen herfra er oppumpning fra visse nedre vandløbsstrækninger, hvor vandføringen primært er styret af tidevand. Dette fremgår også af retningslinje 25.7. I de øvrige vandløbsstrækninger gives afslag, hvis der kan etablere en boring, der kan yde tilstrækkelig vand. Dokumentation skal foreligge for, at det ikke er muligt at indvinde tilstrækkeligt vand. Særlige historiske begrundede indvindinger direkte fra vandløb vil dog fortsat kunne forvente fornyede tilladelser. Dette er tilføjet hovedstrukturens tilkendegivelser.

PLACERING AF BORINGER

Vandindvinding ved forurenede grunde

For at undgå spredning af en forurening til grundvandet skal nye indvindingsboringer placeres i en afstand af mindst 300 meter fra forurenede grunde og anden truende forurening. Dette fremgår af hovedstrukturens tilkendegivelser. Det kan være nødvendigt at etablere nye borer længere borte, for ikke at trække forurenende stoffer ud af den aktuelle forurenede grund. Kommunen vil altid foretage en konkret hydrologisk vurdering, der skal sikre, at indvinding kan finde sted uden negativ påvirkning af omgivelserne.

Vandindvinding ved vandløb, søer, vådområder mv.

Grundvand siver gennem jordlagene og vil før eller senere løbe ud i vandløb, søer og vådområder, hvor det er med til at sikre et varieret dyre- og planteliv, specielt i tørre perioder. En for kraftig oppumpning af grundvand kan derfor medføre vandmangel i disse områder.

Der vil derfor normalt ikke gives tilladelse til vandindvinding i nærheden af vandløb, søer, moser, enge og andre værdifulde naturområder som for eksempel vådområder i klitlavninger, hvis det vurderes, at indvindingen kan få væsentlig negativ indvirkning på naturområdets tilstand. Dette er i overensstemmelsen med hovedstrukturens retningslinje 25.3, og det fremgår desuden af hovedstrukturens tilkendegivelser. Dette vil for eksempel være tilfældet, hvis vandføringen i et vandløb bliver påvirket i et omfang, så målsætningen i vandområdeplanerne for vandløbet ikke bliver opfyldt. Indvindingsboringer skal derfor normalt placeres mindst 300 m fra de målsatte vandløb. Dette fremgår af hovedstrukturens tilkendegivelser.

Indvindingstilladelser, på lokaliteter der først efter tilladelsens ikrafttrædelse registreres som § 3 areal efter naturbeskyttelsesloven, kan forventes fornyet, men ikke udvidet. Dette fremgår af hovedstrukturens tilkendegivelser.

Vurdering af virkningerne på miljøet

Arbejder i forbindelse med indvinding af grundvand over 10 mio. m³/år er VVM-pligtige (opført på bilag 1 i VVM-bekendtgørelsen). Det betyder, at der forud for tilladelsen skal udarbejdes en **V**urdering af **V**irkningerne på **M**iljøet (VVM-redegørelse).

Derudover kan vandforsyningsboringer og andre arbejder i forbindelse med indvinding af mindre mængder grundvand forudsætte gennemførelse af en VVM, hvis anlægget vurderes at kunne få væsentlig indvirkning på miljøet.

Ved kommunens afgørelse af VVM-pligt skal der tages hensyn til en række forhold, blandt andet den samlede effekt af vandindvindingen i et påvirket område set i forhold til naturværdierne.

TILSYN I HENHOLD TIL VANDFORSYNINGSLOVEN

Varde Kommune fører tilsyn med boringer til indvinding af vand, herunder, at vilkårene bliver overholdt. Det er kun autoriserede brøndborerfirmaer, der er godkendt af Danmarks & Grønlands Geologiske Undersøgelser (GEUS), der må etablere og sløjfe boringer.

Ved eventuelle ændringer i boringer eller ændringer i behandlingsanlægget skal Varde Kommune have besked, da det kan have betydning for tilladelser og indberetning af op-pumpede vandmængder.

AKTIVITETER I PERIODEN 2017-2021

Varde Kommune vil i den kommende planperiode i henhold til gældende lovgivning udarbejde krav til indvinding af grundvand i forhold til at sikre god vandtilstand i vandløb, søer, kystvande og naturtyper således, at de fastlagte mål i de kommende vand- og vandhandleplanerne samt Natura 2000-områder og Natura 2000-handleplaner. Dette sker i forbindelse med vandhandleplanernes 2. planperioder, som strækker sig fra 2016 til 2021.

26. VANDLØB OG SØER

HIDTIDIG PLANLÆGNING

I december 2000 trådte EU's Vandrammedirektiv i kraft og direktivet blev implementeret i dansk lovgivning den 22. december 2003 ved "Lov om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder". Loven indebærer, at planlægningen og overvågningen for vandområderne ændres, og at myndighederne i den forbindelse i højere grad end tidligere indarbejder sammenhængene mellem overfladevand, grundvand og terrestriske naturtyper i planlægningen.

Kommuneplan 2013 indarbejdede Statens Vandplaner for den første periode 2009–2015 med de der tilhørende retningslinjer, som dannede grundlag for Varde Kommunes administration af vandløbene. De første vandplaner for perioden 2009–2015 blev vedtaget endeligt 30. oktober 2014.

Der var ingen udpegede aktiviteter i perioden 2013-2017.

KOMMUNEPLAN 2017

Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning offentliggjorde den 27. juni 2016 vandområdeplaner for anden planperiode (2015-2021) med tilhørende bekendtgørelser om miljømål og indsatsprogrammer samt høringsnotater og sammenfattende redegørelser.

Vandområdeplanerne er samlet en plan for at forbedre det danske vandmiljø. De skal sikre renere vand i Danmarks kystvande, søer, vandløb og grundvand i overensstemmelse med EU's vandrammedirektiv. Vandområdeplanerne for anden planperiode er baseret på en opdatering og videreførelse af vandplanerne for første planperiode og gælder fra 2015 – 2021. Vandområdeplanerne for den kommende planperiode baseres på en opdatering og videreførelse af vandplanerne for første planperiode.

Der er udarbejdet en vandområdeplan for hvert af de fire vandområdedistrikter i Danmark. Varde Kommune er omfattet af vandområdeplan gældende for Vandområdedistrikt 1, Jylland og Fyn.

Vandområdeplanerne er udarbejdet under inddragelse af andre statslige myndigheder og kommunerne, og især kommunerne har en helt central rolle, når indsatserne konkret skal gennemføres.

Som grundlag for vandområdeplanerne for anden planperiode har der også været nedsat lokale vandråd, som i samarbejde med kommunerne har udarbejdet forslag til de fysiske indsatser på vandløbsområdet.

Statens Vandområdeplaner indeholder en række bindende retningslinjer, som vil danne grundlag for Varde Kommunes administration af vandløbene. Vandområdeplanerne kan ses på: <http://svana.dk/vand/vandomraadeplaner/vandomraadeplaner-2015-2021/>

MÅLSÆTNING FOR VANDLØB

Den overvejende del af arealerne i Varde Kommune afvandes af to store vandsystemer nemlig Varde Å og Sneum Å, som begge har udløb i Vadehavet. Af andre større vandløb kan nævnes Omme Å (en del af Skjern Å-systemet), Lydum Å og Gødel Kanal, der alle har udløb i Ringkøbing Fjord samt Henne Mølleå, der har udløb i Vesterhavet.

Der er fastlagt målsætninger for ca. 687 km vandløbsstrækninger, der omfatter alle offentlige vandløb og private vandløb, der er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3. Vandløbene varierer fra små hurtigt strømmende bække til langsomt flydende åer og afvandingskanaler.

Målsætningerne for vandløbene i Varde Kommune fremgår af nedenstående tabel og kommuneplanens kortdel. Uanset vandløbets målsætning, må der ikke gennemføres tiltag i vandløbet, som vil forringe de faktiske forhold eller som vil forhindre en målopfyldelse.

	Miljømål Vandplan 2009-15 (km vandløb)	Miljømål Vandområdeplan 2015-21 (km vandløb)
Høj økologisk tilstand	25,3	0
God økologisk tilstand	581,2	626,2
Maksimal økologisk potentiale	7,1	0
Godt økologisk potentiale	83,7	61,3
Sum	697,3	687,5

Tabel 26-1: Målsætningerne for vandløbene i Varde Kommune.

Statens vandområdeplaner indeholder en redegørelse for de enkelte vandområder og de tekniske baggrundsnotater beskriver hvilke handlinger, der kræves. Staten har udarbejdet meget konkrete indsatsprogrammer for vandløbene i de enkelte vandområder. Varde Kommune er omfattet af vandopland nr. 1.8 Ringkøbing Fjord og vandopland nr. 1.10 Vadehavet.

FYSISKE INDSATSER FOR MÅLOPFYLDELSE AF VANDLØB

Som en del af udarbejdelsen af Vandområdeplanen, har kommunen udpeget strækninger, hvor der skal ske en fysisk forbedring af vandløbene for at nå målopfyldelse. Til at rådgive kommunerne har der været nedsat vandråd bestående af landbrugets organisationer og de grønne organisationer.

I Varde Kommune skal der gennemføres følgende indsatser planperioden 2015-2021:

Vandløb	Virkemiddel
Hjedding bæk	Okkeranlæg
Agersnap bæk	Hævning af vandløbsbund 2 spærringer eksisterer ikke
Østerbæk	Udlægning af groft materiale Okkeranlæg
Engerbæk – Hoven Å (Sammen med Bil-lund Kommune).	Okkeranlæg Genslyngning

Tabel 26-2: For vandopland Ringkøbing Fjord skal der i planperioden 2015-2021 gennemføres de i tabellen nævnte indsatser.

Vandløb	Virkemiddel
Frisvad Møllebæk	Okkeranlæg Udlægning af groft materiale Plantning af træer
Ovnbøl bæk	Okkeranlæg Udlægning af groft materiale Spærring ved Lundvej Spærring ved Jernbane
Kybæk	Okkeranlæg Udlægning af groft materiale
Hornelund/Lervad/Malle-Bounum Bæk	Okkeranlæg Udlæg af groft materiale
Skonager lille Å	2 okkeranlæg Udlægning af groft materiale Hævning af vandløbsbund
Bolhede bæk	Okkeranlæg Udlægning af groft materiale
Roust Møllebæk	Okkeranlæg Udlægning af groft materiale
Autrup bæk	Okkeranlæg Udlægning af groft materiale Fjernelse af spærring
Foot bæk	2 spærringer

Tabel 26-3: For vandopland Vadehavet skal der i planperioden 2015-2021 gennemføres de i tabellen nævnte indsatser.

En række af de indsatser, der var nævnt i den tidligere Vandplan 2010-15, og som endnu ikke er gennemført, er ført videre i Vandområdeplanen. I Varde Kommune er der videreført indsatser for 25 spærringer, som der endnu ikke er søgt midler til gennemførelse.

VANDLØBSVEDLIGEHOOLDELSE OG REGULATIVER

Vandløbenes fysiske miljø er generelt set forbedret de senere år. Kvaliteten af vandløbsvedligeholdelsen i forhold til målsætningen er ligeledes forbedret de seneste år. Derfor gennemføres vedligeholdelsen af vandløbene under hensyntagen til såvel de afvandingsmæssige interesser som til plante- og dyreliv. Hårdhændet vedligeholdelse gennem længere tid har medført, at nogle vandløb har opnået overbredde og -dybde i forhold til de regulativmæssige rammer. Derfor bør vedligeholdelsen tilrettelægges, så grøden skæres i en strømmende, hvor bredden maksimalt udgør den bundbredde, der er fastsat i regulativet. Derved stabiliseres vandløbene og den fysiske variation øges til gavn for vandløbenes plante- og dyreliv. I mange tilfælde vil det være hensigtsmæssigt at skære i flere mindre strømrander, der tilsammen har den bundbredde, der er fastsat i regulativet.

I forbindelse med revisioner af regulativerne er det derfor væsentligt, at der tages udgangspunkt i de hidtil gældende dimensioner for vandløbene. Derved kan hårdt vedligeholdte vandløb tilpasses de oprindelige regulativmæssige rammer gennem en mere skånsom vedligeholdelse eventuelt kombineret med udlægning af gydegrus.

MÅLSÆTNING FOR SØER

I Varde Kommune er 23 søer specifikt målsat i de statslige vandområdeplaner, se tabel nedenfor. Generelt er miljømålet for søerne, at de skal have god økologisk tilstand.. 9 af de 23 søer opfylder på nuværende tidspunkt miljømålet og har mindst god økologisk tilstand.

Søer, der ikke indgår specifikt i de statslige vandområdeplaner, reguleres gennem anden lovgivning.

Tilstandsklasse	Tilstand 2015 – antal søer	Miljømål – antal søer
Høj økologisk tilstand	2	-
God økologisk tilstand	7	23
Moderat økologisk tilstand	4	-
Ringe økologisk tilstand	3	-
Dårlig økologisk tilstand	2	-
Godt økologisk potentiale	-	-
Moderat økologisk potentiale	-	-
Ukendt økologisk potentiale	5	
Sum	23	23

Tabel 26-4: Tabellen viser Vandområdeplanens tilstandsvurdering af målsatte søer i Varde Kommune. Desuden angives målsætningen for tilstandsklasserne. En målsætning kan både være en tilstand og et potentiale.

INDSATS FOR MÅLOPFYLDELSE AF SØER

Hvis flere af søerne skal opfylde deres målsætning kræver det miljøforbedrende tiltag i søernes oplande. Den vigtigste indsats for søerne vurderes at være afskæring af al tilførsel af næringssalte og miljøfarlige stoffer. Dette kan for eksempel ske gennem omlægning af dræn og vandløb, som fører næringssalte til søerne, etablering af bufferzoner, dyrkningsfri bræmmer og ekstensivering af driften omkring søerne, eventuelt med skovrejsning og etablering af vådområder.

Det er en forudsætning for flere af søerne at der gennemføres restaureringsindgreb, hvis søerne skal opfylde deres målsætning. Indgrebene er eksempelvis biomanipulation og/eller opgravning af fosforholdigt sediment. Årsagen er, at søerne er låst fast i et dårligt kredsløb. Kommunen har ikke på nuværende tidspunkt afsat midler til denne type foranstaltninger. Det forventes, at forureningsbelastningen for de forureningsfølsomme søer vil kunne nedbringes ved at forbedre spildevandsrensningen på ejendommene i det åbne land. Derfor skal udledningen af spildevand fra ejendommene i det åbne land reduceres inden for de oplande, hvor søernes målsætning ikke er opfyldt eller på længere sigt er truet som følge af spildevandsudledningen.

Desuden forventes det, at den generelle regulering af landbrugets håndtering af gødning vil nedsætte belastningen af søerne.

Kvie Søes målsætning må i øjeblikket betragtes som værende opfyldt. Den fortsatte målopfyldelse vil dog antageligt kræve yderligere et eller flere restaureringsindgreb.

Statens vandområdeplan indeholder mål om reduktion af fosfor belastningen til en række søer. Reduktionen sker ved etablering af P-vådområder.

SPILDEVANDSANLÆG

Et af fokusområderne i Spildevandsplan 2010 – 2015 er, at spildevandsrensningen skal centraliseres, så spildevandet i Varde Kommune bliver behandlet på større og mere robuste anlæg. Centraliseringen sker omkring 2 renseanlæg i henholdsvis Varde og Skovlund. Ved afskæring af spildevand fra de mindre renseanlæg til de større opnås en bedre rensning og udledninger til små følsomme recipienter fjernes.

Renseanlæg, der nedlægges	Plan (2010 – 2015)	Perspektiv (2016 – 2020)	Vision (2020 -)
Starup	✓		
Agerbæk		✓	
Årre		✓	
Nymindegab	✓		
Nordenskov		✓	
Sig		✓	
Nr. Nebel			✓
Outrup			✓

Tabel 26-5: Gennemførelse af den forventede centralisering af spildevandsstrukturen sker i henhold til følgende tidsplan.

I Varde Kommune er der ca. 235 regnbetingede udløb fordelt på ca. 76 udløb fra fælleskloakerede oplande (overløbsbygværker) og 149 udløb fra separatkloakerede oplande. Der udledes rensset spildevand fra 10 offentlige renseanlæg, som alle udleder til nærmeste vandløb.

I forbindelse med centraliseringen af spildevandsrensningen er det vigtigt at få separeret så meget regnvand fra spildevand som muligt. Dette medfører, at det ikke længere er nødvendigt at aflaste regn- og spildevand fra fællessystemerne til vandløbene. Dermed bliver en del af overløbsbygværkerne i Varde Kommune nedlagt.

Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning vil gennem det løbende tilsyn sikre, at de kommunale spildevandsanlæg drives i overensstemmelse med generelle lovgivningsmæssige krav og særskilt regulering (udledningstilladelser). Hvor det viser sig, at kravene er utilstrækkelige eller overskrides, vil Varde Kommune iværksætte yderligere tiltag med henblik på, at målsætningerne for de berørte vandområder kan opfyldes.

UDLEDNING AF SPILDEVAND I DET ÅBNE LAND

I Varde Kommune er ikke alle ejendomme i det åbne land ikke tilsluttet offentlig kloak. Disse ejendomme har enten direkte udledning (efter bundfældningstank) eller har egen renseløsning. Nogle af ejendommene med direkte udledning ligger indenfor oplande, der er udpeget som forureningsfølsomme. Rensning af spildevand i det åbne land skal opfylde det renseklassenniveau, som er udpeget for oplandet. I løbet af spildevandsplanperioden 2010-2015 er der givet påbud om forbedret spildevandsrensning til 867 ejendomme, som ligger inden for udpegede renseklasseoplande.

DAMBRUG

Der er 8 ferskvandsdambrug i Varde Kommune, der alle ligger i tilknytning til vandløbene.

Indretningen og driften af dambrugene er forbedret gennem tiden, hvilket har medført en betydelig reduktion af den samlede udledning af forurenende og miljøfremmede stoffer. Der er imidlertid fortsat forureningsproblemer nedstrøms mange af dambrugene, som følge af udledningen af næringsholdige og iltforbrugende stoffer.

Opstemninger ved dambrug udgør fysiske spærringer for vandløbsfaunaens passage forbi dambrugene. Både opstemning og det store vandindtag har hidtil været medvirkende til at bryde kontinuiteten i vandløbene. Derfor er de generelle målsætninger for vandløbene ikke opfyldt. Den negative effekt forstærkes yderligere, når der ligger flere dambrug efter hinanden ved samme vandløb. Det har vist sig, at etablerede fisketrapper eller lignende ikke er tilstrækkelig til at sikre den frie passage gennem vandløbene. Gydeområderne er ofte beliggende øverst i vandsystemerne. Derfor når kun en mindre andel af fiskene frem, ligesom mange ungfish af laks og havørred bliver forhindret i at vandre nedstrøms.

Vandområdeplanerne skal sikre, at der skabes fri passage forbi dambrug for fisk og vandløbsdyr, og Varde Kommune vil igennem vandløbsprojekter sikre, at der skabes fri passage forbi dambrugene.

Dambrugenes miljøforhold er reguleret via dambrugsbekendtgørelsen. Endvidere er dambrugene opført på listen over godkendelsespligtige virksomheder og skal søge godkendelse efter miljøbeskyttelseslovens kapitel 5 (miljøgodkendelse). Den godkendende myndighed er Varde Kommune.

Varde Kommune lægger i forbindelse med sagsbehandlingen vægt på, at vandmiljøet sikres mod forureningspåvirkning, og at driften af dambrugene ikke hindrer opfyldelsen af de målsætninger, der er fastsat for de enkelte vandløbsstrækninger.

Varde Kommune vil gennem tilsynet med dambrugene sikre, at de drives i overensstemmelse med dambrugsbekendtgørelsen og miljøgodkendelsen. Hvis de opstillede krav er utilstrækkelige til at sikre den fastsatte målsætning for forureningstilstanden opnås, vil Varde Kommune gennem påbud om yderligere forureningsbegrænsende foranstaltninger søge at opfylde målsætningen.

Ved fornyelse af vandindvindingstilladelse af overfladevand fra vandløb til dambrug skal det sikres, at dambrugene ikke indvinder mere vand, end de har behov for og, at mindst halvdelen af medianminimumsvandføringen i vandløbet bevares. Det skal medvirke til at mindske de biologiske forstyrrelser af vandløbet og sikre, at der ikke opstår vandløbsstrækninger uden vand.

Desuden vil Varde Kommune ved nye tilladelser til indvinding af overfladevand sikre, at der er tilstrækkeligt med vand i vandløbet mellem dambrugenes indløb og udløb, så den generelle fiskevandsmålsætning for vandløbene kan overholdes. Det betyder, at der overalt skal være tilstrækkeligt med vand i vandløbet, at der skal være et varieret dyre- og planteliv i vandløbene uden om dambrugene og at vandindvindingen i sig selv ikke må hindre faunapassagen.

OKKERFORURENING

Okkerforureningen er og vil fortsat være et meget væsentligt miljøproblem i Varde Kommune. Knap 60 % af vandløbsstrækningerne er okkerbelastede, heraf omkring halvdelen så kraftigt, at det naturlige plante- og dyreliv er stærkt reduceret eller helt forsvundet. I 1985 blev okkerloven vedtaget. Det tidligere Ribe Amt administrerede okkerloven med henblik på at nedbringe vandløbenes okkerforurening således, at dræning i okkerpotentielt område ikke medførte øget okkerbelastning.

I perioden 1986-89 og perioden 1997-1999 er der foretaget en kortlægning af vandløbsstrækninger med okkerforurening i det tidligere Ribe Amt. Den seneste kortlægning viste, at omfanget af okkerforureningen er uforandret i vandløbene.

Okkerforurening, der stammer fra dræning af større sammenhængende arealer, kan nedbringes ved etablering af okkerrensingsanlæg eller hævning af vandstanden. På baggrund af kortlægningen er der etableret 4 okkerrensingsanlæg i Varde Kommune. Derudover er der gennemført projekter med hævning af vandstanden i de ånære arealer. Hensigten er at nedbringe okkerforureningen i områder med diffus udsivning af jernholdigt vand. Hævning af vandstanden kan blandt andet også gennemføres ved at begrænse grødeskæringen eller ved udlægning af gydegrus i vandløbene.

Varde Kommune er i øvrigt opmærksom på, at flere dambrug foretager omfattende kalkning af indløbsvandet, hvilket i disse områder har en ikke uvæsentlig positiv effekt i forhold til de pågældende vandløbs okkerindhold.

I forbindelse med Vandområdeplanen skal der etableres 12 nye okkeranlæg i Varde Kommune, samtidig med at der gennemføres restaureringstiltag på vandløbsstrækningerne nedstrøms.

AKTIVITETER I PERIODEN 2017-2021

I den kommende planperiode frem til 2012 skal der gennemføres de indsatser, der er beskrevet i Vandområdeplanen, med tilhørende bekendtgørelser. Ligeledes skal der ske en løbende opdatering af datagrundlaget for administration af vandløbene og der arbejdes fortsat for en genopretning af Holme Å.

27. GEOLOGI

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Kommuneplan 2013 videreførte retningslinjer for graveområder fra kommuneplanen 2010-2022, samt indarbejdede Råstofplanen 2012. I retningslinjerne blev der indarbejdet hensyn til interesseområderne for råstofindvinding.

KOMMUNEPLAN 2017

I Kommuneplan 2017 videreføres den tidligere planlægning for geologien – med mindre ændringer. I forbindelse med værdifulde geologiske områder, herunder nationale geologiske interesseområder, indarbejdes national udpeget kystlandskaber. De 99 national udpeget kystlandskaber er udpeget af Skov- og Naturstyrelsen m.fl. for deres særlige udvikling siden istiden og udpeget for hele Danmark. I Varde Kommune er tre kystlandskaber blevet udpeget henholdsvis Vadehavet, Blåvands Huk – Horns Rev og Holmsland Klit – Ringkøbing Fjord.

Et interesseområde er et område, hvor der sandsynligvis findes råstoffer, men hvor der skal ske en nærmere kortlægning samt ske en afvejning af råstofgravning i forhold til andre arealinteresser inden området kan udpeges som graveområde. Et graveområde er et areal, der er reserveret til råstofindvinding i perioden 2016-2027. Der eksisterer to kategorier af graveområder henholdsvis et graveområde for sand, grus og sten samt et graveområde for teglværker, bentonit og klæg.

Retningslinjer for de værdifulde geologiske interesser anvendes i forbindelse med administrationen af *Råstofplanen*. Ved råstofgravning kan geologiske interessante profiler afdækkes, som ikke tidligere har været mulige at udpege. Retningslinjerne for de værdifulde geologiske områder skal sikre, at efterbehandlingen i sådanne tilfælde så vidt muligt sker på en måde, så profilet bevares. Formålet med efterbehandlingen er at skabe nye rekreative områder med god tilgængelighed gennem en planlægning af den fremtidige arealanvendelse og udformning af landskabet.

VÆRDIFULDE GEOLOGISKE OMRÅDER OG UDPEGEDE KYSTLANDSKABER

Landskaber med varierede geologiske formationer og særlig geologisk værdi illustrerer, hvordan landskabet oprindeligt er blevet dannet og til stadighed ændres. Landskaberne har dermed stor betydning for forskning og undervisning samt for borger og turisters naturforståelse. Mange geologiske landskabsdannelser er iøjnefaldende og har stor æstetisk og landskabelig værdi.

De mest værdifulde geologiske områder og national udpegede kystlandskaber i Varde Kommune omfatter Vadehavet med Skallingen, Ho Bugt og Varde Å's udmunding, Blåvands Huk og Horns Rev, Klitområderne fra Blåvands Huk til Nymindegab, den sydlige del af klitområderne ved Holmsland Klit, Blåbjerg, Filsø samt grusgravområde ved Broeng og Ølgod Lergrav.

Bevaringsinteresserne og opfordringer til naturforvaltningen er nærmere beskrevet i nedenstående tabel.

Oversigt over værdifulde geologiske områder og nationalt udpegede kystlandskaber i Varde Kommune kan ses i nedstående tabel.

Område	Geologi	Værdi	Naturforvaltning
Vadehavet	Den jyske vestkyst syd for Blåvands Huk er væsentligt påvirket af tidevandet. Foran kysten findes en række barriereøer: Skallingen, Fanø, Mandø og Rømø adskilt af et lagunegab, som varetager vandudvekslingen mellem Nordsøen og Vadehavet. Barriererne er dannet i Postglacial tid i takt med den relative havspejlsstigning. Dermed er landskabet unikt på grund af sin højdynamiske karakter, hvor formændringerne har været overordentlig hurtige set i et geologisk tidsperspektiv. Årsagerne er dels samspillet mellem de litorale, tidale og eoliske processer og dels at tekniske kystindgreb er relativt få. Herved har naturen fået frit spillerum. Indenfor barrieren findes Vadehavet udviklet med alle sine formelementer: vader, dyb, højsander, og forlandsmarsk.	Der knytter sig store forsknings- og undervisningsmæssige værdier til området. Lokaliteten udgør det eneste sted i Danmark, hvor der findes et dynamisk vadehav med tilstødende marskdannelser og barriereøer.	Det er vigtigt, at områderne fortsat henligger i naturtilstand, og at der ikke gribes ind i de naturlige processer.
Blåvands Huk – Horns Rev	Horns Rev med landingspunktet Blåvands Huk er orienteret øst-vestgående. Den ydre del af revet omfatter en række grunde med vanddybder mindre end 10 meter. Grundene ligger på randen af en stor bank af sand og ral, der er ført ind fra Nordsøen over de seneste 8000 år. Det indre Horns Rev er et akkumulationsflak af Holocænt marint sand, der stadigvæk vokser mod vest. Horns Rev virker som en naturlig hofde, der danner læ for Vadehavet.	Blåvands Huk- Horns Rev området har stor forskningsmæssig interesse, der både knytter sig til den komplekse sedimentdynamik på revet, men også til revets og hukkets betydning for og indvirkning på kystdynamikken umiddelbart nord og syd for lokaliteten.	Det er vigtigt, at de naturlige kystdynamiske processer kan forløbe uhindret.
Skallingen	Skallingen er en 10 km lang 2 km bred barriereodde, som udgør den nordligste barrieredannelse i Vadehavet. I læ af odden ligger lagunen Ho Bugt med udbredte muddervader. Varde Å munder ud i Ho Bugt med et estuarie.	Skallingemarsken, der ikke er beskyttet af diger, fremstår som et af de største naturlige marskområder i Nordeuropa. Varde Ås munding er det sidste estuarie i Danmark og Varde Å er det eneste vandløb, der løber ureguleret ud i Vadehavet.	Det er vigtigt, at de naturlige kystdynamiske processer og vandløbsprocesser forløber frit.

Filsø - Blåbjerg	Området omfatter en tidligere havbugt, som via en lagunefase med havstigning i Stenalderen, blev afspærret fra havet af barrieredannelser og omdannet til en stor sø. Blåbjerg er en klit, der er udviklet på toppen af bakkelandskabet.	Området rummer vidnesbyrd om og har potentiale for videre undersøgelser af havspejlsudviklingen langs den jyske vestkyst.	Det er vigtigt, at der ikke sker en nedbrydning af sedimenterne i Filsøbassinet, hvilket f.eks. kan ske ved en sænkning af grundvandsspejlet. Det vil være værdifuldt med udsigtskorridorer fra Blåbjerg.
Oksbøl Grusgrav (graveområde ved Broeng)	Grusgrav med et marint oddekompleks fra Sen Elster – Holstein. Desuden findes i området en fossil jordbund af Eem alder, der er udviklet i Saale morænesand.	Grusgraven er et af få steder i Danmark, hvor der er mulighed for at studere marine højenergieflejringer fra Holstein Mellemistid og en fossil podzol fra Eem Mellemistid.	Det vil være værdifuldt med et oprenset og vedligeholdt profil i grusgraven.
Ølgod Lergrav	Nedlagt teglværksgrav med tilskredne profiler, der viste søaflejringer fra Cromer Mellemistid og fra to interstadialtider i Elster Istid – Ølgod I og II.	Søaflejringerne er sjældne i Danmark. Stedet er typelokalitet for Ølgod I og II Interstadialer.	Det vil være værdifuldt med et fritgravet og vedligeholdt profil i lergraven, i det mindste i den øvre del af lagserien.
Holmslands Klit - Ringkøbing Fjord	Den jyske vestkyst fra Bovbjerg til Blåvandshuk er en højenergikyst med en kystparallel materialetransport. Transporten er blandt verdens største, og samtidig er kyststrækningen en del Danmarks længste udligningskyst. De rigelige sandmængder fra primært de glacielle smeltevandsaflejringer har medført storskala tangedannelser bl.a. ud for Ringkøbing Fjord og opbygget marint forland, bl.a. ved den nu udtørrede Filsø. Kysten nord for Nymindegab er under generel erosion. Derfor foretages der intensiv kystbeskyttelse syd for Hvide Sande for at undgå et gennembrud af tangerne. Formmæssigt er kysten i øvrigt i særklasse. For det første pga. revlesystemet, som dimensionsmæssigt antages at være blandt de største af sin art. For det andet som følge af den brede og mere end 100 km lange strandbred og sidst men ikke mindst den tilgrænsende klitzone med imponerende forklitter og klitheder.	Lokaliteten har stor forsknings- og undervisningsmæssig værdi, både mht. til kystens og klitternes dynamik og morfologi. Kysterne omkring Ringkøbing Fjord indeholder talrige elementer, der kan indgå i tolkningen af den Holocæne udvikling ved den jyske vestkyst. Skjern Å deltaet i Ringkøbing Fjord er Danmarks største indlandsdelta, og Tipperne, der er et gammelt tidevandsdelta, er af stor morfologisk værdi. Endvidere har lokaliteten en meget stor rekreativ værdi.	Det er vigtigt, at de naturlige kyst- og vandløbsdynamiske processer i videst muligt omfang kan forløbe frit, og at de geologiske landskabsformer fremtræder åbent.

--	--	--	--

Tabel 27-1: Oversigt over værdifulde geologiske områder og kystlandskaber i Varde Kommune.

Kilde: By- og Landskabsstyrelsen <http://www.blst.dk/NR/rdonlyres/E14E4015-5C9A-43A5-8723-70D425C068BD/65394/Sydjylland.pdf> og <http://www.naturstyrelsen.dk/NR/rdonlyres/5BD078FE-3B8F-4F9D-A7E8-A022F158C72E/115554/MidtjyllandID.doc>

AKTIVITETER I PERIODEN 2017-2021

Der er ingen planlagte aktiviteter i planperioden.

28. FORSVARETS AREALER

Der er tre eksisterende militære områder i Varde Kommune, som i alt udgør godt 6.800 ha. Områderne er Oksbøl Skyde- og Øvelsesterræn, Varde Kaserne og Nymindegablejren.

Oksbøl Skyde- og Øvelsesterræn dækker over knap 6400 ha skov-, hede-, klit- og mose-arealer. Dette område er landskabeligt set enestående med store ornitologiske, botaniske og historiske interesser. Desuden er området omfattet af flere tinglyste fredninger.

De ca. 230 ha, som Varde Kaserne dækker over i Varde Kommune, rummer et usædvanligt landskab med sandklitdannelse ovenpå tidligere marsk, mens Nymindegablejren dækker over ca. 230 ha i et område med naturtyper som hede, klit, overdrev og strandsump. Gennem drifts- og plejeplanerne for de tre militære områder er der opstillet retningslinjer for beskyttelse og vedligehold af naturen i områderne.

HIDTIDIG PLANLÆGNING

For området ved Varde Kaserne er der udarbejdet en lokalplan, da der fra kasernens side blev rejst ønske om en væsentlig udvidelse af kasernens aktiviteter. Igennem lokalplanen blev der åbnet mulighed for ny bebyggelse og samtidig blev der rejst krav om sikring af støjgener for de tilgrænsende boligområder, der nu er underlagt støjzonen fra kasernens aktiviteter.

I 2012 har forsvaret revideret drifts- og plejeplanen for Oksbøl Skyde- og Øvelsesterræn og udarbejdet tillæg til planerne for Nymindegablejren og Varde Kaserne. Drifts- og plejeplanerne anvendes til at opnå, at den fortsatte militære anvendelse af områderne sker på en måde, der samtidig sikrer implementeringen af planlægningen inden for Natura 2000-områderne såvel som beskyttelsen af bilag IV-arterne og hensynet til den nationale naturbeskyttelseslovgivning.

Teknisk sker dette ved, at forsvaret indarbejder Natura 2000-planlægningen i drifts- og plejeplanerne på lige fod med øvrige formelle forskrifter. Dette sker i forbindelse med den løbende revision af eksisterende drifts- og plejeplaner eller ved udarbejdelse af nye. I tilfælde, hvor der foreligger relativt nye drifts- og plejeplaner, sikres Natura 2000-planlægningen gennem tillæg. Der er i 2012 således udarbejdet en revision af drifts- og plejeplanen for Oksbøl Skyde- og Øvelsesterræn samt udarbejdet tillæg til planerne for de to andre områder. Endelig har forsvaret udarbejdet resuméer af Natura 2000-delen af drifts- og plejeplanerne. Resuméerne indgår som bilag i Varde Kommunes Natura 2000-handleplaner for de enkelte områder.

Resuméerne består af en række kortfattede afsnit, der starter med resuméet fra drifts- og plejeplanen eller tillægget hertil. Derefter beskrives Forsvarets andel af de relevante Natura 2000-områder, dels på arealniveau og dels i forhold til naturindhold fordelt på naturtyper og arter. Til slut gives i skemaform en oversigt over målsætning og indsats i forhold til sikring af Natura 2000-værdierne. Den samlede drifts- og plejeplan, tillæg og tilhørende aktivitetskort kan findes på Forsvarets Bygnings- og Etablisementstjenestes hjemmeside: www.forsvaret.dk/fbe.

Oksbøl Skyde- og Øvelsesterræn rummer ved Ho Bugt en række strandengsarealer, der er omfattet af Vadehavsplanen. Det er Varde Kommunes vurdering, at intentionerne i Vadehavsplanen for forsvarets vedkommende er tilgodeset. Vadehavsplanen tilgodeses for det første gennem Natura 2000-planlægningen og for det andet ved, at de berørte strandenge indgår i landbrugs- og miljøprojektet for Varde Ådal og engene ved Ho Bugt. Desuden indgår strandengene i Operation Engsnarre.

KOMMUNEPLAN 2017

Støjkonsekvenszonen omkring skydebanerne ved Varde Kaserne er tilrettet i overensstemmelse med nye støjberegninger.

AKTIVITETER I PERIODEN 2017-2021

Drifts- og plejeplanerne for Nymindegablejeren og Varde Kaserne gælder til 2018. Planen for Oksbøl Skyde- og Øvelsesterræn gælder til 2026, herefter skal planerne revideres.

Forsvaret har tidligere udarbejdet resuméer af drifts- og plejeplaner til de kommunale Natura 2000-handleplaner, som gælder for indsatsperioden 2012-2015. Disse skal i den kommende periode revideres.

29. MILJØGENER OG VVM-PLIGTIGE ANLÆG

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Kommuneplan 2013 videreførte Kommuneplan 2010-2022 omkring støjbestemmelser og placering af støjkonsekvensområder uændret. Eneste undtagelse var, at der i forbindelse med Kommuneplan 2013 blev indarbejdet retningslinjer omkring byomdannelse af støjbela-stede områder, planlægning indenfor Forsvarets støjkonsekvensområder, og placering af affalds- og deponeringsanlæg.

I Kommuneplan 2013 blev det tilkendegivet, at Varde Kommune ville udarbejde afgræns-ning af støjkonsekvenszoner for bedre at kunne forebygge, at der opstår konflikter mellem støjklender og støjfølsomme anvendelser. Dette arbejde er fuldført og derfor indarbejdes der opdaterede støjkonsekvensområder i Kommuneplan 2017.

KOMMUNEPLAN 2017

Gener fra støj bør først og fremmest undgås ved, at der i planlægningen tages højde for konflikter mellem støjklender og støjfølsomme områder. Derfor udarbejdes der i Kommune-plan 2017 et opdateret datagrundlag for støjkonsekvensområder. Der indhentes støjkonse-kvensområder fra Forsvarets aktiviteter og fra Vejdirektoratet langs hovedlandeveje. Der-udover udarbejder Varde Kommune støjkonsekvensområder for kommunens listevirksom-heder, virksomheder med regelmæssigt miljøhensyn og udvalgte landbrug.

UDLÆG AF AREALER TIL STØJFØLSOM ANVENDELSE

Der skal tages tilstrækkelige støj-mæssige hensyn, når der udlægges arealer til støjfølsom-me formål i landzone tæt på støjende anlæg og aktiviteter. Tilsvarende skal der tages støj-mæssige hensyn, når der overvejes udlæg af industri- og håndværksarealer eller arealer til andre støjende formål tæt på boliger eller anden støjfølsom anvendelse.

Ved støjfølsom anvendelse forstås boligområder, sommerhusområder, kolonihaveområder, campingpladser, rekreative områder, særlige naturområder, kontorer for offentlig eller pri-vat administration, områder til skoler, hospitaler, børnehaver, plejehjem og lignende, hotel-ler, enkeltboliger og områder for blandet bolig- og erhvervsbebyggelse.

For at kunne tage tilstrækkelig støj-mæssige hensyn i planlægningen udlægges støjkonse-kvensområder.

STØJKONSEKVENSBOMRÅDER

Støjkonsekvensområder er de nærområder omkring særligt støjende anlæg, hvor der må tages særlige støj-mæssige hensyn ved planlægning af arealanvendelsen.

Der må ikke udlægges areal til støjfølsom anvendelse inden for støjkonsekvensområder, medmindre der gennem kommune- og lokalplanlægningen fastsættes bestemmelser om etablering af tilstrækkelig støjafskærmning. I så fald skal det dokumenteres, at støjniveauet ved den støjfølsomme arealanvendelse ikke overstiger de grænseværdier, som er fastsat for den støjende aktivitet. Undtaget herfra er mindre udfyldningsbyggeri eller byggeri, der gen-opføres efter brand.

Støjkonsekvensområderne afgrænses i forhold til støjfølsom arealanvendelse med udgangs-punkt i de bekendtgørelser og vejledninger, der gælder for de forskellige støjende aktivite-ter. Miljøstyrelsens vejledende regler om støj skal overholdes inden for blandt andet veje og jernbaner, støjende fritidsanlæg, flyvestationer samt skyde- og øvelsesterræner.

Tabellen nedenfor viser vejledende afstande fra grænsen af støjfølsomme områder (områdetyperne 3-8) til grænsen af planlagte eller eksisterende erhvervsområder (områdetyperne 1-3). For en nærmere beskrivelse af områdetyperne henvises til Miljøstyrelsens vejledning nr. 5/1984 om ekstern støj fra virksomheder med tilhørende supplement til vejledning om ekstern støj fra virksomheder nr. 3 af 1996.

Områdetype	1. Erhvervs- og industriområder	2. Erhvervs- og industriområder med forbud mod generende virksomheder	3. Områder for blandet bolig- og erhvervsbebyggelse, centerområder mv.
3. Blandet bolig- og erhvervsbebyggelse, centerområde mv.	500 m	100 m	-
4. Etageboliger	500 m	100 m	-
5. Åben lav boligbebyggelse	1000 m	300 m	50 m
6. Sommerhusområder og offentligt tilgængelige rekreative områder, særlige naturområder mv.	1000 m	300 m	50 m
7. Kolonihaveområder	1000 m	300 m	50 m
8. Det åbne land	500 m	100 m	-

Tabel 29-1: Vejledende støjkonsekvensafstande for følsomme områder til erhvervsområder.

Beregninger, der tager udgangspunkt i de faktiske landskabsforhold og den eksisterende samt planlagte bebyggelse, vil ofte kunne medføre, at afstandskravene kan reduceres.

UDLÆG AF STØJKONSEKVENSSOMRÅDER

Støjkonsekvensområder skal anvendes af Varde Kommune til forebyggelse af støjgener ved både sagsbehandling af landzonesager og ved planlægning i form af udarbejdelse af forslag til kommuneplantillæg og lokalplan. Konsekvensområderne skal ses som en opmærksomzone for sagsbehandlerne, hvor der i hvert enkelt tilfælde skal foretages en konkret vurdering.

Virksomheder

Varde Kommune har 101 listevirksomheder og 207 virksomheder omfattet af brugerbetalingsbekendtgørelsen (virksomheder, der ikke har en miljøgodkendelse, men som skal have regelmæssige miljøtilsyn). Der er udlagt et støjkonsekvensområde for disse virksomheder. For at få fastlagt afgrænsningen af støjkonsekvensområderne er alle virksomhederne blevet klassificeret efter de 7 klasser i *Håndbog om miljø og planlægning*. Virksomhederne er klassificeret ud fra deres listepunkt eller punkt på brugerbetalingsbekendtgørelsen. For de virksomhedstyper, der i *Håndbog for miljø og planlægning* er nævnt under to klasser (f.eks. er maskinfabriker og betonfabriker nævnt både i klasse 5 og 6) er virksomheder med en miljøgodkendelse klassificeret i den højeste klasse, mens virksomheder af samme type, men uden en miljøgodkendelse er klassificeret i den laveste klasse. Herefter er støjkonsekvenszonen bestemt efter *Håndbog om miljø og planlægning*.

Klasse	Støjkonsekvensområde
3	50 m
4	100 m
5	150 m
6	300 m
7	500 m

Tabel 29-2: Virksomhedsklasse med tilhørende støjkonsekvensområde.

Der er en række listevirksomheder, der ikke kan klassificeres i en af de 7 klasser. Det drejer sig om skydebaner, motorsportsbaner og flyvepladser. Her er støjkonsekvensområdet bestemt ud fra kommunes kendskab til virksomheden, herunder hvor meget den bruges, og hvad der skydes med eller køres på. Støjkonsekvensområdet for især skydebaner og flyvepladser bør ikke være en cirkel, idet støjudbredelsen er meget forskellig i forskellige retninger fra aktiviteten. Det vil kræve et uforholdsmæssigt stort arbejde at klarlægge den rigtige støjudbredelse, og derfor er det valgt at lægge støjkonsekvensområdet ind som en cirkel, så støjudbredelsen er den samme i alle retninger.

Konsekvensområdets midtpunkt er som udgangspunkt lagt midt på virksomheden. For de virksomheder, hvor kommunen har kendskab til, at støjklenderne er placeret andre steder, er midtpunktet flyttet hen til støjklenderen. For store virksomheder eller virksomheder med støjklender forskellige steder, er støjbufferzonen lagt uden om en polygon, som den enkelte sagsbehandler har tegnet ud fra vedkommendes kendskab til støjklenderne på virksomheden. Der har således været en konkret vurdering for hver virksomhed af, hvor støjkonsekvensområdet skal lægges.

Landbrug

Varde Kommune har i alt ca. 300 landbrugsejendomme med over 75 dyreenheder, som sammen med 84 minkfarme indgår i dataet for landbrugsejendomme. Disse landbrugsejendomme indgår i dataet, da de har en størrelse, der medfører, at der ifølge Husdyrbrugsbekendtgørelsen stilles større miljømæssige krav ved udarbejdelsen af en husdyrgodkendelse. Der er udarbejdet støj- /lugtkonsekvensområder indenfor fire kategorier af disse ejendomme. Fælles for alle husdyrbrug og minkfarme er dog, at der skal udarbejdes en individuel konkret vurdering og/eller beregning ved en aktuel sag.

- IED landbrug, der er særligt forurenende landbrug med over en bestemt mængde søer, slagtesvin eller fjerkræ, er omfattet af EU's direktiv om industrielle emissioner. I denne kategori er der 31 ejendomme. Udover støj er det især lugt, der er den afgørende faktor med hensyn til konsekvensområde. Konsekvensområder er fastlagt til 500 meter, men der vil være variationer alt efter om det er søer, slagtesvin eller fjerkræ.
- Ejendomme med mellem 75 og 250 dyreenheder. I denne kategori er der 132 ejendomme. Bufferzonen er sat til 500 meter, men da der er stor forskel i dyreholdet indenfor denne kategori, vil de mindre ejendomme derfor have et mindre konsekvensområde. Dette vil bero på en konkret faglig vurdering eller en beregning for hver enkelt ejendom.
- Ejendomme med mere end 250 dyreenheder. I denne kategori er der 130 ejendomme. Konsekvensområdet sættes til 500 meter, men efter en konkret faglig vurdering eller en beregning vil grænsen, i enkelte tilfælde kunne være op til over 500 meter for de største landbrug.
- I Varde Kommune er der 84 minkfarme, der svinger med besætninger fra ca. 300 avlstæver til besætninger med ca. 10.000 avlstæver. Konsekvensområdet fastsættes til 300 meter, men alt efter hvor mange tæver der er, kan geneafstanden med hensyn til lugt komme op på over 600 meter.

Landbrugsejendommene geografiske placering er fastlagt i GIS ved hjælp af adresser og konsekvensområdets midtpunkt er ejendommens adresse. Herefter er konsekvensområdet udlagt som en cirkel med den fastsatte radius i henhold til nedstående tabel.

	Kategori	Antal ca.	Støj- og lugtkonsekvensom- råde
1	IED landbrug (Særligt forurenende land- brug med over en bestemt mængde søer, slagtesvin eller fjerkræ)	31	500 m
2	Ejendomme med mere end 75 - men mindre end 250 dyreenheder (>75<250 DE)	132	500 m
3	Ejendomme med mere end 250 dyreenheder (>250 DE)	130	500 m
4	Pelsdyrfarme	84	300 m

Tabel 29-3: Støj- og lugtkonsekvensområdet i forhold til kategori af landbrug.

AKTIVITETER I PERIODEN 2017-2021

For at sikre et opdateret datagrundlag vil der løbende ske en opdatering af støjkonsekvensområder for virksomheder og landbrug i perioden frem mod 2021.

30. ÆNDRINGER I RAMMER OG AREALUDLÆG

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Hittidig planlægning af arealudlæg og -anvendelse har været varetaget via rammebestemmelserne i Kommuneplan 2013, Varde Kommune.

LOKALPLANLÆGNING OG KOMMUNEPLANTILLÆG

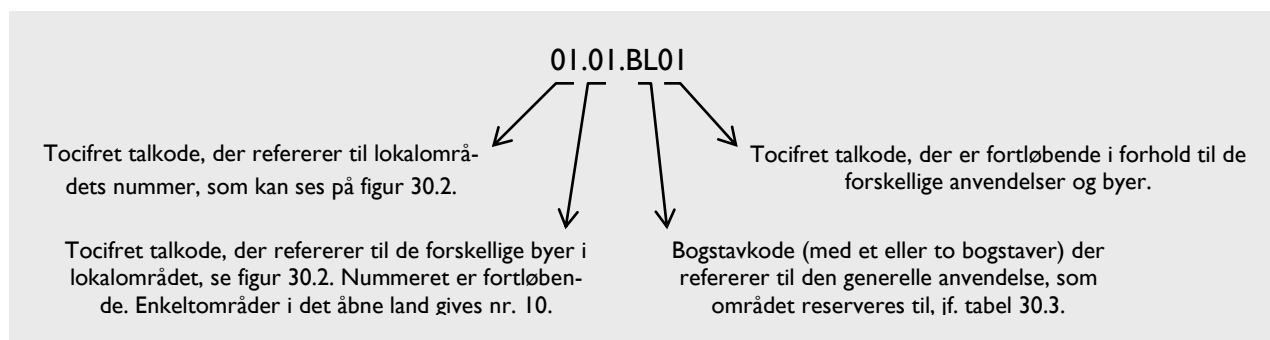
I redegørelsens kapitel 31 findes tabeller over den hittidige planlægning siden seneste kommuneplanrevision fordelt på henholdsvis lokalplaner og kommuneplantillæg.

KOMMUNEPLAN 2017

I Kommuneplan 2017 er der foretaget forskellige ændringer i forhold til områdernes afgrænsning og deres anvendelse, se tabel nedenfor.

NUMMERERING

Nummereringen af rammeområderne i Kommuneplan 2017 følger den nummerering, der blev fastlagt ved sidste revision. Enkeltområderne nummereres/navngives efter nedenstående princip, se figur 30.1.

Figur 30.1: Navngivning af enkeltområder i "Kommuneplan 2010-2022".

Figur 30.2: Lokalområdeopdelingen af kommunen i forhold til navngivning af enkeltområder.

Rammerne er opdelt i 25 hæfter, et for hvert lokalområde. Et lokalområde svarer omtrent til et sogn. I et lokalområde findes typisk en områdeby eller en landsby samt en eller flere mindre bysamfund.

Hvert planhæfte er opbygget med en beskrivelse af de enkelte byer efterfulgt af rammebestemmelserne.

Bogstavkoder for den generelle anvendelse

Bogstavskoderne for den generelle anvendelse af et enkeltområde tager udgangspunkt i Miljøministeriets PlanDK2-standard og fremgår af tabel 30.1 herunder. Siden sidste kommuneplanrevision er lovgivningen omkring jordbrugspareller blevet ændret, så det ikke længere er muligt at planlægge herfor. Jordbrugspareller udgår derfor som et boligtypeeksempel.

Generel anvendelseskategori	Definition, som der er anvendt	Eksempler på anvendelser
Boligområde (B)	Rene boligområder med begrænset mulighed for lokal detailhandel, lokal privat og offentlig service og fællesanlæg. Boligandel på mindst 80 %.	Åbent-lavt boligområde Tæt-lavt boligområde Etageboliger
Blandet bolig og erhverv (BL)	Blanding af boliger og erhverv med en boligandel mellem 20 og 80 % og tilsvarende en erhvervsandel mellem 80 og 20 %.	Områder med blandet anvendelse til boliger og erhverv. Anvendes typisk i landsbyer.

Erhvervsområde (E)	Rene erhvervsområder med begrænset mulighed for lokal detailhandel, lokal privat og offentlig service og fællesanlæg. Erhvervsandel på mindst 80 %. Der gives i nogle få erhvervsområder i rammebestemmelserne mulighed for enkeltstående butikker eller butikker til særligt pladskrævende varer.	Rene erhvervsområder. Erhvervsområde, hvor der er mulighed for en enkeltstående butik. Erhvervsområder, hvor der er mulighed for erhverv samt butikker med særligt pladskrævende varer.
Centerområde (C)	Centerområder samt områder med en blandet anvendelse ud over blandet bolig- og erhvervsformål.	Centerområder dækker områder med en kombination af anvendelserne (O, R, B, BL og E). Det vil sige, at i centerområder er alle funktioner mulige undtagen deciderede industrierhverv ⁹ samt sommerhuse. Derudover kan der være mulighed for butikker. Der skelnes i de enkelte rammebestemmelser mellem: 1) Centerområde med mulighed for butikker 2) Centerområde uden mulighed for butikker
Rekreativt område (R)	Omfatter alle fritids- og turistanlæg og rekreative grønne områder i og uden for byerne.	- Selvstændige idrætsområder: Herunder skyde- og golfbaner samt landingspladser. - Rekreative områder: Herunder grønne områder og kolonihaver. - Ferie- og turistanlæg: Herunder feriecentre, campingpladser, turistanlæg og lignende.
Sommerhusområde (S)	Omfatter arealer der er udlagt til sommerhusområder.	Sommerhusområder
Område til offentlige formål (O)	Omfatter arealer udlagt til uddannelses-, sundheds-, kulturelle, administrative, samt sociale formål.	Offentlige institutioner, herunder skoler, ældre-, unge- og daginstitutioner, multihaller, museer, biblioteker, kirker og lignende.
Tekniske anlæg (T)	Kategorien tekniske anlæg kan omfatte trafikanlæg og kommunikationsanlæg, forsyningsanlæg og andre tekniske anlæg herunder miljøanlæg, rensningsanlæg, deponeringsanlæg, m.v. Der medregnes også militære områder i denne kategori.	Spildevandsanlæg, militære områder, genbrugspladser, solfangeranlæg osv.

Tabel 30.1: Oversigt over hvad de forskellige typer af generelle anvendelse dækker over.

Boligområder:

Af tabel 30.1 ses, at der i boligområder (B-områder) kan tillades indretning af en del af en bolig til sådanne former for erhverv, som sædvanligvis kan udøves i forbindelse med en bolig. Eksempler på erhverv, der sædvanligvis udøves i forbindelse med en bolig er for eksempel frisør, ejendoms-, advokat-, revisor- og arkitektvirksomhed og lignende liberale erhverv samt dagpleje og lignende, jf. bygningsreglementet.

⁹ Med industrierhverv menes erhverv fra og med miljøklasse 4 og til og med miljøklasse 7.

Centerområder:

I centerområder må der etableres boliger, kontor- og servicevirksomheder, mindre fremstillings- og håndværksvirksomheder, der ikke er generende for omgivelserne, offentlige institutioner og andre offentlige samt rekreative formål. Dertil kommer, at der i nogle centerområder må etableres butikker, mens der i andre centerområder for eksempel kun må etableres lettere erhverv.

Der findes 2 typer af centerområder. I begge kategorier må der etableres offentlige institutioner og andre offentlige formål samt rekreative områder.

I den første kategori af centerområde, som gælder langt de fleste områder, må der etableres butikker, boliger, lettere erhverv samt offentlige institutioner og rekreative områder.

Denne kategori kendetegnes ved som minimum at have følgende typer af konkret anvendelse i rammebestemmelserne: a) Blandet bolig og erhvervsbebyggelse, b) Butikker blandet med boliger.

I den anden kategori af centerområde, må der etableres boliger, lettere erhverv samt offentlige institutioner og rekreative områder. Dvs. den anden kategori svarer til den første kategori bortset fra, at der ikke må etableres butikker. Denne kategori kendetegnes ved som minimum at have følgende typer af "konkret anvendelse" i rammebestemmelserne: a) Blandet bolig og erhvervsbebyggelse. Derudover står der i rammebestemmelserne under andet, at der ikke må etableres butikker.

For at give størst mulig fleksibilitet i kommunens lokalbyer udvides centerområderne langs hovedgaderne i alle lokalbyerne undtagen Lunde, da centerområdet her allerede har en lang udstrækning. Derudover udvides centerområdet i kystbyen Nymindegab, da det er en byzoneby, hvorimod centerområderne i de øvrige kystbyer ikke ændres. Dette udvider også placeringsmulighederne for butikker i disse byer.

Erhvervsområder og områder til blandet bolig- og erhvervsformål:

Erhvervsområder opdeles generelt i fire kategorier i forhold til den konkrete anvendelse i rammebestemmelserne. Kategorierne tager udgangspunkt i miljøklassebegrebet fra Miljøministeriets "Håndbog om Miljø og Planlægning - boliger og erhverv i byerne" fra 2004, se figur 30.3 nedenfor.

De fire kategorier, som erhverv opdeles i under "konkret anvendelse" i rammebestemmelserne, er:

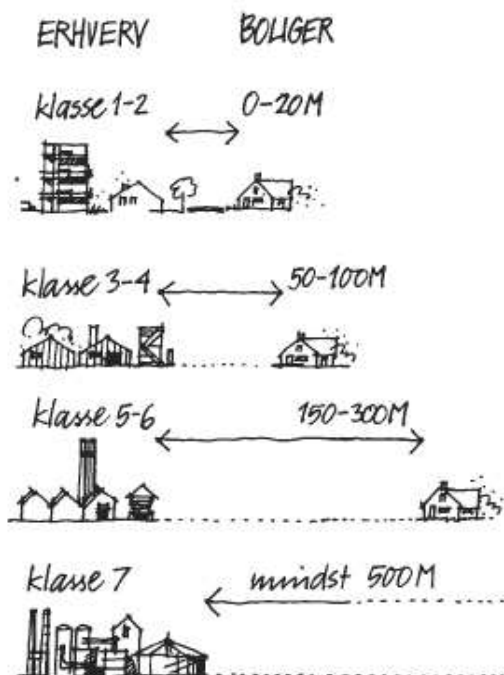
- "Kontor- og serviceerhverv" svarer til erhverv i miljøklasse 1.
- "Lettere industri" svarer til erhverv fra miljøklasse 1 til og med miljøklasse 3.
- "Tungere industri" svarer til erhverv fra miljøklasse 4 til og med miljøklasse 5.
- "Industri med særlige beliggenhedskrav" svarer til erhverv fra miljøklasse 6 til og med miljøklasse 7.

Det understreges, at selvom miljøklasse 1 indeholder butikker som et erhverv, er det kun tilladt at etablere butikker i de enkeltområder, hvor der er fastsat en butiksramme i rammebestemmelserne, med mindre der er tale om en mindre butik med salg af egne produkter, se nedenfor under detailhandel.

Områder til blandet bolig og erhvervsformål kan indeholde erhverv i fra og med miljøklasse 1 til og med miljøklasse 3. En landsbybebyggelse, der typisk består af en blanding af gårde, mindre håndværksvirksomheder og boliger, vil derfor kunne være udlagt som enkeltområder til blandet bolig- og erhvervsformål.

Afstandsklasser		
Der opereres med 7 klasser og disse klassers anbefalede afstand til boligområder:		
Klasse 1	0 meter	forretninger, liberale erhverv, kontorer og småværksteder med butik.
Klasse 2	20 meter	bogbinderier, elektronikværksteder og f.eks. laboratorier.
Klasse 3	50 meter	håndværksprægede virksomheder og visse servicevirksomheder.
Klasse 4	100 meter	levnedsmiddelfabrikker og mindre, overfladebehandlende virksomheder, herunder autolakkerier.
Klasse 5	150 meter	maskinfabrikker, betonfabrikker og farve- og lakindustrivirksomheder.
Klasse 6	300 meter	asfaltfabrikker, slagterier, større maskin- og betonfabrikker samt jernstøberier
Klasse 7	500 meter	medicinal- og pesticidproduktion og kraft- og stål-valseværker.

Klassificeringen og de respektive afstande til bolig-anvendelse.

Figur 30.3: Miljøklassesystematikken [Miljøministeriet, 2004]

male butiksstørrelse for de enkelte områder til butikker, er områderne, hvor der tillades butikker, udskilt som selvstændige enkeltområder. Dette gør det ligeledes lettere fremadrettet at holdes styr på restrummeligheden.

Der tillades kun butikker i centerområder samt erhvervsområder, hvor der er indskrevet en ramme til butiksformål. Dog tillades der generelt salg af egne produkter fra virksomheder, jf. detailhandelskapitlet i hovedstrukturen og i redegørelsen i Kommuneplan 2013.

Bevaringsværdige bygninger

Retningslinjer for bevaringsværdige bygninger er fastsat i hovedstrukturen. Udpegede bevaringsværdige bygninger fremgår af adresselister forrest i rammedelen for det enkelte lokalområde.

Rækkefølgebestemmelser

For at sikre en hensigtsmæssig udbygning af byen, hvor eksisterende investeringer i infrastruktur, sociale institutioner som skoler, børnehaver mv. udnyttes bedst muligt, fastsættes rækkefølgebestemmelse for udbygning i de enkelte byområder i Varde, områdebyer og landsbyer.

Principperne for rækkefølgebestemmelserne er nærmere beskrevet i kapitel 2 om byroller i kommuneplanens hovedstruktur.

OVERSIGT OVER ÆNDRINGER I RAMMER OG AREALUDLÆG

I nedenstående tabel vises ændringer i rammer og arealudlæg, herunder ny udlæg, arealudtag, ændret geografi, ændret generel anvendelse og øvrige ændringer i rammebestemmelserne.

Rammeområde (hidtil)	Hvad sker?	Hvorfor ændring?	Nyt rammenummer	Rammebestemmelser-ændring
01. Agerbæk				
01.01.B05	Ændret geografi	Rammeområdet tilrettes, således at dette stemmer overens med lokalplan 16 i Agerbæk.	Lægges til eksisterende ramme	Rammeområdet tilrettes, således at dette stemmer overens med lokalplan 16 i Agerbæk. I denne proces indsnævres rammeområdet 01.01.R02.
01.01.B01	Ændret geografi	Forespørgsel om at få bolig indlemmet i 01.01.B01.	01.01.B01	Matrikel 1cg i Agerbæk overføres fra 01.01.E06 til 01.01.B01.
01.01.B06	Ændret geografi	Overfører matrikel 27 og 4bl til 01.01.B06 fra 01.01.E05 og indlemmer resten af matrikel 7ag i 01.01.B06.	01.01.B06	Parcelhuse med tilhørende haver overføres til boligområdet.
01.01.E04	Ændret geografi	Med henblik på at sikre, at det samlede areal til byvækst i Varde Kommune bevæger sig mod et niveau, hvor det samlede arealudlæg modsvare det forventede behov i den 12 årige planperiode, foreslås rammeområdets størrelse reduceret.	01.01.E04	
	Nyt område	I henhold til friluftsstrategi og sikring af bynære rekreative områder oprettes rammeområde 01.01.R03.	01.01.R03	Ved udlæg af ramme sikres området til rekreative formål og kategoriseres som "skov."

Rammeområde (hid-til)	Hvad sker?	Hvorfor ændring?	Nyt rammenummer	Rammebestemmel-ses-ændring
02. Alslev				
02.01.B01	Ændret geografi	Haven tilhørende Alslev Præstegård gøres del af rammeområde 02.01.B01 og tilføjes dermed til byzone.	02.01.B01	Haven tilhørende Alslev Præstegård gøres del af rammeområde 02.01.B01 og tilføjes dermed til byzone.
	Nyt område	For at imødekomme væksten i Alslevs indbyggertal.	02.01.B08	I Alslev udlægges nyt rammeområde 02.01.B08 til åben-lav boligbebyggelse, for at imødekomme byens vækst.
	Nyt område	For at imødekomme væksten i Alslevs indbyggertal.	02.01.B09	I Alslev udlægges nyt rammeområde 02.01.B09 til åben-lav boligbebyggelse, for at imødekomme byens vækst.
02.01.O03	Ændret generel anvendelse	Thueslund er ophørt som ældrecenter. For at sikre bedre muligheder for fremtidig anvendelse føjes en del af rammeområdet til 02.01.C01.	02.01.C01	Da Thueslund er ophørt som ældrecenter, skal der sikres mulighed for ændret brug af området. En del af rammeområde føjes derfor til 02.01.C01, hvormed der gives mulighed for privat anvendelse. Lejere af de forhenværende ældreboliger er sikret fortsat ret til leje af ældreboligerne.
	Nyt område	For at sikre bynære rekreative områder i nærheden af nye boligområder.	02.01.R03	Ved udpegning af 02.01.R03 sikres adgang til bynært rekreativt område med adgang til "Ålegrøften" og byens kælkebakke. Det rekreative område gives formålet "grønt område."
	Nyt område	Ved Damsmarksvej sydvest for Alslev udlægges rammeområde 02.10.BL10 og forbliver i landzone.	02.10.BL01	Ved Damsmark sydvest for Alslev udlægges rammeområde 02.10.BL10 og forbliver i landzone.

Rammeområde (hid-til)	Hvad sker?	Hvorfor ændring?	Nyt rammenummer	Rammebestemmel- ses-ændring
03. Ansager				
03.01.B11	Udtag af KP	Med henblik på at sikre, at det samlede areal til byvækst i Varde Kommune bevæger sig mod et niveau, hvor det samlede arealud-læg modsvare det forventede behov i den 12 årige planperiode, foreslås rammeområdet udtaget af kommuneplanen.		
03.01.BL07	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	For at give mulighed for projekt fra udviklingsplanen, hvor der gives mulighed for opførelse af faciliteringshus ved Store Scene og multihus for ikke professionelle musikere.	03.01.BL07	
03.01.E06	Udtag af KP - Mageskifte	Mageskifte. 03.01.E06 overgår til landbrug og der gives mulighed for genslyngning af vandløb i 03.01.R02. Udtag medtages i arealregnskabet.	Udgår	03.01.E06 udtages af kommuneplanen grundet jordfordeling og overgår til landbrug. Varde Kommune overtager i byttehandel 03.01.R02.
03.01.R02	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	For at kunne opstille bebyggelse til bynære rekreative formål.	03.01.R02	Der som følge af Ansager Udviklingsplan fremkommet ønske om mulighed for at kunne opstille bebyggelse til bynære rekreative formål i byparken.

Rammeområde (hidtil)	Hvad sker?	Hvorfor ændring?	Nyt rammenummer	Rammebestemmelser-ændring
03.01.R04	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	For at give mulighed for yderligere publikumsfaciliteter ved Mariehaven i forbindelse med arrangementer.	03.01.R04	I forbindelse med arrangementer såsom Mariefestivalen gives der mulighed for at benytte rammeområdet til park med bebyggelsesprocent på 10% for området under et, således at midlertidige publikumsfaciliteter kan opstilles.
03.01.R05	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	For at give mulighed for bebyggelse til bynære rekreative formål.	03.01.R05	I forbindelse med udarbejdelsen af Ansager Udviklingsplan er der fremkommet ønske om at kunne benytte 03.01.R05 som "Skulptur Ø" Derfor gives mulighed for opførelse af bebyggelse til bynære idræts- og rekreative formål.
03.01.R09	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	For at give ekstra muligheder for turismen i Ansager. Blandt andet for at imødekomme efterspørgslen ved musikarrangementer i Mariehaven.	03.01.R09	Muligheden for langtidsparkering indskrives i ramme 03.01.R09.
03.01.R10	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	For at give ekstra muligheder for turismen i Ansager. Blandt andet for at imødekomme efterspørgslen ved musikarrangementer i Mariehaven.	03.01.R10	Muligheden for langtidsparkering indskrives i ramme 03.01.R10.
	Nyt rammeområde	For at give nye muligheder for indlandsturismen gives mulighed for langtidsparkering på parkeringspladsen nordøst for Kvie Sø.	03.02.R01	Nyt rekreativt rammeområde oprettes og muligheden for langtidsparkering indskrives i rammen.

Rammeområde (hid-til)	Hvad sker?	Hvorfor ændring?	Nyt rammenummer	Rammebestemmel-ses-ændring
04. Billum				
04.01.B07	Udtag af KP	Med henblik på at sikre, at det samlede areal til byvækst i Varde Kommune bevæger sig mod et niveau, hvor det samlede arealudlæg modsvare det forventede behov i den 12 årige planperiode, foreslås rammeområdet udtaget af kommuneplanen.		

Rammeområde (hid-til)	Hvad sker?	Hvorfor ændring?	Nyt rammenummer	Rammebestemmel-ses-ændring
04.01.E02	Ændret geografi	Med henblik på at sikre, at det samlede areal til byvækst i Varde Kommune bevæger sig mod et niveau, hvor det samlede arealud-læg modsvare det forventede behov i den 12 årige planperiode, foreslås rammeområdets størrelse reduceret.	04.01.E02	
16.10.R04	Teknisk ændring fra Oksbøl til Billum	Rammeområde 16.10.R04 ændrer navn, da området ved administrativ fejl er blevet placeret i Oksbøl i stedet for Billum.	04.10.R01	Teknisk ændring. Rammeområde 16.10.R04 overgår fra Oksbøl til Billum.
04.01.T02	Ændret geografi	Salg af jord fører til indskrænkning af rammeområde.	04.01.T02	Størstedelen af jorden i rammeområdet er solgt til privat ejer. 04.01.T02 indskrænkes derfor til kun at dække over supermiljøstationen syd for Billum.

Rammeområde (hidtil)	Hvad sker?	Hvorfor ændring?	Nyt rammenummer	Rammebestemmelser-ændring
05. Blåvand				
05.01.R07	Ændret geografi	Tilpasning af rammer, således at disse er i overensstemmelse med rammerne for Blåvand Zoo.	05.01.R07	Tilpasning af rammer, således at disse er i overensstemmelse med rammerne for Blåvand Zoo.
05.01.R08	Ændret geografi	Tilpasning af rammer, således at disse er i overensstemmelse med rammerne for Blåvand Zoo.	05.01R08	Tilpasning af rammer, således at disse er i overensstemmelse med rammerne for Blåvand Zoo.

Rammeområde (hidtil)	Hvad sker?	Hvorfor ændring?	Nyt rammenummer	Rammebestemmelser-ændring
05.01.S01	Ændret geografi	Tilpasning af rammeområde til zonestatus.	05.01.S01	Afgrænsningen af rammeområde 05.01.S01 tilpasses til afgrænsningen af zonestatus som sommerhusområde.
05.01.S01	Nyt rammeområde	Ønske om parkeringsplads til Meny Købmand	05.01.S06	Udlæg af nyt sommerhusområde til parkeringsformål til betjening af lokalområdet.
06. Fåborg				
06.01.B02	Udtag af KP	Med henblik på at sikre, at det samlede areal til byvækst i Varde Kommune bevæger sig mod et niveau, hvor det samlede arealudlæg modsvare det forventede behov i den 12 årige planperiode, foreslås rammeområdet udtaget af kommuneplanen.		
06.01.B03	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	Grundvandsredegørelse	06.01.B03	Note tilføjes: Ved planlægning af arealerne skal der udarbejdes en grundvandsvurdering af aktiviteterne, og det skal særskilt vurderes, om der kan planlægges for byrelaterede aktiviteter indenfor området.
06.01.BL01	Ændret geografi og øvrige ændringer i rammebestemmelser	Grundet tilkøb af areal med forbindelse til matrikel 1k ønskes dette indlemmet i rammeområde 06.01BL01. Derudover tilføjes note grundet grundvandsredegørelse.	06.01.BL01	Note tilføjes: Ved planlægning af arealerne skal der udarbejdes en grundvandsvurdering af aktiviteterne, og det skal særskilt vurderes, om der kan planlægges for byrelaterede aktiviteter indenfor området.

Rammeområde (hidtil)	Hvad sker?	Hvorfor ændring?	Nyt rammenummer	Rammebestemmelser-ændring
07. Henne				
07.01.B01 07.01.BL01 07.01.BL02	Ændret geografi Udtag af KP og øvrige ændringer i rammebestemmelser	For at sikre muligheder for bolig og erhverv i Henne Stationsby indlemmes 07.01.B01 og 07.01.BL02 i rammeområde 07.01.BL01. Derudover tilføjes note grundet grundvandsredegørelse.	07.01.BL01	Rammebestemmelserne for 07.01.BL01 bliver bestemmende for det udvidede rammeområde. Derudover tilføjes note: Ved planlægning af arealerne skal der udarbejdes en grundvandsvurdering af aktiviteterne, og det skal særskilt vurderes, om der kan planlægges for byrelaterede aktiviteter indenfor området.
07.02.R02	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	I forbindelse med udviklingsplanen for Henne Strand er der fremkommet ønske om at aktivere rammeområde 07.02.R02, således at dette kan være til glæde for besøgende året rundt.	07.02.R02	I forbindelse med udviklingsplanen for Henne Strand er der fremkommet ønske om at aktivere rammeområde 07.02.R02, således at dette kan være til glæde for besøgende året rundt. Dele af området er dog beliggende indenfor klitfredningslinjen, hvilket skal respekteres.
08. Ho				

Rammeområde (hidtil)	Hvad sker?	Hvorfor ændring?	Nyt rammenummer	Rammebestemmelser-ændring
09. Horne				
09.01.E01	Ændret geografi	Med henblik på at sikre, at det samlede areal til byvækst i Varde Kommune bevæger sig mod et niveau, hvor det samlede arealudlæg modsvare det forventede behov i den 12 årige planperiode, foreslås rammeområdets størrelse reduceret.	09.01.E01	
	Nyt område	I henhold til friluftstrategi og sikring af bynære rekreative områder oprettes rammeområde 01.01.R04.	09.01R04	Ved udlæg af ramme sikres området til rekreative formål.
10. Janderup				
10.01.E01	Ændret geografi	Med henblik på at sikre, at det samlede areal til byvækst i Varde Kommune bevæger sig mod et niveau, hvor det samlede arealudlæg modsvare det forventede behov i den 12 årige planperiode, foreslås rammeområdets størrelse reduceret.	10.01.E01	

Rammeområde (hidtil)	Hvad sker?	Hvorfor ændring?	Nyt rammenummer	Rammebestemmelser-ændring
11. Lunde				
11.01.B02	Ændret geografi	Med henblik på at sikre, at det samlede areal til byvækst i Varde Kommune bevæger sig mod et niveau, hvor det samlede arealudlæg modsvare det forventede behov i den 12 årige planperiode, foreslås rammeområdets størrelse reduceret.	11.01.B02	
11.01.E01	Ændret geografi	Med henblik på at sikre, at det samlede areal til byvækst i Varde Kommune bevæger sig mod et niveau, hvor det samlede arealudlæg modsvare det forventede behov i den 12 årige planperiode, foreslås rammeområdets størrelse reduceret.	11.01.E01	

Rammeområde (hidtil)	Hvad sker?	Hvorfor ændring?	Nyt rammenummer	Rammebestemmelser-ændring
12. Nordenskov				
12.01.B02	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	Grundvandsredegørelse	12.01.B02	Note tilføjes: Ved planlægning af arealerne skal der udarbejdes en grundvandsvurdering af aktiviteterne, og det skal særskilt vurderes, om der kan planlægges for byrelaterede aktiviteter indenfor området.
12.01.B04	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	Grundvandsredegørelse	12.01.B04	Note tilføjes: Ved planlægning af arealerne skal der udarbejdes en grundvandsvurdering af aktiviteterne, og det skal særskilt vurderes, om der kan planlægges for byrelaterede aktiviteter indenfor området.
12.01.E02	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	Grundvandsredegørelse	12.01.E02	Note tilføjes: Ved planlægning af arealerne skal der udarbejdes en grundvandsvurdering af aktiviteterne, og det skal særskilt vurderes, om der kan planlægges for byrelaterede aktiviteter indenfor området.
12.01.E03	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	Grundvandsredegørelse	12.01.E03	Note tilføjes: Ved planlægning af arealerne skal der udarbejdes en grundvandsvurdering af aktiviteterne, og det skal særskilt vurderes, om der kan planlægges for byrelaterede aktiviteter indenfor området.

Rammeområde (hid-til)	Hvad sker?	Hvorfor ændring?	Nyt rammenummer	Rammebestemmelser-ændring
13. Nyminddegab				
	Nyt rammeområde	For at kunne tilgodese rekreative og turismettede initiativer. Rammeudlægget er i tråd med ønske fra Nyminddegab Udviklingsplan.	13.10.R05	Der udlægges en ny rekreativ ramme ved servicehuset/parkeringspladsen langs Vesterhavet på inder siden af klitrækken. Rammebestemmelserne skal sikre mulighed for at anlægge rekreative faciliteter, der kan medvirke til at give brugere og turister bedre faciliteter.
13.02.T02	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	Anvendelsesmuligheder udvides til at omfatte mobilmast(er).	13.02.T02	Anvendelsesmuligheder udvides til at omfatte mobilmast(er). I denne forbindelse aflyses en byplanvedtægt.
14. Næsbjerg				

Rammeområde (hid-til)	Hvad sker?	Hvorfor ændring?	Nyt rammenummer	Rammebestemmel- ses-ændring
15. Nørre Nebel				
15.01.B08	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	Klimatilpasningsplan	15.01.B08	Note tilføjes: Indenfor området må der først udbygges, når det kan påvises eller sandsynliggøres, at området ikke er oversvømmelsestruet eller at oversvømmelser kan afværges på en hensigtsmæssig måde.
15.01.E01	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	Klimatilpasningsplan	15.01.E01	Note tilføjes: Indenfor området må der først udbygges, når det kan påvises eller sandsynliggøres, at området ikke er oversvømmelsestruet eller at oversvømmelser kan afværges på en hensigtsmæssig måde.
15.01.R02	Nyt rammeområde	For at tilpasse rammen til PlanSystem opdeles den tredelte ramme.	15.01.R07	Da kolonihaven og idrætsfaciliteterne ikke passer sammen i PlanSystem opdeles rammen i to, hvorved nyt rammeområde for kolonihaverne bliver 15.01.R07.

Rammeområde (hid-til)	Hvad sker?	Hvorfor ændring?	Nyt rammenummer	Rammebestemmelser-ændring
16. Oksbøl				
16.01.O01	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	Der gives mulighed for langtidsparkering		Samtidig indskrives mulighed for langtidsparkering i forbindelse med rammeområdet for Blåvandshuk Idrætscenter.
16.01.R03	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	I forbindelse med Udviklingsplan Oksbøl ønskes udvidelse af mulighederne i Oksbøl Bypark.	16.01.R03	Der sikres mulighed for opførsel af faciliteter til rekreative formål. Herunder offentlige toiletter, legeplads(er), multibane og bålhytte. Derfor ændres bebyggelsesprocenten fra unødvendig til 10% for området under et. Bebyggelsehøjden justeres fra 5 til 3,5 meter og der tillades bebyggelse til idræts- og rekreativ bynær brug.

Rammeområde (hidtil)	Hvad sker?	Hvorfor ændring?	Nyt rammenummer	Rammebestemmelser-ændring
17. Outrup				
17.01.B04	Nyt rammeområde	I forbindelse med aflysning af lokalplan 4 i Outrup oprettes nyt rammeområde af matrikel 4ex og 4db Rotarp By, Outrup beliggende i rammeområde 17.01.B04.	17.01.B08	Der gives i det nye rammeområde 17.01.B08 mulighed for at bygge tæt-lavt og åbent-lavt.
17.01.B05	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	Klimatilpasningsplan	17.01.B05	Note tilføjes: Indenfor området må der først udbygges, når det kan påvises eller sandsynliggøres, at området ikke er oversvømmelsestruet eller at oversvømmelser kan afværges på en hensigtsmæssig måde.
17.01.E02	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	Klimatilpasningsplan	17.01.E02	Note tilføjes: Indenfor området må der først udbygges, når det kan påvises eller sandsynliggøres, at området ikke er oversvømmelsestruet eller at oversvømmelser kan afværges på en hensigtsmæssig måde.
17.01.E03	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	Klimatilpasningsplan	17.01.E03	Note tilføjes: Indenfor området må der først udbygges, når det kan påvises eller sandsynliggøres, at området ikke er oversvømmelsestruet eller at oversvømmelser kan afværges på en hensigtsmæssig måde.

Rammeområde (hid-til)	Hvad sker?	Hvorfor ændring?	Nyt rammenummer	Rammebestemmel-ses-ændring
17.01.R01	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	For at give mulighed for projekt fra udviklingsplanen, hvor mulighederne i Outrup Anlæg/Park udvides.	17.01.R01	I forbindelse med udarbejdelsen af Outrup Udviklingsplan er der fremkommet ønske om mulighed for opførsel af rekreative faciliteter i Outrup Anlæg. Der gives eksempelvis mulighed for fornyelse af indgangspartier, legeplads, scene, toiletter og bålhytte. Bebyggelsesprocenten bliver 10% for området under et og maksimal bebyggelseshøjde fastsættes til 3,5 meter. Bebyggelse fastsættes som bebyggelse til idræts- og rekreativ bynær brug.
18. Sig				
18.01.B05	Ændret geografi	For at sikre overensstemmelse mellem lokalplan og rammeområde.	18.01.B05	
18.01.B07	Ændret geografi	Med henblik på at kunne tilbyde et alsidigt og differentieret udbud af byggegrunde udvides rammeområde 18.01.B07	18.01.B07	Rammeområdets størrelse udvides med 1,6 ha.
18.01.T02	Udtag af KP	Sig Kraftvarmeværk har udnyttet muligheden for opsætning af solfangere i rammeområde 18.10.T04. Dermed udtages 18.01.T02 af kommuneplanen.		

Rammeområde (hidtil)	Hvad sker?	Hvorfor ændring?	Nyt rammenummer	Rammebestemmelser-ændring
19. Skovlund				
19.01.B07	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	Grundvandsredegørelse	19.01.B07	Note tilføjes: Ved planlægning af arealerne skal der udarbejdes en grundvandsvurdering af aktiviteterne, og det skal særskilt vurderes, om der kan planlægges for byrelaterede aktiviteter indenfor området.
19.01.E02	Ændret geografi	Matrikel nr. 2 dp Skovlund by, Skovlund, beliggende i 19.01.O03 indlemmes i rammeområde 19.01.E02, med henblik på et fremtidigt salg til erhvervsformål.	19.01.E02	
	Nyt området	I forbindelse med friluftstrategi og sikring af bynære rekreative arealer udlægges nyt rammeområde 19.01.R02 som rekreativt rammeområde - bypark	19.01.R02	Ved udlæg af ramme sikres området til rekreative formål – bypark.
20. Tinghøj				
20.01.B02	Udtag af KP	Rammeområdet er for fugtigt til at være attraktivt boligområde og rammen ønskes af ejeren derfor flyttet.		
20.01.B02	Nyt rammeområde	Arbejde med kommuneplantillæg i den vestlige del af Tinghøj gøres til del af KP 17. Yderligere udvides arealet, således at der delvist kompenseres for udtag af nuværende 20.01.B02.	20.01.B02	

Rammeområde (hid-til)	Hvad sker?	Hvorfor ændring?	Nyt rammenummer	Rammebestemmel-ses-ændring
21. Tistrup				
21.01.E01	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	Grundvandsredegørelse	21.01.E01	Note tilføjes: Ved planlægning af arealerne skal der udarbejdes en grundvandsvurdering af aktiviteterne, og det skal særskilt vurderes, om der kan planlægges for byrelaterede aktiviteter indenfor området.
21.01.R05	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	Som følge af ønske fra Hodde-Tistrup Udviklingsplan udvides rekreative muligheder.	21.01.R05	I forbindelse med Hodde-Tistrup Udviklingsplan er fremkommet projekt om anlæg af "Troidhytte" med udsigt over søen, som kan bruges til spise-sted/festlokaler med servering, ishus, servicefaciliteter til lokale foreninger. Derfor ændres bebyggelsesprocenten til 10% for området under et og der tilføjes information til områdets anvendelse, at der kan opføres bebyggelse til spisested med servering samt bebyggelse til idræts- og bynær rekreativt brug. "Troidhytten" skal opføres i naturmateriale og passe ind i skovmiljøet.

Rammeområde (hid-til)	Hvad sker?	Hvorfor ændring?	Nyt rammenummer	Rammebestemmelser-ændring
21.01.R02 21.01.R06	Ændret geografi og øvrige ændringer i rammebestemmelser	Som følge af ønske fra Hodde-Tistrup Udviklingsplan udvides rekreative muligheder. Den nordlige del af rammeområde 21.01.R02 indlemmes i 21.01.R06.	21.01.R06	I forbindelse med ønsket om muligheden for anlæggelse af en Outdoorpark Tistrup udvides mulighederne indenfor rammeområde 21.01.R06. Den maksimale bebyggelsesprocent for området under et sættes til 10% og der tilføjes, at der kan opføres bebyggelse til idræts- og bynær rekreativ brug. Rammeområde 21.01.R06 tilpasses ved sin nordlige afgrænsning matrikelskel og §3-beskyttet areal, som udtages.
22. Tofterup				
22.01.B07	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	Grundvandsredegørelse	22.01.B07	Note tilføjes: Ved planlægning af arealerne skal der udarbejdes en grundvandsvurdering af aktiviteterne, og det skal særskilt vurderes, om der kan planlægges for byrelaterede aktiviteter indenfor området.
22.01.E05	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	For at give nye muligheder for indlandsturismen gives i rammområdet mulighed for langtidsparkering.		Tilføjelse af langtidsparkering.

Rammeområde (hid-til)	Hvad sker?	Hvorfor ændring?	Nyt rammenummer	Rammebestemmel-ses-ændring
23. Varde				
23.02.B07	Ændret geografi	Ønske om overførsel til andet rammeområde. Matrikel 142ap, Varde Markjorder, beliggende i rammeområde 23.02.B07 overføres til rammeområde 23.02.B38.	23.02.B38	
23.02.E02	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	For i en periode at sikre mulighed for kursusaktiviteter i rammeområdet.	23.02.E02	Der indskrives mulighed for, i en periode, at kunne afholde kursusaktiviteter i rammeområdet.
23.02.O03	Nyt rammeområde	Der gives mulighed for anlæg af større fritidsfaciliteter, herunder bmx-faciliteter, da bmx-klubben i Varde ønsker mulighed for at flytte til større ramme.	23.02.R05	Der gives mulighed for maksimal bebyggelsesprocent på 20% for området under ét til bmx-hal og tilhørende faciliteter eller lignende rekreative formål.
	Nyt rammeområde	For at efterkomme efterspørgslen efter boligområder i Varde, udlægges nyt rammeområde til boligformål ved Isbjerg Møllevej.	23.02.B39	
23.02.B29	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	Grundvandsredegørelse	23.02.B29	Note tilføjes: Ved planlægning af arealerne skal der udarbejdes en grundvandsvurdering af aktiviteterne, og det skal særskilt vurderes, om der kan planlægges for byrelaterede aktiviteter indenfor området.

Rammeområde (hid-til)	Hvad sker?	Hvorfor ændring?	Nyt rammenummer	Rammebestemmel-ses-ændring
23.02.B34	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	Grundvandsredegørelse	23.02.B34	Note tilføjes: Ved planlægning af arealerne skal der udarbejdes en grundvandsvurdering af aktiviteterne, og det skal særskilt vurderes, om der kan planlægges for byrelaterede aktiviteter indenfor området.
23.03.C01	Ændret geografi	For at udvide udnyttelsesmulighederne for brug af bygningmassen i rammeområde 23.03.T01 indlemmes disse i rammeområde 23.03.C01.	23.03.C01	
23.03.E03	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	For at muliggøre en fortsat og udvidet brug af rammeområde 23.03.E03 tilføjes mulighed for servicevirksomhed.	23.03.E03	Mulighed for servicevirksomhed tilføjes.
	Nyt rammeområde	For at efterkomme efterspørgslen efter boligområder i Varde, udlægges nyt rammeområde til boligformål mellem Skadehøjvej og Søndervangsvej.	23.03.B19	Ved planlægning af arealet skal der indarbejdes bestemmelser, som minimerer aktiviteternes trussel mod forurening af grundvandet.
23.03.B18	Ændret geografi	Rammeområdet udvides mod vest for at kunne rumme flere boliger.	23.03.B18	
23.02.E08	Udtag af kommuneplanen	Med henblik på at sikre, at det samlede areal til byvækst i Varde Kommune bevæger sig mod et niveau, hvor det samlede arealudlæg modsvare det forventede behov i den 12 årige planperiode, foreslås rammeområdet udtaget af kommuneplanen.		

Rammeområde (hid-til)	Hvad sker?	Hvorfor ændring?	Nyt rammenummer	Rammebestemmel-ses-ændring
23.03.E08	Ændret geografi	Med henblik på at sikre, at det samlede areal til byvækst i Varde Kommune bevæger sig mod et niveau, hvor det samlede arealud-læg modsvare det forventede behov i den 12 årige planperiode, foreslås rammeområdet størrelse reduceret.		
24. Ølgod				
24.01.B17	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	Grundvandsredegørelse	24.01.B17	Note tilføjes: Ved planlægning af arealerne skal der udarbejdes en grundvandsvurdering af aktiviteterne, og det skal særskilt vurderes, om der kan planlægges for byrelaterede aktiviteter indenfor området.
24.01.E04	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	Grundvandsredegørelse	24.01.E04	Note tilføjes: Ved planlægning af arealerne skal der udarbejdes en grundvandsvurdering af aktiviteterne, og det skal særskilt vurderes, om der kan planlægges for byrelaterede aktiviteter indenfor området.
24.01.E06	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	Grundvandsredegørelse	24.01.E06	Note tilføjes: Ved planlægning af arealerne skal der udarbejdes en grundvandsvurdering af aktiviteterne, og det skal særskilt vurderes, om der kan planlægges for byrelaterede aktiviteter indenfor området.

Rammeområde (hid-til)	Hvad sker?	Hvorfor ændring?	Nyt rammenummer	Rammebestemmel-ses-ændring
24.01.E18	Øvrige ændringer i rammebestem-melser	Grundvandsredegørel-se	24.01.E18	Note tilføjes: Ved planlægning af arealerne skal der udarbejdes en grundvandsvurde-ring af aktiviteterne, og det skal særskilt vurderes, om der kan planlægges for byrelaterede aktivi-teter indenfor områ-det.
24.01.R16	Øvrige ændringer i rammebestem-melser	Som følge af ønske i Ølgod Udviklingsplan sikres mulighed for etablering af camping.	24.01.R16	Der tilføjes mulighed for camping, primi-tiv, i rammeområde, som indeholder det nuværende Ølgod Stadion.

Rammeområde (hid-til)	Hvad sker?	Hvorfor ændring?	Nyt rammenummer	Rammebestemmel-ses-ændring
25. Årre				
25.01.B03	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	Grundvandsredegørelse	25.01.B03	Note tilføjes: Ved planlægning af arealerne skal der udarbejdes en grundvandsvurdering af aktiviteterne, og det skal særskilt vurderes, om der kan planlægges for byrelaterede aktiviteter indenfor området.
25.01.B04	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	Grundvandsredegørelse	25.01.B04	Note tilføjes: Ved planlægning af arealerne skal der udarbejdes en grundvandsvurdering af aktiviteterne, og det skal særskilt vurderes, om der kan planlægges for byrelaterede aktiviteter indenfor området.
25.01.E02	Øvrige ændringer i rammebestemmelser	Grundvandsredegørelse	25.01.E02	Note tilføjes: Ved planlægning af arealerne skal der udarbejdes en grundvandsvurdering af aktiviteterne, og det skal særskilt vurderes, om der kan planlægges for byrelaterede aktiviteter indenfor området.
25.01.O02	Ændret geografi	Tilretning grundet uoverensstemmelse mellem matrikelgrænser og rammeområde.	25.01.O02	
25.01.R01	Ændret geografi	Tilretning grundet uoverensstemmelse mellem matrikelgrænser og rammeområde.	25.01.R01	
25.02.E01	Ændret geografi	Med henblik på at sikre, at det samlede areal til byvækst i Varde Kommune bevæger sig mod et niveau, hvor det samlede arealudlæg modsvare det forventede behov i den 12 årige planperiode, foreslås rammeområdets størrelse reduceret.		

31. VEDTAGNE OG FORSLAG TIL LOKALPLANER OG KOMMUNEPLANTILLÆG

Lokalplaner og kommuneplantillæg vedtaget/godkendt som forslag siden endelig vedtagelse af kommuneplan 2013 Den 3. september 2013.

LOKALPLANER – ENDELIGT VEDTAGET EFTER 3. SEPTEMBER 2013

PLANNR	LOKALPLAN	DATOVEDTAGET
01.Agerbæk		
Ingen		
02.Alslev		
Ingen		
03.Ansager		
03.10.L01	Skydebaneanlæg ved Ansager	14.01.2014
04.Billum		
Ingen		
05.Blåvand		
05.10.L01	Museet ved Tirpitz i Blåvand	04.03.2014
05.01.L04	Boligområde ved Horns Bjerger i Blåvand	04.11.2014
05.01.L05	Hotel ved Hvidbjerg Strand i Blåvand	04.11.2014
05.02.L02	Sommerhusområder ved Vejers Strand	07.04.2015
05.01.L02	Camping og feriecenter ved Hvidbjerg Strand, Blåvand	30.06.2015
05.01.L06	Område ved Tane Hedevej i Øster Oksby/Blåvand	02.02.2016
05.01.L07	Område til boligformål ved gl. Blåvand skole	01.03.2016
06.Fåborg		
06.10.L01	Helle Hallen	05.05.2015
07.Henne		
07.02.L02	Sommerhusområde ved Henne Strand	03.12.2013
07.03.L01	Bed & breakfast, café og butik ved Hennebysvej i Henneby	12.01.2016
08.Ho		
08.01.L01	Feriecenter ved Ho	13.01.2015
09.Horne		
Ingen		
10.Janderup		
Ingen		
11.Lunde		
Ingen		
12.Nordenskov		
Ingen		

13.Nymindegab		
13.03.L01	Feriecenter og vandrerhjem ved Lønne	01.07.2014
13.10.L01	Ridecenter ved Lønne	12.01.2016
14.Næsbjerg		
Ingen		
15.Nørre Nebel		
15.10.L01	Dyrepark ved Nørre Nebel	02.12.2014
16.Oksbøl		
16.10.L01	Råstofindvinding ved Broeng	03.09.2013
16.01.L03	Flygtningemuseum i Oksbøl	31.05.2016
17.Outrup		
Ingen		
18.Sig		
18.01.L02	Boligområde ved Vardevej i Sig	02.09.2014
19.Skovlund		
Ingen		
20.Tinghøj		
Ingen		
21.Tistrup		
21.01.L04	Energianlæg ved Tistrup	02.06.2016
21.03.L01	Hodde Kro Hytteby	04.05.2017
22.Tofterup		
22.01.L01	Erhvervs- og butiksområde i Tofterup	16.12.2013
23.Varde		
23.03.L02	Boligområde ved Gellerupvej i Varde	06.05.2014
23.02.L09	Boligområde ved Isbjerg Møllevej i Varde	13.06.2014
23.01.L03	Kulturspinderiet i Varde	01.07.2014
23.02.L10	Område ved Campus Varde	16.04.2015
23.03.L01	Boligområde ved Nøddelunden i Varde Syd	05.05.2015
23.01.L02	Varde midtby	05.05.2015
23.03.L03	Krogen, døgninstitution og parkering på Jægumsvej i Varde	13.08.2015
23.03.L04	Boligområde og erhvervsområde ved Jeppe Skovgaards Vej i Varde Syd	06.09.2016
23.02.L14	Boliger på Lerpøtvej 8 – Materielgården i Varde	04.04.2017
24.Ølgod		
24.01.L04	Boligområde ved Vangsgade i Ølgod	16.06.2014
24.01.L05	Handicapboliger ved Rosenvænget i Ølgod	04.06.2015
25.Årre		
25.10.L03	Vindmøller ved Ulvemose og Bækhede Plantage	30.06.2015
25.01.L02	Område til boliger, offentlige formål og center-formål i Årre	21.06.2016

LOKALPLANER - GODKENDT SOM FORSLAG

PLANNR	LOKALPLAN	DATOVEDTAGET
05. Blåvand		
05.01.L09	Centerområde Blåvand Øst	03.05.2016
17. Outrup		
Lokalplan 4 delvis ophævelse	Centerområde i Outrup	06.09.2016
18. Sig		
18.01.L03	Boligområde ved Vesterbækvej i Sig	06.09.2016
23. Varde		
23.01.L04	Boliger på Storegade 2-4, Varde	21.06.2016 ny off okt 16
23.10.L01	Renseanlæg, genbrugsplads og biogasanlæg ved Nordre Boulevard i Varde	06.09.2016

LOKALPLANER – KLAR TIL ELLER UNDER UDARBEJDELSE

PLANNR	OMRÅDENR	LOKALPLAN	KP-TILLÆG
02.01.L02	02. Alslev	Alslev Præstegård	
02.10.L01	02. Alslev	Damsmarkvej 17, Alslev	
23.03.L05	23. Varde	Boliger og butikker i Varde Syd	
03.01.L01	03. Ansager	Mariehaven i Ansager	
23.02.L13	23. Varde	Udbygning af Lunden	
	05. Blåvand	Blåvand Kyst, Blå Plateau	05 til KP17
	05. Blåvand	Blåvand Kyst, Feriecenter	02 til KP17
23.02.L11	23. Varde	Kærhaven, kolonihaveområde	
05.01.L10	05. Blåvand	Blåvand Zoo	
05.01.L11	05. Blåvand	Sommerhuse på matr. 11a Vandflod By, Oksby - Kringsvej og redningsstation	
20.01.L01	20. Tinghøj	Boliger i Tinghøj	
04.01.L02	04. Billum	Boliger i Billum	
		Aflysning af lokalplan LP 0.1 og LP 4.2 for det meste af matr. 2co Skovlund By, Skovlund	
		Aflysning af lokalplan 0.3 for område i Tistrup, Skovlund og Ølgod vedr. varmemforsyning	
		Aflysning af LP 635 ved Skadehøjvej	
		Aflysning af LP108 i Alslev	
		Aflysning af LP 45 for matr. 1nn Henne By, Henne	
		Aflysning af LP 3.6 Erhvervsarealer i Ansager	

KOMMUNEPLANTILLÆG – ENDELIGT VEDTAGET EFTER 3. SEPTEMBER 2013

PLANNR	OMRÅDE	PLANNAVN	DATOVEDTAGET
Tillæg 01	04. Billum	Råstofindvinding ved Kjelst	03.12.2013
Tillæg 02	05. Blåvand	Område ved museet ved Tirpitz i Blåvand	04.03.2014
Tillæg 04	23. Varde	Værksted for Minimurerne ved Eng-havevej i Varde	07.10.2014
Tillæg 05	-	Klimatilpasningsplan for Varde Kommune	03.02.2015
Tillæg 06	23. Varde	Boligområde ved Gellerupvej i Varde	06.05.2014
Tillæg 08	15. Nørre Nebel	Dyrepark ved Nørre Nebel	02.12.2014
Tillæg 09	13. Nymindegab	Ridecenter ved Lønne	12.01.2016
Tillæg 11	05. Blåvand	Hotel ved Hvidbjerg Strand, Blåvand	04.11.2014
Tillæg 12	05. Blåvand	Camping og feriecenter ved Hvid-bjerg Strand, Blåvand	30.06.2015
Tillæg 13	06. Fåborg	Helle Hallen	05.05.2015
Tillæg 14	23. Varde	Boliger ved Brendstrupsvej i Varde	04.06.2015
Tillæg 15	16. Oksbøl	Dansk Flygtningemuseum i Oksbøl	21.05.2016
Tillæg 16	23. Varde	Varde Campus	16.04.2015
Tillæg 17	25. Årre	Vindmøller ved Ulvemose og Bæk-hede Plantage	30.06.2015
Tillæg 19	23. Varde	Vestbanegården i Varde	15.04.2015
Tillæg 22	23. Varde	Døgninstitution m.m. Jægumsvej i Varde	13.08.2015
Tillæg 23	07. Henne	Bed & breakfast og café i Henneby	12.01.2016
Tillæg 24	05. Blåvand	Boligområde ved gl. Blåvand skole	01.03.2016
Tillæg 25	05. Blåvand	Blandet bolig- og erhvervsområde ved Tane Hedevej i Øster Oks-by/Blåvand	02.02.2016
Tillæg 26	06. Fåborg	Revision af rammebestemmelse i Fåborg	17.12.2015
Tillæg 28	13. Nymindegab	Rekreativt område nord for Lønne Feriepark	31.05.2016
Tillæg 29	26. Årre	Boligområde i Årre	21.06.2016
Tillæg 30	23. Varde	Revision af rammeområderne 23.03.B17, 23.03.E10 og 23.03.R07	06.09.2016
Uden nr.	07. Henne	Havmøllearken Horns Rev	04.11.2014
Tillæg 39	21. Tistrup	Hodde Kro Hytteby – nyt rammeom-råde 21.03.R01	04.05.2017
Tillæg 42	23. Varde	Boliger på Lerpøtvej 8 – Materiel-gården	04.04.2017

KOMMUNEPLANTILLÆG – GODKENDT SOM FORSLAG

PLANNR	OMRÅDE	PLANNAVN	DATOFORSLAG
Tillæg 18	23. Varde	Udvidelse af Varde Renseanlæg og etablering af biogasanlæg ved Nordre Boulevard i Varde	06.09.2016
Tillæg 21	18. Sig	Boligområde i Sig	06.09.2016
Tillæg 32	23. Varde	Blandet bolig og erhverv i Varde midt	21.06.2016
Tillæg 33	05. Blåvand	Centerområde Blåvand øst	03.05.2016

**Varde
Kommune**